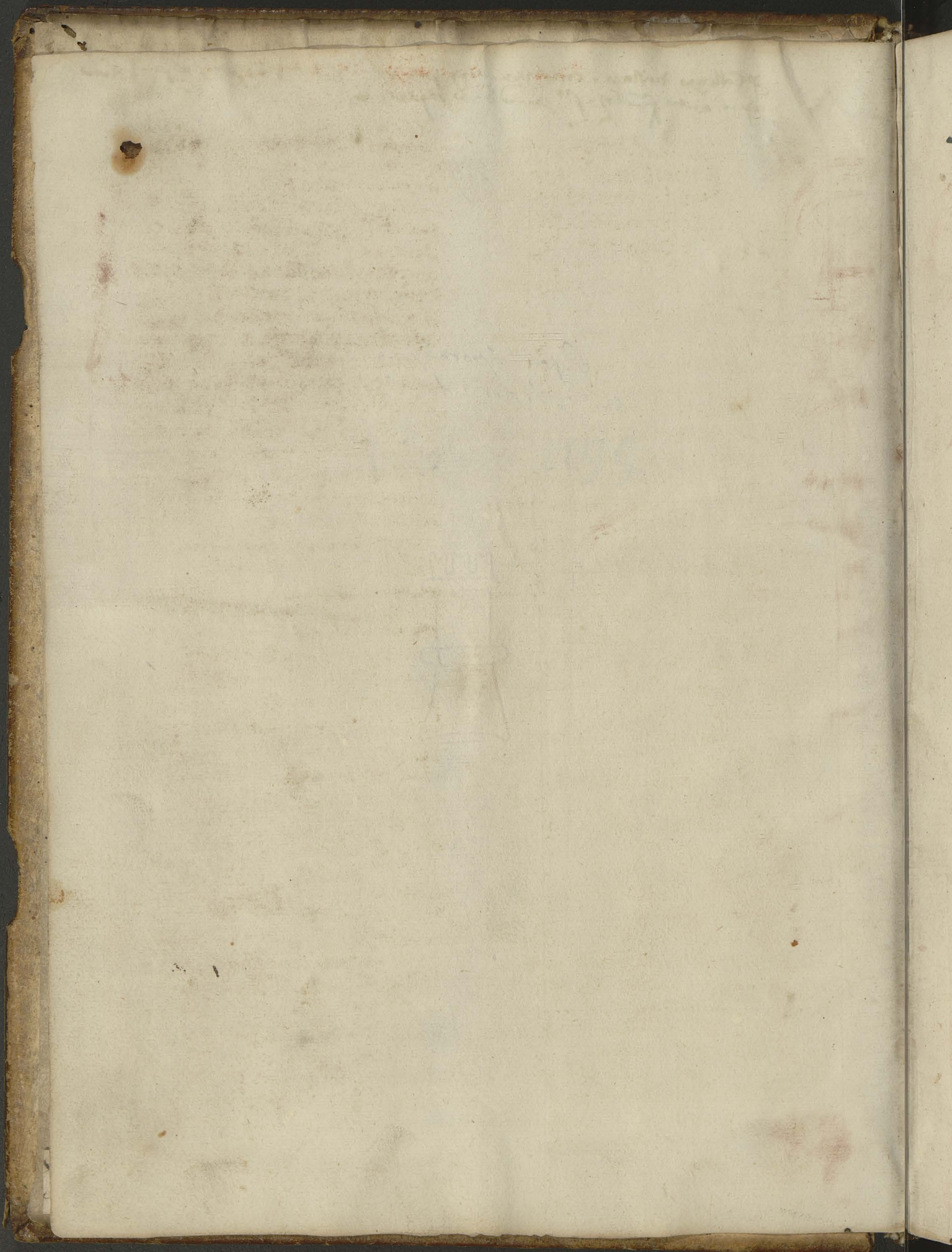
Expositio sup [illegible]

Super Apocalipsim
M. Thomas de Strempino

Vidit iacob in sompnis scalam
stantem super terram et cacu-
men eius tangens celum et ange-
los dei ascendentes et descenden-
tes per eam et dominum innixum scale
genesis xxviii. Quatuor sunt cause
huius operis scilicet efficiens materialis formalis
finalis. Et iste iiii^or cause tanguntur
in predicta auctoritate satis manifeste.
Causa efficiens est auctor scilicet Jo. qui signatur
per iacob tum propter nominis sui interpreta-
tionem tum propter actum eius prefiguratum.
Interpretatur enim iacob luctator vel
supplantator. Et beatus Jo. cum mundo
et carne luctam aggressus est.
Supplantavit utrumque id est sub plan-
ta pedis calcavit. Unde dicitur Naum iii^o.
Intra in lutum et calca et subigens
tene laterem. Per lutum accipitur mundus
immundus et fetidus quem multi tamen
de foris aspicientes non intus intuen-
tes amplectuntur et osculantur et eo
immundo sordidantur. Sicut dicitur trenorum iiii^o.
Filii syon incliti et amicti auro primo
quomodo reputati sunt in vasa testea.
Et ibidem Qui nutriebantur voluptuose
amplexati sunt stercora. Glosa: ve-
lut hii celestibus civitatibus [illegible]
[illegible] similes sunt porcis sive suibus
qui in volutabro luti magis quam
in speciebus aromaticis delicias querunt
et senciunt. Et beatus Jo. volens se
inmaculatum custodire ab hoc seculo
intuitus in ipsum interiora eius diligenter
aspiciens et eo calcans et despiciens
fugit ipsum implens quod dicitur Naum iii^o.
Omnis qui viderit te resiliet a
te. Nunquid intuitus in lutum quid dixit
Omne quod in mundo est aut concupiscencia
est carnis et concupiscencia oculorum et
superbia vite. i Jo. ii^o. Et iterum quia
dixit eadem v. Mundus totus in ma-
ligno positus est. Per laterem per de terra

fit intelligitur caro de terra plasmata
quemadmodum lateris quanto plus lavatur
et extollitur tanto immundior efficitur
Lutum quoque omnino calcandum est id est mundus omnino
spernendus. Sed statim subiciendus et te-
nendus est id est caro per opera penitencie subici-
enda est ne lasciviat et subsidia necessaria
tenenda ne deficiat. Unde eccli xxxiii.
Cibaria et virga et onus asino, panis et
disciplina et opus servo id est corpori, pa-
nis ne deficiat, disciplina ne
lasciviat, opus ut proficiat. Item
Jac. dicitur dilectus dei inter patriarchas
Sic Jo. inter apostolos. Item Jac. delusit
socerum laban et tandem cum fugit
et filias eius secum duxit. Sic beatus
Jo. mundum delusit et cum fugiens
filias eius id est animas peccatrices secum
ad eternam duxit que cum insequeretur
et persequeretur mundus auxiliante domino
nichil adversus eum potuit sicut nec
laban adversus iacob. Item iacob
iram fratris sui esau fugiens de terra
sua exivit in mesopotamiam ubi
post multos labores rachelis am-
plexus promeruit. Sic et beatus Joh.
propter iram domiciani de terra sua
in pathmos exulavit ubi post
multas angustias et labores me-
ruit celestia sublimius et clarius
contemplari. Et hoc est quod legitur sap. x.
Hec id est sapiencia iram profugit fratris id est do-
miciani per esau designati iustum id est
beatum Jo. per iacob figuratum. De-
duxit per vias rectas que sunt carnis
integritas spiritus puritas mundi pau-
pertas. Deduxit magnum per exilium
et ostendit illi regnum dei id est statum
militantis et triumphantis ecclesie ei
revelavit. Que est materia huius libri
que tangitur in predicta auctoritate ubi dicitur
vidit scalam per quam signatur ecclesia. Duo
latera scale dicte sunt partes ecclesie mi-
litantis in terra et triumphantis in celo

later

lascivi[at]

materia

Et hc est qd dr. b. q scala stās sr
tra tangebat celu. vl ec io dr
scala sup tra stās qr utqz ps ecce
elongar a tra i celu. vn ysa. 33.
Oculi eius v. ecce tra cernunt
de longe. Et bn dr scala stās
i. vta no declinas ad dextam
psp'itat sinistm advsitt. vl io
stās dr qr celestia tm deside-
rans sensu metis mte. evigi
vn dr q tacti eis tangr celu.
hc e q ler Judt viij. b. q ipa fe
sibi secretu cubiculu ad orath
z medui i supioribz doms sue
ite dr de zara tho mo. Actuc
go utqz ps ecce tangit celu
militans ecce z desidy feruide
triumphās vel adeptoe z mai
festa coteploe. De hc dr Oze. g.
In tatiumc uidi pres eoz pi
aut intunt ad beelphegoz z
alienati st i cofusioe z fca st
abhominabiles sic ea q dilexunt
p scala ie designa m hs libri
t quia st vij grads q vij st ps
huis libri s vij visioes ut i s
ptebt. fforma tangr ubi dr q
Jacob uidit scala stāte z angl-
los ascē z descē p ea. de quis
multa dt Jo. b. quo ei apparunt
z de multis instruxunt. Sz p
anglos pncipes vij eccaz
i. epi designenr sicut dr i pro
textu de quis hc multa dr
fforma ud libri z mos agedi ud
est q enigmaticus ct z valde
obscurs. tots enigmaticus est
i plez figuris z obscurs valde
ut q i sompnis dr Jo. uidisse
que uidit. sz z p hc note q i
excessu metis z i spu hanc uidit
pham. vn i pmo car dr ffui i
spu i dnico die z audivi ps me
uoce m. Et bn p sopnu huis

excessu metis intellir qr sopits
sensibz ad exteriora uidet diuina
interiora z posteriora obluta exte
dit se ad interiora. Notā z p hc
q i sompnis uidet q i illo ex
cessu uidit vez ymagines quo
intellectus pgnoviz declaruit
Sic i sopnio ps uidetr ymag
gines z pgea dr cazz mt pta.
p hc at q scala celu tangebat
audir q celo fuit hc uisio z
reuelato sca eidē. vt ve dra
q caro z sanguis no reuelat ei
sz pr eius qui i celis est. Na to
tenitas hat uisioem reuelat xo
hoi xs angelo angels iohi
Johes eccīs ut dr i plogo.
Item for sine mos agedi tagr
ps hc q dr uidisse angelos
ascē z descē. Ascedebat siquid
qn alta z pfunda submittebat
Descedebat qn leuiora inuabat
vl ecce ascedebat qn eu de sta
tu ecce triumphāte docebat.
Descedebat qn de statu mili
tatis eu instruebat. vl ascē
debat qn scoz pmia decla-
bat. Descedebat qn repboz
supplicia ondebat. vel si p
angelos epi designer eccaz
ut tactu est tuc agli ascē-
debat qn i bona uita pficie
bat. Descedebat qn deficiebat
ffinis libri notā p hc quod ser
i auāte. Et dm inmixu scale
Ad hc eni scpts e liber z hic ē
finis es ut credetes que i co
scripta st z custodietes dm ul-
deant q e uita etna. vn Jo.
xx. hec at scripta st ut credatis
q ihc est filius dei z ut credes
uita etna heatis i nomine eis
Et ut nemo posset time ne sca-
lam ista ascēde valeat io dr
dns inmixs scale q pat the

ad se et in ima ascendentes per scala
Gen. 28. vide de quo Iohannes vidit hostium
apertum in celo et audivit vocem dicentem
sibi ascende huc et ostendam tibi que
oportet fieri post hec. Idem de eo Io. xxxvij°
Annunciat de eo amico suo quod
possessio eius sit et ad eam possit
ascendere. Dz igitur ab timere la-
bore ascensionis sed porrigit manus
domino qui scale innititur ut eum tra-
hat et iterum trahet eum quia ipse dicit
xij Io. Ego si exaltatus fuero a
terra omnia ad me ipsum traham.
Ecce domine exaltatus es qui in ymo
scale trahe nos post te in o. un-
t. curremus. Ecce habemus iiij^or
c. quis auctor b. Io. que materia s(iue)
status ecclesie que forma siue quis
modus agendi quia brevibus et in parabolis
multis in figuris quis finis siue
utilitas ut s. credamus et credentes
vitam eternam habeamus. Intencio vero
auctoris est monere ad paciam
tribulacionum et eliminare errores
que dicuntur eius absencia in aspera pu-
lulaverunt. Premittitur autem huic libro pro-
logus in generali in quo fere omnia
que diximus breviter perlibantur.
Et dividitur in v partes. In prima parte
tangitur materia libri in statu ecclesie
presentis preteriti et futuri que christus reve-
lavit Io. Io. ecclesiis ut eas animaret
ad paciam tribulacionum que cito
transeunt et ad premium perducunt etc.
primo dicit xiiij° per multas tribu-
laciones etc. In secunda parte premis opus com-
mendatur a prophetia que prefertur aliis
prophetiis propter auctoritatem premittentis
defendentis recipientis per quod
auditores benivoli redduntur et hoc
patet in principio ibi Ideo liber iste in
tria dividitur quo genera visionis vi-
dit ista Io. utpote s. corporalis ut spiritua-
lis intellectualis. Et dicitur intellec-

tualis et hoc patet in principio. Cum autem Io-
hannes iij viddi uo ubi et quare et quando
quis vidit istas visiones Iohannes et
hoc patet in principio. Vidit autem Io. in quarta
qui recapitulando breviter tangitur
quis auctor que materia quis modus agendi
quis finis et hec patet in principio. Scribit
autem Io. vij ecclesiis. Dicit quod omnes qui
pie etc. ij ad thy. iij. terra plana est. Sed nondum
lex. Revelavit autem tota trinitas [marginal: quia lex data est]
christo homini ergo christo homini ad fuit re- [marginal: Instan.]
velatum quod non solum est ymo
nepharium et hereticum est quia christus homo
et homines scit omnia sicut ex quo fuit [marginal: scivit]
Idem de nostro dicitur trinitas revelasse [marginal: R.]
christo homini quia christus homo hec scivit a sancta
trinitate. Sed eadem ratione perdixisti quod deus
pater hec revelavit filio et filius spiritui sancto
quia sicut scit filius scit a patre et
sicut scit spiritus sanctus scit a filio.
Ad hoc dicendum quod non est simile quia filius
et spiritus sanctus scit omnia sicut ex se et non
a se. Sed christus homo nec a se nec ex se
scit omnia sed accidentaliter que illi non per
eciam sed per graciam dei omnia sciat. [marginal: licet aliud dicit] [marginal: Instan.]
[marginal: pre] que aliis excellencior prophetis est
Cum sicut puer david dicit. Iheronimus quod nullus
propheta tam aperte scripsit de christo
ut david quod et tempore et adventus notat
annos et reges per ordinem enumerat
et sic manifesta per quod contemni presens
super ysa. dicit Iheronimus quod ysa. non tam
propheta quam evangelista dicendus est
quod ita liquide de christo et ecclesia
non loquitur ut magis narrare preterita
quam predicere futura videatur. Item in
prologo super psalmos dicitur david eximius
prophetarum. Item super zacha. dicit super
quedam glosa quod zacharias est
eximius prophetarum. Item sicut agustin
dicit helyas maximus prophetarum
dicitur super [?] iij xviij Sed quis fuit
melior etc. dicit glosa moyses omnibus
prophetis melior et prestancior est
Solo. Cum igitur istorum potest dici eximius [marginal: R.]

sunt prestantiores dictis respectibus. He-
lyas quo ad uite austeritatem z liberam
increpationem. Dauid uero quo ad re-
giam dignitatem z miserationis humilitatem
z q(uia) de ipso nascituri promissionem.
Ysa(ias) quo ad uocationis gentium
z incarnationis (christi) apertionem. Dan(iel)
quo ad temporis incarnationis z passi-
onis (christi) determinationem. Moyses
quo ad dei familiaritatem z precep-
torum dei data promulgationem. Za-
charia quo ad templi edificationem
prophetarum ad quod prophetis construere inuitauit.
Jo(hannes) uero quo ad uisionum profunditatem
z prophetiarum multiplicitatem ut dicitur in prolo-
go z mittentis z deferentis z susci-
pientis auctoritatem. Sicut uidit pharao
spicas z moyses rubum ardentem.
Instantia. Ergo moyses uidit uisione ymagina-
ria rubum ardentem q(uod) est contra
Respo(nsio). z alios expositores. P(rim)o de duabus
uisionibus s(ecundu)m q(uod) fuerat merito z hic
exemplificat de utraque. De yma-
ginaria cum dicit Sicut pharao ui-
dit spicas. De corporali moy(ses) ru(bum) ardentem.
ca(pitulum) p(ri)m(um) Apocalipsis etc. Liber iste
diuiditur primo in duas partes
prima continet p(ro)hemium (?)
z subdiuiditur in tres partes primo po-
nit prohemium in quo commendat hoc opus du-
pliciter primo ab auctoritate mittentis i(d est) (christi)
z (christi) deferentis s(cilicet) angeli suscipientis
s(cilicet) Jo(hannis) z vij ecclesiarum asye. 2a ab
utilitate i(bi) Beatus qui legit. In 2a
parte ponit salutationem ubi captat
beniuolentiam auditorum i(bi) Joh(ann)es vij
ecclesiis. In tercia determinat auctor
quis z ubi z quid z quare scripsit hunc
librum i(bi) Ego Jo(hannes) etc. Dicit ergo Apoc(alipsis)
reuelacio (christi) ih(es)u effectiue ut
materialiter i(d est) a (christo) ih(es)u z de (christo) ih(es)u
s(ecundu)m h(oc) est ap(er)te non a mente de me
Jnhibet imitat Joh(ann)es arrogantia

cia de mea sua s(ed) (christi) ih(es)u dicit apocali-
pse g(ratia) prophetis qui prophetauit de
corde suo mendaciter vnde ad literam
dicitur Jere(mie) xxiij. Nolite audire uerba
prophetarum qui prophetant nobis z
decipiunt uos. Visionem cordis
sui locuntur non de ore domini. Et i(bi)
Non mittebam prophetas z ipsi curre-
bant. Non loquebar ad eos z prophe-
tabant. Ut ergo a talibus se iohannes seques-
traret ait Apocalipsis (christi) ih(es)u non mea in·
Sed ne putares q(uod) (christus) ih(es)u a se hunc
habet reuelationem addit quam dedit
gratis ut nichil debeas illi i(d est) (christo)
ih(es)u s(ecundu)m q(uod) homo est. Deus pater vnde ait
xj. Omnia michi tradita sunt a patre
meo. Et Joh(ann)is vij Mea doctrina non
est mea s(ed) eius qui etc. Vel potius deus trinitas.
Sed ad quid dedit i(d est) ad manifestandum
palam faciendum non abscondendum pecuniam
sicut seruus nequam qui abscondit
pecuniam domini sui M(a)t(thei) xxv. z io
maledictus pro(uerbiorum) xj. qui abscondit
frumentum etc. Sed q(uia) h(ec) reuelatio data
in figuris non q(uia) palam. Solo Johi
palam facta est qui uidit uerbum mentis
intus de reuelatione conpercepit
Et z in figuris uidit quarum sig-
nificationem aliis in parte reuelat
z non omnia ne uilesceret prophetia
Sed quibus seruis suis i(d est) fidelibus hu-
milibus non infidelibus non prophetis su-
perbis. M(a)t(thei) xj Confitebor tibi domine
At seruis suis est reuelatio q(uia) ipsos
oportebat eorum pati tribulationes
ut dicit glo(sa) z ideo fit eis reuelatio
ut exemplo (christi) z apostolorum leuius fiat
eis pondus tribulationum. Apoc(alipsis)
Quo debitis que oportet fieri cito
s(cilicet) de tribulationibus quas oportet fi(eri)
i(d est) inevitabile est q(uod) fiat q(uia) b(ene) oportet fi(eri)
z utile est ut fiant ut dicit gloza
Inevitabile siquidem est homini q(uod) fiat
M(a)t(thei) xviij Necesse est ut ueniant scandala

Apoc 1

2 Item utile est ut fiant quia minuunt
Eccl. xviii. Ecce enim aqua que
niuis ad deportandum corpus et leuia.
Item quia via est ad celum Act. xiiii
per multas tribulationes etc. Item quia
accelerant per multiplicitatem sicut etc.
Item est pretium quo emitur regnum.
Mt. v Beati qui persecutionem patiuntur
etc. Cito dicit quia omne tempus breve est
respectu eternitatis unde per mille
annos tamquam dies hesterna etc. Augustinus
breve est quicquid fine clauditur. Per hoc
quod dicit Cito et cito animat Johannes suos
ad patientiam ut non solum equanimiter
sed et libenter immo et letanter sustineant
tribulationes que cito finientur
et ad premia eterna perducunt. Propter hoc
dicitur per letantissimos pro diebus quibus etc.
Act. v Ibant apostoli etc. Significauit
id est per signa que dicunt hanc apocalip-
sim dedit deus christo ihesu palam facere
seruis suis. Et ipse ihesus christus signi-
ficauit id est signo ostendit ut dicit glossa hanc
visionem mittens per angelum suum
cui christus primo reuelauit seruo suo
Iohanni quasi speciali amico qui aliis con-
seruis suis manifestauit. Nota sicut christus
virgo angelum virginem ita ad Iohannem virginem
virgine mittit. Gabriel autem dei id est glossa
Significauit id est per signum ostendit quia per hoc vi-
sio hec visio fuit ymaginaria que est
contra prologum. Unde multi credunt quod
fuerit ymaginaria hec tamen de
prologo quod est magistri. Sed potest dici
quod veritate hec visio fuit intellec-
tualis quia Iohannes vidit verum vi-
sione velamine figurarum sed postea
conscripsit ei sic quia velauit ea que
viderat ut malis velata occul-
taret et bonis exercitium studendi
daret et propter studium fructum conse-
querentur et firmius tenerent. Et non quia
angelus iste qui missus est ad Iohannem
spiritus tamquam fuit qui alibi loquitur pro christo ut ibi

// ingralis

3

Ego sum alpha et omega etc. ipse sum ut ibi 3
Vide ne feceris conseruus enim tuus sum
et fratrum tuorum ultimo. Sicut nuncius de finibus
aliorum principum aliquando loquitur in
persona domini sui aliquando in persona sua vel sic
legere leuam. Et significauit dominus per
prophetas mittens per angelum suum id est per christum
qui est angelus magni consilii etc.
conseruabis ut dicit glossa seruo suo Iohanni
typum certe genti et mundo. Qui id est
Iohannes testimonium perhibuit verbo dei
id est christo qui sic erat verus deus ab eterno
in principio eiusdem sui ubi dixit In
principio erat verbum et verbum erat apud
deum et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum
etc. Sed quia plus vidit et scripsit apo-
calipsim quam euangelium. Sed plus predi-
cauit euangelium et postea scripsit et tes-
timonium perhibuit testimonium ihesu christi id est de
ihesu christo quod sic erat verus homo ubi
dixit Verbum caro factum est. Et ecce
integrum et verum testimonium. Sed ne
putaret aliquis quod de auditu non
visu esset testimonium eius ita minus
sufficiens ideo addit in hiis quecumque
vidit oculis mentis et oculis car-
nis. Unde Joh. xxi Hic est discipulus
qui testimonium perhibet de hiis et scripsit et scimus
quia verum est testimonium eius. Item Ioh. xix
Et qui vidit testimonium perhibuit.
Item j ca. Jo. j. Quod fuit ab initio
quod vidimus et audiuimus et
manus nostre contrectauerunt de verbo
vite annunciamus vobis. Beatus qui d
legit. Hic commendatur opus ab uti-
litate quam consequuntur qui seruant hanc
prophetiam unde dicit Beatus, id est beatitu-
dine spei et tandem beatitudine rei qui
legit per se et qui audiunt ab alio
hec enim duplici modo acquiritur sciencia
scilicet per inuentionem studendo aut per
doctrinam audiendo ut dicit philosophus.
De primo dicitur prouerbiorum iii Beatus qui
inuenit sapientiam per se studendo.
De secundo dicitur prouerbiorum viii Beatus homo qui
audit me. Verba prophetie huius quia

singula est plena misteriis et sunt verba
salutis et vite. Unde Ioh. vi. ait petrus
ad dominum Domine ad quem ibimus verba
vite eterne habes. Sed quia non sufficit legere
et audire nisi fiat quod legitur et
auditur, sicut dicitur ad roma. ii°. Non
auditores legis iusti sunt apud deum sed fac
tores legis iusti. Ideo addit, Et servat ea
que in ea scripta sunt, corde retinen
do et opere implendo, unde glosa et
illi soli beati qui audiunt ut intelli
gant, intelligunt ut credant, credunt ut
opere compleant, opere complent ut
vitam eternam possideant, hoc est quod dicitur
luce xi. Beati qui audiunt et custo
diunt id. vel sic. Beatus qui legit
studendo et qui audiunt obediendo
et servat credendo et timendo, unde
glosa servat qui fidem christi et eam
non violat et timet comminata et
quirit promissa, et etiam legenda sunt
et audienda et servanda verba prophetie
huius. Tempus enim prope est quo
tribulationes finientur et premia
reddentur scilicet tempore mortis vel
tempore iudicii, quo unusquisque recipiet
mercedem quam meruit, Iaco. iiii°.
Ecce iudex ante ianuam assistit. Sopho.
i°. Iuxta est dies domini magnus, et
glosa dicit hic tempus prope est quia in longa
laboris mora et premia vicina,
Ecclesiastici xi. Subitum domini in mercede
iusti festinat, vel beatus qui legit
alios docendo, et qui audiunt
auscultando, Et dicit audiunt plura
quia plures prodesse in unum audire
docentem, Et servat memoriter
retinendo, De hoc Ecclesiastici xxiiii°.
Qui audit me non confundetur. Sequitur
Iohannes vii ecclesiis que sunt in asia
Post capitulum sive prohemium ubi ponitur
salutatio et ostenditur quis salutat
et qui salutantur et quomodo salus
optetur. Salutat iohannes

Salutantur vii ecclesie asie, optat
salutem que est a christo ihesu. Quem com
mendat iohannes a maiestate et a misericordia
scilicet de primo adventu in quo
maxime apparuit eius misericordia. Deinde com
mendat eum a iustitia, unde intelligitur
de secundo adventu ubi maxime appare
bit eius iustitia, Et nota quod est duplex
asia, ut dicitur in glosa maior scilicet que
continet tertiam partem mundi et minor
que est quedam pars maioris que
continet vii civitates scilicet ephe
sum. Smirnam. pergamum. thya
thiram. Sardim. philadel
phiam. laodiciam. Inter quas
ephesus erat metropolis in hac
minori asia primo predicavit paulus
Sed post divisionem apostolorum obtinuit
eam iohannes et predicavit ibi, Et per
illas vii ecclesias intelliguntur
universe mundi ecclesie, tum propter numerum
vii qui est numerus universitatis
quia omne tempus vii diebus agitur.
quo vertitur etiam, tum propter ternarium
anime et quaternarium corporis, vel
quia in fide trinitatis fundate sunt omnes
ecclesie per iiii°r partes mundi diffuse
vel propter septiformem gratiam spiritus sancti
quo illustrantur omnes ecclesie, De quo
Io. Cui hoc deus revelavit per
angelum vii ecclesiis asie specialiter
et in eis omnibus aliis generaliter op
tat salutem dicens gratia id est pecca
torum remissio et pax id est ad deum
reconciliatio, vel gratia id est informatio
virtutum et pax id est tranquillitas
mentis et quies a viciis, vel
gratia triplex scilicet operans cooperans
consummans, De qua apostolus i Cor.
xv. gratia dei sum id quod sum et
gratia eius in me vacua non fuit sed gratia eius semper
in me manet. Et pax ipse tempori
ptoris eternitatis. vobis sit vel
detur ab eo qui est et erat id est a filio

cuius nomen est qui est. Exodi iii.
Et hoc dicit contra iudeos qui dicunt
ipsum non esse mortuum. et qui erat
apud patrem antequam mundus fieret
contra arrianos qui dicunt ipsum non
fuisse ab eterno. et qui venturus est
ad iudicium redditurus unicuique
iuxta meritum suum contra quosdam mani-
cheos qui dicunt iudicium iam factum
vel contra saduceos qui dicunt animas
perire cum corpore et non fore iudicium.
Et a vii spiritibus id est a spiritu sancto qui est
unus in natura sed septiplex in gratia. unde
Sap. vii. Est enim in illa spiritus intel-
ligentie sanctus unicus multiplex
unicus in unitate nature multiplex
in gratiarum distributione. Qui in conspectu
throni eius sunt id est qui eum septiformem
et unum conspiciunt incessanter.
thronum enim id est angeli sancti in quibus
sedet et iudicat. i. Petri i. Spiritus sanctus
missus de celo in quem desiderant angeli
prospicere. vel per vii spiritus intelliguntur
universitas angelorum. Thobie xii.
Ego sum raphael angelus unus ex
vii spiritibus qui astamus ante deum.
Et sciendum quod ideo quare non fiat hic
mentio de patre cum solum optaret
salutem a christo de eo dimittere pre-
sit cum dicitur ab eo qui est et de eternitate
cum dicitur qui erat et de potestate cum
dicitur qui venturus est et de dignitate
cum dicitur. Et vii spiritibus qui in con-
spectu throni eius sunt id est qui assistunt
ei ut ministri eius. Dan. vii. milia
milium ministrabant ei. postea
subiungit de eius humanitate. Et a
Ihesu christo qui est testis fidelis
id est qui fidele testimonium perhibuit
de mundo de patre de se ipso. Joh.
xviii. Ad hoc veni in mundum ut
testimonium perhibeam veritati. vel testis
fidelis quia in veritate qua verbis docuit
operibus approbavit. Jo. v. Opera que ego

facio testimonium perhibent de me. vel testis
fidelis quia sine acceptione personarum viam
dei in veritate docuit. Math. xxii.
vel testis fidelis qui in die iudicii
verum testimonium de omnibus dabit.
Je. xxix. Ego sum iudex et testis.
Ps. et testis in celo fidelis. Vide ergo
ut habeas bonam conscientiam quia testis
non poterit corrumpi nec seduci.
Prov. vi. Furor et zelus viri etc. Ysa. lv.
Ecce testem populis dedi eum etc.
Et primogenitus mortuorum id est primus
inter mortuos ad immortalitatem
resurgens non tempore sed quantitate et
dignitate. Nam et si quidem ante
ipsum suscitati fuerunt a morte
non tamen resurrexerunt quia postea
iterum obierunt. Sed christus resurgens
ex mortuis iam non moritur mors
illi ultra non dominabitur. Ro. vi. Sicut creditur
de illis qui cum domino surrexerunt
quia una fuit eorum non iterum
obierunt in corpore et anima sed cum
christo ascenderunt. Ergo quod dicitur
christus primogenitus mortuorum est dicitur
in die pasche eius surrexisse.
Sic enim dicitur multa corpora sanctorum
que dormierant surrexerunt. Math. xxvii. Sed dicitur
hic quod die dominica surrexit.
vel tempore dicitur statim et exeuntes
de monumentis venerunt in sanctam civitatem
et apparuerunt multis. Dicitur autem
primogenitus mortuorum quia mor-
tui cum resurgunt quodammodo generantur
ad immortalitatem. Et princeps
regum terre id est terrenarum potestatum
permittens eos dominari ad bonorum
utilitatem potens eos removere
cum voluerit ut dicitur glosa et quia modo
iudicat alios et eos in futuro
iudicabit. Sap. vi. Audite reges
et intelligite discite iudices
finium terre prebete aures qui
continetis multitudines et placetis
vobis in turbis nationum quoniam data
est a domino potestas vobis et virtus ab al-
tissimo qui interrogabit opera vestra

8 et cogitaciones scrutabor quam tu
certis ministri regis illius non recte
iudicastis nec custodistis legem iu-
sticie. Vel regnum tuum i. sanctorum re-
gnum etiam bene. Qui dilexit
nos primus et lavit nos mori-
ens a peccatis nostris que sordidant
animam i. sanguine suo non hyr-
corum aut thaurorum sed suo proprio
quem pro nobis fudit. ex quo baptismum
mundandi a peccatis suscepit
hoc fecit ex solo amore quo nos
dilexit. Jere. xxxi. Caritate perpetua
dilexi te ideo attraxi te. Ecclesiastici
xxix. gratiam fideiussoris etc.
Et fecit nos. Johannes quia tales se-
cut auditores attrahat ad amo-
rem. Regnum i. tales in quibus
regnet et habitet. et sacerdotes
i. veros sacrificatores. i. Petri ii.
Vos estis genus electum etc. Vel
regnum i. potentes reges qui re-
gere possunt et reprimere motus illicitos
et sacerdotes i. sanctos nos ipsos
domino ymolantes. unde Apostolus ad Ro.
xii. obsecro vos tamen adue-
ferat magnum domino i. sibi qui est
deus et patri suo a quo habet quicquid habet
vel potest exponi per id est et ressus
deo et patri suo. i. deo qui est pater suus
deus per creacionem ipsius hominis
pater per generacionem ipsius dei. Joh. xx.
Ascendo ad patrem meum ad
patrem. deum meum etc. hoc modo
potest copulative non expositive
et est melior exposicio. ut sic omnia
utrique detur Christo. Et tu tot et
tanta nobis fecit et tamen et ipsi sit
ideo ipsi gloria i. laus quo ad bonos
et imperium i. potestas quo ad malos
in secula conseculta seculorum i. in
perpetuum amen vel volita sit
ut ipse est. i. Thy. vi. Cui est honor et
gloria et imperium in sempiternum. Amen.

ibi glo. gloria i. sit honor a creaturis 9
imperium quia omnia potest.
Ecce venit etc. Hic lo-
quitur Joh. de 2o adventu Christi ut
qui per amorem primi adventus no-
luit peccata dimittere saltem dimit-
tat timore secundi nisi i. quia saltem
iram vereatur demum coniunc-
tus sicut iusticiam nolunt for-
dare qui tanta implebit contempni
quanto animus non cessat vendere
Et quia omne tempus breve est utitur
adverbio demonstrativo et verbo presenti
dicens Ecce venit. i. cito veniet
ad iudicium. Et cum nubibus
sic ascendit. Actuum i. quemadmodum vi-
distis eum ascendentem in celum ita veniet.
Dan. vii. Ecce in nubibus celi quasi fi-
lius hominis veniebat. Vel cum nubibus i.
cum sanctis volantibus per contemplacionem
pluentibus per predicacionem, protegentibus
tibus ab ira dei per sua intercessionem
chorruscantibus per bona operacionem
De istis nubibus dicitur Ysa. lx.
Qui sunt isti qui ut nubes volant etc.
Et cum istis veniet dominus ad iudicium
Ysa. iii. veniet cum senibus populi sui
et principibus eius. Deut. xxxiii. Appa-
ruit de monte Pharan et cum eo
sanctorum milia. Vel dicitur veniet cum
nubibus quia in carne veniet
que dicitur nubes. Ysa. xix. in qua
tonabit desperando et minando.
Reg. ii. dominum formidabunt adver-
sarii eius et super ipsos in celis tonabit. Job xxvi.
Cum vix parvam stillam sermonum eius
audierimus quis poterit tonitruum
magnitudinis eius intueri. Iste tonitruum coruscabit
bimus occulta cordium manifes-
tando i. ad Cor. iiii. veniet
dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et ma-
nifestabit occulta cordium. Dan. vii. Iudicium
sedit et libri aperti sunt. Iste pluet
eterna supplicia infligendo. ps.
pluet super peccatores laqueos.

10 vel sc. glo. i. nubibus intellectu multitudo
v. clementia i. que veniet ad iudi-
cium bonis prebens refrigerium z illumi-
nacionem malis vero timorem. Et
videbit eum omnis oculus tam boni
quam mali boni videbunt ad
gloriam ysa. xxxiij. regem in decore
videbunt mali autem ad penam sua
Sap. v. videntes turbabuntur timore
horribili. boni videbunt humani-
tate z divinitate mali autem sola huma-
nitate ysa. xxvi. tollatur impius ne
videat gloriam dei. Et omnis oculus
videbit eum quo parvuli ante baptismum
mortui videbunt eum quod bene con-
cedi potest tamen non agnoscent eum Et
alii videntes cognoscent suum
dampnum z dolent z habent penam
materialem quod non est verum vel potest
dici videbit eum omnis oculus qui
habuit hic usum liberi arbitrii. Et
qui eum pupugerunt i. crucifixe-
runt racione ut iudei impanderunt
pilatus faciendo ut gentiles p-
tam ut peccatores omnes Zacha-
rie xij aspicient ad me quem con-
fixerunt Jo. xix. videbunt in quem
transfixerunt hii videbunt eum ut
dicit glo. ut magis crucientur. z tunc
plangent se super eum qui confitit
collisi ex casu super lapidem.
Vel super eum plangent i. dolebunt
respicientes gloriam corporis qui fu-
dati sunt super eum qui non tantum dole-
bunt de ipso tormento inferni corporum
de amissione eius consorcii. Et omnes
qui sunt illi qui se plangent sibi
soli imputantes omnes tribus ter-
re i. terrenti qui plus dilexerunt terra
quam celum. Etiam amen confirmacio
est predictorum Et confirmat hoc Joh.
duplici adverbio hebraico s. z greco
quia hoc dicit credere tam iudei quam gen-
tiles z qui ex hiis processerunt
s. christiani. Et ut melius credat

quod dictum est de christo induxit iohannes
christum de se ipso loquentem vnde dicit
Ego sum alpha z o. In alphabe- 11
to grecorum primo ponitur a. ultimo ponitur o. i.
fine quasi diceret ego sum primus z ultimus
omnium creaturarum principium z finis. Dicitur deus
deus principium a quo omnia oriuntur
finis ad quem omnia ordinantur.
Qui est principium et halpha z qui erat
et halpha z qui venturus est iudica-
turus potest. Omnipotens omnia om-
potens quia nec impediri nec cogi po-
test. Et bene adiungitur quod dicit
venturus est omnipotens qui non dicit omnes
sua potencia in futuro ostendet pos
Cognoscetur dum iudicabit. Et bene
qui nunc ignorantur iniuria patimus
Ego Johannes. Hec est tercia pars 3a pars
in qua tanguntur primo principii iohi
ut scribat quod vidit z ordinavit vij
candelabra aurea z in medio filius
filiis hominis z ostenditur quo se habuit
ad visionem quia cecidit Vt autem
melius credatur ipse commendat se
a iiij primo a nomine z venerabilis
cum dicit se esse iohannem 2o a loco cum
dicit se fuisse in pathmos insula
quasi exulem 3o a causa dicit hoc est
sermonem propter testimonium ihesu 4o a tempore
cum dicit se fuisse spiritu in dominico die
Circa quo liber iste totus est de re-
velacionibus seu visionibus in quibus
non est credendum omni spiritui con-
firmans visionem suam auctoritatem no-
minis sui quod erat autenticum dicit
Ego iohannes electus a domino i. discipulus
plus dilectus ceteris virgo virginis
matris custos domini custos qui super
pectus domini in cena recubuit. Hec
enim omnia per sui nominis expressionem
innuit frater enim non natura tamen gra-
tia non carnis sed fide Ac. xxiiij.
omnes vos fratres estis. Et hoc etiam
pelagus vocat se fratrem cum humili
Eccl. xxxij rectorem te posuerunt etc.

Et pticeps i tribulone, paciencie
sustinens casus tribulos quas et
vos. Et regno. qr p tribulones
puenit ad regnu, Act. xiiij°.
p multas tribu. te Cor. j.
Sicut socij passionu estis sic
eritis et vel ij thymo. ij°. ffidelis
smo, Nam si comorim et quiue
si sustinemus et coregnabimus Et qr
no omis pacia ducit ad regnu
s tm illa que pp xpm et i caritate. ide
io addit, Et pacia i xpo ihu
i. pp ihm xpm et i caritate. Vn j pe
iiij°. Nemo vrm paciatur qs ho
micida. aut qs fur. aut maleficus
aut alioru appetitor Si at ut
xpianus no erubescat, glorificet
at dm xpm i isto nomine, Vel
paciar i xpo ihu. q. d. p hec hui
ego et uos paciam qr fuimus i
xpo ihu. qui fuit nobis i exemplum
pacie, Vn glo ffr uel pnite fi
dei, et pp illa fide tribulatus
pp quod ad regnu puenire
sustinebat hendo xpm i oibus exemplum
Fui i insula que appellat pa
thmos missus a domiciano i
exilium, et est locus remotus a
frequencia homi et io magis ap
tus ad coteplacoms Osee ij°.
Ducam eam i solitudine et ibi lo
quar ad cor eius, ffortasse dicas
hic fuit pp culpa sua. Nde rnm
s pp uibu dei qd pdicabat
et testionu ihu. i. quod de ihu xpo
reddebat, Dupx nam innuit hic
Diuinitas cu dr vbu dei, huani
tas cu dr ihu, Et quid at fecerat
ibi Joh. uel quo fuit i subiungit
ffui i spu. i. i excessu mentis
ubi aia sapiencius ffruitur exstiombus
et quodamodo a corpe sepata pt
eleuari ad cospiciendum celestia

celestia

Indmica die qui e tpe aptu cote
placoi, qr tuc cessare dz ho ab
ope exteriori et vacare oroi et co
templacoi, pp hoc instituta sut
festa glo. Solet nrm qlitas
ex tpe nori, Abraha i feruore
fidei gen xviij°. i midie ange
los uidit, loth i pdicoe sodo
me i uespe, gen xix. Ada pa
midie gen iij°. voce audiuit
dni, Salomo n supatus sapiam
nocte suscepit iij Reg iij°. Ad sig
ficadum i qr Joh oio erat intentus
coteplacoi spualium dr qr fuit
i spu i dmica die qui nullom
udcaret exstiombus, Ul tamen pt tribu
lacoes dr fuisse i spu qr tribulo
dilatat spm ad suscepcoem spua
liu ps i tribulacoe dilatasti m
psa iiij. repacoe dabit meta
Audi ambo p tribulonem crassa
spc, No ex hoc q. dr Jo. fuisse i
spu i dmica die voluit quidam
asserere q simul vno intuitu vi
derit Jo. omnia ista. Sz hoc no dif
finimus, Et tamen dr glo angelus
vtrsqz ei cosferre potuit, sz q sil
uel successiue eius dispone extera
pz pa locus ea et tpe, pa digna
locus ydoneus ea motiua tpe co
ueniens, qr quato tpe sanctius
tato reuelacoi conueniencius fuit
et quato locus secior tato cotepla
aptior, et quato pa dignior et ca
iustior tato deo familiarior
et diuine uisioi ppinquior, Sec
Et audiui uo exstiod s mtiod
aure p9 me uoce i. angeli reue
lacoem que e sine strepitu,
magna, manifestacoe uel signi
ficacoe qr de magnis, et dr p9
me qr de futuris erat reuelatio
Tamqm tube que mitat ad

19 bellu z uocat ad gaudiu dni
ul dicere ut dt glo qd uides
iam z uisurg es pgeri Scribe i
libo huig matiali quo tu sit
qr vox z scripta manet. vl scribe i lio
cordis. vn glo mete recondere
z mitte vij eccias asye quas ipe
pcat. ul vli ecce p illas septe
significate p omne statu Na
p ephesu pmitiug statg ecce
desr. Int pta em lapsg pfundg
ul tosiliu ul uob mea ft aut
ecce fuit lapsg pfundg qu ob
i passioe reciderut Cosiliu
u d z uob dei fuit qu reduxt
psa lxix no notabis ulte de
licta z et. no notabis aplig
deso. sz uoca uo m i ea Smirna
mepr canticu z sigt statu ecce
qn recepto spu sco gaudebat
i tribulacoib Act v Ibat apli
gaudetes et pgamg mepr
diuisio cornuu z st statu ecce
i diuisioe aploz qr te uetil
lauit tra cornibg u d ps
exaltabit cornu. Thyatyra
mepr illuiata z st ecclam p9
diuisionj aploz qr fuit illuia
ta doctina z pdicacoe eoz vn
ps illuiaus tu mirabilr a mo
et. j macha vij refulsit sol i
clipeos aureos z resplen mo
ab eis Sardis mepr pnci
pulcritu z st statu ecce tpe
tofessoz qu conictis hetios
cepit appere pulcitudo ecce i
fide z couusacoe scoz vn can
iiijo to pulcr es amica mea et
phyladelphia mepr saluas ul
saluabs z st statu ecce i q° sua
tes pcepta z doctina scoz
saluat aias suas u d ay xix
Omib ad uita ingredi sua ma
Laodocia mepr tosumata ul

tribz amabil z st ultimz statu ecce
tpe antixpi qu mundg tosumabit
z tc electi erut amabiles dni i
uj d ay b x. Qui at pseuauit
usqz i fine et Et hoc e qd dr
mitte vij eccias pse ephesu
Smirne pgamo thyatire
Sardis phyladelphie z lao
dicie i vli ecce p has signi
ut dcm est Et couusg sum ad
teploe dei ad memoriam subdi
toz ut uidem i ut intelligem
uocem que loquebar mecu mag
sine strepitu sonu ut dcm est
Et couusg i qr qusg uidi vij
candelab aurea i vij eccias
scia lucetes z gra pciosas et
pacia solidas obia ductiles
doctina sonoras p vij candela
bra designtas glo Si hec ad
uocem tone z no ope candelabr
es sz no aureu es i candelabre
ppr pdicacoem ubi sz aureu ppr
fulgore eis ay v vos estis lux
mundi uos estis sal tre luc xj
Nemo accedit lucerna z i ab
sco pot sz sup can ut qui ingre
lucem uideat Et i medio vij can
delabroz aureoz i i medio
ecce similem filio hois i aglm
pm x giunte z i sor hois ap
pentem Iuuenis no senex
io dt Silem filio homis ul
silis filio hois i ipm solu filiu
homis xij dum qui dr silis
filio hois i ne filig hois sic dt
Jo qr unigeniti a patre Silis fi
lio homis ppr defects huaos
quos suscepit i scomb pt ig
noancia z pccm Hebre iiija
No hemg potifice qui no pos
cd infir. ure te p oia p si abs
pcco vl io dr silis filio hois
z no filig vginis ut dt glo qr
no mor. Ro vij. Vestitu podere
i sacdotali ueste i carnei q se 14

optulit et cottidie offt deo pri
se repntans · j · Jo · ij · Aduocatu
hemus apud prem ihm xm iustu
et ipe e ppiciato p pctis nris
Velud dr cao xpi podis · i · tala
ris · i · longa qz qm diu eit de9
eit ho · Vl podis est eta quesit
de9 ysa xix · vinit de qz his
omib9 ne ornamto uestier
et h uests pcedt usqz ad talos
qz durabit usqz i fine scli · Mt
ult · vobiscu sum usqz ad cosua
tom scli · Et pcinctu ad mamil
las zona aurea · i · castite sapia et
caritate · Et no q daniel et xpm
pcinctu uidt ad renes qz uet
et carlia opa pcurendo restrugt
Nouu no est cogitacos · In ho
cm q dr zona aurea oudr q
castitas ex carite dz ee qt fuit
castitas prudetu vgim Mt · xx
que accepts lampadib9 sumpsrt
oleu cari no sol i lapadib9
s i opib9 s et i uasis · i · i cordib9
Caput aut e9 et capilli erat
candidi tqm lana alba et tqm
nix · hic descrbt Jo formm sui
mgri qui eu docebat ut melg
creda · et qui tale mgrm hut
Caput uge ei9 · i · mens xpi
et capilli · i · sci extenuati et mor
tificati adhentes xpo · Can
didi tqm lana alba et tqm nix
i · mudi calidi p amore frigidi
p timore · lana em calida et
nix frigida et io candor scoz
lane copa et niui qz dz ee co
mct9 amoi et timoii · Et pcea
lana alba susceptiua e omm co
lorz · Sic sci om9 tribulacom
p xpo · ps · patu cor meu de9
pa · c · m · Et e mix candidior e
om aa creata · Nix st glam i
morlit ad qua uem p tolle
rancia eblacom · huc · xxiij ·

vos ests qui pmansists mecu
Et oculi e9 tc flamma igs
i · respcus dni inflamates ad
amore et illuminates ad cog
Sap · iiij · gra dei et mia ei scos
ei9 et respc i elec illig · ps · ocli
dni sup iustos · Vl s glo · ocli
dni st dona sps sci · De quib9
zacha · iij · Sup lapide vnu
ocli vij · Vl oculi dni st spua
les uiri qui ubo et exo alios
illuminant et inflamat ad aore
et cogmcom dei et xpi Mt · v
vos ests lux mudi · zacha · ij ·
Qui tagit uos tagit pupilla
oculi mei · Et pedes similes
auricalco · p pedes intelligu
inferiores et minores · i · etia qui
multu distat a capillis · tn
totu corp9 sustinet · qz minores
suo labore sustinet eciam
tpalia pcurado · Vn sepe sor
dida et io no auo s auricalco
siles dnr · Vl pedes dicedi st
ultimi fideles qui erut tpe
antixi · Na sicut auricalcu mlts
combustionib9 et cocremacoib9
depura et meliore accipit co
lore · Ita illi multitue eblacom
depurgabu et clariores effici
Sap · iij · tqm auru i fornace
Vl auricalco io copan et n auo
qz quuis sint eqz miti et mrts
sicut pmitiui fuit no tn ita
lucebut miracul sic illi et io
uiliores reputabu · Sic i
camino ardeti q · d · vltimi
erut qsi auricalcu decoctu i
camio ardeti qz multe gnib9
tribulacoib9 affligetr Mt xxiiij
erit tribulo mag qual no fuit
ab inicio mdi usqz modo nz fiet
Pmitiua eccia fuit qsi auru i ign
decoctu s ultia qsi auricalcu i

18 camino possunt quia maior erit ultima
persecucio. Ysa. xxxi. dixit dominus
cuius ignis in syon, id est in primitiva
ecclesia, et caminus in ierusalem, id est in ultima.
Alia translacio habet pedes eius similes
auricalco libani, per quod ostenditur
quod illa tribulacio maxime fluebit
in iudea ubi dominus fuit crucifixus.
Ibi enim est mons libani. Et vox
illius tamquam vox aquarum multarum
id est eius predicacio obtinet vim aque
que mundat. Jo. xv. Iam vos mundi
estis propter sermonem quem locutus sum
vobis. Et dicitur vox aquarum multarum
propter efficaciam mundacionis. Vel dicitur
vox aquarum multarum quia multi
ipsi verbo primo ea qui aquis comparantur
propter fluendi facilitatem et standi dif-
ficultatem. In [apocalipsi] xvii aquas quas vidisti
ubi meretrix sedet populi sunt et gentes.
Vel dicitur vox aquarum multarum
id est datrix graciarum. Act. x°. Adhuc
loquente petro cecidit spiritus sanctus
super omnes qui audiebant verbum. Et habebat in
dextera sua stellas vii. Stelle
vii sunt ecclesiarum episcopi id est magis prelati
qui dant mundo lucem verbo et exemplo
et esse fixi in celo id est in christo per fidem et
spem et amorem et apparere parvi cum
tamen sint magni. phil. ii°. Simpli-
ces filii dei sine reprehensione in
medio nacionis prave et perverse inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo
sicut luminaria verbum vite continentes.
Baruch iii°. Stelle dederunt lumen
in custodiis suis id est in ecclesiis suis
contra hoc est quod multos qui alienis
magis quam in suis predicant. In persona
quorum dicitur Cant. i°. Posuerunt me
custodem in vineis, vineam meam
non custodivi et letate sunt. Vocate
sunt et dixerunt adsumus et luxerunt
ei cum iocunditate qui fecit eas.
Judith v. Stelle manentes in ordine
et cursu suo adversus zyzaram

pugnaverunt. Has habet christus in dextera 19
sua quia ad dexteram sunt collocandi
in iudicio. Vel intendunt spiritualibus
que per dexteram designantur sicut temporalia
per sinistram. Vel vii stelle sunt vii
dotes glorificatorum quas habet christus in
dextera quia eas tantum dat in futura
vita que per dexteram designatur
sicut presens per sinistram. Cant. viii.
Leva eius sub capite meo et dextera.
prov. iii°. Longitudo dierum in dextera
illius et in sinistra illius divicie et gloria.
Vel ideo dicitur habere in dextera quia paratus
est dare. Cant. v. Manus tornatiles
auree plene iacinctis id est donis
celestibus. Eccli. iiii°. Non sit manus
tua collecta ad dandum et porrecta
ad accipiendum. Et de ore eius gladius
acutus ex utraque parte exibat
id est predicacio verbi. Ephe. vi. et gladium
spiritus quod est verbum dei scindens ex
utraque parte quia invenit mala opera
in non est puritatem et desidia. Vel ex
utraque parte acutus dicitur hic gladius
quia dividit hominem tenentem ipsum
ab amore sui et mundi. Mt. x.
Non veni pacem mittere sed gladium
veni enim separare a patre. Vel iste
gladius dicitur exire ex ore christi id est ex
sacra scriptura. ps. De meo pecvare
da no. Mt. iiii°. Non in solo pane
vivit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. De hoc
ore dicitur Ysa. xxx. Ambulatis
ut descendatis in egiptum et os
meum non interrogastis. Vel os christi
est predicator qui debet habere in ore gla-
dium acutum ex utraque parte quia
mundus a se et a mundo debet separari
sicut paulus Gala. vi. michi mundus
crucifixus est et ego mundo. De hoc
ore dicitur Je. xv. Si separaveris precio-
sum a vili id est animam a mundo quasi os
meum eris. Vel gladius iste est sua
iudiciaria. De quo Job xix. Fugite
ergo a facie gladii quia ultor

gladius bis acutus

inquitatis est gladius/ pte ysa
xxvii Visitabit dns in gladio
suo duro grandi & forti/ Hic
scindit ex utraque pte qz ab electis
reprobos separando puniet et in
anima & in corpore/ vel qz puniet p
obmissis vel p commissis/ Mt xiii
Exibunt angeli & separabunt ma
los de me. ius. & mit. eos in ca. ignis/
Et bn dr hic exire gladius qz
omnes illos feriet quos extra eccliam
inveniet/ Eze x. Omnem sup quem
videris thau ne occidatis/ q.d. oes
alios occidite/ Gen vi. omnes q
erant extra archam diluvio perierunt
Et facies eius sicut sol lucet
in virtute sua/ Facies xpi est clementia
vel notitia vel puritas vel humanitas eius
glorificata que soli compatur pp excel
lentiam claritatis/ Nulla enim creatura
tam lucida est ut sol cum lucet in vir
tute sua in meridie/ In centro celi
sublatis nubibus tunc enim clarissi
mo fulgore resplendet/ multo
plus resplendebit xpi humanitas
Mt xvii resplenduit facies eius
sicut sol/ immo centies tm dicit
hylarius/ Ez no hunt creata
creatura splendidiorem cui posset
compare xpi claritatem/ Hanc gloriam xpi
describit nobis iohes ut desiderium
nrm accendet in nos/ Etenim ei
qz cum apparuerit similes ei erimus
ut dr. i Io. iii/ Mt xiii. fulgebunt
iusti sicut sol/ Quod non solum
debet de sole materiali intelligi sed potius de e
ternali de quo dr Mala. ult.
Orietur vob timentibus nomen meum
sol iustitie/ Phil iii. Salvatorem
expectamus dnm ihm xpm qui
reformabit cor. h. n. c. cla. s./ Et
cum vidissem eum & hic declarat Io.
quid accidit ei post visionem quia

stupefactus ex visionis magni
tudine cecidit quasi mortuus/ Est ergo
quo quilibet quid fecisset iohes si
vidisset gloriam divinitatis/ qui solam
similitudinem glorificate humanitatis
non potuit sustinere/ Considere &
quantum infirmatur humani cordis
oculus qui ad contemplandam gloriam
factus glorificate humanitatis gloriam
videre non potest/ Dicit greg. post visam
gloriam iohes cecidit qz mens
humana quanto perfectius celestia bona
cognoscit tanto aplius eorum vi
lescit/ & quanto magis dei potentiam con
templatur tanto magis in se ipsa hu
miliatur/ quod satis bn ostendit
Hest. xv. ubi legitur quod videns regem
assuerum in solio residentem exspecta
ta cecidit/ Greg. Unusquisque inv
sibus quanto altius ad contemplandam
divinitatem se erexit tanto apertius se
introrsum infra cadit qz in opa ce
dit eius magnitudo quam persuasit
facile conspicitur/ Hinc est quod Abra
ham viso dno pulverem & cinerem
se esse cognovit & dixit Gen xviii
Job penultimo Auditu auris au
divi te & nunc oculus meus videt te
Idcirco ipse me reprehendo & ago
penitentiam in favilla & cinere/ Dicit greg.
Cum vidissem eum. i. xpm talem in
tanta gloria cecidi ad pedes p
stuporem & admiratione stupefactus/
Vel cecidi ad pedes eius glo
i. preci curam humanitatis ad similitudinem
vel timorem fidelium qui sunt pedes xpi
qui p xpo curam suorum corporum
contempserunt/ Vel cecidi ad pe
des eius. i. indignum me arbitratus
& insufficientem contemplandum divinitatem
ad intuendam humilitatem & benignitatem
ipsius me inclinavi tamquam mortuus
& io primus Ivo. d. gala. i. vivo
ego iam/ Colo. iii. mortui enim estis
& vita vestra abscondita est cum xpo in deo

22 Vel tamquam mortuus i. mortuus vo-
luptati et superfluitati, vivens autem
veritati. Amor enim celestium facit
hominem ad terrena mortuum. Cant.
viii. Fortis est ut mors dilectio.
Et ut ait sanctus qui hoc sit mortuus
mundo et vivus deo quia mundus non
mor membra ut ipsius cuius quippe
non videt nec loquitur nec cogitat ea
que mundi sunt. Ps. propter te mortifica-
mur tota die. Sed quia deus post huius
consolatur nos quod dicitur Judith viii.
expectemus humiles consolationem eius.
Dicit sequitur. Et posuit dexteram suam
glo. i. spiritum confortatem i. auxilium
suum, super me i. super vires meas.
quia per se non possit se levare, divinus
per iuniorem lectionem et nobis per scripturam
et predicationem. Noli timere glo.
pati pro me tribulationes et mortem non
debes quia ego sum primus a quo omnia
et novissimus ad quem omnia. Vel
primus quia ante me non est deus et novis-
simus quia post me non est alius. Ysa.
xliiii. Vel primus per creationem et novis-
simus per retributionem. Vel primus
quia ante secula natus de patre et no-
vissimus quia in fine temporis natus de
matre. Vel primus inter angelos et
novissimus inter iudeos. Ysa. liii.
Despectum novissimum cum despectum et no-
vissimum virorum. Et sum vivens
eternaliter et fui mortuus per illatam
passionem q.d. mortuus temporaliter vel
sum vivens per virtutem et fui mortuus
sed resurrexi non iterum moriturus
ut Lazarus. Ro. vi. Christus resurgens
ex mortuis iam non moritur. Ita
exponit Hay. viii. sequitur. Et ecce sum
vivens in secula seculorum i. semper q.d.
Christus Iohanni et nobis tecum. Ego qui ip-
sum fui mortuus pro vobis et postea
resurrexi non amplius moriturus.
Sic et vobis non debetis timere mori
pro me quia similiter resurgetis victi [?] in

secula seculorum. Et habeo claves mortis 23
et inferni i. habeo potestatem super mortem
ut iam amplius non possit dominari
vi et resurrexi, et super infernum
ut nos non retineat, et id est dyabolus
et membris eius protectus carcere clau-
dam ne nos amplius infestet. mors
Scribe ergo que vidisti i. meas
passiones et virtutes et que sunt i. pre-
sentes tribulationes et pressuras, in
Et que oportet fieri postea hec i. ultima
persecutiones que debet nos arare [?]
ad tollerantiam quia id quod modo
sustinemus nichil est respectu eorum. Et quia
confuse dixerat ei ut scriberet visiones
determinat in parte quid debeat scri-
bere dicens. Sacramentum vii stellarum
quas vidisti in dextera mea et
vii candelabra aurea, hoc scribe.
Septem stelle angeli sunt i. episcopi vii
ecclesiarum Asye ut omnis et candela-
bra vii septem sunt ecclesie. Hanc primam
partem visionis exposuit angelus
ut ostendat in aliis similiter allego-
riam esse quandam. Totum autem
noluit exponere ne si totus esset
planus liber legentibus in tedium
verteretur et a quoquam forte contemp-
neretur et ut indignis occultaretur
misterium et bonis in studium stu-
dio acto prestaretur. Tho. xii. Sacra- 4
mentum regis abscondere bonum est
opera autem dei revelare et confiteri
honorificum est. Nunc autem moralia
ad dicamus et ut affectus non
prehabeat in hoc libro et non intellectus. Moral.

Apocalipsis ihesu Christi. Apoc[alipsis]
interpretatur revelatio. Revelationem
non duo sunt genera. Nam una est
carnalis revelatio, alia spiritualis.
Carnalis est qua revelat caro
discipulis suis, spiritualis qua re-
velat spiritus discipulis suis. De
utraque dicitur Math. xvi. Beatus es Symon
Bariona quia caro et sanguis non revelavit tibi
sed pater meus qui in celis est. Revelat autem caro

disciplus suos cibos exquisitos appetere / sapores nouos excogitare / vina condire / diuersa fercula parare / vestium mollicie querere / labores fugere / quiete amare / tristiciam fugere / leticiam eligere et huius / Sed hec apocalipsis ihesu christi non est quia non est salutis / Sed h baal .i. ventris omnia deuorantis / De qua dicitur Ezech ix Omnes nequicie eorum in galgal quod interpretatur reuelacio / Spiritus sanctus quoque reuelat intellectui quoque affectui / Intellectui reuelat intelligenciam veritatis / Affectui dulcedinem bonitatis / In prima reuelat quid credendum / in secunda quid desiderandum / De prima dicitur domini Reuela oculos meos et considerabo mirabilia de lege tua / Item Incerta et occulta sapiencie tue manifestasti michi / De secunda dicitur ij Cor iij Reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem ymaginem transformamur tamquam a domini spiritu .i. a cognicione intelligencie ad cognicionem experiencie que certior est quia est per gustum / Prov iiij Semita iustorum quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectum diem / Quia dicitur illi deus / Ex hoc patet quod reuelacio est purum donum dei Jaco j Omne donum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a patre luminum / Datum optimum est reuelacio intellectus / Donum perfectum quia perfectior est / Dan ij Est deus in celo reuelans misteria / Dat autem deus hanc reuelacionem quandoque mediante per aliam creaturam / unde dicitur hec continens per angelum suum seruo suo iohanni / Quandoque immediate a seipso et tunc lucidius veritatis et dulcius sentitur bonitatis / Et hec reuelacio appellatur locucio dei Exo xxxiij loquebatur dominus moysi facie ad faciem sicut solet loqui homo ad amicum suum in sua secreta reuelando et consolando / ps Audiam quid loquatur in me dominus / Job iiij porro ad me dictum est verbum absconditum et quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius / Jer xxx Quis est iste qui applicat cor suum ut appropinquet michi per cognicionem /

Duo autem sunt que ducunt animam in dei cognicionem / Unum est creature consideracio / Aliud est superni luminis infusio / Considerans enim animam in creaturis veritatem ordinem et speciem venit in aliquam cognicionem veritatis increate / Sap xiij A magnitudine speciei et creature cognoscibiliter poterit videri / Ro j Inuisibilia dei .i. patris inuisibilia a creatura mundi .i. ab homine per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur / Sempiterna quoque virtus eius .i. filius et diuinitas .i. spiritus sanctus / Sed hec visio siue cognicio est non omnino clara sed quam desuper infunditur lux anime per quam eleuatur et ducitur in diuinitatem clare videt anima / unde ps In lumine tuo videbimus lumen / Et hec reuelacio clarior cui fit liberat a decepcionibus demonum quibus anima intenta contemplacioni sepe decipitur / ps Scuto circumdabit te veritas eius non timebis a timore nocturno a sagitta volante in die / Hic tanguntur iiij or quibus demones infestant frequenter animas intentas contemplacioni a quibus liberat lucem veritatis infusum / Timor nocturnus est horror quem in recessu suo relinquit diabolus / Unde quandoque quando reuelacio diaboli precedit / incipit anima quandam leticiam in fine habet horrorem / In ductore dicitur fit egrio

26 Dum beata virgo primo turbata fuit in
angeli salutacione postea consolata.
Sagitta volans est vana gloria ut
dicit beatus bernardus que velociter et suaviter
intrat sed non leviter vulnerat/ hec sepe
infestat et decipit contemplatores.
ysaie j. vinum tuum mixtum est aqua
Alia littera Caupones tui miscent
aquam vino/ vinum est devocio
dei que letificat cor/ Aqua est
vana gloria que inflat/ Aquam ergo
vino miscet qui de devocione sua
sancta inaniter gaudet/ Negocium
perambulans in tenebris est sollici-
tudo sive cura rei familiaris
cuius cogitacionibus orantibus et me-
ditantibus sepe dyabolus immittit
ut sic retrahat a contemplacione
et subtrahat eis refeccionem eius
Vnde mt xij dicitur cum ihesus loqueretur
in domo venit nuncius qui dixit ei
Ecce mater tua et fratres tui foris stant
querentes te/ ij thymotheum ij Nemo mili-
tans deo implicat se negociis secu-
laribus et ultimus est incursus et
demonium meridianum id est illusio
dyaboli sub specie boni ut aliquis sug-
gerit vigilare ieiunare orare
plorare diu quando videt aliquem
novicium devotum ut debilitatus
et deficiens subtrahat a dei
obsequio vel faciat penitere de
bono quod incepit/ Ideo dominus dicit
luc xix zacheo qui super sico-
morum ascendat ut eum videret
Zachee festinans descende quia in
domo tua oportet me manere/ sicomorus
fatua est devocio indiscreta
in qua quando ab noviciis vult nimis
ascendere dicitur ei ihesus noli nimis
ascendere sed cito descende/ addit
quod potes quia tecum volo non solum
esse sed diu manere/ Infra/ Qui di-
lexit nos et lavit nos a peccatis
nostris in sanguine suo/ Primo lavit nos in

baptismo/ De quo ezechielis xvj. Lavi
te aqua et mundavi sanguinem tuum
ex te et unxi te oleo et vestivi
te discoloribus/ 2o lavit in pre-
dicacione Jo xv. mundi estis
propter sermonem quem locutus sum vobis/ 3o te
elemosinarum largicione/ luc xi
Date elemosinam et cetera/ 4o te ablucione
ysaie iiijo. Si abluerit dominus sor-
des filiarum syon et sanguinem ierusalem
laverit de medio eius in spiritu iudicii
et spiritu ardoris/ 5o Quando lavit in
sanguine suo ut hic dicitur quem
frequenter effudit pro nobis dominus
primo in circumcisione et nos debemus
in confessione/ 2o in oracione et nos in oracione
silencii/ 3o in flagellacione et nos in
satisfaccione/ vel disciplinarum
suscepcione/ 4o in spinarum coronacione
et nos in compunccione/ 5o in crucis
fixione et nos in omni vicia mo-
deracionis mortificacione/ vjo in
lateris perforacione et nos in va-
cordis dileccione/ Quia autem dicitur pu-
per universa delicta operit ca-
ritas coniunctis virtutibus lavit
nos in sanguine suo/ Septima
vice lavit nos lacrimarum ef-
fusione que sunt sanguis anime
ut dicit augustinus quas effudit pro
nobis ter/ in lazari suscitacione
Joh xj in civitatis ierusalem destruc-
cione luc xix in passione
sive in cruce/ Vade ergo et lavare
septies in iordane et mundaberis
iiijo Regum v/ Et fecit nos regnum
civibus cuius ipse est rex/ Exa-
beata terra cuius rex nobilis est
ysaie xxxiij. Dominus iudex noster
dominus legifer noster dominus rex noster
ipse salvabit nos/ In hoc regno
non est servus sed omnes liberi/ Gal iiij
non sumus ancille filii sed libere qua
libertate nos christus liberavit id est liberos nos
fecit/ Huius regni est bona dominacio
probatur quia est dominus deus eius

ys lauit nos multipliciter

28 Ite laudate dnm qz bon9 Item
Cofitemi dno qm bo9 Et sa-
cerdotes vn offerre deu9 tria
sacrificia pb Sacrificiu cordis i
cotricoe pb Sacrificiu do spc
cotri 2o ois i cofone z orōe
pb Sacrifi lau ho Ite holocau
sta medul offe e c mce ar
Medulla q e pinguedo z ro
bur ossiu e deuoco que est
pinguedo z uig oronu 3o sac 4
ficiu corpis i satisfaccoe pb
tuc acceptab sacri iustie
Itm Eleuaco manuu mearz
sac ues Sez ffui i spu i do
die Sic omb dut ee i spua
lib i festo Jo iiijo deg spc e
z eos qui adorat i spu z ve
oz adorae ysa xxvi In spu
meo z i pcordijb meis de ma
ne uigilabo ad te pbh dies
qua fet dns cxpul electe i ca
Sz dixunt cognaco corp si
quies fa o fes de a t e cum
litibz z ludis i die festo mte
dut h melig eet maibz i agro
ul i vinea laborare ysa po
kalendas uc z solep u od a
m Sez Audiui p9 me uoce
mag Hec uox e uocaco dni
que uocat z reuocat nos fu
gientes ab eo ysa xxx Aures
mee audient ubu p9 tergu
monet Cay vij Reuerte reuer
sima i captiua aia reuertere reuer
ut intueam te quater dr
reuerte ut s i pucicia i iuue
tute i senectute i senio vl qz
iiijor faciunt a deo fuge Co
fidencia iuuenty hij fugiut ad
oriente Dilaco mortis hij ad
occidente Dilaco pspitatis
hij ad meridie terror aduersit

hij ad aquilone Ideo clamat 29
dns reuerte ab oriente qz iu
uenis cito mori reuerte ab
occidente qz senex diu viue
no pt vba s senece reuerte
a meridie qz pspitas mundi cito
transit Jo xo reuerte ab aquilone
qz aduersitas mundi no pt nocere
nisi uolenti Mag dr uox
qz magnu uocat z ad magna
Uocat at quadruplr dns
pdicando bnfaciendo inspira
do flagellando pe i Vocaui
z renuistis Extendi manu
mea z no fuit qui aspiceret
Despexistis ome cosiliu meu
z increpacoes meas neglexistis
Tamqm tube que uocat ad
quiuiu spuale ubi aia rficitur
ysa xxv ffaciet dns oibz
pplis i monte hoc quiuiu vinde
mie pinguiu medullatorz
uinde defecate Et no sb
dixat ffui i spu i dnica die
Et stati sez Et audiui p9 me
voce magna Ad inueniendu
q ho pars pt quiescere i cote
placoe qn stati remoue ad
extera vn bts Bn felix ho a
sbuns mea Et ui xl moriam
tepm uu i requie Augg intimit
tis me dnc i affcm quedam in
tuusitatu intro sursu ad nes
co qua dulcedine sz ruisu re
cedo z absorbeor solitis et
teneor z multu fleo illic ee
nolo nc ualeo hic ee ualeo z
nolo vtrobiqz miser Et quod
uides scribe i libro Multa dz
ho uidere i cotemplacoe pcca
sua supplicia infni gaudia
padysi bnficia dei uirtutes pxi
z omia scribere i libro cordis sui

morti° 21 v. Se

30 Circa peccata debet homo videre quibus est
ibi delectatio et pena eterna quia
momentaneum est quod delectat
eternum quod cruciat. Item quam vile
sit. Jer. ii.º quam vilis facta es nimis
iterans vias tuas. Item quam damp-
nosa quia diminuit bona na-
turalia, privat bona gratie, aufert bona glorie
Tren. i. egressus est a filia Syon
omnis decor eius. Circa supplicia
inferni debet videre diversitatem acerbi-
tatem eternitatem. De i. Ps. ignis sulphur
et spiritus procellarum pars calicis eorum. De 2º Mt. viii.º
ibi erit fletus et stridor dentium. De iii.º
Ysa. in fine ignis eorum non ex-
tinguetur etc. Mt. xxv. Ite male-
dicti in ignem eternum etc. Circa gaudia pa-
radisi debet videre puritatem pleni-
tudinem longitudinem. De i. Prover.
xiiii.º gaudio eius non miscebitur
extraneus. De 2º Jo. xvi. Iterum vi-
debo vos et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tol-
let a vobis. De 3º ibidem ut gaudium
vestrum plenum sit. Circa beneficia dei
debet videre multitudinem magni-
tudinem gratitudinem. De i.º
Ps. Quid retribuam domino etc. De 2º
Luc. i. fecit michi magna etc.
De 3º Mt. x. gratis accepistis etc.
Circa miserias proximi debet videre quod
vellet sibi fieri si esset in illo
statu et quanta sit fragilitas
hominis. De primo Mt. vii quecumque
vultis ut faciant vobis etc. De 2º
Job v. visitans speciem tuam non
peccabis. Eccli. xxxi. intellige
que sunt proximi tui. Item quod
videbis in mundo in proximo
tuo scribes in corde tuo et
mitte vii ecclesiis. Prius vide 2º
scribe et tandem mitte quia prius est
studendum quam predicandum in corde commen-
dandum deinde predicandum. Eccli. xviii.º

Augustinus loquens dixit. Alia suf-
ficienter exposita sunt. C. ii capitulum 2m
Et angelo ephesi. Hic incipit
2a pars libri in qua agit auctor
de vii visionibus quas deus angelo
revelavit. Unde dividitur in vii
partes iuxta vii visiones. Prima visio
est de correctione ecclesiarum et con-
tinet duo capitula. 2a est de
revelatione misteriorum que fit in libro
aperto et continet iiii.or capitula.
3a est de manifestatione corporis
misteriorum per predicatorem et continet
iii capitula. 4a. De pressura ecclesie que prove-
nit ex revelatione et predicatione misteriorum
et continet tria capitula. 5a est de pe-
nis quas sustinent mali a bonis
in hoc mundo et continet tria capitula.
6a est de penis reproborum quas
sustinebunt in inferno et continet tria capitula.
7a de beatitudine electorum usque in finem
libri et continet duo capitula. Et sic in
universo habet liber iste xxii capitula
et in omnibus persecutiones ecclesie nar-
rantur non quia in primo que materia totius
libri plus habeatur et in ultimo ecclesie triumphantis
edificia describuntur omnia gemmis
lapidibus exornata. Hoc autem
capitulum dividitur in iiii.or partes
in quibus scribit Johannes iiii.or ecclesiis.
In prima parte scribit ecclesie ephesi
que inter vii ecclesias Asie erat
metropolis et ideo primo scribit ei
tamquam digniori. primo commendat
episcopum ephesi de patientia 2º incre-
pat eumdem de quodam et amo-
net ut peniteat et comminatur si
negligat et quomodo de facili possit
reconciliari domino ostendit. Hoc totum
facit auctor in prima parte huius capituli.
In 2a parte scribit angelo Smirne
in tertia angelo Pergami in 4a angelo
Thyatire et terminatur hoc capitulum.
Dicit igitur. Et angelo ephesi q.d.
non solum predicta scribas sed angelo
ephesi ecclesie scribe id est archiepiscopo

2 ephesi cui primo scribit ut coniunctis
tetis fiat forma et exemplum conver-
sationis sicut quod dicit apostolus ad Tytum ii. In
omnibus prebe te ipsum exemplum bonorum
operum in doctrina in integritate in
gravitate. Et dicuntur prelati angeli.
Sive prelati dicuntur angeli propter
officium ministrandi. Ad ministerium enim
non ad dominium assumuntur qui preficiuntur.
Vnde i. Cor. iiii. Sic nos existimet
homo ut ministros Christi. Item i. Cor. ix. Cum
enim liber ex omnibus an prelatorum
omnium me servum feci. In susceptione
prelationis et quare ut omnes lucrifa-
ciam. Et de angelis dicitur Heb. i.
Omnes sunt administratorii spiritus in
ministerium missi propter eos qui hereditatem c. s.
Non dicunt ergo extolli cum ministri
fiunt sed magis humiliari. Eccl.
xxxii. Rectorem te posuerunt noli
extolli sed esto in illis quasi extoll.
Angelus enim nomen est officii non nature.
Sic exponitur vnde i. ad Tym. iii. Qui
episcopatum desiderat bonum opus desi-
derat. Vnde ipsi Tymo. dicitur ministerium
tuum imple. ii Thym. iiii. Et i. Pe.
v. Non dominantes in cleros sed forma
facti gregis ex animo. Item propter nite
puritatem sicut dicitur Mt. xxii. In resurrectione
neque nubent neque nubentur sed sunt
sicut angeli dei in celo. Luc. xii.
dicitur eis Sint lumbi vestri precincti.
Item propter piam meditacionem quam
habent angeli ut patet Tob. xii. Vnde
episcopi dicunt esse medici animarum. Vnde
de summo episcopo dicitur i. Pe. ii. Eratis
sicut oves errantes sed conversi estis ad
pastorem et episcopum animarum vestrarum. Et Luc. x. dicitur
prelato Curam illius habe. Prov. xv.
Qui suscipit animas i. curam
animarum sapiens est. Item propter instruc-
tionem Dan. ix. egressus sum ut
docerem te. Mala. ii. labia sacer-

dotis custodiunt scientiam et legem
ex ore eius requirunt quia angelus 3
domini exercituum est. Item propter dei contempla-
tionem Mt. xviii. Angeli eorum semper
vident faciem patris mei qui in celis est.
Item Thob. quia orant pro nobis
Thob. xii. Ego obtuli orationem tuam
domino. Sic prelati debent orare pro
populo. Macha. ult. Hic est fratrum
amator et populi Israel. Hic est qui mul-
tum orat pro populo et universa sancta civitate
Ierusalem. Valde ardenter orabat
Moyses pro populo suo de commisso Exo.
xxxii ubi dixit Aut dimitte
eis hanc noxam aut si non facis
dele me de libro tuo quem scripsi-
sti. Quod autem scribat subdit dicens
Hec s. que secuntur. xxiiii°.
Dicit qui tenet vii stellas in
dextera sua i. qui vii ecclesiarum episcopos
conservat sua gratia ne peccaverint.
Et hec est ammiranda [illegible]
s. quia prelatos conservat. Fugien-
tes revocat, negligentes exci-
tat, torpentes excitat, lapsos
erigit, ignaros instruit, devios
reducit, redeuntes suscipit,
susceptos custodit. Et hoc est quod
dicitur Qui tenet vii stellas in
dextera sua i. non deserit
sed peccaverint sed custodit ne omnino
peccent. Et hoc est quod dicitur psalmus Si ce-
ciderit non collidetur quia dominus sup-
ponit manum suam. Item tenet per vias vi-
as ducendo ad patriam. Vnde ps.
Tenuisti manum dexteram meam et in volun-
tate tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Tenet
autem eos in dextera sua i. in potio-
ribus bonis suis i. spe et desi-
derio eternorum que per dexteram signantur.
Cant. ii. Leva eius sub capite meo.
Qui tenet vii stellas in dextera
sua vel vii dona vel vii virtutes
vel vii dotes patrie quas omnibus volenti-
accipe

Prelati ipi dut aub

Qui amblat i medio vii candela
brorum aureorum .i. i medio eccliarum
que designantur p candelabra qui
bonus prefamilias greges et
pastores visitans et unigcuiusque
uita et opus considerans. vl dona
que tenent i depta sua singla
diuidens. vl io ambulat qr i
eis quiete no inueniebat. Et
no q dous ihc dr iacere i medio
iumentorum luc ii. pendere i medio
latronum Jo. xix. Stare i medio
discipulorum Jo. xx. Jte i medio
iudeorum luc iiii. Sedere i medio
doctorum luc ii. Ambulare i
medio candelabrorum. h' z p eo oia
potes cognoscere medium. Sp
eum ter e xpc ad homines qlibz ad
ipm iacet cum me iumenta
pendz me latrones, laborat me
malos, stat me discipulos. Vadit
querens et no inueniens requie
me iudeos, sedet ut doctor
me nigros, et ablat i pastoribus
qui ipse p candelabra designantur.
Que dr aurea pp fulgore
sapie, pp ductilitate obie, pp
pcdositate fumi, pcosi te cari.
Deinde o. q se illa q dt subdens
Scio etc primo comdat iohes
illum epm et ptea increpat. qr i
quibusdam laudandus erat i quibusdam
increpandus. Sz qr multum gra
tus erat persecutoribus pseudo
aplorum ne oio deficeret p° co
mendat eum i eis quibus erat co
mendandus et ut docet q magis
insistendum e comendatoi qm
increpatoi. Comdat at eum i
vii. primo qr bona sua indigentibus
quicat. 2° qr se affligendo laborat.
3° qr i persecutoe patiam servauit
4° qr apte malos no sustinuit.
5° qr fictos diligenter pbauit 6°
qr i hiis omnibz laude homi

ne temporale comodum quesiuit
sz tm amore dei. 7° qr malorum
consortium declinauit. Dr go.
Scio opa tua .i. laudo et approbo
opa mea q fecisti. Et labore tuum
tribulonum s. qua sustinuisti. No q e
labor cordis s. contricio. de qo ps
laboraui i gemitu meo. Jte e labor
oris s. pdicatio. de qo ps laboraui
clamans etc. Jte labor opis s. cor
pis exercitacio. de qo ps i labore
homini no sunt etc. Et de oibz pt ac
cipi q dr hic et labore tuum.
De hiis elz dr sap iii. bonorum
laborum gloriosus e fructus. sca. Et
paciam tuam qr no murmuras de
flagello illato uz de pctō dilato
que duo solet ce multis cam m
murmuris. Est at ter pts paciae
prima e opibz malum p malo no
reddere 2a oibz maledicenti no ma
ledicere 3a i corde no murmurare
vn Job iii. Nonne dissimulaui
nonne silui et ita q. hay. vā pa
cia e quiete mala proximorum equanimiter
portat et eos quos pcue agentes
portat patiens amat. Et no q
elegant h tn q iungit opa la
bore paciam qr i hiis tribz
consistit bona uita vn aug
bn viuere e bona agere et mala pati
et i hiis pseuare. sca. Et qr no
potes sustinere malos i tuo co
sortio uel i tua dyocesi qn cor
rigas et expellas qr corrumpunt
bonos mores colloquia mala
.i. consorcia praua j. Cor xv°
et Eccl iii. Qui tangit picem
coinquinabitur ab ea et q communicat
superbo induet superbiam. Sz no
uidetur q ihc laudandus ept iste
ctra dt aug no fuit bonus qui
malos sustinere no pt et mali
sustinendi sunt. Dunt scta contra
correctio sz no sustinendi qn aos

inficiunt/ sz nō sustinet qm susti-
nēdi spectar' corp(or)a emēdacō ut
alios inficiunt/ Vn ad tytū iij
Hereticū hoīem p(ost) p(ri)mā z 2am
amonitom deuita sciens q(uia) sub-
u(er)sus ē/ qui huiusmodi ē/ j. Cor v°
Scr(i)psi uob(is) i ep(isto)la ne cōmiscea-
mi fornicarijs z nō ijs qui frat(er)
nōiat(ur) z ē fornicator a(ut) auarus
a(ut) ydolis s(er)uiens a(ut) maledicus a(ut)
ebriosus aut rapax cū huiusmodi
nec cibū sumē/ Ite sustinēdi sc(ilicet)
mali amādo illū z sic nō susti-
nēdi odiendo maliciā/ Et tep-
tasti z pbasti eos qui se dicūt ēē
ap(osto)los i a xp(ist)o missos z nō sūt
sz se ingerūt sb nomīe ap(osto)lor(um)
Vtut decipiāt uł ut lucrū
faciāt/ Jer xxiij° nō mittebā
eos z ipi currebāt Rō x° quō
pdicabūt n(is)i mittant(ur) Mt vij
Attendite a f(a)lsis pphetis qui
ueniūt ad uos nō missi/ Jpe
iohēs dū eēt i exilio surrex-
erūt i asya marchiam· che-
rintus z ebyon heretica quor(um)
fidē z doctrinā iste ep(iscop)us pbauit
z inuenit falsitatē eor(um) z io cō-
mēdat eos Jer vj pbatorē
dedi te i pp(l)o meo robustū z
sciens z pbabis uiā eor(um) Sec(un)d(um)
Et inuenisti eos mēdaces i
doctrina Sicut eni(m) ueritas auri
p(er) ex lapidis tactu sic ebullo-
uitate istor(um) pbat/ uł fictor(um)
ypocritar(um) Eccl vj quasi lapidis
uirtus pbō erit i illis/ Et pa-
ciam hēbi mal(is) que illi p se
z alijs ingerūt/ z sustinuisti
i sursū tenuisti nō depssus
mal(is) illatis pp(ter) nomē meū
efficue i pp(ter) nom(en) meū qd te
muniuit/ Et labor tum nō suffiat

quib(us) sustine(n)t tribulacōes n(isi) nō
dei iuuaret eum pu xviij°
turris fortissima nomē dni
ad eū curret iustus z exaltabi(tur)
Vł finalit(er) pp(ter) nom(en) meū glifi-
candum Mt x Eritis cū uos
odiūt homines ic pp(ter) nom(en) meū
g an z exul q(uia) in v· co ē i cel
Vł pp(ter) nom(en) meū i pp(ter) rē nois
mei i salutē assequēdā/ z nō
defecisti i nō succubuisti·
q(uia) nō p mundi sz p xp(ist)o glā etn(a)m
inisti/ Hay· io paciam hēas
nō succubas q(uia) nō p ebria gla
sz pp(ter) nom(en) dni hec sustines
Ro quidā deficiunt i p(ri)n(cipi)o de
quibus Jo· iiij° Venit sup te plaga
z defecisti/ tetigit te dns et
turbatus es/ quidā i medio de quibus
gala· iij° Sic stulti estis ut cū
sp(irit)u cepistis nūc carne
cōsumamini/ Mt viij° Si dimisero
eos ieiunos ic/ quidā i fine
uie i uite sue de quibus ps Defece-
runt i paup(er)tate· i i senectute
uirtus mea/ Itē defecerunt dies
cor(um) i uanitate/ z cū festinacōe
i i fine subito/ Sz hēo aduersus
te pauca dicē uł redargue(n)da
q· d· Laudaui i te q(uo)d laudanda
erat/ nunc repre(he)ndo q(uo)d sūt rep-
rehendēda/ Q(uia) caritatē i p(ri)mā
i statu tue p(ri)me caritatis qua fer-
uebas q(uan)do malos i p(er)secucōne
reliquisti tepēdo z torpēdo
nimio tedio affectus/ pp(ter) qd z
pdicacōem diminuat/ Sic multi
tū debēnt pficere ascēdo de
bono i melius deficiunt descēdo
de alto i y(n)num sicut statue Na-
buch(odonosor) Dan ij° Cuius caput erat
aureū pect(us) argēteū tibie ferree
pedū quedā p(ar)s ferrea quedā fictilis/

Apē

8 heo adusus te .i. adusus malos
subditos tuos qui tecum sunt
paucta reprehensibilia. Et sicut
dicit hay. peccata subditorum ascribunt
prelato quando negligens est circa
correctionem eorum. Unde glo. heli
sacerdos bonus fuit et tamen dampnatus est
quia filios corrigere noluit. Quia
caritatem tuam primam reliquisti .i.
subditi tui ex tua negligencia
Ecce reprehenditur et punitur prelatus
pro peccata subditorum. Numeri xxv.
Suspende cunctos principes contra
solem in patibulis quia peccavit populus
iste. glo. orig. homines si at-
tenderent principatum non appete-
rent. Memor esto itaque unde ex-
cideris .i. a quo statu vel dignitate
et pro quo quia motu impulsu vel
mora temporis. ysa. xiiii°.
Ceciderunt qui solum primus sign[ifi]-
pro catur tangitur causa pro qua de facili
cadit homo efficiatur pars illorum de quibus
subditur et augetur dominus prope eos. Nec
credo quod a gratia cecidit quem ita
laudavit iohannes Sed a quodam
statu fervoris in quo prius fuerat
aliquo tempore. tamen intelligatur
que dicit de consorcio fidelium
vel melius mortaliter peccavit quia
per solum mortale excidit homo de
consorcio fidelium secundum sic hic sine
fine quod sit. Cuiuslibet peccator debet fre-
quenter memorari. unde excidit
peccando et ubi et pro quo. Unde quia a
celo ubi erat spe et cogitacione
et mente. Ubi quia in terra quando non cogitat
nisi terrena. pro quid per superbiam
ysa. xiiii. quo cecidisti lucifer
qui mane oriebaris. corrue-
isti in terram qui vulnerabas gentes
Ideo dicitur peccatori Baruch iii°. quid
est israel quod in terra inimicorum es. inve-
terasti in terra aliena. coinquinatus es
cum mortuis deputatus es cum

descendentibus in infernum. Ceterum vide
vias tuas in convalle et scito quid
feceris et age penitenciam dolendo cor-
de confitendo ore satisfaciendo opere.
Tres sunt partes penitencie quae sunt tres
dierum penitencium revertencium ad
dominum et fugiencium de egypto. exo.
v. Deus hebreorum vocavit nos
ut eamus viam trium dierum in soli-
tudinem. gen. xl. tres dies ad-
huc sunt post quos recordabitur
pharao ministerii tui et restituet in gradum pristinum
quod patet quia gratia in penitencia ab-
lata restituitur. Dicitur age penitenciam
non solum suscipe. multi enim susce-
perunt sed minime faciunt. boni promis-
sores sed mali redditores. De
quibus Eccli. xx. Est qui in con-
fusione promittit amico et lucratus
est eum inimicum gratis. Eccli. v. Si quid
vovisti deo ne moreris reddere
displicet enim ei infidelis et
stulta promissio. melius est enim
deo non vovere quam post votum pro-
missa non reddere. Alii sunt qui
susceperunt et faciunt sed non digna
quia non secundum exigenciam peccatorum et vires
suas De quibus dicitur Mt. iii°. Agite
dignos fructus penitencie ac etc. v. c.
Ecce penitencia facta appropinquare regnum
efficit enim angelos gaudere
luc. xvi. gaudium est angelis dei
super uno peccatore etc. valet et ad re-
cuperandam dei amiciciam ysa. 28.
Ecce in pace amaritudo mea a-
marissima in contricione amaror in confessione
amarissima in satisfaccione. efficacia
est autem instat penitencia. Unde Eccl.
ix. Quodcumque potest manus tua
instanter operare quia nec opus ad
merendum nec racio ad excusandum
nec sciencia ad cognoscendum nec sapiencia ad
delectandum erit apud inferos quo
tu properas. et si non intencionem
tamen opus pone. Et hoc est quod sequitur. Et prima
opera fac .i. primis similia ita vive 9

10 ut pub. Je. xxxvi. Reuter ad
dies ad dies adolescencie sue.
Hay. prima opa fac. i. redi ad
rem pois uiri. Ezec. iii. va-
da z reuertar ad uirum meum po-
rem. qz bn erat m tunc mag-
qm nunc. Em at. i. si nō peni-
tueris z ad priore statu redie-
ris. Venio i morte ut i iudicio
tibi. i. ppr te puiendu i cor z
aīa. cito. hc dt ut celitas
z iprouiso aduentus timore et
sollicitudine incuciat. j. thes.
v. Cu dixit pax z securitas
tunc repetinus eis supueniet
interit. Et mouebo candela-
bru tuu de loco suo. glo. i. aufe-
ra dona z uirtutes p que consti-
tuta st candelabr. uel te ab ecc
tua separabo z aliu i loco tuo
collocabo. Juxta id. ysa. xxii.
expellā te de statione tua z de
loco tuo. Et ut dt hay. mouebo
candelabrz tuu de loco. s. i. de
loco uirtutis tue z a societate fi-
delium amouebo. pōst dt desru-
et te i fine z euell. te tc. nisi
pniam egis de pctis tuis. Sau-
yo. Si pniam nō egimus incide
i manus di z nō i manu hoīs.
Sz hc hēs bonu qz odisti fra
nicolaitaz. nō ipōs sz fra eoz.
Nicolaus iste fuit ex vii dya-
conibus. vnus de quibus agit. Act.
vi. qui a fide z doct. recessit
eo qz argutus sup hc q uxore
sua nimiu zelabat que erat
ualde pulcra. sic dt clemens.
z ut se excusaret ab hac stulti-
cia dix nō e cure q ipa fa-
ciat. qui uult utatur ea. z ob
hc pdicauit quitadas ee uxo-
res z oms uelut z concessioz
ydolotitoz ee licita pdicat
z hūc unde nō a deo sz a quib-
da pncipibus sunt. z h fra odiu

iste eps. sup qo comdat eu Jo. 11
qz sicut amor boni ita z odiu
mali comendabile e. vn ps.
cxiii. Diligitis dnm odite ma-
lum. z ego odi. Et odienda
mirans. Dt dns. Amos. vi. De-
testor ego supbia iacob. Inte-
pta at nc ppo stultus. et st
gentiles q stulti st qz vam sa-
piam i. xpm recipe nolu. j. cor.
j. pdicamus xpm crucifixu
iudeis quidē scan. genti. at
stulticiam. Itē st heretici qui lz
sapientes uideant tn apd
dm stulti st. De quibus pōt intel-
ligi e insipi. i ps z s. a. s. Itē st
auari qui de seruicio suo
nō ... pcia. vn hay.
quid stulti ee pt q eo loco
comittit am pietate pecunias
recōdē qo nō lz i pecum hi-
tare z silicet pecunia ad i se
deficit. Ē fures a pdones
auferunt. vn dns ait. noli te
thezaurizare uob the. i tra. ū
erug z ti. demo. ubi fur. effo.
Ecci. xxix. pde pecuniam pp
fr̄em z amicu z nō abscondas
illā sub lapide i pdicone.
Ad litam quidā fuit diues lay-
cus z nesciebat ubi absconderet
thezauru suu z denarios suos
amouit lapidē de pariete z i
abscondit z reposuit lapidem
z timens ne obliuisceret loc
scripsit sup lapidē. hic st. Q'da
qui erat socius illius scripe legens
hc. quadā die cu solus eet
remot lapidē inuenit denarios
z accepit eos z reposuit lapidē
z scripsit. hic nō st. Sic stultus
ille fuit. luc. xii. hoīs cuiusdā
diuitis ager uberes fructus z
dixit hc faciā. Destruā horrea attulit
mea z maiora faciā z illuc congregabo

12 omnia que nata sunt mihi et bona mea
et dicam anime mee. Anima mea
multa habes bona posita in annos
plurimos. requiesce comede
bibe et epulare. Dixit autem illi
deus. Stulte hac nocte animam
tuam a te repetunt que autem parasti
cuius erunt, et tu qui pastus
es. Ecclesiastes at [illegible]
[illegible] cupidi qui non
habent [illegible] cupiditas eo quod solus est,
iiii° unus est et secundum non habet,
non filium non fratrem et tamen labo-
rare non cessat, nec saciantur oculi
eius divitiis nec cogitat dicens
Cui laboro et fraudo animam
meam bonis, in hoc quoque est vanitas
et afflictio pessima. Qui habet
aures audiat quid spiritus
dicat ecclesiis q. d. quod vobis
dico omnibus dico. Marci xiii°
Et monet hic ad intencionem
unde sensus est Qui habet aures quibus
audit vocem exterius audiat id est
intelligat mente interius. Vel qui
habet aures ad intelligendum
audiat ad obediendum. Jacobi
i. Estote factores verbi et non au-
ditores tantum. Quid spiritus dicat
ecclesiis quare non dicit quid filius
dicat ecclesiis cuius est proprie dicere
cum ipse est sapientia patris et os
patris et magister ecclesie. Solo potest
dici quod spiritus sumitur essentialiter et sic
pro trinitate. Jo. iiii°. Spiritus est deus
vel ideo dicit de spiritu et non de filio
ut per hoc insinuat quod dicto prima sunt
locutio erat pure spiritualis non
corporalis. Vel ideo dicit ille spiritus hoc dicit
et facit filius quia quicquid facit
dicit spiritus habet a filio et ita in dicto
spiritus includitur dictum filii. Unde
Jo. xvi. Cum venerit ille spiritus
veritatis docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur
a semetipso sed que audiet loquetur.

Ille clarificabit quia de meo acci- 13
piet et annunciabit vobis. Vel ideo dicit
Quid spiritus dicat ecclesiis ut per hoc
insinuat Johannes quod non ipse sed spiritus loquitur
in ipso. i. Cor. x. Non enim vos estis
qui loquimini sed spiritus patris. Per hoc quod dicit
ecclesiis plurali patet quod non loquitur Johannes
uni soli ecclesie sed generaliter omnibus.
Multi habent aures et non au-
diunt quid loquatur spiritus. Ysa.
xlii. quis cecus nisi servus meus
et quis surdus nisi ad quem nun-
cios meos misi. ps. aures habent
et non audient. Alii non audi-
unt quia dormiunt de quibus Ecclesiastici
xxii. Cum dormiente loquitur qui
stulto narrat sapientiam. Alii
quia nimis sunt remoti ab eo
qui loquitur. ps. Longe a peccatoribus
salus. Alii qui aures obstruunt
ps. Sicut aspidis surde et ob-
turantis aures suas. Alii qui mor-
tui sunt. Sap. xiii°. Non erubescit
loqui cum eo qui sine anima est,
Alii qui sunt in tumultu. Amos v.
Aufer a me tumultum car-
minum tuorum. Deinde ponit Johannes
quid dicat spiritus ecclesiis. Vincenti
dabo edere de ligno vite quod est
in paradyso dei mei. Vincenti
mundum carnem diabolum quia mundus
[illegible] et demonia diversa movent
prelia. Ephe. vi. Non est nobis col-
luctatio adversus carnem et sanguinem
sed adversus principes et potestates. Mundus
vincitur fide. i Jo. v. Hec est victoria
que vincit mundum fides nostra. Jo. xvi.
Confidite quia ego vici mundum.
Augustinus. Qui habet veram fidem deo
non credit in rebus mundi divites
fieri. Caro vincitur vigiliis ieiunio
et ceteris operibus discipline. Ecclesiastici
xxxi. Vigilia honestatis tha-
befaciet carnes. Leo. Morbos
sanat pestes necat. Jeiunio

12 pestes corporis dyabolus vincit
sola humilitate. Unde psalmista: humi-
litate mea memor fuit mei
et redemit nos ab inimicis nostris. Inter is-
tos hostes sumus continue et ideo
oportet nos esse armatos et pa-
ratos ad bellum. Ephe. vi. In-
duite vos armatura dei ut
possitis stare adversus insidi-
as dyaboli. Baruch iij. Quid est
israel quod in terra inimicorum es. primum
etiam est forte est secundum fortius
tertium fortissimum. Sap. x. certamen
forte dedit illi ut vinceret.
Vincenti igitur sic dicitur Apoc. dabo
edere de ligno vite. Et quid
lignum vite est satis scriptum. Pro-
verbiorum iij. lignum vite est hiis qui
apprehenderint eam. Item pro-
fectus devotionis. Pro. xv. lingua
lignum vite. Item desiderium
eternorum. Pro. xiij. lignum vite
desiderium veniens. Item prima
Pro. xi. fructus iusti lignum
Item lignum vite est crux in
qua pependit vita. i. Christus.
Deut. xxviij. erit vita tua
pendens ante te. Hoc lignum
sicut arbor dicitur palma
que habet radicem amaram sed
fructum dulcem. Can. vij. ascen-
dam in palmam et apprehendam
fructus eius. scilicet generis humani re-
demptionem, captivorum liberationem,
hostium devictionem, paradysi aper-
tionem, inferni destructionem,
vite reparationem, obprobriorum
evacuationem, virtutum robora-
tionem. Item lignum vite est ipse
Christus. Ps. Et erit tamquam lignum
quod plantatum est secus decursus aquarum.
Item lignum vite est caritas a
quo stipite exeunt rami

aliarum virtutum et omnium meritorum. Unde 17
sicut multi arbores rami ex una
radice. Sic multe virtutes ex
una caritate generantur. Nec habent ad vi-
riditatem ramus boni operis si non
manet in radice caritatis. Item
omnia dicitur lignum vite eo quod co-
mestoribus suis dat vitam gratie in
presenti et glorie in futuro. Unde de quo
potest exponi quod dicit Apoc. in fine. Ostendit
michi flumen aque vive et ex utraque
parte fluminis lignum vite afferens
fructus xij. Quorum primum est sani- 1
tas sine egritudine. Per crucem sa-
nat omnes infirmos. Precipitabit
dominus in monte isto faciem vinculi
colligati super omnes populos et telam
quam orditus est super omnes nationes.
precipitabit mortem in sempiternum.
Augustinus de ci. dei. Ibi erit nimium non
habebit mortem, nimium nosse non
habebit errorem, amare nimium non
habebit offensionem. Item in libro confessionum
Cum inhesero tibi ex omni me nusquam
erit michi labor et dolor et viva
erit vita mea tota plena te.
Secundus est plenitudo sine defectu. Ysa. 2
xlix. Non esurient neque sitient et
non percutiet eos sol neque estus
quia miserator eorum reget eos et
ad fontes aquarum potabit eos.
Augustinus de ci. dei. O quanta erit fe-
licitas ubi nullum erit malum nullum
latebit bonum. Ysa. lx. Tunc videbis
pre claritate et affluens pre suavitate
et mirabitur cor tuum pre novitate
et dilatabitur cor tuum pre boni
copiositate. Tertius est satietas sine 3
fastidio. Eccli. xxiiij. Qui
edunt me adhuc esurient. Pro.
xiij. lignum vite desiderium ve-
niens. Quartus cognitio sine dubitatione
i. Cor. xiij. Nunc cognosco ex 4
parte tunc cognoscam sicut et cognitus
sum nunc per speculum in enigmate

lig. i. vite quod pt

16 tunc autem facie ad faciem. Tunc est
gaudium sine tristitia. Ysa. xlv.
non erunt in memoria priora et non
ascendent super cor sed gaudebitis
et exultabitis usque in sempiternum
6 Sexto est securitas sine timore
Pro. i. Qui me audierit absque
timore requiescet et habundancia
perfruetur timore malorum sublato.
Ysa. xxxiii. locus fluviorum
rivi latissimi et patentes non
transibit per eum navis remigum
trieris magna transgredietur eum
trieris est temptacio carnis
mundi dyaboli quarum nulla est ibi
Zacha. ii. absque muro habitabitur
Ierusalem pre multitudine hominum et iumen-
torum in medio eius et ero ei ait dominus
murus ignis in circuitu. Septimus
7 est libertas sine servitute Job iii.
parvus et magnus ibi sunt et servus
liber a domino suo. Gala. iiii.
Illa que sursum est Ierusalem libera est
que est mater nostra. Augustinus cuius rex
est veritas cuius lex caritas cuius
8 modus eternitas. Octavus est pax
sine tribulatione. Ps. delectabuntur in
multitudine pacis. Ysa. xxxii.
Sedebit populus meus in multitudine
pacis et in pulchritudine. Augustinus pax
civitatis celestis est ordinatissima
et concordissima societas perfru-
9 endi deo et se invicem in deo. Nonus
est claritas sine obscuritate. Tho.
xiii. Beatus ero si fuerint re-
liquie seminis mei ad videndum
claritatem Ierusalem. Apo. xxi. Ci-
vitas non eget sole neque luna
ut luceant in ea quia claritas dei
illuminabit eam et agnus lucerna eius
10 est. Decimus est pulchritudo sine
deformitate. Apo. xxi. platee
civitatis aurum mundum tamquam vitrum
perlucidum. Singule porte eius
ex singulis margaritis erant.

nichil inquinatum intrabit in eam.
Undecimus est canticum laudis sine 11
intermissione. Apo. xiiii. audivi
vocem sicut cytharedorum citharizancium in
citharis suis et cantabant canticum novum ante sedem dei
et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum
xl milia qui empti sunt etc.
Vidi dominum sedentem super solium excelsum
et elevatum seraphin stabant super il-
lud et dicebant sanctus sanctus sanctus dominus
exercituum plena est omnis terra gloria eius
Thob. xiii. Omnes platee eius
sternentur auro et per vicos eius
alleluia cantabitur. Ps. Beati qui habitant
in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te
Duodecimus est vacacio a la- 12
boribus omnibus perfruicio est amor et
visio dei. Augustinus de civitate dei. Va-
cabimus et videbimus videbimus
et amabimus amabimus et laudabimus.
Ecce quod erit in fine sine fine.
Hec xii stelle in corona mulieris
in celo. Apo. xii. De hoc ligno
dat deus in hac vita aliquibus
ad pregustandum ad modum vendentis
vinum dicentis gustate et videte
quoniam suavis est dominus. Ps. unde ultra gustat
et vidit quod bonum est nec cessat. Sed in
futura vita dabitur edendum. De quo
esu dicitur Apo. xix. Beati qui ad
cenam agni nupciarum vocati sunt
Et signanter dicit dabo non vendam
nec vendam quia super omne mirum est
quod dabit. Ysa. xliiii. oculus
non vidit auris non audivit nec in
cor hominis ascendit. Ro. viii.
Non sunt condigne passiones huius temporis
respectu non quia hic deus ipse est cibus
qui editur. i. Eccli. xxiiii. Qui
edunt me etc. Edetur non masti-
cando sed videndo. Ps. iusti epu-
lentur et exultent in conspectu dei in
conspiciendo deum. Ipse met est
cocus. Ps. pasti in ducem tuam

18 paupi de9 ꝑpet̄ eit ſuitoꝛ luc
xpi. Et theſeos miſtrab^t ill
te nō ꝗ dᵉ Dabo de ligno
uite, nō lignum uite, qꝛ ꝫ ſi tot
dabit, n9 tn̄ totu capiet ꝫ
quilꝫ ſ̄ı̄ m̄itu. edē ē i padyſo
padyſ9 ē eccā, fidelis aīa,
ſcptā ſacˀ ūgo btā, celeſt
pria, clauſtral uita. Na glꝫ
loc9 deliciaꝝ, ꝫ i me° om̄ ē
lignum uite, Sꝫ qm̄ ſt ꝫ alij
padyſi .i. loca deliciaꝝ, ht ei
tas ſuas delicias, ꝫ unūdq
ſuas, io addᵗ. Dei mei .i. que
ipē plātauit, gen̄ ij°. planta
uerat at do9 de9 pa. vo. a pn̄
i quo poſuit hoiem quē foꝛ.
hec eſt ijᵃ ps capituli
Et angło ſmirne ecce
hec ē 2ᵃ ps capitˡⁱ i qua
ſcribᵗ epo ſmirne, q ꝫ i multis
comedat, ꝫ i nullo rephen^t
ꝫ pcedit hᶜ ordme, p° poit
laudes ei9, 2° futas tbloēs
ut mi9 timeaᵗ pdᵗ, 3° moꝛ
cū ad paciam, 4° pmittit
ei pmiū p pacia, 5° a dap
natōe futa ſcdā reddit
Dᵗ g° angel9 Io. ꝫ angelo
ſmirne ecce Sicut angło
epheſi ſcribe h° q dᶜ ſꝫ h
dᵗ p̄mꝰ ꝫ nouiſſim9 .i. xpc
a quo omnia ꝫ ad quē oīa
Qui fuit moꝛtuus, pp̄ᵗ te
ꝫ io tu debs moi p eo .i. peij
xpc paſſ9 ē p nob nob re
linquens exm̄ ut ſe. veſ. e9.
Et viuit ethali, iiij°ꝛ dᵗ
Jo. de xᵒ. p̄m9 ꝫ nouiſſim9
moꝛtuus, viuit, p̄m9 .i. an
que n9 ꝗ arrianos ꝗ dnc
xp̄m pura creatura. Nouiſſ9
.i. p9 que n9, ꝫ hᶜ ē ꝗ arria-
nos

padyſo tumltre

Moꝛtuus ꝗ manicheos ꝗ dnc
xp̄m nō huiſſe veꝝ coꝛp9 ſꝫ fan
taſticū nᶜ veꝝ hoiem nᶜ ve moꝛ
tuū. Viuit ꝗ iudeos qui dnc
xp̄m nodū ſurrexiſſe. P̄mo
debeᵗ xᵒ hoꝛ qꝛ creauit, Nouiſ
ſimo debeᵗ timoꝛ qꝛ iudicabᵗ
Moꝛtuo debeᵗ amoꝛ qꝛ viuifi
cabit, Viuo debeᵗ ſpes qꝛ re
ſuſcitabᵗ De duobꝫ p̄mis dᵗ
Mala .j. Si ego pr̄ ubi ē hoꝛ
me9, ꝫ ſi ego dn̄s ubi ē timoꝛ me9,
De alijs duobꝫ dᵗ Ro° iiij°. Moꝛ
tuus ē pp̄ᵗ delicta nr̄a, ꝫ ſur
rexit aūt pp̄ᵗ iuſtificacoes
nr̄as Et bern̄ dicit Sup oīa
m̄ te reddᵗ amabilē bone ihu
op9 redemptōis mee calix
tue paſſiōis quē bibiſti p me
Sequiᵗ Scio tribłom tuā .i. quā
paciēt ſuſtinēdo pp̄ᵗ me fa
cetia, vł tuā .i. quā ex multis
tuis pateris, ut ex fragilitate
hūa, vn̄ Iob. xiiij°. hō nat9 de
mliē breui v. t. re. mul miſ.
Et paupⁱᵗᵉ tuā .i. tua uolūta-
riā, qꝛ diuicias tuas pau
pibꝫ erogaſti, De q̄ mᵗ v. btī
paupes ſpū .i. uoluntarie, vł
tuā .i. quā hes ex te, Oīs em̄
hō naſciᵗ paup ꝫ moitᵗ. vn̄
.i. thy. vj. nichil intulim9 i
hūc mundū, haut dubiū qꝛ
nł auferre poſſum9, vł hᶜ ē ſig
Scio tribłom tuā .i. t illatā
ꝫ paupⁱtatē t .i. innatā, que
utraq tua ē qꝛ ſuſtines paci
ent pp̄ᵗ dn̄. Et dᵗ do9 Scio
qꝛ uidebaᵗ neſcire qꝛ diu p
miſit cū tribłari, vł ſcio .i. ap
pbo ꝫ tali dnō bonū ē ſuire
qꝛ ea q̄ ſunt ut ſuſtineᵗ p eo
nō obliuiſcit ſꝫ ſcit ꝫ appbat 19

nō

20 Et talis diues est solus ihesus xpus
propter quod dicitur ps. lxi. effundite corda
vestra domino et seruite illi soli. Vere
vos in tribulacione et paupertate debetis
regnum celorum. Mt. v. Et vnde hic
diues est et paup dicitur prouerbia
xxiij. Est pauper cum in multis
diuiciis sit ideo fit. Sed diues
est in augmento virtutis et spe re-
muneracionis et bonis spiritualibus
et pauper sibi in temporalibus. Diues in
celo et pauper in mundo. Ideo xpus
thezaurus absconditus in agro. frumenti
et ordei et olei et mellis. per fru-
mentum intelligimus gratiam per
ordeum paciam per oleum leticiam
in tribulacione per mel dulcedinem in
contemplacione. Et hic est thezaurus
viri iusti. prouerbia xx. thezaurus
desiderabilis et oleum in habitaculo
iusti. Et blasphemias et tal
sit ab hiis qui se dicunt esse
iudeos id est confitentes xpum et non sunt
et dicat et ideo maior est tribulacio
quia infertur a familiaribus inimicis
et. Et si is qui oderat me magna
loquutus fuisset abscondissem etc. Et hoc dicit glossa. nulla
pestis efficacior ad nocendum
quam domesticus hostis. Sed sunt
synagoga sathane id est congregacio
aduersarius boni. De hac synagoga
Ecclesiastici xxi. Synagoga peccancium
stuppa collecta et consumacio illorum
flamma ignis. Sed quia tribulatus
solet esse anxius misere quam infa-
mantur seu blasphemantur ut dicit
glossa ideo addit consolando. Nichil horum
timeas scilicet tribulacionem paupertatem
blasphemiam et alia que passurus es.
Spondit et futura tribulacio ut cru-
ciemini iniquus tiranus cruciat et ta
ut dicit gregorius iniqui feriunt iacula
que preuidentur. Et ostendit hic nobis quod

21 homo sed et punire quam timet ad
aduersitatem sibi imminentem modo militis
qui vadit ad pugnam. Vnde Ecclesiastici
ij. Accedens ad seruitutem dei sta
in iusticia et timore etc. Dominus gregorius dicit
Nichil horum timeas que passurus
es siue paupertatem in rebus siue
tribulacionem in corporibus siue vitu-
peracionem in fama. Mt. x. Nolite
timere eos qui corpus occidunt
in pace. Actuum xx. Nichil horum vereor
nec facio animam meam preciosiorem
me. Et possibile iste episcopus quereret
Ecclesiasticus vel vnum passurus est. Et
vndique Io. dicit. Ecce id est in breui
missurus est dyabolus suggerendo
et deo permittente aliquos ex
vobis in carcerem id est custodiam tribulacionis
ut temptemini id est per temptacionem
probemini sicut aurum in igne probatur.
Ecclesiastici xxvij. vasa figuli probat
fornax et homines iustos temp-
tacio tribulacionis. Et habebitis tri-
bulacionem diebus x. id est tempore x
imperatorum romanorum cum
sint Dan. vij. per x cornua. Vel
finitum pro infinito id est multis
diebus sustinebis tribulaciones
Dicit Job. xix. En decies con-
funditis me. Et gen. xxxi.
immutauit mercedem meam decem
vicibus. Vel decem diebus quibus diu
seruabitis x mandata. Vel x
diebus id est in omni tempore quod septem
diebus agitur et quia contra principalia
vicia id est luxuria auaricia
vana gloria pugnat. Vel x
diebus id est omni tempore pro fide tuenda.
Et non dicit locum vnum tempore non dicit
habebitis sed habebitis in quo notatur quod omnibus
tribulatis generaliter loquitur et legitur.
Et dicit quod habebunt tribulacionem diebus
non noctibus quia boni illuminantur
ex tribulacione et uidet bonus qui sit in ea

et p ea. ysa. xxvi. i tribulone
murmur doctna tua est. i.
tribblo ubi mali murmurant
boni docent et illuiant. Ec.
Esto fidelis. i. sua fide. q. d.
qcq illi faciat tu tn esto
fidel. i. sua fide seu fidelite
sicut uxor viro, sic s'ug dno
sic amicg amico, fides qua
dz uxor viro ut nulli alii
adheat. De qua ozee ii°. Spo
sabo te mi i fide, fides qua
dz s'uus dno suo ut vos su-
as bn colligat bn custodiat
et bn distribuat, De q fide dr
luc. xii. q's putas e fidel
et prudes dispesator, Cor
iiii°. Jam quit int dispesa-
tores ut fidel qs inveniat,
fides qua dz amicg amico e
ut omi tpe ei adheat ut n
velingt i tpe neti, De q
Eccl vi. Amicg fidel fortis
ptectio qui invenit illu inve
thaurz, Amico fideli nlla e
copaco et no e digg podaco
auri et argenti q boi tte fidi
illig usqz ad morte inclu
sive q. d. et p morte vita da
no dimittas fide tua Eccl
iiii°. Usqz ad morte certa p
iustia, hic eit hic fine luc.
viii se. Et dabo t cona vi-
te. i. vita inestimabile ul vi
ta regale, ysa. lxi. Dabo
eis cona p cine. Ul cona
vite. i. hore qe vincet, q
no e cona mudi. De q Sap
ii°. Conemg nos rosis ang
marcescat. i. hore mudao
cito pitnro, ysa. xxviii°. Ve
cone supbie ebriis effra
ym flori decidet. Rose sine
flores de quig fit cona
st divicie tpales, delicie

carnales honores seculares. De
quig Je. xlviii. Date flore
moab q' flores egredie.
nullu fruct s'tm, hac cona
dat mudg victoribs suis
s'ma dat xpc victoribs suis
In ii thym iiii°. Bonu certa
cer. cur. cosu fi serv. io re. e
cora ius. qua redd in dus i
illa die iustg iudex. Thob
ii°. filii scorz sumg et vita ex
ptamg quadeg datug e hijs
qui fide sua nuqz immutat
Jaco. i. Btus uir qui suffe
tep. qz cu p. f. ac. co. vite, ii
thym. ii°. No conabit quis n
qui ltime certavit, Qui usqz ad
morte fide s'uat, Qui ht
aures exterig audiat interig
i intelligat quid sps dicat
ecciis. No q dyaq dr gen iii°.
Nequi moiemi Eccl iiii. Ecc
sicut dii scietes bo et malu.
Coy illos qui sp studet scie
et nuqm vite. Item no qd dr
mudg pii. i. insidiem saug
absconda mg tendiculas q
insonte ic. Item no qd dr eao
Sap ii°. Venite fruamr bois
que st, ysa. xxii. Comedamg
et bibamg ic. No q est ca
malorz De q ps odivi eccaz
maligte eccia bonorz De q
ag. et sup hac pe ed ee m.
Ite eccia btorz De q ps laus
eius i eccia scorz, primo lo
sps arguendo et comminado
Job xvi. arguet mudi de pc.
et de ius. et de iudi. Sc° lo.
cosolando et erudiendo ps
audiam qd loquat i me dng dg
q. l. p. i. ple sua et sup. s. s. ic
Tcio lo facie ad facie sicut
solet amicg amico suo loq
omnia secreta sua revelando
Cuz at sit q sps dicat ecciis

fide de
bes deo

24 subdit. Ruminat carne(m) mea(m)
dyam sicut sup(ra) d(ictu)m e(st) n(on) ledet(ur)
a morte s(ecund)a i(d est) a morte et(er)na.
P(ri)ma mors a(n)i(m)e e(st) i(n) p(e)cc(at)is, 2a i(n)
penis. Ite(m) p(ri)ma mors corp(or)is e(st)
qu(ando) dissolvit(ur) a(n)i(m)a ab eo, 2a
qu(ando) da(m)pnabit(ur) i(n) inf(er)no. Ita dupl(ex)
e(st) mors a(n)i(m)e, una i(n) culpa, a(lter)a
i(n) gehenna. Similit(er) e(st) duplex
mors corporis, una e(st) i(n) dissolutio(n)e,
alia i(n) et(er)na da(m)pnatio(n)e. Assimilat(ur)
aut(em) p(ri)ma mors a(n)i(m)e p(ost) morte(m)
corporis i(n) mult(is). Sic e(ni)m corp(us)
p(ri)mo distempat(ur), p(ost)ea infirmat(ur),
dei(n)de mor(itur), postea effertur,
p(ost)ea sepelit(ur), dei(n)de lapide op(er)it(ur).
Ita a(n)i(m)a p(ri)mo distempat(ur) p(er) mala(m)
cogitatione(m), p(ost)ea infirmat(ur) p(er)
noxia(m) cogitatione(m), p(ost)ea morit(ur)
p(er) co(n)sensu(m), p(ost)ea effert(ur) p(er) op(er)is
evide(n)tia(m), p(ost)ea sepelit(ur) p(er) co(n)-
suetudine(m), ad ulti(mu)m op(er)it(ur) p(er)
obduratione(m). Ite(m) sic mors corp(or)is
ledit i(n) vy(scer)a z mors a(n)i(m)e.
P(ri)mo cu(m) mors corp(or)is sep(ar)at ab
a(n)i(m)a ip(su)m, z mors a(n)i(m)e sep(ar)at
ip(su)m a deo. Ysa. lix. Iniquitates
v(est)re (et)c. Ite(m) mors corp(or)is sep(ar)at
a p(ar)entib(us) z amicis carnalib(us), z
mors a(n)i(m)e ab angel(is) a s(an)c(t)is. Unde
i Reg(um) xv. dixit Agag: Pinguissi(mus)
siccine sep(ar)at amara mors.
Job xix. Fr(atr)es meos i(d est) ange-
los longe fecit a me, z noti mei
i(d est) s(an)c(t)i q(uas)i alieni recesseru(n)t a me.
Dereliqueru(n)t me p(ro)pinqui mei, z q(ui)
noverant me obliti s(un)t mei. Z
no(n) solu(m) dereliqueru(n)t angeli
a(n)i(m)am p(ec)c(a)tric(em), ymo fiu(n)t adv(er)-
sarij z stabu(n)t (contra) ip(s)am i(n) iudicio.
Tren. i. O(mn)es amici ei(us) sp(re)veru(n)t
ea(m) z f(a)c(t)i s(un)t ei i(n)imici. Cantic. i°.
Filij matris mee pugnaveru(n)t (contra)
me. Ps. Amici mei z p(ro)x(im)i mei
adv(ersu)m me ap(propinquaverunt) z steter(unt). Ite(m) mors corp(or)is

facit amittere divicias mundi z
mors a(n)i(m)e aufert divicias celi.
Tren. ult. Hereditas n(ost)ra v(er)sa e(st) 24
ad alienos, domus n(ost)re ad ex-
traneos. Ite(m) mors corporis p(ri)vat
visu corp(or)ali z mors a(n)i(m)e visu
z omne(m) sensu(m) sp(irit)ualem. Ps. Oc(u)los hab(ent) (et)
no(n) videbu(n)t. Ite(m) mors corporis
dolore(m) facit z mors a(n)i(m)e maiore(m).
Eccli. xli. O mors q(ua)m amara
e(st) memoria tua ho(min)i pa(cem) ha(benti) i(n) substa(n)-
tiis suis. P(ost) mors a(n)i(m)e ledit q(uia) mittit
i(n) igne(m) et(er)nu(m). Mat. xxv. Ite maledicti
i(n) ig(nem) et(er)n(um) (et)c. Ite(m) ledit p(er) pena(rum)
acerbitate(m), diu(er)sitate(m), p(er)henitate(m),
que t(ame)n notant(ur) i(n) v(er)bo Ps. Tu de(us)
deduces eos i(n) puteu(m) int(eritus).
Diu(er)sitas cu(m) d(icitu)r Deduces i(d est) de
pena ad pena(m) duces, ut d(icitu)r
Job xxiiii°. Ibu(n)t ab aq(ui)s niviu(m)
ad calore(m) nimiu(m). P(er)henitas
notat(ur) cu(m) d(icitu)r i(n) puteu(m), unde exire
no(n) p(otes)t qui semel illuc ceciderit.
Ite(m) mors a(n)i(m)e ledit (con)tinue
i(m)misericordit(er) insanabilit(er). Unde Jer(emias)
xxx. Plaga inimici p(er)cussi
te castigatio(n)e crudeli. Quid
clamas ad me sup(er) contritione tua.
Insanabilis e(st) dolor tuus p(ro)pt(er)
multitudine(m) iniquitatis tue.
Dura facta s(un)t p(e)cc(at)a tua, feci h(ec) t(ibi).
De hac lesio(n)e d(icitu)r Pro. viij°.
Qui p(e)cc(a)t i(n) me ledit a(n)i(m)a(m) sua(m).
Ite(m) Eccli. xix. Qui mult(is) utit(ur)
v(er)bis ledit a(n)i(m)am sua(m). T(ame)n ista
lesio q(ua)m diu e(st) a(n)i(m)a i(n) corp(or)e
sanabil(is) e(st). Unde Sap. i. Sana-
biles fec(it) natio(n)es orbis t(er)rar(um).
Ez postq(ua)m exierit a corp(or)e fit
insanabil(is). Unde Ysa. xvij°.
Ablata e(st) messis i(n) die ille
hereditat(is) z dolebit gravit(er). [illegible]
q(ui) no(n) vult ledi a 2a morte
queat hic sanari a lesio(n)e p(re)-
morti(s) z ostendat samaritano
plagas suas qui curabit eas
infundens vinu(m) co(m)punctio(n)is z oleu(m)

Mors a(n)i(m)e z corp(or)is

consolationis ut dicitur luc. x[illegible] viii°. Si quis cognouerit plagam cordis sui et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies in celo in loco habitationis tue et propiciaberis. Augustinus. Sunt ne iste vane miserationis in te qui plangis corpus a quo recessit anima et animam a qua recessit deus non plangis. Sequitur tercia pars capituli.

Et angelo pergami scribe etc. Hec est tercia pars capituli in qua scribit Johannes episcopo pergamensi. primo ponens laudes eius. 2° increpationes. 3° penitentie admonitiones. 4° comminationes. 5° promittit cum g futura. Dicit ergo. Et angelo i. episcopo pergamensis ecclesie scribe sicut aliis hec que sequuntur. Dicit qui habet romphea ex utraque parte acuta. De quo dictum est supra i. Vidi similem filio hominis et gladius acutus ex utraque parte exibat de ore eius. Et sic idem hic per romphea quod est per gladium s. verbum domini. vel sententia iudiciaria que dicitur acuta ex utraque parte temporis quia scindet tam in corpore quam in anima. vel ex utraque parte hominis quia scindet tam gentiles quam ignobiles. vel ex utraque parte criminis quia scindet tam carnalia quam spiritualia peccata. vel ex utraque parte ecclesie quia scindet tam subditos quam prelatos, tam laycos quam clericos, tam seculares quam claustrales. vel ex utraque parte sexus quia scindet tam feminas quam viros. vel ex utraque parte etatis quia scindet tam iuuenes quam senes. vel ex utraque parte fortune quia scindet tam pauperes

quam diuites. Hec enim romphea illa nulli parcet. Sap. vi°. Non subtrahet personam cuiusquam dominus nec verebitur magnitudinem cuiusquam. De hoc gladio dicitur Deut° xxxii. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea reddam ulcionem hostibus meis. Quando non videtur acutus hic gladius sed quando exibit a vagina et incipiet percutere tunc sentietur acumen eius. Ezech. xxi. gladius gladius exacutus est et limatus ut cedat victimas exacutus est ut splendeat limatus. Deut° xxxii. Euaginabo gladium meum i. de vagina in qua modo latet gladius iste pacientia dei qua nos expectat sed tunc exhibet. Ezech. v. Nudabo gladium meum post eos. Et quos ad percussurus sit gladius iste dicitur Deut° xxxii. gladius meus deuorabit carnes i. carnales. Jere. l. gladius ad caldeos ait dominus et ad habitatores babilonie i. ad superbos et auaros. Ysa. i. Si nolueritis et me ad iracundiam prouocaueritis gladius deuorabit vos. Hii sunt ypocrite qui prouocant deum. Job xxxvi. Simulatores et callidi prouocant iram dei. Forte hic dicitur habere romphea ex utraque parte acuta quia de duobus malis volebat iohannes reprehendere pergamensem episcopum s. de doctrina balaam et de doctrina nicolaitarum qui erant in episcopatu suo. vel ideo quia volebat redarguere negligentiam pastoris et malitiam gregis et prouocare ad penitentiam. Sed antequam redarguat commendat eum ut peccata pacientius sustineat correctionem et ut sciat quod correctio sua veniebat ex amore

28 ut det exemplum nobis. Comendat autem
eum in duobus, primo quia in medio malorum
veram fidem contenuit, 2° quia in tempore perse-
cucionis non tradidit. Vnde dicitur Scio
ubi habitas, scilicet in medio praue et peruerse
nacionis. Vnde subdit Ubi sedes est
sathane, id est congregacio malorum
qui sunt omni bono aduersantes. Et ibi
habitas et tenes nomen meum a quo
diceris xrianus. De quo Act. iiij°
Non est aliud nomen sub celo datum
hominibus in quo oporteat nos saluos
fieri. Cant. i. Oleum effusum nomen tuum
id est xriste qui effusus est super omnes xria-
nos. Je. xiiij° Tu in nobis es domine
et nomen tuum est super nos. Studium
speciale tenendi et corde per fidem et ore per
confessionem et opere per sanctam conuersacionem.
Sunt autem alia duo nomina xristi
que pocius sunt timenda quam tenenda
scilicet magister et dominus. De quibus Jo. xiij.
Vos vocatis me magister et domine et
bene dicitis, sum etenim. Ista nomina
multi volunt sibi usurpare cum
tamen sint eius propria nomina ut nullus
velit quitare. Vnde Exo. vj. Nomen
meum adonay non indicaui eis
quod mihi soli dominus. Et Mt. xxiij°
Nolite vocari rabbi, vnus est enim
magister vester. Vos autem fratres estis. Exo.
xx. Non accipies nomen dei tui
in vanum &c. Et non negasti fi-
dem meam propter aliquam tribulacionem sed po-
cius confessus es ore quam tenebas
in corde. Ro. x. Corde creditur ad
iusticiam ore autem confessio fit ad salutem.
Vel fidem meam quam tenebas corde
non negasti opere sicut multi.
Ad Tit. j. Confitentur se nosse
deum, factis autem negant, ut illi de
quibus Thim. v. Cum luxuriate fue-
rint in xristo nubere volunt habentes
dampnacionem quia primam fidem irritam
fecerunt. Et in eodem. Si quis suorum

et maxime domesticorum curam non
habet fidem negauit et est infideli
deterior. Et in diebus antipas testis
meus fidelis, quasi dicat et in diebus quibus
antipas occisus fuit pro fide xristi
quam tenebat non tamen negasti
fidem. Et in hoc apparet quod laudandus
est iste episcopus qui non negauit fidem
propter quam videbat alios occidi.
Fuit autem antipas quidam xrianus
ab infidelibus qui erant pergami
propter nomen xristi interfectus, qui proponitur in
exemplum episcopo imitandus. Et ad se hu-
miliandum ne scilicet superbiret quia steterat
quia plus fecerat ille qui propter nomen xristi
sustinuerat mortem interfectus
qui proponitur in exemplum episcopo ad imitandum.
Et ad eius commendacionem qui
pro xristo mortem sustinuit. Antipas
dico testis meus fidelis, id est pro me
martirizatus. Martir grece testis
latine. Qui occisus est aput vos
id est inter vos, et ideo eius exemplo deberetis ro-
borari, et non est mirum si occisus est
inter vos quia multi mali sunt ibi.
Vnde sequitur Ubi sedes est sathane
id est ubi est synagoga malorum in quibus
dyabolus sedet et quiescit, sicut dicitur
Job xl. Sub umbra dormit in
secreto calami in locis humentibus
id est in malis qui dicuntur umbra propter
obscuritatem, calamus propter vanitatem,
humidi propter fluxibilitatem. Nota
multiplex est martirium. Primum est in
sanguinis effusione sicut Stephanus,
Laurencius, Stanislaus. 2m in car-
nis maceratione sicut Jeronimus,
Augustinus. 3m in proximi compassione
sicut beatus Dominicus, Franciscus [illegible].
4m parcitatis in ubertate sicut Job et
David. 5m largitatis in paupertate
sicut Thobias. 6m castitatis in iuven-
tute sicut Joseph et Daniel. 7m
in bona operatione sicut quilibet iustus.
Joh. v. Opera que ego facio testimonium. 29

nota

[illegible] 7 [illegible]

30 phient de meipo / Dictas i pdi
catoe sicut omes pdicatores.
Act. j. Et eritis m testes i ihrlm /
De omib; istis dr ypsa xlii°. vos
testes mei dt dns / Dr at testis
fidel antipas q usq ad morte
i suo testio° pseuauit / vn sap
j°. Esto fidelis usq ad morte
fidel' q'a / Item dr quod corde credidit
oe pdicat z ope adimplevit
Et tali testi dz credi. q i ore
duoz vl triu st testiu stat
omne vbu vt dr deut°. xix.
ffalsus testis e qui ad fat z ad
dicit / De quo pu xix. ffalsus
testis no erit impunitus / Sz hco
rc post comedacoes pfsam
epi poit obhes eu marepa
ut quod boni erat i eo n poss
ex mali admixtoe amitti
Et ne ex pdca comedacoe
poss manus extolli. q. dicat
Multa hes bona ut dixi
Sz hco adusum te pauca
Si corrigas ut dt glo si no
corrigas multa Et que st
illa determiat q hes illic i
epatu tuo tenetes doctria
balaam. quis pcis z no ex
pellis / Qui docebat balac
mitte scandalu cora filijs
isrl / vn Nu xxiiij°. dixit
balaam ad balac pgenbad
pplm meu dabo tibi cosiliu
Non tn leg ibi de cosilio nec
alibi sz p effcm sequete patet
Videns eni balaam iudeos
pmptos ad luxuriam z ydo
latria cosuluit balac ut
pulcras mulieres adduceret
z poneret cora filijs isrl q a
pulcrtu capti vnent i am
plexus eaz z blandicijs de
lecati cocedent de sacrificijs

phegor siue belphegor z sic 31
a deo delicti cadent corrace
Hec fiebat i pgamo q multi
erat i dediti gule z luxurie
vn oit q fuit istud scandalu
s ede de sacrificijs ydoloz z
fornicaco / Et hij coniugunt h
duo s ede z fornicaci q vnu
st aliud / vn Jero venter mero
estuas cito despt i libidine
Itc vicina st vetl z genitalia
z p vicinite mbroz st cosf
deraco uicioz / Sap ij°. vino
pcoso z unguentis nos impleam
Et statim scz Nullu ptu sit
quod no ptuseat luxuria
nra / Ad leram filij isrl pp
pulcritudine mlierz fuit
decepti. Sic hodie multi de
cipiunt pp q dt Ecci ix. Spe
mulieris aliene multi ad
mirati reprbi facti st. Colloqu
eni illius q ignis exardescit /
Mistice balaam interptatur ppis
vanus z st heretici / Balac interpr
elidens z st pricipes seculares
Balaam g docet balac deci
pe filios isrl. i. docet prici
pes seclares subuerte ydanos
Itc balaam int pr vorans
vn st ventre / Doctria igit
balaam tenet multi qui ad
nichil studet nisi comestioi z
potacoi / De quibus dr pu xxiij
Cui ve cuius patri ve cui rixe
cui fovee cui sine ca vulnera
cui suffossio oculoz / Nonne
hijs qui demorantur i vino z
student calicibus epotandis
Hec doctrina caria e doctine
apli Ro. xiij Non i comessacoibz
z ebrie no i cubili z ipudicicijs
Itc balaam vorans e dyabolus
qui devorat peccatore nc fa de

32 ipso n duos morsellos. Iere[mias] l.
comedit me devoravit me
nabuchodonozor rex babilo[nis].
Doctrina huius tenent mali prelati
qui per exactionem suam auferunt
et devorat eorum et per malam
conversationem animas subditorum ma-
lo exemplo occidunt. De primo dicit pro[verbiorum]
xxx devorant pauperem de
terra xix. Factus est leo et didicit
predam capere et homines devorare.
De secundo dicit osee iiij. peccata populi mei com-
edent et ad
iniquitatem sublevabunt animas eorum
malo exemplo. Michee iij. Audite
principes iacob et duces domus
israel qui violenter tollitis pelles
eorum desuper ossibus eorum. Sequitur
Ita et similiter habes et tu tenentes
doctrinam nicolaitarum qui quera-
bant uxores suas omnibus et ob
alias quascumque dabant docebant et
licitum esse pluribus horum doc-
trina habent pro qui superbo ac super-
fluo vestitu ornant uxores
suas. Sic enim docent eas for-
nicari et aliis quercat. Tales enim
bene ornantur libenter considerantur
et ardentius desiderantur et sepius sol-
licitantur et facilius decipiuntur et
decipiunt. Sic decepti sunt senes
presbiteri respicientes susannam
Dan. xiij. Et david bersabee
ij Reg. xj. Tren. iij. oculus meus
depredatus est animam meam in cunctis
filiabus urbis mee. Hi doctrine
male sunt non sunt de scola domini.
Unde ad hebreos ult. Doctrinis
variis et peregrinis nolite abduci. Iaco.
iij. Non est sapientia ista de sursum
descendens sed terrena animalis dyabo-
lica terrena in cupiditate alibi in luxu mo-
sis dyabolica in ambicione. Eccl.
Sapiens est qui velut peccata tempus
mala et contempnit precia tamen

33 vana futura desiderat tamen bona.
Similiter age penitentiam de isto peccato
sicut de illo q. d. moneo te
ut de isto et de illo peccato agas
penitentiam per iusticiam puniendo pec-
cata per temperantiam reprimendo
precia per prudentiam cavendo fu-
tura per fortitudinem perseverando in
bona vita inchoata. Hec enim
maior sunt in vera penitentia propter quod de istis
dicitur sap. viij. Sobrietatem et prudentiam
docet et iusticiam et virtutem quibus
utilius nichil est in vita hominibus. Si
quominus i. si aliquo fuerit minus
fortis quam debeas veniam tibi
i. contra te qui non corrigis illos.
Cito i. in morte vel in iudicio quod
erit cito quia omne tempus breve est
Ioel iij. cito velociter reddam
vicissitudinem meam super capita
vestra. Et pugnabo cum illis i.
contra illos in gladio oris mei i. sententia
iudiciaria qua ducet illos for-
nicatores separans a consortio bo-
norum et pertrahens eos in carcerem in-
ferni. Tunc nemo poterit fugere
quia peribit fuga a veloce ut dicitur
Amos ij. Nec mirum si tunc timeant
peccatores quia fortis et potens est qui
pugnabit contra eos. Luc. xxj. Tunc
videbunt filium hominis venientem in nube cum po-
testate magna et maiestate. Nec erit mer-
mis dominus immo armatus veniet
Sap. v. induet pro thorace iusticiam
et accipiet pro galea iudicium certum.
Scutum inexpugnabile equitatem.
Acuet autem duram iram in lanceam.
Item non veniet solus immo mul-
tos habebit adiutores et miser
peccator destitutus erit omni auxilio.
Unde in eodem armabit creaturam
ad ultionem inimicorum pugnabit
cum illo orbis terrarum contra insensatos.
Omnis ergo creatura accusabit peccatores
qui eis abusi sunt. Unde greg. Tunc
anguste vie erunt reprobis in
iudicio desuper erit iudex iratus

dies iudicij

subtus patens chaos inferni. A dex-
tris peccata accusancia a sinistris
infinita demonia ad infernum
trahencia, intus consciencia mordens
extra mundus ardens. Miser
peccator sic deprehensus quo fugiet
Fugere latere erit impossibile, apparere
intollerabile. Si quis quis te
accusat totus mundus. Nam offenso
creatore omnis creatura perditum odio
habet. Ideo karissimi antequam accedamus
ad campum eternum faciamus pacem
cum domino sicut ipse monet luce xiiij
Quis rex iturus committere bel-
lum adversus alium regem non sedens prius cogitat si possit
occurrere. c. c. x. iiij que cum xx milibus ve-
nit ad se. alioquin adhuc eo longe agente le-
gacionem mittens rogat ea que pacis sunt. Qui habet aures
audiat quid spiritus dicat ecclesiis
Hec iam exposita sunt. Et sequitur
post ibi hic hoc ut excitetur attencio
auditorum. Vincenti dabo manna
absconditum. Hoc dupliciter potest ex-
poni scilicet vel de dulcedine interna
que dabitur sanctis in hac vita, vel
de dulcedine eterna que dabitur sanctis
in futuro. Utraque tanta est ut omnis
qui sentit dicat quid est hoc.
Et utraque abscondita est quia paruci
et pauci eam senciunt. Ad de ipsa
unde psalmus: Quam magna multitudo
dulcedinis tue quam abscondisti te-
mentibus te. psalmus lxiiij Oculus non vidit deus
absque te que preparasti hiis qui ex-
pectant te. Et hic per manna signatur
dulcedo contemplacionis propter propter
saporis suavitatem. psalmus Gustate
et videte quoniam suavis est dominus. Beatus vir qui sperat
in eo. id est qui totam spem suam figit in
eo quia tali dat sentire suavitatem
suam. que quantumcumque modo senciatur
mirari tamen ut merito dicatur Man-
hu. id est quid est hoc. Ecclesiastici xxiiij
Spiritus meus super mel dulcis et he-
reditas mea super mel et favum. Capitulo xxiiij

O quam bonus et suavis est spiritus tuus
domine in omnibus. Quidam inveniunt
deum dulcem et suavem in omnibus et
in ieiuniis et disciplinis in oracione
quidam tantum in leccione, quidam tantum in
celebracione, quidam in predicacione
Sed perfecta anima invenit eum
dulcem et suavem in omnibus et in ie-
iuniis et disciplinis et in infir-
mitate et paupertate sicut dicitur. Ecclesiastici xxiiij
In omnibus requiem quesivi ad
modum apis que sere ex omni
flore extrahit mel unde dicitur de
talibus. Candidiores nive sunt
apes et exam. sicut igitur in spiritibus
gracia quanto plus anima sentit de deo
tanto amplius ardet in eo,
unde Ecclesiastici xxiiij Qui edunt
me adhuc esurient. Item
de manna dicitur sapiencie xvi. Man-
na quod ab igne non poterat
exterminari statim ab exiguo
radio solis calefactum tabes-
cebat. Ignis est proprium mentis
desiderium, unde Luce xij Ignem
veni mittere in terram et quid volo nisi ut
ardeat. Et hic ignis non potest vincere
manna sed vincitur quia numquam potest com-
prehendere interna dulcedinem quan-
tumcumque sit accensum eius desiderium
ut merito dicat psalmus Defecit in
salutare tuum anima mea. Et iterum Concupiscit et de-
ficit anima mea in atria domini. Quasi diceret Ego hoc scio
quod tabernacula tua id est mansiones
domus tue sunt amabiles et desi-
derabiles, quia ego qui adhuc sum
foris in atrio modo intus in templo
tam vehementer concupisco intrare
ut quasi concupiscendo deficio
non valens comprehendere quod est in
unde alibi exclamat Domine quam
bonitatem in tantum. Et quod requiem non sit.
Sed hoc modicum dulcedinis tue
quam das in atrio non possum capere

Mane : ne parit
//

36 cruis capiet illud totum q(uo)d e(st) i(n)
templo. p(er) solem in(tel)l(igitu)r (christu)s. Mal.
iiii. Orietur vobis timentibus nom(en)
meum sol iusticie et sanitas i(n)
pennis eius. cor(d)a i(g)n(ari)s non p(otes)t
co(n)sumi de exiguo radio solis
celestis q(uo)d habet sit. Cera adue(r)
mente desup(er) modico diuine lucis
radio incendi(tu)r et liquefit cor
humanum et usq(ue) ad co(m)p(re)hensionem
celestium subleua(tu)r. vn(de) b(eatus) b(ernardus)
Sepe ad orac(i)o(n)em accedimus cor-
de tepido et p(ro)p(e) modum sicco et tanta
repente infundi(tu)r gr(ati)a q(uod) pin-
guescat p(e)ct(us) et replet intima
i(n)undacio piet(atis). Ite(m) mana inue(n)i-
e(ba)t(ur) ad mod(um) seminis coriandri
et dulcedo mellis q(ue) est hic co(n)te(m)-
di(tu)r mi(n)i(m)is s(e)c(undu)m modica e(st) respectu
dulcedinis eterne q(ua)m dabit i(n) futu(ro).
Ite(m) e(ra)t q(ua)si pilo tusum q(ui)a dulce-
do mentis sepe p(er)uenit ex tri-
bulac(i)o(n)e ut p(atet) i(n) stephano de quo
cant(atu)r lapides torrentis illi dul-
ces fuerunt. Et deut(eronomio) xxxii. vt
sugeret mel de petra etc. Ite(m) p(er)
De petra melle sat(ur)at eos. Item
mana albi coloris e(ra)t et fri-
gid(um) n(atur)e et sole veniente stati(m)
liquefiebat. Sic h(uius)mo(d)i suauitas
mentis fac(it) albam et pulcram. vn(de)
Cant. vii. q(ua)m pulc(h)ra es et q(ua)m decora
k(arissi)ma i(n) delicijs. Ite(m) frigida fac(it)
q(ui)a ab amore mundi a(n)i(m)am retrahit
vn(de) Job x. tedet a(n)i(m)am mea(m)
uite mee. Ite(m) sole veniente
liquescit q(ui)a h(ec) suauitas ueni-
ente leticia uel dulcedine mun-
dana deficit. vn(de) b(eatus) b(ernardus) delica-
ta e(st) diuina co(n)sol(aci)o (et) n(on) co(n)cedi(tu)r
admittentibus aliena. Ite(m) de
manna d(icitu)r exo(di) xvi. egrediat(ur)
p(o)p(ulus) et colligat q(uo)d suffic(it) p(er) singulos
dies. Sic qui vult h(ab)e(re) suauita(tem)
d(ebe)t egredi de mundo ad celum de

carne ad sp(irit)um de(ser)to i(n) d(e)s(er)to. (et) tu(n)c
i(n)ueniet manna. Johel iii. stil-
labunt montes dulcedine(m) et
colles fluent lac et mel. Item
montes s(un)t s(an)c(t)i p(ro)pe celum et deus
i(n) his d(ebe)t h(om)o colligere manna
contemplando singula corpo(r)a
et d(ebe)t colligere p(er) singulos dies.
q(ui)a quolibet die d(ebe)t vacare orac(i)o(n)i et
meditac(i)o(n)i. d(ebe)t a(u)t(em) colligere q(uo)d ei
sufficit. u(nde) cum pars colligit
q(ui)a pars orat et pars medita(tu)r
alij minus. Ideo d(icitu)r p(ro)u(erbiorum) xxv. mel
inuenisti comede q(uo)d sufficit t(ibi).
Loc(us) a(u)t(em) ubi inueni(tu)r manna e(st)
solitudo. Osee ii. ducam ea(m) i(n) so-
litudine(m) et ibi loq(ua)r ad cor ei(us).
non a(u)t(em) inueni(tu)r i(n) ciuitate. Osee
xi. deus ego et non homo i(n) medio
tui s(an)c(tu)s et non ingrediar ciui(ta)te(m).
Ite(m) mane inueniebat(ur) manna
et mane frequent(er) i(n) orac(i)o(n)e dat(ur)
deuoc(i)o. p(ro)p(ter)ea mane apta. Et vid(e)
p(ro)u(erbiorum) viii. qui i(n) mane uigilau(er)int
ad me inuenient me. Item dat(ur)
egressis de egipto. vn(de) hec d(icitu)r
et deuoc(i)o egressis de egip(to) p(ec)c(at)o
vincenti dabo mana absconditu(m)
i(d est) penitenti deuoc(i)o(n)em p(ro)p(ter)ea ab-
scondita. Nemo enim mittit
vin(um) i(n) utres veteres. Ma(tthei) ix. vel
manna d(icitu)r absconditu(m) q(ui)a deuo(ci)o
vel par(um) vel nichil da(tur) sapientib(us)
mundi. Ma(tthei) xi. Confiteor t(ibi) d(omine) p(ate)r
p(ro)u(erbiorum) iii. cu(m) simplicib(us) s(er)mocina(ti)o
eius. Vel absconditu(m) d(icitu)r q(ui)a bo(na)
spiritualia d(ebe)nt abscondi ne p(er)da(ntur).
Ma(tthei) xiii. Simile e(st) reg(num) c(elorum) the(sauro)
abs(condito) i(n) agro. Ibi glo(sa) inuentu(m) thesaurum
abscondit ut s(er)uet q(ui)a studiu(m) ce-
lestis desidi(j) a malignis sp(irit)ib(us)
custodire non sufficit qui ab
humanis laudibus non abscondit.
Et p(ro)p(ter)ea depredari desiderat qui the-
saurum i(n) via publica portat.
Re(gum) ... de eze(chia) ysa(ie) xxxix. etc.

q̄ da

no(ta)

[illegible]

Dabo ei calculum .i. corpus glorificatum.
Calculus enim lucidus est in quo signatur
claritas. Item solidus in quo impas-
sibilitas. Item modicus in quo sub-
tilitas. Item rotundus in quo agilitas.
Et in calculo .i. in tali corpore nomen
novum .i. nomen filii vel amici. Hoc no-
men quidem est novum vetus Joh. xv. Iam
non dicam vos servos quia servus nes-
cit quid faciat dominus eius. Vos
autem dixi amicos quia omnia quecumque
audivi a patre meo nota feci vobis. Sed potius
quia ex gloria corporis apparebit quod sint
amici. Iº Jo. iijº. Karissimi filii dei sumus
nondum apparet. Scimus autem quia cum
apparuerit similes ei erimus. Quod
nemo scit perfecte nisi qui accipit
.i. doctus accepit. In hac enim vita
non potest perfecte sciri gloria corporis
glorificati. Ysa. lxiiijº. Oculus
non vidit deus absque te que
preparasti hiis qui exspectant te.
Et angelo thyatire ecclesie.
Hec est iiij pars capituli in qua
Jo. scribit episcopo thyatire primo com-
mendans eum in vite? in operum bonitate
in fidei firmitate et caritatis fervore
in ministerii adimpletione in patientia
tribulationum in profectu virtutum. Secundo
increpat eum. Tertio comminatur Yesa-
bel et discipulis suis. Quarto bonos qui sunt
thyatire consolatur promittens eis
multa bona. Dicit ergo. Et angelo
thyatire ecclesie scribe sicut aliis.
Hec dicit filius dei qui predictus est
similis filio hominis et vere filius dei
ut ostendat quod idem et unus est filius
dei et filius hominis. Qui habet oculos
tamquam flammam ignis .i. claros et
penetrativos. Quod dicit iohannes
ut terreat malos qui erant thyatire
quorum peccata videt filius dei qui
eos iudicabit. Eccli. xxiij. Oculi
domini multo lucidiores sunt sole

pluribus splendidiores circumspicientes
omnes vias hominum. In mio oz dicit
oculos domini excedere solem.
Sol enim tantum corporalia videt
et illuminat. Deus corporalia videt
et spiritualia. Item sol tantum presentia.
Deus presentia preterita et futura. Item sol
tantum exteriora superiorum. Deus ex-
teriora interiora et inferiora. Item sol
tantum ea que sunt in mundo que sunt
sub sole. Deus autem ea et que sunt in
celo super solem. Prov. xv. In omni
loco oculi domini contemplantur bonos
et malos. Hebr. iiijº. Omnia nuda
et aperta oculis eius ad quem nobis
sermo. Et pedes eius similes
auricalco .i. pedes habet agiles
quia dicit Jo. Dominus videt omnia peccata
nostra et cito veniet ad iudicium.
Vel oculi domini sunt doctores et pre-
lati qui toti corpori vident.
De quibus dicitur Cant. v. Oculi eius
sicut columbe super rivulos
aquarum que lacte sunt lote
et resident iuxta fluenta plenissima.
Item pedes eius sunt predicatores ut
dicit Hay. qui Christum per totum mundum
portaverunt. De quibus Ysa. lij.
Quam pulchri super montes pedes annunciantis.
Et predicatores bonorum oculi flamme
ignis comparantur quia doctores et
prelati debent esse in se lucidi per
iustitiam per scientiam per bonam fa-
mam et fervidi per zelum et caritatem
et alios debent illuminare ad dei
cognitionem verbo predicationis
et inflammare ad amorem Christi
bone conversationis. Debent et tamquam
ignis qui in aliis rubiginem
peccatorum consumit et paleas concu-
piscentie comburere. Jo. v. Johannes
erat lucerna ardens et lucens.
Eccli. xlviij. Surrexit Helyas
propheta quasi ignis et verbum ipsius quasi
facula ardebat. Pedes vero
comparantur auricalco qui quanto

pel.

plati

o ch

20

plus igne cobuitur tanto clarius
efficitur. quia predicatores tales
debent esse quos tribulatio faciat
meliores. unde Ecclesiastici ii. In igne
probatur aurum et argentum, homines
receptibiles in camino humilia-
tionis. Item oculi domini sunt prelati
propter loci sublimitatem, pedes sunt
subditi propter inferioritatem. Item oculi
totum corpus regunt sic prelati
ecclesiam. Job xxix. oculus fui ceco.
Proverbiorum iiii. oculi tui videant recta.
Item oculi debent esse clari exempli
conversatione. Matthei v. Sic luceat lux
vestra. Item oculi non patiuntur in se
pulverem, sic prelati terrenorum amore.
Philippenses ii. Estote simplices filii
dei sine reprehensione.
Matthei x. excutite pulverem pe-
dum vestrorum. Item oculi sunt teneri
et prelati per compassionem. ii Corinthiis
xi. quis infirmatur etc. ii Regum
xxiii. David sedens in kathedra
sapientissimus princeps ipse est
quasi tenerrimus ligni vermiculus.
Item duo sunt oculi et prelati debent esse
gemini per dilectionem dei et proximi. Luce
x. misit eos binos ante faciem
suam. Item oculi delectantur in pulcri-
tudine, et prelati libenter vident
bona aliorum et delectantur in eis.
Ecclesiastici xliiii. homines divites in
virtute studium habentes pulcritudinis.
Ecclesiastici xl. gratiam et speciem desiderat
oculus et super hec virides sanc-
tiones. Item oculi abhominantur
turpia, et prelati peccatum maxime
odio habent et abhorrent. Item oculi
egri reparantur parum ferina abs-
sione, et prelati passionis dominice
consideratione. Hebr. xii. recogi-
tate eum qui talem adversus se-
metipsum sustinuit a peccatoribus
contradictionem ut non fatigemini
animis vestris deficientes. Item re-
parantur oculi felle piscis Tob.

21

xi, et prelati eterne dampnationis re-
cordatione. Apoc. iii. inunge oculos
tuos collirio ut videas. Item
purgantur sanguinis diminutione,
et prelati peccatorum confessione vel
ne potius ut peccatum carnalium
amissione. Ps. Si menia fuerint
durati te ima co. animi vole-
bat David cum dicebat libera
me de sanguinibus deus deus me-
us. Item leduntur oculi albugine in
ambitione. Thob. xi. Item tenebris
ignorantie ut egiptii. Exo-
di x. Item sectione avaricie
ut Thob. ii. Item nimio lumine
aliene felicitatis. Sic sunt invidi
qui non possunt videre bona aliorum.
i Regum iii. Non poterat Heli videre lucer-
nam domini donec extingueretur. Item
fumo superbie. Ecclesiastici xxii. ante
ignem camini vapor et fumus
ignis. Item igne iracundie. Ps.
Supercecidit ignis et non viderunt
solem. Item nimia venere in cast-
margine. Prov. xxiii. Cui suf-
fossio oculorum etc. Item nimio
fletu teste Job xvi. facies mea
intumuit a fletu et palpebre
mee caligaverunt. Item senio in
mala consuetudine. Gen. xxvii.
Senuit Ysaac et caligaverunt oculi eius
et videre non poterat. Item vento inanis glorie.
Jud. nubes sine aqua que a
vento circumferuntur. Sequitur. Novi opera
tua, i. approbavi, et fidem in deum
et caritatem in proximum. Ordo poste-
rius est quia prius est fides et ex fide
caritas et ex caritate opera. Secundo
preponit opera quia per opera cognoscitur
fides et caritas. Unde Matthei vii.
A fructibus eorum cognoscetis eos.
Et ministerium in elemosinarum largi-
tione et pauperum receptione,
quia de suis facultatibus libe-
re et large erogabat. Et ministerium
corporum et de suis facultatibus
pauperibus subvenire. Unde est et

consideratione

ochi

82 q̄ q̄ ipi sibi thezauizant vl pa-
rentib; no indigentib; tribuūt
vel ī vsus sup̄fluos expendūt
vel ioculatorib; cōsumūt hec totū
furant' et subtrahūt paupib;
vn̄ ysa. iij°. rapina paupm ī
domo v̄ra ē i glo. p̄ncipes q̄
vr̄i tm̄ paupes p̄cūtes pub'a
arguant et cōfundāt, diuitib;
p̄ceptor p̄tatib; v̄ nutū fa'nt
ī quor domo rapīa paupm
ē q̄n opes eccīe sibi reseruāt
et delicijs abutūt' et q̄ dan'
ad sustentacōm paupm eo
thezauizāt vel suis distribuūt
et alior inopias suas vel su-
or diuitias faciūt. Et hij p̄g
caritēe po' ministiū qr caritas
monet ad talē ministiū Jac. 2°.
Qui habuit s̄bam h9 mūdi etc'
Et paciam tuā qr paciā ex
p̄missis surgit. Dyabl9 em q̄
inuidet omi bono s̄ mor p̄se-
cucōm hoīs ut sic faciat q̄es-
cere a bonis ij thy. iij. omīs q̄
pie viue volūt ī x° p̄secucō
pacien'. Et opa tua nouissiā
plā p̄orib; hic cōmdat a p̄stū
v̄tutū qr iste ī tribulacōib; n̄
cessauit boa face, ymo plā
fecit. Vl sic Noui opa tua que
facis mītū tibi acquirēdo et
alios ex° tuo prouocādo ar' v.
Sic luceat opa v̄ra etc' et fide
tuā ī fidelitatē tuā taleta ē
cōmissa fidelr dispensando
luc. xij quis putas ē fidel dis'
etc' et caritatē aiam p subdit'
exponēdo Jo. x. bonus pastor
aiam suā dat p o. s' et ministiū
alijs s'uiēdo no dn̄ando j Cor'
iiij°. Sic nos existimet ho ut
mīs' etc' ij thy. iiij° ministiū tuū
imple op9 eva'n, j pe. v. vn9
quisq' sic accep' grām illā

admistrātes sicut boi dispēsatores 83
multifor' grē dei et paciam tuā
malos suffrēdo et p̄niū exp'c-
tādo ps. expecta dn̄m viril'a
et cō. ē. v. et s. dn̄m flagellante et
p̄mia dante. Sunt aut̄ xij
gradus paciē p quos ascendit
ad paciam xp̄i. p̄mus ē malo
no resistē m'r v. ego aūt dico
nob no resistē malo, 2u ma-
lū p malo no reddē. Ro. xij
Nulli malū p malo redde'
t'ti9 ē no male vīdic' p̄u xxvij
no vīdicas stulto iux stulti'z
suā ne similis ei efficiaris q'r9 ē
inimicū diligē q'u9 ē malefa-
cieti bn̄facē. De hijs duob;
dr̄ mt' v. Diligite inimicos v'ros
bn̄facite hijs qui odiūt nos
et orate p p̄sequētib; et ca. v
sext9 q̄ flagella no im'mare
j Co. x. Nz murmuraūtis. sicut
quidā ex eis mur' et perierūt
ab extminatore. septimus est
libent' flagella et q̄lz adu'sa
sustinē. octa9 ē de flagell
gaudē de hijs duob; dr̄ ij
Co. xij libent' gl'abor ī infir-
mi' ut ī h. m. m. iiij' v Jac. j
Omne gaudiū etc'. Nonus ē tri-
bulacōm dulcē reputāe. Deut°.
xxxiij ī vndacōs maris q' i
lac suget. Decim9 ē de tribu-
lacōib; grās referē sicut p9
tibus. j thes. iiij°. ī omib; grās
agētes. vndecim9 ē se ad alia suf-
ferēdo parē pe ego ī flagel-
la p'atus sū m't v. Si quis percussit
te etc'. duodecim9 ē ī flagellis do-
lorē no sentiē. p'u xxiij v'l-
nerauerūt me et no dolui traxerūt
me et no sensi. Se'. Et opa
tua nouissima plā p'orib;
p'u. iiij°. Semita iustor q'i lux
splēdēs procedit et crescit us'q ad
p'fcm diē. Et ti. xv. mac semia

12 q̄d9 pare

22 seme tuū & uespe nō cesset
manus tua Bal. vi. operum bonorum
ad omēs nō deficientes etc.
Ge. sz hec aduersus te pauca
i quibus reprehensibilis es qz permit
nō exequutas, dicit glo. mulierem
yezabel que se dicit pphetam i. se
creta & occulta videre ut me-
lius credetur ei vel pphetam i. diuina
que futura dicebat docere con-
tra aplm i. Cor. xiiii° vbi dicitur mu-
lieres in eccia taceant, nō enim permit-
titur eis loqui, vel i. thy. ii°. Do-
cere mulierem nō permitto, et tamen
predicabat ille tempore qz permittebat
Et ne credet qb q yezabel
doceret bona sed & seducere seruos
meos p doctrina sua & in quo
seducebat & glia dicebat, scilicet
subdendis fornicationem demonibus
uel cum mulieribus uel cum verbis
mundanis, quadrupliciter enim dicitur
fornicatio ut habetur in glo. primo in
corde, Mt. v. qui viderit mulierem
etc. 2ª in corpore, i. Cor. vi. q fornicatur
in corpus suum peccat, 3ª in amore
terrenorum, 4ª in cultu ydolorum
Ephe. v. Auaricia que est ydolorum
seruitus Et manducare de ydo-
laticis i. de rebus ymolatis et
oblatis ydolis in venatione eorum
Dicitur q hec yezabel fuit uxor
episcopi, que ad comessationes
fornicationes & ydolatriam multos
trahebat clericos & cetera. Alij dicunt
q loquitur de illa yezabel que fuit
uxor achab regis israel que de-
pinxit oculos suos stibio et
ornabat se ut meretrix, ut legitur
iiii Re. ix. Neque tunc erat celebs
sz aliqua meretrix eius sequentes
Interpretatur at yezabel fluxus sanguinis
uel sterquilinium, uel nix, & sicut
pulchra mulier stulta quarum
pulchritudo cito est extincta que peccato
luxurie fluunt & sicut nix super
sterquilinium cito euanescit
& appet turpitudo sterquilinij Sic
pulchritudo stulte mulieris cito
transit & tunc appet turpitudo eius
Pru. xxxi. vana gloria & fallax
pulchritudo. propter hoc dicitur ps. Vt
inspiciendo mulieres aliter oculos
oculos habemus ad mulieres & tamen
p sterquilinium intelligitur stulta mulier
qz fetet sicut sterquilinium, & sicut
sterquilinium ab hominibus qui nolunt
calcare. Eccli. ix. mulier for-
nicaria sicut stercus in via ab hominibus
pretereuntibus conculcabitur, hec
yezabel fecit hominem baali
venturis, hec pphetas dei occidit
hec vineam nabot in ortum olerum
commutauit i. penitentiam in lasci-
uiam, Item mulier sanguineam de
facili curatur, ita a peccato luxurie
mulier de facili corrigitur
Osee v. nō dabunt cogitationes su-
as ut reuertantur. Spiritus enim for-
nicationum in medio eorum Ge. Et
dedi illi tempus sicut talis erat
ut penitentiam ageret de peccato suo
Ecce magna misericordia dei qui neminem
uult perire. Eze. xviii. Quare
moriemini domus israel dicit dominus. co-
uertimini & penitere. Et nō uult
peniteri a fornicatione sua
quadrupliciter ut dictum est, in quo patet
maior eius culpa & dei patientia
que alijs dat audaciam peccandi
Eccli. viii°. qz nō cito profertur sententia
contra malos sine ullo timore filij hominum
absque timore ullo perpetrant mala
Et nō q dicit Dedi illi tempus, quia
tempus nostrum est qz possumus facere
quod uolumus siue bonum siue
malum Eccli. xv. Deus ab inicio
constituit hominem & reliquit illum
in manu consilij sui, et ita ante hominem
uita & mors bonum & malum quod
voluerit dabitur ei. Sz alij acci-
piunt deus tempus sunt tamen nō potimus
facere q uolumus sz quod meruit

accipiemus

Fordat° 27

26 ps. Cum accepero tpc ec Eccl. ix
Quodcumqz pt manus tua instat
operare qz nec opus ec Dat aut
nob deus tempus i spacium i aux-
ilium i documentum monimentum
In spacium quo possimus ad eum
verti ps. xxx exoptat nos
dns ut misereatur nri. go quãs
diu dum vivimus pt ne subito
preoc die mortis quã spa pe. z inve-
nire non possis. Itc i auxilium qz quali-
tas tpis iuvat nos ad pniam
faciendam si volumus. Nam mo
calor mo frigus mo vetus mo
pluvia affligit nos z si paciente
suscepimus pniam pficimus
Si aut murmuramus sic modo
tpc e p nob ita i iudicio erit
trenorum contra nos. Tren. i. vocavit adusum me
tpc ut contereret electos meos
Bnh. Sicut nec capillus de ca-
pite ita nec momentum de tpe pibit
Itc i documentum qz sicut post diem
quo laborat homo venit nox
qua quiescunt. Ita post hanc vitam
venit mors, in qua qui laboravit
in hac vita p xpo quiescet post ea
cum eo. Sz qui non laborat p[ro] modo g
essit i domo i die laborabit i
+ 7b nocte. In die mandavit dns
miam i opa mie z noc. ca. eg
Itc sicut post laborem diei noc-
te redditur merces. Ita post hanc vitam
reddet xpc operarijs suis vinee
de sua. mt. xx. Cum sero factum
eet dixit dns procuratori vinee
voca operarios z redde illis
Itc i monimentum qz de die mortis
nos timere debemus in fine de quo
nemo exibit si fuerit i fine
mt. xxij ligatis manibus z pedi-
bus mittite eum i tenebras exteriores
Itc mutatio tpis monet et
invitat omia mutabilia nec debemus pa no ri
i illa mente figere Eccl. ij. vidi i

omnibus vanitatem z afflictionem a- 27
nimi permanere sub sole. Itc dedi
illi tpc i tpis senectutis ptes
s. pueritia adolescentia iuven-
tute senectute ut ageret pniam
i illis. Sed prima est ptes et mai-
pueritia prima. Eccl. xij memento
creatoris tui i diebus iuventutis
tue. Tren. iij. bonum est viro cum
portaverit iugum ab adolescentia s.
Eccl. xj mane semina semen tuum
i i pueritia z vespere non cesset
manus tua i i senectute Sz
pauci sunt qui velint facere pe-
nitentiam i pueritia vel adolescentia
nec i iuventute z i senectute non
pnt z ita pdit deus totum tpc
Ideo clamat Eccl. vij quare
arte pcati vindicte venit s. ve ve-
ut int te cra du anima e i
pcco deus non vult ea interire
Itc dedi illi tpc nascendi mo-
riendi plantandi evellendi
occidendi sanandi z alia que
potest. Eccl. iij. qz omia dz
penitentes sua facere unicuique
illis, sz nulli dat dns tpc pec-
candi i ad pctum z tn omes
peccant i tpc Eccl. xv. Nemini
dedit deus spacium peccandi
Job xxiiij. Dedit illi deus tpc z
locum pnie z ipse abutitur eo i
supbia, Datur deus tpc z loc
pnie, tpc quo vita plongat
locum quo bona sociatione dat
Et non q dr Dedi illi tpus
ut pniam ageret. Non dr pniam
suscipe vel agere pponeret, quia
multi pponunt pniam agere
z nunquam agunt qz dum sunt iuve-
nes nolunt qz sunt senes non pnt
De quibus ps. xxxvij. Venerunt
filij usqz ad ptum z virtus non e
pariendi. luc. xxj. Ve pgnan-
tibus z nutrientibus i diebus illis
Itc non q dr Et non vult penitere

28 a fornicacoe sua Nō d' no pt
penite qz nō impotiens ß vos
culpabilē e. Bonū e nō penite
qū ptās e t uolūtē qz ueniet
tpc qū ptās omiß bū agedi
subtraheē ps. j. Innotabūt
uet z nō exaudia, mane
cōsurgēt ad me z nō īueniet
qz exosa habūt disciplina
i. pnām. luc. xj. me oz facē
opa eq qui misit me. do dieß
est qz uenit nox qū nō pt
opari. Sc. Et ecce ex quo
nō uult penitē mitto eam
yezabel z suos ī lcm̄ ī secu-
tate z audacia z oportūtē
pccandi z dt mittā mitti p.
mitto exigen pctī ipiq qz si
nō uult penitē cū penite
possit z hz audacia z optūtē
pccandi uocet lcm̄ ut teneat
methaphora metrice z pq
qm̄ dyaļq tenet aliquē ī hc
lcō tuc ē securq. vnū j. r.
xix. dt sauli. dyaļq affertē
eū i. dauid ad me ī lcō ut
occidat. Itē lcuß ē infirmitas
vnū hay. ponam eā ī lcm̄.
nō ut quiescat ß ut febre
languescat z frenesi susti-
neat. Dē hz lcō dt ps. Dus
opē fe il. su. lct. to eq v st c
p m if. eq. Alia trāslacō hēt
luctū p lcō quo etnā misia
designat. De q̄ misia Job
xvij. ī tebß stni lcm̄ meū.
ysa. xiiij. Subtē te stnēt
tynea z opimtū tuū erūt
vmeß. hic lcuß ē ualdē
durq fetidq īmundq ī turpi
loco patq z tumltuoso. ubi
nulla quieß ubi uident hor-
ribiles uisioneß. Job. xx. va-
dent z uenient sup eū hor-
ribiles omēs tenebe absco-
dite st ī oculiß eq. Deuorabt
eū ignis qui nō succēdi

29 afflige velut q ī thabnaclo / Tribulati
suo. i. corpe suo. hec est pß
hoiß impij a deo z heditas
uborz eq a dno. Item Job.
xxvij. Diues cū dormierit
nichil secū auferet, apiet oculos
eq z nichil īueniet, apphēdet q
aqua inopia, nocte opprimet
eū tempestas, melig ē iacē
ī lcō quiete cōstē de q̄ Job. x.
xix. ī lcūlo meo moriar. Itē
Qui me tenent cū ea. i. cōfor-
meß illi ī pctīß p quiq puniē
ī tbulacoē maxima erūt
ī infno. In hc mundo ē tbulo
magna, ī purgatorio maior
ī infno maxima. Deu. xxxij.
Deuorabūt eā aueß morz a
Itē mag eit tbulo infni ppr
penarz diūsitē, maior ppt
acbitatē, maxa ppr etnm,
Je. xxx. pessima est plaga
tua. Vel tbulo eit magna ī
morte maior ī iudicio maxa
ī infno. Vel ppr corrosionē mag
ppr glē amissionē maior ppr
ignis exustionē maxa ppr
vmiß corrosionē ul corrosioz
ysa. viij. Nō eit eiß lux ma-
tutina z trāsibit p eam et
corruet z esuriet z cū esuriet
irascet z maledicat regi suo
z deo suo z aspiciet sursū
z ad tra intuebit z ecce tblo
z tebre z dissolucō z āgustia
z caligo psequeß z nō poterit
auolaē de angustia sua.
Nō nō pt hō auolaē aliq
pnie z oronis vnū oseē ix.
Effraym qz auis auolauit,
ī zß alas petebat dauid ubi
dixit. quis m dabit pennas
sic col z uol z re, Vnū bu sē
nisi pniam egint ab opibz suis
i. de pctīs ptitis q st opa sua
z filios eq. i. imitatores ipiq.

17

70 interficiam i morte i. morte crude
li occidam et vos i morte eterna
Sicut non qui moriuntur corporaliter
vadunt i penam eternam / Unde mors
scelerum dicitur natalis eorum / Ideo
ps. dicit preciosa i conspectu domini in
sanctorum / Sap. iii. iustorum ae i
manu dei sunt et non tanget il
los mors ic. Et eleganter dicit
Interficiam i morte quod sicut moriuntur
et iugiter puniuntur / Unde ps. mors
depascet eos / Et item laborabunt
et vivet adhuc i finem / Et hec est
mors de qua dicit ps. mors peccatorum
pessima i ewdemptione et cruciatione
gehenne / Et scient omnes
ecclesie i. omnes bonorum congrega
tiones vere quod modo credit fide
quia ego sum scrutans renes et
corda i. cogitationes et desideria
ad puniendum vel remunerandum
Sophonias i. Scrutabor ierusalem i
lucernis / Sap. vi. Altissimus in
terrogabit opera vestra et cogitationes
scrutabitur / ps. Ego sum deus scru
tans corda et renes / Et dabo
unicuique vestrum tam bonis quam
malis secundum opera sua bonis bona et
malis mala sive premia aut penas
ii. Cor. v. Omnes nos manifestari
oportet ante tribunal christi ut recipiat
unusquisque propria corporis prout
gessit sive bonum sive malum /
Ecc. ultimo Cuncta adducet deus i
iudicium pro omni errato glo. et
pro bono ignorato / plato / Vobis
autem hic copulatur bonos promittens
premium bonorum q. d. hec faciam illis
vos autem dico ceteris i. qui estis
illis dissimiles qui tyatyre
estis cum illis quicumque non habent
doctrinam hanc quam docebat ye
zabel s. quod sine legis observatia
non erat salus et quod licitum erat ydolo
titum

tum edere et fornicari / Et qui non 71
cognoverunt i. non approbaverunt
altitudinem sathane / notat ioh.
profunda astucia dyaboli qua sub
quadam specie sanctitatis subgerebat le
galia esse servanda cum euangelio
Unde talibus dicit apostolus ro. xi.
Noli altum sapere sed time / Vel al
titudinem notat dignitatis seu
prosperitatis qualitas secularem / De
qua dicit ps. ab altitudine diei
et que altitudo vera non est a
probo viro appetenda / Quadmodum
dicunt quidam egressi de iudea
qui tirendo fideles dicebat
quod ad hoc erat missus dominus ma
iores tribulationes quas passi erant
ut ita recederent a fide / Vel
Qui non cognoverunt i. non appro
baverunt altitudinem sathane
i. astuciam sathane / quemadmodum
dicunt quidam iudei legalia ser
vanda esse cum euangelio
Et quod illos dicit dominus quod non mittam
aliud pondus vobis etc. Non
mittam super vos aliud pondus tri
bulationum seu vel legalium ut
ypocrite dicunt / Tamen id quod habetis
s. tribulationes vel errorum tenete
patienter fideliter donec veniam
retribuere vobis sicut mitti sum
et qui vicerit illos eorum doctrinis
et astuciis resistendo et custo
dierit usque i finem vite sue
opera mea i. mandata mea que
fiendo precepi vel opera mee que
ipse sunt ypocrite quod opera iusticie
quodammodo sunt aliena ab eo
Unde ysa. xxviii. Irascetur dominus
ut faciat opus suum alienum
opus eius ut operetur opus suum peregri
num est opus eius ab eo qui non exse
sed ex peccatis hominum cogitur sic facere
Dabo ei potestatem i. hoc seculo dicit glo.
super gentes i. super homines gentiles
viventes / Ego quia non vicit indu

flan

12 z no custod^t pcepta dni no dz
hre ptate placonis qui 9^9
dnties qui ptat mortis qui
malos sciens pmouet uel
cosentit ut pmoueant si im
pedire canonice pt. Rom. j^o.
qui talia agut digni st morte.
no solu qui faciunt sz z qui co
sentiunt facientibz. ibi glo. faci
entes z cosencientes pari pena
costringet. Et reget illas i
vga ferrea .i. iusticia inflexibili.
Dt glo. i vga cui ppr rectitudine
notat iusticia i fro inflexibili
tas. Ex quo pz q ad regen
dam placiois ptas no ad dnan
dum uel ad diuicias cogregan
das uel ad delicias hendas
uel ad ditandos parentes z qui
aliud hnt no a deo hnt. Vn Ose
viij. Ipi regnauer z no ex me
principes extiterunt z no cog
noui. qz si p hostium intrassent
bn sciret qz e hostium ipe. Jo. x.
Qui no intrat p hostium sz ascen^t
aliunde ille fur e z latro. Fur
at no uenit nisi ut furet
z mactet z pdat. Fur quid
pecunias. mactet corpa. pdat
animas. Aliunde at ascendit
qui uel pce carnali uel pro
uel astucia qualz uel no ppr
aiam sz ppr hores ad dicias
intrat z oms tales fures sut
ut multi st fures vnj e. Vn
Joh. x. quotqt venunt fures st
z latrones. Hebr. v. Nc quisqm
sumat hore nisi qui uocat a
deo tanqm aaron cui explici
iudicio uocatus fuit. vge flori
cone frondicone fructificacione
Vga est adolescencia quis i
adolescencia sua floruit p boaz
opionis frondiuit p honesta
conuersacionis fructificauit p

bona opera. pt pcea eligi ad
placionem aliud no. Et tanqm
vas figuli cofringentur qda
ut oio pereant quedam ut i melius
comuttentur. Sic fat figulus 13
qui queda uasa frangit ut
reparet melius quedam oio
fracta dimittit sine reparacione.
De quibus ps. Destrues illa z no
edi. e. Deht dd. Jer. xviij^o. Sic
lutu i manu figuli ita uobi
i manu mea dt dns. Et hoc p
vasa intelligitur homines qz de
luto st plasmati quantu ad corpus
z de nllo forti quo ad aiam
viij. Co. iiij^o. Hemus thesaurum
i vasis fictilibus. Sic vasa an
decoccionem ignis fragilia st
z homines an tribulacionem. Ecci
xxvij. vasa figuli pbat
fornax. Sic quedam uasa
cu rumt fracta glo. sic re
pant. sic iustorum cor. phil
iij^o. Saluatorem expectamus re
qda uo i peius sic malorum cor
j. Co. xv. Oms quidem resur
sz no oms immutabimur i melius dt
glo. vel sic tanqm vas figli
cofringentur i iudicio i irreparabil.
Illa fraccio q no fit p pcam
reparabilis e p penitenciam sz illa q
est i iudicio est irreparabilis
Is. xxx. infamatur e fracta
tua attrita. Jere. xviij. dispgi
cotto. core. c. dos. s. cor et
anime. Et no quelibet vga
aurea vna a ligna a. Nam fera
aurea e pnus disciplina de q
pu. xxij. stulticia colligata CC xij
est i corpe pueri vga disciplie
fugabit ea. Hest. xv. tulit
rex vgam auream z posuit sup
collu eius z osculatus est eam
Vga lignea e pena pgatoria
q p qm purissit frangit z co
burit ut dt aug. De q pt intri

id ysa. xxxiij. Et erit iustitus
vga fundatus, vga ferrea ē
pena infin̄ que nūqm deficiet
Et si hc totū qd dr hic exponr
de iudicio sit dabo ei qui cus
todierit usqz i finē opa mea
ptatē sup gētes ut sit index
cauz apc xix. Vos qui secuti
estis me se. i. se. xij. in. xix e i.
Et reget eos i vga ferrea.
i. sna inflexibili mittet i ge
henna. z tamqm vas fi. co e
i. irreparabli ysa. xxxiij. Co
fractone cōfugr tua. Sicut z
ego accepi a pre meo p̄hiuati
tatē q. d. Dabo ptatē iudicadi
illi qui mādata mea custodit
sicut ego accepi a pre meo
z illi acceperūt a me. In hc at
qd xc dr Dabo illi ptatē sicut
ego accepi a pre meo, nō q
platus dz assimilari xo qui fon
est z exemplar omī platorz. In
conceptōe i natiuitate i uita i
morte. xc conceptus fuit de spū
z platus dz eligi p spūm scm.
Item xc fuit natus de virgine
q. s. fuit virgo an ptū. Sic p
latus dz ita eligi ab ecca q eū
elegit z concipit z pturiuit
ut remaneat virgo an eleccōm
et eleccōe z pūs eleccōm ut nc an
nc pūs corrupa pccō ul pre
carnali seu affccōe carli.
Jo. iij. Quod natū ē de spū
spc est z quod natū est de car
ne caro ē. Modo fere oms plati
nascūr de carne qr pmouēr
ex affctu carnali z ideo fere
oms carnales sunt z quodao
ecca corrumpr conpiēdo pla
tū vn clamat ysa. i. quo fca
ē meretrx ciuitas fidelis plē
iudicii. Cra nō aliq sunt eccē h
paucē q concipiunt spūalr p
latos ul carn̄ tos suos io dicūr

sap iij. Felix sterilis z coinquinata
que nescivit thorū i delicto
hebit fructū i respcōe aiarz
scarz. Item xc conceptus fuit z
natus ita pfctus virtutibz z sic
dz eligi Jere. xxxi. Nouū faciet
dns sup terra femina circūdabit virū
ysa. iiij. In die illa apphēdet vij
mul. virū vnū pnūse nirtutes.
Itē xc uocatus ad regnū fug.
passioi se obtulit. Sic z plati
dnt. Itē xc i moribs fuit i uita
z tunc mag pma sic z plati.
Itē xc p subditis mortuus ē
sic plati dnt ee pati. Joh x.
Bonus pastor aiam suā ponit. Et dabo
illi. q. d. qui custodierit usqz i
finē opa mea stella matu
tina i. eterne stola. que dr
stella pptr claritē diuie cognicōis
matutina pptr inchoacōm bti
tudinis que sp innouatr. vn
Job xxix. Gla mea sp innoua
bitr. Itē stella sp fugat noctis
tenebras. Sic illa gla ab
aia fugat omnē ignorancia
z dubietē. Et h stella orietr ex
iacob ut dr Nu. xxiiij. i. ex
lucta z subplantacōe carnis
mundi z dyabl. Itē stella matu
tina dr corpus stella q ite
stella dr pptr claritē. Matuti
na qr i mane dabr. i. i fine
pntis vite z pncipio futē. De
qua stella pt megi i. d. apc i°.
videntes stel. in ga gau. m. v.
iiij°. or dr gauisi st pptr pma dote
gaudio pptr 2am magno pptr
tcia valde pptr 4am. Itē stella
matutina dr ipe xc qr sicut
stella matia i. lucifer oms
stellas supat i splēdore. Ita
xc oms scos supat i cognicōe
vn Jo. iij. Qui de celo uenit
sup oms ē. Itē lucifer die
adducit z xc fide z cognicoz
mdo intulit. Jo. viij. Ego sum

Plati ...

Stella matutina xc

16 Lux mundi. Ysa. ix. populus gentium qui ha-
bitabat in tenebris vidit lucem magnam. Item lucifer dici-
tur quia initium principii diei pronunciat, et Christus resurgens
generalem diem resurrectionis denunciat. j Cor. xv.
Christus resurgens ex mortuis primitie dor-
ibidem mientium. Item Differt stella a stella in
claritate sic et resurrectio mortuorum. Item
stella vij radiis illuminat noctem
et Christus vij virtutibus quibus pre ceteris prefulsit quarum
prima est humilitas eius. De qua Phil. ij.
exinanivit semetipsum formam
servi accipiens. glo. O quanta Christi humi-
litas humiliavit se usque ad in-
carnationem usque ad immortalita-
tis humane participationem usque ad dya-
boli temptationem usque ad derisionem
usque ad vincula usque ad flagella
usque ad sputa usque ad alapas
usque ad mortem et si parum est adde-
dum est ad genus mortis. Mortem
autem crucis, quod erat tunc igno-
miniosius genus mortis. Erubescat homo
humiliari cui exemplum superbie medicamentum
est. pellis mortalium quid tedeas
o cinis fetida quid inflaris
princeps humilis et servus superbus
caput humile et membrum superbum
absit. Secunda virtus caritas eius est.
De qua Io. xv. maiorem hac dilec-
tionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro a-
micis suis. Bern. ... dilexisti maio-
rem caritatem quam posuisti animam pro a-
micis pro zelo domus tue comedit me
i. amor eius consumpsit sine oc-
cidit me. Tertia est largitas eius. De
qua Jac. j. qui dat omnibus habundanter
et non improperat. Ipse enim dat omnibus
sua in usum. Gen. j. ecce dedi vobis
omnem herbam afferentem semen super
ut sit vobis in escam. Item dat
se nobis in ministerium. Hebr. j. omnes sunt
administratorii spiritus in ministerium missi
propter eos qui hereditatem capiunt sa-
lutis. Item dat se in precium redemp-
tionis. pro redemptione nostra se
dedit ipse suo proprio sanguine viaticum peregrina

Joh. vj. Ego sum panis vivus 7A
qui de celo descendi. In premium re-
tributionis Gen. xv. ego sum
merces tua nimis. pro qua Cant. de
dilectus meus ... et hec donum
... Dabo illi stel-
lam matutinam i. me ipsum. Item
stella matutina dicitur fides quia
stella que illuminat mentem
... quia fides est lux mentis
matutina propter obscuritatem ... admixtione
j Cor. xiij. videmus nunc per
speculum in enigmate. Sicut stella preterea
matutina precedit solem et ipso
apparente disparet ipsa. Sic fi-
des precedit visionem qua veniente
evacuabitur fides. j Cor. xiij.
Cum venerit quod perfectum est
evacuabitur quod ex parte est.
Sex radii stelle sunt sex Sex radii
articuli de humanitate Christi. Primus
de incarnatione. 2us de passione.
3us de descensu ad inferos et
captivorum liberatione. 4us de re-
surrectione. 5us de ascensione. 6us
de adventu ad iudicium. Et de
hac stella propter dicitur quod i. vide-
bit stellam eius in oriente. Secundo generaliter excepta
exceptio. Qui habet aures audi-
at quid spiritus dicat ecclesiis ca-
pitulo que predicta sunt et que sequuntur.
Et ad glo. qui habet aures i. intellectum
et participationem audiat i. intelligat et percipiat. Et nota quod quidam libri
hic habent in istis exhortationibus
Qui habet aures audiendi audiat
sed libri correcti nunquam habent au-
diendi in isto loco. In ecclesia non alibi
Et angelo ecclesie Sardis. capitulum c. iiij
Sardis. hoc est tertium capitulum
quod dividitur in tres partes. In prima
scribit Io. episcopo Sardis. 2a episcopo
Philadelphie. 3a episcopo Lao-
dicie. Scribit ergo episcopo Sardis
hunc modum habens ordine. Primo increpat seu
arguit eum de ypocrisi et simulatione

6 versus humilitas

1 Erat enim ypocrita et aliud a deo et aliud a
populo iudicabatur postea mortuus
est ad penam aliorum comminatur
eidem quia veniet tamquam fur hora
que nesciet. Item ne credentur
omnes subditi eius mali dicit aliquos
sed paucos esse bonos in dyocesi
sua in quo reprehendit ipse
de negligentia esse subditos eius
ad ulterius vincentibus premium
pollicetur dicit ergo. Et angelo eccle
sardis scribe sic alias uxor p-
dicitur hoc dicit id est mandat qui habet vii
spiritus dei id est a quo est omnis vita
spiritualis. Et hoc dicit quia iste episcopus non
habebat vite spiritualis tamen licet ypo-
crita et vii stellas a quo est omnis
illuminacio celestis qua similiter iste
episcopus carebat. Nunquam enim erat
plenus tenebris sed exterius lucidus ap-
pareret more ypocritarum quibus dicitur
Mathei xxiii Ve vobis scribe et pharisei
ypocrite qui similes estis sepulchris dealba-
tis que foris apparent hominibus speciosa intus vero
plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcicia.
Sic et vos foris quidem paretis hominibus
iusti intus autem pleni estis ypocrisi
et iniquitate. Et non ordine verborum
hic prius dicit qui habet vii spiritus.
Item qui habet vii stellas quia
prius est vivere quam lucere. Unde Io. i
ipse dicit de Christo et vita erat lux
hominum. Et de Io. dicitur Io. v. erat lucer-
na ardens et lucens. Iste episcopus
lucebat sed non vivebat nec ar-
debat. Unde erat sicut corpus sine spiritu
id est mortuus. Dominus habet vii spiritus dei
id est omnem spiritum. Unde bene sciret si
iste haberet aliquem. Bernardus lucere tantum
vanum est ardere tantum parum est
ardere et lucere perfectum est. Potest dici
qui habet vii spiritus dei id est vii dona
spiritus sancti et vii stellas id est vii virtutes
quarum omnibus iste carebat sed
extrinsecus videtur habere. Scio opera tua
id est cognosco qualia sunt intus

et quid intendas et quas laudes
humana laude unde sequitur quia
nomen habes quod vivas vita gracie
quasi dicat scio quod vulgo crederis
esse bonus et vivens in gracia et mor-
tuus es per peccatum quia de qua morte
dicit Sapientia i Deus mortem non fecit
id est peccatum quod est causa mortis
unde Gen. ii quacumque hora comederitis
morte moriemini id est duplici morte
culpe obnoxii id est duplici morte
et culpe et pene. Ne mortem iste
episcopus sicut et multi alii habebat
nomen sed non rem. Multi quidem
nominantur boni et non sunt boni
multi dicuntur christiani et non sunt christiani
sed antichristiani. De quibus dicit Bernardus
ministri Christi sunt sed serviunt antichristo.
Et i Io. ii Filioli mei novissima
hora est sicut audistis quia antichristus
venit et nunc antichristi multi sunt
facti. Item multi dicuntur magistri et domini
et non sunt sed facientes quod ibi precepit
dominus Exodi xx Non accipies
nomen dei tui in vanum id est qui
dominus et magister ut dicit Io. xiii
vos vocatis me magister et domine
et bene dicitis sum etenim. Nomen
dei suscipit vanum accipit qui vocatur
magister et dominus et non facit officium
magistri et domini. Magister est docere
veritatem dominus est facere iusticiam
regere et defensare bonos et
punire malos. Item multi dicuntur
episcopi et non sunt sicut ydola non
sunt dii sed dicuntur. Unde Sap. xiii
dicit de talibus infelices sunt et
inter mortuos spes illorum est
qui appellant deos opera manuum
hominum et non sunt dii quia homines
tales episcopos faciunt et non deus
Osee viii Ipsi regnaverunt et non ex
me principes extiterunt et ego
non cognovi. Sap. xiiii Quod
fit ydolum maledictum est et qui fecit
id quia ille quidem operatus est et
cum esset fragile deus cognominatus est 2

Etenim quod fcm e cu illo z q
fe tormta patietur ps Con
fundantur omnes qui adorant
sculptil z qui glo i si s Dehoc
z dr Sap xiiii Hec fuit vi
te huiac decepto quam aut
affectui aut regibus deservientes
homines incōicabile nomen lapidibus
lignis imposuerunt i. duris et
frigidis z oio ignaris dederunt
nom dei De hoc dr baruch vi
Videbitis in Babilone deos ar
genteos posuis dicite potifi
ces in vino quod fact aurum
Et aureos z lapideos z ligneos
in humeris portari ostendentes me
tum gentibus videte ergo ne et vos
similes efficiamini z in comas te
hunt aureas sunt sup capita sua
dii eorum s. babiloniorum vn
subtrahunt sacerdotes ab eis
aurum z argentum z erogant ea
in semetipos z ita scepta hnt
ut ho sicut iudex regionis
qui in se ptate no metiuntur
hnt in se gladium z securim i spi
tuale z tpale iurisdicionem
se at a bello z a latronibus no
liberant vn vos notum sit quia
st dii No ergo veneritis eos
Mihi at vr male consule
Bar qr durante tpe ponie
honorare st ut cptes mali sit
s qm dr cedat tpe et mai tu
cit q nuqm fuit epi nec
digni aliquo hore s ppr pone
honorabant qr durante pone
concedebant e potitu z ac segues
ex potito sicut dr in a. a fa
cultate Se Esto vigilans
Ecce amonitio ad pmam esto
ingr vigilans i sollicitus de
tua tuorum q salute Dz at

vigilare platus iiii or de causis
pmo qr custos e ciui i. inco
linitorum 2o qr custos e gregis
i meo luporum 3o qr custos est
infirmorum 4o qr custos est the
zaurorum i meo furum Ciuitas
cuius e custos platus e eccla ei
commissa Vn ezechiel iii Spe
culatorem dedi te domui isrl
Can i posuerunt me custodem in
vineis i ecclis vsq hoc Su
muros tuos ierlm consti cus
Hec ciuitas obsessa e a rege
magno i a dyabo z circudata
vndiq inimicis ex vna pte
pugnant heretici ex alia tyrani
ex alia mali xpiani Ecce iiii
Est ciuitas pua z pauci in ea
viri venit rex magnus et
vallauit eam z extruxit mu
nitiones p gyrum z fca est obsi
dio Et luc xix dixit dns
ad ierlm venient dies in te
z circudabunt te inimici tui val
lo z circudabunt te z coangusta
bunt vndiq z ad terram psternet
te z filios tuos qui in te st
Grex e pplus plato commissus
in meo luporum i. hereticorum et
tyrannorum z falsorum xpianorum
constitutus De quo Iere xiii
plorans plorabit z deducet
oculus meus lacrimas qr captus
e grex dni Ite Isa meus
grex pditus est qr ppter pasto
res eorum seduxerunt eos Vn
dr eze xxxiiii Ecce ego ipse
sup pastores requiram grege
meu de manu eorum z cessare
eos faciam ut ultra no pascat
grege meum nec pascant apli
pastores semetipos Et luc
ii dr de bonis pastores erant
vigilantes z custo su gre suum
Multi st lupi q qrt deuorare

z custodes sup

gregem vel aliquem de grege. Vn
i pe v Sobrij estote et vigilate
quia adversarius vester etc. Iste in suum
quorum custos est platus sed omnes
subditi sui qui ex se et vallibus
sed non potentes ad bonum facere
vel malo resistere per se. Vnde
dicitur i ps infirmata est in paupertate
virtus mea. Ideo oportet platos vigi-
lare et sollicitos esse de cura corporum
Ne forte ex negligentia vel defectu
mediti moriantur. Sed heu dicitur
ysa lvj omnes bestie venite
ad devorandum speculatores eius
ceci omnes nescierunt vniversi
canes muti non valentes latrare
videntes vana dormientes et
amantes sompnia. Mt xiij Simile
est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo.
Cum autem dormirent homines venit inimicus et superse-
minavit zizania in medio tritici et abiit. Item ij
Co iiij habemus thesaurum in vasis fictilibus
cum multi insidientur isti thesauro
manifestum est quod necesse habent vigi-
lare custodes. Iste custodes the-
saurorum sunt plati qui thesauri
sunt anime eis commisse. De quo Mt
xiij Simile est regnum celorum thesauro abs-
condito in agro. Mt xiij Vigilate nes-
citis enim quando dominus domus veniat
sero an media nocte an galli
cantu an mane. Ne cum venerit
repente inveniat vos dormientes.
Quod autem dico vobis omnibus dico.
Hic inveniuntur iiij vigilie in
quibus omnibus debent vigilare plati.
Prima est contra carnem. De qua Eccli
xxxi Vigilia honestatis ta-
bescere facit carnes. 2a contra dyabolum
De qua i pe v Sobrij estote
etc. 3a contra hereticos De qua Eccli
xxxviij Cor suum dabit ad
usandum sultos et vigilia eius
in sagina vaccarum. 4a ad mun-
dandum cor suum. De qua Eccli
xxxviij Cor suum dabit ut
consummet limum et vigilia
sua mundabit fornacem. Ista
autem vigilia iiijor bona. Primo
destruit luxuriam et humiliat
carnis petulanciam. Vnde Eccli
xxxi Vigilia honestatis te-
2o cruciat sompnum supplicii
Trenorum ij Consurge in nocte et
lauda in principio vigiliarum et
effunde cor tuum ut non re-
maneat de sompno supplicii. Et
quod dicit in principio vigiliarum potest
intelligi in prima vigilia. Distinguuntur
enim iiijor vigilie noctis ad
modum quatuor excubias
Et dicitur prima conticinium 2a inte-
pestum 3a gallicinium 4a an-
telucanum. Prima deputatur pueris
2a adolescentibus 3a iuvenibus
4a senibus. Consistere autem iste iiijor
vigilie noctis sunt iiijor etates
temporis pueritia adolescencia iu-
ventus senectus. Et ideo dicit in principio
vigiliarum quia bonum est viro cum
portaverit iugum ab adolescencia
sua. Trenorum iij. Immo melius est a pue-
ricia. Iste prima vigilia est contemptus
mundi 2a mortificatio carnis
3a exercicium virtutis 4a desiderium
celestis patrie. In hac iiijta vi-
gilia venit Ihesus in navim Mt
xiiij. Iste primo vigilat homo cum
peccata sua recognoscat 2o
cum cognita corrigit 3o cum
ad bona agenda se coaptat 4o quando
bona que habet perseverando custodit.
De hijs dicitur Mt xiij Vigilate
nescitis enim quando dominus veniet
sero an etc. Iste etiam vigilia
facit volare in celum. Ps vigilavi
et factus sum sicut passer solitarius in tecto.
4a liberat a temptatione Mt xxvj
Vigilate et orate ut non intretis
in temptationem. Et confirmat cetera
que moritura erant. Glosa Ideo
vigila quia habes sub mente motus

platorum vigilia

no es pstus si tetod no expi-
tas, vii pu vi. Si spopondis
p amico tuo defixisti aput
extraneu manu tua, illaqatus
es ubis ois tui, z captus ppis
smonibus ffac g° q dico fili
mi z temet ipm liba. Disce
festina suscita amicu tuu i.
subditu tuu. Et hoc e q dr h°
Cofirma ubo ex° i fide i mo-
ribus luc xxij z tu alq conu-
sus f. f. Ceta mbra i. alios
que mortua erat spualr p
negliam tua. Multi hodie
moriunt z peut p negliam
platoru z no curant. Ysa lvij
perit iustus z no e q recogitet
In. Cadit asina z no est qui
sublevet peit aia z no e q
curet. Vel sic Esto uigilans i.
sollicitus de salute tua z cofir-
ma i te p uigilatia sollicitu-
dis ceta bona q mortua erat.
si remanes i eod statu. In
isto epo ia mortua erat multa
boa s3 adhuc hebat aliq que
boa erat ad min9 cora hoibus
licet no cora deo z ita mortua
erat. Si no corrigeret sequitur.
Cofirma ceta i. boa que hes
que mortua erat z nodum mor-
tua ut p ea possis redire ad
p'ma bona. Qualiter intim fac boi
q p potebut deus illustret cor
tuu ad pniam z nec e ita
facere. No eni inuenio opa tua
plea q2 sine carit^te q e plei° do
opm Ro xiij plenitudo legis e
dil^co te plea i uno q2 multa
obmittebat q debat facere
Ite plea tpe q2 tpe q° docebat
no ducebat hoas suas, vz oi
tpe q° pdicabat ...
nc ceta debita faciebat. Ite

plea i. cosumata q2 inpstra re-
linquebat incipiebat eni s3 no
cosumabat, sic multi q multa
boa incipiunt stati qn insurgit
parva adu'sit's frangunt z desi-
nunt q quos dr luc xiiij° hic
ho cepit edifi z no po cosu-
ij thy iiij° ministeriu imple. Ite
plea boa intercedens io erat va-
cua retribucoe z tribulone
luc vi mesura bona z cofer-
ta z coa z supeffluente da i si re-
ca quippe mesura q me fue v-
Sz q2 cora hoibus uideba opa
sua bo z plea io addit Cora
deo meo qui uidet intus
j Re xvi homo uidet ea que
parent, deus at cor intuetur. Nc
remanet deus cu illis quoru
opa no st plea. Eccli xxiiij°
i plenitudie s. detencio mea
pes dues plenu inuenies i eis
Sap j Spes illoru immortalitate
plea e, q2 opa eoru cu^te sunt
plea ij thi j hec si nobiscu
assint z supent no vacuos nos
sine fructu nos costituet i dm
mi ihu x cognicoe. Sit g°
cor tuu plenu carit^te, os v^te
op9 humilitate, oculus castitate
pes qui^te manus auc^te z tc
implebis id madatu dm. No
appebis vacuus i cospcu dm
dei tui Exo xxiij In mete
g° he q'lis accepis a deo fide
z gram z audicio a deo intlq
a discipulis expris docta salutis
z sua i ope cople q2 no audi-
tores legis iusti st apt dm
s3 factores iusti Ro ij io dr Jac j
Estote factores legis z n au tm
fal v metip, Mt xix Si uis
ad uita ingredi s'ua mada
Luc xi. bti q audiut v d z c d

Et primam age de omissis et
de commissis, habe quomodo in mente que
acceperis a deo per infusionem
et audieris a nobis per predicatores
et sua utique per eruditionem et primam
age de malis preteritis per satisfac-
tionem Si ergo non vigilaveris i. si
de istis sollicitus non fueris ve-
niam ad te iudicandum tamquam
fur qui venit ad spoliandum
et occidendum et subito tempore inqui-
etat homines et lumine ex-
tincto, Et ex hiis patet cavendum
quod appropinquat dies iudicii
quia numquam prius caverunt sibi
homines a periculo esse quam modo
ubique cum intrant fures et latro-
nes in ecclesiam et faciunt omnes spoli-
ant et occidunt Osee vii fur
ingressus est spolians latrunculus
ii thess. v. Cum dixerint pax et
securitas tunc repentinus eis
superveniet interitus Et hora qua
nescis veniam ad te in morte
[illegible] xxv. Si sciret paterfamilias
qua hora fur [illegible] vigilaret et non si-
neret [illegible] et vos estote para-
ti quia qua hora non putatis filius hominis veniet
[illegible] Ultima hora diei ideo
voluit esse incognita ut semper
possit esse suspecta, illam providere
non possumus, ad illam sine inter-
missione paveamus, Sed habes
pauca nomina i. paucos viros
dignos nomine. Exo. xxxiii.
Novi te ex nomine, luc. x. Nomina
vestra scripta sunt in celo, Eccli xliiii.
Corpora eorum in pace sepulta sunt et
nomen eorum in generatione, In sardis
ubi debent esse multi quia tres
sunt qui non inquinaverunt macula
criminali vestimenta sua i. cor-
sua, vel si fecerunt peccata fratres
maculas lacrimis deleverunt

et ita quasi non inquinata reputantur. Iusta
Beatus qui vigilat et custodit 10
vestimenta sua ne nudus ambulet
Et te vestimenta dicuntur opera virtutum
vel ipse virtutes quibus anima vestitur
que vestimenta inquinat qui
mortale peccatum committit. Eccle.
ix. Omni tempore vestimenta tua
sint candida. Et oleum de
capite tuo non deficiat. i. cari-
tas de corde Et ambulabunt
de virtute in virtutem proficiendo
mecum qui sum dux et socius
eorum, ysa. xxxiii Dominus iudex
noster dominus legifer noster, dominus
rex noster In albis i. corporibus
castis in operibus bonis in cordibus
puris quia digni sunt societate
et ducatu meo et pretio virtutum,
Vel sic et ambulabunt de terra
in celum de miseria ad gloriam
de exilio ad patriam de pau-
pertate ad divicias, de labore
ad requiem, de morte ad vitam,
Mecum i. sicut ego qui sic am-
bulavi luc. ult. O stulti et
tardi corde ad credendum in omnibus que
locuti sunt prophete Nonne oportuit sic Xpm
pati et intrare in gloriam suam, In albis
i. in corporibus glorificatis et cor-
dibus purificatis ab omni imper-
fectione malicie et ignorantie
Quia digni sunt mea presentia et
tali gloria. Sap. vi. Qui vigilaverit
propter illam s. sapientiam cito erit
securus quoniam dignos se ipsa
circuit querens et in viis suis osten-
det se illis hylariter, Vnde qui vincit
sic [illegible] in multis [illegible] quia
sunt in celo nominate quod notatur cum
dicitur pauca nomina [illegible] memoria
iusti cum laudibus, nomen autem
impiorum putrescet [illegible] que
pro aliis [illegible] et notatur cum dicitur pulchre
in sardis quod [illegible] participatio

3

pulcritudinis Sapientie vii°. Et quia
pulcra est castitas, ideo est Canticorum iiii°: est incor-
ruptionis integritas, quod notatur
cum dicitur Non inquinaverunt vestimenta
sua Apocalipsis iii°. Huius est quod tum
mulieribus non sunt coinquinati
xiiii°: est familiaritatis dei, quod notatur
ibi Et cetera xiiii°: virgines enim
sunt et sequuntur agnum quocumque ierit. Item est
perfectus virtutum, quod notatur ibi ambu-
labunt mecum in albis. Unde quasi
an. fa. scilicet Ambrosius: Est confusio puri-
tatis, quod notatur ibi in albis Canticorum ii°
Tota pulcra es amica mea et ma-
cula non est in te. Item est dignitatis honor
quod notatur ibi quia digni sunt. Propter quod ele-
git deus sponsas scilicet virgines. Sponsa
enim propter speculum, et virgines sunt
speculum ecclesie, in quibus conspiciendo
possumus videre maculas defectuum
nostrorum. Unde in lege sacerdo-
tes oblaturi cum volebant
lavare se videbant maculas
suas in speculis mulierum. Debent
enim magistri et prelati confundi val-
de cum vident tenellas pu-
ellas multa pati pro Christo et pro
mereri pure ad Deum se dedere pro ipso. Gregorius
Quid dicturi sumus nos bar-
bati cum teneras puellas vide-
amus per ferrum currere ad celum, et
nos nichil faciamus. Item specula
omnibus foris ante positas
de facili recipiunt, et puelle
quecumque primo seu religio eis
proponatur de facili suscipiunt,
ad modum novelle plantationis,
que huc et illuc de facili
inclinatur. Unde Psalmus: Filii tui sicut
novelle plantationes. Et sicut
plantatio formam quam recipit
in principio semper retinet, sic et puelle.
Proverbiorum xxii: Adolescens iuxta viam
suam et cum senuerit non recedet
ab ea. Item speculum cito frangitur,
non potest reparari, et puelle.
Unde Ieronimus: Confidenter loquor: cum
deus omnia possit, non potest de
corrupta facere virginem. Item Ge.
Qui vicit mundum carne dyabolum
in paupertate, castitate, humilitate
sic vestietur ut dicitur, est vestimentis
albis scilicet stola anime et stola
corporis. Et contexitur autem stola
anime ex tribus filis scilicet visione
inmediata, dilectione consummata,
apprehensione secura. Stola corporis
ex quattuor scilicet claritate, agilitate, subti-
litate, inpassibilitate, et hec
sunt vii stelle de quibus dicitur ibidem:
Hec dicit qui tenet vii stellas
in dextera sua. Non delebo nomen
eius de libro vite. In quo duplici-
ter sunt scripti, primo per presentiam,
alio per sempiternam iustitiam.
Si primo modo, nunc potest deleri vel de
novo scribi, si alio modo et de
novo scribi potest et de novo deleri.
De iustitia iudicat deus, non de
presentia, quia iustitia non presentia causa est
quare aliquis apud deum dignus sit
vita, ut tunc si iustitiam induerit
delendus iudicatur, cum peccat, cum tamen
iuxta presentiam in libro nunquam fuit
et tunc aliquis vitam asscribitur cum malus
esse desinit. Qui tamen secundum presentiam
nunquam defuit. Propter quod deleantur de
libro viventium. Glossa: Liber vite
est notitia dei qua predestinatur
quos presciuit conformes fieri
ymaginis filii sui. Non sic ergo
accipiendum est quod tempore in hoc libro aliquis
scribat deus quem postea deleat.
Sed sic accipiendum est: De libro
viventium deleantur secundum spem id est
qui asscriptos se putant, id est
constet in illis non illos ibi esse
scriptos, infra xx. annos. Libro
Apocalipsis qui est liber vite. Ibi
Glossa: quia tunc aperte fiet mali
se non predestinatos ad vitam
quam in mundo existentes se putant
tenere. Exodi xxxii. Qui peccaverit
delebo nomen eius de libro meo.

puterem

Liber q̄r 1

Est aūt quadrupl̄r liber. p̄mus
ē lib̄ gl̄e. 2us liber grē. 3us lib̄
nāe. 4us liber sc̄ptē. p̄mus est
ip̄e deus cuius ap̄cio fac̄t respi-
ciente siue legente b̄tm. Et
ē liber ip̄e sui ip̄ius doctor
vn̄ aug9 h̄emus vnu doc̄to-
re i celis que semel vid̄e
totū didicisse est. De h̄c lio
dr̄ luc. x. gaudete q̄r noia
u̇ra sc̄p̄ s̄t i celis. hic liber
dr̄ z liber vite q̄r ob̄ viuit z
n9 mortuus ibi sc̄ptus est
p̄s i libro tuo om̄s scriben̄.
2 Liber grē ē ip̄e x̄c. De q° ysa.
viiȷ°. Sume tibi libr̄ ḡn̄-
de z scribe i eo stilo hoīs. lib̄
ḡndis fuit x̄c an̄ incar̄ōz
s̄z s̄cus ē p̄ q̄ p̄ carnis assūp̄ōz
vn̄ ysa. x. Cosūmacōm̄ et
abreuiacōm̄ dn̄s deus exerci-
tuū faciet i m̄e om̄is t̄re.
p̄mo fuit sc̄ptus liber iste sti-
lo angl̄i q̄r tūc solis angel
legibil̄ erat. s̄z p̄tea sc̄ptus
fuit stilo hoīs q̄r s̄cus hoi
legibil̄. Jo. j. v̄bū caro fac̄ ē
z h̄a i no. b̄tus ē qui studz
i li° isto. vn̄ B̄n. b̄tus ē dn̄e
ih̄u qui te hoīem int̄ hoīes
co̅u̅sat̄e obs̄uas p̄ vīb; se
p̄bet imitatorē tuū. Quaōr
aūt sp̄ual̄r debem9 legēi h̄c
li° humil̄te mansuetudine ca̅
ritate. De duob; p̄mis dr̄
m̄t. xj. discite a me q̄r mitis
sū z humilis corde. De 3°. Joh
xiiȷ°. In h̄c cognoscēt om̄s
q̄r mei dis̄ eritis si dilec̄. ha
ad inuicē. De p° dr̄ Jo. xviiȷ
Ego ad h̄c veni ut testi p̄
hi. vo̅d. p̄ma lc̄io t̄res v̄s9 h̄t
q̄r t̄res ḡd9 humil̄r cotinet
ut dr̄ Rabanus p̄mus ē subd̄e

maiori z nō p̄fr̄e equali. 2us ē
subd̄e s̄e pari z nō p̄ferre
iuniori. 3us ē subd̄e s̄e minori
z nulli p̄ferre. p̄mus ē neces-
sarius. 2us h̄ūdans. 3us sup̄h̄ūdans
Et h̄uit x̄c z dūt h̄re plati
vn̄ m̄t iij. Sic decet nos
imple̅r om̄e iusticiam i. o̅em
humilitatē. Et cū soleat x̄c
de s̄e loqui singl̄r ut d̄r nos
q̄r uult ad h̄c trēm platos
Secunda sc̄da lc̄io h̄t t̄res v̄s9
q̄r t̄res s̄t p̄tes mansuetu-
dinis
p̄ma ē v̄rs9 iniurias 2a
ē corp̄m molestias 3a ē̄a
ub̄or̄ cotumelias. has t̄res
h̄uit x̄c qui fuit uestib; spo-
liatus corpe flagellatus v̄b
co̅uiciatus z om̄ia sustīt pa-
cient̄. De t̄cia lc̄io h̄t t̄s v̄s9
p̄mus ē ordinata dilectio dei
2us ē ordinata dilc̄io sui
3us ē ordinata dilc̄io p̄xi
De iiȷta lc̄io t̄res v̄s9 cotinet
p̄mus ē vitas vite. 2us est
vitas iusticie. t̄cius ē vitas
doctrīe. De q̄ t̄ip̄a vi̅te dr̄
Jo. xv. Cū uenit ille sp̄c vi̅t̄s
docebit uos om̄e vitatē
Liber nāe mūdus ē i quo sut 3
tot l̄re quot c̄āte. hic liber
docet nos z doc̄e nō cessat
qual̄ s̄t creator eius z q̄les
nos ēē debeamus. Sua
magnitu̇e docet nos pou̇m
p̄ris. sua pulc̄ritu̇e doc̄ nos
sapiam filij. sua gn̄itate
docet nos bonitē sp̄c s̄ci.
sua vnitate mirat vnitē
c̄atoris. Jtē docet liber iste
sc̄ptorē suū t̄inū z vnū. vn̄
sap̄. xiiȷ°. A magnitudie
sp̄ei z c̄āte pot̄at c̄ator cor̄
cognoscibil̄r vid̄i. Ro. j. In-
uisibilia dr̄ p̄ ea que fc̄a s̄t

Jo. xviiȷ°

c 3

17 a creatura mundi intellecta conspi-
ciuntur / per cum quelibet creatura creatori
suo seruiat incessanter et quasi et
nos per exemplum docet quales
nos esse debeamus / vnde Augustinus
nimium est quo omnis homo dignum non
se laudat, qui omnis creatura ad
eum laudandum se inuitat / Tertius
liber scripture de quo Ezechielis ii vi-
di et ecce manus missa ad me
in qua erat inuolutus liber et
expandit illum coram me qui
erat scriptus intus et foris et scripte
erant in eo lamentationes et ve
et carmen / In manu liber mittitur
qui ad faciendum auditur. In-
uolutus dicitur esse propter obscuritatem,
foris scriptus propter hystoriam / intus propter
spiritualem intelligentiam In eo
scripte sunt lamentationes peniten-
tium / carmen mortuorum / ve de-
speratorum / vel lamentationes
mundi / carmen celi / ve inferni
Iste liber docet quinque scilicet quid
credendum / quid faciendum / quid
fugiendum / quid timendum / quid
appetendum / Circa credendum
articuli et gesta christi / quid facien-
dum precepta et consilia / quid fugi-
endum mundus et peccata / quid ti-
mendum purgatorium et infernus
quid appetendum regnum dei
et iusticia eius / vnde Matthei vi primum
querite regnum dei et iusticiam eius. Quartus
liber est liber conscientie in quo debet
quilibet legere multa primo vbi
et qualis fuit homo conditus / 2o vbi
et qui et quare eiectus / 3o qualiter et quomodo
abiectus / 4o a quo et quomodo redemptus
5o a quo et qualiter iudicandus
6o quanta sit pena reproborum / 7o
quanta sit gloria beatorum / et iste est
liber et hec sunt libri de quibus dicit
ysaias xxix Erit vobis visio
omnium sicut verba libri signati quem
cum dederit scienti litteras dicet
lege istum et respondebit Non possum

Signatus est enim / et dabitur liber 16
nescienti litteras dicetur ei lege
et respondebit nescio litteras Sequitur. 4
Et confitebor nomen eius. id est re-
cognoscam eum quasi filium et amicum
fidelem / Coram patre meo et coram
angelis eius in iudicio quando dicet
Esuriui et dedistis michi manducare
Venite filii benedicti etc. Matthei xxv
Qui me confessus fuerit coram homi-
nibus confitebor et ego eum coram patre meo / Qui habet aures
audiendi id est ad intelligendum
audiat ad faciendum / Et est hic
finis huius epistole particularis / quia
ponitur ut per hoc excitentur attentio
auditorum / Quid spiritus dicat
ecclesiis, quasi quod isti dicitur dicitur hic
omnibus dicit / Sequitur.
Et angelo phyladelphie ecclesie
Hec est ii pars capituli et vi
epistole in qua scribit Iohannes episcopo philadelfie
que in multis commendatur et maxime
in hoc quod laborabat ad conuersionem
infidelium ad fidem, quam mul-
tum desiderabat. Et diuiditur hec
epistola in iiii partes primo describitur
dominus cuius imperio scribit Iohannes id est episcopo /
2o inducitur ipse dominus loquens
et promittens auxilium ipsi episcopo
ad conuersionem infidelium facien-
dam in quo confortatur episcopus ad
perseuerandum id est Scio opera tua.
3o predicitur temptatio futura ad
quam sustinendam exhortatur
dominus istum episcopum promittens auxilium
ut non deficiat id est et ego / 4o ponitur
generalis exhortatio duo conti-
nens vnum quod excitat af-
fectum id est qui vicerit aliud quod ex-
citat intellectum id est qui habet aures etc.
Dicit ergo / Et angelo philadelphie ecclesie
scribe sicut ceteris hic quasi scriptum
Dicit id est mandat scribis et nuncius
scribis in domibus gratie / vel in domibus
glorie / vel scribis per penitentiam, vel per
iusticiam / vel scribis in vita, vel in
lingua / vel scribis roborando

11 temptatos seu tribulatos
vere promissa soluendo. Et preter
mo iste ad perueniendum qui di-
Jo. labora fideliter ad conuersionem
fratrum sicut cepisti quia dominus dabit
robur et fortitudinem ad sus-
tinendum quia fidelis est et reddet
premia que promisit quia vere est
cui habet clauem dauid id est vigorem
et fortitudinem qua velut
claue aperiat aures hominum pec-
catorum ad audiendum verbum fidei
et corda ad credendum quando et aperi-
at et claudat cuique et qui vo-
luerit. Illas enim duas maximas
ciuitates infernum scilicet et paradysum
quo claudente nemo possit
aperire quo aperiente nemo
possit claudere. Unde subditur
Qui aperit aures hominum ad au-
diendum et corda ad credendum
et scripturas ad intelligendum et pa-
radysum ad introducendum et nemo
claudit. Hoc dicit quia multi heretici
ibi christo resistebant volentes
impedire conuersionem peccatorum
sed non poterant claudere aures
eorum quin audirent nec corda quin
crederent nec scripturas quin intel-
ligerent nec paradysum quin intro-
irent. Et claudit scilicet gratiam sub-
trahendo. Non enim margaritas
proicit ante porcos. Et nemo
aperit ipso claudente. Exo.
xxxiii°. Miserebor cui voluero
et clemens ero in quem mihi placuerit.
Ro. ix. Cuius vult miseretur
et quem vult indurat. Deut.
xxxii. Deus pauperem facit et
ditat, humiliat et subleuat. Ioh. xii°.
Propterea non poterant credere quia dixit
Ysa. Excecauit dominus oculos
eorum et indurauit cor eorum
ut non videant oculis et intel-
ligant corde. Claudit autem dominus
aliis scripturas ut studio quamuis

aperit ut inueniant ut sic stu- 18
dentes fructum laboris accipiant
et aperiens gratias et laudes sue
largitati habeat. Et hoc facit ut
nemo de suo confidat ingenio
vel de sua scientia glorietur quia omnis
scientia a domino deo est. Eccli. i. Et
i Co. iiii°. Quid habes quod non
accepisti? Si autem accepisti quid
gloriaris quasi non acceperis. Item
clauis dauid est crux domini que
paradysum et infernum aperuit. In-
fernum ut inde extraheret captiuos.
Zach. ix. Tu autem in sanguine testamenti
tui eduxisti vinctos de lacu
in quo non erat aqua. Paradysum ut
introduceret liberatos. Unde Ysa.
xxvi. Aperite portas et ingre-
diatur gens iusta. De hac cla-
ue Ysa. xxii. Dabo clauem
domus dauid super humerum eius
et aperiet et non erit qui claudat,
et claudet et non erit qui aperiat.
Ista clauis dicitur nauis. Sap.
xiiii. Committentes mari per ratem
liberati sunt. Item dicitur principatus.
Ysa. ix. Factus est principatus super
humerum eius et vocabitur nomen eius admirabilis
in conceptione et natiuitate, consili-
arius in predicatione, deus in peccatorum
remissione et miraculorum operatione,
fortis in passione et demonum
deiectione, pater futuri seculi in
resurrectione et princeps pacis
in ascensione et sancti spiritus missione.
Item dicitur baculus. Gen. xxxii.
In baculo meo transiui Ior-
danem istum id est mundum et nunc cum
duabus turmis regredior
scilicet angelorum et hominum qui cum eo
ascenderunt. Ps. Virga tua et ba-
culus tuus ipsa me consolata sunt. Item i Reg.
xvii. Dixit Golias ad Dauid
Numquid ego canis sum quod tu venis

19 ad me cu baculo tem dr ka
thedra ij re xxij david se
dens i kathedra sapientissi
mus tres qr duo sunt latro
nes z ipse triumphat eos. In 1a
cathedra sedit no stetit no
iacuit. Sedit qr na inferior
patiebar z na superior mac
bat illesa. Vn i p.o moysi dr
de ipso q stetit i confractione
conspectu dei qr confracta hua
nitate stetit divinitas. Inde
docuit ut magr vij uba qi vij
documenta emittens p.m fuit
Sicio 2.m Amen dico e hom
e i pa 3.m hely hely 4.m mul
er. fi tu 5.m pr i manus tu co
m. 6.m consummatum e. p.o
ubo docuit caritatem q sit omn
salutem 2.o largitatem q petitorem
pauperem exaudit z plus dat
quam petat 3.o humilitatem q se
delictum oni 4.o pietatem q pentes
honorat 5.o sapientiam q suai tuto
collocat 6.o perseverantiam q tota
consummat. Sec. Scio i. approbo
opa t bona sz qr no ipse solus
sz deus cu eo, velut melius di
cam deus i eo facit bona
Sicut dr ysa xxvj. oia opa
nra operatus es i nobis domine
io subdit Ecce dedi cora te
hostium aptu i. aures hom
aptas ad audiendum ubum, et
corda corporis apta ad credendum
dte scripturas plus obscuras ap
tas tibi ad intelligendum dte
porta celi apta e z illis qui
pte conducitur ad introeundum
qm nemo pt claudere ex quo
ego aperui tibi id z tu ipz intro
dedi qr pte aperire n posses
qr modicam habes virtutem i in
sufficientem vel paucos audi
tores z multos contradictores
z adversarios sic dt aps j cor. xvj.

hostium m apertu e magnum et
evidens z adversarij multi vel sic
Dedi coram te hostium aptu ad
introeundum i scripturam singula
quod nemo pt claudere tibi
qr modica virtute i. humile no
superba q. d. intro humilitas tue
aperui e scripturam ad intelligendum
z gloriam ad intrandum z z aures
hom ad audiendum a te ubu di
z corda ad credendum hc fat
humilitas possessori suo ut s
libenter audiatur ut z credatur ut
scripturam intelligat ut gloriam
habeat. De primo dr ma xvij.o 20
hic e filius m. dilectus i quo m b
complacui ipsum audite. glosa. Ille sermo
libenter auditur qui ex compassione
pfertur. De 2.o et 3.o mat xviij.o
nisi conversi fueritis z efficiamini sic
parvuli no intrabitis i reg. celorum i scrip
turam z gloriam. Et servasti ubu
m. i corde p fide i ore p con
fessionem i manu p operationem. p
hc plura ee amicus Jo. xvj. si di
ligitis mandata mea z servate ea
ille e q di. me dte Jo. xvj. vos
amici mei es. si fe q p vo
dte p hc mitit serva a do Eccli
xv. Si volueris servare mandata
conservabunt te, z no negasti
nomen meum a quo dicerem
bang q. d. hz i angustijs et
tribulacoibus omibus ppter me
no negasti te ee xpianum
mat x. Omnis qui confitebitur
me coram ho. confitebor z ego eu cor. p
m. q i ce. e. Qui at negaverit
me co ho. nega. z e eu cor.
Ecce hc at duo bona pmittit
ei duo s. conversionem inde corum
qui eu persequebantur z conservacionem
i tribulacione que tunc erat z qerit
tpe antixi vn dt Ecce q. d.
tales es Ecce dabo de synagoga

sibi

eb

merit

esse

sathane .i. aliquos de adu(er)sant
tib(us) (con)u(er)ta ad fide(m) tua(m) qui
dic(unt) se e(ss)e iudeos .i. credentes
et (con)fitentes d(eu)m et no(n) s(un)t s(ed) me(n)
tiu(n)tur quia huius nomi(n)is veri
p(er)diderunt q(ua)n(do) dix(er)unt Rege(m)
no(n) h(abe)m(us) n(isi) cesare(m) Jo .xix.
Sic q(ui)lib(et) ch(rist)ianus no(m)i(n)is v(er)i
ve(r)i(ta)te(m) tam(en) amittit q(ua)n(do) con(tra)
vo(tu)m fac(it). De quib(us) ps. Nome(n)
eor(um) deles i(n) et(er)n(um) et i(n) s(e)c(u)l(u)m s(e)c(u)li.
p(ro)u(erbiorum) x. Memoria iusti cu(m) lau
dib(us) no(men) peccator(um) putrescet.
Modu(m) aut(em) dandi det(er)minat
Joh(annes) di(cens) Ecce facia(m) illos ut
veniant ad fide(m) et adorent an(te)
pedes t(uos). sicut fr(atr)es Joseph
qui p(ri)mo p(er)secuti fuerant eu(m)
p(ost)ea adoraverunt Gen. x. Ita s(ic)
ca(us)a h(ab)eret h(umi)litate(m) et paciam
om(ne)s i(ni)mici ei(us) humiliati venient
ad ea(m). H(oc) e(st) q(uo)d (pro)mittit d(omin)us p(er)
ysa(iam) lx. locu(m) pedu(m) meor(um) glo(ri)
ficabo .i. eccl(esi)am et venie(n)t ad te
curui filij eor(um) q(ui) humiliaverunt
te et adorabunt vestigia pedu(m)
tuor(um) om(ne)s q(ui) detrahebant t(ibi)
et vocabunt te civitate(m) d(omi)ni
syon s(an)c(t)i isr(ae)l p(ro) eo q(uod) fuisti de
licta a mundo supple et odio
h(ab)ita et sustinuisti pacient(er) et
humil(ite)r supple p(ro)u(erbiorum) xv. Cu(m) pla
cuerit deo vie ho(m)i(n)is i(ni)micos
ei(us) (con)u(er)tet ad pace(m) et facit
(con)u(er)si ad fide(m) et cognoscentes
v(er)itate(m) q(ui)a ego dilexi te quia
dum tribulari et affligi p(er)misi.
hebr(eos) xij que(m) diligit d(eu)s casti
gat, flagellat aut(em) o(mn)em filiu(m)
que(m) recipit. Thob(ias) iij°. H(oc) h(ab)et p(ro)
c(er)to om(ne)s qui colit te q(ui)a vita
ei(us) si i(n) p(ro)bac(i)o(n)e fu(er)it coro(n)ab(itu)r
si aut(em) i(n) t(ri)b(u)l(ati)o(n)e fu(er)it lib(er)ab(itu)r

et si i(n) correpc(i)o(n)e fu(er)it licebit
venire ad m(isericordi)am tua(m). Q(ui)a s(er)
vasti v(er)bu(m) pac(ienci)e mee .i. p(ro)p(ter)
de pac(ienci)a s(er)uanda qua(m) p(re)dicaui
et qua(m) i(n) me ostendi paciendo susti
nens flagella et (con)tumelias
o(mn)ias p(ro) illis luc(e) xxiij. p(ate)r
ignosce ill(is) q(ui)a nes(ciunt) q(ui)d faciunt
ysa(ias) liij°. ip(s)e p(e)cc(at)a mult(orum) t(ulit) .i. pena(m)
p(ro) p(e)cc(at)is eor(um) et p(ro) t(ra)ns(gressoribus) orat ut
no(n) perirent. H(oc) e(tiam) precepit disci
pulis m(at)h(ei) v. orate p(ro) p(er)seque(n)tib(us)
et cal(umniantibus) v(os) ut sitis filij pa(tris) v(est)ri q(ui) i(n) c(e)lis
e(st). Et ego te s(er)uabo q(ui)a s(er)uasti
u(er)bu(m) pac(ienci)e, ab hora temptac(i)o(n)is
que ventura est i(n) orbe(m) v(niuer)su(m)
.i. g(e)n(er)alis p(er)secuc(i)o(n)ibus paga(n)os
ut s(ub) stati p(ost) morte(m) neronis
ut ultimo t(em)p(o)re antix(ris)ti temptac(i)o
habitantes i(n) t(er)ra. S(ed) nu(m)q(ui)d o(mn)es
subiacebunt. No(n) q(ui)a cum ha
tat i(n) t(er)ra solo corp(or)e i(n) celo
h(ab)itat me(n)te. In p(ri)mo quor(um) d(icit) ap(osto)l(us)
philip(enses) iij. co(n)u(er)sac(i)o n(ost)ra i(n) cel(is) e(st).
Tales no(n) capiu(n)tur q(ui)a i(n) tuto ha
bitant. Vn(de) p(ro)u(erbiorum) i. f(rus)tra iacit(ur) re
the a(n)te oc(u)l(os) pen(natorum) i(n) glo(ssa) facile
euadit laqueos i(n) t(er)ris qui (con)spic(it)
oculos i(n) cel(o). Tal(e)s fuit i(ste) de
quo d(icit) aug(ustinus). Digne v(er)titur i(n)
memoriis ho(min)u(m) qui ad gaudia
t(ra)nsit angelor(um) q(ui)a i(n) h(oc) p(re)
so cor (con)st(itu)t(um) eo et a(n)i(m)a i(n) cel(o) ce
p(ri)ma qu(o)d e(st). Alij s(un)t q(ui) et me(n)te
et corp(or)e h(ab)itant i(n) t(er)ra de qui(bus)
d(icit) ps. Oculos suos statuerunt
declina(re) i(n) t(er)ra. Isti tales fr(atr)es
i(n) temptac(i)o(n)e succubu(n)t. Vn(de) i(n) ap(ocalypsi)
viij°. Ve ve ve h(ab)itantib(us) i(n) t(er)ra.
Et ideo d(icit) ve p(er) ta q(ui) i(n) mu(n)do s(un)t
que fere o(mn)es capiu(n)t(ur) s(cilicet) (con)
cupiscencia carnis oc(u)lor(um) et
sup(er)bia vite .i. Jo .ij. Ideo d(icit)
ysa(ias) xxiiij°. formido et fouea

z laqueus sup te qui habitator es
terre. z erit qui fugit a facie
formidinis .i. auaricie. Cadet
in foueam luxurie z qui se ex-
plicauerit a fouea tenebitur
laqueo ambitionis id est pacie glorie
qz qui fugit auariciam sepe
cadit in luxuriam z qui fugit
vtrumque sepe capitur vana gloria
z ambicione. Unde dominus primo fuit
temptatus de gula postea de
auaricia z ultimo de vana gloria
Mathei iiij. Certe q.d. vere temptacio
veniet sed non oportet nos multum ti-
mere quia habetis adiutorem fide-
lem quia ecce .i. breui tempore veniet
venio ego .i. venia ego in manu pugnantes
liberare temptatos contra adver-
sarios z quia possum quos tam mora
addit. Cito primo presens dominus cum
suis militibus in campo. Unde Mathei
ultimo. Vobiscum sum omnibus diebus usque
ad consummacionem seculi. ysa.
xliij. Cum transieris per aquas
tribulacionis tecum ero z flamma
non comburet te. Cum ambulaueris
in igne non combureris z flamma non
ardebit in te quia ego dominus deus sanctus
israhel saluator tuus. Sed te dicit
venio quasi libenter ut qui in pugna
confortat. z ideo interim tene quod
habes fidem spem caritatem z alia
bona. Ut nemo accipiat co-
ronam tuam .i. tibi debitam pro pacientia
tua si perseueraueris. Nam soli per-
seueranti datur corona. Unde ij ad thi. ij.
non coronabitur nisi qui legitime certauerit
.i. perseuerauerit. Mathei. x. Qui perse-
uerauerit usque in finem hic saluus erit. j. Cor. ix.
Omnes qui in stadio currunt omnes
quidem currunt sed unus accipit brauium .i.
perseuerans. Sed de qua corona intelligitur
hic. De corona gracie non videtur posse
intelligi qz multi amittunt graciam
quam neo subrogantur pro eis inde a
z multis aliis dicitur de corona glorie
videtur non posse intelligi qz illam
neo potest amittere qz ex quo habet
non potest amittere nec amittere habeat.
Nemo enim amittit quod non habet
Sed dicitur qz potest amittere qz debebatur
ei. Corona non debetur nisi perseueranti
ergo si iste non erat perseueraturus
non debebatur ei z ita non poterat
amittere eam tamen nunc habuit tunc debe-
retur. Ad hoc dicatur quod intelligi debet
de corona gracie sed quod gracia ordinatur
in se et ad aliquem ad gloriam. Ubi gracia
iste si perseuerasset perducturus erat
ad aliquem gradum glorie. Potest fieri quod
primo cadente aliquis accipiat
graciam ordinatam ad eundem
gradum glorie quo ille erat perue-
nturus si perseuerasset. Et quod tunc obicitur
quod multi cadunt a gracia quibus
neo subrogantur in eadem gracia non
est verum. Immo semper alius subrogatur
illi in eadem gracia sed quod est ordinata
ad eundem glorie gradum. Unde glossa super
Cum sit deo certus numerus suorum si quis
labitur aliquis inde eius subinducatur.
Sicut per superbiam inde corruerunt sub-
intrant gentilitas sed non quando
subintrassent gentilitas si non pec-
cassent iudei. Constat quod sic
qz deus prouidat ab eterno gen-
tes saluandas. Unde est quod saluarentur
si non subintrarent loco
eorum. Item potest dici quod intelligitur
de corona glorie ut sit sensus
Tene quod habes ut neo accipiat
coronam tuam .i. ne aliquis incipiat
sine te possidere gloriam tibi debitam
si perseuerasses. Et quod obicitur quod
corona glorie non debebatur isti
qz tamen debetur perseuerantibus. Dicitur
quod debebatur isti sub condicione si
perseuerasset. z hoc videtur innui in glossa.
Job xxxiiij. Conteret multos
z innumerabiles z stare faciet alios
pro eis in glossa hoc cottidie agitur.

28 labitur aliqui a statu iusticie et loc
iute alij illius cadentibus sorgitur
Et ita glo magistralis querit prime
solucio Ezechiel xxiij inicit quod fit
sola perseuerancia nec tantum faciam
illum columpnam i. virum altum
firmum plenum in templo dei
mei per Replebimur in bonis
domus tue s. et. tu. rex et foras
non egredietur amplius i. peccato
non poterit de celo sicut lucifer
in celo peccauit et cecidit est Ysa. xiiij
vi sub de celo egredi dicitur
Ysa. fine. egredientur ut vide
ant cadauera virorum qui preuari
cati sunt Sed egressus ille erit
tantum spiritualis non corporalis quia tantum
videndo egredientur non tamen co
paciendo Et scribam super illum
s. nutum et spem et intellectum
nomen dei mei quod est ope
rum. Exo. xv. dominus quasi vir pug
nator omnipotens nomen i. ut a pugna
non possint ab hostibus superari
Et nomen ciuitatis dei mei noue
ierusalem i. visionis pacis ubi nulla
vetustas est sed omnia noua que
de celo descendit quia deus graciam
infundit per quam ad illam visi
onem perueniatur unde Jac. j. Omne
datum optimum et omne donum perfectum de
sursum est a patre luminum Ideo orat ecclesia
cum dicit vj. Adueniat regnum tuum i.
infunde graciam per quam veniam
ad regnum tuum A deo meo
qui solus dat graciam unde j.
thy. vj. Soli deo honor et gloria et
nomen meum nouum quod est ihesus
cuius virtute saluatur omnis qui
credit in illum Act. iiij. Non est
aliud nomen sub celo datum
hominibus in quo oportet nos saluos fieri
Vel de presenti potest exponi ab isto
loco Ecce venio per graciam cito
i. ex improuiso Job ix Si venerit
ad me non videbo eum Ecce

quod habes s. locum humilitatis tue 27
non deseras sicut multi faciunt
qui ex dono gracie diuine
superbiunt Ecclesiastes x. Si spiritus
potestatem habentis ascenderit super te
locum tuum ne dimiseris j. Cor
iiij. quid habes quod non accepisti.
Vt nemo accipiat coronam tuam
Vt non mutet hominibus actiones
coronam tuam sed tantum gracie dei que
perseuerantiam coronatur in homine iusto
Prouerbiorum v. cum quis habes multi per ...
gracia donatur unde dicit nobis nil
presentia dona coronat per des
cendisti in altum ce. cap. de do
no Et non corona quadruplex est corona
qua dominus dat amicis suis 4x
prima est spinea que est penitentie
De qua Math. xxvij plectentes
coronam de spinis 2a est lapidea
que est paciencie De qua ps.
posuisti in capite eius coronam
de lapide precioso 3a est aurea que est
sapiencie De qua Ecclesiastici xlv.
Corona aurea super caput eius
expressa signo sanctitatis 4a est
stellata que est triumphancium
De qua Apoc. xij. Signum
magnum apparuit in celo mulier
amicta sole et luna sub pe
dibus eius et in capite eius corona
stellarum xij. Omnes iste
iiijor corone dominum esse in capite
quia sola iniusto remunerabitur
seu coronabitur Et non ordine
coronarum prima est corona penitentie
2a paciencie 3a sapiencie 4a glorie
De xij stellis infra dicitur
Et ait et alie corone quibus
mundus coronat suos prima est
rosea i. mundi vanitas De qua
Sap. ij Coronemus nos
rosis antequam marcescant
2a est ederea i. carnis voluptas
De qua ij Mach. vj. Cum liberi baci

26 sac celebrant cogebant ex ea
conati libere tenuere z a e cong
supbie .i. seculi dignitas
De q ysa xxviij ve cone
supbie ebrijs effraym x a e
cona pene ecne que da pg
istas tres De qua ysa xxij
Conas conabit de ebloe
Qui vicit seipm p vram obe
dienciam, pu xxj vir obe
diens loquetur victoriam hec
victo q quis p obiam vicit
se maior e qs vincit totu
mundu xvj pu xvj melior
e paciens viro forti z q dnatur
aio suo expugnatore urbium
Faciam illum columpnam i templo
dei mei .i. platum i ecclesia firmum
i iudicijs forte i adusis
planum i consacroe rectum i
totemplone stabilem i temp
tacoe rotundum p intencionem
qua etnam intendit, alios
supportante p copassione tales
columpne fuerunt petrus
Jacobus z ioh De qb dr gal ij
Jacobus z cephas z ioh qui
videbantur columpne ee dextras
dederunt m z barnabe socie
tatis Tales dnt ee os plati
ut ceteris alijs cadentibus stet
sicut dr i ps liquefacta e terra
z omes qui habitant in ea ego confirmavi
fecit salomon i templo co
lupnas de ere firmas z
fortes z pondus templi for
titer sustinentes ut dr iij Reg vij
Nunc at fiunt columpne de
festucis que stati frangunt
z magis indiget portari
qm portare ysa iij Ecce do
minator dns exercituum aufert
a ierlem z iuda validum et
forte z ome robur panis z
ome robur aque forte z virum
bellatorem z dabo pueros
principes eorum z effeminati do
minabuntur eis ps posuisti fir
mamentum eius formidinem
.i. eme for .i. tales poni pmittit
qui pg sunt formido ecce q
firmamentum z foras non egre
dietur amplius habitus seculi sed co
formando se secularibus nego
cijs se implicando De pmo dr Ro
xij nolite coformari huic
seculo s reformamini i novitate
ss xvj De 2o dr ij thi ij Nemo
militans deo implicat se se
cularibus negocijs ut ei placeat
cui se pbavit luc ix Nemo
mittens manum ad aratrum
z respiciens retro aptus e regno
dei Jo ult foris fornicatores z ve
nefici z impudici z homicide
ydolis servientes z ois q amat
z facit mendacium Et scriba sup
illum nomen dei mei ut dicatur p
latus dei, unde d ps ego dixi
dij estis z filij excelsi omnes loco dei
enim e platus z vicarius eius
z i eo in ea eius dnt gerere ut
iuste z cum tranquillitate oia
iudicet Sic dr sap xij
z sine acceptoe psone, sic dr
Act x i veritate inveni corpi
q non e acceptor psonarum deus
Sz heu multi sunt noie sive
honorari volunt ut deus s
nolunt opari ut deus Deus e
i celo ipi sunt i inferno deus innocens
ociosus ipi sunt ocosi deus iustus
z misericors ipi iniusti z immisericor
des Deus pr e pauperum z liberos
audit eos unde ps tibi derelictus
e pau pu t e ad z itum
insha inop z ge paup re
z itum De side paup ex deus
ipi at pauperum ca noluit
audire eo q non sunt qui dant

Vn̄ cōqueritur dn̄s ysa. i. Quō fca
ē meretrix ciuitas fidelis ple
na iusticia habitauit i ea, nūc aūt
hōi. Argentū tuū vsu ē i scori
am, vinū tuū mixtū ē aq̄.
Principes tui infideles socij
furū, omēs dilī mun(era) se(quu)ntur.
pupil nō iudi & ca(usa) uid(ue) nō
ingredi(tur) ad eos. Iere. vi. extēdā
manū meā sup habitātes trā
dr̄ dn̄s, a minori quippe usqz
ad maiorē omēs auaricie
student, a ppha usqz ad sac
dotē cuncti faciunt dolū et
curabāt cōtricōes filie ppli
mei cū ignōīa dicētes pax
pax & nō erat pax. Et nomē
ciuitatis dei mei noue ierlm q̄
de celo descēdit a deo meo
i. xpm facia pacificū & para
tū qual fuit xpc & alij q̄
cū eo sūt i suprna ierlm. ysa. i.
Restituā iudices tuos ut
fuīt prius, & cōsiliarios tuos
sic antiquitus, post hec uocaberis
ciuitas iusti urbs fidelis.
Item ysa. lx. ponā uisitacōz
tuā pacē & ppositos tuos
iusticiā, nō audietur ultra
iniquitas i tra tua. Matth. v. Bti
pacifici quoniam fi. dei uocabunt(ur).
Et nomē meū nouū. Noy
dei unctus ē dn̄s. vn̄ ps. Dn̄s
noy illi. Et i lege sepe dr̄
Ego dn̄s. & an(te) deus, sz nouū
noy dei ē ihc. i. saluator vn̄
ait. i. pariet aūt filiū & uo. no
eius ihm. Ipse enī saluū fa. po
pu. a pc̄cis eorum. Heu istud n.
q2 pauci sūt qui curēt de
salute aīarum, prius n. omēs
usurpāt q2 tm̄ dn̄o sibi
volēt seruire vn̄. i. Reg. ij. Dm̄ sic
voluit

candidos et p s e oz. Dn̄s sol(us)
ee gsti tas(us). Nūc aūt enī plus
q2 plures nomiant̃ dn̄i licet
pauci sint i vitate q2 q̄ sa(cer)
pcim suus ē pcti. Jo. viij.
Nō vij noibus uocat̃ filius dei i
nouo test. que omia dn̄t hr̄e
platus, vn̄ Ia. xiiij. Vidi & ecce
stabat agnus sup mōtē syō
& cū eo. C. xliiij. m. hn̄ nō eius
& nō p(at)ris eius scriptū i fr̄ōtibz
ayt̃. j. De quarto ē ihc q̄ dr̄
x. i. vnctus ut vnctio. Vnctus
fuit q2 rex. vn̄ ps. Inueni
dd̄ suum in ol. s. m. vnxi eū.
Itē vnctus fuit ut sacerdos
Luc. iiij. Sps dn̄i sup me
ppr q vnxit me. ps. Sicut
vnguentū i ca q̄d des. i bar
bar aaron. i. xpi. De hijs
duobz dr̄ Act. x. vnxit eū
deus spū s. & vitate. hc̄ noy
dn̄t hr̄e plati q2 dn̄t ee
uncti. i. mansueti & misericor
des. Luc. vi. Estote misericor
sic & pr̄ v. m. est. Si tales
erunt deus defendet eos sic
filios suos. ps. Nolite tang(ere)
xpc meos i. reges fr̄t nos
reges & sacerdotes. Zm nn̄ ē
nazareus ait n. dcm̄ est p
pphas qm nazareus uocab(itu)r
i. floridus, & vera floridus fuit
dn̄s q2 hūit candorē lilij
i natiuitate. Cant. ij. Ego flos
campi & lilium cōuallium.
Item hūit liuorē viole i fla
gellacōe ysa. liij. Liuore eius
sanati sumus. Itē hūit rubo
rē rose i passioe. Eccli xxiiij.
Ego q̄ plantacio rose i ierico
i. i desertu mortis, & tc cade
uis eius flos eius ititus refloruit ibi

30 in resurrectione, vnde ps. et reflo
ruit caro mea. Sic et plati
debent habere triplicem florem. Can
dorem lilij per castitatem, suo
rem viole per humilitatem, ruborem
rose per caritatem. Eccli. xxxix.
Obaudite me diuini fructus
et quasi rosa plantata super riuos aquarum
fructificate, quasi libanus odo
rem suauitatis habete. florete flores quasi li
lium, date odorem et frondete in gratiam.
Et si aliqui de hijs floribus ar
marcescerent debent reflorere
per penitentiam, vnde phil. iiijo. Ga
uisus sum vehementer in domino
quoniam tandem aliquando refloruistis.
Tercium nomen est emanuel ysa.
Ecce virgo concipiet et pariet filium et vo
cabitur eius emanuel quod interpretatur
nobiscum deus. Et hoc nomen debent
habere prelati vt ipsi sint cum sub
ditis quasi pastores cum grege
luc. ij. pastores erant in regione ea
vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem su
um. Moyses vt acciperet legem per
xl diebus fuit absens et
interim fornicatus est cum ydol
populus eius et tamen bonos vicari
os dimisit pro se videlicet aaron
Exo. xxxij. Quid queso fiet
de populo cui prelatus nunquam ad
uadit prius est. Si ipsi attenderent
quam stricte requiret deus racionem
de populo sibi commisso. Quando reci
perent prelaciones quia plus starent
cum grege iij Reg. xx. custodi
virum istum qui lapsus fuerit
de manu tua, erit anima tua pro
anima sua. Gen. xxxiiij. adhuc
tu sibut greges ad man
nuantibus. Quartum nomen est
filius altissimi luc. j. et vocabitur
altissimi filius. Istud nomen debent
habere prelati per compassionem et
misericordiam. vnde Eccli. iiijo. Esto

pupillis misericors vt pater et eris 31
velut filius altissimi. Quintum
nomen est magister. Sextum dominus
De quibus dicitur Io. xiij. Vos vo
catis me magister et domine et bene dicitis.
Sum etenim. Hec duo nomina
debent habere prelati docendo populum
vt magistri et erudiendo vt domini.
De primo dicitur Matth. ult. Ite do
cete omnes gentes. De 2o ps. Deus
regit me. Septimum nomen est
ihesus Matth. j. et vocabit nomen eius
ihesum, et hoc nomen debent habere prelati
vt suam et populi salutem diligenter
operentur. j. thy. iiijo. Attende tibi
et doctrine, insta in illis, sic enim
te ipsum saluum facies et qui te
audiunt. Sic hoc nomen habentes pre
lati omnes honorarent illos quia
dicitur phil. ijo. In nomine ihesu
omne genu flectatur celestium terrestrium et
infernorum. Hec vij nomina pla
torum sunt vij cornua et septem
oculi agni de quibus dicitur Io. v.
Vidi in medio agnum stantem tamquam
occisum habentem cornua vij et
oculos vij qui sunt vij spiritus dei
missi in omnem terram. Et zach. iiijo.
Vidit vij oculos in lapide
vno. Qui habet aures audiat
quid spiritus dicat ecclesiis. Ge
neralis est amonitio in fine cuius
epistole vbi suscitatur siue excitatur
attencio auditorum vt audiant
penas quibus minatur malis, et pre
mia que promittit bonis
diligentius, et sic habilet ad fugien
dum mala et faciendum bona.
Et angelo laodicie ecclesie
tercia pars huius capituli in qua
scribit Io. angelo id est episcopo lau
dicie huius ordinem suas per
describit. primum per x dicitur
quorum indicium veritatem exponit
vt prius exponere vel videre
guit istum episcopum de ypocrisia

72 cui gerebat se episcopus iste ut non pos-
set comprehendi quia magis faciet
non curabat cum quid fiet qui
non pertinet ad eum. Scio opera
tua. 2o monet eum ad penitentiam
promittens veniam si velit penitere
ibi. Suadeo tibi. 3o ponitur generale
promissionum qua facit omnibus
victoribus id est in bono perseverantibus
ibi Qui vicerit. Dicit ergo angelo
ad Johannem. Et angelo laodi-
cene ecclesie scribe sicut in predictis
habet que sequuntur. Dicit amen id est
veritas et vita et dicitur quia promis-
sa omnia conficit quia dicitur Joh xiiii
Ego sum via veritas et vita et
totaliter complet; amen hebraicum
est et quoque sunt adverbiale id est ve-
ut ibi Amen amen dico vobis
Jo vi cumque verbale id est postea fiat
fiat. Hebreis habet amen amen
cumque nominale ut hic et est
id quod verax vel veritas. Testis
fidelis quia scilicet fidelis audita
a patre mundo retulit et operibus
meorum testimonium [illegible] reddet
coram patre et angelis eius et
per omnia fides est adhibenda
Et verus in omnibus verbis suis
que mundo de patre narravit
et que de mundo patri narra-
bit. Qui est principium creature dei
id est per quem deus pater creavit et
recreavit creaturam dei id est
hominem et omnem aliam creaturam
que propter hominem quodammodo creata
est quia vel participat ho-
mine unde omnis creature materie
homo argumentum fiat vel dicitur propter dignitatem eius
omni creature homo et creata mundi
appellatur homo. id est vel dicitur invisibilia
dei per ea que facta sunt intellecta con-
spiciuntur. Quatuor ergo dicit de xpisto
amen, testis fidelis, verus,
principium creature. Amen id est veritas
promissa implendo, testis fidelis

de operibus meis testificando, verus 73
docendo, principium creando
et recreando. Hec et maioris
conveniunt xpisto quia sunt aptacione maior
personarum que sunt in processu iudicio
scilicet actor, advocatus, testis,
iudex. Est enim amen id est veritas
id est actor movens causam contra repro-
bos et reos. Verus est electorum
defensor sive advocatus.
Principium meritum iudex qui est in
causa principalior pars. Scio opera
tua scilicet qualia sunt habet quia dicitur quod
exterius videbatur hominibus bona
secundum conscientiam pro intentione erant ma-
la. Erat enim ypocrita episcopus iste
et ita callide se gerebat ut
non posset comprehendi quia secrete
erat ut dominum est quia sed deus cor
intuetur et ideo dicit Scio opera tua
quod non me latet que magis
video. Ecclesiastici xxiii. Oculi
domini multo plus lucidiores
super solem circumspicientes omnes
vias hominum et absconditas
partes. Et respondit Quia neque
frigidus es etc. Nota triplex
corporaliter iusticia sub specie viciorum
scilicet crudelitate, remissione,
simulacione. Sepe enim sub specie
severitatis que est species iusticie
quo ad malorum punicionem
crudelitas agitur et remissa
segnicies mansuetudo creditur
et dicitur 2o corporaliter iusticia 3o
et 4o corporaliter quo ad speciem
liberaliter per simulacionem quia
omnia facit ut ab hominibus
videantur et laudentur Mt vi Attendite
ne iusticiam vestram faciatis
coram hominibus ut videamini ab
eis. In calliditate ergo crudelitas
in frigiditate remissio in tepiditate
simulacio de quibus quia magis displicet
deo et ideo illi comminatur quia cito
meus ab ore dei [illegible] frigidus est

32 qui cosummanda non inchoat.
Calidus est qui bona inchoata
non consummat. Unde Gregorius super Canticum.
q. d. utinam scio opera tua quia
neque frigidus es, id est omnino remissus
vel omnino malus, neque calidus
id est omnino crudelis vel omnino bonus.
Utinam frigidus esses id est omnino re-
missus et omnino malus ita quod ap-
pareret malicia tua, quia aperta
mala correctionem habent et omnino
de talibus habetur spes emenda-
cionis, aut calidus id est omnino cru-
delis vel omnino bonus. Sed quia te-
pidus es id est torpens et simulatus
et nec frigidus nec calidus id est nec
omnino crudelis nec omnino remissus
vel nec omnino malus nec omnino bonus
quia pro parte malus et pro parte bonus extra
intus malus extra exterius bonus.
Incipiam te evomere ex ore meo
glosa exequitando a consorcio
corporis removendo in deteriora
precipitando et in malicia tua
inordinate permittendo. Vel sic Inci-
piam te evomere id est exequitandum
vel a consorcio fidelium separando
vel malicia tua exterius mani-
festando, ex ore meo pro predica-
tores qui sunt os meum Ieremie xv.
Si separaveris preciosum a vili
quasi os meum eris. Vel sic incipi-
am te evomere id est expellere
ex ore meo id est ex consorcio pre-
dicatorum seu expositorum qui dicun-
tur os domini quia in eis et per eos loquitur dominus
Mathei x. Non enim vos estis qui
loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis.
Ysaie xxx. Ve qui ambulatis
ut descendatis in egyptum et
os domini non interrogastis id est
expositores seu predicatores. Vel
os domini est promissio eterna a
quo proiecta evomitur quia a
promissione eterna excluditur
Mathei vii. Cum ieiunatis nolite
fieri sicut ypocrite tristes amen dico vobis receperunt mercedem suam.

In vomitu est expulsio quodammodo 34
cum difficultate et dolore
unde Ysaie i. Heu consolabor super
hostibus meis et vindicabor
de inimicis meis. Trenorum iii.
Non enim ex corde suo abiecit
et humiliavit filios hominum.
Item vomitus fit causa medicine
sive sanitatis corporis et quandoque
[illegible]. Sic quod dicit si non ad
vindictam sed ad medicinam
non liberum sed coacte sic apostolus
exequitavit Corinthium i
Corinthiorum v. Item vomitus qui ni-
mius est et continuus mortem non
salutem inducit. Sic exequita-
cio generalis est et frequens non
salutem animare sed mortem
inducit et omnino iniqui sine
magistro et evidenti necessitate dicitur
exequitacio universitatis vel pro
magistro contra dicitur. Evomam te
[illegible] non solum quia tepidus
sum et quia iactas te contra
dicens dives sum bonis tempora-
libus et locupletatus bonis
spiritualibus et nullius egeo
consilii vel auxilii vel alicuius
rei. Vel sic Dives sum sciencia
et locupletatus virtutibus et
nullius egeo quo ad corpus
q. d. plenus et perfectus sum in
corpore et anima. Sic unusquisque etiam
dicebat episcopus iste forte sic
quia iactancie spiritus dominabatur ei
sicut Elyu qui dicebat
Job xxxii. Respondebo et ego
partem meam et ostendam scienciam meam
plenus sum sermonibus et coartat
me spiritus uteri mei. Contra istum et
consimilem dicitur proverbiorum xii. Melior
est qui operatur et habundat in omnibus
quam qui gloriatur et eget pane.
Unde Ieremie ix. Non glorietur sapiens in
sapiencia sua. Vel forte hoc dice-
bat corde quia tunc affectabat vidi

ul ardet Sz dns qui uidet
corda r[e]ndet ei. ondens al[ite]r ee
vin subdit Et nescis q[uia] tu es
mis[er] et misirabilis/ p[er] hec tria u[er]ba
ont[endit] angelus istu[m] ee a[v]ersu[m] a to
ta trinitate dicendo. Nescis ont[endit]
defectum sciencie siue ignorantia[m] eius
p[er] quod p[ro]bat ip[su]m alienu[m] a filio
Dicendo mis[er] o[stendit] eius malicia[m] p[er]
qua[m] est alienus siue au[er]sus a sp[irit]u
s[an]cto/ Dicendo misirabilis ont[endit]
ip[s]ius impote[nti]am siue infirmitate[m]
p[er] qua[m] au[er]sus est et alienus a patre/
ergo a filio p[er] ignorantia[m] a sp[irit]u
s[an]cto p[er] maliciam a patre p[er] impote[nti]am
Erat iste ep[iscop]us sequestratus/
Postea subdit tria alia u[er]ba
p[er] que ont[endit] fal[s]itatem iactantie q[ua] ta[m]
i[n]iactauerat de se Et paup[er]
con[tra] hoc q[uod] dixerat diues sum
Et cecus con[tra] hoc q[uod] dixerat/ locu
pletatus su[m]/ et nudus con[tra] hoc q[uo]d
dixerat Nullius egeo/ Dicit ergo et
dicas fal[s]e te iactando q[uia] diues
sum v[ir]tutibus que s[un]t vere diuitie
De quibus dicit p[ro]u[er]biorum xiiij[o]. Est q[uasi]
paup[er] cum in multis diuitijs
sit/ videlicet q[uasi] ai[n]t ~~diuitijs~~ v[ir]
p[ro]d[ict]e diuicie[/]t et locupletatus bo
nis op[er]ibus, et nullius egeo q[uia]
sum amicus et familiaris deo
a quo omnia habundant/ et nescis q[uia]
tu es mis[er] miseria culpe/ De q[uo]
p[ro]u[er]biorum xiiij[o] miseros facit p[o]p[u]los
peccatum/ et misirabilis miseria pene
De quibus est p[ro]p[ter] infirmatate est i[n]
paup[er] v[ir] m/ et cecus cecitate igno
rantie De qua y[sai]a lvj speccu
latores tui omnes ceci s[un]t/ et
nudus nuditate bonorum op[er]um
De quo ap[ocalipsis] xvj Beatus qui vigilat
et custodit vestimenta sua ne
nudus ambulet/
Suadeo tibi etiam p[ro]p[ter] capti

q[uia] monet eum angelus ad penitentiam
Ad hoc enim uenit ip[s]e x[ristu]s in mundum
ut inuocaret peccatores ad penitentiam
ut dicitur luce v[o]. Dicit ergo Suadeo tibi
q[uasi] d[iceret] l[ic]et tu sis et indignus mina[s]
suadeo tibi emere aurum igni
tum i[d est] caritatem que sic ardet
in deo et p[ro]ximi dilectione ut omnino
extinguiri non possit/ vt dicitur
Can[tica] viij aque multe non po
tuerunt extinguere caritatem/ Et
dicitur caritas aurum q[uia] sic aurum
supat omnia metalla in ualore
sic caritas omnes v[ir]tutes/ vnde i
Cor[inthios] xiij manet autem spes fi
des caritas tria hec maior autem
horum est caritas/ Vel p[er] aurum p[ro]p[ter]
splendorem et ualorem intelligitur
sapientia que inter omnia dona
sp[iritu]s et p[ro]p[ri]um locum tenet/ p[er]
ignem caritas De quo dicitur luce xij
Igne[m] veni mittere in terra[m] et. Et
leuitici vj. Ignis in altari i[n] i[n] cor
de semper ardebit quem nutriet sa
cerdos subiciens ligna mane p[er]
singulos dies/ ligna i[d est] s[an]cto[rum]
exempla/ scripturarum testimonia
Dei beneficia/ Istud autem emitur
vel[?] deo. s[ed] iusticia et orone De
p[ri]mo dicitur Ecc[lesiastic]i j fili concupiscens
sapientiam s[er]ua iusticiam et deus
p[rae]bebit eam et p[ro]u[er]biorum lux orta
est iusto i[d est] sapientia De 2[o] dicitur Jac[obi]
j. Si quis indiget sapientia
postulet eam a d[omi]no qui dat
omnibus affluenter et non improperat/
Sic salomon emit eam iij reg[um] iij
A quo docetur emi debet in auro di
lige[n]ter ad me non a mundo non a
carne/ q[uia] sap[ienti]a mundi stulta est/
Cor[inthios] ij. prudentia carnis mors/
prudentia uero sp[iritu]s et uita et pax/
Ro[manos] viij[o] De utraque dicitur Jac[obi] iij[o]
Non est ista sap[ientia] i[d est] mundi et carnis
desursum descendens s[ed] terrena
alius dyabolica/ terrena siquidem i[n]
lauari[?]

38 Animalis i. voluptuosa / dyabolica i.
ambiciosa / Que autem de sursum est
sapiencia primum quidem pudica est
deinde pacifica modesta suadi-
bilis bonis consenciens plena
misericordia et fructibus bonis / non iu-
dicans sine simulacione / et hec
a solo deo potest esse / vt Eccli i.
Omnis sapiencia a domino deo est
et cum illo fuit semper et est ante evum
probatum / ln ra igne tribulacionis
Eccli ii igne probatur argentum et
aurum / tempore s. in quo exultabitis
modicum nunc si oportet contristari
in variis temptacionibus ut pro-
bacio fidei vestre preciosior sit
auro et argento / quod per ignem
probatur / Ut locuplex fias / sine
sapiencia nemo est locuplex / qui habet
eam dives et locuplex est
Sap vii Venerunt mihi omnia bona
pariter cum illa / et innumerabilis ho-
nestas per manus illius / et le-
tatus sum in omnibus quia antecede-
bat me ista sapiencia / et ignora-
bam quoniam horum omnium mater est /
Et ibidem viii Si divicie appe-
tuntur in vita quid sapiencia locupletius
que omnia operatur Si autem sensus
operatur quis horum quam illa magis
quam illa artifex est / Item Sap
xiii Vani sunt omnes homines in
quibus non subest sciencia dei / pro-
verbiorum iii Beatus homo qui invenit sapienciam
et qui affluit prudencia / meli-
or est acquisicio eius negociacione
auri et argenti primi et purissimi
fructus eius / preciosior est cunctis
opibus / et omnia que desiderantur
huic non valent comparari / Et
vestimentis albis induaris
i. virtutibus et operibus virtuosis / De
quibus Eccles ix Omni tempore vesti-
menta tua sint candida / Et
dominus habet vestimenta alba quibus
dealbat et mundat animam

ab omni labe peccati ps. Lavabis 39
me et super nivem etc. ps. Confessionem
et decorem induisti amictus lumine
i. luminositate virtutum / ysa iii
Apprehendet vir fratrem suum
domesticum patris sui et dicet
vestimentum tibi est esto prin-
ceps noster / Respondebit quia non sum
medicus et in domo mea non est
panis neque vestimentum Nolite
me constituere principem populi.
Vestis bona conversacio iusta
quod dicitur alba per innocenciam /
Eccles ix Omni tempore etc. Item toga
pro prudencia Gen xxxvii.
Item varia pro virtutum varie-
tate ps. Astitit regina a dextris
tuis etc. Eze xvi Vestivi te
discoloribus / Item contexta pro
unitate non dissuta pro similitudine
Jo xix Erat tunica etc. Levitici
xix. Non induetis carnes
Nd oisa pro bona opinione
Gen xxvii Ut sensit ves-
timentorum flagranciam Item calida
pro caritate Job xxxvii Non-
ne vestimenta tua calida sunt /
Prov vi Numquid potest homo abscondere
Item duplex pro cordis et corporis
mundicia Prov ultimo Omnes do-
mestici eius etc. ysa lxi In terra
sua duplicia quando hec induantur
debet exui veteri Col iii Ex-
poliantes etc. Hec debet frequenter
lavari propter sudorem et pulverem
ysa i Lavamini et mundi estote / Et
Et non appareat in die iudicii
quando omnia manifesta erunt /
Confusio nuditatis tue i. nu-
ditas virtutum operum / ps confun-
dabis mala confusione De quo dicitur
Jer xx Confundantur vehementer
quia non intellexerunt obprobrium
sempiternum quod numquam delebitur
Hec confusio potest vitari per modicam
confusionem quam habet coram sacerdote /

Vest bo

20 vnglo eligēc ꝯtubescē hīc
coram paucꝭ qm̄ i futō corā
omnibꝫ. Etiā m̄o ꝑ ca tua
nō ꝯfundaris dicē verē.
Est enim ꝯfusio adducās
pcc̄m, ⁊ ē ꝯfusio abducās
gr̄am ⁊ gl̄am. Collirio in
vnge oculos tuos ut uide
as. Duo oculi aīe st̄ intꝰ ⁊
affc̄us, sive cogitacō ⁊ affcō
de quibꝫ dr̄ sponsꝰ ad sponsā
l xp̄c ad aīam Can̄ iiijᵐ vulne
rasti cor meū soror mea sponsa vul
nasti cor meū vno oclor̄ tuor̄
Cogitacō nō vulnat ſ af-
fcō sive dilectō q̄ ē oculꝰ
intēr dexter. Cui dyabolꝰ magꝭ
insidiatr̄ ⁊ que potiꝰ intir
ctetac̄. Vn̄ j R̄ xj dr̄ naas
amonites viris de Jabes
galaad In hac feriā vobiscū
fedus ut eruā om̄ vrm̄ oculos
dextros ponamqꝫ vos obp
briū ꝯctibꝫ i vniūso isrl̄.
Collirium quo ocli dnt iun
gi ē op̄o bona sive pnīa q̄
intellcm̄ clarificat ad cog
noscēdū vm̄, ⁊ affcm̄ ad ama
du bonū. De pmo dr̄ i ps
intꝰ ꝯbōꝫ oībꝫ facientibꝫ eū
sc̄a mādat l. ⁊ ab obsuā
cia mādator̄ tuor̄ intellexi.
De 2° Jo xiiij Qui ht mādā
ta mea ⁊ suat ea ille ē qui
diligit me, ergo exhibitō
opis ē pbō dilcōis. Vn̄ ele
gant ve suūt h tal̄ pdās
Na tam hic qui sup dixat
ẏpm paupem suadet eme
re aurū ut locuplex fiat, ꝯ hic
qui dixat nudꝰ suadet idm̄
vestimetis albis ut nō appeat
nuditas eiꝰ, ꝯ hic qui dixeat

cecū suadet iungere oclos ut 21
uideat collirio. Ego quos
amo castigo arguo ⁊ vlibꝫ
⁊ castigo vlibꝫ. Hic ponit te
angelꝰ ꝯsolacōm ne ex aspi
tate correcōis aliqtr̄ despet
q. d. Nō despes qr̄ pdc̄a
vēda arguicō nō ex odio ſ ex
amore puenit, ⁊ hic ē. Ego
quos amo arguo vlibꝫ ⁊
corrigo vlibꝫ. pu iij° Disci
plinā dn̄i fili mi ne abiciās
sive sit ulbor̄ sive vlbꝫ
nec deficias cū ab eo corri
peris. Quē enim diligit dūs
corripit, ⁊ qui pr̄ i fi. cop. ē
hebr. xij. Noli negligere disci
plinā dn̄i neqꝫ fatigeris cū
ab eo argueris. quē enim di
ligit dūs cast. flagel. at o. fiq.
In disciplina ꝑseuerate
tamqm̄ filijs offert se vobis
deus. quis enim filius quē nō
corripit pr. quod si ex disci
plina estis ic omis go adul
teri n Et loqr̄ de utraqꝫ discipli
a ulbor̄ ⁊ vlbꝫ. De quibꝫ dr̄
ps. disciplina tua ipa me
docebit etc. Et nota quod deus
v. causis flagellat hoīem i
hac vita. Cum quandoqꝫ ad pbacōm
ut thob. ⁊ Job. quandoqꝫ ad hu
militatis ꝯsuacōm ut paulū
ij. Cor. xij. quandoqꝫ ad purgacōm
ut maria soror moysi
Num xij. quandoqꝫ ad dei glorificacōm
ut cecū natū Jo ix. quandoqꝫ
ad punicōis inchoacōm ut
herode Act xij. Vn̄ v. Job
pbat inclinat paulū sese
manifestat in ceco, purgat
maria, punit herode. Cum quandoqꝫ
⁊ fecit dn̄s sic purgari equa
ad unius acceleracōm pb
multiplicitēr iniquitate core
poca declamit. Item quandoqꝫ

92 puniat dns ad castigatioem suam
vn glo Castigo i. castos
reddo. Eccl xi militia hoc
oblivionem faciet luxurie magne
Emulare ergo i. imitare bonos
qui pro xpo patienter sustinent
mala. Vel emulare i. emula
tionem habe i. zelum. I Cor xii
Sectamini caritatem, emula
mini carismata meliora & age
penitentiam de tepiditate & ypocri
sis iii. age penitentiam appro n
rere Eccl ii. Si penitentiam non
egerimus incidemus in manus dei
& non in manus hominum Iere xviii
Si penitentiam egerit gens illa
a malo suo, quod locutus sum
adversus eam, agam & ego penitentiam
super malo quod cogitavi ut fa
cerem ei. Et ne posses dubi
tare de venia subiungit Ego
sto expectans ad penitentiam
ysa xxx. Expectat dns
ut misereatur vestri. Cant ii. En
ipse stat post parietem nostrum luc
xviii Stans ihc iussit eum
venire ad se. Ad hostium cor
dis quod est liberum arbitrium sine
polutas cuius pro quod xpc ingreditur in animam
Ezech xliii Nullus egredietur hos
tium domus sue nisi marie. Illud
hostium clausum tenetur quamdiu
habet homo voluntatem peccandi ita quod
dns intrare non potest Sap i. In
malivolam animam non intrabit sa
Et pulso inspirando vel blando
predicando beneficia conferendo Cant
v. Vox dilecti mei pulsantis. aperi
michi soror mea amica mea co
lumba mea immaculata mea
Si quis audierit una aure
cordis que est intelligentia et
alia que est obedientia vocem meam i.
inspirationem seu flagella
seu predicationem seu beneficiorum 93
collationem: que dicitur vox domini
quia per hec vocat nos dns
ad se, & tamen pauci audiunt
prov i vocavi & renuistis, ex
tendi manum meam & non fuit
qui aspiceret, increpationes
meas & omne consilium meum
contempsistis. Et aperuerit mi
ianuam cordis sui voluntate per
quam intrat vox ad animam
que dicitur apiri xpo per consensum bonum
& dyabolo per consensum malum De quo
dicitur Exo xii nullus egredietur
hostium domus sue usque mane
ut dictum est supra. Intrabo ad
illum gratiam infundendo sicut
sol intrat in domum per fenestram
apertam radios intromittendo
Nec aliud mittit sol nisi fenestram
aperiat & ea aperta statim mittit
sol. & cenabo cum illo i. in fide
cum & operibus delectabor. Et
ipse mecum quia ipse letabitur de
auxilio meo. Vel cenabo cum i. recordabor illi & ipse michi
illo & ipse mecum. Nam mutua
cenatio signum est mutue vere
caritatis, ac mutue dilectionis
Item cenat deus cum homine
gratiam infundendo quo confortatur
homo. & homo cum deo gratia cooperando.
& ita uterque cum utroque cenat
parte sua ponendo. Sed deus prius
cenat cum homine quia prius operatur
gratiam infundendo vel liberum
arbitrium excitando & homo
postea cenat cum deo gratie co
operando vel inspirationi con
sentiendo Ideo dicitur Hebr xii
Contemplantes ne quis desit
gratie dei ne quis radix amari
tudinis sursum germinans impe
diat. Item cenat deus cum homine
in mitibus quibus refitur ysa xx
viii. Hec requies mea refitite
lapsum & hoc refrigerium meum

xx 7 hō cū deo ī sōnijs quiq3 ipe hō
psiat. pō Sacialbo? cū ppa-
uie gl'a tiaste cenat deus
cū hoīe ī via. homo cū deo ī
pria. melior ē cena quā deus
facit hoī qm̄ illa quā fac' hō
deo. Ro. viij Nō st̄ codigne
pas. etc. De cena dn̄i d' luc
xvj. Homo quidā fec' cenā m
Apoc. xix. Bti qui uocati st̄
ad cenā nup agni. De cena
hoīs d' luc xiiij°. Cū facis
prādiū ā cenā noli uocare
amicos tuos nq3 fres tuos
nq3 vicinos etc. q. d. cū facis
boa noli q̄re inde amicicia
hoīm uel fauore pe cū
remuneracōm tpalem s3 tm̄
diuina que meli9 remunerat
Dem̄ po' coclo ēple. Qui
vicit sicut dem̄ ē s̄n dabo
ei nō alij dabo ingm̄ nō
reddā nō vendā nō mutuabo
s3 dabo ei. Sedere ī thno meo
i. dabo ei ptatē iudicadi
mecū iux° id. Mt. xix. vos
qui secuti estis me se. su. se
iudi. xij tri. isrl. Sic et ego
uici mundū p paupte carnē
p vgimte dyam p humilitē
Et sedi cū pre meo ī thno e9
i. accepi a pre meo ptatē
iudicadi. vn Jo. v. p nō
iudicat quēqm̄ s3 oē iudiciū
ded' filio ut omēs etc. glo. d'
hoc q̄ dr̄ de platis intelligitur
vn pz q nulli d3 sedē dari
ī throno platois nisi p'us
vicat et mundū cōtepnēdo
et carnē subiciēdo ipsam et
dyam resistēdo ei. et p9 hac
tripce victoīa pt fi platus
De pmo d' Jo. xvij Cōfidite
q2 e° vici mund. j Jo. ij°. Scribo

vos adolescentes q2 vicistis
malignū. et ita scribo vos
iuuenes q2 fortes estis, et
vbū dn̄i ī vos manet. q2
vicistis maligm̄. De 2° d'
j. Cor. ix. Castigo corp9
meū etc. Nau m° int ī lectū
et calca et subigens tene latet
De iij° Jac° iiij°. Resistite
dyaº et fugiet a vobis. j pe. v.
Sobrij estote uigilate q2
aduⁿsari9 u' dyab9 tā leo r.
circuit q̄ que deuo. cui re
sist' fortes ī fide. De hoc ptz ut cit' q
d' ij thi ij. Nō conabit q's
conā platois n' q l'time certaūit
Sz heu hodie pauci st̄ da'
cona platois nisi victis a
mundo p cupiditē, a carne p
uoluptatē, a dyao p ambicōz
Sz ve illis q' tales conat
et qui tales conat' cū solis
victorib9 debet' cona p's
huiusmōi fiat illis i. platis
qui faci ea et eos q'9 i eis
Sap. xiiij. Quod fit ydo
lū maledictū ē i. platus i
utilis, et ipsemet q fec' id
q2 ille quidē qui operatus ē
id at cū ēēt fragile de9
cognominat9 ē. Qui ht
aures audiat quid sps
dicat ecclijs ut s' expositū
est, p hac em̄ clausulā ex-
citat' sp attentio auditoz
Sequitur qnta visio. c pm̄ v
Post hec vidi etc. huc usq3
durauit pma visio
que fuit de correctōe vlis
eccle p om̄e tpc et statū
hic incip' 2a visio que ē de
reuelacōe misterioz et ē satis
cōpetens ordo sicut d' glo.
Correctos se reuelacio se
cretoz. et diui' hec visio ī tres
ptes. s. ea que reuelant'

2 pma e de sedente i throno et or-
natu eius et durat p totu is-
tud caplm 2a e de libro sigillato
et signaculis eius et agno aper-
iente ipm et durat p totum vtum
caplm 3a de consequentibus ad
apcionem libri et durat p vi et
vii caplm etc distinguitur
2a visio i tres ptes pma q
videtur sedens i throno ptz
hic ad contemplacionem pone 2a
qua videtur liber et agnus ad
contemplacionem sapiencie 3a q videtur
gracia ad apcionem libri et
solucionem sigillorum eius ptz ad
statum vtilis ecclesie Dividitur autem
istud caplm i vii ptes In
pma dicit Jo. se vidisse hostium
aptum et audisse vocem invitantem
ad ascensum celi 2a ps est de
ascensu iohis ibi post hec
tercia de hijs que vidit ioh
ibi. Et ecce sedes 4a determinat
qualis erat sedens et sedes
ibi. Et qui sedebat 5a ostendit
que et qualia erant circa sedem
ibi et i circuitu 6a determinat
que pcedebat de throno
sive de sede ibi et de throno
Septima agit de alijs iiijor
que erant i medio et i circuitu
sedis ibi et i medio sedis etc.
Et notandum qz hec visio ptem
statum ecclesie respicit a principio
usqz ad finem vn quedam dicit
de ultimis fidelibus et pas-
sionibus eorum quedam de hijs
que passi sunt fideles ante xpi
incarnacionem que oia valent
ad exhortacionem et pmunicionem
penitencium et ideo qz nemo ydoneus
pati e tribulaciones nisi prius
correxerit male acta vel
neglecta ubi hec visio que e
de exhortacione scilicet pma que e

de correctione Dicit ergo post hec 3
non tempore sz ordine vidi i. revel-
lacionem seu visionem huius et ecce
admiracionem et evidenciam notat
hostium aptum supple erat i celo
Nomine celi intelligitur pt ecclesia mi-
litans que dicitur celum ppter subli-
mitatem vite qua lucet ppter cla-
ritatem sciencie qua fulget ppter
stellarum i. fidelium varietates
qua continet vn mt xiijo
Simile e regn. ce. sag. mis. i m.
et ex omni gen. pis. co. huius celi
hostium e xpc vn Jo x. Ego
sum hostium hoc hostium nulli
clauditur neminem venientem ad
se repellit vn quicumqz ex-
cluditur vel non ingreditur non
hostij sz ipsius culpa e vn Jo vi.
Omne quod dat mihi pater ad me
veniet et eum qui venit ad me
non eiciam foras Nomine celi potest intelligi
scriptura sacra et dicitur celum a celando
qz sub littera celatur multiplex
intelligencia et eius hostium dicitur xpc
qz p ipm solvitur intelligencia
scripturarum vn Eccli i. omnis
sapiencia a dno deo e Vel ecce
hostium scripturarum e obscuritas
figurarum que usqz ad xpm clau-
se fuerunt ita ut p pauci intel-
lexerunt ad dicitur scriptum ps
tenebrosa aqua i nubibus
aeris i. obscura scriptura i lege et
pphis sz quando venit xpc qui e lux
vera recessit obscuritas figure
et patuit hostium scripturarum vn
ps xxvij. apta sunt prata et
apparuerunt [illegible]
Clavis que aperit hoc hostium e
humilitas oracionis Jac i. Si quis
vestrum indiget sapiencia Eccli
xxxv. oracio humiliantis se
penetrat nubes i. scripturarum obscuritates

ch xviii. Nisi co[n]v[er]si fu[eritis] et effi-
ci[amini] p[ar]vuli no[n] intro[ibitis] i[n] re[gnum] c[aelorum]. iii^a
Ecce dedi cora[m] te hostiu[m] ap[er]-
tu[m] q[uo]d nemo p[otes]t claudere q[ui]a mo-
dica[m] hab[e]s v[ir]tute[m] i[d est] humilitate[m]
que modica fac[it] c[or]a[m] m[a]g[n]i[tudin]e
sui reputac[i]o[n]e. Et vox ista
qua[m] audivi i[d est] vetus testame[n]tu[m]
quod p[rae]t[er]e[a] novu[m] fuit supp[osi]-
tu[m] tube loque[n]tis mecu[m] i[d est]
t[er]ribil[is] et obscura et invitans ad
plura. Vn[de] ysa. xl. Clama ne
cesses q[uasi] tuba exalta voce[m] t[uam].
Dicens ascende huc s[cilicet] ad hos-
tiu[m]. Totu[m] e[ni]m vetus testa[men]tu[m]
ad xp[istu]m t[ra]nsmittit u[t] ad lo[cu]m u[nde]
x[...]. Vn[de] m[a]t[th]. xvii cu[m] petrus et
iacobus et iohe[nn]es p[ost]q[uam] vidisset cu[m]
ih[es]u moysen et helya[m] statis se[...]
Et levantes oculos ne[m]i[n]em vi-
derunt n[isi] ih[esu]m so[lu]m. Michee iiii^o
Et i[n] novissimis diebus p[rae]parat[us]
mo[n]s domus d[omi]ni i[n] v[er]tice mon-
[tium] et flu[ent] ad e[um] o[mnes] ge[ntes]. Mo[n]s i[d est] xp[istu]s e[st]
domus d[omi]ni eccl[es]ia. Hec e[st] iohe[nn]es ad
hostiu[m] ascende q[ui]a ob[...] gentes ad
monte[m] fluere. Dicit g[ratia] o iohi[nnes] et
tu ille cui[libet] fideli ascende
huc no[n] corporis motu s[ed] mentis
intuitu. Et o[ste]nda[m] t[ibi] que o[portet] fi[eri]
cito i[d est] i[n] p[raese]nti q[uo]d co[m]paratu[m] eterni-
ta[tis] brevissim[um] e[st]. Vel sic ascende
huc s[cilicet] ad statu[m] sp[irit]uale[m] q[ui]d vol[ens]
mora[r]i i[n] superficie l[itte]re i[n] q[uo] ar-
guit duricia[m] et pigricia[m] iude-
or[um] qui adhuc ad radice[m]
montis expectat cu[m] asino i[d est] cu[m]
sensu stolido ut d[icitu]r gen[esis] xxii^o
Et o[ste]ndat q[ue] o[portet] fi[eri] cito s[cilicet] an[te]
fine[m] mundi. i. Jo. ii. Filioli mei
novissima hora e[st]. Joel i. a. a. a.
q[ui]a p[ro]pe e[st] dies d[omi]ni. Ter d[icitu]r a
p[ro]pt[er] tria q[ue] fient i[n] eo. cuit i[n] iudicio
que timore[m] et dolore[m] minant

p[ri]m[u]m e[st] vocatio ad iudiciu[m].
De q[uo] d[icitu]r. i. Cor[inthios] xv. Canet e[ni]m
tuba et mortui resurgent
incorrupti. i. thes[salonicenses] iiii. Ipse d[omi]n[u]s
i[n] iussu et voce archan[geli] et i[n] tu[ba]
dei desc[en]det de c[ae]lo et mor[tui] q[ui] i[n] xp[ist]o s[unt]
resur[gent] p[rimi]. Et Jero[nimus] de hac voce d[icit]
Sive bibam sive comedam sive
a[li]q[ui]d faciam s[em]p[er] vi[de]t[ur] auribus meis
insonare i[ll]a vox t[er]ribilis. O
vos om[ne]s qui iacetis i[n] sepulcris
surgite et venite ad iudiciu[m]
salvatoris. S[ecundu]m e[st] improperatio
vel exprob[ra]c[i]o q[ui]a no[n] fecerunt q[uo]d
facere debuerunt. Vn[de] m[a]t[th]. xxv.
Esurivi et c[etera]. T[er]ciu[m] est sine p[ro]mul-
gatio. De q[u]a m[a]t[th]. xxv. Ite male-
dicti et c[etera]. Et p[ri]ma vox qua[m] au-
divit Jo[hannes] fuit vox angelica q[ue]
ista nunciabat ei que tube
co[m]parabat[ur] q[ui]a voce angelica
seu inspiratio[n]e divina huana fra-
gilitas inv[i]sibile p[otes]t. De qua
voce d[icitu]r act[uum] ii. f[act]us e[st] re-
pente de c[ae]lo so[nu]s ta[m]q[uam] advenie[n]tis spi-
r[itus] ve[he]me[n]tis. Et vox p[ri]ma vox ange-
lica seu inspiratio divina q[ue] d[icitu]r
p[ri]ma r[espect]u vocis corporee q[ue] posterior
est et t[em]p[or]e et dignitate et q[u]ale[m]
t[an]q[ua]m tube q[ui]a invitabat ad
plura q[uam] d[e] p[ro]pria tempta[menta] co[ntra]
mundi blandime[n]ta q[ua]si carnis
oblectame[n]ta et ad gaudiu[m] d[e]i
i[d est] ad festu[m] celi. loque[n]tis mecu[m]
i[d est] i[n] me s[cilicet] intus i[n] mente s[ecundu]m illud ps[almus]
Audiam quid loquatur i[n] me d[omi]n[u]s deus.
Sic d[icitu]r vox sp[irit]ualis et vox corp[ora]l[is]
q[ui]a sp[irit]ualis vox lo[quitur] i[n] h[omi]ne. corp[ora]l[is]
ad ho[m]i[n]em. sp[irit]ualis formatur
intus i[n] mente. corp[ora]lis ext[ri]nsecus i[n]
aure sive i[n] aere. Vel mecu[m] i[d est]
no[n] in dissenc[i]o[n]e s[ed] in co[n]cor-
dia. q[ui]a mecu[m] colloque[n]ti v[er]ba
co[n]scribebat. Et ex h[oc] p[atet] q[uo]d Jo[hannes]
i[n] h[oc] desiderabat q[uo]d angelus a-
movebat. Dicens ascende huc

i. eius mentis dilata visum tuum quem
oculis carnis non potes eminentis
intuitu contemplando.
Et ondam tibi post ascensum
que oportet fieri cito scilicet tribulationes
et persecutiones et postea consolationes
et remunerationes maiores post persecutiones
predicationes eas que post istas
passiones et possessiones glorias
post hec statim i. hec audito
fui in spiritu in spirituali contemplatione
non enim intelligendum est quod spiritus eius
fuit a corpore separatus sed virtus
divina sublevavit mentem eius
ad contemplanda misteria ista
ita quod mentaliter videt vel audivit
corporaliter sed totum spiritualiter raptus
in exstasi ita tamen quod retinere vel
scribere possit statim dicit quod piger
qui se procrastinat quotiens
percipit faciendum vocem cozinnantes
dicentes cras cras sed vera
obediencia statim parata invenitur. Unde
bernardus: verus obediens mandatum
non procrastinat sed parat aures
auditui linguam voci pedes
itineri et manus operi et se totum
intus recolligit ut mandatum
peragat imperantis. Genesis xviii
festinavit abraham ad za-
ram dixit quod ei accelera
tria sata simile commisce etc.
Dicit ibi Gregorius accelerat sa-
ray mittit abraham festinat
puer. Nullus piger in domo
iusti. Et ecce sedes etc. Se-
des est cetus prelatorum et
chorus angelorum in quibus ipse
sedet et iudicat non solum
hiis sed et omnibus bonis sed hiis maxime
per quos alios regit. Unde psalmus
Regnabit deus super gentes deus se-
det super sedem sanctam suam. ysaias: celum m(ihi)
sedes est etc. Sedes ergo sedes illa
est qui presidet angelis et prelatis
et elevatur super omnem creaturam

angelicam et humanam. Unde ysaias vi
vidi dominum sedentem super solium
excelsum et elevatum. Dicit Amianus quod Jo-
hannes videt dicit et ecce sedes i.
cetus prelatorum et chorus angelorum
posita i. ordinata erat in celo
in ecclesia fide et miraculis choruscante
universitate sicut celum luminibus. Psalmus
Dominus in celo sedem suam paravit in
iudicio tronum suum. Et alibi Se-
disti super tronum qui iudicas iustitiam et super
sedem sedens, Christus scilicet omnibus dig-
nitate excedens et potestate re-
gens. Jo. iii° qui de celo venit
super omnes est. Christus in xcvii capitulo
de tabernaculo dicitur ambulando non
vero super sedem sedendo et tunc sic
hic pro sede quod ibi pro candelabris
scilicet ecclesiarum doctorum seu prelatorum.
Sed Christus ibi ambulat discu-
ciens et inquirens merita singulorum
hic sedet iudicans et reddens
singulis secundum merita eorum. Ibi am-
bulat querens requiem hic
sedet inventa requie. Ibi am-
bulat in medio eorum hic sedet
super sedem ut dominus. Non quod dicitur
Sedes posita. Nam prelati per
petitionem statuuntur in ecclesia
et ideo poni dicuntur quia deponi
possunt eorum quod eorum passibile est et
deponibile secundum illud Jo. xv. — ponibile
posui vos etc. Act. xx. Atten-
dite vobis etc. Actuum xxxii°.
Rectorem te posuerunt etc. Deinde
ostendit Jo. qualis est iste sedens.
Et qui sedebat similis erat
aspectui lapidis iaspidis et
sardinis. Duplici lapidi as-
similatur Christus et ad demonstrandam
duplicem naturam in Christo divinam scilicet et
humanam. Ex quarum contemplatione est
vita eterna sicut dicitur Jo. xvii
hec est vita eterna ut cognos-
cant te solum deum et quem misisti
ihesum Christum. Divina natura in lapide
iaspide designatur. Humana vero in
lapide sardinis. Iaspis signat

8 vide ht colore viriditas aut
me omes colores magis delect
et confortat visum Sic divina
spes sup omnia intelligibilia
magis delectat et confortat
intellectum Sardinius vero ru
beum ht colorem et hec humanitas
rubricata fuit sanguine passionis
unde ysa lxiii quare ergo rubrum
est vestimentum tuum In hac
visione consistit totius hominis
beatitudo ut sive intus ingre
diatur homo per intellectum ad conspici
enda divinitatis sive foras
egrediatur per sensum ad videndam
humanitatem in suo salvatore pas
cua inveniat intus in aspectu
divinitatis foris in aspectu humanitatis
unde aug in li de spiritu et anima
ideo totum assumpsit hominem deus
ut totum in se beatificaret posi
ta aut descriptione sedentis de
scribit sedem dei Et yris
erat in circuitu sedis similis
visioni smaragdinis Sma
ragdus viridis est et rubeus
et ht presenciam tamen yris
i arcus celestis duos princi
pales colores ht quorum unus
igneus est alter ceruleus Ig
neus martirium Ceruleus
baptismum designat Cum ergo yris
smaragdo similis tenuit sedem
hoc est quod nemo ad hanc visionem
perveniet nisi per martirium vel
baptismum cum presencia caritatis
unde ps transivimus per ignem et aquam
et eduxisti nos in refrigerium viride
verbum caro Sicut enim radius
solis submittitur nube aquosa
sine nubis lesione facit
viridem Sic filius procedens
virgine plena aquis gratiarum
in ea carnem assumens sine eius
lesione factus est homo manens deus

Duo vero colores yridis s rubeus et ceruleus ht hec caritatem 9
et innocentem puritatem et ideo sma
ragdo dicitur similis quia sicut
smaragdi viriditas omnes
herbas omnes quoque arborum fron
des superat et oculos intuentes
recreat Sic hec caritas et
puritas omnium hominum et angelorum
caritatem et puritatem superat et oculos
in se respicientes recreat et
letificat unde ps exultent
iusti in conspectu dei i in conspecti
one dei Iste yris vel arcus
celestis posita fuit in signum
federis et pacis inter deum et
hominem unde gen ix arcum ponam
arcum meum in nubibus celi et erit signum
federis inter me et terram Sic hec pacem
fecit inter nos et inter deum phil
ii ipse est pax nostra qui fecit
utraque unum Cum ergo dicit yris
sedis in circuitu nisi quod ostenditur quod
nemo venit ad deum nisi per christum
unde Io x Nemo venit ad
patrem nisi per me per me si quis
introierit ingredietur usque ad
contemplacionem divinitatis et
egredietur ad visionem humanitatis
et pascua inveniet spiritualis
refectionis Iste yris est arcus
sive corda ad nos inclinans
tormenta in signum quod non vult
ferire sed parcere unde signum est
in manu quod se parcere vellet peccatori
et nunquam ferire unde per ezechielem
xviii Nolo mortem peccatoris sed ut
magis convertatur et vivat Cum dicit yris
dicitur similis smaragdo qui loca
vicina suo colore induit
et informat Significat quod hec divina
super effundi et super omnes se
extendit unde ps non est qui se
abscondat a calore eius Aug v de civi solem
suum oriri facit super bonos et malos et
pluit super iustos et peccatores Hugo not

10 yris similis smaragdo i cir-
cuitu sedis nisi q' ima yri
illos i quis sedet ptegit z q'
nus accedit ad yrim nisi me-
dia mediate. Vn tren iij.
mie dni q' sumus q' no defue-
runt eius miseraciones p multa
flagella p'c ipse acci do m c.
Dicte sedes ys e curia i qua ipse
sedet z quiescit p qua oia
ordinat z disponit. De q dr
i ps Sedes tua deus i sec'. Vel
Etia sedes vite dicit posita i
celo quia vita p'b e ibi ve-
rita ipse. Vn phil iij. Con-
sacio nra i celis e. Yris i
circuitu sedis e bta virgo que
sua ptectione circuit omnes p-
terfluis z minutes. Vn Eccl
xxiiij. gyrum celi circuiui so-
la. Duo colores yri-
dis st due virtutes virginis
Igneus color e caritas. ceru-
leus castitas. Sap iiij. o q'm
pulcra e casta gen cum cari pu
vlt' indumentu tuu purp z
byssus. Viridis smaragdo silis
ppter colore fidei q' nunqm i
ea emarcuit. ymo omnibs
cadentibus sola i fide stetit.
Vn Jo xix. ... stat iuxta
crucem z si alie stabat i ca
tm no ita vtte sic ipa q' ad
motu titubauit. Ecclu xxiiij.
Et sic i syon firmata su
i i fide. z bn p yridem i. arcum
celestem m. bta virgo q' e
signum clementie z recociliac-
onis dei ad genus humanum.
Vn ppe dr bte virgini qd dr
gen ix. Arcum meum ponam i
nubibus celi z erit s. f. in m.
ite tra. De h' arcu dr Eccli
xliij. vide arcum z bndic
qui fecit illum. Speciosus e i splen-
dore suo. gyrauit celum i
circuitu glie sue. Vn hic dr

yris i circuitu sedis. Dicte sedes 11
q'z pt dici bta virgo maria i
qua ipse sedit z quieuit ix
mensibus. Vn eze xliiij princeps
ipse sedet i ea vt comedat
panem suum cora dno. Eccli
xxiiij. tronus meus i colupna
nubis. dr sap dei i. i vtero virginis
plano vero z integro. yris
smaragdo similis i circuitu
sedis est puritas virginis qua
ht cotin ad peccatoribus. Vn z
yris se inclinat ad terram
Eccli xxiiij. ego q'si fluuius
dorix. z sicut aqueductus
exiui de paradyso. Dicte noie
sedis accipitur dignitas pla-
torum. Vn Eccli vij. Noli que-
re ab hoie ducatum z a rege
cathedram honoris. z te i eod. cap.
Sedes ducum supborum destruxit
dns z sedere mites fecit p eis.
Dicte ys. multi tyranni sederunt
i throno z insuspicabilis por-
tabit dyadema. iij reg x dr
q' ad thronum salomonis
ascendebatur vi gradibus q' sex
hre dz qui vult ad platorum
ascendere. pmus e innocencia
qua nulli noceat z cunctis
pficiat. h' q' augustinus diffinies
eam innocencia e q' n' sa' iniuriam
n' bcunque miseris hoc est q'
nulli noceat z omnibus prodest
2us e mundicia. Vn ysa lij
mundamini qui fertis vasa dni
Hinc e q' aaron z filij eius p'o
pcipiuntur feminalibus lineis
z camisia candida indui
Exo xxxvi. 3us e sollicitudo
spualis. Vn Ro xij. qui pe
i sollicitudine. z h' sollicitudo excludit
dit occupacionem tpale ij thi-
ij. Nemo militans deo implicat
se ne hes. 4us e cuditas pmissio
ut qd pmitt i susceptione regiminis

soluat in executione officij, vnde
tales docet ietro moysen
eligere ad iudices in quibus sit
veritas. Exo. xviij. Et de hijs
inquit dominus in ps. Quis ascendet in
montem domini id est in plationem, aut quis
stabit in loco sancto eius id est in plationis
dignitate. Cui verum locus est bene
et secundum dz facere vel recipe
sessorem. Et dicit propheta Innocens
manibus. Ecce primus gradus
et mundo corde, ecce 2us. Qui
non accepit in vanum animam suam et qui in
vanitatibus mundi non implicat
animam suam, ecce tercius gradus.
Nec iuravit in dolo proximo suo.
ecce 4us. Quartus gradus est sapientia
id est intelligentia spiritualis. De qua dicitur
Sap. xiij. Vani sunt omnes homines
in quibus non subest scientia dei. Ro.
viij. prudentia carnis mors
est, prudentia spiritus vita et pax
ipse hec non est pax in ecclesia quia prelati
non habent prudentiam spiritualem
sed magis prudentiam carnis et
mundi que mortem et lites facit.
Iac. iij. Non est ista sapientia de-
sursum descendens sed terrena
animalis dyabolica. Que autem desur-
sum est sapientia primum quidem pudica
est deinde pacifica modesta
suadibilis bonis consenciens
plena misericordia et fructibus bonis
iudicans sine simulatione.
Baruch iij. Disce ubi sit prudentia
deinde ubi virtus ubi intellectus
ut scias simul ubi sit diuturnitas
vite et virtus, ubi sit
lumen oculorum et pax. Et ita
ubi principes gencium et qui
dominantur super bestias que sunt
super terram, qui in avibus celi lu-
dunt, qui argentum thezauri-
zant in quo confidunt homines
et non est finis acquisicionis eorum
qui fabricant argentum et solli-

citi sunt. Non est inventio operum illorum
et exterminati sunt et ad inferos
descenderunt et alij loco illorum
surrexerunt. Filij quoque agar
qui exquisierunt prudentiam
que de terra est negociatores
terre, viam autem sapientie non intellexerunt.
Satis hec describunt prelatos nostri
temporis, hec tamen dico salua pace
bonorum. Sextus gradus est
zelus animarum sine quo nullus
omnino debet preferri in prelatum, unde dominus
petrum ter interrogavit de
amore suo Io. xxi et postea
commisit ei custodiam omnium
suarum. Unde exo. xx. Ego sum
deus zelotes. Sed heu hodie
hoc est quod minus requiritur in prelatis
quia plures animae eternaliter
ysa. lvij. perit iustus et non est
qui recogitet. Bernardus Cadit
asina et est qui sublevet.
perit anima et non est qui curet,
et tamen pro anima mortuus est xpc
non pro asina. Eze. xxxiiij
Disperse sunt oves mee eo quod
non est pastor et facte sunt in devo-
racionem omnium bestiarum agri.
Io. x. Bonus pastor animam suam
dat pro ovibus suis mercenarius
autem et qui non est pastor cuius non
sunt oves proprie videt lupum venientem
et dimittit oves et fugit et lupus
rapit et dispergit oves, mercenarius
autem fugit quia mercenarius est et non pertinet ad
eum de ovibus. Hec sedes debet
portari in celo ut omnia aqua quod
sedet in ea celestis debet esse
Math. xix Vos qui secuti estis
me sedebitis super sedes. Iu. iiij Vidi et ecce
quod qui sedebat super sedem
similis erat aspectui lapidis Jas-
pidis et sardinis, Quod per-
tinere debet iaspidis et rubore
sardinis desiderium fidei et caritatis
prelatorum

12 puer ultimum. Omnes domestici eius
vestiti sunt duplicibus. Duplex
color viridis que sedem circuit
sunt clementie iusticiamque et iusta
clemencia prelatorum. Iusti enim et
clementes debent esse prelati. Nam
iusticia sine clemencia crudelitas
est. Clemencia sine iusticia remis-
sio invenitur. Ps. hec dicit Mt. x. Es-
tote prudentes sicut serpentes et
simplices sicut columbe. Ut serpentis astuci-
am temperet simplicitas columbina
Et columbe simplicitatem acu-
at astucia serpentina. Tercio per
sedem [?] sunt sedes iudiciarie
in ps. quia ibi sederunt sedes in iudicio super domum [?]
Et iterum Sedes super thronum qui
iudicas iusticiam. Viridis in circuitu
sedis est pax et tranquillitas in
qua dominus iudicabit. Sap. xii
Tu autem dominator virtutibus cum tran-
quillitate iudicas et cum magna
reverencia disponis nos.
Duo colores viridis sunt terror et
benignitas iudicis. Nam repro-
bis terribilis et electis benignus
apparebit quod sunt fulgor vultus
et candor angeli qui mane
apparuit in sepulcro. Mt. ult. Et
in circuitu sedis sedilia xxiiii
et super thronos xxiiii seniores
i. patres veteris et novi testamenti
qui tali numero designantur vel quia
hic numerus surgit ex senario et
quaternario in se ducto. Nam
quater sex vel sexies quatuor
xxiiii faciunt. Senarius ad opera
vi dierum, quaternarius ad [?]
ewangelia refertur, vel eo quia xii
fuerunt patriarche filii iacob
ex quibus alii patres veteris tes-
tamenti originem traxerunt
Et xii apostoli ex quibus alii pa-
tres novi testamenti ortum
habuerunt. Hii dicuntur esse in circuitu

sedis et sedere super thronos quia cum 14
domino iudicabunt eius iudicio
per omnia consencientes. Mt. xix
Vos qui secuti estis me. Igitur xxiiii
seniores sunt patres veteris et novi testamenti. seniores
Sedilia vero xxiiii sunt xii tribus
in quibus patriarche obtinent princi-
patum et xii ecclesie quibus apostoli pre-
fuerunt. Hii autem omnes non inde
sunt vestiti erant. Unde sequitur Circum- [?]
amicti stolis albis i. gloria immor-
talitatis quo ad stolam corporis
Et in capitibus eorum coronas aureas
i. eternam remuneracionem pro vic-
toria viciorum quo ad stolam im-
mortalitatis corporis. Et in capitibus
eorum coronas aureas i. dotes
anime que per aurum sunt. Aurum siquidem
splendorem et ruborem et valorem
habet. In splendore cognicio, in ru-
bore dileccio, in valore comprehensio
que sunt tres dotes anime. Morali-
ter per hoc ostenditur quales debent esse
prelati qui sunt iudices aliorum
Circumamicti stolis albis i. duplici
mundicia scilicet interiori et exteriori.
Ap. iii Ambulabunt mecum in
albis quia digni sunt. Vel stole
albe sunt mundicia finalis corporum
et operum. Eccl. ix. Omni tempore ves-
timenta tua sint candida.
Corone auree in capitibus eorum
sunt intencio recta, cogitacio munda
et affeccio sancta in mentibus prelatorum.
Eccl. xlv. Induit eum i. Aa-
ron dominus stola glorie et coronavit
eum in vasis virtutis, et ita corona
aurea super cidarim eius expressa signo sanctitatis.
I Mach. iiii Ornaverunt faciem tem-
pli coronis aureis i. prelatis qui sunt pul-
criores et altiores et nobiliores pars ecclesie.
Et quia corona non datur nisi regibus
et victoribus ostenditur quod prelati debent
esse reges se et alios bene regen-
tes et victores viciorum. De pro-
i pe. ii Vos estis genus electum re[gale] sa[cerdotium].
Dominica ii thi. iiii Bonum certamen

16 ctam cursu co si sed de vere
cum co iustic, Et de throno
i de platorum cetu choro pre
debat fulgura i miracula
ulminabilia opa q cerebat
z illuiabat, z uoces i ad
monicoes z tonitrua i con
minacoes, ffulgura predebat
de throno qn ad ymbrim per
sanabat infirmi Act v. voces
dabat throng qn dicebat
pa. Ro. xij. obsecro uos per
miam dei ut exhibr cor v et
tonitrua exibat a throno
qn Jo. dicebat Mt iij. Jam se
cuis ad radice ar. posita e
Omnis arbor q no fecit fr
ce Et vij lampades an thro
// ardentes
nu suppe iudi ut erat quib
platorum cetg illuiabat
Et q sunt iste lampades ex
ponit di Apoc v vij spc dei
i vij dona spc s q thronu
illuiant z accendunt Apl
Tomnetici per pdicacone
platorum qui ubiq pdicando
dat dona vij s s ut ministri
per sacramentorum dispensacom
Act viij tuc imponebat ma
sup illos z acci s s De tno
erat ille de quo dr Joh v.
Jlle erat lucerna ardens et
lucens, Et ille de quo dicit
Ecci xlviij Surrexit helyas
qi ignis z verbu ipig qi
facula ardebat, Et bn di
cun lampades ee an thronu
no retro qz plati per dnt ca
uere z ipsa desidare z pro ca
tomige phil iij ea que retro
sunt obliuiscens ad ea q ante
me extendens ad destinatu
pseqr ad bruim eterne uoca
tois iste no dn lampades
ee i throno s an thronu In tno

siquidem sunt lampades qui p 17
lati eorum vivunt, An thronu sunt
qn alios i spualibus instruunt
devo Sed vusticitas solu
sibi pdest z qntu edificat
ex uite merito ceteram di ty
nocet si destruentibus non re
sistit, Et i conspectu sedis i.
platorum i quig deus sedet
z iudicat ut dcm est, tqm
mare uitreu sile cristallo
per mare sm glo. intr bapmus
qz sicut i mare submissus fuit
exercitus egiptiorum sic i bapo
submergitur z punitur exercitus pec
catorum Exo xv ingressus e
eqs pha cu cur z eq i ma
z ve sr e dns aq ma, filij
aut isrl am per sic i me cius
Jte supra e magnificatus est
dns equu z ascen pie i mare
vitreu aut dr mare ppter
virtutu pulcritudine que
cofert i bapo Cristallo uo
dr sile ppr caractis bap
tismal firmitate, Sicut ei
cristallus ex aqua fit et
petra de facili no pt solui
Sic caracter ex aqua uel i
aqua bapmi, cofertur qui
q' no pt postea solui, Jtem per
mare sunt militantes eccia que
multis amaritudinibus e re
pleta, Vn Job i per ecce dicit vij
Nuqd mare sum ego, aut cetus
qz circundedisti me carcere
Vitreu aut dr z cristallo
simile ppr quorumdam fragilitate
z quorumdam firmitate, Het ei eccia
mo fortes z fragiles et
magnos z puos filios, Vn
Act xiij Simile e regnum ce
sage miss i ma z ex o g p
torum Jte per mare intr pnia ppr
amaritudine cotrois z cofes
z satisfccois Jtem imago e

18 velut mare coram throno. Apoc.
xxx. Et erit in pace habitaculum
meum clarissimum. Dicitur autem vitreum
quia sicut vitrum intromittit
radios solis, sic prima gen
esis. Cristallo vero dicitur simile quia
sicut cristallus gignitur ex aqua
flatu ventorum, sic prima oritur
de pectoribus flatu tribulacionum.
Eccli. xliij. Frigidus ventus aqui
lo flavit et gelavit cristallus
ab aqua. [illegible] per mare quia undis
tumidus per superbiam, lividus per
invidiam, fervidus per iracundiam,
profundus per avariciam, inquietus
per accidiam, spaciosus per luxuriam,
absorbens per castrimargiam,
ubi maior piscis devorat minorem.
Abacuk i°. Facies homines sicut
pisces maris. Propter hoc mare
magnum et spaciosum manibus [illegible]
[illegible]. Dicitur autem vitreum propter fragi
litatem. Jo. ij. Transit mundus et con
cupiscencia eius. Eccl. vi. [illegible]
Cristallo vero dicitur simile propter fri
giditatem et duriciam obstinacionis.
[illegible] per mare intelligitur lex antiqua
propter profunditatem et sinuum multi
tudinem et [illegible] claritatem.
Abac. iij°. Viam fecisti in mari
equis tuis [illegible] prima.
Sap. i. In malivolam animam etc.
Dicitur autem vitreum quia sicut sub vitro
videntur res supposite non clause,
ita sub littera legis videtur intelligentia
spiritualis. Cristallo autem dicitur simile
propter duriciam legis. Vel certe lex
dicitur mare propter hystorie amari
tudinem, vitreum propter allegorie
intelligentiam, cristallo simile
propter preceptorum moralium fir
mitatem. Hoc multiplex mare
dicitur esse in conspectu sedis quia pre
lati hec omnia debent [illegible] spe
culari et aliis qui [illegible]
enarrare. Apoc. xxx. Prope spe

19 culatorem et quicunque videret
ammiraretur. Sequitur: Et in medio sedis
et in circuitu sedis iiij^{or} animalia
plena oculis ante et retro. Et in nomine
sedis accipitur cetus prelatorum.
Nunc per iiij^{or} animalia intelliguntur
iiij^{or} evangeliste quorum doctrina
ipsi prelati fulciuntur et proteguntur.
Sed si in medio sedis erant animalia,
quomodo erant in circuitu, et si in
circuitu quomodo in medio. Dicitur quod
sedes planiciem quandam habebat
et amplam ut dicit glossa. Nec
super planiciem sedis erant
animalia quasi doctores presidentes,
vel sub ea quasi columpne
sustentantes, nec in circuitu quasi
excubie custodientes et prote
gentes sedem. Et hoc tangit glossa.
Postea ostendit qualia erant ista
iiij^{or} animalia subdens: plena ocu
lis ante et retro, i. habencia cognicionem
de hiis que facta sunt in principio
et de hiis que futura sunt in fine,
vel veteris et novi testamenti,
vel humanitatis et divinitatis Christi, vel
[illegible], vel generalis bonorum et
malorum, vel gaudiorum celi et
suppliciorum inferni. Quorum is
torum alterum ante et alterum retro
dicitur esse, quia alterum dignius altero,
vel alterum fugiendum et alterum
appetendum et amplectendum,
sicut dicit apostolus Phil. iij. Ea que
retro sunt obliviscens, ad ea
que ante sunt me ipsum extendens
ad destinatum persequor ad
bravium eterne vocacionis. Et animal
primum simile leoni, per quod intelligitur
Marcus, qui quasi leo per deserta
rugiens sic incipit evangelium
suum: Vox clamantis in deserto etc.
Et secundum animal simile vitulo, per quod
intelligitur Lucas, qui a sacrificio
quod maxime fit de vitulo incho
avit: Dicit fuit in diebus Herodis regis

20 sacdos etc / 3m aial hns faciem quasi hominis p quod intr matheus qui humanam xpi generationem plenius et planius describens incipit sic. liber generationis ihu xpi etc.
Quartum aial sile aquile uolanti p quod intr iohes qui quasi aquila altius ceteris uolans xpm dei filium supmum deum ee insinuans exorsus est dicens In pricipio erat ubum et ubum erat apud deum et deus erat ubum / In principijs go euangl. orum iiij. or eciam sunt.
Sed quare tunc ezechiel primo ponit bouem. 2o. leonem 3o. uitulum 4o aquilam / Ad hoc dicitur q ezechiel seruauit ordinem hystorie / Xps enim primo natus est ut homo, postea terribilis predicat ut leo, deinde immolatus fuit ut uitulus, tandem ascendit in celum ut aquila et hunc ordinem puidit ezechiel spu ppheticio illustratus et ideo sic ordinat alia sua / Johes uero qui hec impleta uidit non ia ordinem geste rei narrare uoluit sed magis ppter ad fidem hominum inducere et ideo non uitulum non bouem non aquilam sed leonem pposuit / ut cognita leonis fortitudine xps pfide hominis accedat securius ad uitulum i. ad fidem passionis / postmodum ad bouem i. ad fidem natiuitatis ad ultimum ad aquilam i. ad fidem ascensionis xpi et diuinitatis ipius / Sed at p fidem intellectualia tunc p iiij.or alia intelligitur ordo pdicatorum ppter officium quadripharie pdicationis ut dicit glo et dr pdicatio quadriphara, uel quia fit in iiij.or ptibus mundi in iiijor ptes i omne terra exiuit sonus eorum etc / uel quia iiij.or pdicantur de xpo. s. eius incarnacio / eius passio / eius resurrectio / eius ascensio /
Et quecunque alia pdicantur de ipo ad ista reducuntur / Vel de iiij.or ewangelijs dz pdicare pdicator uel quia iiij.or sunt hominibus generaliter pdicanda. s. credenda facienda fugienda desideranda / Credenda sunt articuli / sacramenta
et testamenta / Facienda operandorum sunt tam generalia s. mandata ad que tenentur omnes et consilia ad que pfti / qui se obligauerunt / Operamine que sunt quasi media quia ad ea tenentur quidam p loco et tpe / Fugienda autem sunt s. specialiter peccata infernus purgatorius / Desideranda sunt tamen uirtutes sapientia et paradysus / ut glian eius. Item quadripharia dr pdicatio quia pdicatores debent rugire ut leo comminando penam et timorem incuciendo / Item debent mugire ut bos compaciendo peccatoribus et ad penitentiam puocando / Item debent loqui ut homo consolando et ad mutua dilectionem puocando / Item debent exaltari ut aquila corda hominum ad eterna desideria subleuando et spe glorie pmittendo / Isti sunt iiij.or fabri qui fabricant cetera arma quibus se muniat et hostes expugnet De quibus dr Za. i. ostendit michi dns iiij.or fabros et dixi quid isti ueniunt facere. Qui ait. Hec sunt cornua que uentilauerunt iudam / Item isti sunt iiij.or equi s. ruffi uarij albi et nigri / quos misit dns ut perambularet terram / Za. i. Item ibi sunt iiij.or columpne que sustentant celum i. ecclesiam / Exo. xxvi / Item isti sunt. 4 uectes et iiij.or circuli aurei quibus portabatur. 21

22 archa z mesa dni exo xv
Dt go Et i medio sedib i t
regimie z sustetacoe etie
z i circuitu sedib i ptectoe
z custodia etie hm alia i
pdicatoreb p mior pe mudi
mior erun pdicatoreb Vel i
meo sedib i fidelib qui st
mt etiam z i circuitu sedib
i infidelib qui st ex etia
mior alia pdicabat sp. Ro
i grecis z barbaris sa z insi
debitor desim mt iiii Circuibat
ihc tom galylea doceb i
synagogis eoz pdicab ewn
regni dei Nuc at sedent
torpendo z dormiut delec
tando z delicijs affluedo
doctoreb etie Prov quos dr
pu vi ffili si spopondisti p
amico tuo defixisti apud
exneu manu tua fac go
quod dico fili mi z temet
ipm liba Discurre festia
suscipe amicu tuu ne dedis
sopnu oculis tuis plena
oculis an z retro i circusp
ti vndiqz ne aliq pte mor
su venenosi spentis feriat
in ante Ecti vij quib me
debet incitatoii a spete
pcusso Vn ei dr ij thy iiii
tu no uigila i oib labora
opus fac ewn Pte oculos
hnt an quis se cogitat de
morte qui etas sit z incta
ta quo ad euetu incta
quo ad hora Retro hnt
oculos qui se cogitat de
uilitate odginis de uita
pterita qm inutilis z vae sit
expesa Ecti vij memorare
nouissima tua z i etem n pcc
gen xvj agar ancilla sarai
vn uenis z quo uadis Pte
an hnt oclos q freqnt co
sidant qualia sut mala et

boa futa Retro hnt oclos qui 23
sepe cosidant qualia sut
bona z mala futa pterita
futa siquidem va sut pterita
no vana z io futa mala ti
meda sut z futa boa appete
da pterita nd mala no st
timeda nc boa amada Ecte
xj Si anis multis vixit
ho z i hijs omib letatus fuit
meminisse dz tebrosi tpis z
dierz multorz q cu venerit
vanitatis arguent pterita
Et aliud aial pmo sicut leon
i libalite z magnanimitate
pu xxviij ffugit impig
nemie psequete iustus at qsi
leo cofideb absqz terrore erit
Ptec i eodem xxx leo fortissi
bestiarz ad nullius pauebit
occursum Et z m at sicut vi
tulo i carnis mortificacoe
i laborz pressioe Prov xv
Castigo corpus z c Item i xv
plus omib laborau z z
at hnt facie qsi homis p
masuetudie z discrecoem
Mt xj Discite a me qz mitis
su z humilis corde Pe Sup
uenit masuetudo z corripi
emur Et z m at sicut aquile vo
lanti p cotepladm celestiu
z cotemptu tpaliu qz aquila
no uolat ad uenit ab sz ult
mac uidet esca sua Job
xxxix i excelsis rupibus co
morat inte cotepla esca
sua z de longe oculi eius p
spiciunt Ecte qualeb ee
dnt pdicatoreb Leoneb p
audacia vituli p paciam
hoieb p masuetudinem aqle
p cotemplacom De p do Ecte
vij Noli quere fieri iudex
n vtute valeas irrupe iniq
tateb ne forte extimescas
facie potentis z poas scandalu

28 i agilitate tua/ De 2° pu xix.
Doctrina viri p paciam noscit
Et ps Bn paciētes erūt ut
annuncient/ De 3° ps mansue
ti hereditabūt terram. Eccii x.
Sedes supborum duciū destrux[it]
dnus et sedere fecit mites p eis.
De 4° ysa lx. Qui sunt isti qui
ut nubes volant et quasi co. ad fe. su/
ps eius dabit in pen. si co. u
et vequ/ Sec. Et my° animalia
singula corpus hebat alas sex
q. d. bn instructi erant ad ex
cendum officium pdicatoribus/ p^a
ala e lex naturalis 2^a lex moysi
3^a doctrina prophetarum 4^a doct.
evangelica 5^a doctrina aplica
6^a expositorum scripta. quibus
talibus volat pdicatores nc i
altum nc ymum nc dextrorsu
nunc sinistrorsum volant/
Vel sex ale sunt vi opa mie/
que incorrant. Mt xxv Esu
rivi et cetera quibus volat. i celum/
Vel sex ale sunt vi opa mie spu
alis que continentur i hoc vsiculo
Consule castiga solare remit
te fer ora. Itē vi ale sunt cog
opm vi dierum quorum notitia i
altum sublevat scientes et
opantes. Itē vi ale sunt vi tri
bulacōes quibus dns pbat et
elevat a terra pdicatores/ De
quibus Job v. In sex tribulacōibus
liberabit te deus pu. Qui sperant
in dno mutabunt fortitudinem/ assument
vsa xl. Qui sperant i dno muta:
but fortitudinem/ assument
pennas sicut columbe current
et nō laborabunt/ ambulabunt
et nō deficient/ et i circuitu et
intus plena sunt oculis. i intus
i conspectu dei et extus i q̄tu
hoīum reprehensibiles phet vi°
Oculis simplices filii dei sine
reprehensione i medio nacionis pue
et pversē. Ro. xii. pvidentes
bona nō tm coram deo sz ecia
co. hoīb3. Itē plena sunt oculis
i. circumspectoēt delibacōe. In
circuitu quo ad opa exteriora
et intus quo ad oracōes et desideria
q. d. pdicatores circumspiciunt
nō sola opa ymo et cogitacōes
et desideria pu. iiii°. Omni custodia
sua cor tuum. Itē i circuitu
intus plena sunt oculis qr se
mundos servant et alios exem 27
informant. Itē i circuitu et intus
plena sunt oculis qr hnt noticiam
exterioris hystorie et interioris
allegorie/ ut p hystoriam sim
plices/ p allegoriam pfectores
instruere possent. 1. Cor. ii°.
Cum venissem ad vos fratres
nō veni i sublimitate sermonis
aut sapientie et infra Sapientiam
loquimur inter pfectos/ Et requiem
nō hebant/ i. a laudibus dei
nō cessabant/ Nō enim requies
sz ocium excluditur nc labor
laudancium assigitur/ sz laudis
continuitas in . Hec requie
sunne quiescere a laude nunquam
cessare/ Vnde Augus. i li. de ci. dei
Vacabimus et videbimus vi
debimus et amabimus amabimus
et laudabimus. Ecce quod erit i
fine sine fine. Ecce ocium vel
vacacionem et laudacionem quia
Vnde ps Benedicam dnm i oi. t.
sp̄ laus eius i o. m./ Sz certe modo nō
sufficit laus oris nisi sit laus et
cordis et opis. Vnde Augus. cum
e si lingua laudat/ et vita
blasphemat/ q. d. talis laus nō
e laus nec placet deo. Eccii xv.
Nō e speciosa laus i ore peccatoris
Sz qn vita laudat et lingua
concordat tunc est laus pfecta.

Et volabo et requiescam

nunc in ymum

c l

26 vii ps Ego ad mfsam z lac
psl lau, Ido dr alibi david
Laudabo dnm i vi m no solu
i lingua mea psalla do mo
qm diu fuero, Die ac nocte
i co[n]ti[nue] vl die pspite vl nocte
adusitatis. Hec em laus pla
cet deo, que nc pspite nc adu
sitate interrupit. Gz multi
sit siles philomene que no
cantat nisi i estate, sic multi
no laudat nisi i pspite. De qbi
ps Cofitebi tibi cu bn fec.
Luc viii ad tpc credut z i tpe
teptacois rece. Aliqui ecc
siles sut pincioni qe cantat
pua queni nidet nc cantat
nisi i mag yeme. Sic isti
numq nisi i mag infirmite.
De quis dr ysa xxvi Dne i
angustia requisierut te
z i tribulacoe murmurs doc
trina tua eis, ps Multiplicate
sut infirmitates eorz postea
acceler. Gz boni sui se lau
dat dnm z i advsit z i pspib
vn ysa Aia mea desidera
bit te i nocte z i spu meo z i
pcordijs meis de mae vi
gilabo ad te. Itez eodem Qui
venusti dni ne tacet z ne
de silen ei, donc stabiliat z
donc po ihe lau i tra. Itez ysa
lxij Sup muros ihe gsti cu
tos, die z no n i ppm no ta[cebunt]. Itez
ysa xxi Ad me clamat
seyr qui de nocte z dicit
custos quid fuit mane z nox.
Si quritis i nocte quite i mae
z c convertimi ad me z venite
sectum. De forma ad laudes
subdit Viventia corde ore
ope. Hec em e debito z dana
que e i corde p fide i ore p
cofessionem Ro x. Corde creditur ad

21 iustitiam, ore au cofessio fit ad sal[utem].
Et i ope p approbacoem Nam si
des sine opibus mortua est.
Ja ij. Huic eq dr Apoc vij. Et
omnes qui dt in dne deo. tc
B fact z c. Sequitur sto sto Hec
laus z cofessio trinitatis. Dns deus
omps hec e laus et cofess
unitatis. Tunc dt sanctus qz tri
nitas e i psonis singularit
dt Dns deus omps qz unitas
e i na, sine i maiestate. Qui e
z qui erat z qui venturus est
h sumit eternitas maiestatis
ut sit ppetuitas laudis, et
nota q eleganter po Sanctus
i laude dei. sanctus em id e est
q agyos i sine tra que mel
clemita e infirmior z obscurior
z aridior. Nota z arida notitia
gen ij. Dicito pmo sanctus pri
sine tra h e sine infirmitate
qz omnibus potest et trinitatis e et cum
filio z spu sco aucte. Vel
sanctus pr i sine tra h e sine
infirmitate psoe qd dr qz pri
po appar. Ne crederetur p antiquitate
pri sicut alij pres ipo
sing. Scdo z dt sanctus filio sine tra
h e sine obscuritate ignorantie
qd dr qz filio appar sapia
ne ppr iuvetute crederetur ig
norans sicut alij filij. Dt z
tercio Sanctus spu s h e sine tra
i sine ariditate z duricia
malicie qd dr qz spui sco
appar benignitas ne putetur
crudelis ppr huius nominacoe
Sap i Benignus e spc sapie
z n libavit ma a la s. Itez eodem
xij O qm bonus z suavis e
spc tuus dne omnibus, potestate.
Dns potte deus cardo operis
cosumatoe. Itez dns gle deus i
na omps i virtute. Judith ix
Tu es ipe deus nr qui [illegible] bella

28 ab inicio et dns nomen tibi e.
Exurge brachium tuum sicut ab
inicio et allide virtute eorum in
virtute tua cadat virtus eorum
Item dns metuendus, ds honoran
dus omnibus invocandus, qui e
eternalis quamvis natus temporalis
hebr. xiij. Ihs xps heri et hodie et
in secula. Item qui est eternalis Exo.
iij. qui est misit me ad vos et
hoc est nomen meum. Item qui e immuta
bilis Jac. j. apud quem non est trans
mutacio nec vicissitudinis obum
bracio. Et qui erat ante mundi con
stitucionem sine principio, Gen. j. In
principio creavit deus celum et terram. Item qui
erat antequam fieret homo Joh. viij.
antequam abraham fieret ego sum.
Et qui venturus est ad iudicandum
et similia facere videatur. Abac.
iij. Similia fecit expectare eos quia
veniet et non tardabit. Item qui e sine
mutacione, qui erat sine incho
acione, qui venturus est sine de
sinacione, ps. a seculo et in seculum tu es
deus. Contra est dictum contra iudeos qui
dicunt xpm mortuum, qui erat
dicitur propter arrianos qui dicunt
habuisse inicium, qui venturus est
dicitur propter hereticos qui dicunt iudi
cium iam factum et amplius non futurum.
De quorum pericu. dicitur in novissimis
diebus in deceptione illusores
iuxta proprias concupiscentias ambulantes
et dicentes ubi est promissio aut
adventus eius, ex quo enim patres
dormierunt omnia sic perseverant
ab inicio creature. Et cum darent
id est attribuerent et danda esse pro
fiterentur et predicarent, illa maior
alia maior orante et universi pre
dicatores gloriam fidei sue et
honorem operibus bonis et benediccionem

venerunt. a dis futuris. Item gloriam
pro ortu. honorem pro ascensione, ben
diccionem pro spiritus sancti missione. Item
gloriam confessione, honorem vite, ben
diccionem doctrine, hec enim omnia
attribuenda sunt deo a quo e
omne bonum Jac. j. omne datum
optimum etc. Item gloriam patri pro creacione
honorem filio pro recreacione, ben
diccionem spiritui sancto pro premissa glorificacione
hoc xpi. ex quo omnia et per quem
omnia quoniam omnia ipsi gloria. sedenti super
thronum in xpo. iudici Jo. v.
pater non iudicat quemquam sed omne
iudicium dedit filio ut omnes honorificent
filium sicut honorificant patrem, viventi in secula se
culorum eternaliter licet mortuus fuerit temporaliter
Ap. j. fui mortuus et ecce sum
vivus in secula seculorum procidebat
quarum maior alia id est universi pre
dicatores dicentes et ostendentes
se ipsos xpm glorificandum honorandum et benedicendum quia solus
dat sanctis suis gloriam et honorem
et benediccionem. Et procidebat
id est se humiliabat exemplo eius se
niores id est universi vetus et
novi testamenti fideles. coram sede
nte in throno se in eius reputacione
nichil reputantes, nichil enim
sed ei totum attribuentes quia dicitur
in ysa. xxvj. omnia opera nostra
operatus es domine in nobis. non nobis domine non
nobis domine sed nomini tuo
da gloriam. Item in fine psalmi ortatur
gloria pro id est inclinat religiosi
quod dicitur ipso facto cum multitudine
angelorum luc. ij. gloria in altis
simis deo etc. Et adorabant
viventem in secula seculorum id est debitum
honorem ei exhibebant sicut est homi
num de ps. Venite adoremus
dominum et procidamus ante deum. Et mittebant
coronas suas ante thronum id est xpo. 29

30

iudici victorias suas ascribebat
i. cum temptaciones et tribula-
ciones et precipue contra hostes vic-
tarent non sibi sed xpo attribue-
bat / dicentes dignus es domine deus noster ac-
cipere gloriam et honorem et virtutem quia tu creasti omnia
(Dicentes) dignus es dignissime co-
gnitu et digna. domine mala pu-
nies deus bona facies iuste
te et tua nobis tribues. Acci-
pe ab omnibus creaturis gloriam
laudem cordis et honorem laudis
oris et virtutem laudem operis q. d.
laudandus et glorificandus et
honorandus es corde ore opere
Et subdit causam. quia tu creasti
omnia. et ideo scilicet ad te refunda-
mur ut ad locum unde exeunt flumina
fluant Eccl. i. Judith xvi. deus
totius creature tu es. Et ne credere-
mus quod subito et ex improviso
creasset omnia dixit ideo subdit
et propter i. per voluntatem tuam erant
i. arte. scilicet sciencia dei. sic archa ut
domus ante est in mente artificis
quam fiat actu. Jo. i. quod factum
est in ipso vita erat. et creata sunt in ex-
istencia quia tamen prius erant in dei
sapientia / Capitulum v.

c. v.

Et vidi in dextera sedentis. Pars
huius secunde visionis que continet
hoc totum quintum capitulum in quo ostenditur
iohanni sacramentum redempcionis humane.
Et dividitur hoc capitulum in xiiii partes
in prima ostenditur iohanni dispositio divina de
redempcione generis humani / in secunda
ponitur desiderium antiquorum de
impletione illius disposicionis i.
et vidi angelum / in tercia ostenditur af-
flictio antiquorum de dilacione
i. et ego flebam / in quarta ponitur con-
solacio flencium i. et unus de
senioribus / in quinta ponitur adimple-
cio predicte disposicionis i. et vidi et
ecce in medio / in sexta ostenditur quid sibi
reddunt deo de apericione libri
i. per adimplecione disposicionis i.
et cum aperuisset / in septima ponitur con-
gratulacio angelorum de re-
dempcione et liberacione hominum i.
et vidi et audivi / in octava ponitur
confessio sanctorum in congratulacione
angelorum i. et iiii^or animalia dicebant
Et vidi. Copulatur quinto capitulo
quia hoc quod ostenditur in hoc capitulo non est alia
visio a precedenti sed illi sicut pars
parti coniungitur / sed in precedenti capitulo quod
incipit post hec vidi prius dictorum
ordinativa ostenditur quod visio
illa erat alia a precedenti / secundo
bene dicit et vidi cum aliis que dicta sunt
in iiii^o capitulo i. dextera sedentis super
thronum i. xpi qui constitutus
est a deo patre iudex vivorum et
mortuorum librum i. scripturam
sacram. scriptum intus et foris / intus
quo ad vetus testamentum
in quo erat abscondita sub fi-
guris redempcio nostra / foris
quo ad novum testamentum
ubi est manifesta redempcio
nostra / Item scriptum intus per sensum mis-
ticum / et foris per sensum hystoricum
Item scriptum intus ad perfectorum ex-
ercitium / et foris ad minorum do-
cumentum / Item scriptum intus
ut secreta sapiencie indignis
claudantur et foris ut dignis
ostendat exercendi in studio de-
lectamentum augeatur / Item scriptum
intus ne manifesta vilitas
contempnatur et foris ne ignota
penitus dimittatur / Item scriptum intus
quo ad iusticiam divinam et foris
quo ad iusticiam humanam.
Et dicit liber iste esse in dextera
non sinistra quia promittit eterna
non temporalia et quia ducit ad dex-
teram ubi agni collocandi sunt
math. xxv. Signatum sigillis vii
i. multis obscuritatibus clausum penitus.

2 Tenebrosa aqua in nubibus aeris i. obscura
intelligencia in scripturis ysa. xxix.
Erit vobis visio omnium sicut verba
libri signati quem cum dederint sci-
enti litteras dicent ei lege ipsum
et respondebit non possum signatus est
enim. Iste liber iste est christus
in quo sunt omnes thesauri sapiencie
et sciencie absconditi ut dicitur Col. ii.
Cuius signacula sunt vii sacra-
menta redempcionis in lege figu-
rata et a prophetis predicta. Primum est con-
cepcio sive incarnacio que fuit
figurata in concepcione ysaac gen.
xxi. et propheta ysa. viii. accessi
ad prophetissam et concepit filium.
2m est nativitas que fuit figurata
in nativitate ysaac gen. xxi.
et propheta ysa. ix. parvulus natus est
nobis. Et de utroque istorum dicitur
nobis ysa. vii. Ecce virgo conci-
piet et pariet filium. utrumque et figuratum fuit
Numeri xvii in virga aaron que
una nocte floruit et fron-
duit et fructum fecit. 3m est passio
que fuit figurata in morte
abel gen. iiii. et de ymolacione
vitule ruffe Num. xix. Et
agni Exo. 12 et propheta ysa. liii.
tamquam ovis ad occisionem ducetur
Ier. xi. ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimam. 4m est des-
census ad inferos qui fuit fi-
guratus in sampsone qui tulit
portas gaze Iudic. xvi. et
propheta Za. ix. tu autem in sanguine
testamenti tui eduxisti vinc-
tos de lacu in quo non erat aqua.
5m est resurreccio que fuit figurata in
filio mulieris sareptane iii
Reg. xvii. et propheta osee vi. vivi-
ficabit nos post duos dies in
die tercia suscitabit nos. 6m est ascensio
que fuit figurata in translacione
enoch gen. v. et in raptu helye

iiii Reg. ii. et propheta ysa. lxiii. quis
est iste qui venit de edom. et
ps. ascendit deus in iubila-
cione. Septimum est adventus ad iudicium 3
qui fuit figuratus in archa
post diluvium per colorem igneum
gen. ix. et propheta ysa. iii. dominus
ad iudicium veniet cum senibus
populi sui. His vii sigillis clausus et
signatus fuit liber donec ipse
veniret et aperuit ea ut postea
dicetur. Liber iste scriptus fuit
intus et foris. Intus sapiencia increata
foris sapiencia creata per quam sciuntur omnia
sicut alia. Et est scriptus intus in
anima [illegible] et foris in
corpore vulneribus lateris et pedum
et manuum. ps. foderunt manus
meas et pedes meos etc. Iste scriptus
intus in anima vii donis spiritus sancti
ysa. xi. Requiescet super eum
spiritus domini spiritus sapiencie et intel-
lectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus sciencie et pietatis
et replebit eum spiritus timoris domini. Et
foris in corpore vii infirmitatibus
ysa. iiii. in die illa apprehendent
mulieres vii virum unum. [illegible]
[illegible] ac per ignoran-
ciam et peccatum. De quibus Iob
In vi tribulacionibus liberabit te
dominus et in septima non tanget te
malum. Et scriptura interior potest
dici sciencia [illegible]. Scriptura
autem exterior vii verba que protulit
in cruce quibus nos docuit vii
bona. Liber iste est divina
disposicio de reparacione generis humani
ut dicit glossa scriptus intus in veteri
testamento obscure sub litera clausus
et paucis ad modicum revelatus
et foris in novo testamento ubi
manifestata est et adimpleta
disposicio. unde iudeis dictum est
exo. xii. ad vesperum ymola-
bitis agnum in ultima etate

reparacoe gris humani sciat futura
p[er] x[rist]i passione[m]. Septe[m] sigilla
libri s[un]t figa[tur]a s[an]c[t]a p[at]riarch[arum]
a[u]c[tori]t[at]e enigmata d[i]c[t]a p[ro]ph[et]ar[um] [et]
sub quib[us] di[vi]na dispo[sitio] de re-
paracoe ho[minu]m clausa latebat.
Ab et[er]no sc[ri]pt[us] fuit hic lib[er]
q[ui]a ab et[er]no disposuit de[us] re-
pare gen[us] humanu[m] s[ed] no[n] ab
et[er]no fuit ou[er]tus ut sigillat[us]
liber s[ed] q[ua]n[do] ce[pe]runt e[ss]e s[an]c[t]i sag[e]
ph[et]ie tu[n]c ce[pi]t liber oui[ri] et
sigillari. Sigillu[m] u[er]o libro
appositu[m] [et] si libru[m] claudit ne
videat[ur] t[ame]n s[i]t q[uo]d id q[uo]d s[e]c[re]tu[m] i[n]
eo latet nou[m] vi[det]. ysa. xxiiii
Clamat secretu[m] meu[m] michi.
Secretu[m] m[eum] m[ichi] q[ui]a fuit ade
de t[er]ra v[ir]gi[n]e plasmaco q[ui]a e[ius]
dormicio q[ui]a mulieris de
costa dormie[n]t[is] formacio q[ui]a
abel occisio q[ui]a diluuij i[n]un-
dacio q[ui]a abrahe c[ir]cu[m]cisio
q[ui]a rubi visio q[ui]a v[ir]ge floricio
q[ui]a agni ymolacio q[ui]a s[er]pe[n]tis
eleuacio [et] multa hui[us]mo[d]i n[am]
signacula fu[er]u[n]t q[ue] o[mn]ia p[er]
x[rist]m ap[er]ta fu[er]u[n]t. vn[de] Cor[inthios]
x. O[mn]ia co[n]tingebat ill[is]
i[n] fi[gur]a. Ecc[lesiasti]ci xxiiij. hec o[mn]ia
liber vite. Iste liber p[otes]t dici
cor x[rist]i i[n] sacro altari sc[ri]pt[us]
int[us] co[n]solacoib[us] [et] suauita-
tib[us] plenu[s] [et] for[is] sp[eci]eb[us]
visibilib[us] [et] tect[us] [et] sig[na]t[us]
sigillis vij i[d est] miraculis q[ue]
s[un]t ibi. p[ri]m[um] e[st] q[uod] fit de pane
no[n] mutatu[m] manet id q[uod]
p[ri]us sicut cognicio mea
mediate voce fit tua ma-
nens mea. s[ecundu]m e[st] q[uod] ta[n]ta mag-
nitudo sub ta[m] p[ar]ua sp[eci]e co[n]-
latet sic i[n] puppilla oculi

tot[us] mons recipit. 3[m] e[st] q[uod] t[o]t[um]
corp[us] p[ro] o[mn]ib[us] hominib[us] mitt[itur] no[n]
diminutu[m] cadit po[stquam] q[uod] clauso
vtero intrauit [et] exiuit de v[ir]gi[n]e
[et] de sepulcro ut iam posset
dici. Sic patuit clauso v[tero]
p[ro]diit sepulc[ro]. 4[m] e[st] q[uod] co[m]edi[tur]
no[n] co[n]sumpt[um] vel diuisu[m]
sicut p[er] vox habe ab oc[u]lo
videt[ur] comedi[tur] n[on] t[ame]n mi-
nuit[ur] vel diuidi[tur] ut ite[rum] pos-
sit dici Sic edi[tur] hic t[ame]n
remanet t[ame]n integ[er]. 5[m]
e[st] q[uod] ab immu[n]dis tangi[tur]
[et] su[m]it[ur] n[on] t[ame]n pollui[tur]. Sic
radi[us] sol[is] lutu[m] tangit sine
co[n]tami[n]acoe sui. 6[m] e[st] q[uod] a
plurib[us] su[m]it[ur] [et] i[n] plurib[us] loc[is]
co[n]ficit[ur] n[on] t[ame]n augetur vel mi-
nuit[ur] sic ignis candele no[n]
minuit[ur] [et] si multe ca[n]dele
inde accendant[ur]. Septi[mu]m
q[uod] ibi q[uan]titas sine q[uan]to [et]
dulcedo sine dulci [et] multa
hui[us]mo[d]i que no[n] e[st] reperire ali-
quate[n]us i[n] na[tur]a. io[hannes] d[omini]. ysa. xxix
Erit nob[is] visio o[mn]i[u]m sic[ut] v[er]ba
libri sig[na]ti que cu[m] dederi[n]t
scie[n]ti l[itte]ras dicent ei lege
ip[su]m [et] r[espon]debit. No[n] possu[m]
sig[na]t[us] e[st] eni[m] q[ui]a nu[n]q[uam] e[st] mortal[is]
quilibet possit ad liquidu[m]
explicare. Iste liber i[s]te p[otes]t
dici c[on]sc[ienti]a sc[ri]pt[ur]a i[n]t[us] diuinis
co[n]solacoib[us] [et] for[is] i[n]d[u]c[ti]s
eb[r]ulicoib[us]. Septe[m] sigilla
s[un]t vij v[ir]tutes sub q[ui]b[us] latet
vij b[ea]titudines. p[ri]m[um] sigillu[m]
e[st] paup[er]tas sub qua latet
regni adepcio. 2[m] mansuetudo
sub q[ua] latet t[er]re possessio. 3[m]
e[st] luct[us] sub q[uo] latet co[n]solo[acio]
4[m] sitis [et] esuries s[ub] q[ua] latet

6 satiitas. Sextum est miseria sub quo
latet non miseria sed misericordia. Septimum est
iudicia sub qua latet visio
divina. Octavum est pacificatio sub
qua latet divina filiatio. Hec
sigilla clausa fuerunt quousque
dominus ipse aperiens os suum dixit:
Beati pauperes spiritu etc. Mt. v. Secundo
Et vidi angelum. Hic secunda pars et quia
ostenditur desiderium antiquorum de
impletione divine promissionis
super reparatione generis humani
que illis sigillata erat. Unde glossa
Beati patres intellexerunt aliquam
a deo dispositam reparationem
hominum et quomodo fieret exoptabat
Sed quo fieret ignorabat.
Dicit ergo et vidi i. mente intellexi
angelum i. patres veteris qui
dicuntur angeli propter vite puritatem
et dicuntur singulariter angelus
propter concordie et fidei unitatem
fortem propter exoptationis longa-
nimitatem / et virtutem tolle-
rancia predicantem i. inquirentem
et aliis innuentem. I. Petri i.
De qua salute exquisierunt
atque scrutati sunt prophete qui de
futura in nobis gratia prophetaverunt / scru-
tantes in quod vel quale tempus sig-
nificaret in eis spiritus Christi. Voce
magna i. desiderio et studio ma-
gno. Luc. x. Beati oculi qui vi-
dent que vos videtis. Dico enim vobis quod
multi prophete et reges voluerunt videre que vos
videtis et non viderunt et audire que vos au-
ditis et non audierunt. Hoc autem desidera-
bant antiqui propter multa. Primo
ut deo reconciliarentur. Job ix.
Non est qui utrumque valeat ar-
guere et ponere manum suam in
ambobus. Ibi glossa quia Christus in ambobus
manum suam posuit quia homi-
nibus operandi exemplum tribuit et deo
in se opera quibus placaretur ostendit.

cuiusmodi aliquis umquam facere 1
potuit. 2o ut dei familiaritatem
quam amiserant assequerentur.
Cant. viii. Quis michi det
te fratrem meum sugentem ubera
matris mee ut inveniam te foris
et deosculer et iam me nemo
despiciat. Bernardus. Iam promissiones
et visiones non recipio / figuras
et enigmata nolo / ipsas quoque
angelicas species fastidio
omnes quippe superat specie et
pulcritudine ihesus meus. 3o ut
legis austeritas et onus mitiga-
retur. Act. xv. Hoc est onus quod ne-
que nos neque patres nostri portare
potuimus. Ysa. x. Computres-
cet iugum a facie olei. 4o ut
scripture clause patribus aperirentur.
Job xxxviii. Numquid post ortum
tuum precepisti diluculo et
ostendisti aurore locum suum.
Aurora est scriptura que post ortum Christi
fuit aperta. 5o ut captivi de
lymbo liberarentur ubi multi
erant. Job xvii. In profundissimum
infernum descendent omnia mea.
Sed Christus liberavit. Za. ix. Tu vero in
sanguine testamenti tui eduxisti. 6o ut ab
eis obprobrium dyaboli tolleretur.
Ps. Aufer a me obprobrium et con-
temptum. Usque exal. in insid ire
et exaltavit me domine. 7o ut natura
humana exaltaretur. Ps. Te-
nuisti manum dexteram meam et in vo-
luntate deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Cant. i.
Osculetur me osculo oris sui. Et hoc
desiderium antiquorum vehementer
exprimunt per vii antiphonas que
cantantur ante nativitatem domini in
adventu. De quo dicit Bernardus. Desi-
derium patrum suspirantium car-
nem presentiam Christi frequenter cogi-
tantibus compungor et confundor
in me ipso et vix contineo lacri-
mas. Cuius namque tam mentem gau-
dium ingerat hoc gracie exhibicio

8 quantum antiquis intulit sola
promissio. Quis est dignus aperi-
re librum .i. divinam dispositionem
implere et mysteria clausa sub
figuris et enigmatibus mani-
festare et solvere signacula eius
.i. obscuritates legis explanare
Sed mirus ordo preposterus quia
prius est solvere signacula libri
et postea aperire librum. Sed Christus
prius dispositionem implevit in se
quod est aperire librum. deinde per
predicationem suam et apostolorum impletam
dispositionem manifestavit
quod est solvere signacula libri.
unde Act. i. Cepit Ihesus facere et
docere. Et nemo poterat .i. neque
in celo ut angelus neque in
terra ut homo purus neque subtus
terram .i. separatam corpore anima
aperire librum .i. dei dispositionem
implere hoc est redimere genus hu-
manum. Quia quamvis habuit bonum quod
creatura totum deo debet. unde alias
Nisi unigenitus dei filius mo-
reretur genus humanum non redi-
meretur et non redemptum periret
Neque respicere illum .i. perfecte
intelligere librum vel libri
apertionem .i. modum nostre redemp-
tionis. Nam et si antiquorum
aliqui cognoverunt futuram
incarnationem et passionem et
preludia nostre redemptionis
tamen numquam ad plenum modum
scire potuerunt. unde et beata virgo
de modo dubitans dixit ange-
lo Luc. i. quomodo fiet istud. Et Jo.
et baptista dicit Jo. i. Ipse est qui post
me venit qui ante me factus est cuius
non sum dignus ut solvam eius corrigiam calciamenti
quasi dicat. Non sufficio sicut oportet
de ullis explicare unionem
naturarum in Christo. Ysa. liii. generationem
eius quis enarrabit. Quod de
humana generatione Christi non solum de divina

9 intellige ut innuit glossa. Et ego
flebam multum. Sed quare flebat
Jo. quia aut intelligebat aut
non. Si non, ergo non debuit flere
quia nesciebat quid erat in libro. Si
non intelligebat, ergo non debuit
flere sed potius gaudere quia scie-
bat iam esse impletum. Solutio est
in glossa. quia hoc dicit Jo. in persona antiquorum
non sua qui flebant et dole-
bant propter dilationem. Nam sicut dicitur
Prov. xiii. Spes que differtur
affligit animam. unde hic magister
ttia probi quod ostendit afflictio an-
tiquorum propter dilationem redemp-
tionis quam exoptabant. dicit
glossa Jo. in persona antiquorum. Et ego
flebam multum .i. dolebam
quia nemo dignus inventus est
aperire librum .i. redimere genus
humanum quia omnes iniquati
erant ut dicit glossa Job. xiiii. secundum
aliam literam. Nemo mundus a
sordibus et infans cuius vita
unius diei est super terram. Ephe. ii.
Omnes nascimur filii ire.
Nec videre illum .i. perfecte intelligere
ut dictum est. Sed adhuc queritur
quare dicitur non dicit Jo. quod angelus
fortis predicabat voce magna
flebat cum gereret typum an-
tiquorum. Responsio. ad innuendum quod
una est ecclesia ex patribus veteris
et novi testamenti. Cant. vi. Una
est columba mea. Et unus de
senioribus. Hec est nostra probatio quam
post fletum consolatio. unde dicitur
Et unus de senioribus dixit mihi
.i. cetus prophetarum qui dicuntur unus
propter fidem et veri prophete unum
Num. xi. et uno spiritu prophetabant
unde Job xxxviii. Numquid coniungere
poteris micantes stellas plia-
des .i. numquid prophetas facies in
unum concordare ut sic unum sen-
tiant et unum predicent. Et non quia

10 no d Ne fleas qr nale e hoib
de dilatoe vel desidate dole
7 qnto desidiu maius e tato
e de dilatoe dolor maior Vn no
phibent flere pueros sz fletu co
tinuare. Vn sensus est Ne fleuit
i fletu ne cotinuabis nam
cito consolorum Ecce i tpo
vicit i vincet ptitu ei p
futo pphica dictu posuit
qr quod futuru erat i vei ex
ystenti uidimit pphe ia fcm
i dd scripta sicut i leo ij aute
fortiu supatus e sic Leo i xpc
qui fuit leo i natiui Leo
siquidem cauda vestigia sua
delet ne coprhedat Sic xpc
cauda huani vestigia di
uinitatis abscodit ne dyab
cu inueniret. Vn ysa xlv
Vere tu es deus absconditus.
ysa xi Leo qi bos paleas
comedet. Itē leo fuit i pdi
catoe qr audacter sine hua
no timore arguebat maio
res Mt xxiij Ve uobis scribe
7 phar. Osee xi q leo ru
giet qr ipse rugiet 7 for
midabunt filij maris Itē
leo fuit i passioe qr et ipse
dyabolum uicit 7 pda de manu
eius tulit. Num xxiij Ecce
ppls qi leena cosurget 7 qi
leo erige 7 no accubabit
doc deuoret pda gen xlix
Catulus leonis iuda ad
pda ascēdisti fili mi req
escens accubasti ut leo
Deut xxxiij Dan catulus
leonis fluens largit ex ba
san Dan interptat iudicium ba
san cofusio. Et i passioe
fleuit dns largit qr ptoo
res ad iudicatui se cofusioi.
Itē leo fuit i ?rone qr mortuus
etia die virtute pris qi uoce
eius suscitatus fuit Num xxiiij
Accubans dormiuit ut leo
7 sicut leena qua suscitare
nus audebat. ysa xxxi
Et ūo si rugiat leo 7 catulus
leonis sup pda sua. occurrit
ei multitudo pastorum a uoce
eorum no formidabit 7 hec fuit
post ?one 7 sci spc missione
qā ita fortes facti aplī
ut multitudine scribarum et
phariseorum aliquo no timent
Itē leo erit i iudicio qn emittet
rugitu terribile Amos iij leo
rugiet quis no timebit
Itē leo dormit apertis oculis
7 xpc vincere dimitteret expira
Et no q dt Ecce quod est
aduerbiu demonstrandi qr visi
est ille qui vincet. ysa xxv 11
Dicet i illa die Ecce deus n
iste, expectamus eu 7 salua
bit nos luc i. Ecce ergo co
7 pa fi q d inuisibile pareat
De tribu iuda procedens
uulneratus michee v. Et tu
bethlehē effratam paruulus es
i miliatibus iuda ex te egre
ssus qui sit dnator in ysrael Math
ij Et tu bethlehē terra
iuda nequaq mi es i pri iu
ex te ei exiet d q reget ysrl
Et p hoc excluditur error
qui dnt q xpc n assupsit
carne de virgine sz de ethe
fecit sibi corpus 7 transfudit se
i vtm virgis Vn dixit q xpc
natus e de uirgine no fuit de
uirgine Contra quos aplus dt
gal iiijo Vbi uenit plenitudo
tpis misit deus filiu suu factum de m
re Radix dauid glo proce
dens a dauid, vel fundatu
dauid pruontros procedens
a dauid quo ad huani ysa xi
Egre virga de ra yesse Et fundatu

12 david quo ad divinitatem que est
radix et principium omnium Jo. i. omnia
per ipsum facta sunt. Ro. xi. ex ipso
et per ipsum et in ipso omnia. Aperire
librum et solvere vii signacula eius
q. d. iste qui vicit librum aperuit
i. divina dispositione implevit
hic est quia humanitatem redemit
et vii signacula solvit i.
occulta sub misteria declaravit.
Et vidi et ecce in medio throni et q.
ostenditur impletio dispo-
nis et bonum continuatur habet pos
petit. Ibi enim ponitur consolatio
fletum ex promissione et hic
impletio promissionibus. Unde dicit
et vidi sicut unus de senioribus
dixerat mihi et exequitur Jo. quod
dixerat vicit leo. et ecce in medio
throni i. in medio prelatorum per
iiii or mundi climata currentium et in medio seniorum i. in medio
doctorum. In antiquis est
sapientia et in multo tempore prudentia
Job xii. Agnum i. xpm humilem
et mansuetum. Stantem
et tamen adiuvantem. Unde act.
vii Stephanus inter lapides
vidit ihesum stantem ex omnibus
dante lux. xxii. Ego sum in medio
vestrum tamquam qui ministrat. Jo. xiii.
Exemplum dedi vobis etc. Iste in medio
omnium stat quia pro omnibus mor-
tuus est. ii ad Cor. v. xpc
pro omnibus mortuus est. De hoc
agno predixerat ysa. xvi. emitte
agnum domine dominatorem terre de pe-
dem i. beata virgine ad montem
filie syon i. ecclesiam vel de gen-
tilitate ad iudeam. Sed quid
est quod supra eodem vidit Jo. dominum
sedentem super sedem et nunc videt
stantem et tamen eadem est visio. Sed
etiam vidit eum ambulantem

Sic diversitas ymaginis ostenditur
diversitate virtutum vel effectuum
ymaginata, non statum.
Nam primo vidit Jo. dominum
ambulantem quia dominus exci-
tat suos et discutit merita sin-
gulorum. Iste quod vidit stantem
quia dominus suos iuvat. Item
ambulat ihesus ut socius per
viam ambulandi in medio vij be
mortuo non timeam. quoniam tu mecum es.
Sedet ut dominus psalmo dixit dominus
domino meo sede a dextris meis. Stat ut
deus act. vii. Stetit ihesus et
notavit sedem et dixit glo.
Stat ut deus compatiens ut homo
iste quid vult dicere quod est unus
de senioribus consolationi ioh-
flentis notavit ihesum leonem
tunc Joh. exhibitione videt
eum agnum. Solo hoc notatur
duplex ratio. In leone significatur for-
titudo divinitatis per quam vicit.
In agno figuratur mansuetudo
humanitatis in qua fuit occisus. Ite
vel ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimam. Iste leo
est dominus malos puniendo,
agnus bonos redimendo. Iste
leo fuit in promissione ut infir-
mos roboraret. Agnus in ex-
hibitione ne mentes pavida
formidaret. Iste leo fuit re-
surgendo agnus moriendo
et propterea leonem spes ominis con-
fortet, et eligat timorem pas-
sionis. Tamquam occisum hic
insurgunt et insultant manni-
chei qui dicunt xpm non vere
corpus habuisse sed fantasticum neque
vere mortuum sed fantastice.
Sed dicunt quod xpm expressum
veritatis sit Jo. i. quasi unigeniti a
patre. Sed si status erat quo occi-
sus hoc status in divinitatis occisus in

17 huam[te]. Ido dr tqm occisu qr
i alta natm. Simile i ps. Si
nd moyses elr eo ste i cof. i
cossp eo, ezuo cofractq si ste-
tit, Sz dr qr stetit i dimite
cofractq i hunaite. hoc sr
leuitc xvi. p duos hircos
quoz vnq ymolaba[r] alr
portans pcta ppli i desrtu
dimitteba. Jte tqm occisu
dr qr i se ve fuit occisq rel b
i meb[us] tqm occisq e i quib
totic occid. Ap[oc] xxv. eo vm
ex minimis meis fecit m fe.
Et petro dixit dns. Vado ro-
ma itm crucifigi. Et Actus dix
paulo Saule saule qd me p[er]se-
qris. Jte tqm occisu dr qr adhuc
ht dns cicatrices vulnerum i
testioni q reprobos qui n[ec] p[er]
eo noluit pati. qs ostedet i
iudicio. Za. xiii. Cz sut plage
iste i medio manuu tuarz. Et dic
i his plagatq su i domo eorz
qui me diligebat. Jte tamqm
occisu qr cito surrexit. no
de morte b qi de sopno sur-
rexisse iudica. Vn ps. Ego
dormi et sopo. s. et exsurrexi.
ii Cor ult. Et si crucifixus ex
infirmitate b vivit ex vtute dei.
Moralr et docet hic plato
ut sit leo p audaciam pru[dentie] xx-
viii. Fugit impiq nemine pse-
quete, iustq qi leo cofides
absqz tiore erit. Jte i eod. xxx.
Leo fortissimq bestiarz ad
nullq pauebit occursu. Ta[lis]
fuit helyas de quo dr. Eccli
In dieb[us] suis no ptimuit pn-
cipem. et i p[er]ncia vicit eu n[ec]
supauit eu ullus. Ido dr
Ecci vii. Noli petere fieri iudex n[isi]

// appet[e]

v[ir]tute valeas irrupe iniquitates
ne forte extimescas faciem
potetis et ponas scandalu i
agilitate tua. Jte dz eeé agnq p
masuetudinez et humilitatem. Ap[oc] xx.
Discite a me q[uia] Mt[h] v. Bti
mites qm ipi pos[sidebunt] t[er]ram. Et regit
etiam. Ido fuit claus moy-
ses i pricipe et duce ppli qr
erat masuetq. Vn Nu[m] xxii.
Erat moyses mitissimq sup
omes hoies qui morabant i
tra. ps. Suscipiet masuedo
s. i superiore ueniet et compicient
ex a utilq coringet masuetq
platq qui dux. Dz igr fieri
quedam mixtura i plato ex
iustia, Leonis, ex mia, agni,
ut sit iustq et micors b plq
micors. Sic eni lr de dno
Justq et multu micors dugq.
Cu utrq b sit nccrm plq tn
a nob amari appeciat qz tenri.
Ja. ii. Judiciu fi miia illi q
no fac[it] miam. Superexaltat at fiet //
miam iudiciu. Eccs vii. Noli
ee iustq multu nz plq sapi-
as qm nece est. ysa. xv.
Lupq et agnq pascent. et leo
qibos paleas comedet.
hec at sit qn i plato sit mixta
iustie et mie ita ut n[ec] iustia
miam expellat, n[ec] mia iusti-
tiam nimis emolliat. Vn p-
lato dr. V. Vba prius hebs
vba nuc hec. Sz heu hodie
ad lram leo uicit, et agnq
occidit qr multi plati p vio-
lencia opprimunt subditos
et deuorat masuetos. Eccti
xiii. Venato leois onager
i heremo sic pascua diuitu
paupes. Ezc. xix. sctis eleo
et didicit pda facere i exactores 17

16 z homies devorae Et cu d
Ecci Noli ee ut leo i domo
tua subutes domesticos tu
os/ Vn g° d Jo q mi d leone
vincete z agnu q occisu
q i platis pnit z viat va
pacitas z crudelitas; z ma
suetudo z pietas fere oibz
est ociosa/ Ja v. Agnus q
occisus e ab origine mundi/
Vn d ab oigine mdi q sta
ti ut ovi platy i mdo/ occidit
i eo masuetudo z pietas/
Sc Hente corna vii/ que
ptat/ pfectiuitate/ p cornua
eni desi regia ptas Dav j
Exaltt cornu salutis nos
p vii enu cornua mi pfectu
tas tpis q oe tpe septe
nario diciz agi Dan vii po
testas eq ptas etna q no
aufei z reg eq q n corrpe
Luc j Et regni eq no e fis
Et oculos vii i cogitcois
vniusitate/ p vii vniusitas
designa/ Ecci xxvi Dno
do an qm crearen oima st
agnita Sic z p9 pstm re
spicit oia/ Hc p vii cornua
su plati cornuti qui z dnt
ee cornei/ carne eptedetes
p cotinecia/ z putu suorz
ignorancia/ z capiti adhe
rentes/ p iugem meditacoem
z p fide z amore q st radi
ces cordis/ De p° dr deut
xxxiii qui dixit pri suo
z mri sue nescio vos/ z frib
suis/ ignoro illos z nescierut
filios/ Hii custodierunt
eloquim tuu z pactu suu s
uauit/ ps No cogre gne co
de sagn mre eo no eo p lm
Ecce z sub noie d dns ps

1A Audi filia z v z incli a t z o p
t z do p tui/ Hic dr abrahe
qui typu tenet platoz geii
xii Egredere de tra t z de
cog t z de de do pa t et
veni i ter q mra tibi Facia q
te i gte mag i platu/ Aut
demu qm egressus fuis/
Moysen z volut i itine oc
cide angelq q ducebat
secu filios z uxore Exo x
Huic i comedacoe noui
saccdocii dr ad hebr vj Mel
chisedech rex salem sacdos
dei summi pmus quid inpre rex
iustie Deinde at z rex salem
qui e rex pacis sine pre i
mre sine genealoya/ z ita
maifestu est/ si h ordine mel
chisedech exurgit alig sac
dos No s lege madati car
nalis fcus est s s ututem
uite insolubilis/ Reprbacio
quidz fit pcedes mandati
pp infirmitate z iutilitate
Sz audi quid dicar Job xxi
de platis modnis Egredi
entr q greges pauli eoz
z infantes eoz exultat
lusibz Et b para Gen eoz
pmanet cora eis/ ppique
turba z nepotu i cospcu
eoz/ Vn vno episcopate
co pgemes epat/ Hodie
ab e qui nullos ht pueros
ceras fit epc ipa die multos
ht nepotes z cosanguneos
de mira cetra de ta subita
gnoe multorz Ysa lxvi
Nuq parturict tra i die i
vna aut parturie gens sil
qm parturiuit z pepit syo
filios suos/ Hc e i cod xlix
dr ad ecclm Dices i corde
tuo quis genuit m istos
ego sterilis z no pariens tusm
gta z captiua/ z istos quos

eminuit ego destituta et sola
et isti ubi erant. Ad hec videt
ypa. ult. Adducet magister eos
sibi modo de cunctis gentibus
donum domino in equis et quadri-
gis et in lecticis et in mulis et
carrucis ad montem sanctum meum
iherusalem et assumet ex eis sac-
dotes et levitas .i. de illis fient
decani archidiaconi et episcopi. De illis
episcopis carnalibus qui nepotes
et sanguineos intuitu sanguinis
promovent in ecclesiis conqueritur dominus
eze. xliiij. Sufficiat vobis sce-
lera omnia vestra domus israel eo
quod inducatis alienos incircumci-
sos corde et incircumcisos carne
ut sint in sanctuario meo et pol-
luant domum meam. Abac. ij.
Ve qui edificat civitatem in
sanguinibus et preparant urbem iniqui-
tate. Naum iij. Ve civitas sangui-
nium universa mendacii dila-
ceratione plena. Sophonie iij.
Ve civitas provocatrix et re-
dempta civitas, columba non
audivit vocem et non suscepit
disciplinam in domino non est con-
fisa ad deum suum non appropinquavit
principes eius in medio eius quasi
leones rugientes iudices
eius lupi vespere non relinquebant
in mane, prophete eius vesani viri
infideles sacerdotes eius pol-
luerunt sanctum iniuste egerunt
contra legem. De secundo dicitur .j. Cor. vj.
Qui adheret deo unus spiritus est
per Innocentes et recti adhe. m.
Et recte dicitur Christus de prelatis. De
hijs cornibus dicitur in psalmo omnia
cornua peccatorum confringam et
exaltabuntur cornua iusti. Deinde per vij
oculos significantur prelati quod debent
esse in capite et unde totum corpus

certe De primo dicitur Eccl. ij. Sapi-
entis oculi in capite eius. Ps.
oculi mei ad dominum. et ut sedeat
meum. De ij° dicitur prov. iiij°. oculi
tui videant recta et palpebre
tue precedant gressus tuos.
Vera causa sunt vij spiritus dei .i.
prelati spirituales. Ps. qui facit
angelos suos spiritus .i. spirituales
missi in omnem terram ad predi-
candum verbum dei. Hebr. j. omnes sunt
administratorij spiritus missi in ministerium
propter eos qui hereditatem capiunt
salutis. Item per vij cornua possunt
intelligi vij dotes beatorum
spirituum, per vij oculos vij dona
spiritus sancti. que omnia habet Christus perfecte
specialiter ... vij spiritus
dei per terram respiciunt utrumque. Mis-
si in omnem terram .i. in omni terra
existentibus promissi. Johel ij°. Ef-
fundam spiritum meum super omnem
carnem. Sap. j. Spiritus domini re-
plevit orbem terrarum. Et venit agnus .s. in
mundum et accepit inquantum homo
de dextera sedentis in throno
.i. a se ipso deo et dei filio librum
.i. legem ad sciendum et alijs ad
aperiendum. Et licet Christus homo graciam
intelligendi scripturas et alijs
aperiendi acceperit a toto trinitate
dicitur tamen accepisse a filio propter
unionem et quia filio appropriatur sapiencia
et quia filius dei unigenitus homo
Math. xxviij. Nemo novit nisi
quia unigenitus unus est Christus.
Et cum aperuisset librum
... per capitulum quod ...
sancti reddunt deo ...
...bus humanis .s. imitacionem et
laudem. Imitacionem ... in ...
... emulacionem quia Christus se
humiliavit formam servi accipiens
Sic et sancti se humiliaverunt propter ipsum

20 Et nota 2 i Ceciderunt / 2m est
carnis mortificacio p eius ei
xc mortuus est / et ipi ppt se
ipos mortificant. et nota cu
dr habentes singuli cytharas /
3m e latitudo amoris / xc
eni ex magno amore mor-
tuus e p se / et sci silr ppt
amore ipius se morti expo
nunt et nota cu dr et phya
las / 4m e oro p se inimice / xc
eni orauit p inimicis et sci
silr q no 1 plenas odora-
mentorum / p aialia ud et
seniores intelli' vniuersitatis co-
rum Vna p alia intelligunt
illi qui seminant ideo / vel p
xxiiij or seniores illi qui se
exercent i vj opibus mie / p aialia
et doctrina iiij or euuangelistarum / Er
go et cu apuisset librum agnus
i. cu legis mistica sub oc-
culta maifestasset et diuina
disponet de redimendo gene
huano implesset iiij or alia i
vniuersi pdicatores et xxiiij
seniores i omnes fideles opa
mie iuxta doctrina euuangelica
implentes Ceciderunt coram
agno de se humilia sentientes
dni magnificantes ab ipo
iustificari humiliter postulan-
tes Ceciderunt dr no descen-
derunt qr humilitas ne sit
descensus qr se e i ymo iplens
id consilium dni luce xiiij o Si
uitatus fueris ad nup va-
et recu i no lo ut e ne re
In hc at q dr Coram agno
notatur duplex medicina humilitatis
et cary ptu qui e vet sic
i ecclesiastici Qui at coram ago
tadit uidet agnum et vi
ab eo et ita hc no rectitudo
intercoris habentes singuli
cytharas i carnes mortificatas
ubi tot sunt corde quot i hoie
membra / et omnes dnt tangi
qr omnia membra que peccauerunt
dnt puniri Ro vj Sic exhi-
buistis membra vra seruire immu-
dicie et iniquitati ad iniquitatem
Ita nunc exhibete membra vra
seruire iusticie i scificacioz. ysa
xxiiij Omne cytharam circui
civitatem meretrix obliuioni tra
dita bn cane / frequenta can-
tum ut memoria sit tui. Et singuli
dr qr no omnes vna sz singuli
sb cognia agere dz penitentiam
luc xv Siquis uult post me
venire abneget semet ipm
et tol c. sua / Et phyalas au-
reas i corda lata et lucida
Lata quidem p caritatem lucida p
castitatem et aurea p sapientiam
celestem / De po dr ij Cor vj o
Os nrm patet ad uos o co-
rinthij Cor nrm dilatatum e
dilatamini et uos / De 2o ysa i
Lauamini et mundi estote / De 3o
pu xxij Qui amat cordis
mundiciam ppter gram labiorum
hebit amicum regem / De iiij o
Qui sapiens corde appella-
bitur prudens pu xvj plenas
odoramentorum q sunt orones
scorum i plenas deuotis oratoibus
et piis desideriis / ~~pu~~ cu
les oros scorum / Et compatur
deuota oro odori quia odor ci
tuquaqz se effundit et
oibus se comunicat Sic scorum o
se extendit ad omnes et
quanto odor intencior e tanto
diffusior sic oro quanto de
uocior quior e et fructuosior
Vn paulus p oibus docet orari
i thi ii o obsecro pmum omnia fi
obsecraciones oroes postulaciones

gratiarum actiones pro omnibus hominibus
(in margin: principibus) pro regibus et omnibus qui in sublimitate
sunt constituti. Et est sic odor aromatum
sic et devota oratio. Ecclesiastici xxxv
Oratio humiliantis se penetrat nubes
donec propinquet non consolabitur.
Canticorum iii. Que est ista que ascendit per
desertum id est per celum sic virgula fu-
mi ex aromatibus mirre et thuris et universi
pulveris pigmentarii. Et cantabant
laudando et exultando in domino
canticum novum de huius generis
renovatione. De quo dicitur ysaie xlii
Nova quoque ego annuncio antequam
stati sub dicitur. Cantate domino can-
ticum novum laus eius etc. scilicet
Vel novum de nova nativitate
que fuit de matre sine patre. Prima
quidem fuit sine patre et matre
ut adam. Secunda de patre sine matre
ut eva. Tertia de patre et matre ut
cayn et omnium aliorum. Hec fuit
quarta et nova quia de matre sine patre.
Ieremie xxxi. Novum faciet dominus
super terram femina circumdabit virum.
Ibi fuerunt tres mire novitates
scilicet deus homo, mater virgo, cor fidele.
Propterea ecclesia prima die cantat etc. Cantate
domino canticum novum quia mirabilia fecit.
Dicentes ore corde opere. Dignus
es domine deus noster quia immunis a
peccato et plenus virtutibus. Accipe
librum id est adimplere divina dis-
positionis et solvere signacula eius
id est legis misteria sub figuris
tecta manifestare. Quoniam occisus
es id est occidi permisisti. Et redemisti
nos scilicet qui sub peccato detineba-
mur conclusi. Romanorum xi. Conclusit
deus omnia sub peccato ut omnium
misereatur. Deo id est ut eternus quos (in margin: sermo eius)
prius captivos suscepisti. Ysaie l.
Ecce iniquitatibus vestris venditi
estis. In sanguine tuo id est pretioso. I Petri i.
Non corruptibilibus auro et

argento redempti estis de
vana vestra conversatione paterne traditionis
sed pretioso sanguine agni
incontaminati et immaculati
Ihesu Christi. Incontaminati quia sine
originali, immaculati quia sine
actuali peccato fuit. I Petri ii. Qui
peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius.
Ex quo non dicitur pro sanguine tuo
redemit totum genus humanum per
sufficientiam. Ex et in sanguine id est
in fide et virtute passionis
sue redemit tantum bonos per ef-
ficientiam. Ex omni tribu et
lingua et populo et natione id est genera-
tione trium filiorum noe.
Dicit tres tribus et in qualibet tribu
sunt plures lingue et in qualibet
lingua plures populi et in quolibet populo
plurime nationes et in qualibet aliqui
sunt redempti quasi diceret. Ex omni
natione que sub celo est con-
gregasti electos. Unde ait Matthei viii.
Multi ab oriente et occidente
venient et recumbent cum abra-
ham ysaac et iacob in regno celorum.
Et fecisti nos id est omnes redemp-
tos deo nostro regnum et sacerdo-
tes id est regnantes spiritualiter. Et
nos ipsos humiliter offerentes
et pro aliis orantes. Et regnabimus
presentialiter super terram id est super carnem car-
nem nostram subicientes. I Corinthiorum ix.
Castigo corpus meum et in servitutem
redigo. Iste rex ea fures et
latrones id est motus carnales peni-
tus effugantes. Ecclesiastes x. Beata
terra cuius rex nobilis est.
Proverbiorum xx. Rex qui sedet in so-
lio iudicii intuitu suo dissi-
pat omne malum. Et eodem capitulo
Dissipat impios rex sapiens
et incurvat fornicem id est arcum
triumphalem. // Et vidi et
audivi. Hec vii pars ubi ostenditur iohanni

23 quo sancti angeli congratulantur de
reparatione generis humani inde
laudantes dominum. Secundo quantum ad imp-
tedicti parte egit iohannes de con-
gratulatione hominum ubi ostendit quod ex
illa congratulatione homines
imitantur dominum sed tamen quod ipsum lau-
dant. Sic angeli non domi-
nantur dominum quia non sunt eiusdem
nature et ideo putant eum imitari. Unde
hebreorum ii nusquam angelos ap-
prehendit sed semen abrahe ap-
prehendit. unde debuit per omnia fra-
tribus similari. Et ego et vidi et
audivi id est intellexi ac si vi-
dissem et audissem vocem id est con-
gratulationem angelorum multorum
existentium in circuitu throni id est
prelatorum et aliorum id est predicatorum
et seniorum id est doctorum ut omnium
electorum qui in operibus nunc est
maiorum ... exempla.
Ex quo patet quod angeli et ma-
iores et minores et mediocres pariter
circumeunt et custodiunt et
defendunt. Cum enim diabolus cir-
cuit ad devorandum id est per-
probabile est quod boni circueant
circa nos ad defendendum. Psalmus
angelis suis mandavit de te ut
custodiant te in omnibus viis tuis. Ysaias lxii
Super muros tuos ierusalem constitui custodes
toto die et nocte perpetuo non tacebunt. Psalmus
immittit angelos in circuitu eum
immittit dominus id est missi venient.
Et erat numerus eorum milia milium.
hoc dicit ut ostendat quia quanto maior
attestatio tanto magis erat
gaudium. Sicut nato domino
non unus angelus sed multitudo
angelorum cecinit gloria in ex-
celsis deo. Luce ii. Propter hoc quod dicit
milia milium notandum quod numerus
angelorum finitus est et infinitus.

Ille enim unus finitus est, sed populum 24
plenum unus est infinitus quia non dicit
quod sint duo vel tria milia sed
milia milium. Deo quia videt
omnia finitus est numerus angelorum
nobis autem infinitus. Unde Job xxv
Nunquid est numerus militum eius. Dan. vii
milia milium ministrabant ei et decies
centena milia assistebant ei. Voce magna
dicentium id est magna congratulatione.
Nam si gaudium est in celo angelis
dei super uno peccatore penitentiam agente ut dicitur Luc.
xv. quanto magis est eis gaudium
de totius generis humani salvatore.
Dignus est agnus qui occisus est
accipere virtutem gloriam immunitatem a
peccato. Secundo nunquid in ipso instanti
incarnationis habuit Christus immunitatem
a peccato omni. Constat quod sic. Et er-
go dicitur quod dignus est accipere quia oc-
cisus est. Non enim ex merito pas-
sionis habuit Christus immunitatem peccati
sed ex unione anime ipsius ad verbum
unita immunis fuit a peccato in ipso
instanti conceptionis sue. Christus fuit
post passionem ad sicut modo est.
Sic ipse quo ad se ipsum habuit immunitatem
peccati sed nobis accedit merito pas-
sionis quia ex passione habent baptismo
vis regenerationis et omnia sacramenta
inde habent virtutem suam. Vel sic
merito passionis accepit immunitatem
peccati quo ad evidentiam secundum
philosophum propter quod et deus exaltavit eum
et dedit illi nomen quod est super omne nomen gloria quod
est deus. Et ideo vera non tunc dicit
illi deus non quo ad notitiam hominum
et divinitatem id est fidem et notitiam quod sit deus
sed fuit occisus et sapientiam id est omnium
cognitionem sed vivus fuit ignoran-
tia habuisse cum fuit parvulus
et fortitudinem qua diabolum vicit
sed victus fuit in morte ipsius et
honorem quia fuit inhonoratus.

26 Et gloriam impassibilitatis quia fuit
passus, et benedictionem quia fuit co-
lucatus. Dignus est virtutem contra suam
pusillanimitatem et divinitatem contra
suam corruptibilitatem / sapientiam
contra suam ignorantiam / fortitudinem
contra suam imbecillitatem / et honorem
contra suam confusionem / et gloriam contra
suam miseriam / et benedictionem
contra suam maledictionem. Dignus
est agnus accipere virtutem 1o ad
iudicium quam in primo occultavit
Math. xxvi tunc videbunt filium
hominis venientem in nube cum
virtute magna et maiestate. Et
divinitatem in ipso iudicio quam occul-
tavit in patibulo. Ibi enim ab-
scondita est fortitudo eius id est di-
vinitas ut dicitur Abac. iii. Et
psalmus Cognoscetur dominus iudicia fa-
ciens. Jo. v. Pater non iudicat quemquam
sed omne iudicium dedit filio ut omnes ho-
norificent filium sicut honorificant patrem. cognoscet ipsum
dominum sit puerum. Et sapientiam in
sua examinatione qua iustissime illos
reprobabit et iustos eliget. Fortitudinem
in reproborum damnatione, et honorem in
resurrectione et gloriam in ascensione et
benedictionem in fidelium multipli-
catione. Et omnem creaturam
dominus in omnibus creaturis que in celo sunt
ut angeli et que super terram
homines et que sub terra demo-
nes. Et mare et que in eo sunt
id est omnes creature. Math. ult. Data est
michi omnis potestas in celo et in terra.
philip. ii. factus est obediens usque ad
mortem propter quod et deus exaltavit illum et
dedit illi nomen quod est super omne nomen ut in no-
mine Jhesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum
quod dicit omnis creatura erit ei subdita
ut de ea faciat quidquid voluerit.
Math. xi. Omnia michi tradita sunt a
patre meo. Dignus est sic dignus est agnus

qui occisus est id est promissus occidi
accipere virtutem et divinitatem et 27
sapientiam id est unum divine virtutis et
divine sapientie id est verbum quod est
dei virtus et dei sapientia. j. Cor. i.
Et dicit dignus dignitate quia
et virtutis et fortitudinem expug-
nandi fortem et deprededi spo-
lia eius. Luc. xi. Cum fortis armatus
atrium suum custodit in pace sunt omnia que possidet.
Si autem fortior illo superveniens vi-
cerit eum universa arma eius aufert in quibus confidebat. Sic
dyabolus in mundo quem depredabatur possi-
debat in pace, venit Christus et
arma eius id est peccatores quibus ar-
matus erat abstulit. Ysa.
xlix. Numquid tolletur a forti
preda aut quod captum fuerit a ro-
busto salvum esse poterit. Et ideo quia
dicit dominus Equidem et captivitas
a forti tolletur et quod ablatum
fuerit a robusto salvabitur.
Et honorem omnium et angelorum adorationem
et congaudii subiectionem.
psalmus Adorate dominum omnes angeli eius.
Et gloriam in corporis et anime
stola. Ysa. lxiii. Iste formo-
sus in stola sua gradiens in multitudine vir-
tutis sue. psalmus gloriam et magnum decorem
inpones super eum et benedictionem in nativitate.
Luc. i. benedictus fructus ventris tui.
psalmus benedictus qui venit in nomine do-
mini. Deus dominus et illuxit nobis. Et omnem
creaturam ad obediendum et servien-
dum ei. psalmus Omnia subiecisti
sub pedibus eius. Jo. xvii.
Omnia mea tua sunt et tua mea
sunt. Omne in celo et que sunt in terra
id est angelos et homines. ephe. i.
Suscitans eum a mortuis et
constituens ad dexteram in ce-
lestibus super omnem principatum
et potestatem et virtutem et dominationem
et omne nomen quod nominatur non solum
in hoc seculo sed in futuro / totalis subiectio.

c. 4

28 sub pedibus eius et que sub te
rra .i. in inferno, Ecce ipse est ex
spolians principatum et potestates
tuis duxit confidenter. Supra 1.
Et habeo claues mortis
et inferni et mundi et qui est .i.
omnem mundum. Omnes audiui
dicentes omnes angelos uel
omnes creaturas Sedenti super thro
no et agno .i. christo sedenti secundum di
uinitatem et agno secundum humilitatem
Vel sedenti super throno et agno
.i. patri et filio. Benedictio et gloria
et honor et potestas, hec iiii or que
acceperunt a domino, angeli attri
buunt ei a quo recognoscunt
habere se omnia. Benedictio pro dono
creationis quia tam nobiles et in
tam nobili statu sunt creati et
fuit benedictio de rore celi
desuper .i. de sola gratia dei Gen.
xxvii. Honor pro reuerentia et
honore qua exhibet eis tota
ecclesia humana. Gloria pro dono
visionis dei et confirmationis
Potestas pro dono potentie qua
potentes sunt super demones
refrenandos. In secula seculorum
.i. semper et continue. Dicunt hec omnes
angeli sedenti super throno
et agno. Et cum hec habuerint
a principio angeli ante incarnationem
quomodo hec attribuunt agno,
Sic agno attribuunt quia per
ipsum eorum ruina reparata est
et per ipsum hec iiii or habuit et
omnia que habent quia per ipsum omnia
facta sunt Io. 1. Hec iiii or tamen secundum unam
glossam exponuntur de ipso agno
hoc modo Benedictio .i. exaltatio
sit ei et honor .i. impassibilitas
et gloria .i. immortalitas .i. viuere et
potestas quo ad omnium subiectionem
In secula seculorum .i. in eternum,
Est secundum aliam glossam Benedictio .i.

augmentatio gratie qua habemus in bonis 29
operibus et honor qui inde sequitur apud
deum et homines, et gloria de virtutibus
quas in baptismo accepimus et potestas
qua concupiscentiis resistimus,
Non nobis super est sed ipsi attribuimus
in secula seculorum. Unde ps. Non nobis do
mine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Item
Benedictio .i. laus sit ei pro donis
fortune que dat cotidie nobis
que benedictio de pinguedine
terre et honor pro donis nature que dat et
conseruat in nobis, et potestas glorie que
preparat nobis ymmo iam preparauit
Io. xiiii. Vado parare vobis locum
In secula seculorum. Et iiii or
animalia. Ecce tangit qualiter omnes
quod sunt confecerunt congratulationi
angelorum super hominum redemptione
Unde dicit et iiii or animalia .i. uniuersi pre
dicatores dicebant Amen testi
monio et congratulationi angelorum
plenius assensum et confirmationem
Amen enim notat assensum et confirmationem
Unde gloria ad predicatores ex of
ficio suo pertinet alios confirmare
Unde pe. dicitur Luce xxii et tu
aliquando conuersus confirma fratres tuos. Super iii o
Confirma cetera que moritura
erant. Ex quo patet predicatores
confirmare dicta angelorum quia sunt
maiores et digniores eis. Solutio
Duplex est confirmatio una est per ra
tificationem et hec est auctoritatis et pertinet
ad maiores sicut metropolitanus
confirmat electos episcoporum, Alia est per
approbationem et assensum et hec pertinet ad
minores, et de prima agitur hic
Amen enim est minorum et finis
orationis Unde 1. Cor. xiiii. Si benedixe
ris spiritu quis supplet locum
idiote quomodo dicet amen super tua
benedictione quoniam quid dicas nescit
Unde in hoc quod predicatores ad benedictionem
angelorum amen notatur quod sunt mi
nores illis Unde Mathei xi. Et minor

responsio

30 e i regno celo maior e i· t· iohe
bapta· In h° z q homies dicut
Amen z no ipi angeli notat
cocordia hom z angloz i lau
de dina· Vn pb pueniut prici
pes· i· angeli coiucti psallen
tib i me iuuecu· tympanistraz
i· laudanciu annatz z xxiiij
seniores i· puniusi doctores ul
vniusi fideles vl opa me
uio vin iiij or euangelistaz
nite dectes· Ceciderunt i facies
suas· i· se humiliaunt suas co
sidantes cosciab z no alios
indicates Cum em cadit sue
quet i facie sua i· frequet co
sidaret cosciam sua iudicat et
se z no alios Job v· visitab spe
ciem tua no peccabis Gal vj· Co
sidans teipm ne z tu tempteris
Et adoraunt corde ore ope
Quod se no dz ee i lra· sz qz
plees libri hut io exposui
viuete i secula sclorz· i xpm
qui vniut i se i etnu et dat
alijs vita Jo xiiij qz e° vino
z uos vinetis· Jte Jo v· Sicut
pr suscitat mortuos z viuifi
cat sic z fi quos uult vi z ita sic
pr ht uita i semetipo sic dedit
z fi vita hre i semetipo· c vj
Et uidi i dext hic incipit tcia
aps huius z uisio i q osten
septuplex stat eccle coticet
ij capitula s· vj z vij· Di
uidit at h tota pb i vij ptes
sm iiij sigilloz z statu eccle
Sigilloz em aptioni ad e q
statum eccle manifesta· In h
at vj° ca° cotinet aptio qmq
sigilloz z i pte aptio sexti
z sb h istud capim diuidi i vj
ptes· pma pb e de p° statu
eccle qui fuit tpe aploz q sm

p equm albu cuius sessor e xpc
qui p'mu sigillu apruit eccle
pimitie i· vdune mortuoz
que latebat i septa que sr
p aarone io h nole fuit ut 31
pdicare d' ut crederet re·
surrectoe mis timere pa·
z p pmitiu uiderat xpm
viuete z moriete vn eti
erat de eo huiusce pde dni te
at ipius edificati fuit i re
surrecto z io p'mo debuit
pdicari ne manib z vacua
eet fides coz· D' ego z uidi
oculo interiori q apruisset
agnus qui sol h potuit qz
ipe e sol dei uirt z di sap
i· Cor j· vn sap vij ipe sa
pie dux e z sapie emdator
Scie i eo vij doct e disci
pline z electo elect opm
illius· Vnu de vij sigillis
i· q copleti ? de ipo uz
ad ascensione i veti lege si
gillata iuit i· obscure p
dcm z audiui auditu in
teriori vnu de iiij or alalis
marcu qui e p'mus i hac vi
sioe z spalius agit de re
surr Jnde d' glo vnu i· iohem
sz h d' glo qz iohes de dni te
apus z alius intonuit qm
recte ultimo ecius xpc a morte
surrex de q re marcus
apcius scripsit z p huc p'mus
ordo pdicatoz sr qui cor
palem xpi re z eccle spu
lem pdicauit dicetes tqm
uoce tonitrui i· euidet z
terribile z mirabile multa
em mirabilia z terribilia pnut
z pdicauit z fecerut apli
ut magr dns qui ipi pdi
cabat· vn stupebat aut
omes z mirabatur ad inuice
dicetes Nonne omes isti qui
locuntur galilei sut· z quo nos

d p° statu eccle

2 audiuimus eos loquentes n l
magna dei. Sic eos audiuit
tonitruum ps vox tonitrui
tui in rota orbe terrarum. Deinde
quid dixit philosophus animal o
venit accedendo et inde in
telligendo. Ut veni a figuris
umbras abiciendo et inde
veri veritatem complete intelli
gendo hebreos x umbram habens
lex futurorum bonorum non ipsam
ymaginem rerum. Item venit fi
de et inde spe i. clare intelli
ysa vii secundum aliam litteram Nisi
credideritis non intelligetis
et vidi hoc audito et ecce equus
albus i. primorum predicatorum
cetus qui dicitur equus propter securitatis
audaciam contra temptationes et
tribulationum insultus et propter
fortitudinem qua fortiter
sustinebat adversa. propter auda
ciam predicationis quia audacter
predicabat veritatem. unde Job xxxix
Numquid prebebis equo for
titudinem aut circumdabis collo
eius hinnitum. Gl. narium
eius terror terram ungula fodit
exultat audacter in occursum
pergit armatis contempnit
pavorem non cedit gladio
Item propter velocitatem currendi
ysa v. Ecce isti qui ut
nu. vo. abac. i. velociores
pardo equi eius i. predicatores
heretici. Item propter pacienciam boni
pacientes erunt ut annuncient
ps per xix doctrina vestra
pacienciam nostram. unde apostolus
dixit dum luc xxi in paciencia
vestra possidebitis animas vestras. Sella
huius equi est iusticia que patet
locum sessoris i. xpo ps iusticia
et iudicium preparatio sedis. hester vi
homo quem rex honorare
cupit debet indui vestibus regiis
et imponi super equum qui de

sella regis est. Frenum quo ducitur 3
equus huc et illuc est obediencia ps
In freno et chamo maxillas
eorum constringe. Iac. iii. Equis frena
in ora mittimus ad consenciendum
nobis. Equi sunt exempla sanctorum
quia dant pedes et [illegible]
Cant. quam pulcri sunt gressus tui
in calciamentis filia principis.
ephe vi calciati pedes in preparacione
ewangelii pacis. Calcaria quibus
stimulatur equus timor et amor
ii Cor. v caritas christi urget
nos. Albus autem dicitur equus propter baptismum
quem predicabat in quo dealba
ta erit et qua albedine innocen
ter viuendo [illegible] De qua
dealbacione dicit ps asperges me
domine ysopo et mundabor lavabis me et super nivem deal
babor. ysa i. Si fuerint peccata vestra
ut coccinum quasi nix dealbabuntur et si fuerint ru
bra quasi vermiculus velut lana alba erunt. Item dicitur
albus propter maiorem claritatem cog
nicionis. Albedo enim inter omnes
colores magis participat de luce
et apostoli plus habuerunt de vera cog
nicione. unde eis dominus est specialiter
hoc verbum vos estis lux mundi. Et
Et qui sedebat super eum xpc
rector et dux illorum ysa. xxxiii
Dominus rex noster deus legifer noster
habebat arcum i. sacram scripturam
que dicitur arcus quia castrum domini
ecclesiam defendit et inimicos
eius vulnerat et occidit. sicut manu
tenetur. Job xxix arcus meus
in manu mea instaurabitur. Arcus
fit ex duobus ex ligno duro
et corda molli et licet corda sit
mollis tamen durum lignum inflec
tit. Lignum quod est duricia veteris
testamenti. corda est gratia novi testamenti
vel corda est misericordia. lignum iusticia
quam flectit misericordia. Iac ii. Misericordia
superexaltat iudicium. De hoc ar
cu dicitur gen ix. Arcum meum ponam

portare ponam inquit dominus arcum
meum in nubibus celi i. in hiis qui
a terra leuati per contemptum terrenorum
et desiderium eternorum / aquosi per
compunctionem / pluuidi per predica-
tionem / lucidi per conuersationem
/ alti per contemplationem / agiles
per obedientiam / molles per compassionem
choruscantes per bona opera
tonantes per comminationem / Cer-
te non est nisi horum portare arcum
i. huius predicationis officium.
Ex hoc arcu emittuntur sagit-
te que quosdam uulnerant ad
mortem et alios ad salutem
De quibus dicitur in ps. Sagitte po-
tentis acute / iste sagitte paruulorum
facte sunt plage eorum / ysa. xiii. Sus-
citabo super uos medos qui
argentum non querunt nec aurum
uelint / sed sagittis paruulos
interficient / et lactentibus non
non miserebuntur / Deut. xxxii.
Congregabo super eos mala
et sagittas meas complebo in eis / Item in
eodem. Inebriabo sagittas meas
sanguine et gladius meus deuorabit carnes. co-
sanguine. iiii. Reg. xiii. Sagitta salutis
super syriam. i. Reg. xx. Dixit
Jonathas ad puerum suum i. ad
studentibus vade et affer mihi
sagittas quas ego iacio non
quas iacit aristotiles uel plato
uel maniis quasi philosophia. Collegit
autem puer ionathe sagittas
et attulit ad dominum suum / quia
studentes ad honorem dei / non
ad lucrum mundi uel laudem hominum
Et tales autem sunt iste sagitte
de quibus ii. Reg. i. Sagitta ionate
numquam abiit retrorsum i. numquam
respicit temporalia / Et data est ei
i. professori tenenti arcum corona i.

tas quam diuinitas induta fuit
ut caput corona. Caput enim
coronam portat et corona caput
uestit. Sic diuinitas humanitatem
portat et humanitas diuinitatem
uestit. Can. iii. Egredimini
filie syon et uidete regem sa-
lomonem in dyademate quo
coronauit eum mater sua i. beata
virgo Maria in die desponsationis eius
i. in die incarnationis qua huma-
nitas diuinitati sociata est /
Et exiuit a patre in ventrem et
de ventre in mundum / Jo. xvi.
Exiui a patre et veni in mundum
Mich. v. Et tu Bethleem
leem terra iuda nequaquam minima es
in principibus iuda. ex te enim exiet dux
qui regat populum meum israel. Et egressus
eius a principio a diebus eternitatis
Vnde per hoc exitum tangit / secundum quid
et quibus et ad quid exiuit determinat.
minat. Primo tamen ut vincat
vincens enim exiuit quia de
utero clauso et non aperto exiit
sicut in utero clausum et non
apertum intrauit. ysa. vii. ecce
virgo concipiet et pariet filium. Eze. xliiii.
porta hec clausa erit et non
aperietur et uir non transibit per illam
i. per eam. i. quia homo quia dominus deus
deus israel ingressus est per ea-
m et erit clausa principi / ysa.
lxii. propter syon non tacebo et propter
ierusalem non quiescam donec egrediatur ut splen-
dor iustus eius. Syon interpretatur speculum
et signat beatam virginem que est
speculum totius ecclesie. et sicut
speculum ymaginem hominis
et maiorem se recipit totam
sine fractione uel lesione
sue integritatis. Sic beata virgo
filium dei in utero suo virum hominem
multo maiorem se recepit
sine lesione sue virginitatis et integritatis

6

vn elegantissime dicitur do egre-
diatur ut splendor iusti eius
Splendor a sole egredi-
tur sine solis lesione ut dicitur
in textu / Sic xpc virgine inta-
tat exiit / Sicut sydus radium
profert, virgo filium pari for-
ma / nec sydus radio nec mater filio
fit corrupta / Sic ergo vincens exiuit
exiens non vicit et exiuit,
ut vinceret diabolum carnem et
mundum / diabolum per humilitatem
carnem per virginitatem / mundum per
paupertatem / Vade fac tu simi-
liter si vis esse victor / De hoc enim
ipse dicit Io xvij exij dedi
vobis [?] iste data est ei corona
spinea et exiuit de urbem
vincens iudeos et pilatum
ut vinceret mortem et diabolum
De hac corona dicitur Mt xxvij
plectentes coronam de spinis
posuerunt super caput eius / De
exitu dicitur Io xix et baiulans
sibi crucem exiuit in eum qui
dicitur calvarie locus / iste data est
ei corona i. universitas fidelium
qui ei adheserunt ut corona
capiti ps exurge domine deus
[?] i p qd ma z s. pp [?] te
ps Circumdederunt me sicut
apes que in omni flore dulce-
dinem inveniunt / Et exiuit
de angustia iudee vincens
paucos de iudeis quos con-
vertit ad fidem ut vinceret in gen-
tibus per predicacionem apostolorum con-
vertendo eos ad fidem Act xiij°
Vos oportebat primum loqui
verbum dei sed quia repulistis il-
lud et indignos vos iudicatis
vite eterne ecce convertimur ad
gentes / iste data est ei corona
i. corporis stola et exiuit de hoc
mundo per ianuas mortis vincens

1

ipsam mortem ut vinceret infernum
spoliando ipsum Osee xiij ero
mors tua o mors morsus tuus inferne
Hoc posset esse thema de beato [illegible]
Exiuit vincens ut vinceret /
exiuit nequam de mundo per con-
temptum ipsius ut vinceret ipsum per
predicacionem / Aliter enim non potest vinci
mundus nisi per exitum ab eo / Sed quia
exiit dicitur exire totaliter ut nec de
mundo secum ferat nec de suo aliquid in
mundo relinquat / Quidam ex-
eunt de mundo corpore sed dimit-
tentes in eo cor et affectum suum in
mundo qui licet corpore sint in claustro
tamen corde et cogitacione sunt in
mundo / Sicut solet dici corpus
in choro cor in foro / Et tales sunt per
uxorem loth que post exitum de
sodomis retro respiciens mu-
tata est in statuam salis Gen xix
Statua figuram hominis habet et non vivit
Sic claustralis cuius cor est in
mundo figuram habet monachi sed non vi-
vit. j. Reg xix Nuncij saul
credentes invenire david in lecto suo
i. monachum in claustro non invenerunt
nisi statuam et pellem caprarum i. habitum
monachalem sine monacho / Sicut
petrus et Io credentes invenire
ihesum in sepulcro non invenerunt nisi
sudarium Io xx / Ideo abrahe
iam egresso de chaldea dixit
dominus Gen xij egredere de terra
tua / Et dicitur in glossa egressus
erat corpore sed adhuc illuc te-
nebatur mente / Alij exeunt de
mundo sed non totaliter quia non toto
mundo quia licet corde et corpore exie-
rit de mundo quo ad divicias
adhuc cor eorum occupatur deli-
cijs mundi et sepe cogitando de
delicijs mundi quas habebat in mundo
penitet exiuisse de mundo.
Et tales sunt per iudeos qui in
deserto suspirabant ad ollas
carnium egipti Num xi dicitur ind

8 Quis dabit nobis ad uescendum
carnes, recordamur piscium quos
comedebamus in egipto gratis
i. sine labore, in mentem veniunt
nobis cucumeres et pepones
porri quoque et cepe et allea. Et super
parum uulgus primitum quam ascen-
dat cum eis flagravit desiderio
carnium mortis. Et per filiis
israel alii exeuntes de mundo
portant secum multa de mundo
quidam honores ipsis quos adhuc
ambiunt in religione, alii divici-
as, alii delicias, alii mores
mundanos, verbi gratia modum emendi
scilicet, morem loquendi, morem
comedendi et alios gestus secu-
lares, et tales sunt per rachel que
furata est ydola laban et absco-
ndit sub stramenta cameli
ut dicitur gen. xxxi. Et ista ydola
laban nisi honores mundi et di-
uicie et delicie que multi ab-
scondunt sub stramenta cameli
i. sub pannis claustri. Sed timen-
dum est quod dicitur iacob. Apud
quemcumque inveneris deos tuos
necetur coram fratribus nostris. De hoc
dicitur ysa. xxxiii. Quis habitabit ex
vobis cum ardoribus sempiternis
i. cum illis fratribus qui habitant cum
ardore sempiterno i. caritate in
deum. Et unde qui ambulat in
iusticiis i. ex obedientia et loquitur
veritatem non vanitatem qui proiciat
auariciam ex calumpnia, i. ad
rem vel temporalis calumpniosum
et excutit manum suam ab omni
munere recipiendo et dando
qui obturat aures suas ne
audiat sanguinem i. detractionem ubi sanguis
effunditur, et claudit oculos
suos ne mala uideat, hic habitabit
in excelsis q. d. qui mundum et
mores mundi omnia dimisit hic

potest habitare in claustro. Item 9
ysa. xiiii. perdam babilonis no-
men i. uitam secularem hoc quod dicit et
reliquias i. gestus seculares
et progeniem i. opera secularia et
germen i. secularia desideria
hoc est quod dicit ad tytum ii°.
Abnegantes impietatem et cu-
piditatem et secularia desideria
sobrie et pie et iuste uiuamus
Sobrie nobis, pie deo, iuste
proximo. Et hoc est quod abrahe gen.
xii. Egredere de terra i. de car-
ne, et de cognatione i. de pen-
tela tua et de domo patris tui
i. de amore mundi et veni in
terram quam monstrauero tibi etc.
Et cum aperuisset hic est 2a pars huius
capituli in qua agit de 2o statu
ecclesie qui fuit tempore martirum
Aperto huius 2i sigilli est predi-
catio passionis christi que in lege
sigillata erat. Et vidi secundum
sigillum ad predictos i. aperto
hoc sigillum ad apertionem pro
credentes quia predicata veritas est
per quam motum esse deus, multi
de iudeis crediderunt quod
iudei sed deponunt quia homines
ascendebant illuc unum ipse
credat mouit quod eos quidem
persecutos quia a morte stephani
inceperunt ut dicitur act. vii.
Unde oportuit dispergi crede-
ntes gentiles ubi gentiles susti-
nuerunt molestias propter
nomen sunt pro eo dominum pacem
ut ex quo illius non tenerent mod-
dum pro domino quia dubius pro ipsis mor-
tuus est. Ergo iste fuit ty-
randorum ceteris, unde uersus
per crudelitatem, sessor est dyabolus
magnus gladius est potestas no-
cendi et occidendi sanctos. Dicitur ergo
Et cum aperuisset etc. qui

66

10 pcedes aperuerat. s(cilicet) agnus
sigillū scd'm i. cōsūmasset
passionē z ipā veri euidenē
ondiss3 quod sub lege clau-
sū erat. Audiui z(ecun)d(u)m al(iu)d ordi-
ne p(re)dicatorꝝ qui t(em)pe mar-
tiru passionē (con)tra p(re)dicabāt
vn sūt plura qui sp(eci)alit(er)
scribit de passiōe dni. dic(ent)es
veni z vide. ut p(ro)bs. vel veni
credēdo q(uo)d dicit z vide co-
z cerne p(ro)gnosce. z exiuit
ab amicicia dei ad odiū z p(er)se-
cucionē. vel exiuit ab occulta
malicia cordis ibi apta s(cilicet) mag(is)
opib(us) in(iqu)is. id (est) p(er) corp(or)is dolo-
z pe iniq(ui)t(atis). Alius equus sc(i)l(icet) sc(un)d(u)m
roseus. Superior quidē erat
bonꝝ s(cilicet) cetꝰ p(re)dicatorꝝ. hic malꝝ
s(cilicet) cetꝰ tyrannorꝝ. Ruffus i(d est)
crudelis z sanguinolent(us) sang(uine)
scorꝝ cruentatꝰ. De quo Za(charias) i(n) ca(pitulo)
vidi p(er) noctē z ecce vir ascē-
dens sup(er) equū ruffū z qui
sedebat sup(er) eū s(cilicet) dyabolus qui
tyrannos regit z ducit i(n)
mortē z oppressionē scorꝝ. Da-
tū ē ei i(d est) a deo p(er)missū. vt
sumet pacē de t(er)ra i(d est) quietē
ment(is) tollet a t(er)renis. Greg(orius)
Israel sabbatū recipit i(n) mun(do)
egyptus (contr)a p(er)cuciat(ur) muscarꝝ
multitudi(n)e. ysa. xlviij. Nō est
pax impijs dicit dns. Jo. xvj.
i(n) mundo pressurā hebitis i(n)
me aūt pacē hebitis. vel sic
vt sumet pacē de t(er)ra i(d est) il-
latis p(er)secucoibꝰ mentes bonꝝ
ab amore t(er)renorꝝ auellet
(quon)iam Cū mundus tot calami-
tates ingenerat q(uo)d ad n(on) ut
fugiat(ur) clamat. Luc. xij.
putatis q(uo)d pacē veni mittere i(n)
t(er)rā. Nō dico vobis s3 separacōnē
deo p(er)mittēte z dyabolo suggerēte

11 chri(st)o. tradet aūt fr(ater) fr(atr)em i(n) mor-
tē z pater filiū z exurget filij i(n)
parentes z morte afficient eos.
Jo. xvj. venit hora ut omis q(ui)
interficit vos arbitret(ur) obsequiū
se p(re)stare deo. Et ut inuicē
se interficient gladio p(er)cucie p(er)sua-
siōis quo mutuo se occidunt
multi. Judicū vij. mutua se cede
truncabunt. Josue viij. vociferan-
tes pit(er) z mutuo se occurrita-
tes p(er)cuti sunt eos s(cilicet) mali bonos.
Et datus ē illi gladius magnus
i(d est) p(otes)tas mag(na) p(er)sequendi z occi-
dendi scos. Et dicit gladius magnus p(ro)
multitudi(n)e occisorꝝ q(ui)a multos
occiderunt tyranni z p(ro) magnitudi(n)e
q(ui)a nō solū minores (ver)u(m) eciam maio-
res sicut aplos occiderunt.
vn tren. ij dicit ecc(lesi)a ad dnm
Jacue(ru)nt i(n) t(er)ra foris puer z senex.
virgines mee z iuuenes mei
cecidunt i(n) gladio i(n) die furoris
t(ui) i(d est) i(n) t(em)pe quo p(er)misisti tyrannos
fure(re) (contr)a scos. Tercius t(em)pe vite dic-
dieb(us) q(ui)a tūc exibat sol de
tenebris p(er)ditis uite i(n) luce
uite eterne z z q(ui)a tribulo il-
luiat bonos. ysa. xxviij.
Sola vexacio dabit intellectu
auditui. P(ri)mus equus fuit si(gn)at(us)
i(n)nocencia abel ysaac z ia-
cob dd. 2us i(n) crudelitate kayn
ysmael esau saul et ceteris
Simarijs que ponit petrus i(n)
itinerario suo p(ri)mus abel kayn
2us noe z gygantes 3us abra-
ham abymalech 4us ysaac
ysmael 5us iacob esau 6us
moyses z magi 7us dauid
saul 8us filius dei z iudei 9us
Symo magus petrus 10us [illegible]
antixp(istus). Et de hoc equo z eq(ui)te
suo dicit exo. xv. equū z ascē-
sorē p(ro)iecit i(n) mare, ut p(atet) i(n)

Nerone et valeriano et maxencio.
Et plus quam paulus laurencius
vincencius amplabant et du
torquebant eos //
Et cum aperuisset sigillum tercium
audivi tercium animal dicens Veni et vide. Hec est tercia pars huius capituli
in qua agitur de tercio statu ecclesie
et tercii sigilli apercione. Videbatur enim
dyabolus se nichil proficere in occi-
sione martirum sed magis eorum pa-
ciencia et virtute cercius vobo.... [39 status ecclesie]
suscitavit hereticos qui perverse
exponentes scripturam hereses
induxerunt Et quia fere omnes here-
tici nativitatem christi et deitatem negabant ideo ne-
cessarius fuit tercius ordo doctorum
qui incarnacionem domini probaret, et
ideo per tercium animal scilicet matheus qui
expressius scripsit de incarnacione
domini et nativitate eius, Et dicit in
hac parte iiii or. primo quis sit equus
tercius scilicet cetus hereticorum. 2o quis sit
sessor scilicet dyabolus 3o quid teneat quia
stateram que est perversa scripture
expositio. 4o postea consolacionem fidelium
ibi et audivi vocem. Et cum ap
peruisset agnus quia agnus aperuit
sigillum tercium id est ea que in 3o statu
ecclesie scilicet in tempore hereticorum facta sunt
audivisset ut ea que providisset
audivi tercium animal id est tercium ordinem
predicatorum per tercium animal designatum
qui in tempore hereticorum predicavit
instruxit homines de incarnacione
et nativitate eliminans errores
contrarios et astruens veram fidem
dicens Veni credendo eis que
audis et vide id est tibi provide
Et quare sit providendum subdit
Et ecce equus niger id est cetus
hereticorum sordibus peccatorum deni-
gratus Sed rigore paciencie exterio-
ris ne possit deprehendi eius ma-
licia palliatus, Unde bene dicitur equus
niger quia nigredo provenit ex
labore exteriori et carnis morti-

ficacione per quod calor naturalis
extinguitur, et ipsi modis
omnibus nituntur extinguere
fidem in aliis, que est spiritualis ca-
lor naturalis vivificans hominem
interiorem, Abac ii. iustus ex
fide sua vivit. Et iste equus
ipse contrarius est primo Nam iste
niger ille albus est, ille astruit
fidem iste destruit fidem,
Sessor illius christus est, sessor istius
dyabolus, frenum illius obediencia vel
laus divina. ysa. xlviii
infrenebo te laude mea
ne intereas, frenum istius
inobediencia et dei blasphemia.
Sella illius iusticia, sella
istius iniusticia, Ille servatus est
suo paciencia, iste defervatus
sine paciencia, ille albus pro mo-
destia iste niger pro malicia,
Et qui sedebat super eum scilicet
dyabolus qui regit alios et ducit
quo vult habebat stateram in
manu sua id est perversam scripture
exposicionem que statere comparatur
quia stateram sine pondere
sicut de facili movetur huc
atque illuc. Sic scriptura si non
habeat pondus catholice ex-
posicionis fluctuat huc et illuc
Et sicut stateram per astuciam
falli indicatores possunt male incli-
nari. Sic scriptura per astuciam
falli expositorum potest male
exponi Sed libros doctorum secundum
sanctorum exponi vult gregorius. xlix
usurpavit asinus fortis accu-
bans inter terminos, usurpavit
inter prius divinum memorans et
sanctorum catholicorum doctorum que scripta
accubat inter terminos quos
patres posuerunt id est secundum sanctorum
exponentes, unde Proverbiorum xxii
Ne transgrediaris terminos
quos posuerunt patres tui.
Job xiiii constituisti terminos eius

c 6

14 q(uod) p(er)cipi non potuerunt. Et sig(nan)t(er)
d(icit) habebat stateram q(uia) heretici
scripturam habent (et) non habentur ab ea
superbe ei d(omi)nantes suo sensui
eam coaptant. (Con)trario catholici
doctores non habent eam s(ed) habentur a
scriptura q(uia) humiliter subiciunt se
illi, captivantes intellectum suum
in obsequium (Christi) sicut d(icitur) 2 Cor. 10.
Item d(icitur) in manu sua q(uia) seipsos
mactando (et) nimis superficia-
liter operando affligunt. Sed
totum hoc faciunt ut videantur
boni (et) c(etera) faciliter decipiant
credentes h(omines). Et de talibus
dicitur Osee 12 Chanaan in
manu eius statera dolosa.
De qua statera dicitur Prov. 20.
Statera dolosa abhominacio est
apud dominum, pondus equum
7 voluntas eius. Item statera qua dyabolus
habet in manu sua est tribulacio quam
deus permittit et bonos et malos
affligendo ponderat. Ibi cog-
noscitur cito qui sint graviores
vel leviores ponderis. Qui enim ex
tribulacione moventur impacien-
ter vadendo vel peccando leves sunt
nec sunt iusti ponderis et tales
reicit deus. Qui autem non moventur
iusti ponderis sunt (et) tales po(rtat)
d(omin)us in thesauro suo. Act. 14
per multas tribulaciones etc.
Et audivi tamquam vocem s(cilicet) an-
geli existentis in medio iiij^or
aliorum i(d est) vocem Christi qui in medio
est ut doctor eorum dicentem.
Item angelus quia angelus loquitur
in animalibus (et) permittitur hic
auxilium sicut dicit Glo(sa) q(uia) in
pressuris hereticorum magis imminet
periculum (et) ex permissione auxi-
lii datur consolatio quod dominus
fidei in tercia parte capituli. Hec autem
vox nec alia est quam concordes doc-
trina predicatorum sanctorum vox

dicat subiungit Bilibris tritici
denario. Bilibris ad litteram est
vas capiens duos sextarios
sive duas libras. (Et) sicut sacra scrip-
tura habet duplicem intelligenciam
i(d est) hystoricam (et) misticam sive
litteralem (et) spiritualem, ita una libra est
sensus spiritualis. Triticum vero quod est cibus
nobilium hominum novum sicut testamentum.
Bilibris ergo tritici est intelligencia
novi testamenti duos sensus continens
quasi duas libras s(cilicet) naturalem (et) spiritualem.
Hordeum quod est cibus rusticorum
(et) iumentorum (et) duricia habet in cor-
tice s(ed) medulla intus dulcis est
sicut veteris testamenti scriptura que data
est rudibus iudeis (et) exterius in littera
pretendit duriciam s(ed) intus continet
suam intelligenciam. Et quia vetus
testamentum duos sensus habet sicut (et)
novum s(cilicet) litteralem (et) spiritualem, dicitur
similiter bilibris ordei. Sed quia con-
tinet vetus testamentum tripartitum est apud
iudeos s(cilicet) in legem (et) prophetas et
agyographa, ideo sunt tres bi-
libres ordei i(d est) tres partes ve-
teris (testamenti) quarum quelibet est bilibris
i(d est) habens duas libras i(d est) duos
sensus litteralem s(cilicet) intellectum (et) spiritualem.
Per denarium sicut unitas fidei.
Denarius enim regis habet ymaginem
(et) superscriptionem. Ymago vero ad
humanitatem, superscriptio vero refertur
ad divinitatem, de quibus est fides.
Unde denarius est unitas perfecte fidei
continet utrumque. Dicitur vendi illis
vel emi denario. Et bilibris
tritici (et) tres bilibres ordei
contra hereticos qui perverse expo-
nunt scripturam. De quibus agitur hic
sub specie nigri equi, quasi sic diceret
vox audita inter iiij^or alia:
Nolite timere vos fideles si he-
retici male exponunt scripturam
quia bilibris tritici i(d est) intelligencia
tocius novi testamenti tam secundum sensum litteralem
quam secundum spiritualem denario emitur vel

16 | 17

vendidit, scilicet veritate perfecte fidei, quia
solum habentibus veritatem perfecte
fidei dat intelligentiam novi testamenti.
Jacobi i. Si quis vestrum indiget
sapientia postulet a deo qui dat omnibus ha-
bundanter et non improperat, et da ei. postulet autem in fide nichil hesitans.
Et tunc habes expresse quod merito fidei
datur intelligentia scripture. Ve ego dicit
hic bilibris tritici denario et tres
bilibres ordei, id est sana intelligentia
veteris testamenti, hic utrumque simul emitur et
venditur denario, id est veritate perfecte
fidei, sicut et novum, sed merito idem
pretium est utrobique, quia eadem intel-
ligentia est in utroque testamento, quia rota
est in medio rote. Ezechielis i. Frustra ergo
laborant heretici, quia numquam per-
venient ad veram intelligentiam
scripturarum, deficiente veritate perfecte fidei,
contra in malivolam animam non intra-
bit sapientia, ut dicitur Sap. i. Per te bilibris
dicitur novum testamentum propter duo que continet,
precepta et consilia. Unde iuvenem qui
dixit domino: hec omnia servavi a
iuventute mea, dicit dominus:
unum tibi deest. Si vis esse perfectus
vade et vende omnia que habes. Mathei xix.
Et tres bilibres scilicet veteris testamenti
propter tres partes: legem, prophetas, agio-
grapha, quarum quelibet habet
duas libras, id est ceremonias exterio-
res et veritatem latentem interius,
que usque hodie occultatur iu-
deis. Unde ii Cor. iii: usque ho-
die cum legitur Moyses velamen est
positum super corda iudeorum,
et quia ipsi tenacissime adhe-
rent palee, medullam interiorem
non percipientes. Unde Job xxx:
mandentes herbas et arborum
cortices. Et vinum et oleum
ne leseris. tu scilicet qui sessor es
equi bussi, id est bonos probos,
qui male viventes mordaciter
increpat, et pusillos suaviter
consolatur. Sic samaritanus

qui vinum et oleum imposuit
vulneribus sauciati, Luce x. Et
quod dicit ne leseris intelligitur de
lesione anime, cui venia negatur
nocere sine pena multorum, corpus autem
ledi potest et occidi sine permissione
dei. Unde Job ii dixit dominus ad
sathan: Ecce in manu tua est,
veruntamen animam eius serva. Item Mathei x:
Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus, animam autem non possunt occidere.
Vel per vinum et oleum intelligitur novum et
vetus testamentum, que precipit dominus non
ledi, contra quod heretici prave expo-
nant, cum intentas veniet incor-
rupta. Vel bilibris tritici est
novum testamentum, et non quidem denario
comparatur, id est vita eterna. Unde qui
tamquam ad habendas has duas
libras tritici accedunt, propter
unum denarium habendum ac-
cedere dicuntur, ut non ad pretium
sine intendere querant nisi vitam
eternam. Mathei xx. Conventione autem
facta ex denario diurno, vel eos
in vinea sua, id est in sacram scripturam.
Tres vero bilibres ordei
que eodem denario comparantur
est fides et intellectus operantis per dilectionem
dei et proximi, ad eum fidei
medullam, quia nemo in hac
vita plene attingere potest in a-
vite non tritico sed ordeo
comparatur. Unde pauci sunt qui non
solum disputatione immo cogitatione
de ea formidant, per ea tamen
denarium recipient, sive
didicerint quamvis non integrat.
Hic ergo quod vox prima dicit bilibris
tritici denario, id est intelligentia
veteris et novi testamenti emitur a discipulis
et venditur a magistris pro vita eterna.
Nunc enim ad premium debet querere
doctor sacre pagine vel au-
ditor nisi vitam eternam. Unde Job.

64

18

xxviij di de sap nescit ho
preciu eius ecig, t iste no dabit
auru obrizu p ea. Nec appe
det argetu i comutacoe
eius. pu iij. preciosior e cuctis
opibus. t omia q desidant
huic no ualet compari.
q̃ii sabla go decipiunt q
sacra pagina docet nel
audiunt p mercede tepali.
Ideo di pu xxiij Noli
vende sapiam t doctina t
intelligeciam. Sed vinu t
oleu ne leseris. vinu e rigor
austitas. oleu est eciam
suauitas. id inebriat. istud
sanat t saluat. id pungit
istud vngit. id miceos cutit
istud dementes conuertit.
Lra em occidit. sps aut vi-
uificat. hec ledunt qn pue
intelligunt. Vinu t oleu
ledit qui vel t no tes ma
le expoit. Ideo heretici qui
sunt p equu nigru vere dicit.
vinu t oleu ne leseris.
Item bilibris tritici e d misto
i quo e dupx lib t. uitas
t sapia. Xpc qui est triticu
De q di ad btam vgine
Can vij Venter tuus sic
aceruus tritici. vallatus liliis
Viru e q dt qr vgo vnu
solu gnuit tritici hunt i vet
t tu dt vet tunc sic aceru
tritici. Sz hc e q exiguo
infinita gna oriunt t i
erat omia p vtute. vn Jo
xij n grnu frum ca i tra
mor fu ip so n zii at m
fu mul fruc aff. Tres bi-
libres ordei sut fideles
imprfci qui hnt paleam
tenace i tepalm amore

vnde hij sunt de ij p ydas capie
tes bi ul t. Vetus denario
empti st i sanguie xpi vn
i pcio no corrupti t auro ut
argeto vt e i Cor vi. cpti ei
estis precio mag. Et qr ipsi
scandalizant psti ud no de
facili. Ideo di Exo xx q
orden lesu e eo q minus
ect. Triticu aut t far no st
lesa qr serotina erant. Sed
Vinu i penitetes t oleu i
misericordes Ne leseris tu qui
nocere quicumqz sibi t istos
precipue precipit no ledi do
qr priuilegiu sup ij Cum
vidit no ledet a morte sa
t tangat turbe oc pati q di
moris pa Sap iij. Justore
aie i manu dei st t n tan
it tor m i pena infni. pena
aut mundi sepe tangit eos.
Et multi dubitat hic tangat
qq Sz pena pute luam
putat t p hac euadd no ig
norat. Sed Et cu aperuisset
quarta ps hic talr. ubi agit
de quarto statu ecclie q fuit
psecucio sume pestis ferox fcm
i ypocritarum. quos dyabolus tande
i ecclam introduxit p quos
secretis t familiaribus doesti
cos impugnat. Videns em
dyab q p apta ul violetas
tribulacones nec p astucias et
fraudulencias hereses pficere po
tuit. ymo p hoc eccliam robus
tiore t cauciore fieri vidit
ypocritas introduxit t vulpes
subdolas que latenter vinea
dni demoliuntur. vn Can
ij di Capite nob paruulas
vulpes q demoliunt vineas
Dt go. Et cu aperuisset agnus
sigillu iiij i secta status quarti

c 19 me tee tat

de scali

cun

q's status ecli

20 manifestasset. Et audivi vocem quarti
alis dicentem veni et vide. Et ecce quartum
animal fuit aquila altius ceteris vo-
lans et clarius videns et significat Iohannem
qui verbum apud patrem et in aliis
conditionibus et in mundo carnem factum pre-
omnibus clarius deo revelante per-
spexit et designat ordinem prelatorum et
doctor doctorum hereticos ubi dicitur et humani-
tate fidelium predicatorum. Per equum
autem pallidum designantur ypocrite
qui ut de religione laudentur
ieiuniis et vigiliis et aliis cor-
poralibus exercitiis contra hominibus se
affligunt. Unde vigore subtracto
et sanguine incorrupto quasi iam moribun-
di pallescunt. Unde augustinus de spiritu
dei exterminat enim facies suas ut vi-
deantur etc. dicitur non re. in speciem
Et equus pallidus ypocritarum cetus
ficta religione palliatus de quo
Iob xv. Congregatio ypocritarum
sterilis. Et qui sedebat super eum
quasi ductor et rector eius nomen illi
mors, id est dyabolus qui fuit auctor
mortis Sap. ij. invidia dyaboli intro-
ivit mors in orbem terrarum. Et
infernus id est ypocrite et cetus inferno
deputati sequebatur eum, id est imita-
bantur eum in culpa et in pena. Unde
Sap. ij. cum dixisset salomon invidia
dyaboli introivit mors in orbem terrarum statim
adiungitur. Imitantur autem illum qui sunt
ex parte illius. Apocalypsis xx. infernus et
mors id est peccatores et dyabolus missi
sunt in stagnum ignis. Vel infernus
dicitur sequi dyabolum quia quos ille
decipit iste recipit. Ysaie v. Di-
latavit infernus animam suam et
aperuit os suum absque ullo termino.
Et data est illi potestas super quattuor partes
mala. Super quattuor partes terre id est
super homines qui in quattuor mundi
partibus scilicet oriente occidente meri-
die septentrione morantur. Vel
super quattuor genera hominum que sunt in terra

Iudei gentiles heretici mali christiani 21
Vel super quattuor mundi terre partes
id est super illos omnes qui quattuor cor-
dis affectionibus scilicet timore amo-
rem gaudium dolorem in terris
ponunt. De quibus dicitur Boetius Ti-
ment que non oportet. amant quod non
decet. gaudet vane. dolet
per vanitas. Unde Iob ix.
Terra data est in manus impii id est in
mortem in potestate dyaboli. Interfi-
cere gladio peccati de quo Ecclesiastici
xxi quasi rumphea bis acuta
omnis iniquitas. Et plage
illius non est sanitas. Fame id est
defectu verbi divini. De quo Amos
viij. mittam famem in terra non
famem panis nec sitim aque
sed audiendi verbum dei et morte
id est doctrina mortifera. De qua psalmus
Venenum aspidum sub labiis eorum
Et bestiis terre id est crudelibus
mundi principibus qui omnes
devorant. De quibus psalmus Ne
tradas bestiis animas confitentes tibi.
Interficere gladio prave per-
suasionis de quo psalmus gladius
eorum intret in corda ipsorum
et fame terrena cupiditate
De qua dicitur Gen. xli. in terra
terra egipti erat fames. Et
morte peccati quo a deo separatur
anima. De quo dicitur in psalmo mors est in
mors qui mecum sit et bestiis
terre id est bestialibus prelatis. De
quibus Baruch iij. Ubi sunt
principes gentium et qui dominantur
super bestias que sunt super terram.
Et cum aperuisset quinta
post capitulum quam gentes et
magnas post tribulationes
ne terreret electi quod erat ille
tribulationibus affligendi,
post hic consolatur eos iohannes per
tam primo quia animas interfectorum
pro xpo vidit sub altari id est sub
protectione xpisti qui eas defende-
bat secundo quia singulos eorum

c 6

22 singul[ar]is stol[a] indu[i]t[ur] de corp[or]ibus
3° q[uia] p[ro]missio[n]em de implendo
corp[or]is desid[er]io audiuit. H[oc]
g[loss]o quintu[m] sigillu[m] e[st] co[n]solo
a[n]i[m]ar[um] p[er]fectate u[er]ū quies
certu[m] que p[ri]us occulta erat
s[ed] fuit ioh[ann]i o[ste]nsa, et p[er] eu[m]
ecc[les]ie reuelata et fuit ap[er]t[um]
sigillu[m]. D[icit] [er]go. Et cu[m] ape-
ruisset agnus qui a[nte]a ap[er]uit
sigillu[m] quintu[m] i[d est] s[e]c[un]d[u]m q[ui]nta sta-
tus vidi sub altari i[d est] sub
dei p[ro]tectione et [con]societate
a[n]i[m]as int[er]fector[um] p[ro]p[ter] u[er]bu[m] d[e]i
i[d est] p[ro]p[ter] p[re]ceptu[m] dei q[uo]d imple-
bat, uel p[ro]p[ter] u[er]bu[m] d[e]i i[d est] p[ro]p[ter] filiu[m]
dei que[m] asserebat e[ss]e d[eu]m
et ho[min]em, uel p[ro]p[ter] filiu[m] d[e]i i[d est]
p[ro]p[ter] eu[angeliu]m quod p[re]dicabat
Et p[ro]p[ter] testimo[niu]m i[d est] [christi]anitatis
titulu[m] quod habebat i[n] corde
et testabant[ur] uoce et op[er]e. Ro[manos] x
H[oc] e[st] u[er]bu[m] fidei q[uo]d p[re]dica[mu]s
q[uo]d si [con]fitearis i[n] ore tuo d[omi]n[u]m
ih[esu]m [christu]m et i[n] corde tuo credi-
deris q[uod] d[eu]s exsuscitau[it] illu[m]
a mortuis saluus eris, uel
p[ro]p[ter] testimo[niu]m natiuitatis pas[sionis]
[et] resurrectio[n]is ascensio[n]is [christi] quod
habebat et aliis testabant[ur] i[n]
p[re]dicatio[n]e. De q[u]o d[icitu]r Act[uum] iiii°
Virtute magna reddebant ap[osto]li
testimo[niu]m ih[es]u [christi] resu[rrectionis] d[omi]ni n[ost]ri
Altare [er]go d[icitu]r [christus] sup[er] quod
oblatio[n]es et sacrificia n[ost]ra d[e]o
p[at]ri offerim[us]. Vn[de] forte om[ni]-
b[us] b[e]atis nat[ur]e p[er] ip[su]m t[er]minat[ur].
Vn[de] Ap[ocalypsis] viii d[icitu]r Alius angel[us]
venit et stetit an[te] altare ha-
bens thuribulu[m] aureu[m]. Sub-
tus d[omi]n[u]m e[ss]e a[n]i[m]e i[n]t[er]fector[um] sub
altari q[ue]runt[ur] sub capite
p[ro]p[ter] humilitate[m] et p[ro]p[ter] cari[ta]t[em] adhe-
rentes deo, uel sub i[d est] abscon-
dite q[ui]a nemo i[n] hac uita vi-

det quod s[un]t ibi. Et clamabant 23
uoce magna i[d est] affectu et desiderio
magno. De q[u]o clamore d[icitu]r i[n] p[salmo]
Clamauerunt iusti et d[omin]us exau-
diuit. Job. et clamor meus i[n] [con]spectu e[ius]
mansit [et] au[ribus] e[ius]. Sic clamor
moysi exo[di] xiiii°. Sic susanna
Dan[ielis] xiii. Dicuntur i[d est] desiderant[e]s
q[ui]a desideriu[m] e[st] clamor hominis interior[is]
qua[m] deus audit. P[salmus] Desideriu[m] eo[rum]
exau[diuit] d[omi]n[u]s. p[re]para[tionem] cor[dis] eo[rum] au[diuit] au-
ris tua. Usq[ue] i[d est] usq[ue] ad quod t[em]p[u]s
expectas d[omi]ne qui potes o[mn]ia
s[an]ctus i[n] op[er]ib[us] tuis et u[er]us i[n] p[ro]-
missis, usq[ue] no[n] vindicas
sanguine[m] n[ost]r[u]m i[d est] effusio[n]em sang[ui]nis
n[ost]ri penas debitas int[er]fec-
toribus infere[n]do. Et h[oc] d[icu]nt s[an]cti
no[n] pena[m] mal[or]um optando uel i[n]
ea delecta[n]do, s[ed] iustitie a[n]i[m]ulando
et uol[untat]i d[e]i se [con]forma[n]do, de e[ius]
impletio[n]e gaudent. Ita en[im] s[an]cti
s[un]t [con]iuncti deo, ut de o[mn]i vo-
lito d[e]i gaudeant et de penis
pec[cat]or[um] inq[ui]r[u]nt et uolunt a d[e]o.
Vn[de] p[salmus] Letabit[ur] iustus cu[m] vi[derit] vi[ndictam].
Ad maiore[m] a[u]t[em] expressio[n]em de-
siderii cor[dis] repetit id[em] u[er]bu[m] d[icen]s
Et no[n] vindicas et d[icu]nt sub i[n]t[er]ro[gatione]
usq[ue] no[n] vindicas nos d[omi]ne de
hiis qui habitant i[n] t[er]ra no[n] solu[m]
corp[or]is habitatio[n]e s[ed] m[en]tis affectio[n]e.
De q[ui]b[us] d[icitu]r i[n] M[a]th[ei] ii. Terre
habitacio tuu[m] ih[es]u[s] l[ibet] yericho i[d est]
mundi optima e[st] ita ut m[un]di
amatoribus q[uod] sit bona p[ro]p[ter]
diuicias, melior p[ro]p[ter] delicias,
optima p[ro]p[ter] honores. S[ed] [contra] eo[rum]
mala e[st] p[ro]p[ter] diuicias q[ui]a cito
pereunt, peyor p[ro]p[ter] delicias
q[ui]a cito tra[n]seunt, pessima p[ro]p[ter]
honores q[ui]a nimis affligunt
p[ro]p[ter] q[uod] d[icitu]r Ap[ocalypsis] viii Ve ve ve
habitantibus i[n] t[er]ra. De hiis a[u]t[em] [con]q[ue]-
run[tu]r s[an]cti q[ui]a p[ro]p[ter] adu[er]s[ita]tem eor[um]

28 affligerunt et occiderunt eos. Vel
quia amore terrenorum capti non
festinant ad celum ut sic imple-
retur numerus electorum et sic sancti consumma-
rentur in gloria utraque stola recepta.
Non enim consummabuntur sine nobis
Hebr. xi. Deo pro nobis aliquid
melius providente ut non consuma-
rentur sine nobis. Vel usque non vin-
dicas de hiis qui habitant in terra
separando scilicet bonos a malis
ut uterque vadat ad loca sua
scilicet boni in celum ubi est paratus locus
Jo. xiiii. Vado parare vobis locum. Et
mali in infernum ubi est eis paratus
locus sive invitatorum Luce. [xvi.] De quo
prevaricatus est Iudas ut abiret
in locum suum. Videmus quomodo facit Abac. i.
Usque Domine clamabo et non ex-
audies vociferabor ad te vim patiens
et non salvabis; quare respicis con-
temptores et taces conculcante
impio iustiorem se. Et date sunt
Ecce post clamorem sanctorum datur con-
solacio de premii exspectacione et
spei confirmacione de malorum
punicione et bonorum salvacione.
Et patet hic admirabilis largitas
pietatis divine qui petentibus
unum scilicet liberari se a consorcio ma-
lorum dat tamen primo iiii.or scilicet conso-
lacionem de premii adepcione, de
spei confirmacione, de malorum
punicione, de bonorum salvacione.
Et in hiis omnibus est sanctorum confir-
macio. Dicit ergo et date sunt illis
sanctis clamantibus singule stole
albe i. perfecta beatitudo anime, et
dictum est illis i. a deo inspiratum
ut requiescerent tempus adhuc
modicum i. diem generalis resurrectionis
pacienter exspectarent et dicit modicum
quia brevius est cursus tocius temporis
respectu eternitatis Jo. xvi. Mo-
dicum et iam non videbitis me.
Et promittitur hic eis adimplecio
sui desiderii de sua salvacione

et hostium suorum vindicacione
contra quod differetur non auferetur
continuatum alti usque ad quod tempus
dicant exspectare determinat dicens
Donec impleantur numerus conservorum
illorum qui deo sicut ipsi serviunt 27
et fratrum eorum qui ad celestem
hereditatem sunt vocati. Qui
interficiendi sunt sicut et illi sive
eadem causa qua illi pro veritate
et testimonio Dei. Et confirmatur
hic spes eorum de salvacione
fratrum eorum et recepcione corporum
propriorum in resurrectione generali.
De quo dicitur Ysa. xxvi. Vivent
mortui tui, interfecti mei
resurgent. Et de vindicta
malorum statim post subiungit
Egredietur Dominus de loco sancto
suo ut visitet iniquitatem
habitatoris terre contra eum, et revelabit
terra sanguinem suum et non
operiet ultra interfectos suos.
Et vidi cum aperuisset
Sexta pars huius capituli in qua agitur 6 status ecclesie
de sexto statu ecclesie et de
apercione sexti sigilli quod non
aliud est quam ostensio persecucionis
future tempore antichristi. Hec autem
erit duplex una corporalis
quam tamen deseviet in sanctos
quod multi timore cadent
et si fieri posset moverentur et electi
ut dicitur Mat. xxiiii. Et de hac
prius agitur hic. Alia erit spiritualis
que scilicet erit impedimentum pre-
dicacionis evangelii quia sancti non per-
mittentur predicare et de hac
agitur in principio vii capituli. Hec
autem predicatur a Iohanne duplex
ex causa primo ut moderati
ex contemplacione futurorum sanctorum
animentur ad tollerancia presencium
tribulacionum quia iste tribulaciones
quas isti sustinent modice quia non sunt
vere futuris comparatum venient

26 6 2A

mng quiet qr iacula q puidet
mng feriut i feriendo mng
ledut grgod^c. Et uidi oculi
mentis Cu apuissz agnus
sigillu sextu i sextu statu
ecce futuz tpe antixi oste-
dissz z ecce no c admiraco^s
tre motq factus e magnus
Ad l[ite]ram qr tra mouebi^t.
sic dr agg^i. xxiiij. z aggei i^o.
Adhuc modicu z mouebo
celu z tra mar et arida.
Vl tre motq magnus i tre
noz co motto mag^u q^u scos
Et d^r i magnus qr z si pp de-
seniat mali q bonos, tuc
apteq z crudeliq insurget
i eos, Vn ag^e. xxiiij. Insurget
gens q gete z reg q reg.
et er pesti z fa z tremotq
p loca hec omia initia st
doloz, Et no qr d^r tre
motq, no acris ut aq ut
ignis qr pp^r amore t[er]reoz
spuut pse^cutoz bonoz q
terrena desspiciut z despi-
cienda ondut Et sol factus
e niger sic saccq ciliciq Ad
l[ite]ram tuc obscurabit solz
luna z tra lunana celi, Vn
Joel ii^o. Cotremuit tra a
facie eq moti st celi solz
luna obtenebrati st, z stelle re
traxerut splendore suu,
p[re]titu ponit p futo p[ro]phica
c[er]titudie, Vel mistice. Sol
i. xp^c de q^o ps ortq e solz
cog^u st dispsi Mala ult^a
Vos timetibz no^j meu
oz sol iusticie, et sanitas sb pe-
e, factus e niger tanq saccq
ciliciq i no lucebit in alis
[c]ordib[us] eoz antixi z sui mi-
ta miracula faciet z io
multi mouebunt. Ch xxiiij.

Surget pseudo xpi z pseudo
p[ro]phe z dabut signa mag^a z
p[ro]digia ita ut i errore duca^t
si fieri pt z elci, Sacco cilicio
copat cu Johes qr mali tuc
reputabut xp^m fuisse indutu
solo sacco mre imortalit^s. et
pcti cilicio obuolutu i repu-
tabut eu hoiem pctore spe-
at ho fuit no pctor sz silis
pctori i pealitatibz Saccu
eni nrm induit sz n[on] initu
sacci huit, Vn ipe d^t p ps
Cocidisti sac. m. z ccu m. l
titiu. Sz qrns cat licitu
indutu sacco pallacu reg^s
m[ar]e ut d^t Hest iiij^o. Vn zach
iii^o. d^r de ihu sacerdote mag^o
ihc indutq erat uestibz sor-
didis z stabat an facie an-
geli qui ait z ait ad eos
qui stabat cora se dicens,
Auferte uesti^ta sordida ab
eo, z d^t ad eu, ecce abstuli
a te iniqtate tua i mortalite
z pealitate pura iniquitate
tollanda assumpta z indui
te mutatorijs, z luna i
ecca a sole x^o illuiata facta e
reputacoe maloz tota qu
tolit^s p omne statu sui,
ut sanguis i uilis z pcata
qr sublato fundamento necce e
ut edificiu corruat, Nomie
sanguis accipi^t pctm pp^r
horrore Osee iiij. Sanguis
sanguine tetigit i pctm pcto
additu e. Vl sangis sang^z
tangit qr pea pcto reddi^t
stati Sic z sol i cetq maioz
ardens z lucens igne cari^tis
z luce fidei factus e niger i
uilis reputabit z afflictq
multis z doloribz exterq erit.
sz ardore intq no amittit,

Cant. i. nigra sum sed formosa, tanquam
saccus cilicinus qui vilis et aspe-
r a ciliac, ut a cilicia dicitur vel
pmo inductum fuit cilicium quo
utuntur penitentes et propheta nota
quod sol in magna aspiritate et vilitate
erit, et luna tota, i. totus cetus
mediocrium facta est ut sanguis
i. quasi homicide occiden et suo
sanguine resperguntur, et stelle celi
i. motes ad lumen i. terram
psecucionis hunc de celo i. a
fide ceciderunt i. cadet, sup
terram i. adherentes terrenis pro
missionibus antixpi. heu et hodie
multos cadit a xpo amor
terrenorum. i. thy. vi. radix omnium
malorum cupiditas quam quidam
appetentes erraverunt a fide et
inseruerunt se doloribus multis.
Ibi dicit glosa qui veram fidem habent
de xpo non cupiunt ichys insipiens
divites fieri, modum autem ca-
dendi determinat dicit. Sicut
ficus emittit grossos suos
inutiles fructus qui non firmiter
adherent ramis arboris cum
a vento magno movetur, propheta o[stendit]
quod magis erit psecucio antixpi
et quod minores quam plurimi cadet
a fide facilius sicut grossi i
magno vento de facili cadunt.
Sed dicit glosa illos qui xpo vero
amore firmiter non permittet ca-
dere xpus, sicut bone ficus non ca-
dunt impulsu ventorum. Et
et celum i. ecclesia stellata virtutibus
lucens sapientia rotunda fide al-
ta quantum ad contemplationem nobilis obvia
firma pacientia curva ex operibus i.
domus xpi recessit i. recedet
a malis fide et opere eius dis-
similis, vel celum i. ecclesia
doctrina recessit i. recedet
tunc a sanctis quia pro inmunitate
psecucionis non audebit nec
poterunt predicare. Sicut liber in
volutus i. quo libet sit clausus
sed non appareat. Ita tunc i. sanctis
erit sapientia et scientia legis sed non
apparebit. Erit enim i. sanctis fides
et sanctitas sicut et mors sed non apparebit
quando fiet miraculum. Ysaie
xxx. Erit visio omnium sicut
verba libri signati, ubi littere
non appareant sed sunt ibi, vel
ad litteram tunc recedet homo
et abscondet se latentes in
cavernis et speluncis, sicut de
sanctis dicitur Hebre. xi.
in solitudinibus errantes in
montibus et cavernis terre. Ysaie
xxvi. Vade populus meus intra
in cubicula tua et claude
hostia super te abscondere modicum
momentum donec pertranseat indignacio
mea, scilicet in morte antixpi et
omnis mons i. maiores de
ecclesia vita et scientia eminentes
et insule i. sancti undique terra
communi fluctibus turbati de
locis suis mote sunt i. move-
buntur ad litteram quia separabit
se a malis corporaliter et spiritualiter
vel montes dicit superbos et
elatos, insulas notat di-
vites mundi negociis agi-
tatos qui tempore psecucionis
illius movebuntur de locis suis
i. a fide et caritate, sed de se
non magis presumat quam
Eccles. x. Si spiritus potestatem habentis
ascendit super te locum tuum ne
dimiseris, et reges terre i. sancti
se ipsos regentes motus
carnales quasi latrunculos
trucidantes et de se ipsis
iusticiam facientes quasi boni
reges, et principes i. illi qui
suis sensibus racionalibus et moribus
principantur, et tribuni i. illi
qui tribuunt aliis et suis
actibus ordinate noverunt,
et divites divitiis utuntur et

6

30 honorum opum ⁊ fortis contra hos-
tium temptaciones ⁊ omnis fumus
i. coniugatus ⁊ liber i. solutus
vel omnis fumus dei ⁊ liber
a seruitute peccati absconderunt se
i. abscondent se in speluncis
⁊ in petris moncium i. sanctorum an-
gelorum suffragia postula-
bant ut eorum precibus inuantur
euadere penas ⁊ in uitam con-
sequantur ⁊ dicunt orando
montibus ⁊ petris i. angelis ⁊
aliis sanctis cadite super nos
i. precibus uestris protegite nos
⁊ abscondite nos sub uela-
mento oracionum uestrarum a facie
i. ab animaduersione sedentis
super thronum i. xpi secundum diuinitatem
⁊ ab ira agni i. xpi secundum
humanitatem. Causam autem
quare sic rogabunt sanctos sub-
iungit dicens, Quoniam uenit
dies magnus ire ipsorum i.
dies iudicii quando xpc diu-
ina sua malis reddet qua dicit
ps. Domine ne in furore tuo arguas me
⁊ quis poterit stare i. non erit adiutus
precibus uestris non quia tunc ualeat
preces sanctorum sed modo ualent, ut
tunc possint homines stare secundum
hoc dicit malach. iij. Ecce ue-
nit dominus ⁊ quis patietur eo di-
ad ve. eius ⁊ quis stabit ad uidendum
eum, ysa. xxx. Ecce nomen domini
dicens dicit dominus nomen domini venit
de longinquo ardens furor eius
⁊ grauis ad portandum repos quis
nomen potest uere ad p. a. t.
n. t. du cholaris ab loco
Sol i. prelatorum cetus qui debent
splendore suo alios illuminare
ad cognitionem dei ⁊ calore
suo inflammare et amore dei
xpi De quo ysa. xxx. lux
solis septemplex erit sicut lux
vij dierum i. lucet omnibus superabit

31 luce prelatorum ut sic post dignitates
sic possint sciencia ⁊ sanctitate. Vel lu-
cebunt prelati per vij opera in(m)e quibus
continentur in hoc versu. visito poto
cibo soluo tego colligo condo.
Item per dispensacionem vij sacramentorum
que continentur in hoc versu. tingo firmo
porrigo cibo ungo clericum iungo
factus est niger negociorum terrenorum
sollicitudine. tren. iiij. Denigrata est
super carbones facies eorum ⁊
non sunt cogniti in plateis, facies
est dignior ⁊ sublimior pars hominis
⁊ ideo sunt prelati tamquam saccus qui est
totus pilosus ⁊ per hoc innuit magna
cupiditas prelatorum ysa. xiij.
Replebuntur domus eorum draconibus
i. detractoribus ⁊ habitabunt ibi stru-
ciones i. ypocrite ⁊ pilosi salta-
bunt ibi i. cupidi ⁊ auari offici-
ales ⁊ respondebunt ulule in edibus
suis i. ioculatoribus ⁊ saltatrices
⁊ sirene in edibus uoluptatis i. adu-
latores ysa. xxxiiij. in edibus
eius spine i. diuicie ⁊ urtice i.
delicie que generant carnis pu(n)g-
nedinem ⁊ paliurus in municionibus eius
i. auarus prelatus ⁊ erit cubile
draconum ⁊ pascua strucionum
⁊ occurrent demonia onocen-
tauris ⁊ pilosus clamabit alter
ad alterum nobilitas ad auariciam
⁊ luna tota facta est ut sanguis
i. ecclesia tota facta est carnalis fun-
data in sanguine xpi ⁊ apostolorum
sed nepotum ⁊ consanguineorum
procedens per successionem sanguinis
quia fere ubique nepos auunculo
⁊ consanguineus consanguineo suc-
cedit in beneficio. Vnde potest dici
ecclesia quod dixit moysi uxor sua
Sponsus sanguinum tu michi es
Exo. iiij. Item osee. iiij. Sanguis
sanguinem tetigit i. nepos ne-
potem succedit. Item in uestibus
tuis inuenta est. Joel. ij. Sol conuertetur

in tenebras et luna in sanguinem an
tequam veniat dies domini magnus
et horribilis. Hunc diem i. sanctus
certe signum est appropinquantis iudi
cij. Et stelle celi i. claustrales
viri. De quibus Eccli. xliij. gloria
stellarum species celi. De celo ce
ciderunt super terram i. de celesti
vita ad terrena, vel de clau
strali ad mundana. ps quiniti
sunt inter gentes dei o. c. Mt. xxiiij.
Sol obscurabitur et luna non
dabit lumen suum et stelle cadent
de celo i. monachi exibunt
de claustro discurrentes per
mundum propter diuicias terrenas.
Exo. v. Dispersus est populus per omnem
terram egipti ad colligendas pa
leas. Sicut ficus emittit gros
sos suos. Ita emittit claustra
inutiles monachos ad pagenses
negocia terrena, vel ad tabernas et
tandas cum a vento magno
movetur, cum aliquo terribilo omni vi.
i. Cor. vj. Iudicia secularia si
habueritis contemptibiles qui in
ecclesia sunt illos constituite ad iu
dicandum. De hijs dicit Iudas in
canonica sua. hij sunt sydera erra
tia quibus procella tenebrarum con
servata est in eternum. Sed de stellis
fixis in celo i. de monachis
residentibus in claustro dicitur Iudic.
v. Stelle manentes in ortu suo
et cursu suo pugnaverunt adver
sus Sysaram. Et celum i. cle
ricorum cetus recessit a promissione
sua i. ordinis suscepte quando
dixerunt dominus pars hereditatis mee
et c. m. t. es qui re. he. m. m.
Cur ergo non sunt contenti clerici hac
porcione. Non quia recesserunt ab
ista promissione sicut liber invo
lutus ubi nulla erudicio vel
doctrina potest hominum lectura videri
nec verbum erudicionis audiri.

Ysa. xxiiij. Attrita est civitas
vanitatis, clausa est omnis domus
nullo introeunte nec hereticus
nec iudeus nec gentilibus nisi
ecclesiam intrat. Quare hoc? quia
involutus est liber i. clerici qui
sunt liber laicorum. Ysa. xxxiiij.
plicabuntur sicut liber celi
et omnes montes i. prelati superbi
et insule i. temporalibus curis
agitati. De locis suis i. de
fide ecclesie mote sunt, quia hec
duo s. superbia et avaricia
induxerunt pgeo in heresim.
De superbia hoc Eccli. x. Inicium
superbie hominis apostatare a
deo. De avaricia i. Thy. vj.
Radix omnium malorum cupidi
tas, quam quidam appetentes
erraverunt a fide. Reges terre i.
archiepiscopi et principes i. episcopi
et tribuni i. archidyaconi
et divites i. presbiteri et fortes
i. dyaconi et omnis servus i.
omnis laycus et liber i. clericus
absconderunt se in speluncis
i. fugerunt ad claustra pe
tentes oraciones claustralium et
petras moncium i. ad duram
vitam sanctorum pro peccatis refugium.
Iob xxxix. in petris manet.
Et dicent montibus et petris
ad literam cadite super nos et
abscondite nos a facie se
dentis super thronum et ab ira
agni quoniam venit dies dm
magnus ire ipsorum i. reproborum
i. animadversiones dei, quoniam eos
q d libeccig nollet mali
a montibus opprimi quam iudicem
iratum videre et sententiam eius
audire. Vir immanitatem ter
roris diei illius exprimere vo
lens iohannes exclamat dicens
Et quis poterit stare q. d.
nequaquam posse. Iob xxv. luna non
splendet et stelle non sunt munde.

i confpcu eius cantico magi ho
putredo et filius hois vmis
Ecce iob xxv tu mo pua
stilla simonu eius audiuius
quis poterit tonitruum mag
nitudinis eius intueri hoc
totu malu puenit a ma
licia platorum qui si essent
boni tota eccla bona eet
Sed quia mali sunt p maiori pte
io infiniti sunt mali ysa xiij
Stelle celi et splendor eorum
no expandet lumen suum
obtenebratus est sol in ortu
suo et luna no splendebit i
lumine suo vij ps c. vij
Post hec vidi Septi
capitulu in quo adhuc
agitur de apertione vi sigilli
scilicet usque ad finem capituli i de
onsione persecutionis future tpe
antixpi que est duplex scilicet dem
e corporalis de qua dictum est
et spualis de qua agitur que
nichil aliud est quam impedi
dum ubi predicationis diuiditur
autem hoc capitulum in vij ptes i pa
ostenditur dyaboli ad audiendum pcom
impedimentum ubi diuisio 2a
ondit angelus refrenans co
natum dyaboli i et vidi alterum
in 3a ponitur numerus signatorum i quos
no ht dyabolus ptate ibi et
audiui numerum i iiij agunt sig
nati gratias de sua consignatione
ibi et clamabant i va ponitur
angelorum congratulatio de
bonorum signatione i et omnes angeli
i 6a quaritur a iohe si cognos
cat illos et ipse congratuletur
illis et doceat alios ad i ore
gland parere i et vij ult
i ao o ioh qui sunt illi i et vn
apruit s. Dicit ergo post hec hec
dico post non not diu sit hec
visio sed ordine visorum iu
onsionum angeli et narrationis

vidi spualiter iiij angelos i de
mones vniuersos quos dicit iiij or
propter naturam numeri quia quaternarius
maxime diuisibilis est et
ipsi no intendunt nisi diuisionem
facere Item quaternarius est numerus
solidus sed superficialis contra
hos soliditatem Item dicit iiij or
quia per ptes iiij or mundi fideles
temptant vnde sequitur Stantes su
iiij or angulos terre i per ptibus
mundi innouantes ut eos excipiunt
vel hoc dicit quia ipsi laborant ut
ponat homines in angulo i i
sordibus peccatorum Nam i angulo
sunt sordes Vel i angulo dupli
citatis Tenentes iiij or ventos terre
i retinentes et impedientes
omnes predicatores qui dicuntur iiij or
quia ducunt hic iiij or virtutes iusticiam
fortitudinem temperanciam prudenciam
vel doctrinam iiij or euangeliorum
qui sunt quasi per iiij or flumina
paradisi Vel quia ducunt predicatores per iiij or
ptes mundi Et dicuntur venti
et nubes i predicatores i pluuia
lacrimarum dissoluunt Item ex
terre humiditatem desiccant
i carnis voluptatem et mentis
cupiditatem De hiis ventis
dicitur Iob xxviij Qui fecit
ventis pondus et aquas appendit i
mensura Ne flaret super terram
i super illos qui sunt aridi
vomere predicationis et diuini sci
susceptibiles Neque super mare
i super fluidos et instabiles
Neque super ullam arborem i super
illos qui ad fructificandum sunt
abiles q. d. demones conati
sunt et conantur cotidie impedire
predicatores ne predicent nec bonis nec
malis nec ad exhortationem bonorum
nec ad reuocationem malorum
Sciunt enim demones quantum ad eos 1. ioh.
pdest ut predicatio ubi dei

7 vni glo i tpe tribulonis nil mag
e nciu cum pdicaco et io nu
dyas detine aiam i oi loco
Et omnio at dns uocat pdi
catores ut pdicet eze xxxvii
A iiij or ventis veni spc et
insuffla sup interfectos istos
z reuiuiscat Cant x Surge
aquilo z veni auster pfla
ortum meum z fluet aromata
illius ¶ Et uidi 2a ps i
qua oni iohi angelis bonis
refrenans conatu demonu
ne impediat pvres a pdic
z hic angelus e xc de quo ysa
ix puulus natus e nobis z i
z notabilr mag cosi angelus
Et sic p lapide puu excisu
de mote sine manibus q sta
tua ex iiij or metallis qposi
ta cofregit Dan ii o Sic xc
iiij or malos angelos do
mat ¶ De go z uidi p spm
altum angelum i illis diui i
xpm ascendente ab ortu sol
i a pre qui e fons z origo
totius luis iux d Ia i Omne
datu optimu z ome donu pft
Et io xc dr oriens Zach vi
Ecce vir oriens nom eius luc i visi
ta nos oriens ex alto Sz qo
ul quo ascendt xc a pre cu pe
sit altissimus ymo potius descet
ysa lxiiij vtina disrupes
celos z descendes ps inclinat
celos z desc Solo dr xc des
cende a pre qz a pre recess
sup carne qua assumpsit ut
dns fuit ysa xix ascendet
dns sup nube leue dte ascet
i carne i ascensioe s ascensioz
pcessit descensus humil ephe x

8 Cui ascendit ipse e qui z descet
pmus i inferiores ptes tre Sic
quicuqz uult ascendere oz q
prius descendat luc xviii
Qui se humiliat exaltabi
tur p xxix glam pcedit hu
litas Alioquin qui uult asce
dere prius qm descendit cor
ruet i pfundum sic lucifer
qui noluit ascendere z tn no
descendat vn dr ysa xiiii
Quo cecidisti lucifer qui
mane oriebaris qui dixisti
i corde tuo ascendam i celum
z cosilis altissimo veruth
ad infnum detraheris i pfun
do laci Hntem signum dei
uiui i crucem domini vel pctem
vt ptatem miracla faciendi
z pcta dimittendi qz ipse
filius dei e vn ait ix o vt
aut sciatis qz filius dei hz pote
i tra dimit p tunc ait pali
tico dico surge etc Iste signu
dei viui e crux xc De quo
ysa xxx Leuate signum
i nacoibus Et hic signum hunt
xc pusi se postrat sinb
dup p fidem i corde pco
fessionem i ore i ope p imitaz
De p o eze ix Signa tau
sup frontes virorum gementium
z dolentium De 2 o luc ix
Si quis uult uenire pq me
abneget semetipsum z tol
c s z sequ me Sz quo fuit
crux xc signum dei viui
ymo vr fuisse hois mortui
signum xo id fuit signum dei
viui qz ibi moriente homine
uixit deus ey signum fuit
clamor ualidus qm moriendo emisit

quod est humanum iam, qui morte
ita debilitatur sepe z coartatur
meatus, q uix potest homo tunc loqui.
Item alia que fiunt tunc sunt, i.
obscuratio solis, motus terre,
scissio petrarum, apertio sepulcro-
rum. Et huius fiunt viri signum
dei veri, vnde continuo dicunt, Vere
filius dei erat iste. ¶ Et clamauit
voce magna iiii^or angelis. i.
tunc magne auctoritatis imperio re-
frenauit iiii^or angelos quibus
datum est, i. permissum nocere terre, i.
auaricie omnibus amatoribus
terrenorum, z mari, i. superbis z luxu-
riosis, vel omnibus malis. Mare
enim omnes proprietates vii criminalium
peccatorum habet in se. Natat
per quod sunt superbos, lucet per
quod inuidos, feruet per y-
racundos, absorbet per
auaros, spumat per quod
luxuriosos, mergit per quod
gulosos. Dicens nolite
nocere terre z mari neque arboribus,
i. omnibus peccatoribus. Ex quo
patet hic angelus eum datum
sit eis nocere talibus. Solo
quod demones excedunt z
sepe plus vellent quam permittantur.
Vnde mala nos corporaliter habe-
re tamen possit quantum vellet.
Vnde dicit Nolite nocere. Item
pluribus z plures z pluribus
modis affectant nocere quam con-
cessum est eis, quod patet per hoc quod
additur. Neque arboribus quod sunt
potuit b' qui agebat de
potestate nocendi e data. Ipi
vero noluit nocere bonis
qui sunt arbores fructifere
facientes fructum bonorum operum
habentes folia verborum in medicinam
z fructum operum in saciem, radicati

in ydro per humilitatem, extendentes ramos
per caritatem, operti cortice per vite
austeritatem, dantes vmbram
aliis per bona exempla, per consilium
z per consolationem, tales sunt arbores
paradysi, quia sepe fructificat in bo-
nis operibus, sepe frondet in bonis
sermonibus, sepe floret in bonis
opinionibus, quos habent de aliis
z alii de ipsis, vnde ii Cor. ii
Bonus odor xpi sumus deo in hiis
qui salui fiunt z in hiis qui pereunt.
Hee arbores mitis sunt sicut est
oliua que noluit regnare
super ligna siluarum, i. super homines
infructuosos Iudic. ix. primo
dixit oliua: Nunquid possum deserere
dulcedinem meam fructus quos sua-
uissimos, z venit inter ligna
promouear. Vitis z vindebat:
Nunquid possum deserere vinum meum
quod letificat deum z homines z
inter ligna promoueri. Olyue sunt
acti misericordes, fructus sunt con-
templatiui claustrales. Vitis
sunt sicut patres z doctores. ¶ Quo-
adusque signemus seruos dei
nostri in frontibus eorum. Non solum in
mentibus. In mentibus enim signantur
serui dei in baptismo per caracteris
impressionem, vel per ymaginem
trinitatis imprimitur in baptismo. Verba
verborum In nomine patris z filii z spiritus sancti.
Signantur z in mentibus per fidem
dominice passionis, qua utinque
significatur sicut fit .x. per quem infusionem
sicut in denario fit auri fab
ex vna parte facie regis ex
alia crucem. In frontibus vero
signantur per constantia z audacia
confitendi nomen xpi quia audacia z
constantiam dat xpc in sacro confirmationis
qui fronte episcopus crismando fit
signo crucis ubi est locus erubescentie.

q. d. Noli de acto erubescere nomen
crucis vngento mo vngeris
sed coram regibus et principibus au-
dacter porta et predica id est sicut
dixit dominus in paulo act. ix. vnde
ipse postea dixit Ro. i. Non eru-
besco euangelium. Luc. ix. Qui me erubu-
erit et sermones meos coram hominibus
erubescam et ego eum coram patre
meo et angelis eius. Sic signatos
non possunt nocere demones. Exod.
prefiguratum fuit. Exo. xij. ubi
angelus exterminator occidit
omnes illos qui non habuerunt
signum sanguinis agni in postibus
domus sue. Illos autem qui habuerunt
signum sanguinis in utroque poste
et in superliminaria non lesit. Duo
postes sunt corpus et anima. Super-
liminare est mens siue voluntas in corde.
Debent esse signum sanguinis per imita-
cionem passionis in per carnis
mortificacionem. Unde gal. vi.
Stigmata in corpore meo porto.
In anima per compassionem et recor-
dacionem. Deut. xxviij. erit vita
tua pendens quasi ante oculos
tuos. In corde per fidem. Unde apostolus
habitare per fidem Christum in cordibus
vestris. Deutero. dicitur. Cant. viij.
pone me ut signaculum super cor
tuum ut signaculum super bra-
chium tuum. Et hic dicit glossa. Signa-
gerunt in fronte ne erubescat in
tribulacione. Nam signum pectoris
confessio est cordis. Et non quod
dicit angelus Signemus sed ego
et ipsi in quo notatur cooperacio
liberi arbitrij. i. Co. iij. Dei co-
adiutores sumus. Item philosophus dicit
tronosus non nocuit et propter ea
nocebat ille demones sed non postquam
nunc ante sunt Christi. i. Non cognos-
cebat eam donec peperit filium suum
primogenitum. Et constat quod nunc ante

nunc postquam cognouit eam. Unde demones
magis insidiantur hominibus et magis
persequuntur quam pharao contemptus
fugit in scandalum et dominus
alios suos suos indutos
virtutibus exponit demonibus
tamquam milites armatos ut
pugnando vincant et coronentur.
Sicut patet in Job et thobia
et paulo et multis aliis.
Et audiui numerum signatorum. In
quo dicitur ostenditur numerus electorum et
procedit sicut in hac parte
primo ponit de iudeis
et postea de gentibus ubi dicit
post hec vidi et quia pauciores
sunt electi de iudeis ideo po-
nitur numerus et finitus sunt c. xl. iiij.
De gentibus ponitur infinitus
tamen post hec vidi turbam magnam quam dinu-
merare nemo poterat. Et electorum quorum est
certus et finitus deo. Et po-
stea magnus numerus eorum quam
nobis est incertus quamdiu in via
sumus. Dicit ergo Et audiui id est
spiritualiter intellexi numerum signatorum
id est signandorum vel signatorum
iam in presencia dei c. xl. iiij. milia
ex omni tribu filiorum israel.
Post hunc numerum signatorum omnes
electi sunt saluandi secundum quod conuenit
statum salutis. Nam per c. sunt
illi qui debent fructus centesimum
sumere id est virgines. per xl. qui est
numerus penitencie sunt illi qui debent
fructus sexagesimum id est continentes qui
perfecte sunt in penitencia qui tribulant
carnem. sic dicitur Cor. vij.
et ideo orant eam vestigent operibus
penitencie. per iiij. illi qui debent
fructus xxx.mum id est coniugati qui
sunt diuisi. et ideo per numerum vite
sunt quia primus numerus diuisibilis
numerus. Unde i. Cor. vij. Qui cum
habet uxorem est sollicitus quomodo se
indiget quomodo placeat uxori. Et

c. 1

9 divisus est et omnes isti denarii mille
sive milia quia millenarius est numerus
cubicus sive solidus. Huius trina di-
visionis scilicet decies decem decies.
Et omnibus isti tenent decalogum ad
honorem trinitatis id est patris et filii et spiritus sancti
vel cum fide spe caritate. Hinc est quod in
hac summa ponuntur quadraginta nomina
minorum. Item XL. iiii c. m. quadruplex
status omnium salvandorum id est hic designatur.
xl^us primo unde moyses
et helyas xl diebus ieiunavit.
Et sic patet xl sunt supposita sed
quinquagenarius qui est numerus remissionis.
Sic per penitentiam venitur ad peccatorum
remissionem et dei reconciliationem.
Nam iste numerus pertinet ad incipi-
entes. Quadragenarius propter exercitium
maiorum virtutum pertinet ad proficientes.
Centenarius qui transit de leva ad
dexteram et surgit ex ductione
denarii in se pertinet ad perfectos.
Millenarius qui ultimus est maiorum
quia ultra mille numerus non habet nomen
proprium nisi sumptum ex prioribus
pertinet ad perseverantes quae est
perfectio virtutum et terminus et quae sola
coronatur scilicet perseverantia. Unde ad
hos quatuor status reducuntur omnes
salvandi et hii similiter designantur
per nomina xii tribuum. Ita quod tria
prima nomina pertinent ad statum
incipientium, tria sequentia ad sta-
tum proficientium, tria tertia post ad
statum perfectorum, tria ultima ad sta-
tum perseverantium. Verbi gratia Judas confi-
tens merorem esse contritio. Ruben
filius visionis id est visio peccatorum per quam
9k. o contritio. Gad accinctus ad satis-
factionem esse status incipientium.
Aser beatus id est perfectum iustitiae probati
qui custodiunt iustitiam. Neptalim
latitudo id est perfectum caritatis probatis

D 10
Latum mandatum tuum nimis. Manasses
oblivio id est contemptum mundi esse
status proficientium. Symeon au-
diens merorem id est compassionem miseriorum
ii Cor. xi. Quis infirmatur et non
Levi additus id est abdicatione terrenorum
Ysacar merces id est visio contem-
plationis esse status perfectorum. Za-
bulon habitaculum fortitudinis per
victoriam vitiorum et temptationum.
Joseph augmentum per gratiarum actionem.
Benjamin filius dextere per pre-
mii adeptionem esse status perse-
verantium. Vel potest aliter dici quod
per hunc numerum designantur universaliter omnes
salvandi. Nam xii fiunt ex quater-
nario et ternario si unus ducatur
in alium. Nam quaternarius ut qualiter tan-
tum xii et omnibus xii tribubus. Item
xii ducti per iiii faciunt xlviii
qui ducti per tribus sunt c xliiii
milia. Sed omnes qui fide trinitatis in
quatuor partibus mundi cum perfectione
operum sunt signati et omnes tales et
tantum tales salvantur. Sed si ita est
quare non dixit in universali de qualibet
tribu israel xii milia signati. Solutio
propter duo exprimuntur nomina tribuum
et primum sigillatim. Primo propter hoc ut
ostendatur quod salvandi dicuntur habere
virtutes per nomina filiorum israel
designatas. Secundo ut alios filios
israel computandos et non omnes alios
ab hoc numero excludendos ostenderet.
Nam tribus dan et tribus effraym
non ponitur hic. Ex dan enim nascetur
antichristus qui omnino cum suis ab hoc
numero exclusus est. Ex effraym
natus est iheroboam qui filios
israel duxit ad ydolatriam. Sed
tamen quare isti duo scilicet dan et effra-
ym ponuntur in benedictionibus cum aliis
Deut. xxxiii et symeon non ponitur
hic. Ad quod. Solutio: hic est propositum

11 scriptum eo nomine interpretatione. Dan enim iudicium interpretatur et sunt peccatores qui se iudicant hic et ideo non iudicabuntur in futuro unde .j. Cor. xj. Si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur. Effraym interpretatur fructificans et sunt perfecti et contemplativi qui illi recipient benedictionem que in nova lege continetur i. benedictionem glorie de qua dicitur Mt. xxv. Venite benedicti. Ideo ponitur in Deut. quod dicitur nova lex. Symeon non interpretatur nisi habitaculi et sunt illos qui notant et statuunt nova sua in habitaculo mundi et tales non habebunt benedictionem nove legis et ideo non ponitur in Deut. in benedictionibus filiorum Israel. Ideo gratia non habet ordo in numero tribuum sive filiorum Israel. Solo hic agitur de signatione que fit electorum per gratiam que nec genus nec dignitatem nec tempus attendit et ideo non servatur hic ordo dignitatis sive nativitatis ordo. Deinde notandum quod de qualibet tribu filiorum Israel ponuntur xij milia signati non quod tot persone sint de qualibet tribu salvande vel quod tantus numerus salvandorum sit in una aliqua tribu sed propter xij apostolos quorum predicatione et doctrina sunt vocati ad salutem propter fidem trinitatis et perfectionem operum in iiij^or partibus mundi habitanti salvandi. Determinatis quo numero venit illa summa signatorum subiungit. Ex tribu Iuda xij milia signati.

Ex tribu Iuda

Iudas primo ponitur quia confessio primo significat salutem unde ad Romanos x. Ore autem confessio fit ad salutem. Contritio enim soli deo patet unde i Reg. xvi. Homo videt que patent, deus autem intuetur cor. Sed

notandum quod est triplex confessio peccati. De qua Ps. Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam domino. Et tangitur in hoc verbo vj que debet habere vera confessio. Primum est premeditatio quod notatur per dixi. Secundum est contritio cordis et oris ut corde simul et ore fiat quod notatur per confitebor. Tertium quod sit accusans quod notatur per adversum me. Quartum est quod sit de malis non de bonis quod notatur per iniusticiam. Quintum est quod sit propria i. de propriis peccatis non de alienis quod notatur per meam. Sextum est quod fiat ad honorem dei non ad laudem mundi vel ad questum lucri quod notatur per domino. Et hec confessio est utilis. Unde sequitur Et tu remisisti impietatem peccati mei. Secunda est confessio laudis de qua Eccli. li. Confitebor tibi domine rex et collaudabo te. Unde de hiis duabus simul dicitur Ps. Confitebuntur domino misericordie eius. Tertia est confessio fidei de qua Ro. x. Corde creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. Sequitur Ex tribu Ruben xij milia signati. Ruben interpretatur filius visionis unde de tribu Ruben sunt omnes qui per fidem qua videtur deus fiunt eius filii. Jo. j. Dedit eis potestatem filios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius. Sed quia fides sine operibus mortua est ut dicitur Iaco. ij^o. Ideo sequitur Ex tribu Gad xij milia signati. Gad enim interpretatur accinctus ad operandum scilicet in vinea et agro domini. Gen. xlix. Gad accinctus preliabitur ante eum. Sed item quia opus quod non fit in spe salutis eterne non valet sequitur Ex tribu Asser xij milia signati. Asser enim interpretatur beatus et spes in presenti beatificat. Ro. viij. Spe salvi facti sumus. Sed quia sine caritate nec est utile nec salubre ut dicitur j Cor. xiij^o. 12

13 Ideo sequitur. Ex tribu neptalim xii milia
signati. Neptalim enim interpretatur
latitudo et caritas dilatat cor
unde ps. latum mandatum tuum nimis
mandatum caritatis quo precipitur diligi
amicos et inimicos. Sed quia cari-
tas duplex est in proximum et in deum ideo sequitur de
caritate dei. Ex tribu manasse
xii m. sig. Manasses enim interpretatur
oblivio et caritas dei omnia temporalia
facit oblivisci. Sed quia exhibitio
operis est probatio dilectionis ut dicit gregorius ideo sequitur.
Greg. Ex tribu symeon xii m. sig.
Symeon vero interpretatur audiens
merorem quod bene competit caritati que
merorem proximi audit compatiendo
et subveniendo unde sap. i. auris
zeli audit omnia. Sed quia caritas
aut deficit aut proficit ut dicit
augustinus ideo sequitur. Ex tribu levi xii
m. sig. Levi enim interpretatur additus
et caritas opus operi et virtutem virtuti
addit donec perficiatur. Sed quia cum his
predictis virtutibus scilicet spe fide et caritate
que dicuntur virtutes theologice sunt
necessarie alie iiii^or que dicuntur pol-
litice quia contra insidias ... quibus
utilius nichil est hominibus in vita ut
dicitur sap. viii. Ideo sequitur de illis et
primo de iusticia. Ex tribu ysachar
xii m. sig. Ysachar interpretatur merces
et sic iusticia operum eam mercedem debere
Sap. x. Reddet deus mercedem la-
sat. ... Math. xx. Voca operarios et
redde illis mercedem sic. Ex tribu za-
bulon xii m. sig. Zabulon inter-
pretatur habitaculum fortitudinis et ideo sequitur
fortitudinis. Ex tribu yoseph
xii m. sig. Joseph qui fuit
prudens dispensator egypti
et interpretatur augmentum quia per sapientiam
augmentavit redditus pharaonis
et ideo sequitur prudentiam. Ex tribu benya-
min xii m. sig. per hunc sequitur tertiam
que de continentie ... hominem filium

dexter quia virginitas in dextera est 12
Beniamin filius dextere interpretatur.
Post hec vidi etc. Post huius
turbe pertinet in qua ponitur numerus signatorum
infinite ad inveniendum quia numerus
electorum qui est deo finitus nobis est
infinitus. Vel postquam posuit numerum sig-
natorum de iudeis nunc posuit
numerum signatorum de gentibus qui
maior est et ideo infinite ponitur unde
dicitur post hec vidi turbam magnam id est
spiritualiter intellexi quod illi signati
erant turba magna. Vel post illos
vidi alios de gentibus qui erant
turba magna quasi innumerabilis unde sequitur
quam dinumerare nemo id est nullus purus homo
dinumerare poterat. Non dicit dinumerari
non poterat quia ille cor novit numerum
qui numerat multitudinem stel-
larum unde ecclesiastici primo Arenam maris
et pluvie guttas et dies seculi
quis dinumeravit. quasi diceret solus deus
et non homo unde abrahe dixit deus
gen. xv. suspice celum et numera
stellas si potes. Et eciam gen.
xxii. Benedicam tibi et
multiplicabo semen tuum sicut
stellas celi et sicut arenam que est in
litore maris. Et ne aliquis putaret
quod numquam esset sic fundata tota multi-
tudo nisi ex iudeis ideo addit
Ex omnibus gentibus glossa eciam de
barbaris. Et tribubus et gentibus
et populis tribuum et linguis populorum
in gentibus enim diverse sunt tribus
in tribu diversi populi in populo di-
verse sunt lingue et de omnibus
hiis aliqui sunt salvandi. Unde
Mt. xiii. Simile est regnum celorum sage-
ne misse in mare et ex omni genere piscium cogregati.
Secundo autem ubi in quo statu vidit
hanc turbam determinat dicens Stan-
tes ante thronum quasi paratos obedire
vel stantes id est erectos ad celestia
non ad terrena curvatos sic illi.

de quib dr ps Statuerunt oculos
suos declinare i t. Ite stantes qz i
iudicio no cadent Na p eis da
bit sna sap v. Stabunt iusti
in mag constan Sz mali ibi ca
det qz con eos dabit sna w
reuocabile Amos viij Cadet
z no resurget ulte ps No resur
impij i iudicio p i cos iustorum
Et i conspectu agni i considerac
q puri z mansueti sibi Sed
malis erit durus z crudelis ysa
xxx. Ardens furor eius z grauis
ad portandum Amicti stol albis
i innocen baptismali z sca
pnali hijs duabz stol uesti
litur scit puri vn pu ulte oms
domestici eius uestiti sunt dupli
Prima stola dealbat aq bapti
vn ps Lauabis me z sr ni deal
sz dealbat aq lacrimarum
sit dr glo vn ps Lauabo p sin
gulas noc l. m. i. p sin la pcta
conscientiam mea lacrimis meis
z palme i manibz eorum i conc
p opibz eorum Infra xiiij opa
illorum secuntur illi i prima opim
Et clamabat uoce mag
Cita ps ca. et qua oindi iohi
q sca grab agunt de bois sibi
impensis ca i puri qui i futo
Dr go Et clamabat pdci uoce
mag. i. affectu magno dicentes
uoce cordis z oris salus qua
hemus i remissio pccorum z opa
bona z uita etna Deo nro
attribuit q. d. q salui sumus no
a nobis sz a deo hemus Qi sedet
sup thronum ut iudex oms z
agno i hoi xo q. d. a xo qui est
deus z ho hemus salutem ps deus
illu. m. rc z oms agli stabat
ad obediendum pati ad iuuandum
pmpti ad ptegendum strenui

Ad recipiendum singulos uoluntarij
ad introducendum ad nuptias
festiui de consortio signatorum
leti quorum officio ipsi sunt signati
Et ubi stabat In circuitu trini
ut s. ex omni pte ptegent ipm
thronum i. ecclam z exequen
mandatum sedentis i throno
z seniorum i. platorum ad muni
endum z iuuandum eos spaliter
qz totum podus plij uti q. i. ois
ut dr i Reulis de sancte vn
ysa lxij Sup muros tuos
ierlm consti custodes aliq
i pdicatores omes ad reuelandum
eis misteria z docendum utilia z
mundandum eorum labia ysa vi
volauit ad me vnus de sera
phin z i manu eius calculus q
forcipe tulerat de altari et
tetigit os meum z dixit Ecce
tetigit hec labia tua z auferetur
iniquitas tua z pccm tuum mun
dabitur Vel sic sup dicimus p
thronum intelligitur plati i
quib iudicat xc p iiij or
alia ordo pdtorum p xxiiij or
seniores intelliguntur doctores
i quibus e sap unde i Job xij
i antiquis e sapia Vel gra
oms fideles vel pdicta
Et i circuitu oms sunt angeli
stantes z iuuantes z defendentes
vn ysa xxviij Ite angeli ve
loces ad gentem conuulsam ab
amore terrenorum z dilaceratam
multis tribulationibus ad ppm
terribilem multis demonibus gente
expectantem gaudia celorum z
conculcatam pedibus malorum
Et dehinc circuitu dr i ps In
mittit ange. dni i circu ti. eu
Ite motes i circuitu eius z dns i c
pp sui z ceciderunt angli i co
spectu trini i. xpi i throno sedentis

In facies suas .i. sapienter se humi-
liantes coram xpo gracias agentes
per signacionem fidelium et adoraverunt
deum .i. adoracionem que soli deo
debetur xpo reddiderunt Dicentes
Amen .i. vindicentes et confirmantes
laudacionem signatorum Sicut
pueri vident Amen in fine oracionum
In quo notatur magna utilitas
angelorum q. d. angeli ad signatos
verum est quod vos dicitis et nos con-
sentimus et congratulamur dicentes
Amen Sermo de at ser. postea
Benediccio .i. exaltacio nostra qua
super omnem creaturam homines et
claritas .i. intelligencie perspicaci-
tas qua clare omnia intelligimus et
deum clare videmus non per speculum
in enigmate ut homines sed facie
ad faciem Et sapiencia qua in cog-
nitis delectamur Et graciarum accio
instituta vel grata laudacio
Hoc enim est unum de donis dei
in gloria s. angelis laudacio dei
Ysa. li gaudium et leticia inveni-
etur in ea graciarum accio et vox laudis
Honor qui nobis ab extra ex-
hibetur vel quem hominis stando cum
tandem tibi vel quem homines deo ser-
viendo cui servire regnare est
Et virtus .i. potestas resistendi et vi-
cendi demonem Et fortitudo .i. vir-
tutis confirmacio Deo nostro
attribuimus non nobis Dicunt
angeli et hoc non ad horas sed in
in secula seculorum .i. continue et in tempore
Ysa. lxii tota die et tota nocte
perpetuo non tacebunt Ex iiii°
Requiem non habebant dicencia
Sanctus sanctus sanctus etc. per hos beati quos habitat
in deo et dei in se s. l. te de te pt dici
quod angeli agunt hic gracias de
bonis collatis communiter suis .i.
hominibus sigillatis et tunc exponitur sic
Benediccio .i. bona dacio .i. bonorum dacio

fortune nature gracie et glorie Nam hec 18
iiii°r dat deus electis Ja. i. Omne
datum optimum et omne donum perfectum de
sursum est descendens etc. Datum bonum dicitur
donum fortune datum melius
bonum nature datum optimum bonum
gracie donum perfectum bonum glorie
De hac benediccione dicitur Ecci. xi.
Benediccio dei in mercede iusti festinat
et claritas consciencie vite fame
sciencie De prima .i. ii. Cor. i gloria
nostra hec est testimonium consciencie nostre
De 2a sap. iiii O quam pulchra est
casta generacio cum claritate De 3a Ecci. xl
Cura habe de bono nomine ii
Cor. ii bonus odor xpi sumus deo
De iiii° sap. viii habebo per hanc
claritatem ad turbas et honorem
apud seniores Et sapiencia dicitur
sui cognicio propria Ecci. li. mul-
tam inveni in memetipso sapienciam
et multum profeci in ea Hec ergo
Sapiencia est divinarum humanarum que
voluntarumque perfecta cognicio
Quam utilis sit hec sapiencia patet
per id sap. vii Neminem diligit
deus nisi eum qui cum sapiencia inhabitat
Et in eodem viii Vani sunt omnes
homines in quibus non subest sciencia dei
Cognicio dei tollit desperacionem
cognicio sui presumpcionem Et
graciarum accio que quantum sit utilis
patet ex suo contrario .i. ingratitudine
De qua dicit Bernardus ingratitudo est
ventus urens exsiccans fontem
pietatis venas misericordie fluenta gracie
Bernardus alibi dicit Disce referendo
gracias non esse tardus sed segnis
Disce ad singula dona gracias
agere diligenter considera que tibi ap-
ponuntur ut nulla dei bona debi-
ta graciarum accione frustrentur
i Thess. v Sine intermissione orate
in omnibus gracias agite hec duo
sic bud. dicit s. orat et graciarum accio

19 dnt ꝰ codimid̄e tōm uitā scōꝝ
qꝛ sci uidet uel bona uel mala.
Si bona dꝫ psonad̄e grāꝫ acc̄
Si mala seq̄ui dꝫ orō p illis
amouēdis, vn̄ Bn̄ alibi dᵗ.
Caritas tot mōib̄ ⁊ oroe uel grā
rꝫ accōe ⁊ duꝫ se uigit refūdᵗ
q̄ ⁊ sūis uel necītatib̄ uel cōso-
lacōib̄ ⁊ pꝫoi uel cōpassiōib̄ uel
cōgrtulacōib̄ carites matias
inuenit pīg affctus. lra hor ⁊
pax ⁊ quies a tumultu ⁊ lite
pūꝫ xvi. honor ē hōi q̄ se sepat
a cōtētōib̄. huc hōrē nō hn̄t
aduocati qui secū ⁊ q̄rūt li-
tes sicut corui cadauia. De q̄s
dᵗ ysidorꝰ hij sᵗ q̄ cāo moru
admissi impediunt, pᵗ admissi
fastidiūt, admoiti obliuiscūt,
sine spōsiōe pūnij dedignāt
locupletati. hij sᵗ ⁊ exactōib̄
arpie, ⁊ collocutōib̄ statuę,
⁊ qōnib̄ bestie, ad intelli-
saxei, ad iudicāꝺ lignei,
ad succēꝺ flāmei, ad ignosc-
cēꝺ ferei, ad fauēꝺ uulpes,
ad nascenꝺ tigres, ad spoli-
enꝺ thauri, ad cōsumenꝺ
monotauri. quoꝝ si nares
afflauit rubiginosi aura
marsupij mox uides octos
argi. pūnia laomedontis
ulixis argutias, symonis
fallacias, achitofel cōsilia,
⁊ assalonis oscula. Ꝫtē ⁊ quodā
libro tragedie senē q̄ intitulaᵗ
liber de nugis senū dꝰ ē q̄dā
inspiceret infernū uidᵗ nerone
balneātē se ⁊ multos circūstāꝫ
qui fundebat aurū calidū ⁊
balneū ipꝰ. Nero aūt uidens
turbā aduocatoꝝ ad se veni-
entē ait. Venite adhuc veale
gēꝫ hōiꝫ o aduocati amici
mei. attendite huc ut mecū ⁊

hꝫ vase vos balneetis adhuc 20
cū sup̄ē locꝰ ⁊ eo que nobis
reseruauī. lra. Et uirtus ⁊ au-
dacia resistēdi malis q̄ optīe
cōiūgīᵗ honori. qꝛ nō dꝫ hrē
honorē qui nō hꝫ uītutē. Ecclī
vij Noli querere fieri iudex ⁊c.
Vel uirtꝰ bn̄ viuēdi. Augꝰ vtꝰ
ē bona qualitas mētꝭ qua dꝰ
opaᵗ ⁊ nob̄ sine nob̄ qua bn̄
viuitᵗ ⁊ nemo male utitur.
Et fortitudo ardua aggre-
diendi ⁊ grauia sustinēdi pp̄ᵗ
dm̄ De q̄ ps fortitudinē meā
ad te custo. Deo nr̄o attribu-
enda sᵗ ⁊ p hijs laudem ⁊ cū
dūt angeli qꝛ nob̄ dedit hꝫ
⁊ scla seculoꝝ p hꝫ cōtinuatō
laudis notaᵗ Amē pᵗ accipi
nomīal' uel ūbal'. Si noīa
tiue ē sꝰ Amē ⁊ uītas attri-
buēda ē ei sicut aīā qꝛ ūus ē
⁊ p̄missis. Si ūbal' tūc ē ap-
tacō ⁊ fiat fiat vt dᵗ glo.
Et uidit Sexta ps capli
⁊ qua oñᵗ iohi. vn̄ isti venit
⁊ tātā glām ut p hꝫ ⁊ iohi ⁊
alijs via cōsilis ondaᵗ. Dᵗ g°
Et vn̄ᵗ vnꝰ de seniorib̄ ⁊
p̄uersitas pphāꝝ ⁊ aplorꝫ
meo desidīo satisfēᵗ qui desi-
d'abāt ē cū illis. Sꝫ pᵗ quid
q̄rē mō loquaᵗ vnꝰ de seniorib̄
cū sup ⁊ aptōe sexti sigilli
loquanᵗ mꝰ or alia. Solō p
alia designtᵗ sci ḡ statū p̄ntē
ubi sᵗ adhuc ⁊ passiuis sepʳare
sicut bōe pecudes. p seniores
uō intelligiūr ḡ statū futuꝝ
in p̄ntia uita ē diuisitas qꝛ nō
oēs sci idē uolūt uel sentiūt
sꝫ ⁊ miracl' uobis ⁊ sꝰ oīa vꝛ volū
⁊ ictꝫ ⁊ iō sup locū. Sꝫ alia
hic uō vnꝰ de seniorib̄ ⁊
uult ⁊ desidāti intelligē
vn̄ venant illi sigti. hij amici

21 et stolis albis sicut bene expositum est
Qui sunt et unde venerunt quasi dicat attende
bene in quo statu sunt ibi et a quo statu
venerunt quia de magna miseria ad
magnam gloriam, de magna paupertate
ad magnas divicias, de exi-
lio ad patriam, de angustia
ad delicias, de carcere ad re-
gnum, de vinculis ad libertatem.
Et dixi illi senior domine mi
tu scis et ideo debes me nescientem
docere. Dominum vocat quia minor in ce-
lo maior est quolibet existente in mundo
sicut dicitur Mathei xi de Iohanne Baptista
qui minor est in regno celorum
maior est illo. Et dixit michi quia humiliter
rogaverat meruit edoceri, Proverbiorum xi
Ubi humilitas ibi sapientia. Psalmus inter
medium moncium pertransibunt aque.
Ex similitatis primi de illo qui
tanto tempore orabat dominum ut reve-
laret quoddam quod dubitabat
et ad ulterius cum non posset invenire
veritatem cepit ire ad quendam
vicinum heremitam et dum esset in via
occurrit ei angelus domini et dixit
ei tantum diu orasti noluit tibi
dominus revelare quod petebas quia
confidebas in precibus tuis sed quia te
humiliasti ut ires ad fratrem tuum
et peteres edoceri ab eo misit me
dominus ut docerem te quod dubitas
et docuit eum. Hii sunt qui venerunt
et veniunt cottidie et venient
usque ad finem seculi ex magna
tribulacione id est ex multiplici. Nam
ex una parte demones turbant
impugnant pacem cordium, ex
altera parte heretici destruunt fidem
ex altera falsi christiani corrumpunt
mores, ex altera tyranni aufe-
runt substanciam. Et bene dicit Hii sunt
per quod innuit quod qui non est in
tribulacione non vere est, quia non est in co-
rpore Christi. Psalmus cum ipso sum in tribulacione.
Ecce omnes seniores unde venerunt id est
quia de mundo ubi magna tribulacio est,

22 tam maior erit in purgatorio, maior autem
in inferno. Magna autem est tribulacio
bonorum quia habet triplicem dimensionem
sicut illa .iiii.or que dicta sunt, longum,
latum et spissum, longum in abreviacione
sui et hoc habet sursum et deorsum.
Sursum in dimissione patrie nostre,
Deorsum in dimissione cure carnis
sicut dicitur ad Romanos xiii. Curam
carnis ne feceritis in desideriis.
Latum in abreviacione mundi et hoc
habet dextram et sinistram, dextram
quidem prosperitatis et sinistram adversitatis
ut inter utrumque iter sanctus vere p-
recedat, sicut dicitur Numeri xx. Via
publica gradiemur non declinabimus
neque ad dextram neque ad sinistram.
Spissum in abrenunciacione parentum
et hoc habet ante et retro, ante patrem et
matrem, retro filios et nepotes
quia hiis omnibus renunciaverunt sancti.
Ideo dicitur Hii sunt qui venerunt ex magna
tribulacione. Vel ex magna tribulacione
id est mundi perturbacione et laverunt
in aqua baptismi vel lacrimarum stolas
suas id est corpora sua quibus anime que-
dam tunica teguntur, et dealba-
verunt eas id est cum albe essent magis
albas fecerunt in sanguine agni
id est in fide et imitacione passionis Christi.
Sed cum sanguis non sit albus sed
rubeus videtur quod potius debuit dicere
et rubeas fecerunt eas et non
dealbaverunt. Respondeo. Sic sanguis
caloris decoctus in mamilla con-
vertitur in lac et mutat colorem et qui
prius erat rubeus fit albus. Sic
sanguis Christi igne caritatis decoctus
in mente sanctorum albos facit eos non
rubeos. Vel potest dici quod in hac
dictione dealbaverunt potius de addicione
et est sensus et dealbaverunt eos in sanguine
agni id est cum essent albe prius per inno-
cenciam seu mundiciam rubeas eas

23 fecerunt sustinendo martirium pro christo
et ita facte sunt albe et rubee.
Primum ulterius purpura et byssus indu-
mentum tuum. Cant. v. dilectus meus
candidus et rubicundus. Ideo stant
ante thronum glorie in consortio
angelorum pacificatur et serviunt
per laudum decantationem et reveren-
tiam exhibitionem. Die ac nocte
id est continue sine intermissione sicut
angeli de quibus dicitur ysa. lxij. toto
die et tota nocte perpetuo non tace-
bunt in templo eius primo in militanti
secundo in triumphanti prius in templo eius
ob dei gloriam id est laudem. In templo
militantis ecclesie serviendum est domino
quadrupliciter scilicet sancte iuste vite perse-
verantia. Unde luc. i. serviamus illi in
sanctitate et iustitia coram illo omnibus
diebus nostris. In templo triumphantis ecclesie
serviendum est ei quadrupliciter scilicet va-
cando, videndo, amando, lauda-
ndo. Unde augustinus in fine de civitate dei
vacabimus et videbimus, videbimus
et amabimus, amabimus et lau-
dabimus. Ecce quod erit in fine
sine fine, suave videre, amare,
laudare. Et qui sedebat in thro-
no habitat super illos protegens et
gubernans eos et bonum suum eis
communicans. Unde sequitur. Non esurient
pane vite saciati. Jo. vi. ego
sum panis vite. Non sicient aqua
vite potati. Jo. iiij°. Qui biberit
ex aqua quam ego dabo ei non
siciet in eternum. De utroque dicitur
Eccli. xv. cibavit illum pane
vite et intellectus et aqua sapientie salutaris potavit illum.
Item de primo psalmista cibavit illos. De
secundo psalmista inebriabuntur ab uberta-
te domus tue et torrente voluptatis tue potabis eos. Ad
utrumque vocat sponsa. Cant. v. Co-
medite amici et bibite et inebriamini
karissimi. Ad hanc autem sacietatem et
ebrietatem perveniunt per esuriem et sitim
iustitie. Unde Mt. v. Beati qui esuriunt

et siciunt iustitiam quoniam ipsi satura- 38
buntur. Ysa. lxv. Servi mei comedent
qui hic esurierunt, et vos esuri-
etis qui saciati estis hic. Servi
mei bibent qui hic sicierunt
et vos sicietis qui hic ebrii estis.
Luc. vi. Ve vobis qui saturati estis
quia esurietis amplius. Contra Eccli. xxiiij.
Qui edunt me adhuc esurient
et qui bibunt me adhuc sicient. Duo sunt in
esurie scilicet defectus et desiderium.
Defectus omnino tollitur, desiderium semper
manebit ut sic excludatur fasti-
dium et ita semper refficiuntur et satura-
buntur et nunquam fastidient. Unde quicunque
sumunt non fastidiunt quo magis
sumunt siciunt. I. pe. i. in quem deside-
rant angeli prospicere. Hic ergo sunt
esurientes per defectum in terra per desi-
derium sine affectum utrobique in se
mplena significatione. Neque
cadet super illos sol neque ullus estus
id est nec maior nec minor tribulatio
quia per diem sol non uret te neque
luna per noctem. Nullus dicitur quia neque tunc erit
nec spiritualis neque temporalis neque corporalis
tribulatio eius et subiungit causam
unde habetur, quoniam agnus id est christus pius
innocens mansuetus qui in medio
throni est id est ecclesie vel angelorum
vel prelatorum reget illos et ideo
non deerit illis, unde psalmista dominus
regit me et nihil mihi deerit. Et deducet
eos ad vite fontes aquarum
ubi continue potabuntur. Et loquitur hic
Johannes per metaphoram ovium
et pastoris. Pastor enim primo
regit oves suas ducendo ad
bona pascua, postea ducit ad aquas
ut post pastum bibant. Sic dominus
in via regit bonos ducendo
de virtute in virtutem, tandem dedu-
cet eos ad fontes vite aquarum
in patria id est ad contemplandam sancte
trinitatis maiestatem que est unus fons

27

pro primo tercia et tres fontes pro
trinitate personarum. Unde ps dicitur inebria-
buntur ab ubertate domus tue et torrente volu-
ptatis potabis eos; quoniam apud te est fons vite
et in lumine tuo videbimus lumen. Aque huius
fontis vel horum fontium sunt gaudia
ex contuitu divine maiestatis
surgencia, que quanto plus bibentur
plus siciuntur. Unde dicitur Eccli. xxiiii°:
qui bibunt me adhuc sicient.
Item quanto plus hauriuntur tanto pro-
fundior ebullicio eorum. Et de hiis dicitur
Eze. xlvii: ecce aque redundantes
a latere dextro. Latus templi dextrum
est celestis patria. Latus sinistrum
est vita presens, sicut dicitur Cant. v:
Leva eius sub capite meo et dex-
tera illius amplexabitur me. Cum egrederetur
mensus est mille cubitos et traduxit
me per aquam usque ad talos.
Rursus mensus est alia mille et
traduxit me usque ad genua.
Rursus mensus est mille et traduxit
me usque ad renes. Et mensus est
mille torrentem quem non potui
pertransire, quoniam intumuerat aqua
profundi torrentis qui non potest
transvadari. Tres primi millena-
rii signant tria gaudia electorum in
patria que finita sunt et aliqualiter possunt
in scriptis comprehendi. Primum venit ab
inferno ubi videt dei iusticiam
impleri, de quo multum eis
gaudium. Unde ps: letabitur iustus
cum viderit vindictam. Ysa. ult.: egre-
dientur ut videant cadavera vi-
rorum qui prevaricati sunt in me
et erunt usque ad sacietatem visionis
omni carni. Secundum venit a mundo
de pulcritudine creaturarum. De quo Ysa.
tunc videbis et affluebis et mirabitur
et dilatabitur cor tuum. Tercium de celo
de iocunditate et gloria societatis. De quo
Ysa. lxv: exultabo in Ierusalem et
gaudebo in populo meo. Sed iiiitus
millenarius qui non potest transvadari est

26

gaudium de indeficienti visione
maiestatis divine, quod tantum est
ut dicat Ysa. lxiiii: quod
oculus non vidit deus absque te
que preparasti hiis qui expectant te.
De hiis iiiior gaudiis dicitur Luc.
vi: mensuram bonam et confertam
et coagitatam et supereffluentem
dabunt in sinum vestrum. Bona dicitur
quo ad primum, conferta quo ad 2m,
coagitata quo ad 3m, supereffluen-
tem quo ad iiiitum. Item alio modo tres c
millenarii qui mensurantur et possunt
transvadari sunt tres sensus scripture
scilicet hystoricus, allegoricus, tropo-
logicus. Quartus vero millenarius qui non
potest transvadari est quartus sensus scilicet ana-
gogicus qui est de secretis celestibus
que non possunt in hac vita compre-
hendi. Hoc totum quod hic dicitur sumptum est
de Ysa. xlix: ubi dicitur: Super vias
pascentur et in omnibus planis pas-
cua eorum. Non esurient neque sicient
amplius et non percuciet eos sol
nec ullus estus, quia miserator eorum
reget eos et ad fontes aquarum
potabit eos. Sed prius quam ad
istos fontes clarissimos et dul-
cissimos de quibus dictum est
pervenire possimus oportet potare de
aliis quibusdam fontibus quos nobis
foderunt videlicet optima tua in
carne Christi qui sunt v vulnera eius.
Unde ipse dicit: foderunt manus me-
as et pedes meos. Ysa. ii: ingredere in
petram et abscondere in fossa humo.
Cant. ii: veni columba mea in
foraminibus petre in caverna macerie.
In hiis fontibus potatur aqua vive
qua abluuntur sordes animarum
et restinguitur ardor et sitis ma-
le concupiscencie. Unde Ysa. xii: hauri-
etis aquas in gaudio de fontibus sal-
vatoris. Et absterget deus omnem la- d
crimam ab oculis eorum, et omnem do-
lorem et tristiciam amovebit ab eis.

21 ysa. xxv. Auferet dns lacrima ab
omi facie. Ite ly. exultabo i
iherlm z gaudebo i ppo meo
z no audiet vox fletus ult z
vox clamoris. Ite ly. venient i
syon laudantes z leticia sempiterna
sup capita eorum, gaudium z
leticiam tenebunt z fugiet do-
lor z gemitus. Omnem lacrima
dr qr varie sunt hic lacrime electorum
Nam alig plangit qr mala fecit
alig qr bona no fecit, alig quia
flagella corporalibus dni sustinet
alig qr iacet in corpore pmugi,
alig qr dni pegrina a pre z a
pria, alig qr videt fres pire
Tali modo sunt varii fletus scorum
z gemitus i hac vita qd tunc
utiqz abstergetur ad plenum qn prui
fletui leticia coniunxerit eterne suc-
cedet, unde i ma. v. Bti qui lu-
gent qm ipi consolabuntur z Joh.
xvi plorabitis z flebitis vos,
mundus at gau. vos contristabi-
mi sz tristitia vra vertetur i gau. eterne
commutatio. sz Jo. i in mutacione
aque i vinum. Rabanus at iiii or
distinguit gna lacrimarum di-
cens mo, Quatuor modis fit planctus
scorum, aut cum ppa peta deplorat
aut cum i infernum cadentes pla-
gunt, aut cum i peccatis ponentes la-
crimantur, aut cum p desiderio regni
celestis lugent. Sunt at lacri-
marum iiii or species sz qbus iiii or bona
faciunt. Nam se humidi ut sordibus
cor abluat, sunt z calide ut fri-
gidum cor calefaciat, sunt z amare
ut dulcorem carnalium volupta-
tum perimant z ptea addit ymo
eciam qr momento dni pulsant
oclos rigat, animam lauant,
ignem infernalem extingunt,
quod no facit tota aqua. Omnes has

lacrimas abstergent ipse dns ppa
manu, unde bnh. Felix lacrima
qua pia manus conditoris abster-
get. Et si no esset causa lacrimandi
nisi hoc bonum esset flere. Qui at
modo noluit flere ad hom flebit
sine fine z tales lacrimas q
no refrigerabunt sz que corpus
cremabunt. Unde quidam scs pe-
nitans prium dixit discipulo suo
plorenus hic fili anteq veniemus
ad locum ubi lacrime coquunt
cor ploracium io dr luc. vi
ve qui videtis qr lugebitis
pu. xiiii extrema gaudii luctus
occupat. Et Vii ps cau.
Et cum apruisset Septima ps
huius cau. ubi ondit apcio septi-
mi sigilli que nichil aliud est qm
manifestacio status futuri post
mortem antichristi qn dabitur pax
eterne sz pax durabilis. Unde qr
hic status qui sigillus latuerat
clausus i scriptura z hic oudit hoc si-
gillum septimum aperiri. Dr go
Et cum aperuisset sigillum viim
i cum futurum statum esse post
mortem antichristi manifestasset
factum est silencium i celo i pax z
tranquillitas i ecclia z post
pstitum p futuro tunc enim libere p-
dicabit, nec erit sicut nunc aliqs
impugnabit eos nec affliget,
qr media hora i valde parum
qr statim veniet dns ad iu-
dicium. Nunc tamen bonis erit tunc
pax z tranquillitas ymo z
i iniustis antichristi qui deinde
credent scti pspicientes mictos
z io obstinati i malicia no
conuerten sz i peccatis suis morientur.
Unde Re ppliny Requieuit mo-
ab i fecibus suis io est transfusus
de vase i vas i de statu pcti
i statum pnie. xlv. cum dicit

28

1151

29 c 8 1

dabitur post mortem antichristi ut
peniteant illi qui in persecutione
antichristi titubaverunt et ceciderunt
Sed ministri antichristi dicent hoc et
licet princeps noster sit mortuus nos
tamen pacem habemus et ideo ducet
uxores et faciet convivia et cum
dixerint se bene esse tunc veniet
iudex et morientur omnes /
unde i thess v. cum dixerint pax
et securitas tunc repentinus super-
veniet eis interitus. Quantum
vero spatium sit futurum inter
illos xlv dies et finem mundi
nemo scit nisi forte alicui fuit
divinitus revelatum / unde mt xxiiii
De die autem illa nemo scit nisi
filius hominis et cui filius hominis
voluerit revelare etc. c. viii

Et vidi vii angelos hoc est
viii capitulum / incipit tertia visio
in qua agit iohannes de vii angelis
tubis canentibus per quos designantur
universitas praedicatorum, tur-
bines persecutionum, et rebellu-
tores primorum annunciancium /
et incipit ab exordio nascentis
ecclesie et producitur usque ad finem / unde
hic ostenditur iohanni quod praedicatores con-
solantur ecclesiam in quolibet statu
eius / et patet ordo huius visionis
ad praecedentem / in illa enim apparuerunt
omnes status ecclesie in quibus mul-
tas sustinuit passiones / in ista
ponuntur consolationes quas habuit a
praedicatoribus. Continet autem hec
visio iiiior capitula scilicet viii ix x
xi xii. Et dividitur hec visio
primo in duas partes in prima agit
generaliter de hiis vii angelis
ponens quedam que toti visioni,
in secunda agit similiter de unoquoque
angelo ibi / et primus angelus
circa medium huius capituli / Hoc autem
capitulum dividitur in duas partes / in prima ostenditur

iohanni summo sive ornatus septem
angelorum et praeparatio eorum / in secunda
agitur sigillatim de clangore
iiii angelorum / et quid fuerit in
clangore eorum ibi et primus an-
gelus / dicit ergo Et vidi spiritualiter
visione vii angelos id est praedicatores
universos qui dicuntur vii propter
septenarium qui est numerus universitatis
vel quia vii donis spiritus sancti perfecti vii
vitia praedicando eradicant,
et vii virtutes plantant et vii
sacramenta annunciant / unde ier i
Constitui te super gentes et regna
ut evellas et destruas et dissipes et disperdas
et plantes / hoc quo ad vitia que
iiii modis committuntur scilicet delectatione
consensu opere omissione / ideo post
iiii verba ad ea pertinentia et sequitur
Et edifices mores et plantes
fidem / vel ideo dicuntur vii quia fidem
christi praedicant per x partes mundi
vel quia in omnibus statibus ecclesie iste
vii erunt praedicatores etiam conso-
lantes / ostendendo praemia bonorum
et damnationem malorum / vocat
autem eos angelos quia missi sunt
ad serviendum aliis / non ut
serviatur eis sicut dominus eorum mt
xx. filius hominis non venit
ministrari sed ministrare etc hebre i
omnes sunt administratorii spiritus in
ministerium missi etc Ro x quomodo
praedicabunt nisi mittantur / Item angelos ii
vocat eos quia dicuntur esse spirituales
non carnales ps ciii qui facit
angelos suos spiritus / Item quia debent
imitari naturae contemplationi actum
mt xviii angeli eorum semper vi-
dent faciem patris mei qui in celis est / Stantes
id est semper laborantes non timore
corruentes nec otio torpentes
ps mane astabo tibi et videbo te
stantes id est obedientes pugnare
paratos. Io xv. posui vos ut eatis
et fructum afferatis et fructus vester maneat

f. 8

2 apud me i deposito do e ued
da uob ij thy j Scio cui cre
d et cer su qr po e depo m suae
vel status qr quos pdicatores
stando pdicat pmo qr dns stans
pdicauit turbis luc vj Claus
tralibz at pdicat sedendo
the v In quo notatur q claustralibz
e pdicandi oriu cotemplonis
laycis uo laboz accois In gl
Actiue i ut dm cospiciat et
alios cospicere doceat In po
notatur q pura intecco pctoz dz
pure ee ad deum no ad aliud emoli
mentu et finis dz ee ut alios
faciat et doceat uidere deum hic
p fide et p gra p spem vel i co
spcu dei qr q q dicat ul faci
at cospicitur a deo Magna
nob pbi necessitas e indicta
n dissimilare uelimus cu cta
agamus an oculos iudicis
cucta cernetis bo de helyas
iij re xviij viuit deus i cuius
cospcu sto Et date st illis
vij tube i officium pdicatois
quod vij tubis designatur eadem
voce q ptoes dni viij vel qr
p pdicatores vij muros mdi
qui st p yericho destruuntur
yosue vj pa e amor diciaz
2a amor deliciaz 3a ambico
bonoz 4a amor pentu 5a
obliuio dei 6a ignorancia sui
7a inmemoria futuri iudicij
hij st vij funes quis sapso
fuit ligatus sz irruente spu i
eo disrupit eos sic filum stup
pe soluitur ad ardore ignis
Judicum xvj Sampson int
sol corp hc e pctoz qui dnt
exo uite sue alios informare et
luce doctrine illuminare vn mt
vos estis lux mundi vn pz qn

dz ee i pdicatore q sit muricio 3
mundi Cu officium suu sit di
ruere muros yericho Sac
dotes tulimt tubas quoz
uis cant i iubileo et clagentes
et sepcies circuentes ciuitate
In vijo circuitu tub clagentibz
muri yericho funditus corrue
runt Sacdotes tub clange
tes typum gerunt pdicatoz q
dnt tenere i manu tubas et
clangere ore i ope cople qd
pdicat ore sicut de dno dr
Act j Cepit ihc facere et doce
Septe circuitus yericho st vij
cosidracoes mundi quas si ha
berent frequenter ptoes i corde et
i ore tunc muri yericho et i se
pmo corruerent et postea i
alijs corrue facerent pa e
cosidraco vanitatis qr vana
st omnia q st i mundo sap v
transierunt homnia uelud vmbra
pbs filij hominu usqz q cor ut
q dr ua et q m Ecc j vani 1
tas vanitatum dixit ecctes
et om va ro viij Creata
vanitati subiecta est 2a e cosidrao
nilitatis qr nihil st omnia q st i
mundo j Jo ij Omne qd est i
mundo et phyl iij omnia ar
bitratus sum ut stercora quis
mdi e vilis 3a e cosidracio
breuitatis Ecci x Omis potestas
breuis uita j Cor vij pterit fi
gura huius mundi Jo ij transit mundus
et cocupia eius 4a e cosidraco
instabilitatis trey pam pcat
uitam p instabilis facta est
vn appellatur mare ysa lvij
impij qr mare feruens qd
quiescere no pt 5a e cosidrao
infidelitatis qr nulla fides seu
fidelitas i mundo inenitur Jere
ix No e mia no e vitas no est

scia dei in terra l. ii. putas filius
hominis cum venit inveniet fide in
terra. Jere. ix. Unusquisque se a proximo
suo custodiat et in fratre suo non he-
at fiduciam. 6a est considerato fl...
seu ypocrisis quod aliquis est mundus
aliquis appet, gaudium ypocrite
ad instar puncti, ideo dicit Naum iii.
Omnis qui viderit te resiliet a te.
Septima est consideratio malignitatis
i. Jo. v. totus mundus in maligno
positus est. Maledictus ergo vir coram domino
qui suscitaverit et edificaverit civitatem
Jericho. In primogenito suo
fundamenta illius iaciat et in no-
vissimo liberorum ponat portas
eius. Et alius angelus hic
agit de xpo, oriens, de quo est
textus precedens. vii. primum angelorum
de quo multa dicit Jo. ostendens
ipsum esse verum deum et verum hominem.
Unde dicitur Angelus alius i. xpus ihesus
qui dicitur angelus i. nuncius
ipse enim primum nunciat mundo
i. Jo. v. unigenitus qui est in sinu
patris ipse nobis enarravit illum.
Et bene dicitur angelus quia cunctis
predicatoribus et gratia scientie et virtute
et potestate sapientia et dignitate et devotione
Unde ysa. ix. Et notabis non
eius magni consilii angelus Venit
qui carnem humanam et animam volens
sibi univit, postea tunc dixit
ecce venio. et stetit quia agnus
ymolandus et quia sacerdos ymolatur
paratus ante altare i. ante crucem
et in hoc ante principium oblatione ipsius
i. phil. ii. humiliavit se factus
obediens patri usque ad mortem mortem
autem crucis. Ecce quod stat ante altare

i. crucem. De quo ysa. xix. in die illa
erit altare domini in medio terre egipti
et titulus domini iuxta terminum eius
quod super caput ipsius imposuerunt
causam ipsius scriptam ihesus nazarenus
rex iudeorum Mt. xxvii.
Item ysa. lx. Offerentur super pla-
cabili altari meo et domum ma-
iestatis mee glorificabo. Et
bene dicit placabili quia per crucem xpus
placatus est nobis deus pater. Et
vide quam signanter dicit Venit et ste-
tit. Per hoc innuit et ostendit xpi humanitatem et
divinitatem. Venit quippe per humanitatem ad
humanitatem per quam transit de loco
ad locum. Stat vero ad divinitatem
per quam ubique stat immobilis, unde
Jere. xxiii. celum et terram ego
impleo. Deinde ostendit quod xpus stetit
ut deus tamen potuit ymolari
quod habuit verum corpus mortale. Unde
dicit habens thuribulum aureum in
manu sua. thuribulum apertum est
superius clausum inferius. per quod significatur quod
corpus xpi non ope inferiori i. humana
superiori i. divina fortunatum fuerit.
Unde Luc. i. Spiritus sanctus superveniet
in te et virtus altissimi obumbrabit tibi. i. umbram ca-
piet in te de te. Vel umbram
faciet. i. refrigerium. Item thu-
ribulum habet multa foramina et xpus
habuit v. vulnera. Can. ii. Veni
columba mea in foraminibus petre.
Jere. xlviii. estote quasi columba ni-
dificans in summo ore foraminis.
Sed in thuribulo sunt foramina in parte
superiori et xpus non ex culpa sua
sed ex mea anima vulneratus fuit.
Ysa. liii. Oblatus est quia voluit
non quia meruit quia peccatum non fecit nec
inventus est dolus in ore eius. Item in thuribulo
cremantur thura ut deo offerantur.
et per xpum omnes orationes esse debent.
Unde fere omnes orationes finiuntur.

6 P dnm nrm ihm xpm, Aureu
at dr no deauratu qr no sctifi-
catu sz sctm e sctm. vn luce j°
quod enim nascet ex te sctm
vo. filii dei. Je xxiij Suscitabo
dd germe iustu .i. xpm qui fuit
iustus i germe, Auri fulgor sit
moteriis puritatis qua xpc sup ob
huit, iij re. vij fecit salomo
thurribulu ex auro purissimo
Corpus dni fuit auru puru i
ada an pctm sz sctm i purum
p pctm e vn treni iiij° filij
syon meliti ada z eua, s. amici
auro primo quo reputati sunt in
ua tes opus ma. fi. quo obscu-
ratu e au. nu. e co. op sumus
I bta virgie fuit ps sctificacom
pecca fuit purissimu i xpo assumpta
In ada fuit puru qr pctm n
hnt, I bta virgie fuit purius qr
pctm no hnt n pccare voluit,
In xpo fuit purissimu qr n pctm
hnt n peccare voluit n pccare
potuit, z ita fuit et purissimu
pu xxv. Aufer rubigine
de argento .i. de bta virgie
omne fomite z pcti originalis
contagiom z egredietur vas
purissimu .i. corpus xpi de q° Cant v
z symeo qr auri uas solidu
ornatu omni lapide precioso.
Et sicut dr hic thuribulu i
manu sua qr quo z qn volu
natus z passus e z resurrexit,
Itc qr bta aia cus no hnt pug-
na seu rebellionem ad corpus
nc corpus eius ad aiam qr n hnt
fomite qui e i nob origo re-
bellionis vn Gal. v. caro concu
piscit adusus spm z spc adusus
carnem, z hc sctu fuit gen. vij°

ubi omnia alia sunt parata i
aurea .s. oms motus cordis
i xpo, vn ps dr Anima mea i
manibz meis semper Job xiij° aiam
mea porto i manibz meis,
Itc thuribulu aureu e scta eius 7
igne diui amoris accensa
clausa mundo z ad terrena, apta
superius ad celestia i qua sunt
carbones .i. ignea desideria
ut anime caritate ignite, De q°
ascendit fumus as devotois
z sce oronis vn ps Dirigatur ad te
oro mea sic incesu i cons tuo
Et bn dr aureu pp fulgore
sapie z caritatis z ob hoc vestita
e cetera iij re. v. fecit salomo
thronu de ebore grande
z vestiuit eu auro fulvo nimis
glo. dr. huius thuribulum .i. aplos
qui sunt uas ignitis .i. spc sci
de quibus exeunt oros que ele-
uantur coram deo, z data sunt ei
.i. xpo incensa multa .i. oros
multe deo accepte a sanctis
oblate vt daret ipe .i. pro
putaret de oronibz sctorum oium
no dicit ut daret oros sctorum
oium sz de oronibz qr no oes
oros sctorum reputat xpc pro
qr aliq petunt q no eet pet
ut pzi paulo qui petijt sti
mulu carnis amoueri a se
ij Cor xij sz illas tm repu-
tat q ptinet ad salute qr i as
exaudit, Jo xvj Si q peti
pa i no m da vo. Sup altare aureum
.i. sup crucem xpi
orauit p peccatoribz, luc xxiij
pr ignosce illis qr nesciunt q faciunt
et dr crux altare qr ibi ob
latus e dns, Aureu uo dr

8 c 8 9

qz ex sola cari^te passus est et cru-
cifixus. Je. xv. Caritate perpetua
dilexi te ideo attraxi te miserans
Quod totum ipse fecit in cruce
ubi omnem virtutem attendi habuit.
Terra enim naturaliter attrahunt se-
racium calidum. Similiter et ipse ibi
fuit racemus per humilitatem. philip. ii.
exinanivit semetipsum formam
servi accipiens calidus fuit per caritatem
Jo. xv. maiorem hac dilectione
nemo habuit. Similis nobis fuit in
passibilitate. Ja. ult. Helyas homo
erat similis nobis passibilis et tunc
refecit ipse in nos similitudinem
quia predicavimus Ro. viii. Quos pre-
scivit hos et predestinavit con-
formes fieri ymaginis filii sui.
Per hec dixit ipse Jo. xii. Ego si ex-
altatus fuero a terra omnia traham
ad me ipsum ergo quomodo traham
absconditum. Crimen est contra dei
beneplacitum dei quia passio Christi in
cruce deo placuit sed crucifixio
iudeorum displicuit. Vel dicitur
a deo displicuit passio. Contra fuit
vel ante thronum dei id est coram eo
que est thronus dei. Et ascendit
fumus incensorum id est compunctio
cordium devotorum procedens
de orationibus sanctorum. Sicut enim fumus
ex aromatibus accensis procedit
sic mentis compunctiones ex studio
orationum gignuntur. Canticorum iii. Que est
ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi
ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii.
Sed ne credatur quod orationes sanctorum
ab eis habeant virtutem ascendendi
ideo subditur De manu angeli id est virtute
Christi qui sanctorum orationibus dat virtutem
ascendendi. Jo. xv. Sine me nichil po-
testis facere. Et per hoc ostenditur quod ascen-
dat orationes sanctorum coram deum per
Christum enim orationes sanctorum qui in manu

sua recipit et eos offert deo patri.
Offendit ei totius humanitatis assumpta
et passa per redemptione generis humani.
Jo. ii. Si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem Jhesum
Christum iustum et ipse est propiciatio pro
peccatis nostris. Non pro nostris tamen sed pro
totius mundi. Sic Securum ac-
cessum habet homo ad deum ubi habet
filium ante patrem et ante filium habet
matrem. Ille ostendit patri latus et vulnera.
Ista ostendit filio pectus et ubera. Nulla
potest esse repulsa ubi tot concurrunt
caritatis insignia. Et accepit
angelus thuribulum aureum.
Super ponitur thuribulum au-
reum significat humanitatem Christi
vel apostolos seu etiam per glo.
Si primo accipiatur thuribulum
secundum humanam naturam Christus tunc accepit
angelus thuribulum aureum quia
Christus in utero virginis assumpsit humanam
naturam et implevit id de igne
altaris id est cordis spiritu quem de celo
implevit scilicet spiritum. Jo. i. Vidimus
gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis.
Et misit in terram scilicet thuribulum
plenum igne id est scilicet plenum
spiritu. scilicet misit in mundum predicare.
Ysa. xli. Spiritus domini super me eo
quod unxit me et ad evangelizandum pau-
peribus misit me. Hic calumpniatur et que-
ritur cum Christus misit se et mittitur
sit dignior quam misso. Quia Christus de-
misit Christum hominem. Et Christus deus
dignior est Christo homine. Vel
misit in terram angelus igne id est
Christus spiritum in etiam Act. ii. Factus est
repente de celo sonus advenientis spiritus vehe-
mentis et replevit totam domum id est totam ecclesiam.
Tren. i. igne misit de excel-
so in ossibus meis. Item accepit angelus
thuribulum aureum id est Christus passioni
exposuit corpus suum quod invenit in

10 rlem sciens qz ibi trad(er)etur vn
dixit discip(u)lis mt. xx ecce ascen-
dimus ier(usa)l(e)m z fi(lius) ho(minis) tra(detur). Sz c(um) p(res)b(yte)r
hr(e)t thuribulu(m) i(n) manu quo di-
cit q(uod) accep(it) thuribulu(m). thurib(u)lu(m)
p(res)b(yte)r h(ab)ebat i(n) p(otes)tate sua. s(ed) n(on)
accep(it) i(n) statu q(ua)n(do) p(ro)p(ri)o volu(n)tate
morti s(e) (con)t(ul)it volu(n)tate ibi mori.
Et impleuit e(um) d(e) igne altaris
i. igne caritatis q(uia) dilectio(n)e ca(r)itatem
plenu(m) fuisse monstrauit q(uia) p(ro)p(ri)a
se tradidit. vnde ps. zelus domus
tue co(medit) me. Hebre. v. xp(istu)s dilexit
eccl(es)iam z semetipsu(m) tradidit
p(ro) illa ut illa(m) s(an)c(t)ificaret. Tamen d(icitu)r
impleuit q(uia) ple(nus) fuit doloru(m)
z afflic(ti)o(n)e p(ro)pter ecclesiam. Job x.
Iustus si fuero no(n) leuabo caput
saturatus afflic(ti)o(n)e z miseria.
ps. Repleta e(st) malis a(n)i(m)a mea. (i. testi- ficat)
Et misit in t(er)ra(m) thuribulu(m) s(cilicet) i(d est)
corp(us) suu(m) quod positu(m) fuit i(n)
sepulcro. ysa. x. i(n) die illa i(n) pa(r)tes
radix yesse que stat i(n) signu(m)
p(o)p(u)lor(um) ip(su)m gentes deprecabu(n)tur
z sepulcru(m) ei(us) glo(rio)s(um). Si at p(er)
thuribulu(m) i(n)telligatur aplor(um) cetus
vel eccl(es)ia ut d(icit) glo(sa) tu(n)c e(st) s(ensu)s.
Accepit angel(us) thuribulu(m)
i. x(rist)us cetu(m) ap(osto)licu(m) q(ue)m p(ri)us ha-
bebat i(n) manu i(d est) i(n) p(otes)tate sua acce-
pit ut actu expleret ad q(uo)d
electi erant. Et impleuit e(um) de
igne altaris i. ardore caritatis
act(uum) ij Repleti s(un)t o(mn)es sp(iritu) s(an)c(t)o. Et misit in
t(er)ra(m) i. i(n) eccl(es)iam p(re)dicare z testificari
mt x. ecce ego mitto vos sic(ut)
o(ves) i(n) medio lup(orum). Et f(a)c(t)a s(un)t ip(s)is miss(is)
i(n) p(re)dicac(i)o(n)e tonitrua (com)minacion(um)
z voces (con)solac(i)onu(m) z fulgura
miraculor(um) z t(er)remot(us) magn(us)
f(ac)tus e(st) quida(m) mot(i) s(unt) ad p(enitenti)a(m)
quida(m) ad ira(m) z indignac(i)o(n)e(m).

xp(istu)s discipulis p(re)dicat ib(i) 11
vn(de) ps. Illuxeru(n)t chorus(cationes) e(ius) o(rbi)
t(er)re. vi. z co(m)mota e(st) t(er)ra. Sup(ra) iiij d(e) t(ro)-
no procedebat fulgura z voces
z tonitrua. Et vij angeli i. p(re)-
dicatores vniuersi qui h(ab)ebant
vij tubas i. officiu(m) p(re)dicac(i)o(n)is
p(re)parauit se ut tuba canerent
i. p(re)dicarent. Tubis at(que) mo(n)s
se p(re)parare d(icu)n(tu)r s(an)c(t)i ad p(re)dicand(um)
(quando) monent que docuri s(un)t i(n) p(re)dic(ati)o(n)e
p(ri)us o(sten)dat op(er)e i(n) sua (con)u(ersa)c(i)o(n)e
vnde act. j. cep(it) ih(esu)s facere
z doc(er)e. Eccl(esiastic)i xviij. Ante iudiciu(m)
p(re)para iusticia(m) i. a(n)te(q)u(a)m iudices
sis iustus. Sec(un)do ut p(ri)us addis-
cat q(uo)d p(re)dicet. Eccl(esiastic)i xviij
ante(q)u(a)m loquaris disce. j. esd(re) vij.
esdras parauit cor suu(m) ut inues-
tigaret lege(m) d(omi)ni z faceret z doceret
i(n) isr(ae)l p(re)ceptu(m) z iudiciu(m). Iud(ith)
iiij. congregauit frumenta i(n)
p(re)paraci(on)em pugne. (Tert)io ut p(ri)us q(ua)m
p(re)dicet p(ro)uideat z cogitet
secu(m) quid z quo(modo) z q(uibus) singul(is)
p(er)sonis p(re)dicare oporteat. Na(m) aliter (aliter)
z aliud laicis. aliter z aliud
cl(er)icis. aliter z aliud p(re)latis. aliter
z aliud subditis. aliter z a(liu)d
senib(us). aliter z aliud diuitib(us). aliter
z aliud viris. aliter z a(liu)d iuuenib(us)
aliter z a(liu)d mulierib(us). aliter z a(liu)d s(er)uis
aliter z a(liu)d religiosis. aliter z aliud
secularib(us). aliter z a(liu)d iustis
aliter z a(liu)d p(e)cc(at)or(ibus). aliter z a(liu)d duris
aliter z a(liu)d mansuetis. aliter z aliud
dampnis. aliter z a(liu)d infidelib(us)
aliter z a(liu)d rudib(us). aliter z a(liu)d p(er)f(ect)is
aliter z a(liu)d ydiotis. aliter z a(liu)d sa-
pientib(us) p(re)dicare o(portet). (Quarto) p(ro)p(ter)q(uo)d i(n) pastor(e)
Eccl(esiastic)i xxxvij. Vir sapiens
plebe(m) sua(m) erud(it) z fructus s(ensus)

p(re)dicac(i)o(n)e

58

12 illius fideles sunt / quia quilibet habet ibi
ad utilitatem etc. / et notandum quod dicitur tuba
canet. In tuba notatur terror et
tantum leticia / quia predicatio et
terrore comminationibus et leticiam
consolationibus debet habere / Mathei xi Ce-
cinimus vobis et non saltastis.
lamentavimus vobis et non planx-
istis / De quo dicitur que vidit Eze. ii.
erant scripte lamentationes et
carmen et ve / Ipse officium tube
erat vocare ad plura quam unum
contra carnem contra dyabolum et ad quinum
festum quod faciet deus electis
in celo. De quo Ysa. xxv. faciet
dominus exercituum omnibus populis in
monte hoc quinum pinguium
vindemie / pinguium medul-
latorum / vindemie defecate /
pinguium medullatum dicitur gaudium
de presencia omnis boni / vinum
defecatum dicitur gaudium de absen-
cia omnis mali / Ipse tuba non
sonat nisi manu teneatur / Nec
predicatio valet nisi prius ope-
re impleatur. Deutero. xxxiii.
In dextera eius ignea lex.
Ipse tuba artior est ex parte ca-
nentis / latior ex parte audientis /
Sic vita predicatoris artior
debet esse quam populi et peccato / artiora
sibi quam populo debet imponere /
Sed heu modo fit contra / Mathei 23
Super cathedram Moysi sede-
runt et pharisei quecumque dixerint vobis fa-
cite secundum autem opera eorum nolite facere / dicunt enim et non
faciunt et imponunt in humeros hominum on-
era et importabilia digito autem suo nolunt ea movere.
Unde presbiter est tuba cum latum habet
pectus ad se et ad proximum et non potest
bene sonare etc. // Et primus angelus
hec est primum capitulum quod agit de quatuor
angelis et clangore eorum / Un-
de dicitur in quatuor particulis secundum quatuor

13 angelorum qui ibi sunt tubis
canentium / Secunda de tubicinis
aliorum trium agitur in sequenti capitulo
Per hos autem vii angelos significantur
vii consolatores esse vel vii or-
dines predicatorum consolantium
ecclesiam secundum vii status ipsius. Et
non quod hic dicitur angelus tuba cane-
re / In veteri testamento dicuntur sacerdotes tubis
clangere / In veteri testamento est clangor
tube qui incutit timorem
In novo est cantus tube qui invi-
tat ad amorem dei ergo et primus
angelus id est primus ordo post Christum secundum
ordinem narrationis vel non ordo
angelorum intelligendus est secundum
ordinem persecutionum ecclesie cum
dyabolus a principio multos adversarios
suscitavit / et deus contrario mit-
tebat consolatores sicut legitur in Iudicum
primo / Suscitavit dyabolus iudeos
contra quos misit deus apostolos / 2o
romanos contra quos misit deus
martires / 3o hereticos contra quos misit
doctores / 4o falsos christianos seu
scismaticos contra quos misit
deus pauperes predicatores / 5o
mittet antichristum contra quem mittet
deus helyam et enoch / 6o est
tempore demonum sevicia contra
quam est ipse deus qui solus potest
dyabolum superare et eius maliciam
refrenare / Hiis devictis
pax est / Unde in nomine septem an-
gelorum nullum obstaculum invenitur / Dico
et primus angelus id est primus ordo
predicatorum tuba cecinit id est conso-
lando ecclesiam predicavit / Hic
fuit ordo apostolorum qui primus in
iudea predicavit contra seviciam
iudeorum quorum predicatio fide-
libus fuit cantus id est dulcis et sua-
vis / Sed iudeis clangor tube
terribilis / Et hoc autem secutum fuit ad
hanc tubam subiungit et facta est grando /

18 i. tribulationis commoto in iudeis quia perterriti fuerunt ad predicationem apostolorum. Et ignis i. ardor indignationis eorundem quia apostolis quibus resistere non poterant. Unde id quod dominus dicit Luc. xxi. Dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere. Act. vi. Surrexerunt quidam disputantes cum Stephano et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Et eodem vii. Audientes autem hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum quod erat signum magne ire et indignationis. Item sicut terra est grando i. exterior persecutio iudeorum in apostolos et ignis i. interior emulatio eorundem et hec duo mixta sanguine. Nam iudei ex nimio zelo et indignatione sanguinem apostolorum effundere voluerunt et aliquorum effuderunt ut Stephani et utriusque Iacobi et multorum aliorum. Hec mixtio fuit sicut dicitur Exo. ix ubi dicitur Grando et ignis mixta pariter ferebantur. Item possumus dicere quod per grandinem intelligitur indignatio et ira et persecutio iudeorum. Per ignem inflammatio amoris et illuminatio cognitionis conversorum quia apostolis predicantibus iudei magis et magis indignabantur et persequebantur apostolos et conversi magis et magis inflammabantur ad amorem dei et illuminabantur in cognitione ipsius et ex hiis occidebantur catholici a iudeis et ita et grando et ignis mixta erant sanguine et ex istis duobus erat occisio sanctorum. Item sicut terra est grando predicationis apostolorum et ignis indignationis et emulationis iudeorum et tamen hec duo sunt mixta sanguine quia fuerunt causa occisionis eorum. Et missum est in terram i. in iudeos terrenos. Hoc totum scilicet grando ignis et sanguis a quo missum

a dyabolo suggerente vel missum ad dei iudicium in terram i. in iudeos terrenos. Et nota quod dicit missum est impersonaliter propter hoc quod perdiderunt iudei omnem personatum scilicet regum et sacerdotum. Unde Osee iii. Dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacerdote et sine altari et sine ephot et sine seraphim. Et tertia pars terre combusta est et tertia pars arborum concremata est et omne fenum viride combustum est. 17

Prima pars iudeorum fuerunt illi qui ante predicationem christi et apostolorum crediderunt. Secunda illi qui postea per apostolos crediderunt. Tertia omnes illi qui credere noluerunt et hec combusta est igne peccati, postea combusta est vel comburetur igne inferni. Et dicit iudei terra arbores et fenum. Terra quidem quia per legem et prophetas fuerunt exculti et sati. Arbores vero propter fidem unius dei qua elevati fuerunt in celum. Fenum propter cupiditatem et avaritiam quibus terrenis adheserunt. Et quia quidam iudeorum legis et prophetarum doctrina bene usi sunt quidam male, quia similiter fide unius dei quidam bene usi sunt quidam vero male, ideo dicit quod tertia pars terre et tertia pars arborum combusta est. Sed quia nemo bene potest uti avaritia ideo dicit quod de feno combustum est. Item per terram status subditorum qui tenentur ab omnibus et omnes suo labore sustentat. Horum tres sunt partes scilicet innocentes penitentes peccatores et hec tertia pars comburitur. Unde Io. xii dicit Draco trahebat tertiam partem stellarum cauda sua. Item per arbores signantur prelati qui sicut arbores sunt elevati et habent folia verborum et medicinam et fructus operum

c 8

16 in saturitate, et ramos exemplorum
ad refrigeracionem, et stat immobi-
lis contra ventorum et tribulacionum
turbinibus agitetur hic et inde,
et horum tres sunt partes quidam magis
vacat oracioni et contemplacioni,
quidam magis actioni et predicacioni
et visitacioni, tercii magis litibus et
causis et terrene negociacioni
et hec pars combusta et comburenda.
Est combusta igne avaricie.
De quo Job xv ignis devora- 1
bit tabernacula eorum qui libenter
munera accipiunt, vel igne
luxurie De quo Job xxxi ignis
est usque ad consumpcionem devo-
rans, et omnia eradicans genimina
comburendo igne gehenne, De
quo ysa. ignis eorum non extinguetur,
Per fenum non viride sunt omnes illi
qui gaudent de nitore huius mundi
et hii omnes combusti sunt i. cito com-
burentur igne inferni, hoc est enim
fenum quod hodie viret et
cras in clibanum i. infernum mittitur,
ut dicitur mat. vi, ysa. xl, omnis ho-
mo fenum et omnis gloria eius quasi flos
agri, Fenum sunt homines dum virent
in fide et caritate, sed quia virorem cito
amittunt, ideo comburentur, vnde ps.
Mane floreat et transeat, vespere deci-
dat induret et arescat, Talis est qui in ac
prosperitatis vel floridus i. bonus et
in esse ad adversitatis desiccatur et
perdit florem, De quo dicitur ysa. viii
Cum esurierit irascetur et maledicet
regi suo, Totum ergo fenum comburitur
quia omnes qui de mundi flore glo-
riantur vicini sunt eterne combustioni
vnde super illud Ja. i gaudete fratres
cum in varias temptaciones incideritis, dicit
glossa Ne indignemini si mali
floreant in mundo et vos patimini,
Non enim pax religionis est quibuslibet

1A

exaltari sed potius deprimi, Christiani
nichil habent in celo, vos nichil
in mundo, Adeo spe illius boni ad
quod tenditis, quicumque vos in
via contingit gaudere debetis,
Moraliter primus angelus est fides
que est prima virtutum inspirata.
Prima petit campum pugnature
fides hic facit duo scilicet grandinem et
ignem, per grandinem sunt terror inferni,
per ignem sunt dolor et contricio peccati,
hec non facit fides sine mixtura
sanguinis i. peccato Nam cum anima il-
luminata per fidem cognoscit peccatum
et penam peccati quia per peccatum obli-
gatur pene inferni timet et dolet
Et quasi duo quodammodo ex libro
aurore oriuntur ideo dicitur tuba cecinit
i. ex nota penitens, Hec duo
ponuntur et exequuntur quia tercia pars terre
et tercia pars arborum et omne fenum
viride combustum est, Quia per terram
accipitur vita terrena bona quorum
tres sunt partes Prima est cura pec-
cati in proximum, 2a cura mali, in corpus
3a cura voluntatis in corpus proprium
et hec tercia pars comburitur in pene igni
Per arbores vero status contem-
plancium designatur cuius tres sunt partes
Prima est desiderium oracionis 2a est
studium leccionis 3a est oracio medi-
tacionis, et hec comburitur per excessum
meditacionis, Per fenum viride sunt
voluptates carnis unde est ysa.
xl omnis caro fenum et omnis
gloria eius quasi flos feni, vnde hoc
fenum comburi dicitur, quia omnis vo-
luptas carnalis per dolorem
abicitur, vnde paulus gal. v. Qui
Christi sunt carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis
Secunda Et angelus 2us Secunda pars
huius capituli sic in qua agitur de 2o angelo
i. de 2o consolatore ecclesie et cetera
nimium Natum dixi, Christus fugatur
dispersi a iudeis in messet ad gentes

18 et cepissent fide(m) q(uam) p(ri)us dyab(o)l(u)s in
citauit q(uod) eos tyra(n)nide p(ri)ncipu(m)
romanor(um) qui tu(n)c h(ab)ebat d(omi)n(iu)m
totius mundi qui et tu(n)c multos
m(a)rt(yr)es occiderunt, hii s(un)t 2us an(ge)l(u)s
de quo d(icitu)r Et 2us angel(us) i(d est) p(re)di
cator(um) ordo 2us s(cilicet) m(a)rt(yr)es q(ui) ap(osto)lis
successerunt et e(ra)nt co(m)p(ar)ati ap(osto)l(is) p(ro)pt(er)
fu(er)unt, S(ed) t(ame)n d(icitu)r 2us angel(us)
q(ui)a p(ri)mo iudeis p(er) ap(osto)los p(re)d(icatu)m e(st),
2o ge(n)tib(us) p(ost) (con)u(ersionem) ap(osto)los et
m(a)rt(yr)es s(un)t, V(e)l q(uia) ap(osto)li qui ge(n)ti
b(us) p(re)dicauerunt ad s(ecundu)m angel(u)m p(er)
tinent, q(ui)a p(re)dica(n)do iudeis fu(er)unt
fuerunt sub p(ri)mo. Tuba cecinit i(d est) t(er)ri
bil(ite)r et dulcit(er) p(re)dicat(ur) gentib(us)
Nam t(er)ror i(n) tuba, dulcedo
p(re)dicatoris s(ecundu)m i(n) cantu Sic et ceteri
p(re)dicatores t(er)r(ibilite)r d(icu)nt co(m)minando
et dulcit(er) alloqui co(n)solando
et p(ro)mittendo, Sic fec(it) Jo(hannes) bap(tis)ta
m(a)t(thei) iij c(apitul)o p(ri)mo dic(en)s Agite p(e)n(itenti)am,
app(ropinquabit) e(nim) r(egnum) c(elorum), ecce ca(n)t(us), Dein
de d(icitu)r Ia(m) securis ad radice(m)
po(sit)a e(st) ecce tuba, et ecce ta(n)q(uam)
mo(n)s i(d est) dyab(o)l(u)s q(ui) d(icitu)r mo(n)s p(ro)p(te)r tu
more(m) elacio(n)is et g(ra)ndi(ta)te(m) opp(re)ssi
onis magnu(s) p(otes)tate Job xli
Non e(st) p(otes)tas sub celo q(ue) ei poss(it)
co(m)parari qui f(a)c(t)us e(st) ut nullu(m) ti
meret, V(e)l magnu(s) d(icitu)r q(ui)a h(ab)et mag
nitudine(m) p(er) sup(er)bia(m) qua(m) q(uan)d(o)q(ue) dig(n)i
erigit(ur) p(salmu)s Sup(er)bia eor(um) q(ui) te
oderu(n)t as(cendit) s(emper) ad te, h(abe)t q(ui)a h(abe)t lati
tudine(m) p(er) inuidia(m) q(ua) se extendit
ad ho(m)i(n)em ut ei noceat, sap(iencie) ij
Inuidia dyab(o)li mors i(n)trauit
i(n) orbe(m) t(er)rar(um), h(ab)et q(ui)a h(abe)t sp(iss)itudi(n)e(m)
seu p(ro)fundit(a)te(m) p(er) auaricia(m) q(ua) se
ip(su)m occidit, Altit(u)do respicit
s(ur)s(um) q(ui)a dyab(o)l(u)s sup(er)bia volens
asce(n)dere c(on)cidit y(sa)y(e) xiiij
dicebas i(n) corde tuo asce(n)dam i(n) celu(m)

et ero silis altissimo, v(er)u(m)t(ame)n ad 19
inferum detraheris i(n) p(ro)fundo,
Latitudo respicit dext(er)u(m) et
sinist(ru)m q(ui)a dyab(o)l(i) inuidia nocet
amicis et inimicis i(d est) bonis et
malis V(er)u(m) Job xl Absorbebit
fluuiu(m) i(d est) peccatores et no(n) mirab(itu)r
h(ab)ebit fiduciam q(ue) inflat cordalis
i(d est) bonos i(n) os ei(us), Sp(iss)itudo respi
cit a(n)te(riora) et retro q(ui)a v(ir)t(u)tis sibi
ip(s)i p(ro)p(te)r illos qui ia(m) s(un)t i(n) p(e)n(a)
et p(ro)p(te)r illos qui adhuc s(un)t q(ua)si vict(or)
i(n) via. De h(o)c monte d(icitu)r Zac(harie) iiij c(apitul)o
Quis tu mons magne cor(am)
zorobabel i(n) planu(m), Igne ar
dens s(cilicet) inuidie ad noce(n)du(m)
p(ro)ximis ig(n)is c(om)par(atur) i(n) i(n)mag(ine) eor(um)
Job xli de o(re) ei(us) i(d est) vehemot
lampades procedebant sic(ut) flamme
ignis ardent(is) V(e)l igne gehe(n)
ne ardens quo ardet q(uo)cu(m)q(ue)
uadat, Missus est in mare i(d est) ad ge(n)
tiles amaros et fluidos y(sa)y(e)
lvij impii q(ua)si mare (fe)rue(n)s q(uo)d
quiescere no(n) p(otes)t ut eos q(ui) p(er)
deos p(re)dicatores co(n)citaret,
S(ed) a quo fuit missus p(otes)t dici a
deo p(er)misssue ut a p(ro)p(ri)a libidi(n)e,
Et f(a)c(t)a e(st) t(er)cia p(ar)s maris i(d est) ge(n)ti
liu(m) sanguis i(d est) crudelis sic(ut) eos
sanguine(m) s(an)c(t)or(um) s(ecundu)m glo(sam), Tercia p(ar)s
s(un)t peccatores nost(r)i co(n)uersi qui i(n)
nocte p(re)dicatu(m) senserunt, s(ecundu)m te(r)tia
p(ri)ma p(ar)s maris i(d est) ge(n)tilitatis p(otes)t
dici illi qui fide(m) ap(er)te rece
p(er)unt et co(n)fessi fuerunt, 2a p(ar)s illi
qui occulte receperunt s(ed) p(ro)p(ter) ti
more(m) co(n)fiteri no(n) audebant
3a p(ar)s qui nec ap(er)te nec occulte
receperunt s(ed) i(n) sua malicia re
manserunt, p(er) t(er)tia p(ar)s maris
i(d est) mundi f(a)c(t)a est sanguis i(d est) sa(n)g(ui)
uinolenta sanguine s(an)c(t)or(um) q(ui)s
p(er)se(cu)t(ione) m(a)rt(y)ri(zare) p(otes)t, P(ri)ma p(ar)s e(st) p(ro)p(ter)

mo Dy

c 8

20 vel minores layci/ 2a est simplices
clerici/ 3a pars est principes et prelati/ Et h
facta est sanguis et mortua est/ Ista
tercia pars morte peccati de qua pars
Mors peccatorum pessima/ Et tercia pars
creature corporum que habebant animas in
mari hii sunt philosophi qui propter discrecionem
suam dicuntur habere animas in mundo vi
et ipsi dicuntur creatura mundi Ro. 1o
secundum unam exposicionem/ Invisibilia enim que
dei a creatura mundi i. a philosophis per
ea que facta sunt intellecta conspiciuntur/ Ho
minum tres sunt partes/ Una pars per solam
diligenciam et inspiracionem divinam
sunt conversi/ Alia pars per auditum
predicacionis/ 3a pars nec sic nec sic
Et h facta est tercium sanguis quia
sanguine sanctorum deservierunt et
quia in suo peccato permanserunt/ Et tercia
pars navium i. principum aliorum
gubernacium interiit intuitu peccati
Horum tres sunt partes quidam doct
rinam katholicam predicatorum approbaverunt et
receperunt/ Alii approbaverunt sed non
receperunt/ Alii nec receperunt nec
approbaverunt sed sanctos persecuti sunt
Et h pars interiit/ Ghorialdus 29 Et
angelus est spes que est 2a virtus
h tuba canit quia penitenti ve
niam promittit/ Et tunc mons magnus
i. amor sublevatus igne ardens
i. caritatis accensus mittitur in mare i.
in amaritudinem doloris et timoris
qua fideles inducit ne omnino
absorbeantur peccatis/ Et tunc fit
tercia pars maris sanguis et moritur
et tercia pars creature corporum que habent
animas in mari/ Et tercia pars navium
interiit/ Prima pars maris est amari
tudo timoris/ 2a amaritudo do
loris/ Ex hiis duobus alii sequitur 3a
pars s. amaritudo desperacionis
sed hanc omnino excludit securitas
spei et convertit in sanguinem i. in penitencie
asperitatem et carnis mortificacionem

Et tercia pars corporum que habent animas in 21
mari est timor pene mundi/ 2a ti
mor pene purgatorii/ 3a timor
pene inferni/ Hanc tollit securitas
spei et convertit in sanguinem i. in penitencie
asperitatem et mortem i. omnino excludit.
Et tercia navium sunt huiusmodi mentis cogi
taciones quibus ipsa mens fertur super
aquas huius mundi/ Harum prima pars sunt
cogitaciones necessarie certe que sunt
necessaria ad salutem propriam/ 2a pars sunt
cogitaciones pie que sunt circa ea
que pertinent ad utilitatem proximi vel cul
tum dei/ 3a pars sunt cogitaciones vane
que sunt circa vanitates mundi et h 3a pars
omnino interiit canente tuba/ 2a i.
spe promittente veniam et misericordiam di
vinam pro peccatis/ Spiritu inchoanti convertens
naves tharsis i. cogitaciones ex
ploratrices et querentes gaudia
huius mundi. Sequitur Et tercius angelus 3 ang
i. tercius ordo predicatorum tuba cecinit
i. contra hereticorum astucias seu
versucias predicavit quos ad
versum certamen pg in eorum seviciam
et gentium maliciam quam tercio loco
dyabolus suscitavit post mortem
apostolorum et martirum sed deus quos con
fessores et doctores preparavit qui
eos racionibus et scripture auctoritatibus
confutaverunt/ De quibus dicitur Job
xxxviij Numquid ingressus es
thesauros nivis aut thesauros
grandinis aspexisti que preparavi in
tempus hostis et in diem pugne et belli
Thesauros nivis et grandinis vocat
sanctos quos prius absconditos quos
deus preparavit contra maliciam iudeorum
et gentium et versucias hereticorum
Et cecidit de celo i. de ecclesia vel
de fide catholica vel de societate fi
delium/ Stella magna i. magnus
quidam hereticus nocte lucens i. de
nocte et in latibulis et obscuris docens/

22 Job xxxvij Ingredietur bestia la
tibulum suum et in antro suo mora
bitur. psalmus x. Aque furtive dul
ciores sunt, et panis absconditus
suavior. Jo iij. Omnis qui male agit
odit lucem et non venit ad lucem
ut non arguantur opera eius. Unde hec
tantum dicit apostolus j. thy vj. devitans
prophanas vocum novitates, et
oppiniones falsi nominis scientie, quam quidam
promittentes circa fidem exciderunt.
Stellarum dicitur heresiarcha quia
quia lucet nocte id est quia nocte do
cet in occulto. Job xxiiij.
Oculus adulteri observat caligi
nem. Nigra dicitur propter multitudinem
sequacium. Eccl. i. stultorum infi
nitus est numerus. Ardens propter arrogantiam
suam et verecundia sua exhibi
ta. Ysa. xlviij. Audivimus super
biam moab, superbus est valde. Su
blimitate eius et arrogantiam et superbiam
et altitudinem cordis eius ego scio
ait dominus. Ardens igitur in iudice
rum doctoribus cecidit non sicut vera
stella sed potius sicut facula que
alios illuminando semper consumit
et quasi in nichilum incendit et carbone te
terrimus redigitur. Naum ij. facies
omnium quasi nigredo olle et cecidit
propter participatam superbiam in tertiam
partem fluminum id est scripturarum quarum
prima pars est vetus testamentum, 2a
novum, 3a expositiones sanctorum in hac
cadunt quia ipsam non recipiunt,
Vel tertia pars fluminum id est scripturarum
est expositio hystorialis 2a expositio
spiritualis 3a fictio sive adiunctio
humana et in hac cadunt ipsi quia
secuntur spiritum suum et non spiritum sanctorum
et in fontes aquarum qui sunt precipue
maiores cum una cadunt ipsi falso male
exponendo depravant sic certas

scripturas proprium spiritum sequentes et nomen
stelle dicitur absintium quia amaritudinem
pravae intelligentie inducit et quosque
ab eo seducuntur in amaritudinem
gehenne perducuntur. Et ita sicut
absintium mixtum sapido cibo
totum facit amarum sic prava expositio
hereticorum cibum scripture sapidum
et dulcem reddit abhominabilem
et amarum unde et galaxiam modicum
fermenti totam massam corrumpit,
et facta est tertia pars aquarum id est hominum
recipientium duarum expositionum
sed tertiam sequentium in absinthium id est
infecti et abhominabiles facti sunt
sicut prava doctrina et doctores
quos secuti sunt et multi homines
mortui sunt id est a deo separati qui vere
viva vita fidelium ex aquis id est
ex usu aquarum infectorum hoc est
ex receptione doctrinarum perversarum
quia amare facte sunt id est expositione perverse
sunt et admixtum est fel heretice pra
vitatis seu falsitatis cum vino bato ve
ritatis Ysa j. Argentum tuum versum
est in scoriam, vinum tuum mixtum est
aqua. iiij Reg ij. Civitatis habitatio ci
vitatis optima id est sacre scripture
Sed aque pessime sunt id est expositiones
hereticorum perverse et false, Scriptura enim
in se dulcis est sed admixto heretice
falsitatis fit amara. Sap. iiijo. Adul
terina impiorum multiplicatio non erit
utilis, et adulterine plantationes
non dabunt radices altas et
fructus illorum inutiles et acerbi ad
manducandum et ad nichilum apti
Ex iniquis enim omnes filii qui
nascuntur testes sunt nequitie ad
versus parentes. Unde dicitur Ysa xxx.
Amara est potio bibentibus illam,
Ponunt autem dulcorari aquam per salis
appositionem id est prudentie sapientie elucidationem

24

Vn iiij Reg ij dicitur egressus eliseus
ad fontem aquarum misit in eum
sal et ait. Hec dicit dominus Sanavi
aquas has et non erit in eis ultra
mors neque sterilitas. Hoc etiam figura-
tum fuit in exo xv ubi dicitur mur-
muravit populus contra moysen dicens
Quid bibemus. At ille clamavit ad
dominum qui ostendit ei lignum quod cum
misisset in aquas in dulcedinem verse sunt.
Per lignum autem vera sapientia designatur.
Vn prov iij lignum vite est his
qui apprehenderint eam et qui tenuerit
eam beatus. Sed redi ab illo loco. Et
tertius angelus tuba cecinit. i. tertius
ordo predicatorum incepit. et ce-
cidit de celo stella magna
i. dyabolus de choro ordine angelico
Vn ysa xiiij quomodo cecidisti
lucifer qui mane oriebaris
Sed quomodo dicitur quod nunc cecidit de
celo dyabolus clangente tertio angelo
qui a principio mundi cecidit
Solo dico tunc dicitur cadere quia tunc
cepit acrius contra eam desevire
Vn tunc apparuit cadere lucifer. Xps
videbam sathanam sicut fulgur
de celo cadentem. et quanto magis
tertius angelus clangebat tanto
magis dyabolus seviebat. Unde se-
quitur ardens invidie facibus
tamquam facula quia tota ardet semper in
invidia dyabolus mors intravit in
orbem terrarum. Et cecidit in tertiam
partem fluminum et in fontes aquarum.
Fontes sunt doctores maiores hereticorum
qui dicuntur heresiarche. flumina di-
scipuli eorum. Flumina enim a fontibus
oriuntur et postea currunt in mare.
Sic ab heresiarchis discipuli
nascuntur qui postea sequentes
magistros suos currunt in infernum.
Aque fontium sunt populi ab eis de-
cepti i. credentes eis Vn infra xvij

24

Aquas quas vidisti ubi meretrix sedet
populi sunt et gentes et lingue. Fon-
tes et flumina sunt omnes heretici
qui sub tertia parte mundi continentur
in quos dyabolus cecidit tunc quia per
eos doctrinam errorum seminavit.
Et quia isti sub specie sanctitatis predicant
ideo non stella appellatur quia prius
mons dicebatur de romanorum qui
superbia agebatur. Magna vero dicitur
quia erant magni et potentes per eos
seducuntur. Sed quia doctrina hereti-
corum pessima est et ad infernum ducit
ideo sequitur Nomen stelle dicitur absin-
thium quod est herba amarissima. Et ideo
vere per eam sunt hereticorum doctrina
que in se animam est prius fluit qua
continet et ad amaritudinem inferni
trahit. Et facta est tertia pars aquarum
in absinthium i. tertia pars hominum est
infecta doctrina hereticorum. Prima vero
pars dicitur qui numquam fidem
tenuerunt ut pagani et iudei.
Secunda qui fidem receperunt ~~sed ab
ea receperunt~~ et servant eam.
Vel damnati tertia qui fidem receperunt
sed ab ea recesserunt ut heretici
de quibus i Jo ij ex nobis prodie-
runt sed ex nobis non erant.
Nam si ex nobis fuissent perman-
sissent utique nobiscum. Et multi
homines sunt mortui de aquis
i. de hereticorum doctrinis. quia
amare facte sunt per illos hereticos
male exponentes. Et vere multi
mortui non tantum morte
anime sed morte corporis quia multi
sunt combusti. Et quartus angelus etc. Daniel
Sicut dictum est in principio huius capituli
[illegible] in hac visione ostenditur predicatorum
sanctorum [illegible] per ~~[illegible]~~ cominatione
reproborum dampnationis et distinguitur
per vij status ecclesie et vij clangores
tubarum et vij angelos. Quartus angelus
fuit quartus ordo predicantium qui ad
quartum statum ecclesie denuncians dampnationes

26 iudeorum, et oritur ibi pena dampnatorum
pro persecucionum transgressionibus. Un-
de dictum est ibi quod primo angelo clangen-
te i. cetu apostolico predicante facta
est grando i. ardor contumelia-
rum et ignis i. amor vel iracundia mi-
xta sanguine i. corporum interfect-
orum et combusta est tercia pars terre et
arborum et omne fenum viride
i. cupidi qui per terram et elati quod per
arbores et luxuriosi quod per fenum
designantur et dicitur tercia pars combusta
quia due sunt partes electorum scilicet in-
nocentes penitentes et tercia est repro-
borum ut dictum est. Secundus
angelus fuit secundus ordo predicatorum
quo ad secundum statum ecclesie demo-
strans dampnaciones romanorum
principum qui martires occiderunt
ubi similiter oritur pena dampnatorum
pro persecucionum transgressionibus. Un-
de romani principes sunt per mare
propter elacionem superbie et amaritudinem
iracundie. Et dicitur ibi quod secundo angelo
clangente i. secundo ordine predicatorum
sanctorum mons magnus i. dyabolus
Mons per superbia magnus per po-
tencia Job xli Non est super terram po-
testas que comparetur ei qui factus est
ut nullum timeat. Omne sublime
videt ipse est rex super omnes filios
superbie. Dicitur quod igne ardens
invidia furens contra hominem quod
locum eius adepturus est per humilitatem
quem ipse perdidit per elacionem. Vel dicitur
missus in mare i. in romanos quos
inflammat contra sanctos et facta est tercia
pars maris sanguis et mortua
est tercia pars creature que habebat animas
in mari et tercia pars navium interiit.
Tres ponit duras penes diffe-
rencias culpe. Mare designat su-
perbiam romanorum ut dictum est, creatura
habens animam in mari designat carnalitatem
eorum. Naves vero cupiditatem eorum

Cupiditate eorum sic quod ~~naves~~ naves agitur de 27
pertinacia in pertinacia, de gracia in gra-
cia ad augendam divicias. Tercia
quia hiis tribus involvuntur et alii
clerici qui sunt due partes scilicet perfecti et
imperfecti quorum comparacione tercia pars
sunt reprobi. Unde dicitur tercia pars sanguis
facta et mortua est. Tercius angelus
fuit tercius ordo predicatorum quo ad
tercium statum ecclesie denuncians
dampnacionem hereticorum qui fidem
ecclesie corrumpere voluerunt. Videbatur
dyabolus quod non per iudeos nec per ro-
manos potuit extinguere ecclesiam
suscitavit hereticos contra ipsam.
Et dictum est ibi quod tercio angelo
clangente i. tercio ordine predicatorum
scilicet confessorum cecidit de celo stel-
la magna ardens tamquam facula
et cecidit in terciam partem fluminum
et in fontes aquarum. Et dictum est quod
dyabolus dicitur stella propter scienciam, magna
propter potestatem, ardens propter invidiam
que de celo cecidit in terciam partem
fluminum in terciam partem hominum scilicet super
hereticos maiores et minores
per quos multi perierunt mortui sunt
illis adherentes. Quartus angelus
est quartus ordo doctorum quo ad quartum
statum ecclesie denuncians dampnacionem
ypocritarum et hii iiiior narrantur
ut preterita sicut dicit glosa et sequentia
narrantur ut futura quo ad finalem
statum ecclesie in quo introducuntur
clangores trium angelorum scilicet quinti
et sexti et septimi. Quintus invadit
antecessores antichristi, sextus antichristum,
septimus finem mundi. Dicitur ergo Et
quartus angelus. Hic ergo ostenditur
dampnacio ypocritarum sub triplici
differencia. Primo ostenditur dampnanda
ypocrisis prelatorum qui sunt in tercia parte
solis. Secundo ostenditur dampnanda ypocrisis
clericorum qui sunt in tercia parte lune. Tercio
ostenditur dampnanda ypocrisis religiosorum

8

28

que s[un]t t[er]tia p[ar]te stellar[um] [et] o[mn]is
dampnanda ypocr[it]is laycoru[m]
que s[un]t t[er]tia p[ar]te diei. D[icitu]r q[uar]to Et
q[ua]rt[us] i. q[ua]rt[us] ordo p[re]dicator[um]
qui mo[do] s[un]t tuba cecinit i. ap-
te p[re]dicauit, [et] p[er]cussa e[st] t[er]tia p[ar]s
solis i. aculis p[re]dicatoris illor[um]
p[re]lati solent dici e[st] s[un]t p[re]lati eccle-
sia sicut sol totu[m] mundu[m] illu[m]i[n]at
Ita p[re]lati to[tu]m eccl[es]iam debe[n]t il-
lu[min]are, Vn[de] d[icitu]r M[atthei] v. vos estis
lux mundi, [quia] sicut sol no[n] variat[ur] p[ro]
clemencia [et] dominitas sic p[re]lati
stabiles debe[n]t e[ss]e ut n[e]c adu[er]sita[te]
n[e]c p[ro]sp[er]ita[te] n[e]c detract[i]o[n]e n[e]c adula-
c[i]o[n]e moueant[ur]. Vn[de] E[cclesiastic]i xxvij[o]
Ho[mo] s[an]ctus i[n] sapi[enti]a manet sic sol,
Et L[uce] xviij. Sic angel[us] d[omi]ni
sic e[st] d[omi]n[u]s meus rex vt nec
b[e]n[e]dict[i]o[n]e i. adulac[i]o[n]e b[e]n[e] n[e]c male-
dict[i]o[n]e i. detract[i]o[n]e moueat[ur].
Hor[um] t[er]tia p[ar]s p[er]cutit[ur] s[ed] no[n] occidit[ur]
q[uia] fide[m] informe[m] retinet
s[ed] i[n] moribus ledu[n]t[ur]. Hor[um] tres s[un]t
p[ar]tes. Nam sol cor[pus] h[abe]t mag[nu]m
i[n] quo no[tatur] p[otes]tas p[re]lator[um] [et] h[ec] e[st]
p[ri]ma p[ar]s. [Et] sicut sol h[abe]t cor[pus] lucidu[m]
[et] splendens i[n] quo no[tatur] fides p[re]-
lator[um] h[ec] est 2a p[ar]s. [Et] sicut sol h[abe]t cor[pus]
calidu[m] salte[m] i[n] effectu i[n] quo no[tatur]
caritas p[re]lator[um] [et] h[ec] e[st] t[er]tia p[ar]s
que fere i[n] omnibus p[re]lat[is] p[er]cussa
e[st] q[uia] [et] si p[otes]tate [et] fide retineat
feruore[m] carita[ti]s p[er]diderunt. [Et] sicut
p[re]lator[um] quida[m] ardent [et] lucent
hij s[un]t p[ri]ma p[ar]s. Alij ardent s[ed]
no[n] lucent hij s[un]t 2a p[ar]s. 3ij lucent
s[ed] no[n] ardent hij s[un]t t[er]tia p[ar]s sol[is]
[et] h[ec] p[er]cussa e[st] a spe[cie] t[er]tie ignito
t[er]tio no[n] inueniu[n]t[ur] ut unde recipi-
ant medicina[m] i[n]uxi[us] E[cclesiastic]i xij
Q[ui]s medebit[ur] incantatori a s[er]pe[nte]

29

te p[er]cussa. q. d. difficile est cius
curatio. Caput e[ni]m a[n]i[m]alis
difficilius cur[atur]. Hec est p[ar]s
p[re]lator[um] p[er]cussa q[ue] lucet exterius
simulata s[an]c[t]itate s[ed] no[n] ardet
interius [ca]rita[te] [et] caritate. [Et] hac p[er]cus-
sit d[omi]n[u]s M[atthei] xxiij ubi di[cit] Ve
vobis scribe [et] pharisei ypocrite q[ui]
similes estis se[pulchris] deal[batis] q[ue] a fo[ris] ap[parent] ho-
[min]ibus speciosa intus u[er]o plena s[un]t o[mn]i[bus] mor[tuorum] et o[mn]i
spurcitia. Sic [et] vos quidem a foris
paretis ho[min]ibus iusti intus aut[em] pleni
estis ypocrisi [et] iniquitate. [Et] t[er]tia p[ar]s
lune p[er]cussa e[st] s[cilicet] illi[us] gladio ypo-
crisis [et] simulatoris ut potius gla-
dio p[re]dicatoris p[ro]p[ter] ypocrisim [et]
simulac[i]o[n]em. P[er] luna[m] cl[er]ici desi[gnan]t[ur].
Nam sicut a sole luna recipit
lumen. Sic a p[re]latis cl[er]ici infor-
mant[ur], [et] q[ui] s[un]t p[re]lati cl[er]i s[un]t
cl[er]ici. Vn[de] E[cclesiastic]i x. Qualis rector
ciuitatis tales inh[ab]ita[nte]s i[n] ea.
Hor[um] tres s[un]t p[ar]tes Na[m] alij s[un]t
scolares q[ui] frequentant scolas
Alij s[un]t corales q[ui] seruiu[n]t coro
Alij s[un]t curiales qui seruiu[n]t
curias p[ri]ncipu[m] [et] p[re]lator[um].
[Et] h[ec] t[er]tia p[ar]s fere tota p[er]cussa e[st]
[et] ut no[n] mortua. De hijs e[ni]m
d[icitu]r M[atthei] xj. Ecce qui mollibus
vestiu[n]t[ur] i[n] domibus regu[m] su[n]t.
Et stellar[um] t[er]tia p[ar]s hic agit[ur]
de statu religioso[rum] q[ui] p[er] stel-
las si[gnifican]t[ur]. Stelle e[ni]m p[ar]ue vide[n]t[ur]
[et] t[ame]n magne s[un]t. Sic religiosi
p[ar]ui debe[n]t vide[ri] ext[er]ius mundo
[et] magni int[er]ius cora[m] deo. [Et] sicut
stelle nocte[m] illu[min]ant, [et] reli-
giosi eccl[es]iam, Vn[de] Phil[ippenses] ij. int[er]
quos lucetis sic lu[min]aria i[n] mu[n]do
[Et] sicut stelle s[un]t fixe i[n] celo n[on] pauce
q[ue] mouent[ur] sub celo Sic religiosi
fixi stant i[n] claustro n[on] pauci q[ui] stat
s[un]t officiales [et] pau[cit]at negocia

30 exteriora. Vnde Iud. v°. Stelle ma-
nentes in cursu et ordine suo contra
Sysaram pugnauerunt. Horum tres
sunt partes. Prima est ea que ponitur
omnibus obiam, continentia pau-
pertatis. Prima autem 2a pars non sunt ad hunc
ita apte percusse. Sed tertia pars sunt
paupertatis iam omnino et apte ferre
ubique percussa est. Stant ut dicat
apostolus: Omnes que sua sunt querunt non que
Ihesu Christi. Hoc est signum quod refrigescit
defectus caritatis, quia caritas non querit
que sua sunt, sed que Ihesu Christi. Con. hec dicit
philosophus ii°. Non que sua sunt singuli con-
siderantes, sed que aliorum. Item tres
partes stellarum i. religiosorum sunt
prelati, officiales, claustrales.
Sed tertia pars percussa est et lesa per
magnam partem. Multi enim simulant omnes
quia multi simulant sanctitatem ut do-
ciant officiales vel prelati. Ita
ut obscuraretur tertia pars i. amit-
terent interiorem illuminationem et sen-
tent dei cognitionem. Et tertia pars
diei non luceret et noctis similiter.
d' ypocrisi laicorum
Hic agitur de ypocrisi laycorum qui
nomine diei et noctis intelliguntur.
Nam sicut dies a sole, nox a luna
et stellis recipit lumen, sic
layci a prelatis et clericis religio-
sis doctrinam et informationem. Horum autem
tres sunt partes. Prima illi qui aliis
dominantur et nulli seruiunt ut maiores
principes. 2a illi qui aliis seruiunt et
nulli dominantur ut rustici labora-
tes. 3a sunt medium statum habentes, qui su-
perioribus seruiunt et aliis domi-
nantur. Unde istorum potest dici tertia pars
et licet quilibet istorum percussa sit, tamen
ista ~~[struck]~~ quarum 2° posuimus ma-
xime est percussa, quia omnes illam
opprimunt et spoliant et nullus eam
defendit. Unde conqueritur dominus Ysa.
iii°. Quare atteritis populum meum et
facies eorum emollitis. Vel

due partes laycorum sunt perfecti et 31
imperfecti, de uno clericorum. Tertia pars
sunt reprobi inter eos. Vel tertia
pars sunt illi qui sunt in statu virginali,
2a illi qui sunt in statu viduali,
3a illi qui sunt in statu coniugali.
Et in quolibet statu istorum trium quidam
sunt boni et perfecti, quidam reprobi,
et hii sunt tertia pars percussa. Et vidi.
Hic ostenditur diuisio inter .x. predicatores
inferiores et tres sequentes.
Nam quatuor precedentes narran-
tur ut preterita, tres sequentes nar-
rantur ut futura, in quo potest intelligi
quod tres sequentes status erunt
grauiores et periculosiores quam
quatuor precedentes.
Ideo introducitur vox unius aquile (vnius)
volantis per quam designatur predicatorum
sublimitas, qui istas miserias
peccatoribus denunciant. Dicit ergo
Et vidi i. visu interiori i. intellectu
et audiui auditu exteriori
vocem unius aquile i. predicatorum
qui dicuntur aquila propter acutum
visum et altum volatum. Aquila
siquidem ultra modum inde escam
suam. Sic predicatores non in hoc
mundo, sed ultra in celo conspiciunt
et querunt refectionem suam. Iob
xxxix°. Numquid ad preceptum
tuum eleuabitur aquila et in
arduis ponet nidum suum. In
petris manet et in praeruptis
silicibus commoratur atque inaccessis
rupibus. Inde contemplatur escam
et de longe oculi eius prospiciunt.
Dicitur autem una aquila, licet multi
sint, propter concordie unitatem,
quia concorditer unum sentiunt,
unum querunt, unum predicant. De
quo uno dicitur pro una pecia a do-
mino hac re. Luc. x. Porro unum est
necessarium. Volantis per medium
celi i. discurrentis velociter
non propter terrena sed propter celestia per mediam
etiam. Non ad dextram tantum in ad

32 diuites tm̄ n̄c ad sinistm̄ i. no
ad paupes tm̄ s₃ quilibet ad oēs
sine psonarꝝ acceptiōe / et di
tetib' i. pdicātib' voce mag
qꝛ ppt magna fiebat / ul' qꝛ i to-
to mundo resonabat / ul' qꝛ
ex magno affcū pcedebat
Ve ve ve i. triplex miseria im
minet / hītatib' i terra mente et
corpe hoc ē diligētib' terra
non filijs dei quorꝝ hītacio ē i
celo / unde id phil' iij° quorꝝ cō
uersacio i celis ē quo tales no ti
ment ve eternū / Vn̄ pūd' i frust
racione vetere an oculos pennatorꝝ
ubi glo / ffacile euadit laqueos i
terris qui ħz oculos i celis
Terreni siquidē tribulaciones
reprobꝝ pueniunt i dispe
diū q̄ bonis cooparant i bonū
ut dicit Ro viij / Ꝙ ħ ppositu
uocati sunt sci i. aggros sine ter
ra non dicit simpliciter ve hītatib'
s₃ addit i terra / et dicit ter ve ve
ve ppt triplex piculū mundi i
quo s₃ oēs pichitant s. co
cupia carnis / ꝯcupia oculorꝝ
superbia vite / i. diuicie deli
cie honores / Nā dicit i delicijs
perit castitas / i diuicijs ca
ritas / i honorib' humilitas /
Ysa xxiiij. ffozmido et fouea
et laqueus sup te qui hītator
es terre / fouea luxuriosis / for
mido auaris / laqueus ambiciosis
Et huic ternario miserio videtur alius
miserior ternarius i inferno.
Ignis ꝯ auariciā / sulphur
contra luxuriā / spūs pcellarꝝ
ꝯ superbiā / Vn̄ ps. Ignis sul
phur et spūs pcellarꝝ pars ca
licis eorꝝ / Vel ve ppt penarꝝ
diuersitatē / ve ppt penarū
acerbitatē / ve ppt penarꝝ eternitatē
Itē ve aīe ve corpi ve gūcto /
Itē ve gentili / ve iudeo / ve
malo xāno / Itē ve coniugatis
ve viduis / ve fatuis virginib'
Itē ve clericis ve laicis ve reli
giosis / Itē ve ppt pctm̄ cordis
ve ppt pctm̄ oris / ve ppt pctm̄
opis / Itē ve ppt pctm̄ i deum
ve ppt pctm̄ i pximū / ve ppt
pctm̄ i seipm̄ / Itē ve ppt pctm̄
i patrem / ve ppt pctm̄ i filium
ve ppt pctm̄ i spm̄ scm̄ / Itē ve
p culpa originali / ve p culpa
actuali / ve p omissiōe precepti
Itē ve facientib' / ve ꝯsencientib'
ve negligentib' / Itē ve i mundo
ve i purgatorio / ve i inferno /
Itē ve nascentib' / ve viuentib'
ve morientib' / Itē dyabolus punit
hoīem tm̄ fortē ppetuitatem ut dixit
Negq̄m moriem / p̄ deliber
Geneseos sic dr / Sicut vniuersitate
Scientes bonum et malum gen iij
Et ipse mihi tradidit ita grā
i moriendo / neccessitatē / i sitiendum
vilitatē / i ignorancie cecitatē /
Dicit ergo ve ppt pm̄ / ve ppt 2m̄ / ve
ppt 3m̄ / ppt omnes istas causas dr
Za ij. O o o fugite de terra
aquilonis / Jere j. A a a domine deus
Eze ix. heu heu heu domine deus
Joel j. a a a diei / quia ppe ē dies
dni / s₃ glo / Triplex ve videtur tribus
angelis sequentib' / Sz quo
quesunt ve tercio angelo qui
in eis omnes pena nūciat pzt
i loco suo / Sz dicitur q' glā
electorꝝ quam ille nunciat erit cācio
quedam angelis / pena reproborꝝ
sicut egrio pena reproborꝝ
erit cācio angelis glam electorꝝ
Ad lrām ergo triplex ve ponitur
ppt futurū triplicē statū eius
Vn̄ sequitur de ceteris vocib' triū ange
lorꝝ qui erant tuba canituri.
Sp̄ole ħ ep̄ ve tn̄ quidā dnt

c 9

1 q[uia] h[ic] no[n] respicit p[re]cedens s[ed] e[st] q[uasi]
titulus sequentis capituli i[n] quo
agi[tur] de tribus aliis angelis cu[m]
glo[sa] p[ro]nomo exponit// c ix

quintus an[gelus]

Et q[ui]ntus [angelus] [et]c. H[oc] e[st] nonu[m]
cap[itulu]m i[n] quo agi[tur] de duob[us]
p[re]d[ic]tis angel[is] tuba canentib[us]
[et] de p[er]secuc[i]o[n]ib[us] ad corp[us] tu
bic[in]i[bus] q[ue] eccl[esi]am suscitat[ur]. S[ed]
h[ec] p[ate]z q[uia] h[ic] cap[itulu]m duas p[ar]tes h[abe]t
s[ecundu]m q[uod] i[n] eo duo status eccl[esi]e [et] duo an[ge]li
co[n]solantes eccl[esi]am describu[n]tur.
In p[ri]ma p[ar]te de p[er]secuc[i]o[n]e
eccl[esi]e sub p[re]cursorib[us] antix[risti]
futura [et] de quinto angelo co[n]so
lante ea[m] [et] hic e[st] quintus eccl[esi]e

quintus status ecc[lesi]e

status. In 2a p[ar]te agi[tur] de p[er]se
cuc[i]o[n]e eccl[esi]e sub a[n]tix[risto] futura
[et] de sexto angelo co[n]solat[ur]
eccl[esi]am qui e[st] sextus status ec[clesi]e
ibi [et] sextus angelus. Ad no[ta]n[dum]
i[n] q[ui]nti angeli introduc[i]o[n]e
p[re]cursorib[us] a[n]tix[risti] sub sp[eci]e locu[s]
tar[um] de quib[us] i[n]f[r]a determina
tur. S[ed] i[n] q[ui]nto cor[pus] i[bi] vidi stella[m]
2m p[ar]tes cor[pus] i[bi] [et] data e[st] ei
e[st] similitudo cor[pus] i[bi] [et] silitu[dines]
3m e[st] ver[um] cor[pus] i[bi] [et] h[ab]ebant
q[ui]nto h[abe]r[e] locustar[um] e[st] congn[it]o
p[re]cursor[um] antix[risti] p[er] sig[n]a cuncta
Dicas o[mn]i[bus] p[er] sig[n]a subsequen[tia]
Similitudo p[er] sig[n]a p[re]cia. Et
h[ec] noticia sumit[ur] ex p[ar]te vi[te]
p[re]cursor[um] ei[us] antix[risti] quo
da[m]o cognoscim[us] p[er] u[ero] dominas[ti]
veg[etat]i qui q[ui]nto po[st] p[ro]p[ter] q[uod] q[ua]m ei
dyas[?] sigillati p[er] u[ero] indec[o]ru[m]
emulac[i]o[n]em p[ro]p[ter] honor[um] e[t] delit[ias]
p[er] h[er]etic[o]r[um] callidi[ta]te[m] p[er] ypo
crisi[m] [et] fl[a]ti[di]tate[m] impedie[n]do no[n] po
tuit p[re]dicac[i]o[n]e[m] multa mala
sil[entio] suscitando q[ue] eccl[esi]am h[ab]uerat.

2 ut quod p[er] sin[gu]la no[n] potuit q[ue]
p[re]dicac[i]o[n]e[m] multiplic[ati]o[n]e[m] faci[e]t
et n[un]c sic t[ame]n potuit ut potuit
p[re]dicac[i]o[n]e[m] o[mn]io auferre. P[ri]mo
p[ro]pl[er]o ma[nifeste] q[ua]m alias p[re]dica[ret]
q[ui]a e[st] q[ui]ntus stat[us] eccl[esi]e [et] p[ro]p[ter] e[st]
D[ic]i[tur] q[ui]a Et q[ui]ntus angel[us] i[d est] 3[ter]ti[us]
ordo p[re]dicator[um] s[ecundu]m ordine[m] nar
rac[i]o[n]is [et] t[em]p[or]is [et] statu[m] eccl[esi]e.
Nam ibi p[ar]te[m] s[ecundu]m ut illi sunt
p[re]dicatores i[n] q[ui]nto statu q[ue]
fu[er]it et in 3[ter]tio q[ua]m ita s[un]t [et] de
q[ui]nto [et] de q[ui]nto ordine. Na[m]
mag[is] attendit[ur] diu[er]sitas [et]
ordo statuu[m] eccl[esi]e q[ua]m diu[er]si
tas p[er]sonar[um] sibi ad inuice[m]
succedenciu[m]. Ap[osto]li eni[m] multi [et]
sub p[ri]mo ordine [et] s[ub] 2o fu[er]unt
Sic [et] multi sub 3[ter]tio [et] s[ub] 5to
potueru[n]t sil[iter] e[ss]e no[n] de t[er]mino
t[ame]n q[ui]a ita sit. tuba cecinit. i[d est]
p[re]dicavit [et] eccl[esi]am co[n]solad[um] [et] p[re]muni
ve incep[it] [et] se ad plu[ri]m[u]m p[re]pare
h[ec] eni[m] innuit clangor tube
[et] uidi sp[irit]ualiter stella[m] i[d est] dyab[o]l[u]m
qui p[ri]us ut stella splendi
dissima luxit. Na[m] pl[en]us sap[ientia]
[et] p[er]fectus decore fuit ut d[icitu]r
Eze[chielis] xxviii de celo empireo
ubi creatus fuit cecidisse.
p[ro]p[ter] p[e]cc[atu]m sup[er]bie que s[e]c[un]d[u]m h[ab]et
ta[n]tu[m] m[ale] [ut] pu[...] xxix[?] sup[er]ba
s[e]c[un]d[u]m h[u]militas i[d est] deiecto luc[ifer]o
Videba[m] sathana[m] de celo
cadente[m]. Et ubi cecidit decl[a]
rat. In t[er]ra[m] i[d est] i[n] t[er]ren[o] q[uo]d q[ui]s
accepit d[omi]n[u]m. Vel i[n] t[er]ra[m] i[d est] i[n]
istu[m] aere[m] t[er]re vicin[u]m qui q[ui]
tantu[m] tetrim[us] respectu celi
empirrei deputatus e[st] eis
ad ho[minu]m p[ro]bac[i]o[n]em us[que] i[n] die[m]
iudicii. Vn[de] ephe[sios] vi. Colluc
tac[i]o e[st] nob[is] adu[er]sus p[ri]ncipes [et]
p[otes]tates adu[er]sus m[un]di rectores
tenebr[arum] [et] sp[irit]ualia nequicie i[n] cel[estibus].

3 i. i. acre habitates/ vel in terra i. i. infernum, ubi forte iam aliqui sunt in fine omnibus puniendi. Unde ii petri. Angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reseruari/ Ysa. xiiii. Quomodo cecidisti lucifer qui mane oriebaris corruisti qui uulnerabas gentes/ qui dicebas in corde tuo. In celum conscendam super astra celi exaltabo solium meum sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo/ verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci/ litera. Et data est ei clauis puteri i. abissi i. concessa est ei potestas nocendi et dampnandi eos qui sunt putei per malicie profunditatem, unde prouerbiorum xviii. peccator cum uenerit in profundum contempnit. Et quia sunt abyssus per consciencie tenebrositatem unde ephe. iiii. tenebris obscuratum habentes intellectum/ Item per puteum abyssi intelligitur antichristus qui erat puteus i. profundus per astuciam et tenebrosus per maliciam/ unde de ipso dicitur Dan. viii. Cum creuerit iniquitates consurget rex impudens facie, et intelligens propositiones, et roborabitur fortitudo eius sed non in uiribus suis, et supra quam credi potest uniuersa uastabit et prosperabitur/ Ergo hec sit expositio littere. Et data est ei i. dyabolo clauis putei abyssi i. potestas reuelandi antichristum i. concessum est ei quod suscitet et reuelet antichristum/ unde sequitur/
4 et aperuit puteum abissi i. reuelauit et extulit maliciam et astuciam antichristi et eduxit de carpere ipsius et suorum satellitum ad nocendum hominibus/ hic eciam clauis i. potestas concesse dyabolo,

vnde Job xxxix. Super ipsum sonabit pharetra i. decipiet eum super predicatorem si potest machinacione occulta et si non potest uibrabit et hasta et clipeo i. aperta impugnacione desceuiet/ unde i. dicit glosa contra predicatorem dei prius sonitum pharetre hasta uibratur, quia prius tractores exhibitos eorum iam ferientes aperta pena producitur. Et ascendit fumus hic audi tripex effectus accepte potestatis qui sunt ex usu eius/ primus est productio pure doctrine et obscuratio veri doctrine et multiplicatio florum peccatorum qui erunt temporibus antichristi. De quibus agitur sub nomine locustarum dicit ergo. Et ascendit fumus i. praua et obscura doctrina inualuit ~~obscuraret~~ obscurans et excecans oculos multorum. Ascendit dicit propter superbiam antichristi et prauorum eius. Unde ergo dicitur Dan. xi. Aduersus deum deorum loquetur magnifica. Iste fumus ascendens est mala cogitacio de corde in opus exiens/ et sic fumus ascendens signum est ardentis ignis sub cinere/ sic mala opera signum sunt malicie accense in corde unde ysa. xiiii. De radice colubri egredietur regulus i. de mala cogitacione malum opus/ et semen eius absorbens uolucrem i. bonos deuorans intendens/ et quia non modicum inualescit praua doctrina antichristi et prauorum eius ideo sequitur litera. Sicut
7 fumus fornacis magne a quo magnus fumus et multum altus ascendet. ~~descendit~~ Et signatur quod per antichristum et prauos eius fornaci magne primo propter habundanciam ignis malicie et propter magnam nocendi cupiditatem unde osee vii. dicitur de ipsis Applicuerunt quasi clibanum cor suum cum insidiarentur eis tota die dormiuit

coquebat eos, mane ipse succensus
est quasi ignis flamme. Osee vii. Omnes ca-
lefacti sunt quasi clibanus et devora-
verunt iudices suos. In hoc cli-
bano coquitur panis mendacii id est
falsa doctrina. De quo Proverbiorum ix.
Aque furtive dulciores sunt
et panis absconditus suavior id est
primo(?) sed postea fit valde amarus.
Unde Job xx. Panis eius in utero
eius vertetur in fel aspidum intrinsecus.
Item comparatur furno quia purgat
bonos et consumat malos sicut
legitur Danielis iii de fornace babi-
lonica cuius flamma caldeos inter-
fecit et pueros illesos servavit.
De hac fornace potest intelligi quod dicitur Genesis
xix. Vidit abraham fa-
villam ascendentem de terra quasi
fumum fornacis etc. Et obscura-
tus est sol etc. eius effusus potestatis(?)
dyabolo concesse obscuratio vere
doctrine per solem enim intelligitur hic
doctores catholici qui illuminant
ad cognicionem veri et inflamman-
tes ad amorem boni, per aerem
illi qui illuminantur utique suo fervore(?)
id est prava doctrina antichristi et precurso-
rum eius obscurabuntur quia vera doc-
trina non reputabitur immo tamquam
falsa annullata(?) repudiabitur. Unde
Job xli. Sub ipso erunt radii
solis et sternet aurum quasi lutum.
Et hoc est quod dicitur et obscuratus est
sol et aer id est doctores et discipuli
catholici de fumo putei id est ex
prava doctrina antichristi et precursorum.
Hoc est quia doctrina eorum non re-
putabitur nisi(?) nova doctrina
pseudo predicatorum. Et videtur quod
iam venit tempus illud quia hodie
plus placet novitas quam veritas
et libencius auditur nova subtili-
tas que facit admiracionem
quam utilis veritas que facit compunctionem.

Unde ii Thymothei iiii. Erit tempus cum sana
doctrinam non sustinebunt sed ad sua
desideria coacervabunt sibi
magistros prurientes auribus
et a veritate quidem auditum aver-
tent ad fabulas autem convertentur.
Psalmus: Narraverunt mihi iniqui fabulationes sed non
ut lex tua. Videte hic dicitur quia multa
exhibes et illis id est ex maioribus et
minoribus prava doctrina malorum
pravitate dyabolus decipientur
et contempta sana doctrina christi
confugiunt ad precursores antichristi.
Dicitur autem sol et aer obscuratus
non penitus excecatus quia antichristus
et sui lucem oculi dextri id est sa-
pientiam et astuciam mundi retinebunt(?),
veram sapientiam dei subtrahent
lumen sinistri oculi id est sapientiam.
Sicut naas voluit facere viris
iabes galaad i Regum xi. Naas et
interpretatur coluber et significat antichristum
de quo dicitur Genesis xlix. Fiat
dan coluber in via cerastes
in semita id est antichristus de tribu
dan nascitur mordens un-
gulas equi ut cadat ascen-
sor eius retro etc. Et de fumo
putei. Et crescit(?) eius effusus cla-
vis id est dyabolice potestatis sed multi-
plicatio pseudo prophetarum qui
venenum ex doctrina antichristi et
precursorum eius multiplicabunt.
Unde salomo de antichristo Ecclesiastes
Vidi cunctos viventes qui
ambulant sub sole cum ado-
lescente secundo id est antichristo qui dicitur ado-
lescens secundus vel quia consurget
pro eo id est loco christi. Infinitus numerus est
populi omnium qui fuerunt ante illum
et qui postea futuri sunt non letabuntur
in eo. Dicitur igitur et de fumo putei
id est de prava et vana doctrina
antichristi exierunt locuste in terram
id est exibunt falsi predicatores etiam
circa amatores et querentes.

Ca^m xxiiij^o Surgent pseudo xpi et pseudo prophete et dabunt signa magna et prodigia et isti comparantur locustis, qui salient in altum per superbiam, cadent in terram per avariciam plus diligent terrena quam celestia quod significat cauda locustarum que vero cauda est longiora, tales modo sunt in ecclesia multi doctores et predicatores. Unde naum iij^o Custodes tui quasi locuste et parvuli tui quasi locuste locustarum. Joel j residuum eruce comedit locusta per erucam signatur humana corruptio que mores depravat et que modo non corrumpit malis moribus decipietur ab illis falsis predicatoribus isti et alte saltabunt sed cito cadent sicut locuste quando per enoch et helyam destruentur pura doctrina eorum intuitus vel significat iohannem baptistam qui in helyas ut dicitur mt xj. qui comedebat locustas ut dicitur mt iij. sed hec est que virga moysi et virgas magorum devoravit ut dicitur Exo. vij. Et data est illis hic agitur de potestate personarum antixpi quorum duo genera erunt scilicet quidam mali principes et quidam pseudo predicatores. Et dicuntur hic iiij^or primo ostenditur potestas eorum per similitudinem scorpionum 2° ostenditur refrenatio potestatis ipsorum ibi preceptum est 3° ostenditur in quibus nocebunt ibi et datum est 4° ostendit quod quamvis refrenetur eorum malicia tamen tanta erit persecutio quod homines desiderabunt mori ibi et cruciatus eorum. dicit ergo Et data est illis id est pseudo predicatoribus et malis principibus persecutoribus antixpi potestas nocendi et seviendi et affligendi potestas data est sed usque in aliquibus illius potestas permissa sicut daniel ~~dan~~ vij post hec aspiciebam et

ecce alia bestia quasi pardus et alas habebat iiij^or super se et iiij^or capita erant et potestas data est ei. Sicut habent potestatem scorpiones terre qui blandientes faciem cauda pungunt occulte. Ergo isti blandiendo verbis et temporalia que dant et retro decipient. Et sicut non sentitur in principio punctio scorpionis sed postea paulatim venenum diffunditur per totum corpus et moritur punctus Sic decepti ab istis persecutoribus antixpi primo non sentient deceptionem sed tandem miserabiliter perimentur. prov. v. favus distillans labia meretricis et novissima eius amara quasi absinthium. Item in eodem xxiij Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit in vitro color eius ingreditur blande sed in novissimo mordebit ut coluber, et quasi regulus venena diffundet, prov. Noliti esse simones eius super labia vel et ipsi sunt iacula. Et preceptum est illis. hic ostenditur refrenatio potestatis et malicie istorum antixpianorum. Nisi enim deus illorum maliciam refrenaret nequaquam paucissimi possent resistere. Unde mt xxiiij^o erit tribulatio magna qualis nunquam fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro sed propter electos breviabuntur dies illi id est non diu durabit illa tempestas tribulationis quia deus temperabit et abreviabit et salvabuntur quidam de numero incipientium quidam de numero proficientium quidam de numero perfectorum. primi per fenum, 2^i per viride, 3^i per arborem designantur. dicit ergo. et preceptum est illis id est divina virtute prohibiti sunt. et occulta. unde dicit glosa. Sed non negat [illegible] Ne lederent fenum terre id est incipientes minores in fide et decipi faciles.

9 Neqz ome viride i ~~putacos seu~~
pficientes qui iam vivet i bo
opacoe Neqz omne arbore
i. pfectos et aliis fructum exeplorum
bonorum tribuentes Sz quare qn
no apponi^r ome ad p^m sicut
ad alia duo Solo quia incipientes
maiori mu^s e^r nec os q incipiunt
pseverant, quia de facili leduntur
tq^m nouelle plantacoes Cant^o
vi. Sexagita sunt regine pfu
iam conati, et lxxx concubine,
erre pficientes qui ia cubat
cu sponso/ et adolescentularum
no e nu^s erre incipientes/
Et no q d^t Ne ledent et no d^t
Ne pcutlent quia sci pcussiom
corpm no reputat lesione
sz magis lucru Vn grg^s Sa
penas pntes lucru putant
quia p has etnas euade no ig
novant phyl. j. donatu e nob
p xpo no solum ut i eo credatis
sz et ut p eo paciamini Ideo apli
gaudebat qn p xpo ad sustie
bat/ Act v. Ibant apli gaude
ntes v. Bti qui pscucoem paci
pp^r iusticiam q i. e re ce volp
ista ca sunt tres ordines sal
uadorum s noe daniel et Job/ eze
xiiii. plati continentes coniugati
psecuti sunt Job i. coniugati qui
tre adherent p viride i. cont (daniel)
nentes qui vivore corporis sc
nati/ p arbore Noe i. plati de
signant^r quorum ramis umbim
refrigu^s prant aliis Est go
ss^g preceptu e illis a dd limita
te ptate Ne ledent sexu tre
i. coniugatos i aia s sz corpus
affligent et tpalia auferet
Job ij. ecce i manu tua e. vitam
aiam illius sua/ Neqz oe viride

i. continentes vivore pudiciciae 10
vivventes Neqz omne arbo
rem i. platos/ aliis uberum suorum
alios sanantes et fructibus opm
saciantes/ et ubis exemplorum
vl consolacionum alios recrea
tes s^r. Nisi tm hoies ab bu
i. carnales j. Corfin^o Cu sit
inter vos zelus et contencio nonne
carnales estis sz hoiem abu
lat Qui no hnt signum dei i
frontibus suis. i. i apto hic signum
e thau/ et hz sig crucis/ et est
ultima lra i alphabeto he
breorum/ et in tpr confirmacis
vn sit finale pniam que co
firmat hoiem/ et hoc signo li
bant^r omis qui hnt/ vn eze
xi. Signa thau sup frontes
virorum dolencium et gemencium
sup cunctis abhominacoibus
suis et ita omne sup que vi
deris thau ne occidatis/ hoc
signum no solu i corde sz et i
fronte ubi e locus erubescencie
et e locus manifestus portadum
Nemo erubescat pniam fa
cere apte et confiteri nomen xpi
Luc ix. Qui me erubuerit et
sermones meos hunc filius ho
minis erubescet cu venerit i
magestate sua et patris et scorum
angelorum q.d. illi qui erubes
cunt agere pniam et confiteri non
Ne ledunt^r ab istis pseudo
pdicatoribus et aliis psecutoribus
huiusmodi/ et hos puniat ledi
dnus quia no merent a dno cus
todiri/ quia diligunt plus carne
sua qm aiam sua Jo. xij. Qui
amat aiam suam i. vita car
nalem pdet eam/ Et datum est
hic audit^r i quus ledent^r Sani
bonis i corporibus et no i aiabus

c 9

11 tio no st timedi mx d c x
Nolite time eos qui corp oc
cidut aiam at no put occi
de. D'go. Et dem est illis s
anticxamis .i. pruden ordia
tu sine dispositu Ne occide
ret eos i aia quiuis i
corpe pmittan occidi vn
glo Tu p dolos hetici nequnt.
vi aliq subu te uolut q qs dei
pceptu eqt corpa occidat.
s aias no decipiant. the e
quod se. Ez ut cruciarent
mensib qnqz .i. i corpib q
quqz ssib reguu. Vel halia
lram mesib sex .i. sex etati
b secli i quq dd pmissione
tribulan elapit i septima
sunt secun. Job vi i sex tribla
toib libabit te dns et i vii
no tanget te malu. Deut
xv. Si sex anis suicit e
i vii anno dimittes eu libu.
Et cruciatq corp. hic d. Jo
qnqz ius est illa psecucio.
possent em dice ex q dns
refrenabit ptate illoz no
oz multu time qz nimis g
uis erit ca psecucio. Et hc e q
dt z cruciatq corp .i. illatus
ab eis ut cruciatq scorpii
cuq cruciatq valde gruis e
z mx pt sanari. cu pcutit
hoiem facie blandiens et
cauda pungens. Sic illi p
dut blanda z queda vo z
i fine miscet venenu morti
fera. cuiboib. vn Jo i oib ho
pri vir bonu pomt z cu
inebri f. tc id q deteq est.
Vel hc d qz isti no ppis mauib
seuient i eleos s occulte pn
cipib suggesnt ut torqant
eos. Et diebz illis quis ay
ledet p hesin. aly p ypocsi

12

aly p uiolencia. aly p fraudu
lencia aly p exons timoe ca
dentes querent hoies morte
i desidabut mori corpalr
p nimio te de z dolore tribla
tonu affcu tedio pmendi
sicut helyas i psecucoe ye
zabelis. iii regu xix. quesiuit aie
sue ut morere et dr sufficit m
dne tolle aiam mea nez em melior
su qm pres mei. Et thob iii
Et nuc dne deq scdm tua
fac mecu miam z pcipe i pi
spm meu expedit em michi
mori magis qm viue. Jon iiii
Et nuc dne tolle qso aiam
mea a me qz melior est m
mors qm vita. Job x tedet
aiam mea vite mee. Et no
inuemet ea ut pbarones redda pbarones
ut pp mores quos ipi co so
lant z nei morte corp nimis
ptriti pincant. Et ut ondat
iohes magnu affcum z desidu
moiendi quod hebut electi il
lig tpib ppr mala q̄ in debt
subungit Et desidabt moi
timetes casu z dolctes de
hys q uidebut. z fuget
mors ab eis Ne morietes absz
cosolone manetes cadent
i desparcom. O dne ihu q̄nq
dolor erit uidere qn aia tu
turpit occident ne audebt
ab loqui. z inimici tui flocbt
diuicys z honib z affluet
delicys insup z miracula
multa facient. O dne quis
poterit sustine. Mathathias
pr machabeoz ppr quda
modica triblon qua vidit i
isrl no valens amplius sustine
mort. i machab. ii. Ve m ut q
nat q sum vide cotton ppli mei
z cotto ciuit sce. Et salutu

13 locustarum. Hic determinat iohannes
qualitatem predicatorum antichristi que
in xi condicionibus comprehendit quarum
quedam pertinent ad mali perpetrationem
nonnulle ad boni declinationem. Primo
ostendit predicatores antichristi esse
sub similitudine locustarum similes equis in quo
habebunt potestatem nocendi. Secundo mon-
strat quo instigante nocebunt.
Nona autem illarum quedam condicionum
que complent eorum desiderium noce-
ndi. Unde dicit et similitudines locustarum
similes equis paratis in bellum
scilicet in impetu et sine discretione
currentes in conculcatione electorum.
Ieremie iiii°. Velociores sunt hos-
tes nostri aquilis celi equali-
ter currunt et ruunt in [illegible] et in
hostes. Sic illi non attendent
quos opprimant et conculcent
dummodo non faciant voluntatem illorum.
Ysa. v. Ungule equorum eius quasi
silex. Erunt ergo similes equis
propter velocitatem atrocitatem impe-
tuositatem et cetera. Nota desiderium ipsorum
quod desiderabunt vehementer
exaltacio nominis antichristi. Sic boni pre-
dicatores nominis ihesu christi. Secundum ter-
cium divitias sine quia illi propter divicias
delicias honores que antichristus
dabit illis. Isti non tantum propter
gloriam ihesu christi quam toto corde
volunt et desiderant exaltare.
Et super capita et cetera. Hic ostenditur
condicio eorum que est presump-
tio eorum qui intendunt ex-
altare suos heresiarchas et
suum dominum antichristum. Sic nos
apostolos honoramus et christum attri-
buentes illis victorias quas dicunt
se habere ab eterna et se in premia
habituros. Secundum veritatem illi victo-
riam nec isti premia habebunt. Unde dicit
et super capita eorum id est suorum doctorum

corone tamquam corone sua scilicet opinione
sed non vera corona id est victorie
de perpetuitate istorum similes
auro id est apostolis quibus suos do-
ctores equiparabunt. Item super
capita eorum id est in mentibus eorum
tamquam corone id est retributiones
eterne similes auro id est ut sapiunt
quasi dicat suis doctoribus victorias
suas attribuent et eis premia
eterna debere cum per sapientiam sua
vicerint ecclesiam. Sed vere nec
doctores eorum victoriam nec ipsi
premium habebunt sed utrique descen-
dent in infernum. Unde ii Petri ii. Hii
sunt fontes sine aqua et
nebule turbinibus exa-
gitate quibus caligo tenebrarum
reservatur. Et facies eorum sicut
facies hominum. Hic eciam condicio
scilicet ypocrisis qua exterius apparebunt
boni et interius erunt mali. Unde
Mathei vii. Attendite a falsis prophetis
qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus
autem sunt lupi rapaces per terram quasi
in facie hominis scilicet oculi nasus et os
notantur tria intelligencia scilicet discrecio
et eloquencia quibus isti videbuntur
pollere propter quod eciam multos sedu-
cent quia facilius creditur pretori
qui est intelligens discretus et
eloquens et insuper mansuetus
et tales apparebunt isti et hoc est
quod dicit Et facies eorum scilicet lo-
custarum id est predicatorum antichristi
sicut facies hominis id est mansueti
intelligentes discreti elo-
quentes apparebunt sed non erunt
quod notat hec dictio sicut.
Certa condicio ipsorum est latens
malicia de qua subditur
et habebant capillos sicut capillos
mulierum id est habebant mores fucos
molles et in ita lucentes et appen-

17 ad terram dependentes, in quo notatur
avaricia, tollunt tegentes in quo
fallacia. Sicut enim capilli
tegunt colli turpitudinem, sic
isti malorum suorum pravitatem ab-
scondent. Unde ps. insidiabuntur et
abscondent ipsi calcaneum meum obs-
se calcaneum ... seculi ...
et portabunt ... quia illi
insidiabuntur, unde et de eva in si-
ete dicitur Gen. iii ad dyabolum. Ipsa
conteret caput tuum et tu insidia-
beris calcaneo eius. Isti capilli
corporum sunt in moribus quos adheren-
tes sibi decipiunt subtrahentes
rigorem fidei et virtutum subtiles
in malicia et inimicicie coherentes
ad invicem se defendentes. Unde Job
xli. Corpus eius id est vehemoth quasi
scuta fusilia compactum squa-
mis se se prementibus, una uni
iungitur ut nec spiraculum quidem
incedat per eas. Sic quia tales
erunt molles et flexibiles in
omne vicium sicut mulieres ideo dicitur
et habebant id est habebunt perversores
antichristi capillos id est discipulos
sibi adherentes sicut capilli capi-
ti adherent, sicut capillos mu-
lierum id est molles et effrenatos et
flexibiles ad omne malum.
Crudelitas eorum est apta et
delitas de qua sequitur et dentes eorum
sicut leonum erant. q. d. qui per
stilum boni orationem et veri mali
occultationem ledendo poterunt
tunc apte seviunt in eos lani-
antes eos et devorantes sicut leo-
nes sine omni conditione. Per
dentes locustarum intelliguntur
doctores eorum qui exponunt
eis scripturas et preparant panem
mendacium sicut dicitur Job xxiiii
Vigilantes ad predam preparant pa-
nem liberis. Et dicuntur dentes
leonis propter crudelitatem, quia crudeliter

sine pietate devorabunt. Joel
Eccl. xxi dentes leonis dentes
eius interficientes animas hominum.
De istis dentibus dicitur Job xxix
Conterebam molas iniqui et de
dentibus illius auferebam predam.
Tria ergo dicuntur hic, quia isti pseudo
predicatores sunt facie hominis quia omnia
dicent se agere ad normam rationis
et capillos mulierum quia ad
mollitiem mentes fraudulenter pro-
trahunt et dentes leonis quia
crudeliter et aperte bonos dese-
vient. Per primum simulant bonum, per secundum
dissimulant malum, per tertium aperte
desevient. De hiis dicitur Job xli
Quis revelabit faciem indu-
menti eius id est dyaboli, id est quis deteget
speciem boni qua predicit et in me-
dium ... eius quis intrabit id est
latens malum eius quod cogitat quis
manifestabit. De tertio dicitur quia apertum
malum omnibus notum est. Vide ergo
quam singulariter posuit tria quibus
que faciunt ad complementum mali
ut dyonisius dicit desiderium nocendi
mala intentionem, simulatio boni
dissimulatio mali, apta se-
vicia in eos. Sequitur Et habebant
hic ostenduntur iiii^or que pertinent ad
declinationem boni, primum est obsti-
natio, secundum clamor, tertium et quartum
mali conatus, in et habebant cau-
das, quartum defensio mali ibi
et aculei. Dicitur ergo et habebant loricas
sicut loricas ferreas id est corda
obstinata et fixis decep-
tionibus. Unde de dyabolo dicitur Eccl.
xliii Super omnem congregationem
aquarum id est meritum frigidarum
et fluidarum requiescit, et sicut
lorica induit se aquis id est cor-
dibus frigidis et gelatis in peccato
obstinatis. Ferreas autem dicit loricas
propter duriciam talium cordium quia nec
possunt sagittis scripture sacre penetrari,

se ptuli

1A Vnde Job xli. Cor eius indurabitur
quasi lapis et stringetur quasi malleato-
ris incus. Et postea addit:
Reputabit quasi paleas ferrum
et quasi lignum putridum es. Non
fugabit eum vir sagittarius, in
stipulam ei versi sunt lapides fun-
de. Quasi stipulam estimabit
malleum et deridebit vibrantem
hastam. Per hoc autem dicit loricas fer-
reas duritia mentis quoad credendum verbum quo-
ad tarditas, et per duritiam
affectus ad amandum bonum.
Vnde Luce xxiiii. dixit dominus duobus disci-
pulis: O stulti et tardi corde ad
credendum. Item vox alarum earum, id est
verba eorum, quibus quasi quidam
alis elevabuntur ut iusti et sa-
pientes credantur a multis.
Sicut vox curruum equorum
multorum currentium in bellum,
sicut diversi currus diversis viris
et diversis equis tracti cum impe-
tu currentium in bellum contra eundem
primum. Sic isti antichristi diversi he-
sibi inferunt et diversis vocibus procur-
rent unanimiter contra ecclesiam
expugnandam, quorum vox cla-
mosa impetuosa invocabilis et
multiplex erit. Vnde super Judicum
xv. per vulpes caudas habentes
ligatas sed facies diversas. De
hoc bello antichristorum contra ecclesiam dicitur
Job xxxix. procul odoratur bel-
lum, exhortationem ducum et ulu-
latum exercitus. Item Job xxxviii.
Numquid ingressus es thesauros
nivis, aut thesauros grandinis
aspexisti, quos preparavi in
tempus hostis, in diem pugne et bel-
li. Et habebant caudas similes scor-
pionum, id est doctrinas blandas et
deceptorias. Vnde ysa. ix. disper-
det dominus ab israel caput et caudam,

incurvantem et refrenantem in die
una. Longevus et honorabilis
ipse est caput, et propheta docens
mendacium ipse est cauda. Vel
caudas notat principes illius
temporis qui ad modum caudarum
blandiendo et tenendo multos
pervertent, quos caudas antichristi
sibi associabunt contra ecclesiam ut eos
expugnent. Et aculei hoc ponitur
nona condicio, scilicet defensio mali
que fiet per potentiam principum et
astutiam pseudo predicatorum,
quibus se defendent a bonis.
Cum enim non poterunt eos per
blandimenta seducere opprimet
per tormenta. Vnde dicitur: Et aculei, id est
violentia, erant in caudis eorum, id est prin-
cipibus temporis illius. Vel aliter aculei
in caudis eorum, id est blasphemie
et astute argucie in fine pre-
dicationis eorum. Sicut enim aculeis
pungitur equus ut asinus ut re-
calcitret, sic illi falsi predicatores
sanctos illos qui eis credunt et ar-
guciis et blasphemiis pungent,
sed quomodo possent eos movere
ad iram et acta perversa facere
demum. Sed forsitan latius vere
eum oc. pen. ut dicit supra. Et
potestas eorum hoc est decima condicio,
scilicet potentia nocendi qua habebunt
principes et pseudo predicatores illius
temporis. Vnde dicitur: et potestas eorum nocere,
id est potentia eorum antichristi, no-
cere hominibus, id est ad nocendum carnalibus
hominum sapientibus mensibus quinque,
id est omni tempore sicut supra expositum est.
Et habebant hic ponitur xi condicio,
scilicet instigacio seu suggestio dyaboli.
Ipso enim procurante et instigante
faciet hec principes et pseu-
do predicatores, et ad quod tendet,
scilicet ad oppressionem sanctorum, innuat
per quod potentes erunt, scilicet per dyabolum.

¶ vel sonitus al' strepitus verborum sine sensu

c 9

19 vn dr ... xia z hebant oms pdicti
cinti ... i. locuste z capita z caude
earu h e pseudo pdicatores
z pncipes z doctores eorum eis
assencientes z eos defendentes
sup se regem quem ipi sibi consti
tuerant angelum abyssi i. dyabolum
qui e de abysso infni i. sine
bysso z candore omnis boni
z si aliqn se transfiguret i ange
lum lucis, ij Cor xi Dyabolus at dr
rex non q regat sz q dnat
malis Job xli. Ipe est rex
sup oms filios supbie. Cui
nomen hebraice laabadon
Aliqui libri hnt abadon sz va
lida e laabadon vn Jerog dt
laabadon hebraicum e z int pt
exterminans, Abadon no grecu
est z int pr indicans, vn cu
ptea ponitur no i greco ap
pollion z i latino extminans.
pz q no dz e abadon sz laa
badon Grece at appollion
idem e q laabadon z eadem int
ptacio s. exterminans z latine
hns nom exterminans. Tres
linguas solempnes ponit, ut
i omi lingua u sucia dyaboli in
tellectum ... z hec pcipue q in ista
trip lingua canonica doctrina
scripta e Matheus enim i lingua
hebraica. Lucas z Johes i greca
marcus no scripsit i latina
vn z titulus dni sup crucem he
trip lingua scriptus fuit Joh
xix. In omi e lingua nomen
dyaboli sonat extminans q de
omibz aliquos extminat
i. extminos catholice fidi pot
z i terra extminiis i. i infernum
q exules a patria sua relegat
Extminavit eam aper de silua

20 i. antixps q. dr aper ppr ferocita
te. Siluaticus at seu siluestris dr
ppr inhumanitate, saps ius. Ab
itinere iusto aberrat i. exter
minium i. i infrnum ad quem dyabolus
multos trahit, vn Job xxi
Ipe ad sepulcra ducetur z i congerie
mortuorum uigilabit. Dulcis
fuit glareis cocyti z post se
omnem hoiem trahit z an se
innumabiles. Ve unum abiit.
i. tribulo quem sub tuba quinti
angeli continetur z ecce ueniunt
duo ve post h i. due tribulaciones
que sub tubis sexti z septi an
geli continentur, De quibus quidem dt
Et sextus angelus. Ecce post
singularem descripcionem quinque
angelorum complanaui ... etiam
i quinque psecutoribus pdictis sub
iungit ... de vj angelo. — v. 9 aug / vj status ecc
Et h e 2a ps hi capituli i qua ostr
acerbitas psecucionis future
sub antixpo z dum hic octo q
fiet ... i ... missa psecucionis p°
ostendur sub testamento secundo / quia — infestaciones
tunc relaxabitur ptas dyaboli
2° ostendur conatus demonum
ad nocendum z duracio malicie
eorum i. tum pati sit. 3° ostendr
malg pfcius eorum i. z occiderunt
4° ostr ... demonum i. z nus
equestris. 5° agit de mo equitum
dyaboli i. z uidi equos 6° de
armata equitum i. z qui sedebat
7° de ptate equorum i. z capita
equorum 8° ostr ... infidelium
i. z ceteri hoies. dt 9° z sextus
angelus i. sextus ordo pdicatorum
qui tpe antixpi erit tuba ce
cinit i. dulcis z tribls pbt.
Dulcis bonis z hec innuit i cantu
z tribls malis z hec innuit i tuba
Et ... dz e pdicator ut sit dul
cis p consolacionem z pmissionem z
terribilis p comminacionem z asperam
reprehensionem ut ... puocet ad

21 bonum et malum recedit a malo, id est de
omnibus angelis dicitur tuba cecinerunt.
Et audivi vocem unam id est intel-
lexi per spiritum futura predicente pre-
cedente ex quatuor cornibus al-
taris aurei id est ex quatuor evangelistis
que sunt cornua id est protectio alta-
ris aurei id est ecclesie in qua offertur
omnis oblatio que accepta est
deo. De quo altari dicitur in psalmo tunc
imponent super altare tuum vitulos.
Quod dicitur aureum quia ecclesia ru-
bea est per caritatem. Fulgida per
castitatem. Sapientie iiii. O quam pulchra
est casta generatio cum caritate. Item so-
lida per patientiam. Ductilis per obedientiam.
Item sonora per predicationem. Pon-
derosa per maturam conversationem.
Quod est ante oculos dei id est quam
etiam semper respicit deus oculis
misericordie. Sapientie iiii. Gratia dei et misericordia est
in sanctos eius et respectus illius in electos eius.
Psalmus. Oculi domini super iustos. Deu-
teronomii xi. Terra ad quam gradieris pos-
sidendam non est sicut terra egipti
de qua existi ubi iacto semine in hortorum
more aque ducuntur irrigue
sed montuosa est et campestris
de celo expectans pluvias quam
dominus deus tuus semper invisit et
oculi illius in ea sunt a principio
anni usque ad finem eius. Item
nomine altaris intelligitur christus per quem
omnis oblatio est accepta deo.
De quo dicitur exodi xx. Altare de
terra facietis id est christum de virgine
nasciturum credetis. Et dicitur aureum
propter divinitatem vel sapientie claritatem
vel carnis puritatem vel obedientie
facilitatem vel propter doctrine so-
noritatem vel carnis soliditatem. Quatuor
cornua altaris sunt predicatores
quatuor evangeliste per quos dignitas christi
clamatur que dicuntur gloria id est inde
superbia ventilatur que dicuntur
intingi sanguine agni id est fide et

memoria dominice passionis que 22
dicuntur quatuor quia dicunt de christo quatuor
precipue ut dicit glossa scilicet nativitatem
passionem resurrectionem ascensionem.
Omnia alia ad hec iiii referuntur.
Duo prima sunt infirmitatis. Duo alia
sunt potestatis. De istis cornibus dicitur
psalmus. Omnia cornua peccatorum confringam
id est malos antichristi predicatores
et exaltabuntur cornua iusti id est
boni predicatores christi. Vox una
quam audivit iohannes est concor-
dia predicatorum quia unum predicant et ad
unum dicit Gregorius. Et audivi aure
cordis id est intellexi spiritu reve-
lante vocem unam id est concordem
doctrinam ex quatuor cornibus al-
taris aurei id est ex primis predi-
catoribus christi procedentem. Quod
est ante oculos dei ut filius ante
patrem id est in beneplacito patris
Mathei xvii. Hic est filius meus dilectus
in quo michi bene complacui. Item ut
advocatus ante iudicem. Iohannis ii.
Si quis peccaverit advocatum
habemus apud patrem ihesum christum
iustum. Bernardus. Securum habes o homo
accessum ad deum ubi habes filium
ante patrem et ante filium habes matrem.
Filius ostendit patri latus et vulnera.
Mater ostendit filio pectus et ubera.
Nulla ergo potest esse repulsa ubi
tot occurrunt caritatis insignia.
Ideo clamat in psalmo protector noster
aspice deus et respice in faciem
christi tui. Voce dicentem sexto
angelo id est sexto ordini predi-
catorum tempore antichristi futuro qui
habebat tubam id est qui habebat
officium predicandi. Solve quatuor
angelos id est demones principes
predicta solvendos ut homines
tanto reos reddant. Qui al-
ligati sunt dominica virtute in flumine
magno eufrate id est in malignitate

hominum societatem, seu congregationem.
Eufrates enim est fluuius profundus
et impetuosus currens per Baby-
loniam, et interpretatur frugifer uel
pulueruletus uel crescens. Et
sunt amatores huius mundi qui
sunt profundi in astucia et impe-
tuosi in malicia et currunt per
seculum ex auaricia in humo et
puluere id est carnalibus deliciis
et temporalibus diuiciis crescentes.
In hiis sunt alligati omnes demones
quia tristes habitant quam in propriis domi-
ciliis. Nec adhuc permittuntur ap-
te pro sua uoluntate deseuire
in bonos, quod tamen fiet in tempore
antichristi et tunc soluentur demones
in seuire crudelius et apercius per-
mittentur in bonos. Et dicuntur
fluuius magnus amatores
mundi. Fluuius quidem quia sunt
fluidi per luxuriam, tumidi per
superbiam, procliui per auariciam
et tandem decurrunt in mare
id est in amaritudinem inferni. Eccl. i.
Omnia flumina intrant in mare.
Magnus uero dicitur uel propter mul-
titudinem, uel propter personarum magni-
tudinem, quia maiores in seculo sunt
hiis tribus uiciis, id est luxuria
auaricia superbia inuoluti.
Jo. ij. Omne quod est in mundo aut est
concupiscencia carnis aut concupiscencia oculorum
aut superbia uite. Item demones
dicuntur angeli id est missi quia mittuntur
a deo ad probacionem bonorum et
a principe suo et sua propria uoluntate
ad decepcionem et dampnacionem
malorum. Quatuor autem dicuntur
quia per iiijor mundi partes iiijor
principalia uicia suggerendo
discurrunt. Vnde supra vij post principium
uidi iiijor angelos stantes super
iiijor angulos terre. Item per magnum
flumen Eufraten potest significari
baptismus ubi demones alligantur

quia ibi eorum potestas debilitatur et
uincula peccatorum soluuntur. Vnde
Exo. xv. Ingressus est pharao
cum curribus et equitibus eius in mare et re-
duxit super eos dominus aquas maris. Item eufra-
tes fluuius potest dici sanguis
et aqua que de latere domini in cruce
exiuit. De quo Eze. xlvij.
Ecce aque redundabant a latere
dextro templi egrediebantur ad
orientem id est christus ad immortalitatem per
hostium mortis. Ubi ligati sunt
demones quia ibi est debilitata
eorum potestas. Vnde scribitur Job. in Eze.
Ezechias habebat funiculum in manu
sua quo scilicet demones ligantur
et fuerunt ligati usque hodie sed (?) fu-
turum id est in tempore vi angeli et vj tube
id est in vj statu ecclesie in tempore antichristi
soluentur quia minus refrenabuntur
a deo et magis permittentur seuicia
sua exercere in bonos. Vnde scribitur Et
soluti sunt id est soluentur preteritum pro futuro
uel soluti sunt in dei presencia iiijor
angeli id est demones. Vnde si quis (?)
dicuntur iiijor uel propter predicta uel propter iiijor
suggestiones quas faciunt ad
inordinandas et corrumpendas
iiijor anime affectiones ut anima
sic temptata amet quod non decet,
timeat quod non oportet, gaudeat
uane, doleat inaniter (?) ut dicit
b. Bern. Vel propter quadruplicem modum
temptandi. Est enim quedam temptatio
grauis et aperta, quedam leuis et oc-
culta, quedam leuis et aperta
sicut dicit Bern. super illud psalmi Non timebis
a timore nocturno etc. Prima a sagitta
uolante in die etc. 2a a negocio
perambulante in tenebris etc. 3a ab incursu
et demonio meridiano etc. 4a. Qui parati
erant, paratissimo malicie et astu-
cie diligencia. In horam et diem
et mensem et annum id est in omni tempore et mense
et anno sine interpolacione et sine
termino. Quod dicitur nulla pars est in die uel
mense uel anno in qua demones

24 no st pati ad nocend nu qui
cu dormiut, i. pe v. vigilate
q adu ur dyas tam leo cu eq
deuo. Job xxx. Qui me co
medut no dormiut. Vl t his
nomib exp̃mit conatus et
diligia demonu ad nocend
qui stati ut soluti st dnt pati
in hora z die z mese z anno
i. tribus annis z dimidio, tu
cu durabit psecucois illius
acbitabut p hom dimidi
anni sctz p uatatis anni,
Et q p̃s pot ho p̃gea dies
p̃gea mes postea annus, sig
qualit z pcessu illius psecuco
que st crescedo pcedet i pri
ncipio eit, i 2o gmidz, i 3o gmissa
i fine cio deseniet ille iniqs
ut vix possit ab aliquo sustini.
Vn Job xl. Stringet cauda
sua. i. ultima malicia q tedit
Et xli. Sub ipo erunt radii
sol et stmet sibi auru q lutu.
Sp yo pati resint demoes
ut nos se pare studeamus
ne impati ueniam. Ja v.
z uos estote pati. Quato i
ptas dya decrescet i tpe
tanto crescet i malignitate
Vn Apo xii. Ve terre z mari q
descedet dya ad uos hns
ira magna sciens q modicu
tpe ht. h tempore dya i fic
crest. z ht e signu q dz cessare
tempore qu incipit a gnu.
Vn demoes qu exibat ab
obsessis corpibus qus afflige
bat. Ad que fine at tendat
demoes i suis temporibus
z ad qd tedat antixs, ondit
iohes cu subz. Vt occidant
tcia pte hom p suis morte pati
z pgea morte infin. Tcia pte

hom uocat omes reprobos
ut dr glo i quos ht ptate
pma pb sl immortes 2a
peitetes 3a repbi i malia
ptinaces z hos occidet.
Vn 8 viii. tcia ps tre combus
ta e z tcia ps arborum conc
mata e. Et nus equestris
hic ond iohi nus dyali et
equorum dei s; una expom
Et sicut i ploe iiii anglorum
ond libtas dya i potecie
tpe antixi. Ita i visioe equorum
z equitu ondit nocumentu
malicie. Equi dyali st pdi
catores antixi equites uo st
ipi dyali qui ducet eos quo
cumqz uoluit. Equi dei st
pdicatores xi equites uo st
boni angli qui reget eos
z defendet. Ioh ii aut uoe
ondit iohi nus equorum et
equitu dei p q onsiom equorum
z equitu dya ps ne visa
multitue malorum desparet
sci. Sic fet helyzeus 4 reg 6
puero suo nimis timenti
visa multitue hostium qui
obsedant samaria p oronem
sua aperuit oculos z vidit
q mons erat plenus equorum z
curruu igneorum i circuitu
helyzei. 2o ut cosolaret boi
sup solucoe demonu, q z si
soluendi st, tunc demoes no
pmittent. oio face quod
uolut s; p bonos anglos
coherceburt z p eos sustina
buntur eliam 3o ne illi q stabat tc
possint psumere de suis vibus
z se solos ibi pssas stabiles
remansisse, sicut helyas q dixit
Zelo zelatus sum p dno deo

2A exercitum quia designant pactum
demonum. Filii istorum. Altaria tua de-
struxerunt et prophetas tuos occi-
derunt gladio et relictus sum
solus et dicitur ei. Dereliqui mihi
vii milia virorum quorum
genua non sunt incurvata ante
Baal. Primo ponitur numerus equorum
dyaboli et significat vicies milies.
Postea ponitur numerus equorum dei
et significat dena milia et plures sunt
mali quam boni. Secundo modo numerus
designatur numerus equorum dyaboli
quam equorum dei. Vicies ubique
ponitur finitum pro infinito. Vel ubique
ponitur mille qui est cubicus numerus
i. habens tres dimensiones
Nam decies decem decies
faciunt mille. Et illi perfecti in
tribus dimensionibus sunt perfecti. Illi
vivunt sobrie, pie et iuste.
Sobrie sibi, pie deo, iuste proximo.
Item illi habent triplicem dimensionem
malicie scilicet concupiscentiam carnis,
concupiscentiam oculorum, superbiam vite.
Econtrario habent triplicem dimensionem
bonam: fide, spe et caritate.
Item denarius semper ponitur ex parte
bonorum quia ipsi servant decalogum
preceptorum. Sed decem duplicatus
ponitur ex parte malorum scilicet vicies
quia binarius recedit ab unitate
et est transgressionis. Unde binarius
denarii transgressionis est deca-
logi. Mille enim perseverantia est.
Unde ergo dicuntur equi dyaboli vicies
milies quia peccatores antichristi erunt
transgressores decalogi
habentes malicie dimensionem
et in ea perseverantes. Boni vero dicuntur
dena milia quia observant de-
calogum et in bona dimensione

2 8 perseverabunt. Dicitur ergo. Et numerus equestris
exercitus i. numerus equorum et
equitum dyaboli vicies milies
i. multi et infiniti. Et numerus
equestris exercitus dei dena
milia i. multi sed pauciores.
Equi dyaboli sunt peccatores mali quos
portat ubique dyabolus. Equites
sunt demones qui ducunt eos
vel duces. Equi dei sunt boni
predicatores. Equites sunt angeli. Et
hec expositio de utroque exercitu
simul i. bono et malo ponitur in glossa
et sumitur ex eo quod dicitur numerus equestris
exercitus. Non additur dei vel dyaboli.
Sed quidam [illegible] malos sunt pro ad-
[illegible] bonos non pro nomina.
Solo ad omnia quia malum non stat
per se sed coalescit in bono ut dicit
Augustinus. Bonum vero per se stat. Item
quidam exercitum tantum bonorum
quam malorum designari per numerum
significatum et non per numerum numerantem.
Nam numerus hic positus non numerat
exercitum demonum vel angelorum
sed tamen sunt. Nam multo plures sunt
mali quam vicies milies et
boni multo plures sunt quam dena
milia. Ad hoc intendetur numerus sig- quilibet
nificatus magis exprimunt qualitatem
utriusque exercitus quam numerus numerans
pro numero enim hic ponitur ordinis.
Equales sunt illi et isti ut dicitur
quia non fiet per numerum numerantem
aliqui intendunt per hos numeros
tamen malos designari. Nam cum
sint tamen ix ordines angelorum
ad decimum qui cecidit
deficiunt pro milites
non qui et numerus multiplex decimi
multitudo sunt per vicies non
qui bis x continet. Dicitur
decimus ordo ex demonibus et
malis hominibus duplicatum. Michi
et a deo vicies milies. Dena

29 milia equestris exercitus quia decies
ordo ex malis hominibus et demonibus
duplicatus innumerabilis et quasi infinitus
existit, qui cum eciam tempore
tribulacionis pugnabunt. Nono autem decies
conservat eciam suam. Alii dicunt
quaternarius numerus designat bonorum pre-
dicatores multiplices designatur scilicet
novi testamenti qui decem mandata le-
gis dupliciter observant scilicet corde et opere
vel secundum literam et secundum spirituale intelligenciam
et perfecti scilicet in iusticia. In vigenario
siquidem duplex observancia decalo-
gi, et in millenario perfecta iusticia mon-
stratur. Per dena milia significantur
sancti veteris testamenti qui legem ad literam
servaverunt, utpote umbram futurorum.
Et quia hec perfecte fecerunt, ideo dena
milia fuisse dicuntur. Secundum utrosque quia contra
utrosque scilicet diabolus bellum committit ideo
per hos innumerabiles exercitus demonum
et malorum hominum per quos pugnat
diabolus designat. Omnes istas ex-
posiciones innuit glossa sed satis obscure.
Sequitur Et audivi numerum eorum id est intel-
lexi quod numerus eorum significat.
Et ita vidi equos in visione sic
dixi scilicet secundum numerum equitum, numerum tam
bonorum quam malorum. Per hoc quod dicit
vidi in visione notatur quod non corporalis vidisse
sed tamen spiritualis visio fuit. Et ita vidi
equos in visione id est sicut equites
id est sicut demones intendunt ad
destructionem ecclesie sic vidi equos
id est malos predicatores laborare
ad destructionem ecclesie. Nam equi
et equites in prelio ad idem tendunt
sed equi per equites regimine ducuntur.
Sic antichristum per demones tum
eciam malignabuntur.
Et qui sedebant hic agit de
armatura istorum equitum que duplex
est una ad muniendum, alia ad
expugnandum, tamen hic non agitur nisi
de armatura munitionis quia dyabolus

nullum potest violare nisi volentem, 30
ideo cassa erit armatura impug-
nacionis. Dicit ergo Et sedebant super
eos equos scilicet id est predicatores antichristi
habebant loricas igneas et ia-
cinctinas et sulphureas. Triplex
erit persecucio bonorum tempore antichristi
prima furor ire ferventis in prin-
cipibus, secunda simulacio sanctitatis in pre-
dicatoribus, tertia fetens doctrina
maiorum prelatorum qui tunc erunt.
Et hinc persecucioni triplici congruit
triplex qualitas armature equitum
id est demonum qui super equos istos
sedebunt. Dixeris enim quod equi
sunt falsi predicatores ultimorum temporum
equites sive sessores eorum de-
mones qui dicuntur habere hanc speciem
armature qua se et equos mu-
niunt per loricas scilicet duriciam ob-
stinacionis et suarum perplexitates
que dicuntur ignee propter iracundie
fervorem qui erit in principibus
tunc eciam et dicuntur et iacinctine
propter simulaciones sanctitatis que erit in
predicatoribus. Iacinctus enim habet
colorem similem celo. Et dicuntur
sulphuree propter fetorem doctrine
perverse que erit in prelatis et doctoribus
temporis illius. Dicit ergo Et qui sedebant
scilicet demones super eos id est falsos
predicatores habebant loricas id est duriciam
obstinacionis et suarum perplex-
itates igneas id est igne iracun-
die accensas et iacinctinas
id est sanctitatis simulacione coloratas
et sulphureas id est perversa doctrina
fetentes. Hec dicuntur hic equites
id est demones quia habebant eas in
equis. Erunt ergo equi id est predicatores
et ministri antichristi obstinati
iracundi simulati heretici.
Vel aliter equi sunt predicatores
ut diximus, lorice sunt eorum equi mise-
ri quibus quasi lorica corpus eorum tegitur
et munitur, ne sagitta verbi dei

c 9

31 induet. Sicut enim quilibet malus est una
macula lorice huius qui q(ua)nti
ad inuicem coniuncti eciam faciunt
loricam dyaboli qua corpus eius muni-
tur Job xli. Corpus eius quasi scuta
fusilia compactum squamis se
se prementibus una uni coniungi-
tur et nec spiraculum quidem incedit per
eas. Corpus Job dicit. Scuta uocat
Johannes loricas. Iste lorice dicuntur
ignee iacintine sulphuree
quia instar antichristi erunt cupidi
superbi luxuriosi. Nam per ignem
cupiditas per iacinctum superbie
vanitas per sulphur fetor
luxurie designatur et maxime
luxurie contra naturam propter quam pluit dominus
super sodomam ignem et sulphur
Gen. xix. Omnes et qui tales sunt
computantur in familia antichristi
propter quod dicitur Jo. in prima canonica ii. capitulo
Sicut audistis quia antichristus uenit
et nunc antichristi multi sunt. Secundo
dicit qui sedebant super eos id est demo-
nes fictis predicatoribus insiden-
tes et eos regentes habebant
loricas id est ministros se protegentes
et nutrientes igneas igne
cupiditatis accensos et iacin-
tinas id est uanitate superbie elatos
Jacinctus enim colorem habet aereum
et ideo significat uanitatem et sulphureas id est
luxuria fetentes. Hec et bene
dicuntur habere demones qui arma
contra hiis uiciis impugnant eciam
uirtuosos fugientes ideo in quo
ipsius animus magis declinare con-
spiciunt. Secundo Et capita. Postquam
egit de armata equitum Johannes
agit de potestate et uirtute eorum
incipiens a capite ipsorum quod sunt
heresiarche et doctores eorum
unde dicit Et capita equorum id est he-
resiarche et doctores et ceteri ma-
iores inter eos erant quasi erunt
tamquam capita leonum id est quo notatur

32 superbia crudelitas et apta malicia
Nam maiores inter eos armabuntur
eciam superbia crudelitate
et apta malicia ideo Jere. vi. Cru-
delis est et non miserebitur. Hic de
primo capite corporis eius et membris
Et de ore ipsorum id est de predicatione
et doctrina falsorum predicatorum pro-
cedit ignis auaricie et fumus superbie
et sulphur luxurie. Vel ignis fu-
roris odii et iracundie et fumus
errores et cecitatis faciens mentes
hominum caligare ne possint uirtute
actuositati et sulphur ulla ma-
ledictionis et blasphemie. Vel ignis
inuidie et fumus ydolatrie sulphur
id est fetor blasphemie. Vel ignis id est
malicia quominacionis et fumus
obscuritatis simulacionis et sulphur
id est fetor corrupte erudicionis
Et ab hiis tribus plagis occisa
est tercia pars hominum id est reprobi quia aliis
duabus partibus id est innocentibus et
penitentibus non nocebunt hec plage
uno prodiunt pocius iuuamen id est Ro.
viii. omnia cooperantur in bonum hiis
quibus pro nota secundum scriptum tripartite prima pars
hominum sunt perfecti secunda proficientes tercia
incipientes siue imperfecti. Et hiis
pro maiori parte nocebunt hec plage
tres. Vel prima pars hominum illi qui
incipiunt penitenciam sed et complent
et in gracia decesserunt et hiis debetur
paradysus. Secunda pars sunt illi qui inci-
piunt penitenciam sed non complent
et in gracia decesserunt et hiis debetur
purgatorium et hiis nocebunt
hec tres plage. Tercia pars sunt illi
qui nec inceperunt nec compleuerunt
et tamen peccauerunt hiis debetur infernus
Vel prima pars sunt illi qui latitabunt
in speluncis et cauernis propter metum
antichristi secunda illi qui audacter con-
fitebuntur et predicabunt christum tercia illi
qui aperte negabunt et hec tercia pars
ab hiis plagis occidetur. Et de
igne et de fumo et de sulphure

33 que procedebant de ore ipsorum. Hic
determinat que sint ille tres plage
ubi et primo premittit potestas enim equorum
etc. Hic ostendit Johannes in quo sit
potestas predicatorum antichristi. Et primo
duo in quibus consistit potestas eorum
scilicet in ore et in cauda, id est predicacione et
in simulacione. Per os enim intelligitur predicacio,
per caudam que tegit turpitudinem
intelligitur simulacio. Et hoc est: potestas enim
equorum, id est predicatorum antichristi, in
ore eorum est glo... glo(sa) id est ma-
la predicacione, et in caudis eorum,
glo(sa) id est in occultis decepcionibus
si aperte nequeunt. Et bene dicit quod
in caudis eorum habent potestatem nocen-
di. Nam caude eorum similes serpen-
tibus qui blandiuntur facie et
occulte mittunt venenum. Deinde per
os equorum intelligitur persuasio sive com-
minacio seu promissio temporalium,
per caudas intelligitur malicia ministrorum
qui occident sanctos. Et in hiis duo-
bus consistet tota potestas predicatorum
antichristi, scilicet in falsa persuasione et
in malicia occisorum. Dicit ergo: potestas
eorum, id est malorum, in ore eorum est,
id est in fallaci persuasione, et in caudis
eorum, id est in malis ministris. Nam caude
eorum, id est ministri qui sequuntur predi-
catores ad faciendum nocumentum, eorum
similes serpentibus, quia non querunt
nisi pulverem terrenorum. Unde hec
ultima lingunt pulverem sicut serpens.
Ysa(ias) lxv: serpenti pulvis panis eius.
Ps. Inimici eius terram lingent. Genesis iii: super
terram comedes omnibus diebus vite
tue. Deinde per os intelligitur bonorum inductio,
per caudas temporalium bonorum largicio,
que data sunt homini ad [illegible]
et supplendum defectum. Per hec duo, id est per
inductionem bonorum et per largiciones
munerum, multos subvertent,
et ideo bene dicit quod potestas equorum in ore
eorum est, id est in bonorum inductione, et in

caudis eorum, id est in munerum largi- de 37
ciam. Caude eorum, id est dona temporalia
eorum, similes serpentibus, quia in sic
venenum mortiferum infundunt,
quo dantes et recipientes occi-
duntur licet placeat quando recipiunt.
Deinde per os intelligitur gula. Unde Ecclesiastes vi:
omnis labor hominis in ore eius,
sed anima eius non implebitur. Per
caudam intelligitur luxuria. Unde
legitur Judicum xv quod Sampson
cepit ccc vulpes et cau-
das eorum ligavit ad caudas
et faces ligavit in medio quibus
igne succensis dimisit ut
huc illuc discurrerent. In
hiis duobus multum consistit
potestas dyaboli et ministrorum eius.
Nam per hec duo vicia multi
corrumpuntur. De quibus dicitur proverbiorum xxx:
Sanguisuge, id est dyaboli sanguinem
sugentis, due sunt filie que sem-
per clamant affer affer, scilicet gula et
luxuria. Et bene dicit caude similes
serpentibus quia luxuria in principio
habet voluptatem, sed post ea peni-
tudinem. Unde quidam sanctus cum
temptaretur de luxuria dixit:
Non emo tanto penitere. Ha- c
bentes capita, id est principes qui
presunt ministris, et in hiis nocent,
id est auctoritate et violencia eorum.
Vel capita eorum sunt doctores
philosophorum ut Plato, Pitagoras
et huiusmodi, quorum dictis confirmabant
sentencias suas, et in hiis nocebunt,
id est decipient confirmando perversos
doctrina sua. Et ceteri homines
qui non sunt occisi ab hiis pla-
gis predictis, id est perversi quos
dyabolus non faciet conatum suum
per antichristum quia erunt omnes obe-
dientes ei, neque egerunt penitenciam de
operibus manuum suarum, id est de peccatis

c 9

34 suis ut adorarent demonia p͞p
p͞miam ⁊ simulacra aurea
⁊ argentea ⁊ erea ⁊ lapidea
⁊ lignea que s. simulacra nec vi-
dere p͞nt nec audire nec ambulare
i. aliquem actum exercere et non
eg͞int p͞niam ab homicidiis
suis nec a veneficiis suis nec
a fornicacione sua nec a furtis
suis Omnes tamen qui p͞ibunt
morte eterna quinimmo dampnati
dyaboli non sit q͞ eos quia mortui
sunt iam morte p͞ma Et tangit
hic iohes paganos ydol
cultores. Sed queritur. quare pocius
decima p͞tas equorum quam
equitum. Solo qz q͞cq͞ faciet
demones faciet p malos p͞-
dicatores. Item quare ponit forni-
cacionem singulariter .in uno. cum
alia vicia ponat in singu[lari] vel plu[rali]
Solo ad nondum q͞ plures
pereunt p fornicacionem quam p
cetera peccata plus eciam importat
unus singu[laris] quam plures. quia sic
dicitur non spei q͞ omnibus querit ymoa
Demonium sciencia. vii de litter[a]
monium aureum pt dici
theologica. que in splendore et
valore omnes sciencias superat.
sicut aurum cetera metalla
Alie enim sciencie sunt ancille et
ipsa est dna sicut dicit Boecius
in epistola vii de celo pt in regi
de puerum v͞nus misit ancillas
suas ut vocaret ad arcem
i. ad theologiam apicem quo minus
numquam pt ascendi nisi p illas
Item demonium argenteum est
legalis sciencia que lucro argentum
vel lucratiua sciencia appellatur
Item demonium ereum est sermoci-
nalis sciencia i. loyca que plus aliis
resonat p͞mo ⁊ qui vnius eius
sunt alienati ab ista recipiunt

36 sonum. Item demonium lapideum est
naturalis sciencia que est mutabilibus
nec nobis subiacent ut dicit algazel
⁊ io dicitur lapideum. Item demonium
ligneum est moralis sciencia que
sicut lignum formari pt. Ergo
istas sciencias addiscunt tamen ut
sciant vel sciantur vel crescunt ut di-
tentur vel crescunt ut honorentur
nec alium finem ponunt in studio
suo procul dubio hii adorant
demonia aurea vel argen-
tea etc. Et de hiis dicit ps Cor-
rupti sunt ⁊ abhominabiles facti sunt in studiis suis vii
Bernardus. quidam student ut sciant
⁊ curiositas est quidam ut sciantur
⁊ vanitas est quidam ut ditentur
⁊ cupiditas est quidam ut edifi-
centur ⁊ caritas est quidam ut edifi-
centur ⁊ prudencia est. Baruch 3o
Vbi sunt principes gencium i. phi
qui argentum thezaurizant ⁊
aurum in quo confidunt homines
⁊ non est finis acquisicionis eorum
qui argentum fabricant et
solliciti sunt nec est inuencio operum
eorum Et vidit exterminati sunt
⁊ ad inferos descenderunt
Item simulacra p͞nt dici prelati
multi unde zacharia xi. O
pastor ⁊ ydolum derelinquens
gregem. Dicitur aut aurea propter
auariciam. argentea propter appeten-
ciam. erea propter impaciam. la-
pidea propter duriciam. lignea propter
inaniam sunt ignis infernalis
qui sunt tales ysa. xxx. prepara-
ta est ab heri thophet a rege
preparata profunda ⁊ dilatata
nutrimenta eius Ignis ⁊ ligna
multa de hiis simulacris
Baruch v. cum sint lignea ⁊
inaurata ⁊ inargentata scietur
postea quia falsa sunt a gentibus vniuersis
⁊ regibus que manifesta sunt. quia non

st dixi . nec plati sz opa manuu
hoim, hec simlacra adorant
qui tales platos honorant et
eis seruiunt pp diuicias tpales
ul honores scdarios de quib dicit ps Co-
fundant omes qui adorant
sculptilia et q gl in si s/ Ibi siles
illis si q fac et om qui c in eis
1
c x Et uidi aliu . Decimu c̄ cap
in quo agit de cosolacoe
fidelium tpe antixi et diuit in tres
ptes s tres cosolacoes que h
ponuntur crum pma e de pena
malorum quehic affirmat / 2a
de pmissione inte imutabili in
et angelo que uidi / 3a de pnunccia
cione futurorum malorum ut cicius ca-
ueant i et uoce quam audiui,
Et no q sicut solo x angelorum
indicauit sup molestia pone
demonum ut uisio equorum et
demonum et equitum et nocentu
malicie Sic significatis tom-
tuorum q po in hc c indicat st
ticionum pdicatoribus et sapie tpe
antixi / pcet at Ioh hoc ordine
pmo tonicedas xm describit
cu a xo codicibus sincipius testio
pena malorum futura ont in et
clamauit / 3o hic idem pbat testio
pdicatorum idem pdicauimus in tc
dicit go Et uidi / Conuerto co-
pulatiua no q hec uisio non e
alia a pcedenti sz illi q pos pti co-
pulatur aliu angelum a pdictis s
xpm qui est angelus magni co-
silij ysa ix et de q tociens cosp
lonib ij . Cor . i . qui dr aliq in
quinibus / Illi enim ad nocendum incedit
iste ad saluandum / illi st pa creata
iste creator simul et creata forte
q ipse e dns uirtutu ut dr ij Co . i .
Et ps Dns fortis et potens / Sz
fortitudinem sua abscondit ipse in cruce
2
Abac iij . Ibi abscondita e forti-
tudo Sz ea manifestauit ibidem q
morte destruxit moriendo
Amplius at ea manifestauit resur-
gendo, sz plenissime manifestabit
eam in futuro iudicio unde ps Cag
noscetur deus iudicia fa / Iob ix Si
fortitudo queritur robustissimus e,
q fortitudo dei recip . q
corpori / unde equum ad manifes-
tacionem ut dom e, ffortis enim
apparuit mortem moriens supan-
do, forcior a morte uiuit
ppa resurgendo, fortissimus
demones omnes cu oi suo robore
finaliter condepnando / Descen-
dentem de celo i de incognicione ad
cognicionem, siue de inuisibilitate
ad uisibilitatem, siue de occulto
ad publicum, siue de pre in mundum
humiliter ueniente Io . xvi . exiui
a pre et ueni in mundum ps a summo
celo egressio eius / Io . vi . ego sum
panis ui q de celo desc / Amictum
nube i uestitum carne, ysa
xix . Ascendet dns sup nube
leuem et ingredietur egiptum i
mundum, Eccles viij dixit dns ut
habitaret in nebula de qua uenit
pluuia salutifera unde Eccli
xliij medicina oim in festinacione
nebule, quo nube amictus fuit
in natiuitate siue incarnacione
qua ueritas de terra orta e sicut
nubes ex aqua / Eccles xviij
Ecce nubecula parua qui uesti-
gium hominis ascendebat de mari
in xpc puer paruulus nascebatur
de maria . Hec nubes in cruce
leuata refrigerium dedit toti
mundo / Ardore solis i ira
dei patris tpantis, ps sub umbra
alarum tuarum ptege me / Can
ij . Sub umbra illius quem desi-
deraba sedi / Et tunc de illa nube
pluit dns dupliciter pluuiam

3 i. pluuia sanguinis i. redemptoris
et pluuia aque i. ablutoris. Jo.
xix. Unus militum lancea latus
eius aperuit et exiuit sanguis et
aqua. His duobus indigebat
genus humanum quia venditum erat
indigebat redemptore et quia
sordidum erat indigebat ablu-
tore. Nubes dicitur leuis quia ab omni
onere peccati immunis. Item quia resur-
rexit et ascendit. ps. Ascendit
dominus super cherubim uolauit super pen-
nas i. uelocitas et leuis penne.
4 Et yris i. uirtus reconciliandi
et propiciandi in capite eius i. in di-
uinitate que est caput humanitatis.
ij Cor. xi. Caput christi deus. Et
bene dicitur yris in capite quia non esset
sufficiens redemptio nisi christus esset deus.
ij Cor. v. Deus erat in christo
mundum reconcilians. Vel yris
in capite eius i. clemencia et pie-
tas in intencione. Osee vi. Mi-
sericordiam uolo et non sacrificium.
Et facies eius i. presencia humanitatis
ipsius erat sicut sol illuminans et
inflammans mentes quas fumus
peccati caligauerat. ysa. ix. populus
gencium qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam.
Malach. iv. Vobis timentibus no-
men meum orietur sol iusticie. Hec est facies quam
ita desiderabant antiqui patres.
Unde nobis do. m. t. et s. e. d. n.
Exo. xxxiii. Si inueni graciam in
conspectu tuo ostende mihi faciem tuam.
Hester xv. Valde mirabilis es
tu domine et facies plena est graciarum.
Vel facies eius sicut sol lucet in
uirtute sua. Item facies eius i. domini-
tas eius erat sicut sol i. fons omnis
lucis et caloris quia ab ipso manat
deus est omne bonum. Jac. i. Omne
datum optimum et omne donum perfectum
desursum est descendens a patre luminum. Vel sicut
sol qui splendore suo reuerberat
oculos humanos ita in suo fonte non

plene possit uideri. i Thi. vi. Qui
solus habet immortalitatem lucem inhabitat
inaccessibilem. Cant. vi. Auerte
oculos quia ipsi me auolare fe-
cerunt. Item facies eius i. sciencia in qua
lucet facies eius i. ymago et
similitudo ipsius nostri quod dicit ps.
Illumina super nos lumen vultus tui domine.
Et alibi. Illu. fa. tu. Erat sicut
sol i. fideles cognicione clari et calore
caritatis feruidi et immutabiles et
infatigabiles in seruicio dei. Eccl.
xxvii. Homo sanctus in sapiencia manet
sicut sol. Nam stultus ut luna
mutatur. Et pedes eius i. fideles
predicatores per totum mundum ipsum por-
tantes non solum in corde per fidem
et in ore per confessionem et predicacionem sed et
in corpore per sanctam conuersacionem.
i Cor. vi. Empti estis precio magno.
Glorificate et portate deum in corpore vestro. Tamquam colump-
na ignis i. plani per iusticiam rec-
ti per caritatem erecti per contemplacionem
et desiderium eternorum fortes per fidem
alios portantes per pietatem. Ro-
ma. xv. Debemus nos firmiores
inbecillitatem infirmorum sustinere.
Gal. ii. Jacobus et cephas et Jo-
hannes qui videbantur columpne esse.
Nec dicit simpliciter tamquam columpna
sed additur ignis quia ipsi erant ar-
dentes in se per zelum lucentes
aliis per exemplum et doctrinam. Jo. v.
Ipse erat lucerna ardens et lucens.
Mat. v. Vos estis lux mundi. De
hiis pedibus dicitur ysa. lii. Quam
pulchri pedes super montes annunciantis
pacem annunciantis bonum predicantis salutem
Zya. Et habebat in manu sua libel-
lum apertum i. in potestate sua totam
legem iam reseratam. Ipse enim omnia
que sub figuris de ipso in lege
latebant implendo aperuit
et predicando per apostolos manifestauit.
Unde Apoc. v. Ecce vicit leo de
tribu iuda aperire librum et soluere

sigilla cum. Ibi satis dixi de
libro et id hic transeo. Et videt
quod habebat in manu sua libellum quia
opere sua legem implevit. Math.
v. Non veni solvere legem sed ad-
implere. Et quare supra dixit librum
nunc dicit libellum diminutive nomine
utens. Et quia ibi liber clausus omnia
que superbia claudit. hic autem
liber apertus omnia que humilitas
aperit. quia per humilitatem venitur in in-
telligentiam legis. Vnde Math. xviii.
Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut
parvuli non intrabitis in regnum celorum.
Intelligentiam legis. Apoc. iii. Ecce
dedi coram te hostium apertum quia
modicam virtutem habes id est humilitatem.
Et posuit pedem suum dextrum
id est fortiores predicatores super mare id est
super impios et infideles plenos
amaritudine peccatorum quia doctos
ad maiores peccatores misit fir-
miores predicatores videlicet petrum et
paulum ad romanos qui superbiores
fuerunt ferociores et crudeliores
fuerunt et quia rome maxime vi-
gebat ritus gentilium et cultus
ydolorum. Sinistrum autem super terram
id est minores predicatores misit ad
minus malos peccatores. propter per
mare scilicet gentilitas habens amari-
tudinem infidelitatis et ydolatrie
per terram scilicet duricia et auaricia
iudeorum que frequenter fuit
arata prophetarum predicatione et tamen
modicum fructum reddidit atque contra
reperta est. vel per pedem dextrum scilicet
vita eterna. per sinistrum presens vita
Vnde in iudicio bonum ponentur ad
dexteram iudicis. malum a sinistris
ut dicitur Math. xxv. propter quod dicitur prov.
iiii. vias que a dextris sunt
novit dominus. perverse vero sunt que a
sinistris sunt. Eccl. x. Et posuit
pedem suum dextrum super mare id est
gentilitatem illuminans ad fidem
predicando convertit et perduxit ad
beatitudinem. Math. xii. Viri nini-
vite surgent in iudicio cum generatione ista. Luce xi.
Ipse enim exceptacio gentium. Si-
nistrum autem super terram id est iudeos
qui fuerunt terra culta per legem
et prophetas propter duriciam suam et
auariciam expectantes permisit
ad eternam dampnationem. Rom. xi.
Cecitas ex parte contigit in israel
donec plenitudo gentium intraret.
Dextrum pes dexter est amor dei
qui debet omnem tribulationem
et adversitatem amaritudine con-
culcare. et iste pes dicitur Beatus in mare.
Et sicut christus per amorem nostrum
calcauit amaritudines passionis
sicut ipse dicit ysa. xliii. Torcu-
lar calcaui solus et de gentibus
non est vir mecum. Sic nos per
amorem ipsius calcemus omnem
amaritudinem mundi non timentes
ipso mori si necesse fuerit. Vnde dicit
Bernardus. Audi luctam. Sustinuit te
dilectus sustine et tu dilectum.
non enim vincet pietatem tuam terror
illius flagella non superent.
hoc pede quisque transire meruit
fecerint. Vnde Deut. xi. Omnis
locus quem calcauerit pes vester
vester erit. pes sinister est amor
proximi quo omnia terrena debemus
calcare quia amore proximi debemus
omnibus terrenis preponere. unde
Levit. xix. Diliges proximum tuum
sicut teipsum. id est sicut diligis et super terrena
omnia. et hoc exigit iusticia
Vnde prov. xii. Qui negligit
dampnum propter amicum iustus est.
Eccli. xxix. Perde pecuniam
propter fratrem et amicum et non abscon-
das sub lapide in perditionem.
Ideo hunc pedem dicitur posuisse
super terram ut sit ipse propter nos omnia
terrena contempsit et amore nostrum

c 10

toti mundo opposuit. Sic et nos toti
mundo amorem xpi opponamus
alioquin non habemus hunc pedem
j Jo iij Qui habuerit substantiam hujus
mundi et viderit fratrem suum necesse
habere et clauserit viscera sua ab eo
quomodo caritas dei manet in illo
q. d. nullo modo quia probatio dilectionis
exhibitio est operis. Et qui non habet
hunc pedem non habet dexterum quia qui
non amat proximum non amat deum
vnde j Jo iiij Qui non diligit
fratrem suum quem videt deum quem
non videt quomodo potest diligere q. d.
nullo modo. Non ergo sine causa hac serie uborum
que ponitur supra describitur et com-
mendatur xpc ad dextram quia
habere quibus prelatus et quibus pastor
proximus est obedientia quia missus a patre
implevit ejus mandatum pro nobis
moriendo. vnde Jo xiiij et sic
mandatum dedit michi pater sic facio.
phil ijo factus est obediens patri
usque ad mortem etc. hec obedientia
notatur per hoc quod notatur angelus
vidi inquit alium angelum etc.
2us est caritas sive amor que
notatur per hoc quod dicitur Alium a predictis
qui missi in mundum a principe
suo ex odio implevit obe-
dientiam suam. xpc autem ex amore
caritatis Jo xv majorem hac
dilectionem nemo habet etc. ephe j
Deus qui dives est in misericordia
propter nimiam caritatem suam qua dilexit n-
os etc. j Jo iiijo in hoc apparuit
caritas dei etc. 3ia est paciencia
que notatur per fortem de qua prover
xvi Doctrina viri per pa-
ciciam noscitur. Quarta est humili-
tas que notatur per descendentem
de celis de qua phil ijo exi-
nanivit semetipsum formam servi accipiens
Ibi ponit glosa x gradus humilitatis

8

dicens O quanta humilitas xpi
humiliavit se usque ad incarnationem
usque ad mortalitatis humane parti-
cipationem usque ad dyaboli temptationem
usque ad irrisionem usque ad
flagella usque ad alapas
usque ad vincula usque ad sputa
usque ad mortem. Et si pro peccatis
addendum est ad de genere mortis
mortem autem crucis que erat
ignominiosior. O pellis mor-
ticina quid tenderis. O sa-
nies feda quid inflaris. Princeps
tuus humilis et tu superbus. Ca-
put humile et membrum superbum absit.
Ecce habemus humilitatem esse
superbie medicamentum. Quintum
est misericordia que amictu nubis notatur
de qua Eccli xxiiijo thronus meus
in columpna nubis. Sextum est justicia
que notatur per yridem capitis de
qua prov justicia ante eum ambulabit
et ponet in gressus suos. Sed arcus yrida
erit justicie ejus misericordia quia est ceru-
leus color viridis qui coniungitur
igneo vnde prov misericordia et veritas pre-
cedent faciem tuam. Item misericordia et
veritas obviaverunt sibi justicia et pax osculate sunt.
Septimum est sapiencia que notatur ibi
et facies ejus sicut sol. Eccli viij
Sapiencia hominis lucet in vultu ejus
Eccli xxvij homo sanctus in sapiencia
manet sicut sol. Octavum est
affectionum rectitudo que notatur in
et pedes ejus sicut columpna
ignis de qua prov Dulcis et rectus
dominus propter hoc legem dabit delinquentibus in via
Nonum est perfecta doctrina quia ante
opere quod predicat ostendit quod notatur in
et habebat in manu sua libellum
de quo dicitur act j cepit ihesus
facere et docere. Luc ult qui fuit
vir potens in opere et sermone. De-
cimum est discretio predicationis que
notatur in et posuit pedem suum dextrum

9 qr alii et alia pdicat duris et re
bellibz iudeis, alii et aia gentibz
obedientibz Gentibz blande
loquebatur Judeis acrit et dure
comminabatur Mt xxiij Ve uobis
scribe et pharizei. Et ponit octo ve
omnia comminatur iudeis. Sic p
dicator alios increpando debz
arguere vt ij thi. iiij. argue incre
pa obsecra etc. Et clamauit.
hic ont tertio xpi et suorum p
dicatorum penam malorum futuram
i consolacionem bonorum qui et si ad
modicum puniantur modo pcea cona
buntur i gla et eo puitores corum et
si modo sint i gla puient postmodum
i gehenna. vnde dicit Joh xvi
plorabitis et flebitis uos, mundus
autem gaudebit uos autem contristabimini sz tristicia v. v.
i gaudium. Dicit igitur et clamauit an[gelus] sc[ilicet]
xpc uoce mag[na] i. ptoc magna
pmittere se regnum celorum et
mag comminatore se peccatis infin.
Ideo dicitur pdicatio uox magna.
De primo dicitur Mt iiij. cepit ihc
facere et docere pdicando penitentiam
agite appropinquabit regnum celorum. De secundo Mt
xxiij. Ve uobis scribe et pharizei
i. eterna damp. Mt xi Dico uobis
tyro et sydoni remissius erit i
die iudicii quam uobis. Deinde declarat
modum clamoris. Quemadmodum
cum leo rugit. i. audacter et ter
ribiliter rugit leo. Vox leonis ostendit
eius virtutem et infert terrore. Cum
leo tandem de silua saltum fecerit
nulla bestiarum audet exire
ita xpc i fide concludens rugit
ne ab exeat. Osee xi. quasi leo
rugiet quia ipse rugiet et for
midabunt filii maris. Legitur autem
triplex clamor xpi pmus fuit i p
dicatore vnde Jo vij Clamauit
ihc i templo docens post laborem
clamans vnde f. est fau. mee.

29 fuit i cruce Mt xv. Clamauit 10
ihus uoce magna dicens hely hely
etc. 3 erit i iudicio. ihc autem iterum clamans
uoce mag[na] emisit spiritum. hebr v.
Cum clamore ualido et lacrimis
offerens exauditus est p sua re
uerencia. 39 clamor erit i iudicio
De quo ysa. xlij. vociferabitur et
clamabit super inimicos suos
prov xix. Sicut rugitus leonis
ita et terror regis, qui puocat
eum peccat i animam suam. 49 et legitur
clamasse i lazari suscitatione
Jo. xi. cum hec dixisset uoce mag[na]
clamauit Lazare veni foras
etc. Et cum clamasset. i. cum pe
nam malorum futuram insinuasset
et bonorum remuneracionem Locuta
sunt vij tonitrua i. vniuersi pdi
catores septiformi gratia spiritus s.
repleti uoces suas. i. tpi et
negocio eorum congruas. Preterea
uoces suas i. ab eo receptas
Nulli enim pdicabant nisi que ab eo
audierunt Mt x. Quod in aure
auditis pdicate super tecta etc.
quilibet quidem dicitur xpi clamare et pdi
catores loqui. Sed eo quod in maxi
mis est puerbio dicitur xpus clamare
comminando quare eo est pure
pdicatorum autem est cum modestia
pmo exhortari et io dicitur loqui.
Dicuntur vij significantur pdicatores p
angelos habentes tubas. hic autem
p tonitrua quia hi qui i hortas
bantur ad bellum quicumque tubarum
hic autem agit de pena malorum
quam pdicatores comminando annunc
tiant et io tonitrua appellantur.
Et cum locuta fuissent vij to
nitrua uoces suas i. cum pdicatores
annunciassent malorum penam
futuram ut a malo cessarent
et bonorum remuneracionem ut
amplius feruentius i bono pseuerarent.

c 10

11 Et ego scripturus eram, id est paratus scribere
audita ut aliis nunciarem
et audivi, id est intellexi, vocem de
celo, id est inspirationem a deo missam
vel admonitionem angelicam di-
centem michi et loquentem Johanni in persona predicatorum
qui erunt tempore antichristi quo volet
preces prohibebuntur ne sanctum dent
canibus et margaritas spergant
ante porcos. Signa, id est claude, et ne
revelles que locuta sunt septem to-
nitrua, id est omnes predicatores, et noli ea
scribere, id est infidelibus manifestare
in quibus non habent locum, quia eis non
capit sermo. Dicitur enim: erit tempus
cum sanam doctrinam non recipient
sed coacervabunt sibi magistros pru-
rientes auribus, ut dicitur ii Thimothei iiii.
Thobie xii: Sacramentum regis
abscondere bonum est, opera autem dei
revelare et confiteri honorificum.
Et angelus. Hic incipit secunda
pars huius capituli in qua datur secunda consola-
tionem de promissione vite immo
immutabilis facta a Christo quam ipse
et per iuramentum confirmat. Unde dicit: Et
angelus quem vidi stantem super mare
quo ad pedem dextrum et super terram
quo ad pedem sinistrum levavit
manum suam ad celum, id est morem et
gestum iurantis accepit et iuravit
per viventem in secula seculorum, id est fir-
miter statuit et veraciter affirmavit.
Et hic est contra hereticos qui dicunt quod
non licet iurare, et ostenditur quod ille
per quem iuratur potens est promissa
implere dicens: Qui creavit, id est
qui de nichilo fecit celum et [illegible]
et ea que in eo sunt, id est angelos quos
simul cum celo creavit. Unde Beda:
Hoc superius celum quod a volubilitate
mundi secretum est mox ut creatum
est angelis impletum est, quos in
principio cum celo conditos testatur
deus dicens: Ubi eras cum me laudarent

astra matutina, Job xxxviii. Et
celum sydereum et ea que in eo sunt, id est
stellas. Et celum aereum et ea que
in eo sunt, id est volucres. Et terram et ea
que in ea sunt, id est alia gressibilia et
reptilia et animalia que animalia.
Et terram, id est ecclesiam, et ea que in ea sunt
id est distinctiones personarum diversa-
rum, distributiones officiorum,
bona temporalia et que data sunt ecclesie
ad sustentationem ministrorum. Et
mare, quod est aquarum congregatio,
et ea que in eo sunt, id est pisces. Et mare,
id est tribulationum amaritudine,
et ea que in eo sunt, id est tribulationum
utilitates. Et ex hac litera con-
vincitur Manicheus qui dicit invi-
sibilia creata a malo deo,
id est dyabolo. Item qui creavit celum,
id est spiritum humanum, et ea que in eo sunt,
id est vires et virtutes, et terram, id est car-
nem humanam, et ea que in ea sunt, id est
sensus et membra, et mare, id est seculum,
ubi maior minorem devorat
sicut in mari maior piscis minorem
comedit. Unde Abacuc i: Facies
homines sicut pisces maris. Et
ea que in eo sunt, id est homines et iumenta
et omnia alia quibus vita hominum
sustentatur. Deinde ostenditur quale est
quod iuravit angelus, id est Christus.
Ostenditur quid iuravit dicens: quia tempus
non erit amplius, quia post et corporis tempus
erit in secula. Et solo tempore duobus
modis accipitur. Uno modo prout est
mensura motus primi mobilis, sic non
erit, quia stabit firmamentum et sol et
luna et cetere planete et stelle
omnes. Unde Abacuc iii: Sol et
luna steterunt in habitaculo suo, id est stabit
in loco in quo creata fuerunt in prin-
cipio. Secundo modo tempus prout est mensura motus
rerum mutabilium. Sic erit tempus
quo ad malos in inferno ubi
transibunt ab aquis nivium ad ca-
lorem nimium, ut dicitur Job xxiiii.
Verbum in prius intelligitur de statu malorum 12

17 i mfno Quod no dr hic intell
de statu bonorum i celo ubi oia
erunt i statu. Vn ho vijo cata
vanitati subiecta e i. mutabili
Sz libabit a suitute corrup
i libertate glie filiorum dei. Triplex
no e vanitas a q libabit crea
tura pma e mortalitas z h e i hoie
2a mutabilitas z hec e i hijs q
facta st pp hoiem 3a e curiositas
z hec est i hijs q st ab hoie.
Et qz homo omi ca est z ob
ht i secio dr i pb vniusa vani
tas omis ho vi. qz go innit
angelus s quod eit tpc amp
intell. i. vrn uicissitudo su
vanitas z succo gaudiorum
z tribloum. q d angelus fide
quiture erunt. Estote pacie
motu tpe qui finita hic
hoavia psecucoe nt amplius
tribulonis z vari paciemi
Vn z id durabit multum. Sz i
diebus uocis septi angli cu
cepit tuba cane i. i diebus ul
timorum pdicatorum pq tempus
anticxi cu ipi cepint pve. i. i
ipo inicio pdicacois eorum
consumabitur mistiu dei i. imple
bit pmissio dei s vnuncia
sciorum qui mo tribloibz pmit
que dr mistiu qz oculus no
uidit nc auris audiuit nc i
cor ho as. q ppauit dili se.
i Cor ij pb ccim mag multe
dul t do quia ab ic. Sicut
euangelizauit p suos suos
pphas quorum intecto fuit de
aduetu dni z cosua de scli
pphare qu bonis pmiu
mal pena reddet dec. ph
cuit z bonos ad pmiam im
tabat z malos retrahebat
a pctis Je xxiij i nouissio

ducrum intelliget. Et vocem 18
tria pb cap i quadam fide
tria cosolo que e de eo q
iohi pcepit ut ea que uidit
inscribet ut sic ex pmisioe
hera gsolat z cautele i futuris
psecucoibz. Mala enim que p
uident min ledunt. In hac pte
duo dr. ioh. po ut accipiat
librum 2o ut pdicet gentibz
pcea om ei mo pdicandi
s. ps d go z uoce qua audi
i. angelicam ammonicom ul
diuina inspiracoms iterum de celo
i. sereceto i occulto cordis
mei loquete mecum i. in
desiderii. Vn qz desidium
cordis e locucio q cum lo do
z iohes desidabat scire hec
Ideo dr loquete mecum z no
m z dute i. pcipiete Vade
passibus mentis z accipe librum
istu aptu i. euu pdicacoz
que i ueti lege clausu z sig.
tu ps xc apuit nascendo
moriendo resurgendo ascendo
de manu angeli i. de ptate x
stantis sup mare z sup terram
i. pati iuuare gentiles z in
decos ascedentes ad se. Sz
quo dr iohi q accipiat li
bru qui ia dudum accepat
qu s z alijs discipl x dedit
officium pdicandi z apuit sensum
ut intelligerent scripturas. Solo
h iohi dr t p futurorum ptorum
qui no accipiant officium p
dicandi s acceptum erat
Ite dr quadam i dyocesi
sua ut accipiat librum aptu
sibi i. pcois offim qd iut
misat pp exiliu i q erat
Vn pdr ei reditus de exilio
z libe aptas pudi ea que e
onsa fuant s. quedam trbloes

c 10

14 qb patient xti tpe antixi et corz
venunatob et hc ad osolam
pncau ut illis auditis no
reputet mag que pacium
et cu illa uenint scponsq ca
ueant ut porq sustineant
dt e sic et uote i. uox s. angelica
vencelo qua audiui aure
cordis i. uind de celo dnte
mecu i. de certa ut de utilite
eterne pnte uade i. uades vel
uade ex precepto et accipe li
bru aptu de manu angeli
i. pdicta manifeste oia misteria
legis adimpleta i. a opone xi
stantis sup mare et sup tra i.
qui supauit omes passiones
amaritudies et mundi cupidi
tates et vegt immobilis et
mpassibilt i celo. Stare em dr
xps q9 vive qu stus e mut
et impassibil. vn Iob xx dr stare
ihc i. littore et disti i mari
fluctibz laborabat. Et no
q i d i. q iohi dr uox de celo
dr cuilz electo lz pauci audiat
i. se audisse ondat. vn qquidz
dns p ysa xlij. ceruis ceci
sunt meq et quis surdq nisi
ad que misi nutios meos
i. eligq cui fit uox de celo
pmo et itm i. frequent. s. i lectione
i pdicacone i disputacone i. secr
eta meditacone. vel pmo fit
iuitacio ad fide 2o iuitacio
ad opom. Et quid dt uox
vade et accipe libz apertu
de manu angeli statis sup
mare et sup tra. liber e uita xi
i quo st tot lre quot utut
humilitas em eq una lra e
paria alia caritas ad paup
tas alia masuetudo alia be
nignitas alia et cet qb lras
ipemet scpsit i se. vn Iob

16 xxxj. librum scbat ipe qui
iudicat i. filig cui pr dedit om
iudiciu ut dr Io v. sz ptca
thc lio scpsmt hoies alias
lras sat legibles ymo
sanguine rubricatas s. uulna
pedu et manu et lateris et
sulcos ugaz totq corpis
flagellati. vn ysa xiij.
Sume t. librz grande et
scribe i eo stilo hois i. lancea
pilati et clauis i. in de cor
utreqz lre ualde legibles
st. Nemo pt se excusare q
no potuit lege i li. vn abac
ij Scribe libru et explana
illu sup tabulas ut pcurat q
legit. Ad excecar hq lib dz
quilz lege suu q qui no fecit
iudicabit de fcto. Ipe em
datq e nob. Condite in
numisma cesq quo ons so
quet cuiq e h ymago et sup
scpcio. ve illi qui dicit cesaris
nam suando gcludz qui
Reddite go q st cesaris ce
et q dei deo. Nec potit quis
decipe iudice q liber ex
emplaris i iudicio aptus
omnibz appebit ut uideat
omes flitate libro suorz et
aliorz. vn Ixx libri apti st
et alig liber qui est uite
aptq e et iudicati st mor
tui ex hijs q scpta erat i
libris. Iste liber e lex dina
sive scpta sacra. De q° dr i ps
In capite libri sceptu e de me
i. i pncio scpture. In pn° ca°
dr c et t. Hunc librz dnt
hre inqri leges dine i corde
p intelligiam i ope p effi
ciam et tande i ore p doc
trina. Sic hut paulq qui dt
Ro. xvj. No audeo loq ad
corz q p me n efficiat xpc

Ideo ezech iii missus est liber in manu ut
ipse doctor aut predicator legem sa-
ciat prius quam doceat et auditores
librum accipiat non solum
de ore sed et de manu. Unde non solum
a lingua sed magis a vita pre-
dat doctrina necesse est. Dupliciter
enim accipiendus est liber a doc-
tore scilicet de manu et de ore. De primo
dicitur iohanni vade et accipe librum
de manu angeli id est boni magistri
vel predicatoris qui est nuncius dei.
De secundo dicitur mala ii°. labia sacerdotis
custodiunt scientiam et legem ex ore eius requirent
quia angelus domini exercituum est.
Sed quia exempla movent efficacius
quam verba et quia multi libros
in ore et pauci in manu ideo dicitur
Accipe librum de manu angeli id est
exemplum tene boni magistri qui facit
quod docet. Ergo dicitur mathei xxiii°.
Super kathedram moysi sederunt scribe
et pharisei. quecumque dixerint vobis facite. secundum autem
opera eorum nolite facere. quia dicunt. Dicitur accipite
librum de ore eorum non de manu.
Sed de bono doctore stantis
super mare et super terram id est superantis
adversa et prospera huius mundi. talis
enim doctor non emollietur nec
exinanibit exponendo scripturam
sed nudam veritatem et si quereretur
esset niger et tali tenendus esset.
Sed hodie si niger non quereretur et si
esset albus non audiretur. quia non dicunt
placentia. ysa xxx. erunt in die
novissimo in testamentum usque in
eternum populus enim ad iracundiam pro-
vocans et filii mendaces filii
nolentes audire verbum dei qui
dicunt videntibus nolite videre
et aspicientibus nolite aspicere
nobis ea que recta sunt. loquimini nobis
verba placentia videte nobis
errores. auferte a me viam

declinate a me semitam. cesset a
facie nostra sanctus israel id est doctor
docens veritatem. Hoc sonat
apostolus ii thimo. iiii. erit tempus cum sa-
nam doctrinam non sustinebunt
sed ad sua desideria coacervabunt
sibi magistros prurientes auribus
et a veritate quidem auditum avertent
ad fabulas autem convertentur. Sequitur.
Et abii id est mundanis renunciavi.
et terrenis curis me expoliavi
statim tamquam verus obediens ad
angelum id est ad christum ad quem aliter
non itur. Unde luc xiiii°. Si quis
venit ad me et non odit patrem
suum id est mundum et matrem suam id est
secularem sapientiam et filios et
fratres id est terrenam parentelam scilicet adhuc
autem et animam suam id est vitam carnalem
non potest meus esse discipulus. Dicens
ei glossa ore et opere ut daret
quibus non credidit. nota qui obe-
dienti et postulanti librum id est
libri intelligentiam. Ex loco
isto patet quod orare et obediencia debet qui
sapientiam. Unde Iaco i. Si quis
vestrum indiget sapientia postu-
let a domino qui dat omnibus affluenter et
non improperat. Eccli i. fili concupis-
cens sapientiam conserva iusticiam
et deus prebebit eam tibi. Loquitur autem
iohannes hic in persona predicatorum qui erunt in
ultimis temporibus qui forsitan non
habebunt doctores nisi angelum vel
id est christum qui eos docebit per
se ipsum scilicet et dicitur in oratione et obe-
dienti accipe librum id est legis
intelligentiam et predicationis officium.
Hic dicit glossa. Deus si quem invenit
paratum quod nemo sponte offert.
dat alia que preparant animam ad
suscipiendam intelligentiam sapientie
dominus est humilitas Iac. iiii. Deus
superbis resistit humilibus autem
dat gratiam. Ponit me. mon-
tes tumescunt aque descendunt per valles

oro

c 10

19 humiliabunt fructu, i. humiles intellectu
dimo. Prov. xi. Ubi humilitas ibi
sapientia. Et devora illum, i. avide
et festinanter comede. Non dicit
mastica illum exponendo vel
predicando aliis, sed devora meli-
dendo in corde et memorie reti-
nendo, quia eciam mysteria Christi et ecclesie
non tunc erunt predicanda, sed tamen
ab omnibus erunt ne pereant col-
ligenda, sicut dicitur Jo. vi. Colligi-
te fragmenta ne pereant. Et faci-
et amaricari ventrem tuum, i. men-
tem tuam. Et hoc dicit quia misteria scripture
oportebit te in corde celare, quod
faciet cum magno dolore et
amaritudine, quia libenter predi-
caret si haberent auditores. Sed
in ore tuo erit dulce tamquam mel,
q.d. amarum erit predicatoribus illis
temporibus tacere veritatem quam habent in
corde clausam, sed dulce erit si pos-
sent eam aliis ore proferre. Sed vera
sigillabitur liber tuus quia auferetur fere omnis
predicatio et doctrina veritatis.
Unde supra eodem dixit angelus Iohanni,
i. Christus ultimis predicatoribus: Signa
que locuta sunt vii tonitrua.
Et Dan. xii dixit aliquis angelus:
Tu autem Daniel claude sermones
et signa librum usque ad tempus statutum,
hoc est usque ad mortem antichristi,
quando licebit libere predicare, sed
ipso vivente non audirent, licet pos-
sent si vellent, quia non permitteren-
tur. Accipe librum intellectu et
devora illum operando, et faciet
amaricari ventrem tuum, i. sensua-
litatem tuam que mollis est et
fragilis, et scriptura difficilis est
ad intelligendum maxime fragi-
libus, sed tamen facilis et dulcis est ad
predicandum. Magnus labor est in
studio legendi et maior est in exercicio
operis, sed quedam delectatio est in predicatione

20

sermonis. Unde ps. Quam dulcia
faucibus meis eloquia tua super mel ori meo,
unde hoc sequitur: Sed in ore tuo erit dulce
tamquam mel, i. illud quod cum amari-
tudine intellexisti studendo
et operando tu iocunditer et dulce-
dine dices predicando. Ergo qui non
laborant studendo et operando
non senciunt aliquam devocionem
vel suavitatem legendo et predicando, et
ideo tales non libenter legunt nec
libenter predicant, quia nullam sen-
ciunt devocionem. Illi autem qui
fortiter laborant studendo et
operando quando legunt vel predicant
senciunt aliquam devocionem ex
hiis que reficiuntur in pa(rte) corde
vel pectore, propter quod et libencius predi-
cant et legunt et magis delectantur le-
gendo et predicando. Job iii.
Antequam comedam, i. reficiar
in predicatore per devocionem sus-
piro, s. in studio et operacione. Sequitur:
Et accepi librum, i. scripturam,
et prendi officium de manu angeli,
i. ex dono et opere filii Dei, non
ex meo merito vel isto Jo. Et
devoravi illum, i. memorie tra-
didi et opere adimplevi. Et erat
in ore meo tamquam mel dulce,
s. in predicatore. Et cum devorassem
eum, i. memorie commendassem et
opere adimplessem, i. hec duo pri-
mo in me compassem, amari-
catus est venter meus, i. sensua-
litas mea in pa(rte) s. devoratione,
i. in studio et operacione. Jer. iiii.
Ventrem meum doleo, ventrem me-
um, sensus cordis mei turbati
sunt in me. Vel aliter accepto et devo-
rato libro dicit Jo. amaricatum esse
ventrem suum, quia intellexit mala
que passuri erant sancti temporibus
ultimis ex capite quorum doluit,
et hec mala omnia fiunt in Christo ex
ea pertinentibus pertinent ad corpus glo-
riosum. Nam ... ula quam patiencia

4 uel passa est tempore iohannis mortua sunt
respectu eorum que pacis tempore
antichristi. Et ut tantorum redda-
ris ea que mala futura sunt. Et
dixit michi angelus scilicet: oportet te iterum pro-
phetare qui exiuisti de exilio prophetare
id est futura mala que preuidisti prius
populis et gentibus et linguis id est di-
uersis nationibus et regibus multis.
Oportet quia licet quidam quod non legitur quod Io-
hannes post reditum ab exilio exierit de
Asya. Dicitur quod si non uerbo tamen
scripta pluribus regibus predicauit
et adhuc hodie predicare non cessat
quia que cumque ab eo scripta sunt
ad eorum et nostram doctrinam scrip-
ta sunt. Rom. xv. Ecclesiastes dicit de pre-
dicatoribus ultimi temporis quos
oportebit iterum predicare mortuo scilicet
antichristo. Unde supra sequitur et dixit michi id est
predicatoribus ultimis quorum
personam gerebat iohannes. Oportet te id est eos
iterum mortuo antichristo prophetare id est
libere predicare populis et gentibus et
linguis et regibus multis. quia
erunt tunc quidam dabitur spacium
ad penitentiam agendam ut dictum
est supra .xv. dierum. XI
Et datus est michi calamus.
Hoc xi capitulum quod diuiditur in tres
partes. In prima ostenditur auctoritas et
modus predicandi. Nam in fine precedentis capituli
fuit promissa iohanni libertas
redeundi ab exilio et fa-
cultas predicandi et ideo in primo huius
capituli bene ostenditur modus et auctoritas
predicandi. In secunda ponitur predicatio et mors et
resurrectio enoch et helye que erunt tantum co-
lorate ecclesie ut dicitur in primo textu
precedentis et hic post incipit ibi et dabo
duobus. In tertia agitur de tuba sep-
tima angeli. Ubi tertia ue secunda visio et
hic post incipit ibi et septimus angelus
Haymo.
Ista uerba sic conueniunt Johanni sicut conueniunt
omnibus predicatoribus. Per calamum diuina scriptura
intelligitur quod similis uirge dicitur quia sicut in uirga est recti-
tudo
Dicit ergo Johannes Et datus est michi calamus 1
id est libertas predicandi quia calamo scribitur
Uel calamus id est scientia scripture et lingue
siue eloquencie ad predicandum
ipsam scientiam. Ysa. l. Dominus dedit michi
linguam eruditam ut sciam sus-
tentare eum qui lapsus est uerbo.
Et tamen hic dedit michi duas linguas et
similis uirge per quam significatur regia
auctoritas. Quod dicit Johannes ego autem ante
iubente regine recepi libertatem pro-
phetandi quam non ex mea uoluntate sed Christi
auctoritate predicandi accepi libertatem.
Hoc dicit contra illos qui non missi a deo
predicabant contra quos dicitur Rom. x
quomodo predicabunt nisi mittantur.
Et Ier. xxiii. Non mittebam eos
et ipsi currebant. Predicatio autem
scripture dicitur calamus quia sicut calamo
scribitur sic fides et cetera uirtutes
instructione predicationis audiuntur
et cordibus auditorum inseruntur.
Unde Rom. x. Fides ex auditu
auditus autem per uerbum dei. Ier. xxxi.
Dabo legem meam in cordibus eorum
scribam eam. Regendo dicitur similis
quia regit homines sicut uirga pasto-
ris oues. Unde ps. Uirga directionis
uirga regni tui. Et est flagellando
quia castigat. Prov. xxii. Stultitia
colligata est in corde pueri
et uirga discipline fugabit eam.
Dicitur quia uirga flexibilis est in cor-
pore, sic et scripture predicatio ca-
tholica requirit expositionem.
ii. Thy. iii. Omnis scriptura diuinitus
inspirata utilis est ad docendum
ignorantes, ad arguendum
negligentes, ad corripiendum
peccantes, ad erudiendum peni-
tentes in iusticia ut perfectus sit homo
dei. Et est uirga uia et recta facere
debes. Prov. viii. Iusti sunt omnes sermones
mei non est in eis prauum quid neque peruersum.

sic in sacra scriptura omnibus rectitudo sine erroris mendacio
invenitur, quia ibi nullum mendacium, nullus error.
In scriptis autem philosophorum, vatum et hereticorum men-
dacia inveniuntur et errores. C. II

2 Datus est intelligentibus et erudi-
entibus scientiam. De hoc calamo
dicit psalmus: Lingua mea calamus scribe ve-
lociter scribentis. Verba est spiritus sanctus, lingua predi-
catoris calamus, quo loquitur ipse spiritus sanctus.
Math. x: Non enim vos estis qui loqui-
mini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Sicut non
laudatur calamus de bona littera
sed scriptor, ita non debet laudari predi-
cator de bona predicatione sed spiritus sanctus.
Unde Bernardus: de bona scriptura laudatur
manus, non calamus; sic de bona
scientia laudatur non predicator sed spiritus sanctus.
Et dictum est michi ab angelo: (ad predicatores officium)
Surge de lectulo pigritie. Proverbiorum
vi: Usquequo piger dormis? quando con-
surges ex sompno tuo? Vel
surge a tenebris sensuum et mente
erige. Ephe. v: Surge qui
dormis et exurge a mortuis a
tenebris que mortua sunt et illuminabit te Christus.
Sic sol electos et conversos ad se
illuminat, non conversos ad terram.
Et metire templum et altare
et adorantes in eo, id est omnibus secundum
eorum capacitatem predica, maioribus
maiora. Sicut apostolus i Cor. ii:
Sapientiam loquimur inter perfectos,
et minoribus minora. i Cor. iii:
Et ego fratres non potui vobis lo-
qui quasi spiritualibus sed quasi carnalibus;
tamquam parvulis in Christo lac potum dedi
vobis, non escam. Per templum dei
significatur ecclesia militans, id est fidelium congre-
gatio. i Cor. iii: Templum dei
sanctum est quod estis vos. Per altare
significantur penitentes qui die et nocte
vigiliis et orationibus, ieiuniis et
disciplinis et aliis spiritualibus
exercitiis macerantur et mortifi-
cant carnem suam in sacrificium deo
vivum. Ro. xii: Obsecro vos per
misericordiam dei ut exhibeatis corpora vestra deo

hostiam vivam sanctam deo placentem. 3
Per adorantes in templo significantur
viri spirituales qui magis orationi et contemplationi vacant.
De quibus Jo. iiii:
Venit hora et nunc est quando veri
adoratores adorabunt patrem
in spiritu et veritate. Nam et ipse pater
tales querit qui adorent eum.
Spiritus est deus et eos qui adorant eum
in spiritu et veritate oportet adorare. Item per
templum quod totum erat auro
tectum intus et in nobilibus significatur ecclesia
triumphans, ubi splendor et lucet
aperte dei bonitas et sapientia
et inmortalitas presentialiter. Unde Ysa. xxxiii:
Respice Syon civitatem solempnitatis
nostre; oculi tui videbunt Ierusalem
habitationem opulentam, tabernacu-
lum quod nequaquam transferri poterit,
nec auferentur clavi eius in sempiternum.
De hoc templo dicit psalmus: in templo eius
omnes dicent gloriam. Et hoc est cui
dicitur gloria. Per altare
significatur Christus super quem offeruntur deo patri
omnes labores ecclesie. De quo Exo.
xx: Altare de terra facietis
michi, id est Christum de virgine nasciturum
ex carne credetis. Per adorantes
adoratores significantur omnes fideles.
Et valde eleganter ponitur altare
inter templum et adorantes,
quia Christus quasi militantem ecclesiam
triumphanti et triumphantem militanti
unit, et mediator dei, i Thi. ii.
Mensuram bonam. Mensura
templi est honor et contemplatio que
est in ecclesia triumphante, que mensura
extenditur a summo celi usque ad
profundum infinite et circuitu un-
dique; quia quocumque te verteris inve-
nies gloriam. De qua mensura di-
citur Luc. vi: Mensuram bonam et confertam
et coagitatam et supereffluentem dabunt
in sinum vestrum. Bona quia de celo,

Conferta q2 pfunda, coagita
ta i dilatata, supeffluente
q2 alta. Mesura altaris est fi
des qua credend e de xpo
qd verus deus z verus homo
Et hec mesura extendit se
a deo usq ad hoiem, Vn sap
viij. Attingit a fine usq
ad fine fortit z dispo oia
suavit, pu ult. Mulierem
forte qs inveniet pcul z
de ultis finibz pciu eius
Primus finis d est ultius fib e
hoi x c e deus z homo, De
hac mesura dr ro xij vez
sicut deus divisit mensura fidei
Mesura adorancium e ab or
tu solis z occasu, ab aqlone
z mari q2 ex omnibz gentibz
homi costat ecca z ipa se
extendit ad major pes indi
Vn eze xxxvij. A iiij or ve
tis veni spc z insuffla sup
interfectos istos z reviviscant,
Dr go iohi i cuilibz pdicatori, Lva
Surge i torpore tolle, ut
surge i mete ad celestia erige
z metire templum dei i co
templac gaudia celi, ut
alijs dicas sic exploratores
qui pus exploracoem ut dos
incitaret ad amore terre
attulerunt inde vvam sicut
malognatum, Vn xiiij o p
vva intelliguntur letia divine visio
nis p ficu dulcedo dilec
tionis p malognatum seritu
tas habitacionis q2 sb cortice
q i seritute est gna concordi
ordinata sic sci i celo, Vn
ysa xxxij. Sedebit ppls
meus i pulcritudine pacis i habita
culis fiducie i requie opulen
ta, De q seritute dt salon pu
xv. Sectam es qiunge qui

z altare metire sp.i. xpm ver
deum z verum hoiem credere hec
alijs pre studere, z adoran
tes metire i. iiij z multitudine
fidelium attende q2 no ex ve
gete tm congregata e ecca
ymo ex omi gente sine psona
accepcoe, Vn z omibz adnu
ciaanda e mesura templi z
altaris i. gla celi z fides xpi
Vn eze xl. dr. Ecce vir cuius
species qsi species eris z funiculus
lineus i manu eius stabat at
i porta z locutus e ad eu vir
fili hois vide oculis tuis
z auribz tuis audi z pone
cor tuum i omia q ego ondam t
q2 ut ondantur t. adductus es
huc, Iste vir e pdicator qui
dz vivere virtutibz z ad mo
res consonare i pdicacoe z dila
tari i tribulacoe, Funiculus lineus
e castitas qua dz hre tam
i cordibus z i ope, Calamus me
sure e pdicacois discrecio
qua mesurat unicuiq s
capacitatem eius qua vero por
tat i manu q2 quod dr p
dicator ore dz ope demonstrare,
Sz q re sup xi dr de ecca
malignancium q fuit inclata
ibi z inis equestris exercitus
hic at dr de ecca fidelium
q sit mesurata, Vn hoc Gº
nus dt divisionis mensura no
continuacionis q2 go mali
divisi st ab inuice z a xpo
io vere dr corpus ecce inclata
Sz q2 boni iuncti st z qti
ad inuicem z cu xpo glutino
caritatis io vere dr corpus ecce
mesurata, Sed atrium at qd
e foris templi i. fidos xpos
qui st ex ecclam iniusto z si
no uno minime sz no nomine

Eice foras glosa id est excommunicando
omnes qui te forasti te c argutum
qui per quos mortali peccato episcopus
excommunicat subditos suos
quod consentiunt vel est si post legitimam
admonicionem nolunt dimi-
ttere peccatum suum. Unde tit. iii°. here-
ticum hominem post primam et secundam
correptionem devita. Item
eice foras id est predic eiciendos
in futuro cum dicta parte. Unde in ultima
ferias tanes ... Mt viii. Mul-
ti ab oriente et occidente venient et
recumbent cum abraham ysaac et iacob in regno celorum. Filii
autem regni eicientur in tenebras exteriores.
Luc. xiii°. Cum videritis abraam
et ysaac et iacob et omnes prophetas
in regno dei, vos autem expelli
foras, et venient ab oriente
et occidente et ab aquilone et
austro et accumbent in regno
dei. Hec est mensura de qua
supra diximus qua mensuratur
omnes adorantes in templo. Mt
xiii°. elegerunt bonos in vasa
sua, malos autem foras miserunt.
Hec figura fuit in eiectione adam
de paradyso gen iii° et in eiectione
agar et ysmael gen xxi.
Unde paulus Gal iiii°. Eice
ancillam et filium eius. Non enim erit
heres filius ancille cum filio libere.
Unde autem per atrium significantur mali
cum quia et si per baptismum sunt sancti-
ficati tamen sunt intus pleni peccatis
sicut atrium intra sancta est
et tamen ibi reponuntur cadavera
mortuorum. Item atrium adheret
ecclesie tamen quia informis est propter pec-
catum manet extra. Et ne me-
ciaris id est mensuram perfeccionis
omnis subtrahe illis qui indig-
nis. Non enim merentur intrare ta-
lamos ubi qui nolunt subesse precepto

di. Unde Mt vii. Nolite sanctum dare
canibus neque proiciatis margari-
tas porcis. Et quia quia datum
est gentibus id est datis sunt carnalibus
et vicijs gentium et quia sunt confor-
mes in culpa erunt conformes
in pena. Et civitatem sanctam id est
ecclesiam in unitate fidei congre-
gatam calcabunt id est persequentur
ad conculcandum gentes. Et et
est yam mensibus xlii id est tribus
annis et dimidio, quibus regnabit
antichristus. Item per hunc numerum id est xlii
qui constat ex senario duc-
to in septenarium significatur totum vita
presens que vii diebus agitur
et vi operibus occupatur.
Vel tot opera vi dicitur in qua semper
mali a principio usque ad finem perse-
quntur et conculcant bonos, quod
significat persecucio kayn contra abel et
ysmael contra ysaac et esau contra
iacob et saul contra david et iudeorum
contra xpistum in cuius figura filii fuerunt
filii israel xlii mansiones in
deserto ut dicitur Numeri xxxiii°.
Et dabo 2a pars capituli in qua
promittitur ecclesie adventus enoch
et helye quorum predicatio fiat ei
consolacio. Et dicit ergo in hac parte
de hiis duobus. primo est de
tempore predicacionis eorum 2° de habitu secundum
corporis eorum ibi amicti saccis
3m est de habitu mentis eorum ibi hii
sunt due olive 4m de fiducia
eorum ibi et siquis 5m de potestate
eorum ibi hii habent 6m de morte
ipsorum ibi et cum finierint 7m de re-
surreccione eorum ibi et post dies
tres 8m de ascensione ibi celum
et audierunt vocem 9m de
plaga futura in mundo in ascen-
sione eorum ibi et in illa hora. Et
sicut dicit glosa per istos duos
intelliguntur omnes alij predicatores
qui sunt modo et erunt. Item istos autem
adducit in exemplum ut sic illi propter

8

guos persecutores non dimittet perire
Ita et alij propter in mores peccatores non
dimittunt dimittentur si propter hoc dicant
mori / Sicut illos suscitabit et
remunerabit dominus et interfectores
eorum dampnabit Ita faciet et
alijs predicatoribus / Dicit ergo Et dabo.
Non dicit quid ad significandum quod
inenarrabile est id quod dabit
Ysa lxiiij oculus non vidit deus
absque te etc / Similiter dicitur in ps. po-
na in salutari. Non dicit quis ut intel-
ligas omne bonum / Duobus testibus
meis i. helye et enoch et alijs
omnibus qui to sub beneficio ponitur
quia de duobus testamentis accipiunt
quod predicant / Vnde ps. De me(nsa)
petri per dabit novum res / Item quia
duo de xpo predicant s. quod per-
tinet ad humanitatem et quod pertinet ad
diuinitatem / Item quia predicando xpm mag-
nificant et antixpm dapnandum
monstrant / Item quia premia bonorum ad
consolationem et supplicia malorum
ad terrore predicant / Item quia duo
mandata caritatis predicant / Item
quia docent declinare a malo
et facere bonum que sunt due partes
iustitie / Item quia in ore duorum vel triu(m)
testium ad minus stat omne verbum
ut dicitur Deut. xix / Ideo et dominus
misit discipulos suos binos ante
faciem suam in omne locum quo erat
ipse venturus ut dicitur Luc. x / Hij
sunt testes xpi primo predicando
Vnde Act. ij et eritis michi testes in
ierusalem et in omni iudea / Secundo moriendo
Vnde apoc. ij In diebus illis antipas
testis meus fidelis occisus est
apud vos / In hoc quod dicit dabo
Nota quod maximam graciam facit
dominus illi cui dat ut predicando

9

et moriendo sit testis ut phil.
Donatum est vobis non solum ut in eum
credatis sed et ut pro eo paciamini.
Ideo ibant apostoli gaudentes a
conspectu concilij ut dicitur Act. v / Et propheta-
bunt diebus mille ducentis
sexaginta / Glo. i. tribus annis et
dimidio / Tamen alia glo. dicit Non quod
hij dies non perficiunt tres annos
et dimidium / Et hoc verum est quia desunt
xx dies ymo desunt 3o
dies et tres hore et parum plus
ymo desunt Clxxx dies i. di-
midium dimidij anni et quarta pars
t dies i. . dies
hinc paulo minus / Sed non est quietas
quia helyas et enoch solum predica-
bunt tanto tempore quanto xpus predica-
vit tribus annis et dimidio integre
Ymo defuit fere quarta pars di-
midij anni / Postquam enim per iohannem
fuit baptizatus supervixit tribus
annis et tamen quantum est ab epyphania
usque ad pascha quod pro anno di-
midio computatur / Vnde sicut xpus
precise non perficit tres annos et
dimidium in sua predicatione Sic
isti non perficient / Et hec solo habet
de interlineari quod dicit sicut ipse
predicauit / Alia solo potest dari
quia scriptura non facit vim in minucijs
numerorum / Et ideo licet mille ducenti
lx dies non perficiant tres annos
et dimidium / Quia pauci dies desunt
non facit vim scriptura / Prima solo
melior est quia ita bene potuit dix-
isse. cum cc lxxx diebus etc.
Amicti saccis / Hic agitur de
habitu corporis qui saccis vilibus et
abiectis erit saccis / Et hoc fecit ioh.
ut ostendat quod erat in sua sententia
venturus ad diem iudicij sue
Idem credidit de persone post aduentum
in iohe bap. cum ... et erat iohannes

amicti i. induti saccis quia primam
qui predicabunt ore etiam habitu ostendent
In saccis humilitas sanctorum exprimitur qui
licet sint magni tamen se peccatores fatentur
vel quia sanctorum vita reprobis videtur de-
specta / In saccis induti perhibentur.

vestitus pilis camelorum et zona
pellicea circa lumbos eius / Ex quo ut
ostendat qualem habitum debent predica- hec
tores medii qui scilicet predicant inter
predicationem Iohannis baptiste et istorum
duorum / Medium dicitur enim medium ab ex-
tremis discrepare / Unde de ysaia qui
fuit magis preter ceteros quam propha-
uit dicitur Ysaie xx. capitulo Va-
de et solue saccum de lumbis tuis
et calciamenta tolle de pedibus tu-
is et fecit sic / Et ysaie l. Induam celos
tenebris et ponam saccum operimentum
eorum / quod dicit principes aduentus domini
licet sint celestes tamen uilibus induentur.
Ergo qui pretiosis et mollibus induuntur.
non sunt principes aduentus domini / sed
potius antichristi / Ideo dicuntur pretiosis
amicti saccis qui est habitus penitentie
quia debent predicare penitentiam non solum
uerbo sed et exemplo / Set de habitu mentis
habent / Non enim sufficit habitus exterior
Nam multi sunt qui habent habitum sancti-
tatis exterius et interius portant ha-
bitum iniquitatis / sicut dicitur Ecclesiastici xix.
Est qui nequiter se humiliat et inte-
riora eius plena sunt dolo / De quibus
dicitur Matthei vii. Attendite a falsis prophe-
tis qui ueniunt ad uos in uestimentis o-
uium intus autem sunt lupi rapaces / Dicit ergo hii sunt
due oliue et duo candelabra
Oliue propter opera misericordie / Due uero propter
duplicem effectum misericordie / interiorem scilicet
qui est compassio cordis / et exteriorem
qui est subuentio operis / Zacharie iiii.
Isti sunt duo filii olei / Candela-
bra propter lucem doctrine / Duo uero
propter lucem exempli / unde Matthei v.
Vos estis lux mundi / Vos estis sal
terre / In conspectu domini terre stantes
glossa idest quod deo placeat atten-
dentes / sicut helyas qui dicit iii Regum xvii.
Viuit dominus ante cuius conspectum sto / Et

stantes dicuntur in conspectu domini quia in nullo se
inclinabunt ante conspectum antichristi
sed cadat coram eo ante eius / Vel sta-
ntes domini idest erecti in celum / Sic hos
predicatores qui portant Christum
et certamina antichristi [illegible] in celum
idest in tribulationibus per quas intratur ad
gloriam Actuum xiiii. per multas tribulationes etc.
Et si quis / hic notatur fiducia eorum
quam habuerunt in deo per quam stabunt
firmi et immobiles / sicut dicitur Jeremie
xvii. Benedictus uir qui confidit
in domino et erit dominus fiducia eius
et erit quasi lignum quod transplantatur
super aquas / quod ad humorem
mittit radices suas / et non timebit
cum uenerit estus idest turbo / Dicit ergo
Et si quis primus uel magnus ho-
mo uel diabolus aliquis uoluerit nocere eos glossa
idest a predicatoribus proposito remouere
uel eorum doctrinam annullare uel
eos a fide retrahere sicut antichristus
qui primo blandiciis postea
minis conabitur eos peruertere ut
ad unguem facere eos tacere / sed non po-
terit quia dominus custodiet eos / Ignis
idest predicatio uerbi diuini quod dicitur ignis
quia inflammat ad amorem / illuminat
ad cognitionem / emollit ad com-
passionem / et conterit petram [illegible]
Jeremie xxiii. Nunquid non uerba sunt
quasi ignis et sicut malleus conterens
petram / Exiet de ore eorum quasi
de fornace accensa / Ecclesiastici xlviii.
Surrexit helyas quasi ignis / et
uerbum illius quasi facula ardebat
Et inimicos eorum deuorabit
deuorandos et dampnandos ostendet
cuius signum est iiii Regum i. in duobus
quinquagenariis qui ad uerbum
helye consumpti sunt igne cele-
sti ibi dicitur Descendat ignis de ce-
lo et deuorabit duos
principes quinquagenarios / Et sic
deuorabit inimicos eorum idest predica-
tores disputando confutabit / quia

12 citius et si non poterunt vindicas
suos id est dubium dominus Luc. xxi. Ecce
dabo vobis os et sapientiam cui non
poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Id est
iudices eos inflexibiles et id est
doctrina fortes. Et operantur occi-
dere? Non impune. Unde sequitur et si
quis voluerit eos ledere id est corporali
morte occidere sic id est sibi similia
sicut ipsi ore eos occidi id est et 4
naliter eodem puniri. Mt. xxvi.
Qui gladium acceperit gladio peribit.
Hii sunt. Hic agitur de potestate eorum
que consistet in clausione celi et revelacione
scripturarum que in scriptura celantur per
quod vocatur celum id est manifesta- 2
tione fit doctrine adversariorum et
comminacione peccatorum. Unde dicit: Hii
habent potestatem claudendi celum id est
scripturas quas celantur archana
vel totum ceteram que est casa
electis id est domus dei. Unde ultimo:
Celum sedes mea est. Ne pluat
pluviam doctrine diebus prophetie
illorum que durabit per tres
annos et dimidium. Tertio Regum est
iiii. Reg. xvii. ubi ad preces Helye
clausum est celum ne daret rorem
vel pluviam annis tribus et mensibus
sex. Unde Jac. v. Helyas erat similis
pass[...] nobis passibilis et oratione oravit ut non plu-
eret super terram et non pluit annos tres et menses sex
et rursum oravit et celum dedit plu-
viam et terra dedit fructum suum. Et potestatem habent
super aquas id est suas doctrinas
quibus fidelium mentes irrigantur
ut fructificent convertendi eas
in sanguinem glossa id est in peccatum vel cum
audita negliguntur vel cum audi-
ta contempnuntur. Hoc duplici modo
convertitur doctrina sanctorum verbi
in peccatum. Scilicet cum audita contempnunt
vel cum audita facere nolunt.

Jac. iiii. Scienti facere bonum et non 13
facienti peccatum est illi. Et potestatem
habent super aquas id est scripturas sacras
convertendi eas in sanguinem id est in
sanguinem id est in peccata malorum re-
darguendo et condempnando. Jere.
xlviii. Maledictus vir qui prohibet
gladium suum a sanguine id est doctri-
nam suam a peccati reprehensione.
Et potestatem habent super aquas id est su-
per humanas mentes convertendi
eas in sanguinem id est in fide passionis
domini et in eius amore. Exo. vii.
Elevans Aaron virgam id est doctrinam
percussit aquas fluminis id est mentes
populi fluidi que versa est in sanguinem
id est in fide Christi et amore eius et in
mortificatos carnibus. Et potestatem habent super aquas
id est super fluxus peccatorum doctrinas
convertendi eas in sanguinem id est osten-
dendi earum feditatem et latentem
pravitatem quam putentem reddunt
bonos. Et percutere terram id est terrenos
qui dum terram propter nimium amorem
quo innituntur terrenis. Omni plaga
id est omni genere dampnacionis. Sicut
dominus per Moysen et Aaron per-
cussit Egiptum multis plagis.
Luc. xii. Servus qui cognovit
voluntatem domini sui et non se preparavit
et non fecit secundum voluntatem eius plagis va-
pulabit multis. Quocienscumque
voluerint. Quia sicut ipsi faciunt
voluntatem domini ita dominus facit voluntatem
eorum. Unde psalmus: Voluntatem timencium
se faciet dominus. Jo. xv. Quodcumque
volueritis petetis et fiet vobis.
Et cum finierint. Hic agitur de
morte illorum et derisione seu
illusione quam facient eis mali
postquam cum predicaverint tribus
annis et dimidio. Tunc Antichristus
occidet eos in medio platearum
Jerusalem. Dicit ergo: Et cum finierint testimonium
suum id est predicacionem suam quam testimonium

7 prohibebunt in [illegible] / Vnde super eodem appel-
lati sunt testes. Bestia i. antixpus
ferox et malignus inquisitores
ut bestia. que ascendit de abysso
i. per tenebrosos exaltabi-
tur ad regnum. Item que ascendit de
abysso i. qui de vili genere
sublimabitur in regem. ubi hoc nota-
tur quod de fornicatione vili nascetur.
Item qui ascendit de abysso i.
qui nascetur de vili tribu s. de
dan qui fuit de concubina bala
ancilla rachel ut dicitur gen. xxx.
Quia autem antixpus dicatur nasci de
dan probatur per id quod dicitur gen. xlix.
fiat dan coluber in via etc.
glo. i. antixpus veneno consumet
eos quos ad latitudinem vite
provocat. Item qui ascendet de
abysso i. qui de obscura et oc-
culta malicia cordis in opus
exibit. In principio enim bonus vide-
bitur. Unde tyrannum et ypocritem ponet
eum in regnum. De hoc dicitur Dan. vii.
post hec aspiciebam et ecce bestia
quarta per quam designatur regnum
romanorum terribilis atque mira
et fortis nimis. Dentes ferreos
habebat i. principes seueros
magnos. comedens atque co-
minuens i. omnes regiones de-
struens et reliqua pedibus suis con-
culcans i. omnia sibi subiugans.
Dissimilis autem erat ceteris bestiis
quas ante viderat i. regno as-
syriorum et regno medorum et
regno grecorum quia omnibus illis
ferocior et crudelior fuit et
habebat cornua x i. reges x
quos sibi subiugavit. Consi-
derabam cornua et ecce aliud paruulum
cornu ortum est de medio eorum i.
antixpus qui tempore regni roma-
norum nascetur et tunc fiet discessio
romani imperii temporalis vel eciam
ut dicitur ij thes. ij. Faciet adversum

eos bellum multipliciter s. disputa-
do, comminando, blandiendo,
promittendo, miracula faciendo.
Et vincet illos s. multos [illegible]
et occidet eos corporaliter. Et corpora
eorum iacebunt in plateis civitatis
magne i. mundi quod dicitur magnus
vel multitudine et magnitudine
edificiorum vel multitudine et
magnitudine miraculorum que facta
sunt ibi vel pocius multitudine et
magnitudine peccatorum que in ea erant.
Unde ierem. vi. Hec est civitas vi-
sitationis omnis calumpnia in me-
dio eius. ysa. i. quomodo facta est meretrix
civitas fidelis plena iudicii.
Iusticia habitavit in ea. Nunc autem
homicide. In plateis autem iace-
bunt corpora eorum vel quia nec audebunt
sepelire propter timorem antixpi vel
propter odium eorum vel ut homines
videntes timeant eos imitari
vel eis conformari. Que vocatur
spiritualiter sodoma i. muta a laude
dei. Unde ysa. i. Audite principes
sodomorum verbum domini percipite
auribus legem dei nostri populus go-
morre. Hoc dixit ysa. pro tempore
antixpi. Unde tren. iiii. maior
effecta est iniquitas filie populi mei
peccato sodomorum. Et egyptus
i. tenebrosa sine dei cognitione
vel duabus eorum i. propter quod dupliciter
iure erat dominus eorum s. iure
creationis et iure emptionis.
Et intellige eorum s. helye et
enoch sicut dicit glo. cui ipsi
servient usque ad mortem.
Crucifixus est s. corporaliter
spiritualiter in suis membris. mt. xxv. quod
uni ex minimis meis fecistis mihi fe-
cistis. luc. x. qui vos spernit me spernit. Er-
go qui vos occidit me occidit.
Unde dominus paulo actuum ix. saule
saule quid me persequeris. Et videbunt
de populis et tribubus et linguis
et gentibus quidam occulte quidam
libere quidam fama. Et iacebunt eorum

16 corpora inhumata per tres dies et di-
midium et tamen corpora non sinent poni in
monumentis. glossa. ne memoria eorum
habeatur prout alii magis terreantur.
Sed quare permittit deus tam inhumane
et tam crudeliter tractari suos servos.
Secundo ut maior sit corona gloriae. De
hiis autem permittit ut per hoc fiat
evidentior corporum resurrectio
quia si sepulti essent non ita plane
pateret corporum resurrectio que
facta fuit post tres dies. Sed unde
queritur cum terra illa calida sit
quomodo potuerunt iacere super terram tamen
illorum sine magno fetore. Dicendum
non putrefient tamen illorum quia soli-
data erunt propter frequentem usum
ligni vite quo ipsi vescuntur mo-
re et usi sunt ex quo fuerunt translati in
paradysum et tam diu possent ibi
iacere quod putrescerent vel fortassis
fit a virtute divina ut magis ap-
pareat bonitas corporum et clarior
fit corpora vera. Et inhabitantes terram
id est omnes terrena amantes gaude-
bunt super illos quia mortui sunt
et iocundabuntur. glossa. iustorum af-
flictio impiorum est epulatio
et munera mittent invicem id est dona
et exenia ad leticiam vel congratu-
lationes et fabulationes invicem de
eis loquentes pre gaudio et puta-
bunt se esse liberos et securos illis oc-
cisis qui vite eorum derogabant
Unde sequitur quoniam hii duo prophete crucia-
verunt eos id est perdiderunt cruciatores
vel contradicendo eorum iniquitati et
resistendo audacter unde est pro-
verbiorum xxviii. Iustus quasi leo confidens
absque terrore erit. Inhabitantes su-
per terram id est qui amant terrena quia illi
contempnebant et contempnenda pre-
dicabant et ideo odiosi et contemp-
tibiles erant eis sicut dicit Iob xii.
Deridetur iusti simplicitas lampas

contempta apud cogitationes
divitum ad tempus statutum, sapientie
gaudens cum nobis et ad videndum quam
dissimilis est aliis vita illius et im-
mutate sunt vie illius. Et post 1a
tres dies. hic agitur de resurrectione
illorum que fuit post tres dies et
dimidium. In tanto enim tempore remanserat
inhumata. Sed melius erat in decade
velle quod fuerunt per tres annos
et dimidium, sed non videtur hoc credibile
quod tanto tempore potuissent stetisse
et postea antichristus post eorum adventum
non regnaverit. Unde est ergo quod re-
surrexerunt in iiii^to die post interfec-
tionem suam mortuo prius antichristo.
Sed queritur qualia erunt corpora illorum
aut gloriosa qualia fuit verum Christi
an non gloriosa qualia verum Lazari.
Si primo ergo ante alios erunt con-
summati quod est contra apostolum hebreos xi.
ubi dicit hii omnes testimonio fidei
probati non acceperunt repromissionem
deo pro nobis aliquid melius providente
ne sine nobis consummarentur. Si
secundo ergo fiet eis iniuria cum iam
sunt mortui. Secundo dicitur quod re-
surgent glorificati sicut Christus nec
iterum morientur. Cum enim vivunt
alantur fructibus paradysi propter quod
nunc corpora preda sunt tamen eorum
congruissima erit mors eorum quia
optime sunt complexionis et
maxime vigent sensus eis unde maxime
sentirent dolorem ex divisione
anime et corporis sui propter quod non
volet deus ut iterum moriantur
unde dicendum quod habebunt tamen glorificata.
Et quod obicitur ab auctoritate pauli
dicendum quod hoc erit eis privilegium
speciale propter quod occiderunt pro non debent
dici resurgere ante alios quia prius
erit verum generale. Sed iterum queritur. Si
habent tamen glorificata quomodo vide-
buntur ab hominibus. Dicendum quod dicitur
quod naturaliter et sine miraculo natura
corporum glorificata non sunt visibilia

18 qn no vtitur sua subtilitate / sed qn
utitur tunc no possunt uideri / Et hec
a virtute glorificationis ut qn uolt
possunt uti et no uti / et ita qn uolt
uidentur et no uidentur / Dixerunt
quidam q anima intrabit in corpus
corpus no ut in organa sz ut in
vtr n° totum erunt prima quod preceptum
est / per hoc quod hic dicitur / spiritus
uite intrabit in eos / Dicit glo / Et post
tres dies et dimidium ab interfectione
corporum. Spiritus uite .i. anima uiuifi
cans eorum corpora et uiuificata a spiritu
sancto a deo .i. virtute diuina / non sua
natura intrauit in eos .i. intrabit / per hoc
quod dicitur a deo patet quod vere corpora non
erit naturalis / sed miraculosa. Et
steterunt .i. stabunt super pedes
suos glorificati immortales et inpassibiles
et timor magnus ex ista subita
corporum virtute cecidit .i. cadet sic
pondus grave opprimens per diuina ve
hementia / uel per infinita pena super
eos qui uiderunt .i. uidebunt eos
tam gloriose resurrexisse / et au
dierunt .i. audient helyas et
enoch uocem magnam .i. magne
potestatis indicatiuam / uel magnam
.i. omnibus audibilem de celo dicentem
.i. a xpo / uel ab angelo in aere
stantem et dicentem illis .i. helye et
enoch suscitatis et statutis super
pedes suos / ita. Ascendite
huc ad consortium sanctorum de medio
hominum impiorum / et ascenderunt in
celum empireum in nube eos
obumbrante / et malos terrente /
sicut xpc dicit / justum erat ut illi
qui xpm sic imitabuntur in predi
catione et tribulatione conformen
tur ipsi in ascensione / et quia ipsi descen
derunt prius humiliati sacrificio a
inimicis pro xpo occisi / iam merito
debent ascendere / Luce xiiii° quia qui se
humiliat exaltabitur / Johannis. Nemo as
cendit in celum nisi qui de celo descendit filius ho

Ephe. iiii° Quod autem ascendit / nisi quia descendit
primo in inferiores partes terre / qui descendit ipse est
qui ascendit super omnes celos / et uiderunt
illos .i. uidebunt sic glorificatos
inimici eorum qui de morte gau
debant / sed multo plus stupebunt
de virtute eorum / unde sap. v. uiden
tes autem turbabuntur timore hor
ribili et mirabuntur in subitatione
insperate salutis / Et in illa hora
hic agitur de plaga futura mundo
post ascensionem / factus est terremotus
ad litteram / uel terre .i. terrenorum
qui in morte eorum audacius et
uiolentius mouebuntur / et insur
gent ad ecclesie destructionem / uel
ad suam damnationem / et forte
mouebuntur aliqui ad penitentiam
ex timore et subita uisione
et decima pars ciuitatis cecidit .i.
omnes sancti de quibus decimus ordo
angelorum debet restitui / sed hu
miliantes gratias agentes deo de
glorificatione suorum corporum / uel
ceciderunt morte malorum in
gladio / uel decima pars ciuitatis
dicuntur omnes mali / qui decalogum
transgressi sunt / et non sunt de aliquo
ix ordinum ecclesie yerarchie
Ecclesia enim militans facta est ad
similitudinem ecclesie triumphantis / sicut quod
dictum est moysi Exo xxv. In
spice et fac secundum exemplar quod
tibi in monte monstratum est / Unde sicut
in ecclesia triumphante sunt ix or
dines angelorum Ita in ecclesia
militante sunt ix ordines hominum
Et sicut de quolibet ordine angelorum
aliqui ceciderunt / et tot quot
possent facere decimum ordinem
Ita de ix ordinibus hominum tot
saluabuntur quot poterunt re
parare integrum angelorum numerum
et in numero electorum / secundum Luce xv.
per decimam ouem quia pastor
inuenit querendo / et per decimam dragmam
quam mulier inuenit / Mali quia 19

20 qui de nullo iij ordinum est / dicitur
decima pars civitatis que cecidit / i.
cadet in infernum irreparabiliter / sic
antichristus dux eorum / De quo dicitur in
Prov. Cadet cum dominatu suo pariter
/ Et alibi de malis / Cadent in
reticulo eius peccatores / Et oc-
cisi sunt in terre motu super dicto nomina
hominum vij milia / i. omnes reprobi
nominati et vij viciis irretiti
sunt illaqueati / Occisi sunt in quam
morte prima et secunda / Et dicit glo-
sa: hali dicuntur nomina quia tamen nomen
habent et non re hominibus / De quo Ysa.
xiiij perdam Babilonis nomen
pro xx. Nomen impiorum putrescet
/ Et reliqui qui sunt non sunt in peccatis
indurati / in timorem sunt missi
in veniis / dei visa pena aliorum
pro xxj flagellato pestilente
sapientior erit parvulus / vel in timorem
ne cadat sicut alii ceciderunt
/ quia nemo securus est i. Cor. x.
Qui se existimat stare videat
ne cadat / Et dederunt i.
dabunt boni gloriam deo celi
gratias referentes deo de exal-
tatione humilium et depressione
superborum / Sicut beata virgo Luc. ij
Magnificat anima mea dominum / et post pauca
addit Deposuit potentes de sede / et
exaltavit humiles / Ve secundum abiit i. toto
tempore antichristi futura preterivit / i. p-
tersibit celeriter / Et ecce ve tertium
veniet cito i. pavor et tribulatio
iudicii post mortem illorum veniet
cito // Et vij angelus et cetera
pars huius capituli que est finis tribu-
lationibus / in qua agitur de vij statu
ecclesie / et vij ordine predicatorum
qui erunt post mortem antichristi
/ qui significantur per hunc vij angelum
qui ultimo tuba cecinit / et dicitur
hic capitulum / de exultatione iustorum

vij status ecclesie

vij angelus

et quibus eorum / comparatione ad penam 21
malorum / De quo dicitur in Ewangelio hic dicitur et cetera
/ Sequitur actio sanctorum i. xxiiij
seniores / xxiiij cum exultationibus
iustorum / quia scilicet deus malos iudicabit
et bonos exaltabit / i. quia accepisti
virtutem dei / Et vij angelus
tuba cecinit i. vij ordo predicatorum
dulciter et terribiliter predicavit / Dulci-
ter quidem bonis / et terribiliter malis
Dulcedo enim in cantu / terror in
tuba est / [illegible] et isto
[illegible] procedente angelo dum per presentiam
de futuro prophetali [illegible]
Et facte sunt voces magne i. ex-
ultationes et laudes bonorum de
pace collata eius / et dampnatione
impiorum iuste reddita illis
/ De his duobus gaudebunt sancti
et laudabunt deum auctorem amborum
illorum / xl Ysa. l. Consolabitur
dominus Syon / i. ecclesiam / et consolabitur
omnes ruinas eius / Et hic dicitur
consolabitur propter tantum prosperitatem.
/ Et quia tempore antichristi sustinebat
ecclesia duplicem desolationem una
quia a multis reprobabitur / 2a quia non
faciet miracula / et ideo post mor-
tem antichristi tempore septimi angeli
erit duplex consolatio / scilicet pacis
redditio / et fidei multiplicatio
/ tunc enim multi iudei gentiles ad
fidem [illegible] id Ysa. xxi [illegible] mutatione
religione gentium / religione magis
Iacob ad dominum fortem / Mala-
chie / Ecce ego mittam vobis He-
lyam prophetam antequam veniat
dies domini magnus et horribilis
/ et convertet cor patrum ad filios
/ et cor filiorum ad patres eorum / et
post mortem eius multi gentiles
visa eius virtute / Cohac autem te-
manifeste habetur / quia habes unus de
duobus testibus [illegible] Io-
hannes [illegible] / Et vidi [illegible] Enoch
sit alter eorum / forte ego hic [illegible]

22 quod cum helya translatus est vivus in
paradysum. Sed aliqui dixerunt
quod moyses erat alter, quod conve-
niunt ex hoc quod duobus apparuit christus
discipulis in monte cum moyse
et helya, mathei xvii. Sed sancti magistri
consentiunt quod enoch erat alter
qui nondum mortuus est et cum helya
occidetur ab antichristo, sicut ioa-
chim dicit, cui iohannes consentire videtur.
Hoc quod hic dicitur de hiis duobus
in spiritu esse confirmatum non illud et
quod hii duo testes sunt duo or-
dines qui in fine mundi sunt venturi,
et due olyve et duo candelabra
domini, quia et oleo caritatis ardebunt
et splendore sapientie lucebunt. Cla-
vem duorum ordinum religiosorum ob-
stare in conspectu illius principis qui
tunc erit. Sicut moyses et aaron
steterunt coram pharaone qui erat
dominus terre egipti, et petrus et
paulus coram nerone qui erat
imperator tocius orbis. Qui ha-
bent potestatem claudendi celum
ne pluat diebus prophetie eorum, quia
ipsi spiritualia verba scripture abscon-
dent indignis, et predicacionum et
doctrinam hereticorum cessare facient
ita ut docere et predicare publice non
audeant, sicut faciebant ante ad-
ventum illorum ordinum. Et convertent
aquam in sanguinem, id est doctrinam
hereticorum esse mortiferam ostendent,
et non solum hereticorum doctrinam esse
mortiferam ostendent, ymo et
philosophorum que plena est vanitate, et
scientias seculares que sub abusu ple-
ne sunt cupiditate. Percucient terram
omni plaga, quia terrena et car-
nalia corda hominum omnibus modis plagas
mundi percuciunt, quibus illi qui ve-
lamen habent tamen oculos per se
videre non possunt. Cruciabuntur et
populi a gestu eorum vel quia prophetabunt

pluviam ne descendat diebus suis, 23
vel quia multorum scientiam et doctri-
nam que putatur esse utilis ostendent
esse carnalem, ita ut non sit sa-
lutis sed mortis et perdicionis sed
omnibus utentibus ea. Et hac de
causa propter odio habebantur. Et in fine
quia habundabit magis cupidi-
tas et refrigescet plus caritas,
tunc multi insurgent contra eos
in disputacionibus scripturarum sed non
prevalebunt, quia ignis exiet
de ore eorum, id est spiritualis doctrina
caritate et sapientia exiet plena
qui destruet et confundet
inimicos eorum. Cum autem dicitur quod
finito testimonio eorum ascendet
bestia de abysso que faciet
bellum contra eos et vincet et occi-
det eos, hoc sonat quod in fine mundi
rex ipsius assistentibus pseudo
prophetis qui cupiditate terrenorum
ei favebant incipiet dispu-
tare de fide christi et quos poterit
attrahet ad perfidiam suam vel
donis vel minis vel tormentis
vel deceptionibus. Cum item dicitur
quod corpora eorum iacebunt inhumata
tribus diebus et dimidio in plateis
civitatis magne que spiritualiter vocatur
sodoma et egyptus, hoc sonat quod
occisi a bestia id est a rege im-
pio predicatoribus veritatis in mundo
et magis in illis qui sunt platee
civitatis id est lata via vadunt que
ducit ad perdicionem, morien-
tur omnes spirituales et testimonia
veritatis que sunt per eorum scientiam.
Cum mortuo domino sol obscu-
ratus est, sed eo resurgente multa
corpora sanctorum qui dormierunt
surrexerunt et apparuerunt multis
in sancta civitate, sic testimonia veri-
tatis prius occulta malis domino re-
surgente revelantur in ecclesia multis.
Cum item dicitur quod predicantibus spiritus

cu scbi

niter in eos et stabunt super pedes
suos. hec est quia mox ut sit occi-
dium antichristi liberabuntur et que prius
habebant corporalia que cadere po-
terunt virtute dei fient spiritualia
que cadere non possunt. sequitur prius.
Quod item dicitur quia in illa hora fac-
tus est motus magnus et decima
pars civitatis cecidit et occisi sunt in
terremotu nomina hominum sep-
tem milia et reliqui in timorem missi
3a — sunt. hec est quia in hora ultime persecutionis
multi de clericis et multitudo
innumera de laycis qui septeno
numero censentur seducti cadent
a fide in celo id est in ecclesia que tunc
maxime celestis erit ammissa
Continuatur littera: facte sunt vo ces magne — tua. voces dico dicentes factum
est regnum huius mundi id est in quo
longo tempore regnavit hostis antiquus
domini nostri et christi eius glo id est patris et
filii quorum ipse sunt regnum
huius mundi non per potestatem sed tamen dis-
pensatorum quia fraudulencia et semi-
tia diaboli que diu regnavit in
mundo penitus deficiet et deus
in suis fidelibus in tranquillitate et
pace perpetua regnabit. unde sequitur
Et regnabit in secula seculorum
id est in eternum. unde Danielis vii ubi agitur
de eadem materia dicitur: Suscipient autem
regnum dei altissimi sancti et
obtinebunt usque in seculum regni
et seculum seculorum. Aliqui libri
habent Amen sed non est textus quomodo est
glo. — intelligendum. quia omnia predicta
firma et vera. Nota quod mundus tribus
modis accipitur. Primo mundus hec
cuius deus creator est et salvator
scilicet universitas rerum. De quo dicitur
Jo. i. In mundo erat et mundus per
ipsum factus est. Alio modo mundus cuius
deus redemptor est et salvator
scilicet universitas fidelium. De quo
Jo. iii. Sic deus dilexit mundum
ut filium suum unigenitum daret.

Tertio modo mundus est cuius dya-
bolus eius dyabolus princeps et rector est
scilicet universitas malorum qui mundum
istum plus debito diligunt. De quo
Jo. xiiii. princeps mundi huius ejicie-
tur foras. i. Jo. ii. Filioli mei
nolite diligere mundum nec ea que
in mundo sunt. primus mundus numquam est
dyaboli sed semper dei et filii sui. secundus
et numquam dyaboli per dominationem
sed divina dispensatione ei expo-
natur in parte ad excitationem. huius
mundi regnum tunc perfecte fiet dei
quando omnes exterminabuntur potestates dyaboli
et apparebit potestas christi. Tertius mundus
est dyaboli quo ad vexationem et
seductionem et pene non solum sue ef-
fectus sed tamen dei est quo ad pene
retributionis ordinationem. Continua
enim dei bonitate fit ne malum
quod ab ipso non est ortum numquam
dimittat sub se inordinatum.
Et xxiiii^or seniores. hic agitur
de gratiarum actione sanctorum pro de-
sua liberatione et glorificatione et
dyaboli et suorum condempnatione. unde dicit
et xxiiii seniores id est universi pre-
dicatores et doctores et ecclesie
rectores tam novi quam veteris
Qui in conspectu dei sedent. Active
qui semper quod domino conspectui
placeat considerant et intendunt
per meditationem cordis. unde in quarta [?]
Et passive quia et ipsi et facta eorum
a domino approbantur per eos exultet
iusti in conspectu dei. Dominum autem sedebunt
iudices super ipsorum. i Cor. xi.
Si nosmetipsos iudicaremus. Vel reges
proverbia xx. Rex qui sedet. Vel
episcopi id est super intendentes. Actuum xx.
Attendite vobis. In sedibus suis
id est in ecclesiis sibi commissis vel in offi-
ciis suis vel in premiis suis. Vel
sedent id est sedebunt in sedibus suis
id est thronis. De quibus dicitur Mathei xix
Vos qui secuti estis me sedebitis etc.

26 c 11

Ceciderunt in facies suas i. intus
considerantes conscias suas
se humiliaverunt, nichil sibi merito
sed totum deo attribuentes, glo-
riam. In faciem cadit, qui in hac vita
culpam suam agnoscit et eam peni-
tendo diluit. Retro cadit qui
in hac vita repente cadit et ad
que supplicia ducatur nescit
sic cecidit Hely ut dicitur i Regum iiii.
Sic omnes reprobi unde prouerbia iiii.
via impiorum tenebrosa nesci-
unt ubi corruunt. Et adoraverunt
deum omnia sua ei attribuentes
dicentes corde ore opere que est
dicendo Gratias agimus tibi
cui soli debetur honor et gloria
ut dicitur i Thimothei i et ultimo. Domine omnium
qui sumus deus quem colimus
omnipotens quem timemus vel domine qui
nos liberasti deus qui nos creasti
omnipotens qui nos iudicabis Qui
es immutabilis et qui eras olim
tunc despiciebaris Non dicit et qui
venturus es quia hic agitur de fine
mundi unde apparebit iam in esse
vel statim venturus Quia accepisti
hic omnia que gerenda sunt agende
quia scilicet bonos liberavit et malos
dampnavit quasi diceret merito gratias
agimus quia dignus es Quia accepisti
virtutem magnam ecclesiam
congregando, a morte resurgen-
do, discipulos virtute ex alto
erigendo, malos dampnando,
bonos glorificando. Et regnasti
i. tuos a dyabolo defendisti, et
tuo imperio subiecisti, et irate
sunt gentes i. mali gentiles viden-
tes videntes regnum christi surgere
et elevari et suum deprimi sic
herodes audito quod natus esset
turbatus est et omnis iherusalem cum illo
ut dicitur Matthei ii ubi dicit glossa Rege
celi nato rex terre turbatur
quia nimirum terrena altitudo confunditur

cum celestis celsitudo aperitur. Et
advenit ira tua i. iusta
vindicta que et omnibus est abira
vel cum ira frequentissime ibi pro
in deo accipitur sed pro eo tranquillitate
unde sapientie xii tu autem dominator vir-
tutis cum tranquillitate iudicas
Et advenit tempus mortuorum
i. oportunitas iudicandi i. separandi
post mortem bonos a malis.
De quo iudicio dicit psalmus Iudica
me domine et discerne causam meam de gente
non sancta ab homine iniquo et doloso eripe me
Matthei xxv. Congregabuntur an-
te eum omnes gentes et separabit eos ab
invicem et reddere mercedem servis tuis
prophetis i. predicatoribus et prelatis
providentibus et providentibus et
aliis in futuro et sanctis i. pauperibus
vel omnibus in baptismo sanctificatis
et timentibus filialiter nomen tuum
i. te nominabilem pusillis et
magnis quasi diceret non solum maio-
ribus reddet mercedem quando tempore
advenit sed omnibus fidelibus qui
laborant in vinea sua Matthei xx.
voca operarios et cetera per eum dedit
dilectis suis sompnum vel sic
tempus advenit reddendi mercedem
i. premium laboris et servicii sui
servis suis scilicet patriarchis et mar-
tiribus i. confessoribus qui fuerunt
magni dignitate caritate et fide
unde Ecclesiastici xliiii. homines magni
virtute et prudentia sua preediti.
Et iam tempus advenit exter-
minandi et eliminandi a regno
eos qui corrumperunt terram i. corpus
suum male vivendo et aliis
malum exemplum dando. Et certe
de septimo angelo scilicet extermi-
natio malorum in fine mundi
De quo dixerat supra eodem Ve
xii abiit et ecce tercium veniet
cito Quia multi sunt qui non credunt
quod ita cito debeat venire quia vera
si crederent aliter viverent et alibi

28 edificaret et thezaurizaret siquidem
thesauros ubi se maximos in perpetuum
sperauit. Secundo quia hic diu manere
sperant ideo hic edificant et thezau-
rizant contra quos dicit dominus Mathei vi. No-
lite thezaurizare uobis thesauros
in terra ubi erugo et tinea
demolitur ubi fures
ad literam uel parietes uel parapes
effodiunt et furantur. thezaurizate
autem uobis thesauros in celo ubi neque eru-
go neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt.
Job xxvii. Diues cum dormierit
nichil secum auferet aperiet oculos
suos et nichil inueniet quia nichil premisit
unde sequitur ibi. apprehendet eum quasi aqua
inopia. ps. Dormierunt sompnum
suum et nichil inuenerunt omnes uiri diuitiarum in manibus suis
scilicet quia non posuerunt in manu pau-
peris qui portassent eis in celum. Ideo
dicitur Eccl. xi. mitte panem tuum
super transeuntes aquas scilicet pauperes
peregrinos quia post multa tempora inue-
nies illum. Luc. xvi. facite uobis
amicos de mamona iniquitatis
ut cum defeceritis recipiant uos in eterna tabernacula.
Ja. v. Agite nunc diuites plora-
te et ululate in miseriis uestris que
aduenient uobis diuitie uestre
putrefacte sunt et uestimenta uestra a
tineis comesta sunt aurum uestrum et
argentum eruginauit et erugo
eorum in testimonium uobis erit et man-
ducabit carnes uestras sicut ignis.
thezaurizastis enim uobis iram in no-
uissimis diebus qui ueniat cito
Johel i. A a a diei quia prope est dies
domini et quasi uastitas a potente ueni-
et. Deut. xxxii. iuxta est dies
perditionis et adesse festinant tempora.

C xii

Et apertum est templum. Hic
incipit iiii visio que agit de
pugna ecclesie cum dracone et
familia eius in qua continetur persecutio ipsius

ecclesie primitiue designate et
satis competens est ordo visionum
prima enim continet correctionem
ecclesie generalem et est argutiua pro cor-
rectione vii ecclesiarum asye monens
ad penitentiam per affectum doloris. 2a
est consolatoria per reuelationem misteriorum
et apertionem sigillorum in secretorum
ueteris ecclesie mouens ad amorem
per affectum gaudii. 3a est cominatoria
per clangorem angelorum et dampnationem
reproborum in vii ordinibus mouens
nos ad timorem per affectum timoris
4a est exhortatoria ad pugnam
et victoriam mulieris et inuitat
nos ad victoriam per affectum spei.
Unde prout iste iiii visiones iohannis
generant iiii affectiones sic ordinatas
ordinat. Primo dolorem peccatoris
2a gaudium de beneficiis 3a timorem
de penis 4a spem de victoria obti-
nenda. Post istas iiii visiones respiciunt
ulterius statum ecclesie tres ultime
que sequuntur. hac respiciunt finalem
statum. De quo statu aliquid dictum
est in apertione quinti et sexti et septimi
sigilli. Et iiii est ad quam duplex de-
scribitur pugna. Prima pugna
mulieris cum dracone et
hic post in xii et xiii capitulo. Siquidem
hec visio continet tantum ut dictum
a principio scilicet xii xiii xiiii. Primum
istorum trium capitulorum agit de persecutione
ecclesie sub persecutione dyaboli que
persecutio incipit a principio mundi
2m agit de persecutione eiusdem sub perse-
cutione antichristi que erit circa finem
mundi 3m agit de amplitudine dei
in persecutione ecclesie contra tyrannidem antichristi
Hoc autem primum capitulum diuiditur in duas
partes in prima describitur pugna mulieris
et draconis in celo ubi continetur per-
secutio ecclesie sub aperta persecutione
dyaboli in 2a parte describitur pugna
mulieris et draconis in terra ubi
continetur persecutio ecclesie sub aperta
persecutione principis et propter quod dicitur dico

2 Itē pma ps huius cap ctz qnqz
pm̄ ē descriptō mulieris ibi Et mu-
lier amicta zm̄ descriptō draconis
ibi Et uisū ē aliud signū zm̄ est
pugna draconis ɔ̄ mulierē ibi
Et draco stetit xm̄ ē adiutoriū
mulieris a deo ibi Et datū est plu-
rimū ē uictō mulieris i ptoc
dyab ibi Et ptus ē draco. Cū uo
qm̄ po uisio po quodda amb
quod cotinet tam ſ templi ap.z
arche uisionē acris imutacōz
Dt go Et apertū ē Copulatia
ɔiūctō innuit qz h̄ uisio depēdz
a pcedētibz Vn̄ z duo ponūr
hic quorꝫ vnū ptinet ad zam
uisionē ſ apcō templi Aliud
ptinet ad tcia uisionē ſ acris
imutacōē Et z exp̄s uij qz hec
ṁ uisio nō incipit hic ꝫ inf
ibi Et signū magnū Sz hec que
ondūr hic ibi ptinet ad zaz
z zaz uisionē nō ondūr uisi
nīs ptinet ad pfctū ecce
qm̄ dcima hic thac uisio-
ne posſ tn̄ ɔcedi qz hec uisio
uisio incipit ibi Et signū mag
appuit i celo qz ibi incipit
tctac de pfcū ecce z ea que
ppoūr ſt qſ ɔtinuatia istius
uisiōis ad alias pce tebz Dt go
Et apertū ē templū dei i celo
ſ manifestatū ē mistiū x
latens pus i scptā Nomine ei
celi intellr scptā hūs liñaia
Luiare magnū ē testa tū
luiare mīg uctꝫ est testa tū
Stelle stōꝫ expones ul sin
sincij or ptes celi ſ oriens
occidens aust septētō ſ em or
mōi exponendi ſ. hystoricꝫ
allegoricꝫ tropologicꝫ ana-
goricꝫ In h̄ celo fuit clausū
templū qm̄ diu mistū latuit
sub figuris Sz apertū qm̄ vite
veniente i mediū recessit
// figura

Sic euanescūt tebe auora as- 3
cēdēte Et dehc celo dr̄ i ps
extēdēs celū sicut pellem
ſ scptura dilatās p mltap re
expoñ Vn̄ Dan xij ptñsibt
plimi z multiplex erit scia ſcz
at secutū sit apcōm tēpli i
celo ſ patefca uite i scpta
ont Et uisa ē archa testa ti eius
i xpc z sacrameta ipi9 que ta
diu latuerat sub figuris
i templo eius ſ i ecca ul i scpta
Vn̄ moiente xpo scissū est
ueli templi z tūc amotū ē
uelamē figurarū z uitas pa-
tefta Bz pt ita dr archa qz
ta hmōi i se uacit que fuīt
i archa figalr Ibi cū fuīt
tabule testa ti virga aarō
vrna aurea plēa manna
celesti Et i xpo ſt tabule tes-
tamēti qz de pre nob fidele
testamētū tulit z de nobis
pri Vn̄ Ap̄ qui ē testis fidelis
pmogenit9 mortuorꝫ Alibi
scrīt Job xvj qm̄ dus ecce i
celo testis meus z ɔscius meus
i excelsis It ē i eo fuit uirga
ſ recta disciplīa Vn̄ psalm9
Disciplina pac nre sup eū
ē eius liuore sanati sum9 De
qua uirga dr̄ ps virga tua z
bac. t. ic It ē i eo fuit urna
aurea plena manna ſ celi
doctrina dulci ɔsolōe plēa
Colo. ij i quo sūt omēs thauri
sapiet scie dei absconditi
i quo hitat omis plenitudo
diuit i corpo It ē i eo ſt ta-
bule testi qz ipe ē nob erudicō
z fōr vincēdi It ē uirga qz nob
corrigit z diligit Vn̄ ps virga
dn̄tōis iūr. vc. It ē manna
qz nob ɔsolar cū tribulamr
ij Cor j Deus tocius ɔsolōis
qui ɔsolā n. i oi t. Nota ē noīe
celi sēr ecca ps ul Celum

sedes est. Et posuit dominus in celo sex
luminaria sua. luminare maius
i. maiores prelatos. et luminare minus
i. minores prelatos. et stellas i.
singulos fideles. unde phil. ii°
inter quos lucetis sicut luminaria in
mundo verbum vite continentes.
Ezech. xliii. Tu fili hominis ostende tem-
plum domui israel et confundantur
ab iniquitatibus suis. Et templum
apertum fuit in celo i. in ecclesia. primo per
angeli denunciationem luc. ii.
Annuntio vobis gaudium magnum
quia natus est nobis hodie salvator qui est christus dominus.
Secundo per magorum adorationem et stelle
demonstrationem. math. ii. stella quam
viderant magi in oriente antecedebat eos donec ve-
niens staret supra ubi erat puer. quod dicitur hic est
quem querebant et statim intrantes ado-
raverunt. Tertio per sanctam conversationem et
miraculorum operationem. Jo. ii°. hoc fecit
initium signorum ihesus in chana
galylee et manifestavit gloriam
suam. Quarto per crucifixionem et lateris
apertionem. Jo. xix. unus militum
lancea latus eius aperuit et fluxerunt
sanguis et aqua. Quinto per resurrectionem et
apostolorum eruditionem. luc. xxiiii°.
Aperuit illis sensum ut intelligerent
scripturas. Sexto per ascensionem et spiritus sancti
missionem. Act. i. videntibus illis
elevatus est. Septimo per apostolorum predicationem
que tota est de christo manifestatione
math. ult. Illi autem profecti predicaverunt ubique.
Per te nomine arche debet accipi intel-
ligentia sacre scripture ubi sunt tabule
i. duo testamenta et virga i. ve-
teris testamenti duricia et manna i.
novi testamenti dulcedo vel virga
iusticie et manna misericordie. Dicit ergo Et
apertum est templum in celo i. mani-
festatus est christus in ecclesia quam iudei
et gentiles et alii infideles
negant adhuc esse dominum et visa
est archa testamenti eius in templo eius
glo. i. ... sapientia dei et intelligentia scripture

manifeste visa fuit in christo. luc. x.
qui aperuit librum et legit. Et eo
Et math. v. qui aperuit os suum dicens
beati pauperes etc. Iste apertum est tem-
plum in celo. glo. i. datus est spiritus sanctus
in christo per quem misteria ecclesie sunt re-
velata fidelibus. et visa est archa
testamenti eius in templo. glo. i. data est
intelligentia misteriorum christi et ecclesie
eius. Et facta sunt fulgura i. mira-
cula. et hoc vetus erat in principio
ecclesie novelle que magis indige-
bat potu lactis quam solido cibo.
Visio enim miraculorum fuit quasi
potus ducens eos ad predicationem per
inducens eos ut sic fieret eis in-
cinctum. Et dicuntur miracula fulgura
propter stuporem propter splendorem propter
fetorem propter sectionem propter ustionem.
Sunt enim talia genera fulgurum quedam
sunt secantia quedam fetentia quedam
urentia. et miracula primo secabat
quia videntes a paganis et infidelibus
separabat. postea fetebat quia
peccata que prius placebat fetere et
displicere faciebat. deinde ure-
bat quia in amorem dei accendebat.
Et voces i. laudum consonancie
quia visis miraculis collaudabant
deum et benedicebant. Et terremotus
i. terrenorum quidam enim ad fidem
quidam ad iram movebantur.
Jo. vii. Dissensio facta est in turba
propter eum. Et grando magna i. persecucio
magis malorum que incedebat per
dicacionem intollerabilem et multo grandior
persecucio grandinis quia sic grando
in casu suo frangit segetes arbores
et ledit primitias et tamen postea liquefacta
humectat terram et uberem red-
dit. Sic persecucio novellos
in fide frangit et tamen eciam
reddit fecundam quia ex ea tribulatione
augetur virtus et caritas eorum. unde ps.
in tribulatione dilatasti me. Exo. i.
quanto magis affligebant filios israel
tanto magis multiplicabantur.

c 12

b Et facta sunt fulgura i. eruditiones
et voces i. admonitiones, et ter-
remotus i. admirationes et grando
magna i. increpationes de omni
habitu e sup vanitate. c Et signum
hic incipit agere de pugna
mulieris et draconis i. ecclesie et
dyaboli que ab ipso ortu ecclesie
incepit, per quod armat et
animat fideles ne deficiant in
tribulatione sed confidant in domino cuius
auxilio superabunt, sic mulier
ista si tamen ei assimilentur. propter quod
describitur ipsa mulier secundum statum et
habitum unde dicit et signum magnum
i. magne significationis apparuit in
celo i. in ecclesia militante que virtus
erit in triumphante, hoc autem fuit
signum mulier amicta sole
i. ecclesia christo inuita de qua in ad gal
iii. quicumque in christo ihesu baptizati
estis christum induistis i. mores
et virtutes eius. sed paupertate vili-
tate humilitate tectus ideo dicitur signo
dei luc ii. Et hoc erit vobis signum
invenietis infantem pannis involutum in presepe pan-
nis per infantem sed per humilitatem
per presepium vilitatem per pannos
paupertatem. Sed de hoc signo dicit
symeon ad mariam eodem capitulo.
Ecce positus est hic in ruinam et in
signum cui contradicetur. Item mulier
amicta sole i. ecclesia circumdata
fervore tribulationis quando sol
intelligitur, unde post de christo in sole
posuit tabernaculum suum i. tribulationis
fervore. Et merito quia sicut sol
illuminat mundum et desiccat lutum
Sic tribulatio illuminat intellectum et desiccat
peccatum. ysa xxviii tamen sola
vexatio dabit intellectum auditui.
Ier. vi secundum aliam translationem per omne
flagellum erudieris ierusalem.
Ecclesia non dicitur mulier propter plures
fecunditatem et subitam humilitatem.
Ephe. v. ut ecclesia subiecta est christo
ita et mulieres viris suis in omnibus.
Item mulier amicta sole i. ecclesia
induta caritate et cognitione.
Sol enim calorem habet in quo caritas
designatur et splendorem in quo sit
cognitio. Et ista duo vestiunt
ecclesiam. prov. xxxi omnes domestici
eius vestiti sunt duplicibus. et
luna i. mundi prosperitas que
crescit et decrescit sicut luna
Ecclesiastici xxvii homo sanctus in sapientia manet
sicut sol stultus i. mundus sicut luna
mutatur. Sub pedibus eius i.
sub affectibus eius quia licet ecclesia tempora-
libus sustentetur tamen non afficiat
ea, unde Cant. ii leva eius sub ca-
pite meo et dextera illius amplexabitur me,
Cant. v. lavi pedes meos
quomodo inquinabo eos. Item luna
sub pedibus eius i. mundus sub
prelatoribus qui sunt pedes ecclesie
quia portant et sustentant ecclesiam
De quibus Cant. vii quam pulchri
gressus tui in calciamentis filia
principis i. ecclesia filia christi ysa lii
quam pulchri super montes pedes annunci-
antis montes dicuntur quia totum mundum
conculcant et contemnunt Deut.
viii Omnis locus quem calca-
verit pes vester vester erit. Et in capite eius
corona aurea stellarum xii i.
in circuitu ecclesie xii apostoli quibus
quasi stellis xii illuminata quasi xii
margaritis ornata cognoscitur.
Ipsi enim hostes ecclesie vicerunt
ipsi ecclesiam ornaverunt, ipsi quasi
precipui milites in capite exer-
citus positi sic stelle in firmamento
celi in nocte adversitatis luxerunt
et totum mundum illuminaverunt, unde
Mathei v. vos estis lux mundi. Ba-
ruch iii Stelle dederunt lumen
in custodiis suis. Thomas in
india maiori Bartholomeus in
india minori. Symon et iudas

8 ipsyda. philippus in samaria.
matheus in ethyopia. mathi-
as in allexandria. Johannes in
asya. Andreas in achaya.
Duo iacobi in iudea. petrus
in capadocia. paulus in grecia
et tandem petrus et paulus in
ytalia. In hiis regionibus predi-
caverunt et miracula multa fe-
cerunt apostoli et sicut stelle de-
derunt lucem in custodiis suis
et letati in tribulationibus suis
et vocati sunt a christo ad istud
officium et dixerunt assumus
et luxerunt ei cum iocunditate qui
fecit eas. Dicuntur ergo stelle quia mun-
dum adversitatis nocte illuminaverunt.
Item quia in christo qui in firmamento fixi
[illegible] Unde Judicum v. Stel-
le manentes in ordine suo et
cursu adversus sysaram pugna-
verunt id est contra dyabolum qui nititur nos
excludere a gaudio paradysi.
Hii dicuntur corona quia undique am-
bierunt et munierunt eciam
et christum id est sponsam et sponsum Cantici
iii. En lectulum salomonis am-
biunt lx fortes ex fortissimis
israel omnes tenentes gladios
et ad bella doctissimi. Job
xxix. Cum sederem quasi rex circum-
stante exercitu eram tamen meren-
tium consolator. Vel rex qui sedet
in corona turba cinctus duodena.
Item quia per eos vincit christus mundum.
Unde Abacuc iii. dicitur circa [?] deducet
me super excelsa mea victor.
Excelsa enim fuerunt apostoli etc.
quia suas victorias non sibi sed christo
attribuunt. Unde Job xxxviii.
Numquid mittes fulgura id est apostolos
choruscantes miraculis et ibunt
et revertentes dicent tibi assumus
id est totum quod fecimus tibi attribuimus.
Item in capite eius corona stellarum
xii in mente luminositas fidei xii

articulorum qui per xii lapides 9
designantur quos Josue accepit
in alveo yordanis id est in baptismo
Josue iiii. Item in capite eius corona
stellarum xii id est virtutes et ornatus
xii fructuum spiritus sancti. De quibus Gal. v.
Fructus autem spiritus est caritas gau-
dium pax modestia pacientia
benignitas bonitas longa-
nimitas mansuetudo fides
continencia castitas. Item in capite
corona stellarum xii id est in mente eius
species xii gaudiorum. Quorum
primum et precipuum est de plena cog-
nicione quia sciet tunc omnia unde
id est i. Cor. xiii. Nunc cognosco
ex parte tunc autem cognoscam
sicut et cognitus sum. Secundum est de
plena dilectione tunc enim plene
diliget unusquisque deum et proximum
si gratuitum sum unde ysa. xxxi.
Dixit dominus cuius ignis in syon
et caminus in ierusalem. Tercium est de firma
comprehensione. De qua Cant. iii.
Tenui et non dimittam illum.
phil. iii. Sequor si quo modo com-
prehendam in quo comprehensus sum a
christo ihesu. Et hec tria pertinent ad tres
dotes anime. Quartum est de corporis
claritate. De quo mat. xiii. Fulge-
bunt iusti sicut sol ^ et tamquam scin-
tille in arundineto discurrent.
Quintum de corporis subtilitate quod
et notatur ibi quia iusti dicuntur ful-
gere sicut sol. sicut sol enim radius penetrat vitrum et cristallum
sine corporis lesione quod et notatur
ibi quia dominus ianuis clausis
intravit ad discipulos Jo. xx.
Sextum est de corporis impassibilitate.
De qua dicitur i. Cor. xv. Seminatur
corpus in infirmitate surget in
virtute. Hec tria pertinent ad stolam
corporis. Septimum est de pacis tranquil-
litate. De quo ysa. xxxii. Sedebit
populus meus in pulcritudine pacis

^ Quintum de corporis agilitate. Sap. cap. 3.
fulgebunt et tamquam [?] 20

10 Nonu e de gla et mag et no
societate De qua dr Ap xiiij
Ecce agnus stabat sup monte
syon et cu eo C xliiij m
habentes nomen patris et no eius
scriptu i frontibus suis Et ibi hij
sunt qui cu mulieribus no sunt
coinquinati virgines eni sunt et se
quuntur agnum quocumque ierit. hij empti sunt ex ho
minibus deo et agno. Et in ore eorum non est inve
ntum mendacium. sine macula sunt ante tronum dei
Decimum est de loci amenitate et
cum locus ille luminosus spaciosus
delicatus suavis et mundus
De primo dr Apoc xxi Civitas
no eget sole neque luna ut lu
ceat in ea nam claritas dei il
luminabit eam et lucerna eius est
agnus De 2o dr Judit xviij
In deliciis paradisi fuisti. De
Intrabimus ad secundos in re
gionem latissimam De 3o dr Eze
xxviij In deliciis paradisi
fuisti De 4o dr Apoc xxi Abstergit
deus omnem lacrimam ab oculis
eorum et mors no erit ultra neque
luctus neque clamor sed neque ullus dolor quia priora abierunt
De 5o thob xiij Ex lapide
candido et mundo omnes platee
eius sternentur Apoc xxi platee civi
tatis aurum mundum tamquam vitrum
perlucidum Omnia ista tangit
apostolus gal iiijo ubi dicit Que
sursum est Jerusalem que est mater nostra
Locus enim sublimis et clarus
et delicatus et spaciosus et sanctus
et mundus convenit Undecimum
est de statu immutabilitatis De quo
ps Jerusalem que edificatur ut civitas cuius
participatio eius in idipsum Jac i Apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio
Duodecimum est de securitate De
qua ysa xxxij Sedebit populus
meus in pulcritudine pacis in tabernaculis
fiducie in requie opulenta ps

12
Lauda Jerusalem dominum Cum confor
tavit seras portarum tuarum Et in capite eius corona
stellarum xij i. in nobiliori et
dignior parte eius decor virgi
num cum sunt coniugati postea
aliquantulum alius vidue sed
omnes sunt virgines que vite duo
denarium numerum comprehendunt
et super decalogum addunt dupli
cem castitatem mentiorem et exteriorem
Dum et stelle virgines que sicut
stelle celum decorant ita virgi
nes ecclesiam unde Eccli xliij
Species celi gloria stellarum Et
in utero habens i. in mente filios quos
parere desiderat s. fide imbuere
et caritate perficere et clamabat
parturiens i. parere desiderans
et ad partum laborans orabat
et predicabat et cruciabatur
vigilando orando predicando
ieiunando ut pariat xo fi
lios multos Et filios cotidie
parit ecclesia sponso suo non tamen sine
dolore et cruciatu quia patitur
ab eius devictoribus et a seipsa
carnibus et afflictionibus ieiunando
orando predicando discurrendo
sicut sciunt illi qui hoc experimento
didicerunt Sic faciebat apostolus
i Cor ix Castigo corpus
meum et in servitutem redigo ne cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar Sic
et faciebat ipse xo dominus qui
circuibat totam galyleam
docens Sic facit ecclesia Jo xvj
Mulier cum parit tristitiam habet
ysa xxxvij Venerunt filij usque
ad partum et virtus non est pari
endi Et gal iiijo filioli mei
quos iterum parturio donec for
metur xo in vobis Signum magnum
apparuit mulier amicta sole et cetera
Secundo non habet tamquam signa fuit ipsa
die assumptionis virginis gloriose quantum est
corporis sui glorificationem quia non
fuit nulla amicta sole i maria 11

12 induta corpis glificacoe q co
sistit i iiij or dotibus eius clarite
agilite subtilite inpassibilite
que omnia i sole sunt Radius ei
solaris clarus e Item est agilis
vnde subito uolat ab oriete i
occidete Itm subtilis e qr intr
uitrum sine eius fractone Itm est
inpassibilis qr nec gladio nec la
pide ledi potest hoc dicit dns Ma xiij
fulgebunt iusti sicut sol Bnl
cruus erit splendor marie qui
solis splendorem hebit lux cor
pus Ite ysa xlix dicit dns Da
bo ei corona p tinere glam aie
p humilitate pucie et oleu gaudij
stola seu glam corpis vnde
gaudium eius p luctu Oleu eni
formatum e seu mitigatum dolo
ris Ite quod sunt inpassibilitas
Ite penetrum est p quod sunt subti
litas vnde leue est et supe
natat p quod sunt agilitas Item
lucidum est p quod sunt claritas et
cibus luis Maria no dicitur mlier
vi sexus discrecione no corrs
destructione Ite plus fecundite
no metus fragilitate ipe xps
uocat ea ut mulierem Jo xix
Mulier ecce filius tuus qui pendz
i cruce Ite Jo ij et hic mt et mlr
Nondum enim uenit hora mea
ut ordinatum q a te heo Ecci
xxvi Sicut sol oriens i
mundo i altissimis dei Sic
mlier bone species i ornamentu
domus sue v sicut oriens i
alto exsurgens illuminat mundu Sic
maria hodie ascedens illuminat
celum quod e domus dei et filij
eius est qua domo masiones
multe sunt ut dicit Jo xiiij
quarum pulcriorem et altiorem
elegit et nobiliorem maria
Vnde ipa met dicit Ecci xxiiij

Cum cedrus exaltata sum i libano 13
Cedrus sup omnes arbores ex
altatur Sic maria sup omnes crea
turas exaltata e i celo ps ex
altata e magnificencia tua sup
celos i maria te magnificas
sup angelos Ite dicitur maria amic
ta sole i die assumpcionis sue i
circudata scorum congregacione
qui cum xpo venit ei obuiam
et cum magno gaudio deduxit i
celum Item Nm x Eleuata e
nubes i virgo maria et psti sunt
filij isrl p turmas suas ea co
mitando Turma angelorum vna
turma patriarcharum scda turma
pphetarum tercia turma aplorum iiij
turma martirum v turma confessorum
vj turma virginum vij Leuitici xx
ca sunt spes ut ipa dicit Ecci xx
Radicaui i ppo honorificato et
i partes dei mei hereditas illius
et i plenitudine scorum detencio mea Ite i eodem
i duo honorabor et i medio ppi sui
glorificabor et i ecclesiis altissimi
aperiet os suum et i conspectu uirtutis illius
gloriabitur et i medio ppi sui exaltabitur
et i multitudine scorum admirabitur
et i multitudine electorum habebit laudem
et inter benedictos benedicetur Hoc tem
elegantr figuratum fuit ij Reg vj ubi dicit
Abijt dauid et adduxit archa
dei de domo obededon i de
mundo i ciuitatem dauid cum gaudio
et erant cum eo vij chori de quibus
predictum est i turme vij s angelorum
patriarcharum pphetarum aplorum
martirum confessorum virginum Et mt
quos dignior et excellentior
fuit et e beata virgo maria Vnde
ipa dicit Ecci xxiiij In omni
gente principatum tenui i mundo
et adhuc teneo i celo q ipa sedet
iuxta filium suum q e rex celi et
alij omnes inferius Vnde iij Reg ij
Surrexit rex i occursum eius

18 adorauit quam ea et sedit super tronum
suum. Porro quorum est thronus
mm regis que sedet ad dexteram
2m eius. 2m est omnibus defectibus et imperfe-
ctionibus depositis. Tunc enim deposuit
beata virgo omnem defectum et perfecta est
omni bono / quod notatur in et luna sub
pedibus eius i. omnibus defectibus et im-
perfectionibus. Vnde tunc potuit dicere beata
virgo Dominus regit me et nichil michi dee-
rit in loco pascue ibi me collocauit. Et quod mirum
de per rogauerat hec ipsa Canticorum primo
Indica michi quem diligit anima mea,
ubi pascas ubi cubes in meridie
i. in celo ubi est meridies i. consumata
sine obscuritate. Prouerbiorum xxxi Multe
filie congregauerunt diuicias tu
supergressa es vniuersas / et ideo
luna sub pedibus i. tota creata
mutabilitas quam triumphauit in glori-
a. Hester ii Ducta est Hester ad
3m cubiculum regis. 3m est plena
anime beatitudo que consistit in xii
gaudiis paradisi / que significantur in ultimo
per xii fructus ligni vite qui notan-
tur ibi et in capite eius corona stel-
larum xii i. in mente eius perhennitas
xii gaudiorum / quorum duo ori-
untur a deo scilicet gaudium de visione
diuinitatis / et gaudium de visione
4 humanitatis. Item alia duo a loco,
vnum de speciositate, aliud de spacio-
sitate. Item duo a consorcio vnum de
societate angelorum, aliud de societate
hominum. Item alia duo a mundo vnum
de pulchritudine creaturarum / aliud de
stabilitate creaturarum. Item duo ab inferno,
vnum ab euasione, aliud a clausione.
Item alia duo a se ipsa. Vnum de
stola corporis / aliud de stola anime.
4 Item signum magnum apparuit in ce-
lo i. in ecclesia. Mulier amicta sole
i. maria ornata clarissima et
altissima castitate. Clara quidem
et alta est castitas coniugalis si

bene fiat. Clarior et altior casti- 14
tas vidualis / clarissima et altissima
castitas virginalis. Vnde j Cor.
xv dicit quod alia est claritas solis
i. continencie virginalis, alia clari-
tas lune i. continencie vidualis,
alia claritas stellarum i. conti-
nencie coniugalis. Omnes habuit
beata virgo. Nam coniugata fuit,
vidua fuit, et virgo fuit. Ideo
ipsa dicit Ecclesiastici xxiiii In me
omnis gratia que coniugatarum et vi-
duarum et virginum graciam habuit. Porro 4
sol vii habet effectus qui omnes fuerunt
in beata virgine spiritualiter et specialiter.
Primus effectus solis est calefactio. Et 1
hic est donum sapiencie quo spiritus incales-
cat in amore dei. Ecclesiastici xliii.
Sol tripliciter exurens montes
i. excelsas mentes inflammans
tripliciter in amore scilicet dei sui et proxi-
mi. Vel in amore dei tripliciter ex toto
corde, ex tota anima, ex tota mente,
radios igneos exsufflans
i. calidas affectiones immittens.
ii Machabeorum i Refulsit sol qui prius
erat in nubilo et accensus est ignis
magnus. Experta enim gustans dominum
per donum sapiencie inardescit in
amore ipsius. Augustinus gustaui et
esurio et sitio, tetigisti me
et exarsi in pacem tuam. Ecclesiastici
xxiiii Qui edunt me adhuc
esurient. Secundus effectus est illuminatio 2
qui pertinet ad donum intellectus.
Ecclesiastici xliii Sol illuminans per omnia
respicit i. omnia respicere facit
in celo summa gaudia, in inferno
summa supplicia, in mundo pressuras
et angustias, in se ipso peccata et
negligencias. i Machabeorum vi Reful-
sit sol in clipeos aureos et in
[illegible] et resplendu-
erunt montes ab eis i. electorum
mentes. Tertius effectus solis est denudatio 3
quia facit vestes educere. Hoc ad donum

scientie

16 cōsilij refert / quod docet ve-
tem cōuersacōm ꝫ secularē uitā
deponē. Cant. j. Nolite me cōsi-
derare q̄ fusca sim / q̄r decolorauit
me sol / i. colorē pristine cōuersacōis
mee / mutare me fecit. Mt. xix. Si uis
ēē pfectus, vade ꝫ vende oīa q̄
hēs ꝫ da paupibus ꝫ veni ꝫ seq̄re me.
7 Scꝯ effectus solis ē solidacō / ꝫ hic
ad donū fortitudīs ptz / p qd
spūs solidat. Eccli. xxvij. Ho
scūs i sapīa manet / sic sol scꝫ
4 i. firmꝰ / Tcꝯ effectus sol' ē tēpa-
ure heiac regulacō / ꝫ hic ptz
ad donū sciē / p quod scimꝰ hij
cōuersari i medio puerse ꝫ puerse naco-
nis / ut dicit Aug. Vn̄ Phil. ij°. Si-
ne querela sitis filij dei i medio nacōis
praue ꝫ puerse / i mē quos lucetis
6 sicut luminaria i mundo. Ꝗꝯ effectꝰ
ē liquefactio / ꝫ hic ad donū ptz
pietatis / quo liquescit aīa i
cōpassiōm pximi. Exo. xvj°.
Cum incaluisset sol liquefiebat
mānā. Sap. xvj. Quod ab
igne nō poterat exterminari, sta-
tim ab exiguo radio solis
calefactum tabescebat / Ps. Fla-
1 uit spūs eius ꝫ fluent aque. Qꝯ effectus
solis ē desiccacō humorum / ꝫ
hic ad donū timoris ptz / quo
carnal' cōcupia desiccat̄.
Vn̄ Jac. j. Exortus ē sol cū ar-
dore ꝫ arefecit fenū, i. carnē,
q̄r omnis caro fenū ꝫ oīs glā
eius q̄si flos feni. Ysa. xl. Prou. xvj.
In timore dn̄i declinat oīs a
malo. Propter hos septē effcūs sol
dicitur Ysa. xxx. lux solis septē-
pliciter erit sicut lux vij dierū /
p hos vij effectus sol saluatoris
hostio dicitur j Re. xj. Cras erit
uobis salus cum incaluerit sol. /

ē sol qui nescit occasum. Vn̄ Ysa.
lx. Nō occidet ultra sol tuus. 11
Secundo Et luna sub pedibus eius
i. tēporalitas ꝫ omīs defectus. Sunt
aūt maiores que generant defcm boni
Primꝰ ē supbia. Ps. Inimici i. superbi
deficient fumantes i fumo de-
ficient. Ps. Defecerunt ꝫ defecerunt
Scꝯ ē impaciencia. Job iiij. Venit
sup te plaga ꝫ defecisti. Tcꝯ ē
auaricia. Ysa. xl. Deficient
pueri ꝫ labor abijt, i. auaricia
populus diligunt pōm tēpalium
qui regnum celorum. Qrtꝯ ē vanitas
glē. Ps. Defecerunt i vanitate dies eorum.
Ergo est maior quam defcm impedi-
untur. Primꝰ ē paciencia. Paciencia pfectum
opus ht ut simus pfecti ꝫ immacu-
lati i nullo deficientes. Scꝯ ē sperare
cōstans. Ysa. xl. Qui sperant i
dn̄o mutabunt fortitudinē, as-
sument pennas sic aquile,
current ꝫ nō laborabunt, ambu-
labunt ꝫ nō deficient. Tcꝯ est
memoria dominice passionis. Hebr.
xij. Recogitate eum qui talem
sustinuit a peccatoribus aduersum se-
metipsum contradictionem ut nō
fatigemini aīs uris deficientes.
Qrtꝯ ē desiderium petendi dn̄m.
Ps. In quirentes dn̄m nō defi-
cient bono. Gal. vj. Bonum em̄ fa-
cientes nō deficiamus / tpe em̄
suo metemus nō deficientes.
Secundo Et i capite corona xij 3
stellarum i. xij prerogatiue vir-
ginitatis. Prima ē spualis electio
dei patris ad opus filij sui. Vn̄
Gen. xxiiij. Virgo q̄ egreditur
ad hauriendam aquam ipa est
quam preparauit deus ysaac i. xp̄o.
Vn̄ Ps. Elegit dn̄s sponsam i. beatam
virginē que ē speculum ꝫ specta-
culum. Secunda sunt prerogatiua virginitatis
ē dei filij spualis desponsacio

[illegible] progatiue

c 12

18 vnde Cor. xi Despondi uos vni
uiro uir. cas. exhi. xpo. Terti festo
uirginum cantat eccia Agnum sposi
uirginum rc. vnde in ueteri lege summus
pontifex non ducebat uxorem
nisi uirginem. Tercia est spiritus sancti fecun
dacio, vnde Zach. ix. Quod bonum
est eius et quod pulcrum eius nisi frumentum
electorum et vinum i. gracia spiritus sancti
germinans uirgines ab effectu eius
i. dicitur de beata uirgine Iuncta est huius
in utero de spiritu sancto. Quarta est de eo
cepto et genito Ysa. vii. Ecce uirgo
concipiet et pariet filium et uocabitur nomen eius emanuel i.
nobiscum deus. i. in natura deus
Quinta est dei vestitio Cant. ii.
Dilectus meus michi et ego illi, qui
pascitur inter lilia i. inter uirgines
Sexta est dei meditacio. i. Cor.
vii. Mulier innupta et uirgo cogi
tat que sunt domini ut sit sancta cor
pore et spiritu. Septima est inscriptio in
libro uite Apoc. iii. Habes pauca
nomina in sardis qui non inquina
uerunt uestimenta sua, et non delebo
nomen eorum de libro uite. Mag
num quippe nomen acquiret virgo
quod numquam posset obliuioni
tradi. Si quis puerus et mori
et debilis fortissimum athletam et
astutissimum et nominatissimum su
peraret in campo certaminis.
Hoc facit uirgo quelibet que dyabolum
in mundo superat. vnde Iudith xiiii.
Vna mulier hebrea fecit confusionem
in domo regis nabuchodonosor
vnde dicitur in duinisa vnde vna mu
lier est quelibet uirgo que dyabolum vincit
vnde nomen eius magnum acquirit
vnde et Augustinus dicit quanto fragilior
sexus, quanto infirmior masculino,
quod reportat ab hoste triumphum,
tanto maiori obprobrio
confusionis dyabolus induitur, tanto
mirabilior deus in sanctis suis

agnosci, tanto et minui regis
xpi in pugnatricibus suis. Io.
tudis delectatur. Magnum nomen
sibi facit me amate. Bene quod pro
amico suo delicias diuicias
et honores magnos pro nichilo re
putauerit et pro ipso pati pro tanti et uili
se subiecerit. Sic me scitote fuerunt
uirgines. vnde de ipsis cantat
eccia Regnum mundi et omnem
ornatum seculi contempsi propter
amorem domini mei ihesu xpi quem
uidi quem amaui in quem credidi
quem dilexi. Octaua est quod ipsa
est ornatus et pulcritudo celi.
vnde Eccli. xliii. Species celi
gloria stellarum i. uirginum, quod dum
stelle quod de die lucent sed in
uespere incipiunt apparere in pluri
latere sunt in fine apparebit quod sit.
vnde Io. virgo electus a domino et pro se
et pro aliis uirginibus dicitur i. Ioh. iii.
Filii dei sumus et non dum apparet
quid erimus scimus autem quoniam cum
apparuerit similes ei erimus. Nona
est perfecta xpo assimilacio, vnde Apoc. xiiii.
Virgines enim sunt hii sequuntur agnum
quocumque ierit. Decima est noui
cantici decantacio quod sole
uirgines decantabunt, vnde Apoc. xiiii.
Cantabant quasi canticum nouum
ante thronum dei. Apoc. Nemo cantabat
cantici domini in terra aliena i. in carne
corrupta. Vndecima maioris
fructus promissio sua fructus
xxx promittitur bonis coniugatis
lx viduis, centesimus uirginibus
Matth. xiii. propter quod dicitur i. Cor. xv. Alia
claritas est solis i. uirginum. Alia
lune viduarum. alia stellarum
coniugatorum. Duodecima est
duplicis corone adepcio, nam ipsis
debetur aurea et aureola. i. Mach.
iiii. Ornauerunt faciem templi coro
nis aureis. facies que est altior et no
bilior pars corporis est corpus uirginum

19

que sunt nobilius et pulcrius aliis
membra certe que ornantur co-
ronis aureis. Nam corona una
tantum communis quia aurea pro cantate
et aureola pro virginitate. Jere. xxxi.
Virgo ysrael adhuc ornaberis tym-
panis et egredieris in choro luden-
tium. ludo illo de quo dicitur Ecci.
xxxii. Precurre prior in domum
tuam et illic advocare et illic
lude. ludo devotionis secundum Aug.
2 [illegible] Item dicitur Mulier amicta sole propter
perpetuam quandam immunitatem. Vnde
Cant. iiii. Tota pulcra es amica mea
et macula non est in te. luna sub pedibus
eius propter quandam paupertatem quam habuit
et amavit. Vnde dicitur Ecci. xxiiii.
mater pulcre dilectionis. quia nunquam
fuit in ea amor terrenorum. Et in
capite eius corona stellarum xii.
id est xii prerogative quas super
alias mulieres habuit. Et quatuor
habuit de celo que super ipsam
fuerunt. Prima fuit vir sanctificationis
propter quod dicitur electa et preelecta. Secunda fuit
angeli salutatio. tertia spiritus sancti
supventio. quarta fuit dei conceptio.
propter hoc mulier dicitur Ave gratia plena.
Alie iiii. fuerunt ex parte anime
quarum prima fuit humilitas ex quo
dixit Ecce ancilla domini. secunda fuit
prudentia ex quo quesivit. Quomodo
fiet istud. tertia fuit verecundia
ex quo turbata fuit viso angelo
et audito. quarta fuit caritas ex
quo compatiens fuit et vino defici-
ente in nuptiis dixit filio. Vinum
non habent. Jo. ii. Propter iiii dicitur Poten-
tem. Alias iiii habuit ex parte
corporis. Prima fuit mundicitas
sine corruptione. secunda virginitas cum
fecunditate. seu fecunditas cum
virginitate. tertia fuit gravitas sine
gravamine. quarta fuit partus sine dolore.
Propter has viii dicitur Munda inter

mulieres. Scilicet Et in utero habens filium
spiritualem et corporalem quia statim ut
credidit et consensit ipsum concepit et
in utero habuit. Vnde angelus ei dixit
Dominus tecum. et clamabat ad
mirando dicens quomodo fiet istud
quoniam virum non cognosco. parturi-
ens id est parere cupiens. salva
omni virginitate. Cruciabatur id est vexabatur
orationibus vigiliis abstinentia
continentia et aliis huius castigationibus
ut pariat id est tanto partu digna
fuit. Moraliter Amicta sole et
potest dici religio induta celesti co-
versatione. Vnde phil. iii. Conversatio
nostra in celis est. Et luna sub
pedibus eius id est mundus quem religio
totis pedibus conculcat. phil. iii.
Omnia arbitror ut stercora
ut christum lucrifaciam. ii. Cor. vi.
Tamquam nichil habentes et omnia
possidentes id est sub pede tenentes.
Et in capite eius corona stellarum
xii. id est iiii cardinales virtutes
quarum qualibet triplicata in species
fuit xii. prudentia enim tres habet
species scilicet memoriam intelligentiam
providentiam. prima respicit in tan-
titatem preteritam. secunda presentem. tertia futuram. Item
temperantia tres habet species scilicet abs-
tinentiam continentiam modestiam.
prima gulam. secunda veneris. tertia lingua
moderatur. Item fortitudo tres habet
species scilicet magnanimitatem ab
ad aggressum bonorum. pacientiam
in tollerantia malorum. longa-
nimitatem in expectatione premiorum.
Item iusticia tres habet species scilicet
humilitatem equitatem benignitatem.
prima ordinat ad superiores.
secunda ad equales. tertia ad inferiores.
Et habens in utero duas filias
congratulationis scilicet et compassionis
et clamabat orando consolando
parturiens suspirando gemendo
et cruciatur innuendo vigilando.

[illegible]

22 ut pariat filios et filias similes
ipsius etc. Et visum est aliud
Descripta muliere describit Johannes
draconem qui cum ea pugnaturus
quia non nisi per pugnam vincere ad
conantes. Ysaie ii. Non conabor
quibus non qui legitime certaverit. Et
promittitur ut vivilius certetur. in pug
nasta autem pugna incepit in ipso principio
mundi quando temptavit mulierem
primam et durabit usque in finem et
ideo acerbior fit pugna quia dyabolus
crescit in malicia propter quod
mulier id est ecclesia debet crescere in paciencia
et virtute ne vincatur sed pocius vin
cat et coronetur. Dicit ergo Et visum est
aliud signum. Non dicit a quo visum
sed intelligitur ab eodem quo primum. Et
bene dicit aliud quia primum fuit signum
perficiendi, istud fuit signum impug
nandi et impediendi perfectionem. Et ecce
xij. Multe sunt insidie dolose
dyaboli quibus impedit bonum quod potest.
Et specificat istud signum ubi
vidit id est in celo id est in ecclesia. tamen sed
per celum et per mulierem id est ecclesiam quia
pugnat in se ipsa quia ex se ipsa viciet
sicut membrum putridum in corpore ma
neat pugnandi ut operari non potest.
Deinde ostendit quale sit dicens Et
ecce draco magnus et rufus draco
id est dyabolus qui dicitur draco propter astu
ciam qua latentes insidias ut
noceat. Genesis iij. Serpens callidior
cunctis animantibus terre. propter insi
dias quas leo in spelunca. magnus propter
potentiam nocendi. Job xlj. Non est potestas
super terram que comparetur ei. rufus
quia propter maliciam qua mortem
et sanguinem hominis sitit ab inicio
Jo. viij. Ille homicida fuit ab
inicio. Et non quia dyabolus aliquando dicitur
leo aliquando draco. Leo dicitur ubi aperte
sevit, draco ubi occulte deci
pit. Ideo duo mulieri sunt necessaria
scilicet paciencia contra maliciam leonis et

sapiencia contra fallaciam draconis. 23
Et ideo dicitur in eodem quod due ale date
sunt mulieri quibus se defendat
scilicet paciencia et sapiencia. Habens capita
vij id est universos principes mundi
per quos operatur et cornua x id est
opulenciam et potenciam et sapienciam
secularem que dicuntur cornua
quia per hec elevantur homines in superbia
unde Ysaia vij dicit quod superbia regis
super Effraym id est superbia super
opulencias. ideo dicit apostolus i Thymoteum
vi. divitibus huius seculi precipe non sub
lime sapere. Ubi Glossa Vermis
divitum superbia. Prima perdidit quia
ex adipe iniquitas eorum. Dicit
autem x quia per hec decalogum impugnatur
et propter illa despicit. unde Abacuc
Congregabit quasi arenam iniquitatem
et captivitatem et ipse de regibus
triumphabit et tyrannum [illegible]
eius erunt ipse super munitionem vi
debit et comportabit aggerem et
capiet eam. Aggerem notat propheta
divicias seculares et honores
quibus dyabolus certum capere inten
dit et cepit iam per magna
parte quia hominum corde prius erant
velut iniquitatibus et divina falsis.
Unde Osee iiij. Non est veritas non
est misericordia, non est sciencia dei in terra. ma
ledictum et mendacium et homicidium
et furtum et adulterium inunda
verunt et sanguis sanguinem teti
git. scilicet peccatum superbie peccatum ava
ricie. Et in capitibus eius id est
in principibus secularibus septem
dyademata id est vij vicia prin
cipalia quibus quasi victoribus coro
nantur a rege suo dyabolo. Non
enim nisi per vicia vincit dyabolus
et ideo vicia notat Johannes dya
demata quia dyabolus habet vij ca
pita in mundo suggerendo mor
ad vij peccatorum criminalium quis
sionem et in capite vij dyademata

ad septiformem temptationem per
quam vincens coronatur. Unde Bernardus
Septem sunt genera temptationum. Prima
est importuna que pertinaciter insistit
ut saltem tedio vincatur. Job xiiii
Mons cadens defluit et saxum
transfertur de loco suo, lapides
excavant aque et alluvione
paulatim terra consumitur. Secunda est du-
bia que animum ambiguitatis
nubilo involuit. Job xxx. Id-
circo temptationes mee varie
succedunt sibi et mentes in diversa ra-
piuntur. Tercia est subita que incautum ra-
pit. Treni iiii. Velo-
ciores sunt persecutores mei aqui-
lis celi. Quarta est occulta que deli-
berationis considerationem prefugit.
Unde Job xiii. Quantas habeo iniqui-
tates et peccata, scelera mea et de[licta] o[stende] m[ihi].
Job xli. Quis revelabit fa-
ciem indumenti eius, et in medio dentium
eius quis intrabit. Portas vultus
quis aperiet, id est occultas eius
temptationes. Quinta est violenta que
vires anime sue mentis transcendit.
Job xxx. Quasi rupto muro et
aperta ianua irruerunt super me
et ad meas miserias devoluti
sunt. Sexta est fraudulenta que animum
seducit. Proverbiorum xiiii. Est via que
videtur homini recta, novissima autem illius
ducunt ad mortem. Septima est
perplexa que variis viciis simul
impetit. Job xxxix. Procul
odoratur bellum, exhortationem
ducum et ululatum exercitus. Sponte
et per vii capita intelligi[tur] vii
heresiarche et per x cornua x
reges qui tempore antichristi tam sua
perversitate quam tyrannica potestate
affligent sanctos et etiam tota
in electos vincentes. Unde dicitur in
capitibus habere vii dyademata

pro victoriam quam habebunt de multis
quos victores magis fiet fraud-
dulentiis quam violentiis. Unde subditur
Et cauda eius, id est finalis temporis
vel simulata deceptio que malicias
tegit, sicut cauda turpitudinem,
que maxime erit tempore antichristi.
Et iste cauda dicitur Ysa ix. Propheta
loquens mendacium ipse est cauda.
trahebat de fide ad infidelitatem
terciam partem stellarum celi, id est omnes
reprobos qui nec in uno innocentiam
nec in uno penitentiam tenuerunt. Qui
reprobi dicuntur stelle propter fidem quam
habent saltem informem. Et misit
eos in terram, scilicet terrenos et affectos in terra, id est
in amorem terrenorum, ut plus ea
quam celestia diligant. Nota
quidam sunt qui se volunt trahi
et numquam trahere, ut simplices sunt,
qui numquam volunt alios regere
suo spiritu, sed se volunt ab alio regi.
Quidam volunt alios trahere et
alii trahi, ut sapientes et boni
viri, qui alios regunt alios
suo spiritu et alii et volunt regi
ab alieno spiritu, quia nolunt inniti
se prudentie sue. Et iste due partes
stellarum. Alii sunt qui se volunt
trahere et numquam trahi, id est se
volunt alios regere et numquam ab
alio regi, ut sunt illi qui se pre-
ponunt spiritum suum omnibus aliis.
Hii sunt tercia pars quam trahit cauda
dyaboli in infernum. Unde Lucifer qui
dixerat: Ascendam in celum et ero
similis altissimo, dicitur est Ysaie xiiii.
Veruntamen in infernum traheris in
profundum laci. Ad litteram tamen autem auctores
inducunt frequenter a sanctis ubi
agunt de casu angelorum qui
cum lucifero ceciderunt, quos notat
terciam partem stellarum celi. Sed quia
quo dicantur tercia pars celi, certum

temptatio varia

c 12

2b decima cecidit. Sequitur quo lu-
cifer cauda sua traxit eos.
Non enim potest esse quia suggessit eis
ut consentirent ei, quia omnes cum
lucifero peccaverunt et simul de celo
stati suo peccato ceciderunt. Solo
ad primum dicitur quia duo sunt genera ange-
lorum: quidam ministrant, quidam as-
sistunt. Unde Dan. vii. milia milium
ministrabant ei et decies centena
milia assistebant ei. Boni minis-
trantes dicuntur prima pars stellarum
et boni assistentes dicuntur secunda pars.
Alii autem qui nec assistere deo vo-
luerunt nec ministrare nobis propter deum
sed lucifero consenserunt dicuntur tertia pars
et hec dicitur traxisse lucifer cauda
sua, quia ei consenserunt. Unde simul pec-
caverunt eodem peccato. Sed quia ipse fuit
actor qui sibi apperiit dei
similitudinem et aliis vincula
sua notificando dicitur illos traxisse et in
terram misisse, id est in istum caliginosum
aerem in quo sunt usque ad diem iu-
dicii ad maiorem penam. Possunt tamen
stelle celi dici omnes in Christo fide-
les qui in firmamento manentes
fide et vita lucentes, sed maxime
clerici dicuntur stelle quia vita et doc-
trina debent ecclesiam illuminare. Sed
cauda draconis, id est suggestio in fine
penitentiam promittens, multos trahit
in terram, id est in terrena concupiscentia,
promittit enim eis vitam in fine
penitentiam et multi capiuntur et deci-
piuntur. Eccl. xxxiiii. Repromissio
nequissima multos perdidit diri-
gentes et commovit eos quasi fluc-
tus maris. Sed quia trahere motus
est violentus, et cauda sonat in
deceptionem, ex illorum qualitate.
Notandum quod draco quosdam trahit
violenter, quosdam fraudulenter.
Et multi quod nullo istorum

2a modorum trahuntur, sed ipsi secum trahunt
peccata, postquam se et ad se temptatores
preveniendo. De quibus dicitur Ysa. Ve
qui trahitis iniquitatem in funiculis
vanitatis, et quasi vinculum plaustri
peccatum. Trenorum i. Parvuli eius ducti
sunt in captivitatem ante faciem tri-
bulantis. Tamen utrisque subvenire
debemus, immo tenemur quantum possumus,
maxime prelati. Prov. xxiiii. Erue
eos qui ducuntur ad mortem, et
eos qui trahuntur ad interitum
liberare non cesses. Sequitur. Et draco
stetit. Ostenditur pugna draconis contra
mulierem, et primo ostenditur pertinax ma-
licia draconis, cum dicitur Stetit. Secundo status
mulieris, cum dicitur que erat paritura,
quod valde notabile est. Cum enim
gravida est anima conceptione boni
propositi, instante partu maxime
insurgit diabolus ut impediat
partum. Tertio ostenditur intentio sive studium dra-
conis, cum dicitur ut cum peperisset
et postea partus mulieris, cum dicitur
et peperit filium. Quarto postea conservatio
partus, cum dicitur et raptus est filius.
Tandem postea fuga mulieris in
solitudinem a facie draconis,
ubi servata est ab illo, cum dicitur et
mulier fugit. Dicitur ergo et draco. Diabolus
sic armatus ut dictum est, scilicet potestate,
astucia et malicia, que est ma-
ligna trinitas. Stetit non fessus
non fatigatus sed semper vigilans et
insidians bonis ante mulierem,
id est ecclesiam, que erat paritura, sed
novos preparat per efficaciam electos;
maxime intentio draconis impedire
vellet. Cum draco quasi erat semper
pugnantibus et nunquam pervenientibus.
Ysa. xxxvii. Filii venerunt usque
ad partum et virtus non est pariendi.
Luc. xxi. De pugnantibus et nutrien-
tibus in illis diebus, erit enim pressura
magna super terram. De diligentia et

sollicitudo dyaboli quae etiam dicitur ysa.
v. Ecce festinus veniet velociter
non est deficiens neque laborans in eo.
Non dormitabit neque dormiet.
neque solvetur cingulum renum eius
neque rumpetur corrigia calciamenti eius
quia ab omnibus hiis expeditus est.
i. petri v. Sobrii estote et vigila-
te quia adversarius dyabolus circuit querens quem de[voret].
stetit — Ad quid autem ostenditur vt cum pepisset
filium eius devoraret i. ad peccatum traheret.
Vnde cum non potest dyabolus impedire
principium boni operis, postea nititur
occidere partum per vanam gloriam qua
frequenter in fine operis oritur. Vnde gen.
iij°. dicitur mulieri: ipse insidiabitur
calcaneo tuo et tu conteres caput
eius. Zacha. iij°. Sathan autem
stabat ad dextris eius ut ad-
versaretur ei. Ideo dicitur Exo. ij°. quod
parentes moysi videntes puerum
elegantem absconderunt ipsum tribus
mensibus. tres menses sunt tres — *3. defectus dicitur attendi in operibus*
defectus qui debent attendi in operibus
nostris ne vindicent gloriam.
Primus quia opera nostra non sunt pura.
ysa. lxiiij°. Vniverse iusticie nostre
q. p. m. Job ix. Si lotus fuero
quasi aquis nivis et fulserint ve-
lud mundissime manus mee tamen sor-
dibus intinges me. Gregorius: Sepe
sordet ante oculos iudicis quod
fulget ante oculos facientis.
2us est quia et si essent pura sine
admixtione peccati tamen non sunt plena.
Vnde ap. iij. Non invenio opera tua ple-
na coram deo. 3us est quia et si plena et
pura tamen non sunt multa. Vnde ps.
Paucitatem dierum meorum nun-
cia michi i. quam pauca merita habeam
omnino michi. Ideo dicebat Job ix.
Verebar omnia opera mea sciens quod non parceres.
Et certe et si iam convenirent in
operibus nostris scilicet quod essent pura plena
et multa tamen adhuc non debemus
extolli quia non sunt ex nostra virtute

sed dei operantis in nobis. Vnde ysa.
xxvi. Omnia opera nostra operatus
es in nobis domine. Ideo dicit apostolus i. Cor.
iiij°. quid habes quod non accepisti.
Et notandum quod dicitur vt cum pepisset
filium eius. De filiis enim certe
maxime insidiatur dyabolus ad devo-
randum. De aliis enim non multam
curam gerit, quia de facili habet eos.
Job xl. Absorbebit fluvium
et non mirabitur, habet enim fiduciam
quod iordanis influat in os eius.
Item notandum dicitur vt cum pepisset filium eius
devoraret, sed filium, quia quanto
quis fortior et sanior est, tanto
invidia dyaboli maior est, et quanto
opus fuerit melius, tanto dyabolus ma-
iori invidia magis extingwere
nititur. Contra principio intencionem
pervertendo, contra in fine vanam gloriam
suggerendo. Exo. i. dicit pharao
obstetricibus hebreorum: cum tempus
advenerit si masculus fuerit
interficite, si femina reservate. Et peperit
mulier i. ecclesia filium masculum i.
xpm, nichil femineum in se habentem
oppositum virtuti, sed omnino virtuosum.
i. Cor. i. Quod infirmum est dei
forcius est omnibus hominibus. De hoc
partu dicitur ysa. vij. Ecce virgo
concipiet et pariet filium. Et michee v°.
Dabit eos deus usque ad tempus
in quo parturiens pariet.
Qui recturus erat omnes gentes
in virga ferrea. Vnde ysa. xxxiij°.
Dominus iudex noster, dominus legifer noster,
dominus rex noster, ipse veniet et salvabit nos.
Jer. xxiij°. Suscitabo david
germen iustum et regnabit rex et sapiens erit
et faciet iudicium et iusticiam in terra. Vnde hic dicitur
In virga ferrea, quia per hoc notatur iusticia
inflexibilis divine iusticie.
In virga enim sicut in ps. Visitabo
in virga iniquitates eorum et in verberibus peccata eorum,
misericordiam autem meam non dispergam ab eo.
In ferro vero notatur iusticie rigor.

c. 12

30 Sed nunc super exaltat iudicium.
ut dicitur Jaco. ij. Ideo virga potest sub-
stantive et ferrea adiective
Sed in futuro non reget dominus nisi
forte iustos, sed constringet ma-
los in virga ferrea. quia et si puniendo
condempnet irrevocabiliter, tamen
punit misericorditer quia non ultra
condignum, prout reges eos in u-
ferre et t. v. fi. co. cos. Et raptus
est filius eius ad deum, id est ascendit in
celum, captivam duxit captivitatem
Et ad thronum eius id est ad equalitatem
patris, non per effectum novum quia ab
eterno fuit coequalis et coeternus
et consubstantialis patri, sed per manifestationem
Sicut Ro. i. predestinatus est filius
dei. Et phil. ij. Donavit illi nomen
Ita et raptus est filius dei ad deum
id est virtute divinitatis ascendit in celum
unde dicitur Jo. iij°. Nemo ascendit in ce-
lum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo.
Et ad thronum eius id est ad potestatem
eius ut cum potestate regat et iudi-
cet omnia sicut ab eterno. Prov. viij°.
quando abscondebat fundamenta terre
cum eo eram cuncta disponens
et delectabar per singulos dies
cum eo. Moraliter per filium mascu-
lum scilicet fidelem cuius opus sit bonum
quod mulier id est ecclesia parit et generat
predicando et verbum ponendo in cordibus
auditorum. Jaco. j. voluntarie genuit
nos verbo veritatis. hic filius regit
gentes in virga ferrea id est motus car-
nales et animales et affectiones
domat et ordinat virga disciplina
hec est virga qua ductus Moysi
Exo. iiij°. in qua fiunt miracula in
egipto quia qui in mundo disciplinati
fuerint ecclesie salvabuntur. hic filius
dicitur rapi ad deum et ad thronum
dei non homini credenti sed operanti
dicitur attribui qui credit et operatur
sed deo auctori qui operatur in nobis velle

et posse perficere pro sua voluntate 31
bona, phil. ij°. Et hic optimum
documentum contemptoribus diaboli
cum multa donare opera bonorum
si referre ad deum et illi ea attribuere
et tunc non solum evadet filius
ymmo superabit diabolum. unde ysa. ix.
Sceptrum exactoris eius superasti
Et subditur quia parvulus enim natus
est nobis et filius datus est nobis. Et
mulier id est ecclesia fugit per auxilium
filii sui in solitudinem glosa in mentis
secretum remoto mundi tumultu
unde ps. Elongavi fugiens et mansi in
sol. Ubi habet locum paratum a deo
ad quiescendum quia in mundo non est
quies. unde Job xxxix. dicit de
viro sancto sub figura onagri. Quis
dimisit onagrum liberum et vincula
eius dissolvit. Cui dedi in solitudine
domum et tabernaculum eius in terra
salsuginis id est in carne ubi mul-
tas sentit amaritudines.
Et ideo liberius fugit in solitudinem
id est ad mentis quietem vel in solitudinem
id est in celum per contemplationem que dicitur
solitudo. sicut desertum propter tu-
multus carentiam. Et quia derelic-
tum fuit a lucifero et sociis eius
unde luc. xv. Quis ex vobis qui
habet C oves et si perdiderit unam ex illis nonne
dimittit xcix in deserto et vadit ad illam que pe-
rierat dicit dominus. Sic fecit christus in celo
dimisit ix ordines angelorum
et venit in mundum querere hominem qui
perierat qui omnibus centesima
reputatur quia de hominibus reparabitur
ruina angelorum ut eorum
numerus integer sit. Ubi habet locum
paratum a deo ut tandem rapiatur
ibi per apertam visionem Jo. xiiij°.
Vado parare vobis locum ut ibi
pascatur cum esca angelorum. sap. xvi.
Angelorum esca nutristi populum tuum
et panem de celo prestitisti eis sine

32 labore omne delectamentum in seruitute
Moralis. vel in solitudine i. in religione ubi
mundo contempto soli deo et sibi
vacat religiosus. De quo dicitur ysa.
li. Consolabitur dominus syon et conso-
labitur ruinas eius et deponet
desertum eius quasi delicias et soli-
tudinem eius quasi ortum domini. Ubi
habet locum paratum a deo ad corpus
non cibum qui perit sed cibum eternum
et interiorem i. cibum dei et ypm dicit
vel quem cibus comedit in lectione
vel qui in contemplacione et hunc
locum parat deus suis unde ps. pa-
sceri dulce t. p. d. Et hoc est quod
sequitur ut ibi pascat eam pane
doctrine pane cubae et pane
glorie. De quibus dicitur luc. xi. Amice
commoda michi tres panes. De hac
dicitur ps. Dominus regit me et nichil michi
deerit in loco pascue ibi me collocavit. Eze. xxxiiii.
Et congregabo oves meas de
terris et inducam eas in terram suam
et pascam eas in montibus israel i. in
claustris in rivis et in cunctis habitacionibus
Multi non credunt quod tanta sit
refectio animarum in claustro
quia non senserunt et ideo non credunt
unde dicitur illud Nunquam potuit de
pane mensa in deserto i. doctrina
in claustro hec est nomen rerum nominis
quod nemo scit nisi qui accipit. Ber.
unde cum andreas quereret a domino
Rabi ubi habitas Respondit veni et
vide q. d. non lingua sed experien-
cia potest cognosci locus habitationis huius habita-
tionis. Abac. i. opus factum est in
diebus vestris quod nemo credet
cum narrabitur scilicet ubi probavi et
sensi. Eccl. xxxiiii. Qui non est
expertus pauca cognoscit. Sed
multi vident cruces quia non
senciunt internas consolaciones

Diebus mille cc lx intelligitur omne 33
tempus a predicatione christi usque ad
finem mundi quia tot diebus predi-
cavit christus et quia doctrina et vita
predicatoribus non variatur quamvis
dies multiplices sint tamen tot
dicuntur esse tamen quod sicut illi in quibus
facta est predicatio. Nullum enim alium
cibum sumunt in terra vel in claustro
nisi quem in illis mille cc lx
diebus christus preparavit. Talis ergo
ac si diceret ut ibi pascat suavissimo
ac dulcissimo cibo
quem m. cc lx diebus christus preparavit
Hec refectio figurata est Mat. xiiii.
et xv. ubi turbam que secuta
fuerat eum pavit in deserto primo
quinque panibus et duobus piscibus
Et postea alia vice vii panibus
et paucis piscibus. Et Gen. et sequitur. Et
Dyabolus propter insidias ecclesie quod signatur
in Gen. ubi dicitur Draco stetit ante
mulierem parituram quia callidus
et malitiosus et fortis est. Ideo
indiget ecclesia adiutorio propter quod
Jo. ostendit hoc duplex adiutorium
quod habet ecclesia contra dyabolum. Primum
habet a filio quem peperit qui dya-
bolum expugnavit et ecclesiam
liberavit. De hoc adiutorio iam
dictum est. Aliud adiutorium habet
ecclesia a ministris filii i. angelis
bonis qui contra malos angelos
pro ecclesia pugnare sunt parati
quorum quia temptationibus malorum re-
sistunt et etiam monitionibus et
inspirationibus bonis instruunt
quod mali destruere nituntur et ecclesiam
trahere ad peccatum unde et ipsi similiter
pugnare referuntur et dyabolus habet
adiutorio duplici ut dicitur glo.
Dicit ergo factum est prelium in celo i. pro
celo quod demones volunt auferre
hominibus ex invidia quia inde
per superbiam ceciderunt. Similem
exponit hemo. epistola vi. quod dicitur
Non est nobis colluctatio adversus

Agitur de adiutorio nostro in licet

32 carnem et sanguinem sed adversus princi-
pes et rectores in celestibus, glo. i. p
celestibus, que nobis auferre co-
nantur mali angeli, sed boni nos
custodiunt. Non pugna ad inuicem
dum. Unde sequitur Michael et angeli
eius prelia cum dracone i. cum lucifero.
Michael nominatur solus, quia est
prepositus ecclesie. Unde ei precipue incum-
bit custodia eius. Alii autem an-
geli qui singuli singulis hominibus sunt
deputati sub ipso sunt, sicut episcopi sub
papa et ideo dicuntur angeli eius. Sicut fuit
autem michael prepositus synagoge.
Unde angelus danieli dicit ibi
nemo adiutor meus fuit in
omnibus hiis nisi michael princeps
noster. Dan. x. Sed ex quo synago-
ga crucifixit dominum translatus est
michael prepositus ecclesie custodiende
et angeli eius i. minores qui sunt
custodes singulares. De quibus
dicitur Hebr. i. omnes sunt administratorii
spiritus in ministerium missi propter eos qui
hereditatem capiunt salutis. Et mat. xviii angeli
eorum in celis semper vident faciem patris mei.
Ibi dicit interlinearis angeli eorum
eis deputati ad custodiam.
Ieronimus super mat. Magna dignitas
animarum ut unaqueque habeat ab
ortu natiuitatis in custodia sui
angelum delegatum. Preliabatur
ecclesiam sustentantes per oratio-
nem bona inspirando, malos re-
frenando, cum dracone i. cum luci-
fero principe demoniorum. Et
draco i. lucifer pugnabat et
angeli eius i. qui cum eo et propter eum
ceciderunt et eidem obediunt tamquam
principi suo, simpliciter preliabantur contra
michaelem et angelos destruen-
do monitos eorum et contrarias
suggerendo hominibus. Et non value-
runt removendo auxilia ange-
lorum bonorum, neque locus inventus est
amplius eorum in celo i. in ecclesia, quo
ad bonos dicit glossa, quia et si alii

37 dominus permittere preter bonum. Non
habent tamen demones locum in ecclesia
quia eos non detinet quamvis volunt
quia dominus cito liberat eos. Unde ii pe-
tri ii. Novit dominus pios de temptatione
eripere, vel in malis qui sunt in eccle-
sia. Saltem nunc non habet dyabolus locum
quietum mansionis sicut habebat an-
te adventum; et habet adhuc in infi-
delibus qui frequenter inquietantur
a predicatoribus multo plus solito.
Unde Job iii: maledicant ei qui
maledicunt diei, qui parati sunt susci-
tare leviathan. Et hoc significat
nobis dominus Mat. viii ubi demones
eiecit de duobus hominibus et misit
in porcos. Ubi dicit glossa: nisi quis
more vivit porcorum, dyabolus in
eo potestatem non accipit, vel forte
ad probandum. Et proiectus est draco — agitur de victoria michaelis
hic est effectus duplex adiutorii
ecclesie, quia proiectus est draco ille mira
magnus potentia, serpens astucia,
antiquus ex antiquo tempore nocens.
Jo. viii. Ille homicida fuit ab
initio. Qui vocatur dyabolus i. de-
orsum fluens de celo ad terram,
de bonis ad malos vel de
peccato ad penam, quia continue peccat
et quanto plus peccat profundius fluit.
Unde ps. Superbia eorum qui te
oderunt ascendit semper. Et sathanas
i. adversarius. i. pe. v. Adversarius vester
dyabolus. Qui seducit seorsum a
veritate ad falsitatem, a cupiditate
ad cupiditatem ducit actu
vel voluntate universum orbem i.
omnes homines qui sunt in orbe.
Et proiectus est in terram i. in corda terrenorum
et angeli eius cum illo missi sunt
auxilio filiis et ministrorum eius
in quos magis deseviunt repul-
si a sanctis. Ad literam potest totum hoc
exponi de bello quod fuit in
celo empireo, quia lucifer et sui
propter superbiam ceciderunt et alii propter
suam sapientiam et dei gratiam confirmati sunt.

36 vnde diversitas affectuum et effectuum
pt dici eorum primum lucifer et
sui superbiendo ceciderunt / Mi-
chael et sui sedulando ste-
terunt / Dicitur quoque factum est prelium in celo
i. diversitas voluntatum atque con-
flictus ad bellum in celo empi-
reo michael et angeli eius
preliabantur cum dracone deo
adherentes et sicut lucifer rep-
bates / Et draco pugnabat et angeli eius
lucifer et eius complices superbien-
do et super omnes dominum appetendo
et non valuerunt assequi quod
optabant Neque locus inventus est
eorum amplius in celo empireo
et proiectus est draco ille i. lucifer
qui dicitur draco propter audaciam
Draco et malus est sitibundus / mag-
nus propter superbiam / serpens propter astu-
ciam / antiquus propter longam experien-
ciam / qui vocatur dyabolus propter ruina
vel propter invidia qua vult de
homine duos bolos facere i. vnum
de corpore et vnum de anima / totum
enim intendit perdere propter invidiam
et sathanas propter iram sive ma-
liciam qua omni bono adversatur
qui seducit vniversum orbem per
fallaciam / sicut ad ad evam / quos
promisit immortalitatem / libertatem
scienciam Nequaquam moriemini
mini Genesis iii / Et cetera / sic dii
eritis / Genesis iii / Scientes bonum et
malum eritis / Et solvit e-
rgo moriendi necessitatem / servi-
tutis / ignoranciam / De primo di-
Hucus / cit̄ (sic) Ro v. generis propter peccatum mortuum
est i. morte omni necessitate addic-
tum / De secundo Jo viii quia facit peccatum
servus est peccati / De tercio Ecclesiastes ix Nes-
cit homo finem suum et proiectus
est in terram infimam i. in infernum
Ezechiel xxvi / Et cetera deductus es
cum lugentibus volup ad terram ultimam

31 et i mortuos et incircumcisorum dormies cum eis
qui interfecti sunt gladio et angeli
eius missi sunt cum eo i. mittentur quando
dicetur / Ite maledicti in ignem eternum
qui paratus est dyabolo et angelis eius / Mt xxv / Et
audivi / Hic ostenditur quantum angeli
gratulentur de liberacione electorum et
dyaboli deiectione / in quo provocat
nos iohannes ad gratulandum de
bonis proximorum / Nam si angeli
ita gaudent de bono hominum
qui sunt fratres / per hoc autem debent vng
quisque laborare ut vitet dyabolum
cum audiat de sua victoria
sanctos angelos exultare / vnde dicitur
Et audivi vocem magnam in celo
i. leticiam magnam in celo i. in eccle-
sia militanti quam triumphanti
Dicentem i. significantem nunc prin-
cipe mortis devicto facta est salus
i. remissio peccatorum in baptismo
et virtus i. pugnandi audacia dyaboli
virtute debilitata et regnum dei
nostri regnum i. huius mundi in quo
dyabolus dominabatur ut rex videbatur
Jo xii Nunc princeps mundi
eicietur foras / et potestas christi eius
scilicet facta est nunc / potestas magna quia genus
humanum quod prius habebat
dyabolus domino permittente et pecca-
tis exigentibus / Et deo vin-
cente superatus ab eo perdit ea
vnde luc xi / Cum fortis armatus custodit a-
trium suum in pace sunt ea que possidet / si fortior eo superveni-
ens vicerit eum arma eius aufert et spolia eius distribuet / e
Ergo a principio quasi verum dico quia facta est
salus et virtus et regnum dei
nostri qui regit eas de virtute
in virtutem / et potestas christi eius quia donatur
destructo domino dyaboli / quia proiectus
est i. prelicitus sive exspe verum
tus / Accusator fratrum nostrorum
dicunt angeli i. dyabolus cuius officium
est accusare fratres i. per peccatum
accusabiles reddere deo glo-
Et quare quod angeli nos dicunt

38 fratres eius sunt ipsi spiritualiter et nos cor-
poraliter. Solo fratres nostri sunt per gratiam
non per naturam vel per creationem quia
ab uno sumus nos et ipsi creati
usque ad eandem beatitudinem sumus
vocati. Secundum item quia quasi dicit
singulariter accusator. Solo propter
unitatem intencionis omnium demonum
a quo mittuntur alii ut accusent
Qui accusabat illos. i. accusabiles fa-
cere laborabat illos. i. fratres suggerendo
eis materiam peccandi. Quia in conspectu
dei nostri quem nichil latet. Unde Hebre-
orum iiii. Omnia nuda et aperta oculis eius
ad quem nobis sermo. Die ac nocte
i. continue vel per prosperitatem quos per ad-
versitatem et si hic temptat eos. Et cre-
do quod plures deiciat per prosperitatem
Unde psalmus Cadent a latere tuo mille
i. in adversitate et x. milia a dextris tuis i.
in prosperitate. Et ipsi scilicet fratres auxilio
angelorum fulti vicerunt eum sug-
gestiones eius non recipiendo. Spe-
cialiter vincit qui eius suggestionem non
recipit quod satis facile est. Unde Jo.
Debilis est hostis qui non potest vincere
nisi volentem. Secundum ne credat quis
quod virtute propria vicerit ideo sequitur propter sangui-
nem agni i. propter fidem et imitacionem
passionis Christi. Jo. v. Hec est
victoria que vincit mundum fides
nostra. Hebre. xi. Sancti per fidem vi-
cerunt regna. Hoc figuratum fuit Exodi xii
ubi dicitur quod tamen illis non nocuit
exterminator qui postes domus
et superliminare sanguine agni
tinxerunt. Duo postes sunt amat-
torum superliminare est vero sume intel-
lectus. In corde est sanguis agni per
affectum compassionis in corpore per
effectum imitacionis in vero per fidei
illuminacionem. De hoc dicitur Cant. viii
Pone me ut signaculum super cor
tuum ut signaculum super brachium
tuum. Et propter verbum testamenti sui

testimonii

39 i. propter predicacionem qua testificati sunt de
nativitate passione resurrectione
et huiusmodi. Unde Act. iiii. Virtute magna
reddebant apostoli testimonium resurrectionis domini Ihesu Christi.
Et non dilexerunt animas suas usque
ad mortem exclusive i. non tantum
dilexerunt vitam suam corporalem ut
timore corporis moverentur. Sicut Paulus
dicit Act. xx. Non facio autem animam
preciosiorem quam me dummodo consu-
mem cursum meum. De hiis dicitur Josue
v. Qui sponte obtulistis de Israel
animas vestras ad periculum benedi-
cite domino. Propterea hic invitat ad
mutuo angeli et sancti ad gaudium
super victoria dei et hominum libera-
Unde dicit propterea quia victoria est dei et
hominum liberatorum letamini celi i. vos
maiores angeli et qui habitatis
in eis i. vos minores. Et dicuntur
minores in maioribus habitare quia ab
illis recipiunt illuminacionem ut
dicit Dyon. Vel celi dicuntur angeli
et qui habitant in eis dicuntur sancti
qui auxilio angelorum sunt sal-
vati et ideo dicuntur habitare in eis i. cum
eis et per eos. Vel celi dicuntur prelati
vita celestes sicut dicit ad Phil. iii.
Conversacio nostra in celis est. Et
habitant in eis boni subditi qui
quasi in castro habitant in prelatorum pre-
sidio et omnes hii invitantur ad
gaudium propter victoriam devictionis
et Christi exaltacionem. Ve terre
Supra actum est de pugna dra-
conis cum muliere in celo. Hic
agitur de pugna eius in terra.
Prior enim pugna impugna-
cio erat committiva. Secunda impugna-
cio finalis erat. Vel prior pugna est
occulta secunda manifesta. Vel
prior pugna fuit contra perfectos
et ideo describitur fuisse in celo.
Secunda contra imperfectos et ideo dicitur fuisse in
terra. Vel prior fuit per occultam fraudu-
dem. Secunda fuit per apertam tribulacionem.
Doles i. dolores significat ve nobis.

20 tribulonis final magnitudine
dr ve maxime tribulois id
eterne dampnacois, tunc et maxi
i omni peccatori, p terra sr auari
p mare superbia. De utroque loquitur q
est caput omnium malorum. De
auaricia dr i thy vi. Radix
omnium malorum est cupiditas.
De superbia dr Eccli x. Initiu
omnis peccati superbia. Et ideo vere
p terra et mare sunt infideles et
peccatores quibus iminet grauis
tribulo et eterna dampnacio.
Vel p terra pnt sunt mali qui iam
p amore terrenorum auidi. p
mare sunt infideles p errore
amari. vel p terra que stabilis e
sunt illi qui de vno peccato i alio
fluunt. vnde ysa lvii. Impij qi mare
feruens quod quiescere non potest et oibus
illis ve. Cure at dixit ve terre
et mari declinat di cetera descendit
de celo cu qui uel de sanctis ex-
pulsus et confusus dyabolus nouia
tuerentes locum in sanctis. Ad nos
decipiendos et possidendos
habens iram magnam de sua dei
tocte et sanctorum saluacione. quos
non potuit amplius impugnando
uexare. Sciens qi modicum tempus
habet ad impugnandum sanctos ita
feruentius crassatur ad eos q
vite uoluit prius ardentius ex-
pugnare conatur. Hic non dicit duo
modi impugnacionis tempore antixpi
Unus est p simulata humilitatem
Alio ad hoc dr habens iram. Sequitur
Et postquam hic ostenditur conatus dyaboli
aperte ecciam persequentis. postquam
autem uidit dyabolus se p occulta
fraudem non posse proficere aperta
tribulacione dr expugnare. Vnde dicit
Et postquam uidit draco i dyabolus
qui habet acumen visus p subtile

astuciam et magnitudinem corporis p 21
potencie uiolenciam. Ad literam draco
habet subtile uisum et corpus magnum
et ideo significat dyabolum. qui est subtilis p
astuciam et magnus p potenciam
quia proiectus est de celo i terra i
infimum. vel i terra i i reprobos.
expulsus a sanctis. persecutus est
mulierem i ecclesiam. que peperit
masculum i xpm quia ei prestabat
auxilium q apta tribulonem dyaboli
sicut et occultam tribulonem et impug-
nacionem. Et ecce postquam scit ecclesia
uel scit quelibet anima facit aliquid
magnum bonum. statim insurgit
tribulo et persecucio iniquorum.
Et data sunt mulieri ecclesie due
ale aquile magne i due uite
actiua s et contemplatiua. vel
duo tempora uel contemptus mundi
et desiderium celestis regni. que
dicuntur ale aquile quia i celum fa-
ciunt uolare et i deum fixum habent
intuitum. vnde ysa xl. Qui sperat
i domino mutabunt fortitudinem
assument pennas ut aquile.
vel due ale pnt dici pacia
et sapientia que data est ecclesie contra duo
impugnatores quia impugnatur ab ad-
uersarijs vna est p uerba quibus habet
data sapientia. Alia p uerbera quibus habet data
paciencia. Aquila magna cuius sunt
hec ale xps est vnde Deut xxxii
Sicut aquila prouocans ad uolandum
pullos suos et super eos uolitans expandit alas suas et assumpsit eos
vel due ale aquile magne
pnt dici humilitas et virginitas
marie quibus uolauit i ecclesia fuit a
dyabolo liberata. Et bene p aquilam significatur
maria quia sicut aquila excedit
alias aues qui regina auium
Ita maria excedit alias oes
mulieres qui regina ymmo uere regina
mulierum potest uel sicut multe filie
congregauerunt diuicias tu sola
supergressa es vniuersas. Cant ij. Sicut lilium
inter spinas sic amica mea inter filias

22 Job xxxix de hac aquila dr
Nunquid ad preceptum tuum elevabitur
aquila et in arduis ponet nidum
suum. Vel due aquile ale mag
sunt duo precepta caritatis que vere
dicuntur aquila, quia sicut aquila
alias volatu superat aves,
ita caritas alias virtutes. j Co
xiii. manent autem tria hec, fides
spes caritas, maior autem horum est
caritas. Ez. i. Aquila desuper
ipsorum iiii or. Vel due ale aquile
magne sunt due partes iusticie
s. declinare a malo et facere bonum
quibus volatur in celum. Unde ps.
Quis est homo qui vult vitam di. di. vi
bona, declina a malo et fac
bonum. Et vere dicitur iusticia aquila
magna, quia sicut aquila habet
acumen visus, sic iusticia acuit
intellectum. Unde ps. Lux orta est iusto
etc. ps. Et mandatis tuis intellexi
i. a observacione mandatorum tuorum.
Ecci. ii. Fili concupiscens sapienciam
serva iusticiam. Vel due ale aquile
magne sunt timor et amor quibus
consurgunt sursum et deorsum volent.
Ezay iiii. Vadam ad montem mirre
ad cumulum immobilem tormentorum
inferni et ad collem thuris
i. ad culmen immobile gaudiorum
paradysi. Et licet minora sit gaudia
celi quam tormenta inferni.
per montem mirre intelligitur multitudo
peccatorum, per colle thuris
paucitas, que utique altissimis viribus
sunt considanda. Vel due ale
sunt intellectus et affectus quibus volat
ecclesia cogitando et desiderando
que data sunt ecclesie ut cum illis
a facie draconis volando fugiat.
Vel due ale aquile magne
sunt iusticia et misericordia que sunt date
ecclesie ut de se iniusticia faciens
et aliis viam impediens cum deo
ambulet, fugiens draconem.

Michee vi. Indicabo tibi o homo quid
sit bonum et quid deus requirat a te,
utique facere iudicium et diligere
misericordiam et sollicitum ambulare
cum deo tuo. Vel due aquile
ale magne sunt due partes sapiencie
s. cognicio dei et cognicio sui.
De quibus Augustinus li. confessionum dicit
Noverim te noverim me. Bonaventura
super illud Noli Ita cognicio dei
vitat desperacionem, cognicio sui
presumpcionem. Sapiencia vero dicitur aquila
propter acumen visionis, magna propter
dignitatem quia primum locum obtinet
inter dona. De qua dicitur Sap. vii.
Dilexi sapienciam et preposui illam luci
habere illam quam inextinguibile est
lumen illius. De hiis alis dicitur iii Reg.
vi. Quinque cubitorum ala cherubin
unius et v. cubitorum alia
ala cherubin alterius, x. cubitos
habentes a summitate ale unius ad ale
alterius summitatem. Quinque sunt v cubiti
prime ale in quibus quidem homo in se
cognoscere, primum est nascendi vilitas,
secundum vivendi brevitas,
tertium moriendi necessitas. Unde quidam
dixit Ve michi nascenti, ve nato,
ve morienti. Quartum est viventis
calamitas, quintum mortis incertitudo.
De iiii or primis dicit Job xiiii.
Homo natus de muliere brevi vivens tempore
repletur multis miseriis qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit.
De quinto dicitur Eccl. ix. Nescit homo
finem suum etc. v. cubiti alterius
ale sunt v quedam homo cognoscere
de deo et in deo primum est quod est largissimus
donator. Jac. i. Dat
omnibus affluenter et non improperat. Secundum quod
pacientissimus redditor. Eccl.
v. Ne dixeris peccavi et quid accidit michi triste.
altissimus enim est patiens redditor. Tercium quod est sapientissimus
investigator cui nichil
potest abscondi. Hebr. iiii. Omnia nuda
et aperta oculis eius. Boecius Magna
vobis necessitas indicta est nobis

n dissimulare velim[us] cu[m] cuncta
agam[us] an[te] oculos iudicis
cuncta cernent[is] / Xp[ist]us e[ni]m est q[ui] est iu[s]-
tissim[us] iudex / qui nulla ra-
t[ione] p[otes]t flecti. P[ro]v[er]b[iorum] vi. Zel[us] [et] furor viri no[n]
p[ar]cet[ur] in die [vindic]te / Ip[s]e [e]n[im] q[ui] est pote[n]-
tissim[us] excusator. Exo[di] xv.
D[omi]n[u]s omnip[otens] no[m]e[n] ei[us]. Sap[ientie] xi.
Misereris om[n]i[u]m q[ui]a o[mn]ia potes /
Ad quid a[utem] date s[un]t iste due
ale mulieri / o[stendi]t Ioh[ann]es c[um] d[icit]
Ut volaret ad initio[n]e[m] illorum i[n]
desertu[m] s[cilicet] i[n] sacre co[n]te[m]placio[n]is vel i[n] desertu[m]
p[enitenti]e / Et vide q[uo]m[odo] p[ro]ficiat
vitare tribulaciones / sup[er] d[ict]i[s] e[nim]
q[uia] nullus fugit i[n] solitudi[nem]
pedib[us] utens q[ui] adhuc terrena
amans / ordinate tu[n]c vero d[icitu]r
volare q[ua]n[do] n[on] o[mn]ia pedib[us] terra[m]
tangit / s[ed] p[rim]o fugit i[n] so-
litudine[m] que excludit tu-
multus ho[minum] [et] copia reru[m]
i[n] locu[m] suu[m] p[ro]p[ri]u[m] / Unde p[ro]p[ter] q[uod] p[ri]m[us]
loc[us] e[ius]dem [et] filiorum ei[us] e[st] desertu[m]
ubi no[n] tumult[us] ceterorum hu[iu]s sive
que[m] ho[minum] h[oru]m copia reru[m]
i[n]ve[n]it / Iob iii. Requiescere[m]
cu[m] regib[us] [et] co[n]sulib[us] terre q[ui]
edificant sibi solitudines / Ibi i[m]p[ii]
[et] ip[s]i cessaverunt a tumultu i[b]i
requieverunt fessi robore [et]
q[uon]da[m] vincti p[ar]it[er] sine molestia
no[n] exaudierunt voce[m] ex-
actoris i[d] e[st] ventris / Ubi al[itu]r p[er]
t[em]p[u]s [et] t[em]p[o]ra [et] dimidiu[m] t[em]p[or]is
Si h[oc] refera[tu]r ad statu[m] eccl[es]ie
t[em]p[o]re antixp[ist]i tu[n]c e[st] sensus. Ubi al[itu]r / al[itu]r
doctrina p[re]dicacionis Enoch
[et] Helye / que fit p[er] t[em]p[u]s [et] t[em]p[o]ra
[et] dimidiu[m] t[em]p[or]is i[d] e[st] trib[us] an[n]is
[et] dimidio / Est e[nim] mos Hebre-
orum p[er] t[em]p[u]s sive an[n]u[m] u[num] p[er] t[em]p[o]ra
duos annos / p[er] dimidiu[m] t[em]p[or]is

dimidiu[m] anni. Si aut[em] h[oc] refera[tu]r
ad g[e]n[er]ale statu[m] eccl[es]ie / tu[n]c e[st] sensus.
Ubi al[itu]r p[er] t[em]p[u]s [et] t[em]p[o]ra / [et] dimidiu[m]
t[em]p[or]is i[d] e[st] doctrina p[re]dicacionis [Christi]
tanto t[em]p[o]re f[ac]ta / Xp[istu]s e[ni]m trib[us]
an[n]is [et] dimidio / p[re]dicavit / cu[ius]
p[re]dicacione pascit[ur] eccl[es]ia cotti-
die usq[ue] in ista p[re]dicacionis ip[s]i[us] us[que]
ad fine[m] / Et fac[tu]s e[st] sp[iritus] [et]c. i[d] e[st]
temptacione[m] p[er]ente i[m]pugnatione[m] dyaboli
Unde p[ro]b[atur] p[er]s[ecutio] dulce[do] tua
pacis d[icitu]r. Ite[m] p[ro]b[atur] passi i[n] q[ui]bus tu i[n]-
me adu[ersus] e[ss]e q[ui]a e[st] m[ala] / aliquando h[ic]
i[m]pugnacionibus dyaboli o[sten]d[i]t Io[hannes] c[um]
dicit[ur] Et misit s[er]pens i[d] e[st] cal-
lid[us] dyabol[us] p[ost] mulierem i[d] e[st] p[ost]
ecc[lesi]am q[ui]a i[n]de ea attinge[re]
no[n] potuit / q[ui]a no[n] h[ab]ebat si[bi]
ip[s]a Ex ore suo i[d] e[st] sua inspira-
cione p[er] suos satellites. Aqua
ta[m]q[uam] fluen[tem] i[d] e[st] tribulatione[m] i[n]un-
dante[m] / s[ed] cu[m] dyabol[us] no[n] ad i[n]-
undacione[m] s[ed] ad suffocacione[m]
mittat tribulacione[m] t[ame]n de[us] sua
dispone[n]te f[a]c[i]t ut tribulacio i[m]missa
mundet iustos. Ysa[ie] iiii°. Si
abluit d[omi]n[u]s sordes filiarum Syo[n]
[et] sa[n]g[uinem] Ier[usa]l[em] de medio ei[us] In sp[irit]u iudicii
[et] sp[irit]u ardoris / H[ic] lavari [et] mu[n]dari
nolebat p[ro]ph[et]a cu[m] dicebat
Amplius lava me ab i[niquitate] m[ea]
[et] a p[e]c[cat]o m[eo] m[unda] me / De hijs tribulacionib[us]
d[icitu]r Can[ticorum] viii. Aque multe no[n]
po[tuerunt] ex[tinguere] cari[tatem] / P[s]. Salvu[m] me
fac deus q[uonia]m i[ntraverunt] aque us[que] ad a[n]i[mam]
Vel misit s[er]pens dyabol[us] tortuos[us]
ex ore suo i[d] e[st] suggestione sua
venenosa p[ro]p[ter] i[n]undante[m] [et] i[n]un-
dante[m] tribulacione[m] p[er] p[ri]ncipes mundi
q[uo]s suggerit dyabol[us] ut dicit
eccl[es]iam p[er]sequat[ur] / Ita ut ea[m]
faceret trahi p[er]m[anentem] [et] de p[ec]c[at]o
i[n] infernu[m] A flumi[n]e i[d] e[st] ab impetuo-
sa [et] i[n]undanti tribulacione / Ysa[ie]
viii. Adducet d[omi]n[u]s sup[er] eos
aq[ua]s flum[inis] fortes [et] multas
... assumet [et] fluet ex

cob ripa eius ibi p[ri]ma unda
et transeunt usque ad colla
et est extensio alarum eius locus
latitudinis terre tue o emanu
el. usque ad colla dicit. Ita usque
ad os et oculos. quia et si oppri
maris circa multitudine et magnitudine
tribulationum tamen non suffocabitis
a xpo misericorditer liberabimini.
Quod sumitur ex matheo xiiii. de
discipulis ad ihesum solus erat ibi in
monte. Navicula autem in medio maris
iactabatur fluctibus. erat enim ventus
contrarius. iiii autem vigilia noctis ve
nit ad eos ambulans super mare. Timor vigi
lie noctis scilicet iiii or partes persecu
tionis ecclesie. Prima fuit tirannorum
quando invocabantur. ii a hereticorum in confessores.
iii a falsorum clamorum in predicatores.
iiii a erit tempore antichristi que erit communior
omnibus de qua fit hic mentio
et tu tunc liberabimur ergo quando dominus
veniet et interficiet ipsum. Spiritu
oris sui et destruet adventus
sui. ut dicitur ii thessalonicenses ii. in ipso multe
tribulationes iustorum. vere tunc hoc sequitur.
Et adimplevit terra. i. celestis
ecclesia militante que terra est mor
entium. in fine quando est terra mor
tuorum. Et apperuit terra. i. ce
lestis ecclesia os suum in oratione ad po
standum dominum pro muliere et absor
buit flumen. i. tribulationem super statu et ad
nichilavit illa magna tri
bulatione. scilicet terra i. xpus in carne as
sumpta de qua dicitur Job xvi. terra
data est in manu impii. Adiu
vit mulierem. i. ecclesiam militan
tem cottidie filios parientem
viro suo xpo. Et quo adiuvit
quia tribulationes ipsius xpus portavit
et corpus et virtute sua mediatorem do
navit. unde ysa. liii. Vere langu
ores nostros ipse tulit et do. n. i. p.
Adiuvit et orando pro ecclesia ut non
deficeret in tribulationibus. unde luc. xxii.
Symon ecce sathan expetivit

[Ego rogavi pro te]
ut non deficiat fides tua. Vel adiuvit eam
eam tempore tribulationis breviando
unde math. xxiiii. erit enim tribulatio
magna qualis non fuit ab initio mundi
usque modo nec erit et nisi breviati fuissent
dies illi non fieret salva omnis caro. sed propter [electos breviabuntur dies illi]
electos. Vel adiuvit eam non per
mittendo augeri tribulationes
quam vellet temptator. unde ii cor.
ii. Fidelis
est deus qui non patietur vos temptari ultra id quod potestis
sed faciet etc. Vel adiuvit eam ange
los suos ad custodiam depu
tando. unde psalmus angelis suis
mandavit de te ut custodiant te in omnibus.
ysa. lxii. Super muros tuos
ihrusalem constitui custodes. dicitur hoc glossa i.
angelos. Vel adiuvit eam et ad
iuvat cottidie et adiuvabit
cottidie usque in finem faciendo iovi
cunditatem ubi sua passio recitatur
cuius memoria absorbet in
electis multitudinem tribulationum
ut non senciant vel non timeant.
Unde ut dicitur bern. devotus miles
sua non reputat cum benignum
ducis intuetur. Ipse quo
dicitur hebr. xii. Curramus ad
propositum nobis certamen aspicientes
in actorem fidei et consumatorem
ihesum qui proposito sibi gaudio
sustinuit crucem confusione contempta atque ut dicitur
patre qui talem sustinuit a peccatoribus adversum
semetipsum contradictionem ut non
fatigemini. vel per carnem. [Antequam]
tarum passionem et hoc est quod figuravit
fecit moyses de quo dicitur apostolus
hebr. xi. fide moyses grandis
factus negavit se esse filium
filie pharaonis magis eligens af
fligi cum populo dei etc. Et hoc est quod
sequitur Apperuit terra os suum. i.
xpus predicatores eius scilicet de
quo dicitur Ie. xv. Si separa
veris preciosum a vili quasi os meum
eris et post apperui et a b. Et
absorbuit flumen destruxit
tribulationem tironum. Mt. x. Nolite

[margin:] tessalonicenses

28 timere eos qui occidunt corpus Luc.
xii. Nolite timere pusillus grex
Et non solum absorbuit flumen
aperiendo os ad predicandum ymmo
et ad bibendum in cruce vinum mir-
ratum talem passionis potum
nostre salutis. ps. De torrente in
via bibet. Augustinus xpus presentis bibet
talem quem est bibiturus. Bernardus Super
omnia reddit te amabilem mihi
bone ihesu calix quem bibisti
opus redemptionis nostre. hic enim
cor meum amorem vendicat totum
sibi. Hoc solum et os aperuit ad
sorbendum fluvium nostre tribulacionis
ymmo et latus et manus et pedes
et quasi totum corpus suum aperuit ut
omnino absorberet tribulacionem nostram
Sicut terra in magno estu aperitur
ut postea pluviam et undas totas
recipiat et quasi absorbeat. ps. Ab
sorbti sunt petre iuncti in corpore
i. apostoli comparati xpo quia corpus passo et
tribulato venerunt passionibus et toto absor
tantes adeo quod ipsa ingrederetur in pe-
tra abscondita in foraminibus. Vel adiu
uit mulierem auxilium in pugna
offerendo et post pugnam premium
promittendo. Gen. xv. Noli time-
re abraham ego protector tuus et
merces tua magna nimis post
pugnam. Vel terra i. beata maria.
De qua ps. terra nostra dedit fructum
suum. Adiuvit mulierem i. ec-
clesiam per ipsa orando xpm pacem
conferendo filium dei adiutorem
fortissimum pariendo. De quo ps.
Adiutor in oportunitatibus in tribulacione
Aperuit os suum ad deprecandum
pro muliere. Ecclesiastici xxiiii. in carnis
dilectissimi apparuit os suum pro
carnis et absorbuit flumen i.
sua prece mitigatur ecclesie tribulacionem
Vel per aquam fluminis scilicet habundanter
ter corporis que fluunt gentibus sicut aqua. Un-

de ps. Divicie si affluant nolite 29
cor apponere. Et de hac aqua
fluminis dicitur Iere. ii. Et nunc quid tibi vis
in via egipti ut bibas aquam
turbidam. Et quid tibi vis cum via assiriorum
ut bibas aquam fluminis. Hanc
aquam habundantissime misit
draco dum permitteret in ecclesiam dei
que a constantino datum est imperium
occidentale ecclesie. Et signanter
dicitur quod draco sive serpens ex ore
suo misit aquam post mulierem
quia ex ore serpentis non exivit nisi
sibilus et venenum et ita temporalia non sunt
nisi sibilus venenosus quia cito transeunt
et plena sunt veneno peccatorum et litibus
et est venenosa fuit quia bibentes
occidunt. Unde tunc audita fuit
vox angelorum in aere dicentium
hodie effusum est venenum in ecclesiam
dei scilicet in apocrypho silvestri
Et quia appungit hoc venenum
ad cor ecclesie itaut iam suffocata sit
propria clamat ipsa ecclesia in ps.
Salvum me fac deus quoniam intraverunt
aque usque ad animam meam. Et dominus de con-
venta bonitate nunc primo incipit
expandere ecclesiam suam et misit
modo adiutorem suum super terram qui
absorbere vult totum flumen
i. principem terrenum qui vult auferre
ecclesie omnia temporalia licet intencio
eius non sit eadem cum domino quia propter
bonum ecclesie dominus mittit illum. Vel
de sanacherib dicitur quod dominus misit eum
in iudeam ad correpcionem ipse
autem venit ad occidendum totum et
disperdendum bona corporis. Dominus
misit eum ex misericordia ipse venit
ex superbia et avaricia. Unde ysa.
x. Ve assur virga furoris mei
et baculus ipse est in manu eorum
et indignacio mea ad gentem falla-
cem mittam eum et quia propter furoris mei
mandabit illi ut auferat spolia et diripiat
potissimum quasi lutum platearum. Ipse autem
non sic arbitrabitur et cor eius non erit
sic ad conterendum corda et ad internitionem gentium

et ponet illum in conculcacionem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur et cor eius non ita estimabit sed ad conterendum erit cor eius et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim Numquid non principes mei simul reges sunt ... consulta ...

apocrifis silvestri

40 ii pa. dicit ei. Nunquam non principes
mei v. s. st. rex. Multa que ibi
dicuntur et modo implentur. D g°. Et
misit serpens i. dyabolus ex ore suo
venenato i. suggestione sua
post mulierem i. ecclesiam aquam tamquam
flumine i. opulentiam temporalium ut
eam faceret trahi a flumine a fluvio
temporalium quod semper fluit deorsum.
Et bene dicit trahi post tractus enim
motus est violentus. Nam con-
trarium est quod ecclesia feratur deorsum quia
sancta est ut feratur sursum et ideo motus
deorsum est violentus. Unde dicit
Salomon proverbiorum xxiiii°. Erue eos qui
ducuntur ad mortem et trahuntur ad
interitum liberare ne cesses. Et adiuvit
terra i. principes terre dominum terrenum
diligentes mulierem i. ecclesiam. Et
modum adiuvandi ostendit et aperuit
terra os suum i. dilatatur principes
terreni desiderium suum et absor-
buit flumen i. opulentiam temporalium
quod draco misit de ore suo i.
quia habundantiam temporalem procuravit
esse dari. Non quod constantinus hoc
fecerit ex dyaboli suggestione sed
magis credo quod fecit hoc ex instinc-
tu spiritus sancti. Sed quia dyabolus procuravit
et procurat continue quod ecclesia cor
apponat istis temporalibus ut sic minus
possit intendere spiritualibus et tunc
dyabolus modo procurat ut terra ab-
sorbeat flumen. Hoc factum est in odium mulie-
ris sed nescit (?) quia paup-
tate occupata liberius vacabat
saluti animarum. Nam cum esset in
diviciis suis non poterat vacare
orationi et lectioni et meditationi. Unde
patet in diluvio aque (?) ad d.
Sed siccato diluvio melius fa-
ciet officium suum de quo dolebat
dyabolus cum fuerit (?) sed modo nimia
(?) non advertit. Unde se-
quitur. Et iratus est draco in mulierem
i. quod ecclesiam videbat quod non posset
eam trahere post se et quod haberet amplius

41 Unde ipse putavit in se nocu-
isse. Nunc sic desinit dyabolus ecclesiam
impugnare sed querens novos modos
et novas artes impugnandi eam.
Unde sequitur. Et abiit alio modo quo
potuit nocere ecclesie facere prelium
cum reliquis de semine eius qui
custodiunt mandata dei mente
et opere et habent testamentum ihesu
active et passive i. quod testimonium
perhibent de ihesu et illis. Augustinus. Ex-
trinsecus confessio sit coram ho. qfi?
quo cum eo per in. et angulis omnibus
et qui habent testimonium ihesu christi i.
caracterem fidei quo salvantur
filii dei. Jo. i. Dedit eis potestatem fi-
lios dei fieri hiis qui credunt in nomine eius. Dicitur
testimonium dicit per testimonium domini fi-
dele sapientiam prestans parvulis. Per reliquos autem
de semine christi notat iohannes
omnes minores fideles qui habent
fidem et fidei confessionem quos ex-
pugnare aggreditur cum a maiori
repellitur. Unde dicitur (?) spoti (?)
de mulieribus per quam sponsa etc.
(?) timuit tu insidia-
beris calcaneo eius i. minoribus qui
eunt in fine, pes insidiatur ut
rapiat pauperem i. illum qui
parum habet de virtutibus. Sed non
omnes minores potest prevalere sed tamen
instabiles et incompactos quia
revera multi sunt. Unde sequitur et stetit
in ora sive super arenam maris
i. super steriles et incompactos et
aridos sub se tenens eos.
Unde ps. Sedet in insidiis cum divi-
tibus ut interficiat innocentem. Et ecce quod
dyabolus semper pugnat cum fidelibus et
requiescit in reprobis qui sunt
quasi castrum et habitaculum eius.
Unde Job xl. Sub umbra calami
dormit in se. ta. Eo. hu. quos
iohannes appellat arenam maris
iob vocat umbram calami et
loca humentia. tunc per verbum predictum
designatur ypocrite qui habent (?) sed

13

XIII

ꝫ no uitate / p talanu q est mg
vatiuus & ex nividit de facili
mo a quoz ueto sunt leues &
instabiles / p lota humana
uoluptuosi qui mal huoribz
i. moribz habundant / C. xiij.

Et uidi bestiam descripta e i pte
pugnam ulterius & draconis i
pte. t c. hic describit pugna
familie dr̄cois / describit autem
dracōis sub duplici spe
monstruosa duarum bestiarum
vnius ascendētis de mari & alteri
ascendentis de terra / & ut prima
bestia conflagitur ex malicia
laycorum & supbia pncipum secu
larium & io dr ascendere de mari
qr sunt elacoes supbie vnpr
ꝯparabiles elacoes m. / Et psa.
lvij. Impij .i. supbi q mare f
qd quiescere n p / 2a bestia ꝯstat
ex malicia cleicorum & cupiditate
platorum / vn & de terra p qua
sz auaricia dr ascēde / & huic
exponi concordat glo. q dicit
pma bestia ꝯstare ex pnci
pibz antixpi p quos uehemen
opprimet ecclam / 2a ex aplis
ut pdicatoribz eius p quos
fraudulenter impugnabit ecclam
Et hijs pz q hc tam duas ptes
hz In pma po descpo ponit
bestie / i 2a descpco 2e bestie
& uidi aliam bestiam / Circa descp
coem pon bestie pce hui so.
pmo po ppa si ꝯuenit ab
alijs bestijs cum dr ipam ascē
dere de mari & hre capita vij
& cornua x & hiis 2o ponit
quasi q ꝯuenit cu alijs
bestijs & po t ep te ꝯcencia / i
pelle cu pardo / i pedibz cu
urso / i ore cu leone / i pelle

pardi varietas ypocrisarum i ex
teriori conuersacoe / i pedibz ursi
diuersitas uoluptatum i medi
afferacoe / i ore leonis fetor de
tractionis i supba locucōe / Vel
forte pardi similitudo refertur
ad pseudo claustrales / As
similacio ursi ad pseudo scla
res / Assimilacio leonis ad
pseudo pncipes seu platos
Ad claustrales em ptinet pell
i. ostensio sce ꝯuersacōis exte
Ad seculares supportacio pedis
Ad platos doctrina oris / Et dat
i familia dracōis p quam
ipse draco impugnat ecclam
priorem locum obtinet antixpo
pro po / & ou eius crudelitas p
hc qz uocatur bestia / qz totum uas
tabit / Deinde ou eius ꝯnatitas
sine ꝯregnum dr ascēde de mari
i. de iudeis / qui & si pro fuint
terra fertil & exculta p lege
& pphas / tn pp peccm magis de
uenit figura / fuit mar i.
instabiles & amari / vnde
terre i. peccm peccauit uolem
p iusta fuerit / hc e q dixit dns
ad kayn gen. iiij. vagus et
pfugus eris sup terram qr f. occi
sorem t abel / Et hc satis bene
competit figuratum fuit gen.
xiiij o ubi dr q pentapol
erat pmo sicut padysus dei sz ppt
ca ppr peccm sunt facta abhomi
& mare mortuum appellata
Sic iudayci ppns pmo fuint
pps peculiaris dei qm petapol
ppr pentateucum sz pps peccm
facti e abhoiabilis & instabiles et
fetidus sicut mare mortuum / Dr
& ascēde de mari qr de tribu
dan nascet que fuit uilissi
ma tribubz isrl vn gen. xlix.
Dan coluber in via ce in se re
Angº ꝯ dr ascēde qr de vili
gñe venit ad magnam potm

// desi gna

// pon be stie

diffe

// ppea

N

2

3

3 cio ad magna crudelitate qz qui
a debilis sublimatur crudelior
est omnibus. Unde sapiens. Aspiciens
nichil est humili cum surgit in altum.
Per hoc eciam quod dicit ascendentem de mari
notatur cito casurum quia de insta-
bili et fluxibili fundatus uenit
super quod non potest diu stare edificium
Unde et in fine precipitabitur quia dicitur stare
super arenam maris. De quo dicitur
Mathei vij Omnis qui audit uerba
mea hec et non facit ea similis est
uiro stulto qui edificauit domum suam super arenam
et descendit pluuia et venerunt flumina et flauerunt venti
et irruerunt in domum illam et fuit ruina
eius magna. Per bestiam possunt acci-
pi et intelligi congrue et uocari
ut dictum est tamen congruencius
intelligitur per bestiam istam tota col-
leccio malorum id est intencionis antichristi et
caput eorum. Et ideo quia glose
sanctorum magis concordant exposicioni
sicut dicitur in glosa de vna bestia
cuius unum caput est ipse antichristus
Dicit glosa et vidi et cetera id est spiritualiter intellexi
bestiam id est malorum multitudinem
bestialem de mari id est de amara
suggestione dyaboli uel de infide-
litate cordis proprii. Ascendentem
id est de vicio in vicium uel per princi-
pes malos se contra ecclesiam extol-
lentem. Habentem capita vij id est vni-
uersos principes qui defendunt et
regunt bestiam id est infidelium mul-
titudinem contra ecclesiam bestialiter in-
surgentem. De quibus capitibus dicitur
Amos vj. Ve qui opulenti estis
in syon et confiditis in monte sama-
rie capita populorum. Item vij capi-
ta bestie sunt vij principes totius
iniquitatis principales in vij etatibus (qui ecclesiam turbauerunt)
mundi. Quorum primus kayn in prima
etate a quo incepit ecclesia ma-
lignancium. Sicut ecclesia catholica
incepit ab abel. Et iccirco a
kayn incepit ecclesia malorum.

ta ecclesia bonorum ab abel. Kayn
enim incepit possessionem. Abel non incepit
nichil habuit. Et eciam malorum ecclesia
surgit et fundatur super diuicias
bonorum uero ex paupertate surgit
et super paupertate fundatur. Unde et
ecclesia malignancium terminatur in an-
tichristo diuite et potente qui est ultimum
caput ecclesie malorum. Secundum caput
fuit nemrot qui cepit primo
dominari in orbe terrarum in 2a etate
Unde de ipso dicitur Gen x. porro chus
genuit nemrot ipse cepit esse
potens in terra et erat robustissimus
venator coram domino. Et fuit a
principium regni eius babilon. Tercium
caput fuit ysmael a quo sunt
ysmaelite id est sarraceni. Cuius manus
contra omnes et manus omnium contra ipsum
ut dicitur Gen xvj. Et hic fuit in 3a
etate. Quartum caput in iiij etate
pharao in terra egipti rex qui populum
israel multipliciter afflixit in egip-
to ut legitur Exo j ij et iij. In v-ta
etate fuit quintum caput Na-
buchodonosor qui populum israel
captiuum duxit in babilonem
ut legitur [illegible] xxxvj. In 6ta etate
fuit caput herodes qui dum
querens pueros occidit ut legitur
Mathei ij. In fine vj-te etatis que
simul erit cum vij que in vij etate
erit, erit viij-um caput antichristus
sub quo erit magna persecucio
et afflictio ecclesie dei. Et hec est
bestia quam uidit Johannes cuius contra ecclesiam
expugnata asserunt. Unde qui-
dam assignant vij capita per
que ecclesia dei a principio usque ad finem
oppressa legitur et afflicta. vij-um ergo
caput bestie per quod bestia ef-
fudit venenum suum in ecclesiam et eam
quantum potuit laniauit fuit
herodes per quem enim natum xpum
deuorare quesiuit et quia non potuit
xpm occidere innocentes occidit Mt ij.
Alii per ipso autem accipiendi sunt omnes reges
[illegible] quibus in persecucionem xpi

id est hominum extinctor et oppressor
amore dominandi
et cogebat homines
ignem adorare.
Iste processit a Noe
cuius tres habuit fi-
lios Sem Cham
et Iafeth Genesis
ix et x c. Cham
genuit Chus
et Chus genuit
~~nemb~~ Nemrot.
Cuius principium regni
erat babilon

bestia

capita iniquitatis 7 etatum

Tercium capitulum fuit constancius arrianus qui uero uno eo arrianis orbis assumpto celitus / Quintum caput a 2a baroch de bozra

fuit cap 2m tam regni quam scelus habuit succ-
cessores usque ad iulianum apostatam
qui omnes persecuti sunt ecclesiam christi
Sextum caput fuit costhdroe rex
persarum in cuius tempore confirmata est
secta machometistarum. Septimum caput
fuit rex babilonis noue qui
volens apparere similis altissimo
et sedere in monte testamenti multas
persecutiones ecclesie christi persecutores ingessit
Octauum caput est ille de quo dicitur
in daniele viij°. Aliquis rex surget
post eos et ipse potencior erit prioribus
qui nouissimis temporibus multa mala
faciet ecclesie christi. Sed quis sit ille
non est meum determinare. Septimum
caput erit antichristus. De quo dicitur
Dan. viij°. Surget rex impu-
dens facie et intelligens propositiones
et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis
universa vastabit et supra quam credi potest uniuersa vastabit. quam-
uis aliquis uideatur quod hic rex
de quo sic loquitur Dan. ad vi capitulum
pertineat. Sed forte sicut iohannes
xiij precucurrit sic iste antichristum. Et
ideo quod dicit dan. utrumque potest conuenire
Sed tamen eius septimum caput id est antichristus
inducet dyaconum ad loquendum per
os eius qui in signis et prodigiis
mendacibus decipiet multitudinem
infinitam ita ut pauci euadant.
Et sicut christus deus rex et ponti-
fex et propheta ita ipse nunc regem
nunc pontificem nunc prophetam se
simulabit et dicet et tam magna
signa faciet quod omnia facta sint ut
nulla estimentur signa christi comparatione
signorum eius. Ab hiis vij capitibus
passuram uidit iohannes ecclesiam christi
que septuplex persecutio figu-
raliter precessit in synagoga. omnia
siquidem contigebant illis in figura
ut dicitur j. Cor. x. Prima fuit ab
egiptiis mortuo ioseph quorum

caput fuit pharao cum magis suis
2a a chananeis mortuo iosue
quorum caput fuit Jabin cum
zyzara. Judic. iiij°. 3a fuit a x
tribubus contra duas quorum caput
fuit Jeroboam mortuo salomone
iij Reg. xij. 4a fuit ab assiriis
quorum caput fuit salmanazar
contra x et sennacherib contra duas
tribus iiij Reg. xvij. et xviij°. 5a
fuit a chaldeis quorum caput
nabuchodonosor qui ierusalem destruxit
et israel captiuauit. 6a fuit in ipsa
captiuitate sub assuero rege
qui dedit aman de omnibus iudeis
potestatem occidendis omnia macedonice
peruersitate. 7a fuit a grecis
quorum caput fuit anthiochus
epyphanes qui templum domini pro-
phanauit et multa alia mala
fecit populo israel ut legitur j. machabeorum
in multis capitulis et per totum. Sed nunquam
tamen valde qui in qualibet persecutione
misit deus filiis israel aliquem ad-
iutorem seu liberatorem qui eriperet
eos de manibus inimicorum. A prima
persecutione liberauit moyses et
aaron. A 2a barach et debora.
A 3a ezechias qui reliquas x
tribuum reuocauit ad deum
domini cum duobus. A iiija. angelus
domini qui una nocte occidit
exercitum sennacherib centum
lxxxv milia. A 5ta cyrus
persarum rex sub esdra et zoroba-
bel. A 6ta hester et mardocheus
A 7ma iudas machabeus et
fratres eius. Sic ecclesie sue misit
et mittet adiutorem in suis persecu-
tionibus. A septima scilicet ordine predi-
catorum de quibus supra satis dictum est
qui ecclesiam dei consolati sunt in vij
persecutionibus suis. Nec est mirum
si predictis vij capitibus tribula-
cio data dyabolo prestante qui super omnia
studet operibus caritatis in virginitate

Septimum per adam quem deus quasi colonum po-
suit in paradyso ipse dyabolus in cuius
sita deo permittente sibi regere
preparavit herodem ad christi persecutorem
Item per noe virum iustum auctore
reum posuit in urbe Neronem
ecclesie destructorem Item per abraham
fideli posuit in impiis constantium
arrianum Item per moysen legis sancte
latorem posuit machumetum legis
prophane datorem Item per david
regem iustum posuit regem nove
babilonis Item per Iohannem baptistam sur-
get velut forte ea similiter rex
ille ypocrita qui scriptus est danielis
vii capitulo Item per helyam qui venturus est
surget rex vii id est antichristus helyam
occisurus Et cornua x
id est decalogi transgressores qui
illi bestie adhebunt et membra
bestie erunt et super cornua eius
x dyademata (victoria) id est gloria de impug-
natione eorum qui servant deca-
logum et destructione decalogi
quia omnia precepta per principes eius
infringentur et de hoc gloriabuntur sicut dicitur
prover. letantur cum malefecerint etc.
Et super capita eius id est super principes
iniquos nomina blasphemie
quia dicent et dici facient christum non
fuisse verum deum sed magum seductorem ||
etc. Ad huius decorum (Item) magna
Item vii capita bestie possunt dici
vii vicia capitalia Decem cor-
nua x prevaricatores decalogi
Et ideo capita et cornua iunguntur
quia per vii vicia capitalia deca-
logus impugnatur et super cornua eius
id est super legis prevaricatores x dyade-
mata x gentes que invicem
etiam christum expugnare conati sunt
et super ea victoriam obtinuerunt eorum
prima est gens iudeorum secunda gens pa-
ganorum tertia gens arrianorum quarta
gens sarracenorum et hec iiii or

sunt significate Dan. vii per iiii bestias
de quibus ibi dicitur Ecce iiii or venti
pugnabant in mari magno et ecce
iiii or bestie grandes ascende-
bant de mari diverse inter se prima
quasi leena et alas habebat aquile
aspiciebam donec avulse sunt ale
eius et sublata est de terra et super
pedes quasi homo stetit et cor eius datum
est ei et ecce bestia alia similis urso
in parte stetit et tres ordines den-
tium erant in ore eius et dicebant ei
Surge comede carnes plurimas
post hec aspiciebam et ecce alia bestia
quasi pardus et alas habebat avis super se x
et x capita erant in bestia capita post
aspiciebam in visione noctis et
ecce bestia iiii terribilis atque mira
fortis nimis dentes ferreos habe-
bat magnos comedens atque comminuens etc. Ecce
nomine sunt scripta sacra iiii or venti celi
sunt iiii or intellectus scripture scilicet hystoricus
allegoricus tropologicus et anagogicus
per mare magnum designatur hic seculum
iiii or ergo venti sunt intellectus scripture quibus
mundus impugnatur quia per hos
contra eos est christus doctrina ecclesie Erat
hic impugnatio corporis seu persecutionibus
apostolis tunc prima bestia apparuit
id est ferocitas synagoge cuius due
ale quibus superbiendo ferebatur in al-
tum sunt due secte iudaici populi
una saduceorum alia phariseorum
sed hee eius sunt ale avulse a leena
quia tradita eadem bestia exercitui
iudeorum mox periit et secte
et tunc stetit super pedes suos quasi
homo quia humiliata fuit et se homines
cognoverunt iudei qui prius se
super alios efferebant cum autem sunt
et cor eius datum est ei refertur ad tempus
helye qui convertet corda patrum ad
filios ut dicitur malachie ultimo vel
forte quia ipsi fuerunt duri cervicis

9 et indomabili corde, dicit quod tunc
datum est ei cor eius quia adhuc in sua
duricia persistit. Secunda bestia si-
milis urso, id est paganorum besti-
alis multitudo, cui dicitur ut sur-
gat et comedat carnes plu-
rimas quia infinita multitudo christia-
norum occisa est a paganis. Christi-
anus: Effunde iram tuam in gentes que te non no-
verunt et in regna que nomen tuum non invocaverunt quia comederunt iacob
id est populum christianum. Tres ordines
dentium quos habebat in ore suo sunt
tyranni eorum, sacerdotes templorum
et cultores ydolorum qui sine tedio
in christianorum necem sevierunt.
Tercia bestia similis pardo fuit
gens arriana que ideo capita quattuor
dicitur habuisse quia quattuor gentes tunc
temporibus in illam heresim convenerunt scilicet gothi
a quibus inchoata est, gothi, vanda-
li, longobardi qui omnes simul contra
ecclesiam surrexerunt. Et vere dicitur
hec bestia similis pardo quia quedam
arrianorum pagani fuerunt, quedam
christiani, scilicet propter maliciam latentem
intelligi et simplicitatem apparentem extrinsecus.
Quattuor autem ale eius sunt quattuor errores
videlicet prima arrii, secunda eunomii,
tercia macedonii, quarta euticii, quibus
quasi per totum mundum volabat heresis
arriani. Propterea quod ~~[struck]~~ iube-
te constancio impio in exilio missi
Sed tamen non arrius sed fuit inter
omnes istos, ideo omnis heresis illius
temporis nomine eius dicta est heresis arriana.
Quarta bestia est gens sarracenorum
a machumeto decepta, cuius feri-
tatis sive malicia tantum valuit
teste desolacio ecclesiarum syrie,
fenicis, palestine, egypti, mau-
ritanie et insularum multarum ma-
ris, in quibus abolito christi nomine temporibus
impius machumeti detestanda colitur
qui magnus propheta dei putatur. Et hec
quanta mala faciet antichristus cum

fuerunt fidei
defensores scilicet
Atanasius a-
lexandrinus
Eusebius, ver-
cellensis qui pos-
tea zenocati
sunt, et hilarius
pictaviensis, di-
onisius autem
mediolanensis
et paulinus
treverensis in
exilio obierunt

ipse suo mendacio tot mala fecit. 10
Sicut enim moyses legislator pre-
cessit christum, sic machumetus lator
mendacii precessit antichristum. De ista
bestia dicitur quod non est similis aliis quia
videlicet predicavit contra fidem christi. Et in temporibus
venientibus edificate sunt eccle-
sie multe et non post multos di-
es dissipate sunt a romanis. Alie
pagani pugnant contra christianos sed cotti-
die vincebantur a militibus christianis
ut in ducibus simul principi christi vi-
tas tradiderunt ius imperiale.
Alie gothi et vandali, longobardi
et alii arriani postea deleti sunt ab
exercitu romanorum, postea conversi ad fidem
katholicam. Sed hec quarta bestia ita
indomabilis esse extitit ut et hodie
nec audeat contra eam os aperire quia
capitalis pena data est contra predicantes
si quis audeat contra eam predicare.
In hiis quattuor bestiis sibi audi-
tas x dyademata id est x gentes
invenisti. Una prima bestia duas
facit scilicet saduceos et phariseos. Secunda
tres scilicet tyrannos paganorum, sa-
cerdotes templorum et cultores
ydolorum. Tercia bestia facit quattuor
errores gotos, vandalos et
longobardos qui fuerunt omnes
arriani. Hec vero cum ultima bestia
sunt x. Et cetera. Et super capita eius id est
super vii vicia nomina blasphemie
habebat id est viros blasphemos
in nequicia nominatissimos. Et
dicuntur esse super quia non ipsi ut temptentur
expectant ut trahantur a viciis
sed ipsi trahunt vicia et subitos
hiis viciis faciunt et de facia
sua habent. Unde dicitur proverbiorum xxix: prin-
ceps qui libenter audit verba mendacii omnes mi-
nistros habet ~~[struck]~~ et cetera. Et bestia quam vidi.
Hic describit Iohannes bestiam tam a potestate
quam a nequicia instigatam. Unde dicitur: et
bestia eadem quam vidi de mari

ascendente. Similis erat pardo propter
varios modos decipiendi quos
habebat. Item bestia novissimis heresibus
erat percussa et variis simulacionibus
occultans vitam suam. Ier. xiii.
Si mutare potest ethyops pellem
suam et pardus varietates suas. Et
pedes eius .i. inferiores portantes
eam. Hii sunt qui nativa prudencia bes-
tie laborando et artibus diversis
lucra conferendo unde vivat bestia.
Sicut pedes ursi qui lati sunt et
pilosi et unguibus armati. Et isti
erunt possessionibus plurimis dila-
tati et valde cupidi et avari quocum-
que modo rapientes non sua. Et os eius .i.
doctores bestie sicut os leonis
qui est fetens et vorans. Et doc-
tores bestie fetebunt fama et
vorabunt malicia. Ier. iiii. Ascen-
dit leo de cubili suo et predo gen-
tium sublevabit se et egressus est de
loco suo ut ponat terram suam in
solitudinem. Apoc. Et dedit illi scilicet bestie
draco .i. dyabolus virtutem suam
ad nocendum et decipiendum et ad
miracula faciendum ut dicit glosa.
Sed cum miracula fiant et ad dei
manifestacionem et per illa deus non mani-
festetur erunt miracula. Preterea dyabolus
non habet potestatem nisi in naturalibus et in rebus
que sunt huius mundi. Unde cum non possit
facere miracula ergo non poterit
dare potestatem aliis faciendi illa.
Solucio. Revera illa non erunt mira-
cula proprio nomine miraculi sed erunt
mirabilia per cursum nature. Et
non dicamini mirum et mirabile et
miraculum. Mirum enim et mirabile est
minus miro, miraculum super. Vel mirum
dicitur admiracionem in videntibus, mirabile
in visibilibus, miraculum in utroque
et fit proprie ad manifestandam dei veritatem.
Est ergo sensus: Dedit illi draco virtutem
suam ad faciendum miracula .i. mira-
bilia unde admirari possit videntibus
propter novitatem vel propter modum faciendi.

Dicunt enim qui faciunt magi de rerum
speciebus non sunt miracula sed
mirabilia quia cito faciunt quod natura
tardius facit. Et potestatem ma-
gnam seducendi multos vel op-
primendi. Nota hic quod ponuntur hic per
ordinem per que sunt totum corpus ma-
lorum qui sese sunt in transgressione.
Primo dicit bestia ascendens. Secundo de
mari. Tercio habens vii capita. Quarto habens
x cornua. Quinto habens x dyade-
mata. Sexto habens nomina blasphe-
mie. Septimo quod est similis pardo. Octavo quod habet
pedes ursi. Nono quod habet potestatem ma-
gnam. Et quia novem numerus est transgres-
sionis, ideo sic per ix bestia comple-
ctitur totum corpus malorum sicut in prologo
ubi dicitur Habbakuk [illegible]
[illegible] emittantur x [illegible] quod
sunt totum corpus dyaboli tunc debebit
peccata significare per x gentes.
Sophonie i. ubi dicit Dies illa dies ire
per x omnia [illegible] xviii c. usque ad
Christum. Littera. Et vidi post
descripcionem bestie et quod dominus est
quod habet vii capita describit Iohannes
principale caput eius antichristum.
Primo ponens similitudinem per quam
fictores adducit in admiracionem.
Ipse enim ut creditur esse x in lege
premissus simulabit se esse mortuum
et post tres dies per artem magicam
feretur in aera ministerio demonum
et putabitur resurrexisse sed
tandem probabitur fuisse simulacionibus
quando a Christo occidetur. Dicit ergo Et vidi
specialiter unum de capitibus suis
.i. antichristum qui principatum obti-
nebit vii capita nephande multi-
tudinis quasi occisum in mortem .i. qui
mortuum se finget. Et plaga
mortis eius simulacione curata est
per simulatam vitam. Sicut enim mors
simulata erat et non vera sic et vi-
ta per magicam artem et ministerio
demonum fiet quod patet quia moriens non

13 occidet mortem sicut xpc. De quo
dicitur Osee xiii° Ero mors tua o
mors etc. Et admirata est tota ter-
ra i. homines qui nesciebant
fraudem admirati sunt videntes et
credentes mortuum resurrexisse
post bestiam eunte mente et corde
ad laudem eius secundum quod admirationem.
sicut legitur Jo. xii. et multi veni-
bant videre lazarum quem ihc a mor-
tuis suscitavit. Et adoraverunt dra-
conem glo. i. dyabolum qui dedit pota-
testatem glo. resurgendi ut videatur
bestie i. antixpo quem putabant
vere a morte suscitatum. Sic illi
qui videbant xpm miracula facientem
glorificabant deum qui potestatem talem xpo
faciebat talia. Sed unde ibi cre-
dent antixpm a dyabolo habere hanc
potestatem vel a deo. Si a deo ergo adora-
bunt deum et non dyabolum. Si a dyabolo
quo ergo sequentur eum. Solo multi
facient eum esse malum et multi sim-
plices non curabunt ad de malicia
vel de bonitate sua sed omnes sequentur
eum propter dona que dabit et propter
timorem mortis et videntes mira-
bilia que ipse faciet dicent Bu
dixerunt qui dedit isti talem potestatem i.
usum talis potestatis. Et hic est dyabolus. Et
ita qui adorabunt dyabolum
non sub propria voce. Dicentes ex admi-
ratione minorum et ex pusillanimitate
cordis. Quis similis bestie in pote-
state et miraculorum operone et quis
poterit pugnare cum ea i. resistere
voluntati et potestati eius q. d. nullus.
Et nota maior diu hic de bestia
i. antixpo in qua laudatur primum admi-
ratio unde dicitur et admirata est. Secundum est
imitatio unde sequitur post bestiam. Tertium est
adoratio unde dicitur et adoraverunt bestiam. Quartum est
laudatio unde dicitur Dicentes. Hec iiii or
omnibus xpianis debent reddere xpo. Admiratio

sapientie eius unde Ro. xi. O altitudo divi-
tiarum sapientie et scientie dei. Hoc enim est admirabile
in maiore mundi creatione que de
nichilo fecit tam pulcrum mundum
factum sed magis admirabile est in
minore mundi i. hominis formatione in quo
totum mundum maiorem conclusit
quod valde mirabile est. Unde et omnis
creatura dicitur homo quia ultimo fit. Ubi unde
extremis abreviatis est et significative est
quod vile verbum eternum incarnatum
est abreviatum quod maxime
admirabile est. Ergo sapientie xpi admira-
tio est in mundi creatione admirabili ordinatione
in hominis formatione et admirabilissima
in sui humanitate. Secundum est imitatio debemus
reddere patientie humilitatis et obedientie eius
unde Mt. xi. Discite a me quia mitis sum
et humilis corde. Primo factus homo ad ymagi-
nem dei ut sic posset eum imitari in
his in quibus imitandus est et amari in
quibus amandus est. Tertium est adoratio debemus
reddere eius dominationi sive potestati.
unde Mt. iiii°. Dominum deum tuum adorabis et illi
soli servies. Quartum est laudatio debemus reddere eius
bonitati. Ps. Confitemini domino
quoniam bonus. Laudate. Unde Apoc. xix. laudem
dicite deo omnes sancti eius. Thob. xiii.
Quis similis tui in fortibus domine. Quis similis tibi
magnificus in sanctitate. terribilis atque laudabilis et faciens mira-
bilia. Vel mirabilia que fecit dominus
hominem mirum indigne cor cre-
dulum. Et datum est hic os
effectum similationis antixpo. Et hoc
eo enim quod ipse videbatur quod crederetur
resurrexisse a mortuis dicitur
in eo presumptio et audacia blas-
phemandi xpm et sanctos eius
unde dicitur et datum est ei permissive tan-
tum os loquens magna. De se
dicet se esse xpm et verum deum. Et
blasphemias quia dicet se dei
filium et xpm negabit esse deum et ita
dicet se esse maiorem xpo unde ii
Thes. ii°. Qui extollitur super omne quod dicitur

14 aut quod colit' deb' Dan xj. Adūsus d'm deoꝝ loque' magnifica / Ad istū ptinent tam ginmemb'a eiꝰ / omīb qui se magnificant / ꝙ quos d'. Disperdat do' vniu'sa la. do. z ling. magni / ¶ Et data. hic ondi' ꝙ eiꝰ dyabl'psecucō erit z domīacō ātix' / sp tres annos z dimi'iū ut q'tū durauit apta pdicacō xpī ¶ Et h' frequēt' vtat iohēs tvip'a ex ca pmo / ut nos pmuniamꝰ cōn illaꝝ ut ū nimis timeamꝰ / qz cito trāsibit / 2° ut nō quāramꝰ gl'am / qz cito t'mīabit' / Da' g° z data est illi ptas s; nō uos facere pdc'a mala. mēses xlij. i. p tres anos z dimi' / i quo tpe maxie erit fine i tāta psūpcōn extolle' / ut iā ptātē audeat blasphemare / qd pus faciebat oclte / ete vn sēr. ¶ Et apruit os suū i blasphemias aptas z maifestas ad d'm i. ꝙ d'm / ut ad d'm. i. vsq; ad d'm Incipiet eīn blasphemāe scōs / z pcedet usq; ad deū / qz dicet / xpm nō fuisse uē ee di filiū / z aplos xpi ū fuisse uos aplos Dan vij. ¶ Con excelsu loque' i scōs altissimi cōteret / z putabit ꝙ possit tpa mutare z leges z trade' i manu eiꝰ usq; ad tpc z tpa z dimi' tpis / Dan xj. Aduꝰ d'm deorū loque' magnifica / z dirige' do' cōplea' iracūdia / ppetrata quippe ē diffinicō / z d'm prium suoꝝ nō reputabi' t' Vñ ad h' sēr hic / blasphemat nō eiꝰ Ad h' ppe appuit os suū / ut scz blasphemet noī dei glo. i. omīe institucōn eiꝰ p que laudat' appz / Vl nomē eius. i. uita z doctrīa eiꝰ p qua noīa' e /

i. dignꝰ nomīacōe z memo piū. x. memoria iusti laudat' nomē impio. pi / z thabnaclm eiꝰ glo' i. illos qui xpo militat Vl thabnaclm eiꝰ. i. sctam ecclam / i qua xpi milites suscipiūt arma. i. ūtutes doctrīā z donā sācta qꝰ sc' arma sc'delirint thabnaculū eius corꝰ eiꝰ / dicēdo ihm fantastic / nō ūm / ut dicēdo xpm ad huc i morte detētū / ut dicēdo xpm pccō obnoxiū / Vel de ioseph semie ee natū / De h' thabnaculo d'r ipe xpi. erit thabnaclm meū / in m. ut t'uū abū ut a m. abu. me uos z eo ūi deꝰ / pōi i sole posuit tha. su. i ardore passiōis corpꝰ suū. ¶ Et eos qui i celis h'itat. i. scōs iā fruētes deo / ut petrū et paulū / z alios quos xpi eōdē p habūt / i. damptos pdicabt / qz secuti sūt xpm / sic dnt mlti heretici / omīs cōfessores q' fuīt a tpe siluestri ee damptos De quibꝰ d'r ps. Ad xpē sunt cōclusimꝰ ¶ Et datū ē illi. h' agi' de usu ptāt' date anticx' / q' usus ex abō ptāte eliciet' p mala uolim' / z xpo maliḡ. Dg'. ¶ Et datū ē illi. i. pmissū face bellū cū scīs disputādo / pmittēdo / cōmīādo / ut p'ui / tunc corpali' eos occidēdo / quod nō multū timēndū ē / qz dnūs p quo occidi' cito reddet melius / ¶ Occidi' eīn corꝰ mortale z corruptibile z deforme / z dnūs reddet īmortale incorruptibile z gl'osū / i. Cor. xv. mortale h' induet immortale z cor. h' incor Vincet z antixp'ꝰ aliquos spūali' qo ad minus / ut bn'ficijs / ut verbis / ut pmissionibz trah' i pctm / Vñ Dan xj.

Ingredietur terras et conteret et pertransi-
et et introibit in terram gloriosam
et multi corruent &c. Et data
est ei potestas in omnem tribum quo ad
maiores iudeos et populum quo
ad minores et linguam quo ad
malos christianos et gentem quo ad pa-
ganos et adorabunt eam bestiam
omnes qui habitant in terra gloriosa quia
dedit eis terrenis quorum non sunt
scripta nomina stilo predestinacionis
in libro agni vite glorie qui liber est
agnus ipse enim est agnus id est liber
quia ipse agnus Ecclesiastici xxiiii. Hec
omnia liber vite cuius dicto qui
occisus est ab origine mundi in pre-
figuratis occidit morte ipsius
abel vel in agno quem obtulit
abel sed occisus id est punitus occidi
in tempore ab origine mundi id est ante
originem mundi sicut Ecclesiastici xxiiii.
Ab inicio et ante secula id est ante inicium
mundi punita sum causa vel qui
occisus ab ore suorum in suis tunc enim
id est statim post originem mundi cepit
christus occidi in suis cum enim propter christum quibus
occidit christus per eo occiditur unde petro
querenti de domino quo vadis domine
dominus vado romam &c. Matthei xxv.
Ex quo uni ex minimis meis fecistis
Luce x qui vos spernit &c. Si quis
habet aures corporis audiat etiam
auribus cordis que sunt pena miseria
sequetur antichristi qui in tanta gloria
est sed parum durabit unde petrus
Ne timueris tu Christiane et dives
factus fuerit homo id est antichristus quia veniat
est homo quamvis dicat se deum
etiam cum intelligit non sunt omnes des-
tructo glorie eius. Qui captivitate
pertinet vel infirmi vadit et duxerit
alios ex opere vel verbo suo sicut
antichristus et sui. In captivitatem perit vel

Ne autem aliquis
audiens tan-
tam potestatem an-
tichristi de-
speret addit
Johannes consolatorie
et admonitorie
quia dicit Nolite de-
sperare fideles
in quibus veritas

infirmi vadit velit nolit vadit 18
de non vadet qui data est sententia
de talibus Jo. iii. Qui non credit
iam iudicatus est vel Jo. xvi.
princeps mundi huius iam iudica-
tus est in corpore suo Ezechiel xvi.
In transmigracionem et captivitatem
ibunt scilicet socii antichristi et qui est in me
corpore id est ipse antichristus in inmensis
supportabo demonum in infer-
num. Super terris scelibus
thrym et super eum non gutta ca-
deo quod conclusit per seram in perdu-
ciam captivitatem Ysa. xxxiii
Ve qui predaris &c. Et qui
gladio materiali vel lingue persua-
sionibus &c. omnibus eciam prece
decepcionibus occidit alios
Sic antichristus et sui oportet eum gladio
finali sine occidi in anima et corpore
De quo gladio dicitur Job xix.
fugite a facie gladii quoniam
ultor iniquitatum est gladius. Sic
intelligitur id est verbum domini Matthei xxvi.
omnes qui acceperit gladium gladio
peribunt sine fine in extremo iudicio vel
gladio spirituali quod est verbum dei Apocalipsis
vii. et tamen morte bona occidi-
tur peccato moritur. Et qui gladio
lingue occidit hominem detrahendo
ei vel maledicendo vel falsum
testimonium dicendo vel iurando
vel causam iniustam in advocacione
sciens fovendo oportet eum gladio
occidi scilicet bona occasione gladio
proprie lingue peccatum confitendo et
veniam petendo Sic dicit augustinus
non peccat ex ipso omne presenti
medicamenta &c. Vel in futuro
gladio eterne dampnacionis
De quo dicit psalmus gladius intrat in
cor ipsorum. De gladio lingue dicit psalmus
lingua eorum gladius acutus &c.
Sagitta vulnerans sit lingua eorum

gasti — ge
testu-
lent — membris — ultor — ga ipsorum

occidit

c 13

Vel qui i gladio oc. i. qui iniuria
sua q̄ iudex vindicauit oz e.
gla. oc. i. ipa vindicta quasi ipse fe-
cit ei. ca. dampnacionis sue q
vē alienū sibi usurpat. Deut.
xxxii. michi vindictam. vel
mea ē ulcio. Ro. xii. Eccl. 28.
Qui vindicari vult a dō inue-
niet vindictam. vel qui i gla. zc.
i. iuxta mensura culpe ut inim-
vie dabit ei mensura pene ut
emende. Mat. vii. Eadem mensura zc.
Deut. xxv. iuxta mensura pecca-
cit zc. Hic ē paciencia et fides
scōz i. hoc tpe pbat qui scōz
sit paciens et fidelis. multi enim
tpe pacis uidentur ē pacientes et
fideles qui tpe persecucionis inue-
niuntur impacientes et infideles.
luc. viii. Ad tpus credunt zc.
Eccli. vi. Est amicus p suū tpus
et nō pmanet i tpe tribulacionis.
Ido. Eccli. ii. In humilitate tua pa-
ciam hē qm i igne pbat zc. Vel
hic i. in tribulaciones pntes ē pacia
necia q̄ equanimiter sustineant.
Et fides scōz simili ē necia.
q̄z credat pq tribulacōes eterne
remunandos et p tribulacōes ad
regnum puenturos. Act. xiiii.
p multas tribulacōes zc. Vel h
ē pa. z fi. s. i. i. tpe tribulacionis ap-
paret pacia z fides scōz que
tpe pacis latet. vn̄ Eccli. xii.
Nō agnoscit̄ bonus amicus zc.
Vel h ē pacia z f. s. i. ad considera-
vādas penas malorū et remu-
nacōes bonorū. ex eo q̄ sci vi-
derunt malorū penas futuras
hz m̄o floreant. et remunacōes
bonorū hz m̄o comprimant. vincunt
et supant omes tribulacōes aspi-
cientes i futum. vn̄ hebr. xii. p pa-
cienciam curramus ad ppositum
nob certamen ~~qs ii hec fit~~ zc.
aspicientes i auctorē fidei.

20

Super quo uerbo dicit Aug. de cathe-
cizandis rudibus. Omnia bona
terrena contempsit xpc homo ut con-
tempnenda monstraret. et omnia
terrena mala sustinuit que susti-
nenda pcepit. ut nec i ill queret
felicitas nec i istis timeretur adu-
sitas. Stephic. i. i sustinencia pn-
tium passionum ē pacia z fides
scōz sic illesa z incontaminata.
qz quecumqz sint gn̄es passio-
nes i nullo ledit pacia z fides
eorū. ymo i omnibus supant.
hebr. xi. Sci p fidē vic. reg.
Jo. v. hec ē victoria q̄ uinc mun-
di v. luc. xxi. In paciencia ura
pos. a. v. Vel hic i. ad sustinen-
das pntes tribulacōes ē pa. z fi.
s. qz ad hoc dantur eis fides z pacia
ut possit sustinere pntes tribu-
laciones. ut paulo rogati ut
recederet ab eo stimulus dixit.
Sufficit tibi gra mea. ii. Cor. xii.
i. pacia quā dns dedit ei
ut posset sustinere. vel h ē paci
z fi. s. i. i pnti ē usus fidei
z pacia scōz q̄ i futo cessabit.
i. Cor. xiii. Cum uenit quod
pfectum ē euacuat q̄ ex pte ē. pacie
nō succedet pnicia fidei vi-
sio manifesta. Vel h i. circa h
passiones z tribulacōes ē
pa. z f. s. sic circa mices z nego-
ciacōes eorū. Sicut emi sunt
mices scōz z negociacōes
vn̄ compat. Ōdimit̄ regni
celorū. Mat. v. Bti qui psecucoez
pa. Bti penas pntes lucra
putat. qz p has eternas euade-
nō ignorat. Vel h ē pa. z f. s.
sicut argentū i argentaria
z aurū i aurifodina. sic fides ei
z pacia scōz exhibet extrahi
Ro. v. tribulacio paciam opat
Jo. xxviii. hz argentū ve. p. 7
Job

vicerit reg.

21 ⁊ au lo ꝛc. vel hic patria ⁊ fi-
sicut fructus in arbore ut oriret ⁊
maturat. Cant. vi. Ascendam in
palma ⁊ app. f. eius. vel hic in tri-
bulationibus est patria sicut piscis in aq̃
sine qua viuere non potest. Psalmus l.
pona flumina in sicut ꝛc. pu. pi.
sine aqua ꝛc. Item hec est patria
Sicut aurum in fornace ubi puri-
ficatur. i. pe. i. In quo exultabitis
modicum nunc si oportet contristari in va-
tribulationibus ut probatio fidei v. m. pre. sit
auro quod per ignem probatur. Aug. ergo lima
ferro quod flagellum grano quod
fornax auro hoc tribulatio uiro
iusto. vel hic patria i. ad hoc i.
ad signum corporum eius consideratione
conficitur patria ut fides sanctorum.
vn̄ glo. respiciendo penam ma-
lorum ⁊ remunerationem bonorum
patientes sunt fide tenet su.
vel hic i. in tribulationibus pressurarum
mundi est patria ⁊ fi. s. sicut auro
gemma. Eccl. xxxii. gemmula
carbunculi in ornamento auri.
pu. xiiii. gemma gratissima ex-
spectatio prestolantis. vel hic est pa-
tientia sicut semen in agro ubi non
solum sua renascit ⁊ fructificat
ac multiplicatur. Sic patria ⁊
fides sanctorum in tribulatione crescit
⁊ multiplicatur. ps. in tribulatione
dilatasti m. Exo. i. Quanto
opprimebat eos tanto magis
multiplicabantur. Gen. vii. multi-
plicate sunt aque i. tribulationes
⁊ eleuarunt archam in sublime
i. ecclesiam ꝛc. Et uidi. Hic 2a pars
est in qua agitur de persecutione
ecclesie a falsis apostolis antichristi infe-
renda qui ꝛ nomine bestie de-
signantur quia crudeles ⁊ irrationales
erunt in ecclesiam seuiendo. Primo
autem describitur. io. hanc bestiam pre-
dicit quo caueri debet ab ea

Describitur autem bestia a duobus. primo 2
a malicia tam occulta quam aperta
Deinde a prin. ⁊ prin. fine. Dicit
autem hanc bestiam a terra quia illa
de mari ascendit. hec de terra.
Vnde per illam sunt antichristus ⁊ apostoli sui
inter per illam sunt multitudo gentium
antichristo adherentium in ecclesiam persequentium.
per hanc sunt multitudo falsorum prelatorum
cum antichristo ecclesiam persequentium.
Dicit ergo ⁊ uidi i. spiritualiter intellexi
aliam bestiam glo. i. pseudo apo-
stolos antichristi bestialiter ⁊ ir-
rationabiliter ecclesiam lacerantes.
Crudelius enim persequentur ecclesiam
pseudo apostoli ⁊ filii christiani qui
principes ut gentiles. Deut. 32.
~~Dentes eorum arma ⁊ sagit.~~
~~Item~~ Dentes bestiarum immittam in
eos. i. pseudo apostolos. fera doctrina
ecclesiam lacerantes. ps. dentes
eorum arma ⁊ sagitte. Arma ad
protectionem sui. sagitte ad impug-
nationem ecclesie. ⁊ lingua eorum gladius
acutus corda fidelium seducendo.
Glo. dicit quod hec bestia est minor potestate
⁊ intelligitur quod minor sit non
voluntate sed non crudelitate.
Sed. Ascendentem i. superbia pro-
ficientem. de terra i. de terrenis
opulentiis. ps. Prodiit quasi ex
adipe iniquitas eorum. Ier. vi. Prospere
huius seculi diuitibus non sunt pa-
i. glo. Omnis diuitum superbia.
Psalmus. vii. Regenuit superba fi-
i. superbia super diuitias. vel
ascendentem i. in malicia sua pro-
ficientem ⁊ sic fideles molestantem.
De terra i. per terra i. per diuitias
terrenas quas habuit. vel per di-
uites terrenos qui pseudo
apostolos antichristi nutrient ⁊ de-
fendent. Et nota quod Io. dicit de bestia
vnde descendit sed non dicit quo. quia maiorem
finis est descensus. Iob xxi. Ducunt

23 i bonis dieb suos et i pnc ad
infn des. Ecce xx descen
dunt i pfundu qi lap. pos
deiecisti eos dum alle. Ergo de
de bonis quo ascendut et tace unde
asce[ndit] vn supr x ascendite huc i.
i celu sicut dcm est helye et
enoch, ty b vij° du vn asce
dut boni ut sciant et uelint
i° fundamentu. Vn ascendit
... hoc hij mgt st qui ve
nunt ex mag tribloe re. Et
hebat h bestia duo cornua
similia agni i. duo testa
q defendut ceta msic cornu
defendut al. q hebut pdica
tores antix p notitia. st n p
uita, ul p usurpacom et no
p uitate. Dicet em se sicu
ut eet testa tu et ueua nesciet
et ymo du silia agni qr simula
but se hre. Vl duo cornua
dm similia dilcio di et pxi
silate que ei i eis vn glo Si quid
boni i eis uidebi simulatu ei
Vl duo cornua agni put di
ci puta nitast ua doctna.
q se hre simulabut pdicatores
antix et ymo no d simplr q
hebat duo cornua agni. s
similia agni. Vl duo cornua
put dici uirtg faciedi mira
et uite morum q p simulacom
no p uitute hebut et ist
impugnabut qi cornibz
Et loqueba sic draco i. sic
antix i quo loquet dyab q d.
Ita loquet apli antix a dya
blo sicut atix sicut sps s lo
i aplis x vn a xe no uos
est q lo s s. p u. q lo i uob
Sic loquet sps malignus i ap
tol atix. Vn ysa xxxij ego
co spc me i or oi ppha eius,

24 Et ptate poris bestie omne
i. omib modos decipiedi q q
dyab p pore bestia decept
et nouit, faciebat i qtu eis
i. bn placito dyab ul antix.
Sicut em apli xi oia faciut
ut placeat deo suo x. Ita
apli antix omia faciut ut
placeat antix a qo spant
hre diuicias et honores. Vn
Dan xx multiplicabt glam
et dabit eis ptate i multis
et tra diuidet gtuito et se
tra et hitatores i ea i. amatores
terreno et ih amore psecuan
tes adorare bestia pma i.
dyab sui antix q e pn
cipiut pore bestie qua ado
rabut apli sui sicut x pm
adorauit apli sui. Sic em
cupiditas excecat uida
ut xpm quem tot miracula
fecisse uidat et in eis noue
ipe et uita miracula fecerit
putant postea incatatorez
et magum d x. Ita excecat
but illos ut credat atix
dm ul cete si no credet, ty
sinet ei cu mag uenenacia
sicut deo ppr cupiditate,
Tanta em e labes et pestis
auaricie ut de facili faciat
declinare a fide. Vn i thy. vj.
Radix om malo e cupiditas
qua quida ap e a fi q Causa at q
trahet multos ad adorauit
atix eit simulato uirtutis
Vn se. Cuius i qr eius curata
e plaga mortis simulate p
simulata uirtute qua tn ut
uera pdicabut apli eius
quos ipe mittet p orbem
vniusit. Vn Bix. Dem e q de
fumo putei exierunt locuste
tra i pdicatores atix et fet
i. faciet sig mag glo ad co
firmacom pdicatois sue,

24 Sicut de apostolis Christi dicitur Marci ultimo: Illi autem profecti predicabant ubique. Non tamen erunt vera miracula quia non fient virtute divina sed potestate dyabolica, sicut ea que fecerunt magi. Ut et ignem faciat de celo descendere in terram in conspectu hominum. Ad literam hoc poterunt facere apostoli antichristi operatione demonum, qui aliquando hoc idem fecisse leguntur Job i. Ignis de celo i. de aere etc. Vel sicut apostolis Christi datus fuit spiritus sanctus in specie ignis Act. ii. et ad predicationem apostolorum Christi dabatur spiritus sanctus signo visibili sicut dicitur Act. x. Adhuc loquente Petro etc. Sic illi dabunt spiritum malignum in specie ignis quod totum fieri poterit arte magica. Et quia hoc fiet palam in conspectu hominum iactabunt se meliores esse apostolis Christi qui clam receperunt spiritum sanctum Act. ii. Propter hec autem signa multi seducentur. Unde sequitur: Et seducit i. seducet habitantes in terra i. amore terrenis inhiantes propter signa que data sunt illi permissione divina facere in conspectu hominum i. antichristi in eius nominis invocatione apostoli eius facient miracula. Sicut veri apostoli ad invocationem nominis Christi fecerunt vera miracula. Dicens i. precipiens habitantibus in terra i. amatoribus terrenorum ut faciant ymaginem bestie i. se conforment illi in malitia et in esse persecutores, que habet plagam gladii et vixit i. que de morte surrexit, non tamen vere sed simulatorie sicut dictum est. Vel sic: forte dicitur bestia de terra ascendens que de sepulta resurget, quia antichristus qui est caput bestie simulabit se mortuum et tertia die ascendet in aerem quasi de morte resurgens. Vel ad literam

precipient apostoli antichristi hominibus sibi credentibus ut faciant ymaginem i. statuam antichristi et illam adorent in eius veneratione, sicut fecit Nabuchodonosor Dan. iii. Et datum est illi bestie i. apostolis antichristi a dyabolo deo permittente ut daret spiritum ymagini bestie i. statue facte ad similitudinem et ob reverentiam antichristi, quam ymaginem ipsi facient loqui et moveri ad maiorem hominum deceptionem, quod deus permittet exigentibus peccatis hominum sicut olim permisit cum vigeret ydolatria ante adventum Christi. Et ut loquatur ymago bestie i. statua per malignum spiritum (?) sicut olim in ydolis dabat responsa. Et faciat per sua persuasione et principum secularium potestatem ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie i. statuam antichristi occidantur morte temporali. Similiter fecit Nabuchodonosor Dan. iii. eadem (?) sequitur dicens ut quicumque non adorarent statuam auream quam fecerat in camino (?) mitterentur (?) ... huius. Et faciet omnes pusillos et magnos divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in manu dextra aut in frontibus suis i. in capitibus suis per quod cognoscantur esse de familia antichristi sicut iudei modo habent. Et cum dicatur quod omnes faciet intelligitur fieri distributio pro generibus singulorum, non pro singulis generum, quia de omni statu et conditione multos habebit credentes sibi antichristus, ymmo plurimos. Et ne quis possit emere aut vendere. Ad literam hoc facient apostoli antichristi per principes qui eis per omnia adquiescent, nisi habeat caracterem i. signum aut nomen bestie, ut sicut a Christo dicuntur Christiani ita ab antichristo dicantur antichristiani. 26

antexpi

bestie

vixit

vigeret

et ut

pusillos et magnos

recipiant

21 · 13 · 28

vel ab aliquo discipulorum eius, sic
ab Arrio arriani, a Sabellio sa-
belliani et aliis qui tunc erunt. Et
ad litteram dabit eciam ut nequis
possit emere vel vendere ad imi-
tacionis vel civitatis qui non erunt
alicuius secte de illis qui erunt
tempore antichristi aut numerum nominis eius
i. virtute qua faciet opera, quicumque
confitebitur se antichristum absque ullo
timore. Vel sic: ab illo loco Et
datum est illi bestie i. antichristo ut
daret spiritum prophetandi ymagini
bestie i. sequacibus suis ut lo-
querentur diversitate linguarum, ymago
bestie i. discipuli et sequaces antichristi,
sicut datum fuit discipulis Christi ut pos-
sent loqui variis linguis. Sed
quomodo hoc dabitur antichristo vel dyabolo,
cum iste non potest dare scienciam? Solus
deus enim dat scienciam ut dicit Augustinus,
unde psalmus: qui docet hominem scienciam.
Eccli. i. Omnis sciencia a domino deo est.
Et solus deus scit futura, que solus deus
potest dare spiritum prophetandi i. providen-
di et predicandi futura. Solucio: Demo-
nes velocissimi sunt et qui in instanti
possunt longa terrarum spacia pertrans-
ire, unde quod fit hodie in Jerusalem
statim possunt nunciare Rome ubi
vero i. adhuc quasi futura, et hoc modo
possunt revelare futura. Verbi gratia: Si
multus sanguis funderetur in fonte
unde Secana oritur, ita ut totus
fieret rubeus, statim possunt dicere
Parisius: Cras erit Secana san-
guineus, et ita fiet. Dicetur quod ille prophetavit
que dixisset, hoc predixisset futura.
Hoc modo revelant demones futura
vel divinando ex coniecturis prete-
ritorum, unde quasi mentiuntur. Et faciet
antichristus et dyabolus ut quicumque non
adoraverint ymaginem bestie i. apostolos antichristi
conformes, vel non honoraverint
obedientes eis, occidentur corporaliter vel in religione

quam adorare eam, quia omnes qui
adoraverunt occidentur spiritualiter.
Et faciet bestia i. antichristus vel
dyabolus vel totus malorum cetus,
intelligitur quod diversitas potest intelligi
ex diversitate attributorum,
omnes pusillos et magnos corde
vel corde et divites et pauperes
spiritu vel censu et liberos et servos
iusticie vel peccati habere caracterem
i. vite et doctrine conformitatem
in dextra manu i. in principibus
suis aut in frontibus suis i. manifeste
ut omnibus appareat quod sunt ministri
antichristi, ut sic sine verecundia
confiteantur antichristum esse dominum et
ingerunt se discipulos et servos eius.
Et ne quis possit emere intelli-
genciam veritatis studendo aut vende-
re docendo vel predicando. Clerici stu-
dentes siquidem labore studii emunt
scienciam et doctores docendo et
predicando vendunt. Proverbiorum xxiii.
Veritatem eme et noli vendere sa-
pienciam propter temporalia, quia per spiritualia
sunt per fidem et penitenciam audiencium,
debet doctor omnis vendere doctri-
nam suam. Ysaias lv. Omnes sicientes
venite ad aquas i. doctrine et
qui non habetis argentum properate, emite
et comedite i. vobis in corde
ruminate etc. Vel ne quis possit
emere celestia aut vendere temporalia.
Mathei xix. Vende omnia que habes etc.
Vel ne quis possit emere gloriam
i. fructus dei acquirere aut vende-
re vitam conversacionis mundane
per opera penitencie. Hoc siquidem non libe-
bit quia dicet tunc non esse tempus
flendi sed videndi et deliciis
affluendi, unde Luce xvii.
Sicut factum est in diebus Loth, ede-
bant et bibebant etc. i. Thess. v.
Dies domini sicut fur in nocte ita
veniet. Cum enim dixerint pax et
securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor par-
turientis et non effugient. Et ad litteram.

29 qui extorcati erunt omnes homi-
nes ut non bona facere possint nec ali-
quem contractum emptionis vel vendi-
tionis cum aliis hominibus habere nisi
habeat caracterem id est pravam fidem in
corde aut nomen bestie id est confessionem
fidei antichristi in ore aut numerum nominis eius
id est opera et conversationem ipsius. Hic vel habet
sapientia est id est ad hoc intelligendum est
necessaria sapientia. Qui habet hic attendere et
cogitare est sapiens. vel hic id est in ipso loco
qui tanta est turbatio est sapientia necessaria
ad cavendum. tacuit quia res obscura
est multum et attentos reddit
auditores dicens. Qui habet intellectum
id est spiritum et graciam intelligendi mi-
sticam et obscura computet numerum bes-
tie id est litteras nominis eius quibus pa-
tebit ipsam bestiam id est antichristum
esse purum hominem licet dicat se
deum. Numerus enim hominis est id est per quem
probatur esse homo. Et numerus eius est
sexcenta sexaginta sex id est
littere nominis eius talem numerum significant.
Et quia liber iste grece scriptus
fuit a Iohanne ideo hic numerus
more grecorum requirendus est
aput quos singule littere numeros
continent et significant per se. Ideo secundum
grecos nomen antichristi est antemos
primum
666 Antemos quod nomen continet numerum pre-
dictum dc lxvi. Unde hic significa-
cionem litterarum nominis vide. Ubi a
est aput grecos significat unum n significat l
t significat trecenta e significat v m significat xl
o significat lxx s significat cc. que simul
collecta faciunt predictum numerum scilicet
666 dc lxvi. Item et alia duo nomina sunt quibus
nominatur antichristus aput grecos
que eundem numerum continent primum
est arnoyme et secundum numerum et
significacionem litterarum secundum grecos
et hebreos eundem numerum scilicet dc lxvi.
Ubi ea a significat unum r significat centum
n significat l o lxx y quadringenta
m xl e significat v que sunt collecta fa- 30
ciunt predictum numerum id est dc lxvi.
Tercium nomen antichristi aput grecos
est teitan quod nomen eundem numerum
continet. Ubi t significat trecenta
e quinque i decem t trecenta a
unum n quinquaginta que collecta
simul faciunt dc lxvi. Et satis
conveniunt hec nomina antichristo
secundum eorum interpretaciones. Antemos
enim interpretatur [illegible] et ipse
deo erit contrarius id est christo. Arnoyme
interpretatur nego. et ipse christum
et fidem eius negabit. Sed teitan
interpretatur sol vel gigas. et ille
miser dicet se esse solem iusticie
et gigantem gemine substancie id est divine
et humane. huius nominis [illegible]
usurpabit sibi antichristus. unde faciet
eum se vocari antemos id est christo
contrarium et arnoyme quia christum
negabit esse deum et se esse deum
affirmabit et teitan quia solem
iusticie et deum hominem se probabit
et sui eum predicabunt. Item la-
tinis litteris scribitur nomen eius
quo se vocari faciet scilicet dic
lux quia ipse dicet se esse lucem
mundi et per hoc nomen idem numerus habetur
aput latinos. Nam d significat
quingenta I unum c centum
l quinquaginta v quinque x decem.
Collecta simul fiunt dc lxvi.
Per hunc numerum qui continetur in nominibus
antichristi voluit ipse appellari deus
sed sapientissimus et virtute nominis
sui cognoscentibus purus homo
apparebit. Et dicit Iohannes ideo qui
habet intellectum computet. Sed queritur de
quo per hunc numerum appellatur po-
tius deus vel quo per eundem numerum
apparebit purus homo. Solutio. Sena-
rius perfectus est quia aliquote partes eius et
perficiunt totum nec ultra procedunt
[illegible] remanet sed perfectio fidei
tamen non est addendum vel subtrahendum

31 hic simpliciter tenendum et credendum
quod de ipsa sacra scriptura deciatur(?)
Et sicut senarius sex tribus partibus
sicut tamen duo unum sic tamen credenda
sunt et subita fidei sunt tres persone
due nature in christo. una essencia di-
vina. hec est prima perfectio et magna quia sine
hac nemo potest placere deo ut dicitur
hebreorum xi. Vel per hoc secunda perfectio divi-
dit una per senarium. operibus 6 decem
alta decalogi observancia. hec
enim fuit ex senario ducto in
denarium. Nam sexies decem vel
decies sex sunt lx. et hec est secunda per-
fectio et maior quam prior quia fides
sine operibus mortua est Iacobi ii. per vi
centenarium secunda perfectio triplex. una
fidei per senarium. alia operis
per denarium. tercia supererogacionis per
impletionem consiliorum qua in-
ducit caritas que secundum per centenarium
hec perfectio est nata sine qua parum
valent alie. possunt enim esse fides
integra sed informis. Item possent
servari mandata sed ex timore
et parum valent. Hec totum non [...]
addantur consilia quibus totum perficit
regula caritatis unde ad corinthios
xiii. Si habuero omnem fidem
ita ut montes transferam caritatem autem non ha-
buero nichil sum. et si distribuero etc. Circa hanc
triplicem perfectionem vel potius primam
quod debeant habere triplicem perfectionem
promittet antichristus suis. sicut ipse re-
putabitur ab illis deus quia hic dabit esse
solus deus. Et potest verisimiliter ad primum
ad aliud dicat(?) [...] per predictum
numerum triplex perfectio secundum tamen quia per se-
narium describitur et homo vi die-
bus est per hoc creata. nomina
tamen [...] per senarium simpliciter
secunda prima perfectio que est coniugatorum
plebs. secunda que est continencium. per-
tercia que est virginum. prima facit fructum
tricesimum secunda lx tercia centesimum. Discipuli

32 autem antichristi tunc predicabunt neminem
posse salvari nisi antichristus obtu-
lerit aliquem de fructibus istis
quidem deo sicut in predicto numero est triplex
senarius. primus est unitatum. sex
secundus denariis sexaginta. tercius
centenariis sexcenta. primus
significat initium boni. secundus profectum boni.
tercius consummationem. Unde per primum
designatur vita incipientium
per secundum vita proficientium per tercium
vita perfectorum. Et ita dc.lxvi.
omnem statum hominis circumscribit
unde bene dicit quod numerus hominis est
dc.lxvi. Item primus senarius est nature
perfectionis que vi diebus facta est
secundus perfectionis gracie que consurgit
ex observancia mandatorum. tercius est
perfectionis sapiencie que consistit in con-
templacione celestium que per
desiderium. Et hanc perfectionem dicet
discipulis antichristus dari ab illo solo
et ymo credent illum esse deum quoniam
numerus sit primus homo qui per [...]
numerus desiderii quia est numerus hominis. Nam
senarius unitatum respicit in-
carnata. Senarius denarii respicit
graciam datam. Senarius cente-
narii respicit gloriam promissam
ad quam est omnis homo quia omnis
conditus per graciam datam venit
ad gloriam promissam. Ideo numerus
hominis est sexcenta lxvi.

Et vidi de scripto. c. xiiii c xiiii
Oratione et familia eius
a quibus mulier i. ecclesia [illegible]
impugnatur. Describit hic Iohannes
agnum et familiam eius a quibus
ecclesia sufficientissime adiuvatur.
Sicut autem in prima descriptione
monstravit timorem sic in hac sug-
gerit consolationem. Dum enim ecclesia
tales habet adiutores non oportet ti-
mere qualescumque habeat impug-
natores unde ad romanos viii. Si deus
pro nobis quis contra nos. Job xvii.
pone me iuxta te etc. Dividitur autem

hoc capitulum in v partes. In prima ostenditur
agnus stare paratus et familia eius
cum eo in auxilium ecce. In 2a
monetur etiam ad talem auxili-
atorem attendere, i. Et vidi alterum
angelum. In 3a monetur ad con-
temptum mundi et aliorum que prestant
impedimentum attendendi ad
deum, i. Et alius angelus. In 4o propo-
nitur quod permittit homines sub-
ire securius et liberius attendant
ad ipsum, i. Et audivi vocem. In
5a agitur de iudicio futuro ubi
omnes boni et mali remunera-
buntur secundum merita sua, i. Et vidi et
ecce nubes. Dicit ergo Et vidi, i. in-
tellexi spiritu revelante mihi, Et
ecce agnus, i. christus pro mundo immo-
latus stabat pro inimicis paratus.
In agno notatur humanitas passa,
In statu ... divinitas illesa,
pati quidem humanitatis est, sed stare
divinitatis. Non quod sic fuerint duo et homo
pati simul et stare potuit. Et ideo
immo agnus stabat supra montem
Syon, i. super etiam virtutibus
celsa, et domus speculationis quia
de virtutum speculationis ...
excellit. Ysa. 2o. Erit in noviss-
imis diebus mons Syon domus
domini in vertice montium et elevabitur super colles.
Dicitur agnus propter innocentiam omnimodam
quam habuit quia sine originali peccato et
actuali fuit, i. Petri i. Agnus
immaculatus et incontaminatus.
Immaculatus quia non contraxit
originale quod ... nomine ...,
Incontaminatus quia non commisit
maculam quam post ... divinitas
De hoc ... Exo. xii. Erit
agnus absque macula masculus anniculus
et ... non comedetis ex eo crudum quid
nec coctum aqua sed tantum assum igni, caput cum
pedibus et intestinis vorabitis.
Crudum comedit qui cum habuisse

originale peccatum credit. Coctum
aqua inducat qui cum peccatum
prestasse affirmat. Nos nasci-
mur crudi et immundi, postea co-
quimur in concupiscentia. Ipse autem et sic
conceptus et sanctus natus et sic cre-
...

Caput et pedes cum intestinis
vorat ...
...
ergo agnus stabat pro divinitate
qui tendit per humanitatem. Iste agnus
...
... Jo. i. Ecce
agnus dei ecce qui tollit peccata mundi
...
Emitte agnum domine dominatorem terre
de petra deserti ad montem filie Syon.
...
montem stare. Sed certe hic non fuit
solus agnus immo multos habuit
secum sanctos per quos et salvavit
et sublimavit etiam ... Unde sequitur
Et cum eo Cxliiii millia. Glo. i.
omnes virgines in fide trinitatis perfecti
...
Quicquid hic numerus surgit ex
duodenario ducto in se. Nam
xii duodecies sunt c. xliiii.
Duodenarius autem ...
...

3 vnᵗ sᵗ hundates i fide cᵈi ᵗᵉ col-
lectos ex maiorᵉ ptibꝫ mundi / P
ch'ud sᶻ pstib maxima que e
vᵍin'. Nam cu sit mag̃ psto
congatorꝫ / maior qtinetiu
maxima ē psto v̄gin'. Et ita
p C. xliiij. aᵖ. vīe sūt omēs v-
ginēs psti et hundates i fide
cᵈi. ex maiorᵉ ptibꝫ mundi col-
lecti / hec omēs hij stat cū dno
sup mōtē syon. q est i supmo
gdu ecce costituti / Ber. Hen-
tes nomē eius .i. xpi a quo dnī-
cam et nomē patris eius ut a deo
predicarēt filij dei. pbs Ego
dixi dij estis et fi. ex. ok. Jo. iijo.
videte qualē carite dedit nobis
deus ut filij dei nō. Ro. viijo
Ipse ss reddit testiōm spui
nro qr sumus filij dei / stat rē
i Jo. iijo Karmi nūc filij di sumus
hoc ē nomē / de quo dr Exo. xx.
No accipies nomē dei tui i vanū
Quod vrnā tuam accipit
omīs ille qui nō fac opa eius /
Vel hntes nomē eius i gre suscep-
cōe / qr ... vncti dnī xpiani /
Et nomē patris eius i hereditatis p-
ticipacōe / quod erit i glīa / hec
cm dno dat dñs / In pnti dat
gram p qua sumus xpiani .i. a xpo
vncti / i futo dabit glam p
qua erimus heredes et filij. ps.
gram et glam dabit dns /
Vel uidi i. mēte cospexi / Ec-
ce admiracōn nota i uidēte /
et admirabile i viso / Agnus
i. xpc mansuetus / paciens humil
mansuetus stabat ut adiu-
tor / ut speculator / ut pugil
sup mōte syon .i. sup ecclam
tamquam sup specula sua. Eze. iijo.
Fili hois specu dedi te d. i. ysa.
xxi Sup speculam dnī ego
sū stans iugit p die / et sup custo-

diā mea ego sum stans totis
noctibus. Abac. ijo. Sup custo-
diā mea stabo rē. Et ecce
C. xliiij. aᵖ. s. stabat nō sub
mōte / sz i mōte / cū agno
mōte custodientes / et ei se co-
formantes / Et sunt maiorᵉ stat
honore p maiorᵉ pdicōs nobis
Nam xp̄s. cū sit nrīs pcīte
sit statu incipientiu / maior sit
statu iā pficientiu / quod sit i
maiorᵉ uirtutibꝫ / sz tamen eiusdem p se
extendo i bono pficiunt / p C
quod tu sit de eterna i dextam
sz stat cōtemplantiū / seu
pfectorꝫ / qui iā mēte quasi
i celo / p hec sz status pueniēn-
tiū / et hij omēs cū agno stāt
ad defensiōm et custodiā
eius et ad bellandū cont eius
hostes pati. Hntes nomē eius
i. venominis eius / s. gre victori
i Jo. ij. et vos vnctionē hētis a
sco Et nomē patris eius .i. vē-
nominis pnīs / s. filij adoptionē
dij / ysa. lvi. Dabo eis i domo
mea / Et i muris meis locū
et nomē a fi. et afi. et nomē sempiternū
dabo / Scriptū i fron. suis
i. i mentibꝫ suis. Descriptū nō
tinctū / ne pictū / ne possit
ad inundacōm aquarum deleri /
sz potius scriptū ut possit ab
alijs uideri et legi / pu. iija.
mia et uitas nō te desc [illegible] gu-
t et describe i t. c. t. Nomē pa-
nomē xp̄i et patris nomē patris / qr ad
affiliacōm nō ... uit nisi p
vnctionē Jo. i. Dedit eis po. fi. di
fi. h q cre i no eius Nomē n. xp̄i
et nomē patris describitur i mentibꝫ
nris / e fidei passionis et spes
pmissionis et amor pmissoris
quibus quidem uirtutes aq tribulacōis
nō delz / sz magis eliminat et fortius
Cum fides tribloc formet hec / i pc. i.

mia et uitas nō te deserant circunda
eas gutturi tuo et
describe in tabula
cordis tui et

ut probacio fidei vestre multo preci-
osior sit auro et argento quod per
ignem probatur. De spe Ro. v. tribulacio
pacienciam operatur, paciencia spem.
De amore Cant. viii. Aque
multe non potuerunt extinguere. Sequitur Et
audivi. Hic exprimit tercio so-
desiderium quod habent de adim-
uado ecclesiam qua venia totis
tonantibus innatet. Unum stare cum
agno domini. Dicit ergo Et audivi
auditu quedam inicioni uocem de
celo i. admonicionem a perfectis
qui cum agno stant ad imperfectos
celitus procedentem tamquam uocem
aquarum multarum i. populorum multo-
rum. Cum quivis sancti cum agno stantes
tollerint se per aquas siquidem que
cotidie defluunt in mare. Sunt ho-
mines qui sine intermissione
defluunt in mortem. Unde ii Reg. xiiii
Omnes morimur et quasi aque dila-
bimur. Eccl. i. Generacio preterit etc. Vel quia ora-
cionis sanctorum vi obtinet aquarum
multarum, vel propter efficaciam
inundacionis, vel ceteris quia sic
aque velociter et impetuose
currunt cum oppositum inveniunt.
Sic sancti cum tribulaciones crescunt
ferventius orant et predicant.
Judic. vi. Humiliatus est valde Israel
in conspectu Madian et clamavit ad
dominum postulans auxilium. Sequitur
Et tamquam uocem tonitrui magni
i. plena terroris et admiracionis.
Sermo enim sanctorum valde terribilis est
omnibus malis qui ad eorum con-
sortium venire noluerunt. De hac
uoce sanctorum que tonitrui comparatur
propter terrorem et admiracionem dicit psalmus
Vox tonitrui tui in rota. Job
xxvi. Cum parvam stillam sermonis
eius vix audierimus quis poterit
intueri tonitruum magnitudinis eius.
Vel aliter uox ista non mediocris
virtutis et efficacie reputetur dicitur

sine resistencia

primo qualis est illi a quo uox
procedit quia quod dicebat ope-
re implebat. Secundo efficacior erat pre-
dicacio illorum. Dicit ergo Et uocem
i. uocem quam audivi erat sicut
uocem cytharedorum i. predica-
torum cytharizancium i. carnis
mortificacionem predicancium
in cytharis suis i. in corporibus quia
carnis mortificacionem quam
aliis predicant primo in corporibus ostendit.
Ideo dicit apostolus i. Cor. ix. Casti-
go corpus meum etc. Cythara duo habet
lignum et cordas. Vel lignum extensas
pro ligni duricia signat penitenciam. Corde
in ligno extense sunt corda peni-
tencium. Vel cordis similia membra que
similiter dum habent suam mortificacionem
sunt que peccandi instrumenta fuerunt.
Unde Ro. vi. Sicut exhibuistis
membra vestra etc. In cythara ad
hoc ut bene cantet oportet tangere omnes
cordas non simul sed successive. Ita
in penitencia ad hoc ut deo placeat
oportet singula peccata dicere in confessione
et singula membra tangere in satisfac-
cione ut per que peccavit homo per hec
puniatur ut dicitur Sap. xi. Dives
et lingua eius torquebatur in inferno
quia lingua peccaverat. Sed in mundo
nunc cum penitent hic satisfaciendo.
Ideo dicit Ysa. xxiii. Sume cy-
tharam circui civitatem meretrix
oblivioni tradita. Bene cane, fre-
quenta canticum. Nota quod dicit
Sume cytharam i. voluntarie
accipe penitenciam. Psalmus Voluntarie
sacrificabo tibi. Et alibi Tollite iugum
meum etc. Bene dicit cane, bene fac
confessionem omnia nude et aperte dicendo.
Frequenta canticum quia frequens
oportet esse confessio cum frequenter sint
defectus nostri et mentalis homo mortalis.
In hoc ergo quod dicit cytharizancium
in cytharis suis notat illos qui se
cytharizat in cytharis alienis

i. qui primam predicat alijs et ipsi
nullam vel modicam faciunt. De
quibus dicitur Math. xxiij Super ka-
thedram moysi sederunt huiusmodi vo-
cant. et abbates et prelati alij
qui ieiunante conventu vel male
preparato comedunt in camera
habundanter et large. Isti non can-
tant sed cytharizant alienis non suis
quia religionem tenent non in se sed
in subditis suis. quos dicitur sap-
pare legem quam ipse tulisti. Extra
xxxiij Directo te po. e. i. l. q. u.
ex i. l. In refectorio in dormi-
torio in oratorio in claustro in
vigilijs in ieiunijs in disciplinis
etc. Et cantabant quasi agen-
do de acceptis beneficijs et de
integritate mentis observata.
quia canticum novum quod numquam
veterascit. Sed possit etiam novum quod can-
ticum dicitur vel notetur quoddam perfectio
et integritatis et gaudij quod sanc-
torum cum anima glorificetur. Tunc
enim erit et gaudium plenum et
integritas quia non poterit amplius
amitti. Nunc autem fragile bonum est
corporis integritas et ideo gaudium
imperfectum. Et quia multi cythari-
zant in cytharis suis et cantant
propter favorem mundi ut ypocrite et
virgines fatue ideo sequitur ante
sedem et ante iiij^or animalia et seniores
i. in presentia et approbatione angelorum
in quorum sedet deus et prophetarum et
apostolorum qui per iiij^or animalia et
seniores intelliguntur. Item per sedem
sed certe prelatorum per quos exercet
deus iudicia sua. per iiij^or
alia predicatores earum per seniores
antiqui patres. coram quibus isti can-
tant quia illi istorum canticum appro-
bant. Et nemo deus poterat dicere
possibile hoc canticum cantare ita
non esset magnum cantare canticum

novum ante sedem. addit. Et
nemo poterat dicere canticum
i. de integritate mentis et cor-
poris gaudium plenum nisi illa c
xliiij m. Desipiunt secundum primam
expositionem quam facit glossa. Qui
empti sunt de terra i. separati a
carnis concupiscentia per virtutem
baptismi cum innocentiam servaverunt
ideo dicitur empti sunt quia per baptismum
mundati qui habet a christi sanguine
efficaciam suam et virtutem. Et non
quia illi dicuntur proprie empti quod bap-
tismalem innocentiam servaverunt.
Illi non dicuntur redempti qui a
peccatis per primam redierunt utique
tamen et baptismus et penitentia virtutem habet a
sanguine christi. Unde dicit apostolus i.
Cor. vi empti estis precio magno sed
baptizatis. Unde dicit i. pet. i. non
corruptibilibus auro vel argento
redempti estis etc. quod penitentibus.
Qui autem sint isti evidenter ostendit
Jo. dicens hij sunt qui cum mulieribus
non sunt coinquinati i. nec mente per
consensum nec corpore per opus inde-
Et hoc probat. Virgines enim sunt i. mente
in corpore incorrupti. hij se-
quuntur agnum quocumque ierit i.
imitantur eum in utroque pede
mentis vel et corporis integritate
Vel quocumque ierit sive cum via
preceptorum vadit hij sequuntur
sive in via consiliorum tenent
hij sunt per quos cum [illegible]
Sequuntur ad redemptionem. Dicitur
enim penitentes mortuus est et postea
sequuntur ad precepta sicut plures
sequuntur ad consilia sicut pauci
quod integritatem servant. Altissima
enim status est et virginitas
unde Ambrosius. Superga... virgini-
tas condicionem humane nature quia
homines angelis similantur. Et ei
virginea puritate servat sed celestibus
similant.

Aug. de doctrina xpiana li. p.ma
Cyprian. Nunc nobis ad virgines
sermo est quarum quo sublimior gloria
est, eo maior cura. Dicitur etiam de ca-
stitate custodienda, quia cito potest amitti
et numquam recuperari. Psalmus
Cecidit non adiciet ut resur-
gat virgo Israel. i. Cor. vij. Et
virgo nupserit virgo non peccat. Sap.
iiij. O quam pulchra est casta generatio
cum claritate. Sed cum xpus predicator
et martir fuit et virgo, quare omnibus
debetur aureola specialis, quare
potius dicitur de virginibus, quod sequuntur
ipsum quocumque ierit, quam de
predicatoribus vel martiribus. Solutio
virginitas signum est innocencie
generalis, predicatio vero et marti-
rium aliquando peccata sequuntur, ut patet
in paulo qui de persecutore factus est
predicator et latro in cruce factus
est martir. Sed virginitas omnia peccata
precedit. Sed utrum quilibet quis istis
tribus debetur aureola specialis.
Solutio tres sunt vires anime scilicet vis
concupiscibilis et irascibilis, potissimus
actus rationalis est predicatio, virgi-
nitatis hic convenit predicatoribus.
Item potissimus actus concupiscibilis
est observancia virginitatis et hic
convenit virginibus, potissimus
actus irascibilis est contemptus mortis,
hic convenit martiribus, primus actus vitat
falsitatem mundi, secundus voluptatem
carnis, tertius horrorem mortis,
et ideo propter hanc triplicem victoriam
specialem debetur tribus predictis sta-
tibus aureola specialis. Sequitur
hii empti sunt ex hominibus id est separa-
ti quadam prerogativa sicut ex
fructibus melior fructus primicie
oblate deo patri et agno id est filio.
Sed quare non dicitur et spiritui sancto cum sit
tribus honor unus. Solutio spiritus sanctus

|| et delectabilior
restitutio hominibus est
fructus primus

est nexus et amor filij et patris 10
et ideo simul possunt nominatio intelligi
spiritus sanctus. Vel forte quia ad suadendam
virginitatem maxime natura sunt
patris potestas et sapientia filij. Item quare
quare virgines pocius dicuntur pri-
micie deo oblate quam martires et
predicatores. Solutio virginitas in
ipso principio vite habetur, sed non predicatio
vel martirium. Unde predicatores et
martires possunt dici decime obla-
te deo, sed virgines proprie dicuntur
primicie quia primordia vite sue
obtulerunt deo. Et in ore ipsorum non
est inventum mendacium quia quod in
baptismo promiserunt fideliter servant.
De quibus dicitur psalmo lxxv. Vota
vovebunt domino et solvent. Sed
de aliis dicitur psalmo lxxxij. Ir-
ritum fecerunt pactum glorie bap-
tismalis. Sunt autem ut dicit Aug.
libro de mendacio octo genera
mendaciorum. Primum est in doctrina
ad quod nulla causa quis debet
adduci, secundum est quod tale est
ut nulli prosit sed obsit, tertium est
tale quod ita prodest alteri ut
obsit alteri, quartum quod fit sola men-
tiendi fallendique libidine,
quintum quod fit placendi cupi-
ditate, sextum quod nulli obest et prodest
alicui, ut si quis alicuius pecuniam
vellet tollere sciens ubi sit
nescire se mentiatur, septimum est quod
nulli obest et prodest alicui, ut
si quis nolens hominem ad mor-
tem quesitum prodere mentiatur,
octavum est quod nulli obest et
ad hoc prodest ut ab immundi-
cia corporali aliquem tueatur. Et post-
ea dicit Aug. in his tantum nullus
quisque quam peccat contra quam quanto
magis a primo recedit. Credens vero
aliquod horum genus mendacij quod

|| quod fit in doctrina religionis christiane

|| detractionis

17 beneficiorum que fit intuitu lucri
temporalis. Felices sunt qui sine
hijs maculis sunt ante thronum dei.
Septimo est contra levitici xxi homo de
semine tuo qui habuerit maculam
non offerat panem deo suo nec acce-
dat ad ministerium eius. Hic est lex.
i. machab. iiii^o Elegit iudas
sacerdotes sine macula. Sed omnia
pertinent ad laudem et commendacionem
virginum. Quia eius status dignior
et familiarior deo. De eis dicitur quod
dicitur quod sine macula ante thronum
dei sunt. Ad quod est facit Eccli. xxvi
Gracia super graciam mulier sancta et
pudorata. Omnis autem ponderacio
non est digna continentis anime.
Ecce quam digne rebus et quam nobilis
virtus est virginitas quam sic com-
mendat dominus quam et tam honorat
in nativitate in vita in predicacione in
morte. In nativitate quia de virgine
natus. In vita quia ipse virgo vixit
in predicacione quia virginitatem pre aliis ce-
teris statibus commendat. quia fructum
centesimum ei assignavit. Math. xiii^o
In morte enim matrem suam quam sic
omnia diligebat virgini commen-
davit. et virgines tamquam familiariores
ad se vocavit. Et sic
spiritum reddidit. Sic apparet
dignitas virginum quia habent vitam
mundiorem leniorem securiorem
iocundiorem salubriorem ex-
cellenciorem. Ideo dicit apostolus i. Cor. vii
Volo omnes homines esse sicut meipsum
i. virgines quia talis erat paulus
Sermo. Et vidi. Sermo alius prosequitur capituli
in qua monemur circa accedere ad
talem et tam auxiliatorem. Sed autem
probo duo continet. Primum est digni-
tas admonentis. Secundum dignitas
admonicionis. Timete dominum.
Dignitas admonentis consistit in
quinque que necessaria sunt omni predicatori.
Prima auctoritas. Secunda humilitas. Tercia vita.

Quarta doctrina. Quinta finis sine intencio
recta. Hij sunt quinque lapides quos
david i. christus posuit in pera
pastorali. i. predicatoribus et prelatis
ad occidendum golyam i. dyabolum
i. Reg. xvii. Vidi et vidi i. intellexi
alterum angelum. glo. i. predicatorem
qui sunt alter a christo i. vicem eius
exequentes. et propter hoc quod dicitur ange-
lum i. missum nota auctoritas predi-
catoris. Ro. x. quomodo predicabunt nisi mittantur.
Per hoc quod dicitur alterum i. eius vicarium
notatur humilitas et et auctoritas.
Nam auctoritas reprimit humilitatem
ne sit pusillanimis et auctoritatem
reprimit humilitas ne sit pre-
sumptuosa. Volantem i. a terrenis
se removentem et ad celestia
elevantem et velociter discur-
rentem per medium celum. glo. i. per
quem ecclesiam quam secundum verbum et
exemplum trahunt sicut equi
currum suum. ysa. lx. qui sunt hij
qui ut nubes volant. Habent ergo predi-
catores alas sive pennas quibus
volant. Ezech. i. iiii^or facies uni
Prima facies hominis per mansue-
tudinem. Secunda leonis per audaciam
Tercia bovis per pacienciam. Quarta aquile
per sapienciam. Hec iiii^or virtutes sunt
iiii^or facies. Sed iiii^or penne
quibus volant sunt quattuor affecciones
spes futuri boni. timor futuri
mali. gaudium de presenti bono.
dolor de presenti malo. Nec
sufficit quod predicator sit sic penatum
animal nisi sit unus de seraphin
De quibus dicitur ysa. vi. Sera-
phin stabant super illud. vi ale uni
et vi ale alteri. Sex predicte ale
sunt sex opera misericordie que perfectissime
debet habere predicator. Sex ale
alie sunt ad bonum quod debet habere. Duo quo
ad deum scilicet oracionem et contemplacionem
Duo quo ad seipsum leccionem et
meditacionem. Duo quo ad proximum
scilicet verbum et exemplum. Duabus pennis
volat ad deum. Duabus ad seipsum.

medijs

13 gen xiiii qui regi dixit Da
michi animas cetera tolle tibi
Qui Leuo manus meas ad dnm
deum excelsum possessorem celi et
terre quod a filo sub tegminis usque
ad corrigiam calige non accipiam
ex omnibus que tua sunt/ p abra-
ham qui hostes occidit/ et preda
redimit/ intelligitur iudices ec-
clesiastici qui pro iustitia facienda
facienda non debent accipere
munera parua vel magna/ occulta
vel aperta quod notatur in filo sub-
tegminis et corrigia calige/
Secundus fuit moyses qui ait ad
dnm Num xvi Ne respicias sa-
crificia eorum/ tu scis quod nec quidem
asellum unum accepim ab eis
i quodcumque munus/ p moysen
qui leuitas instituit et ordi-
nauit sunt episcopi quorum est conferre
ordines et beneficia/ Unde per hoc notatur
quod episcopi pro collatione ordinum et bene-
ficiorum nullum munus debent accipere
Tertius fuit samuel i reg xii
qui ait Conuersatus sum coram
uobis ab adolescentia mea usque
ad diem istum/ ecce presto sum loqui-
mini ad me coram deo et coram xpo
eius utrum bouem cuiusquam tulerim
uel asinum/ si quempiam calumniatus sum
p hunc intelliguntur omnes oratores
oratores pro aliis/ quod de ipso legitur
quod orauit pro aliis/ Unde dicit absit
hoc a me grande peccatum in deo
ut cessem orare pro uobis/ per hoc ergo signatur
quod sacerdotes pro missis/ et sepul-
turis/ nullum munus debent accipere
nec etiam illi qui rogant pro beneficiis
uel ordinibus obtinendis aliis
Quartus fuit helyzeus iiii reg v
qui dixit naaman vade lauare
septies in iordane et mundaberis quod fecit lo-
cionem et mundationem noluit
accipere licet ille multa offerret/

// si oppressi aliquem
si de manu cu-
iusquam munus ac-
cepi.

vade et lauare septies
in iordane atque munda-
beris et recipiet sanitatem
caro tua et

Septenarius locus sit vii sacerdotum
dispensatorum/ per quam fit munda-
tionem animarum/ per hoc notatur quod per sacerdotum
dispensationem nec aurum nec pecunia ad(?)
accipi quod sit dicit canon quicum-
que dare/ dare est quicumque accipere
accipere est/ Unde yezi quod postea accepit
lepra percussus est/ Quintus fuit daniel
cui cum dixisset balthazar
Si uales scripturam legere et interpre-
tationem dicere/ purpura uestieris
et torquem auream circa collum tuum
habebis/ et tertius in regno meo eris
Respondit munera tua tibi sint/ et dona
domus tue alteri da/ scripturam autem legam
tibi et interpretationem ostendam tibi rex
Dan v/ per hoc notatur quod doctores
et predicatores sacre scripture pro ex-
ponere sua nec munus debent accipere/
Idem legitur de paulo Act xx
Aurum et argentum aut ullius ueste
concupiui/ Unde manifestum est quod
nullum temporale debet accipi pro predica-
tione/ licet predicatori debeatur uictus
necessarius Mt x Dignus est operarius
mercede sua/ Sextus fuit petrus
Act viii cui cum dixisset symo
magus Date mihi hanc potestatem ut
cuicumque imposuero manum acci-
piat spiritum sanctum/ Respondit pecunia tua
tecum sit in perditionem/ per quem ostenditur
quod opera miraculorum/ et impositio
manuum/ et gratia dispensationum
non debet mediante precio fieri
In quo etiam arguuntur vendi-
tores et expositores reliquiarum
Septimus fuit Naboth iii reg
xxi/ cui cum dixisset achab Da
mihi uineam tuam ut faciam hor-
tum olerum/ dabo quod tibi uineam me-
liorem pro ea/ aut pecuniam accipe/
.Respondit propicius sit mihi deus ne dem tibi
hereditatem patrum meorum/ per quem ostenditur
quod decime primitie et huiusmodi spiritualia non sunt pro
temporalibus commutanda quod est
dampnanda commutatio ecclesiarum et

17 beneficiorum que fit intuitu lucri
temporalis. Felices sunt qui sine
hijs maculis sunt ante thronum dei
Septimo capitulo cum leuitici xxi homo de
semine tuo qui habet maculam
non offeret panem deo suo nec acce
dat ad ministerium eius. Habetur et libro
i machabeorum iiij. Elegit iudas
sacerdotes sine macula. Ista ora
pertinet ad laudem et commendacionem
virginum. Cuius status dignior
et familiarior deo dicitur cum propter quod
dicitur quod sine macula ante thronum
dei sunt. Ad quod et facit Ecclesiastici xxvi
Gracia super graciam mulier sancta et
pudorata. Omnis autem ponderacio (pondi racio)
non est digna continentis anime
Ecce quam dignitas est et quam nobilis
virtus est virginitas quam sic com
mendat dominus quam et tum honorat
in natiuitate in vita in predicatione in
morte. In natiuitate quia de virgine
natus. In vita quia ipse virgo vixit
In predicatione quia virginitatem plus ce
teris statibus commendat. Qui fecit
ceteris [illegible] et assignauit. Mathei xix
In morte [illegible] matrem suam quasi
omnia diligebat virgini comme
dauit et virgines tamen [illegible] fami
liariores ad se vocauit et sic
[illegible] spiritum reddidit. Sic apparet
dignitas virginum quia habet vitam
mundiorem leuiorem securiorem
iocundiorem salubriorem ex
cellenciorem. Ideo dicit apostolus Cor. vij
Volo omnes homines esse sicut meipsum
i. virgines quia talis erat paulus
pb Sequitur. Et vidi. Ista pars capituli
in qua monetur ecclesia attendere ad
talem et tam auxiliatorem. Habet
pars duo continet. Primo est digni
tas admonentis. Secundo dignitas
admonicionis ibi timete dominum
Dignitas admonentis consistit in
quinque que necessaria sunt omni prelato
prima auctoritas secunda humilitas tercia vita

quarta doctrina quinta finis sine intencio
recta. Hij sunt quinque lapides quos
dauid i. xpistus posuit in pera
pastorali i. predicatoribus et prelatis
ad occidendum golyam i. dyabolum
j Regum xvij. Primo et vidi i. intellexi
alterum angelum glossa i. predicatores
qui sunt alteri a xpisto i. vice eius
exequentes. Et per hoc quod dicit angelum
i. missum notatur auctoritas. Quomodo
Romanos x. quomodo predicabunt nisi mittantur
Per hoc quod dicit alterum i. eius vicarium
notatur humilitas et auctoritas
Nam auctoritas reprimit humilitatem ne
ne sit pusillanimis et auctoritatem
reprimit humilitas ne sit pre
sumptuosa. Volantem i. a terris
se remouentem et ad celestia
eleuatum et velociter discur
rentem per medium celum glossa i. per
quem ecclesiam quam secum verbo et
exemplo trahit sicut equi
currum suum. ysa. lx. qui sunt hij
qui vt nubes volant. Habet ergo predi
catores alas sine pennas quibus
volat. Ezechielis j. iiij facies vni
prima facies hominis per mansue
tudinem secunda leonis per audaciam
tercia bouis per pacienciam quarta aquile
per sapienciam. Hec iiij virtutes sunt
iiij facies. Et iiij penne
quibus volat sunt iiij affectus
spes futuri boni timor futuri
mali gaudium de presenti bono
dolor de presenti malo. Nec
sufficit quod prelator sit sic pennatum
animal nisi sit vnus de seraphin
de quibus dicit ysa. vj. Sera
phin stabant super illud vj ale vni
et vj ale alteri. Sex penne ale
sunt sex opera que perfectissime
debet habere predicator. Sex ale
alie sunt [illegible] debet habere duo quo
ad deum scilicet oracionem et contemplacionem
Duo quo ad se ipsum leccionem et
meditacionem. Duo quo ad proximum
scilicet verbum et exemplum. Duabus penne
volat ad deum. Duabus ad se ipsum
medijs

Duabus ultimis ad prox. Si quis
tibi esset possibile scire statum eius dominus
super solium eius. Item plures potius
volunt esse cherubin quam sera-
phim quia magis laborant lucere
per scientiam quam ardere per caritatem
et in magis vacant studio quam
orationi. Forsitan volunt esse troni
dominationes principatus et potestates.
Et ecce vidi alterum id est predicatorem ka-
tholicum volantem per medium id est
per concordiam utriusque testamenti
primum celi id est veteris testamenti
prophete enim volat manicheus qui
vetus testamentum non recipit. Similiter et
novum testamentum prophete non volat
iudeus qui Christum non credit
nec novum testamentum recipit. Medium
celi est concordia utriusque prophete
volat fidelis predicator. Unde psalmista
De medio petrarum dabunt voces. Zacharie vi°
vidi et ecce iiii° quadrige
egredientes de medio duorum montium
evangelium eternum id est corde per fidem et
obviam per amorem et in te tu
et ore per doctrinam et predicatorum. In
manu per opus adimpletionis.
Hoc tempore modo debet predicator habere
evangelium. De primo psalmista In corde meo
abscondi eloquia tua. Proverbiorum iii° misericordia et
veritas te non deserant circumda gutturi tuo et describe in ta-
bulis cordis tui. De 2° Iudicum xviii° ecce
examen apparuit in ore leonis
id est evangelium in ore predicatoris. Ysa-
ye Clama ne cesses. Proverbiorum
lambas Christo in medio. De 3° psalmista gla-
dii ancipites in manibus eorum. Ezechielis
vidi alterum angelum et habebat
libellum in manu. Dicit autem evangelium
et eternum quia ei non succedit aliud.
Item quia eterna promittit. Actuum iii°
Agite penitentiam et appropinquabit regnum celorum.
Lex vero temporalia promittebat.
Ysaye i Si volueritis et audieritis me
bona terre comedetis. Multi habent non evangelium
sed vaniloquium quia magis vanitatem
quam veritatem vel bonitatem nunciant

vana loquentes faciunt in superbiam (?)

Psalmista narraverunt michi iniqui fabulationes va-
na loquuntur unusquisque. Multi et habent litteras
vite quas portant contra se. Hii sunt
quibus bene docent et male vivunt.
Matthei xxiii° Super kathedram Moysi se-
derunt etc. Romanorum ii° qui alios doces
teipsum non doces etc. Hii vera por-
tant nuncium sive litteras mortis
sue sicut Urias ii Regum xi. Unde Augustinus
Theologus [?] bene docens et male vivens
nichil aliud est quam qui se sua lingua
dampnare. Unde Romanorum ii in quo alios
iudicas teipsum condempnas.
Item dicitur habere evangelium non dissipa-
tum sicut illi qui ad libitum ex-
ponendo veritatem intelligentie
lacerant. Ne forte contra se loquentem
si dicunt veritatem sicut iam. Psalmista
Dissipaverunt michi legem tuam. Ysaye
xxiiii° transgressi sunt leges
mutaverunt ius dissipaverunt fedus
sempiternum. Item dicit Iohannes
ad quid habent angelus evangelium.
Non enim ad vendendum in foro
sicut venditores librorum neque ad
custodiendum in armariolo ut
librarii neque ad illuminandum mi-
nio vel auro ut scriptores neque
ad mirandum pulcriores litteras
ut pueri sed magis ad predicandum
unde sequitur ut evangelizaret id est ut
bona et bene nunciaret sedentibus
tibi super terram id est bonis que terrena
calcando et eis subiciendo bona
abiciendo contempnunt. Et quia
parati essent predicare omnibus bonis
ideo dicit Et super omnem gentem id est
omnibus gentibus et super omnem
tribum id est omnibus iudeis qui dicun-
tur tribus quia per tribus sunt distincti
et linguam et populum id est populo cuiuscumque
lingue sit. Vel forte hoc dicit
propter nobiles qui filios suos fa-
ciunt edoceri diversis linguis et diversa
ydiomata sub eadem lingua con-
tinentur ut puta gallicum lonbar-
dicum etc. eadem lingua sed diversa

d[e] medio duorum montium

Ecce examen apparuit in ore leonis

[side note] scientia sibi et phai seite (?)

19 ydiomata. ppham aut notat
inmores t quatuqz gete p qd
inuit q sine omni accepcõe
psone omibz tam noblibz q
plebeis e pdicandu ewng
hec ultra pdicate ewng oi
creature. Dt at sup tra ptor
dz oms extende uite merito.
sicut pdicatoris officio. ysa
xl. Sup monte excelsu ascende
tu q ewngelizas syon. Nam mons ei tu
mulus tre .i. tumulus diuiciarum
terrenarum, deliciarum carnaliu
z dignitatu secularium. pº 9
e mons gelboe .i. aceruus
arene 29 mons seyr .i. yspidus
29 mons ebal. ubi dnr ma
ledictores Deutº xxvij or
oms maledicuntur. plat. Sed
hunc terrestre dz ascende ptor
omia conculcando. ysa lij q
pulc sunt montes ane pare
talibus ewngelisancium. pt oibus
dat deqinitate ubi ps Ds
dabit v ewangelizantibus v m. Ideo dr paulus
ij thy. iiijº opus fac ewangeliste
Leua Dicitis uoce mag .i. libera
sine timore. ysa. exalta i
fortitudine uoce tua tu q ewangelizas
syon. exalta z noli timere. Mag go
cce dz uox pdicatoris .i. libera
z secura. t ex magno cordis
ardore t pp magnitudinem s. honore dei
z salutem animarum. Timete h
ordinis dignitas d amoi g oibus
que appetit ex re qua amor
angelus s. cultu dei q e dupl
interior s z exterior. Interior uo
duplex e honor s. t timor. Ex
terior aut e adoro q consistit
i bona opone p qua conforma
ho deo. Dt g° angelus Timete

dnm caste z filiali timore quo
timendus e dnus qui e omnipotens
non homo uel dyabolus qui non potest
nocere n uolenti ut dt Jero
z date gras z ex bona uo te
illi deo nõ antixpo. Honore
latrie q consistit i fide z spe
z caritate. Timor ppe debet deo
honor uo pri. Vn Malachie j.
filius honorat patrem t suus do 9
suum timebit. Si go pr ego sum
Vel timete dnm faciendo ei p
cepta z uitando phibita
z date illi honorem non uob
s eius gloriam siquid bonum habetis
attribuendo .i. tibi .i. Soli deo
honor. Vel timete dnm decli
nando a malo. pu xv .i. timore
dni declinat ois a malo
z date illi honore faciendo bo
pu xiiijº. Honora dnm de tua
sba. Qz a uenit hora iudicij eius
tpm iusti hereditabunt tram in
iusti at disppe Mala iiijº. ibunt
Ecce dies ueit succensa q
taminus t erunt oms supbi
z oms facientes impietate i
ama stipula t inflabit eos
uo at magis timendi e q i a
honorate z adorate cu humilia
do subiciendo z inclinando ei
non solu corde interius s z corpe
exterius ut inclinando capite
aut corporis exterius fiat sit
signum inclinacionis cordis
interius faciende. Ut mº Dnm
dnm tuum ado z il so sruies. Et o
q merito adorandus est dnus.
qui .i. q ille fecit ce z t mare
i celo angeli i tra homines i
mari pisces. Et fontes aquarum
dulcium ad litteram. Istud e ualde
q manicheos q si malus
deus non e adorandus. i. Cui fecit

21 celū et terram mare et omnia q̄ in eis sunt
manifestum est q̄ ille d'r (dicitur) deus n̄o
fa͞ct ho͞c te qui³ si om̄s aque a
mari ueniunt iuxta id Eccl. i°.
Ad locum vn̄ exeunt flumina reu͞
tunt quo copulat iohes ma
re et fontes aquarum quietiõ eius
copulatiua quia diuisiue me͞
copulata. vn̄ cum ps no͞ d'rat
a toto m̄ p̄t cadere copula me͞
p̄te et totū ho͞c. Vel iii est q̄ oēs
aque ueniunt a mari per meatus
subterraneos ut ip̄e q̄ in mari
erant salse et amare fiunt dul
ces q̄ fa͞ct de° mediante na
tura q̄ ibi est quedam opō noua
po² quietiõ copulatiua. Christus
qui fecit celū i. sp̄m r̄onale et ea
que in eo sunt i. uires et uirtutes
et terram i. humanam carnem et ea
que in ea sunt i. sensus et membra luc
xi. Ut uideri qui fecit quod deforis
est, nonne et illud quod deintus est fecit. et mare i. tribla
tionum et temptationum amaritudinem
et ea que in eo sunt i. utilitates q̄
inde proueniunt, et fontes aquarum
i. duo testamenta vn̄ om̄s aq̄e
doctrine exeunt quibus oēs sor
des peccatorum lauantur et ardor
male concupiscentie tēpatur et sitis
mali desiderii sedatur. De quibus
d'r ysa. xii. Haurietis aquas in
gaudio de fontibus saluatoris. Et alius angelus.
Hic est tertia pars capituli in qua monet
ecclesia accedere ad agnum ampli
atorem suum et recedere a mundo
et eis que in eo sunt que impediunt
accedere ad agnum. Duo autem sunt
generalia impedimenta accedendi
ad deum s. amor male inflam
mans et timor male humilians
a quibus recedere monet hic ecclesia
per casum et ruinam babilonis
q̄ hic ostenditur. Et alius angelus
i. alius ordo predicatorum in officio

quidem predicandi alius sed diuisi ex
persone que sibi inuicem succedunt
in predicatione secundum temporis successionem
ut dicitur in reuelatione i. Cor. xiiii°.
Si alii reuelatum fuerit sedenti
tacet prior potestis enim per singulos prophetare
i. unus post alium. secutus est illum
priorem. glo. q̄ predicatores sibi
inuicem succedunt. Dicens. cecidit cecidit
cuntas babilon illa magna i. malorum
vniuersitas q̄ est ciuitas quam primo
edificauit kayn gen. iiii°. et
postea gigantes vnde gen. xi. veni
te faciamus nobis ciuitatem et turrim cuius
culmen pertingat ad celum et cetera. Ideo dicit cecidit ad maiorem con
firmationem et certitudinem. Vnde pro preterito
utitur pro futuro prophetali certitudine,
vel ideo quia cito cadet et iam cepit
i. Cor. vii. preterit figura huius mundi. Ideo
tangit mundus et concupiscentia eius
Vel ideo forte quia homo primo cadit per
culpam postea per penam. Vel in casu
culpe primo cadit per consensum postea per
opus. Vel in casu pene primo cadit
anima in inferno postea cadit simul cum
corpore. Vel quia uelox et continua est
ruina mundane glorie et ascensus eius
tamquam est sicut fumus ascendendo deficiat
et quanto magis ascendit tanto citius
deficiat, sic et gloria mundi ipsius
Deferunt sicut fumus di. Iob. xxx.
Eleuasti me et quasi super uentum
ponens allisisti ualide. Sap. v.
Quid nobis profuit superbia et diuitiarum iactantia
Isa. xiiii°. Et babilon ci
uitas gloriosa in superbia caldeorum
ubi sic subuertit deus sodomam. Dicitur
autem magna uel propter magnitudinem
spacii et superbie uel dignitatis
quia caput regni erat uel propter
altitudinem turrium et murorum
sicut roma. vnde Dan. iiii°. gloriabatur
nabuchodonosor dicens. Nonne hec est
babilon magna quam ego edifi
caui in domum regni. Eam que
cecidit babilon subiungit. i.

23 quia a vino fornicationis po-
tavit omnes gentes. Vinum for-
nicationis intelligitur quodlibet mortale
peccatum quod mentem seducit ut
vinum et animam separat a deo spon-
so sicut fornicatio carnalis.
Joel i. expergiscimini ebrij et flete
et ululate omnes qui bibitis
vinum in dulcedine. Et alius ait quo
babilon potat, id est mundus, est vo-
luptas peccatorum mensura in sua
pena, id est vinum quantum glorificavit se
et in delicijs fuit tantum date illi tormentum et luctum. Apocalypsis xviij. eadem men-
sura qua mensi fueritis etc. De hoc calice
dicitur Jeremie li. Calix aureus babi-
lon in manu domini inebrians
omnem terram. De vino eius biberunt
omnes gentes etc. Et tercius
hic venit ad impedimentum
ascendere ad dominum, scilicet timor et male
humilitatem ostendens quod in dampni
non sit timendum. Et hoc ostendit quia tercius
angelus primo quia ipsi cadet sicut et
mundus et eorum dicit augustinus cum mundo
labente labitur qui labenti mundo
innititur. Secundo quia ipsi a deo puniuntur.
Tercio quia iusti ex persecucione ipsorum
proficiunt sicut filij israel ex persecu-
cione egipciorum multiplicabantur
ut dicitur Exodi i. Dicitur ergo et tercius an-
gelus secutus est eos. Duos supra pre-
dictos qui dicit tercius per fidem cum
qua predicabunt sicut alij duo
Signat autem hic tercius angelus ultimum
ordinem predicatorum et quanto plus
appropinquabunt mundi fine mundi
tanto magis confidentes predicacioni
instabunt et omnem gloriam mundi
contempnendam monebunt et munda-
nos persecutores non ceterendos
Dicens voce magna, id est libera et
secura predicacione quia illi potestates
audacter dicent veritatem sine
omni timore mundano et humano
Si quis adoraverit bestiam, id est anti-
christum
qui nomine bestie hic accipi-
tur super per bestiam tota malorum
multitudo intelligatur et in hoc est hic
difficultas quia bestia alij di-
cunt antichristus, alij dyabolus, alij multi-
tudo malorum et hic prudentes lectores
potest advertere et ymaginem eius
id est statuam ad eius honorem factam.
Illi autem qui presencialiter cum vide-
bunt adorabunt ipsum et alij qui
absentes erunt habebunt ymaginem
quam in eius veneracionem adorabunt
sicut nos adoramus ymaginem
crucifixi in honore christi. Et acceperit
caracterem, id est fidem eius in fronte
id est in mente sua aut in manu sua
id est in opere sua, quod dicitur quicunque cre-
diderit antichristo vel impleverit suam doc-
trinam eius et hic bibet de vino
ire dei sicut babilon id est de eterna
dampnacione, quod mixtum est in mero,
id est puniti flagellacione que fit ad
correctionem in calice ire ipsius,
id est vindicta quam mortis facit secundum
mensuram culpe. Ysaie xxvij
in mensura contra mensuram cum abiecta
fuerit iudicabis eam. In hoc calice
est meroris pars triticum supplicij sine inflictum mix-
tum in medio. Per merum intelligi-
tur pena inflicta ad correctionem
vel pena assumpta voluntarie
pro fine pena eterna quam reprobi
portabunt in inferno qui no-
luerunt bibere merum per mixtum
scilicet flagellum quod ad hoc potest
ad utrumque quantum scilicet ad correpcionem
et dampnacionem quod ideo dicitur mixtum
quia hic mixte sunt tribulacionibus
consolaciones. Unde dicit augustinus
omnibus delectacionibus meis de
amaritudinibus respersisti.
Vel calix domini est iusticia eius que
utrique ministrat premium sed mixtum
a mero ac est gaudium purum quod
purum sine ammixtione tristicie vel
doloris ut aliqui dicunt. Ideo quod

27 pu xiiii° Cor quod nouit amari-
tudinem anime sue in gau eius non mi- sce
p fete sed dolor eterne damp- omis
. est sine omni consolone De qua
ysa li. Bibisti de manu dni
calicem ire eius usque ad fundum
saporis calicis bibisti et epotas-
ti usque ad feces Et de hac
fece glo. se ereptum ps dicens
Eduxit me de lacu miserie et
de luto fecis p mixtum uo sed
ptis pena ubi mixta sunt merz
celi et fex infini p spem et tiore
ubi et mixta sunt pie consolo et
tribulo pu xiiii° Risus dolore
miscebitur sicuti aq vino miscetur
ne biberi noceat vinum purum
Sic gaudiis ptibus miscet deus
tribulacones et infirmitates ne bi-
bentes pnicia gaudia nimis
inebriarentur et noceret eis De
hoc dicit ps Calix in manu dni
uini meri plenus mixto — (margin: vini meri plenus mixto; naunt)
i de mero in mixtum — ii mi pl. mixt et meli expon
thezaur ex tu die cum pnti tri-
blone infundit deus spem con-
solonis in fine et eterne Sic in
deus mero potat amicos in
celo, fece potat inimicos in
inferno mixto potat omnes in
mundo sed qui pntem tribulonem
recipit in pacia p pma tunc set
de mixto ad merum vnde Jo. xvi.
Tristicia vra vertetur in gaudium
Qui autem murmurat in flagellis
et non uult bibere mixtum tunc sibi
mixtum ad feces et non aliud
bibet. Re. xiiii. erit quibus
non erat iudicium ut biberent
calicem bibentes biberunt etc.
Quod ergo ps uocat fecem ca-
licis dni io hic uocat hic vi-
num dei v. ... et hic s. qui
accipit caracterem bestie etc.
quod conformant se actibus credendo

ut imitando cum bibet de vino
ire dei i. dampnabitur in inferno
ubi bibit habundanter penam et
tribulonem quod mixtum est mero in
calice ire i. que pena et tribulo
eterna mixta est puro in calice
ire dei i. in pnudera pnti qua iam
influgit Et aut dicit dog quod
mali patiuntur peccata nra meru-
erunt vel calix dni dicitur sacra scrip-
tura De qua dicitur in ps Calix tuus
inebrians quam preclarus Continet iste
calix triplex vinum ut quadruplex
i. quadrupertitum intelligentiam
hystoricam tropologicam alle-
goricam anagogicam Primum vinum
letificat et inebriat scientiam gestorum
narrationis, secundum affectum faciendorum
instructione, tercium motum intel-
ligendorum ostensione, quartum totum
hominem appetendorum et fugien-
dorum plibacone Sunt autem in calice
sicut vinum merum fex et mixtum
merum vinum pmittat nobis calix
iste ubi celi gaudia pmittat
fecem pmittat ubi inferni sup-
plicium comminatur mixtum uero
pmittat ubi ad pniam exhortatur
vnde eze ii° vidit librum in quo
erat pniam lamentacones
scripte Ecce mixtum Carmen
triumphacium Ecce merum
Ve dampnatorum ecce fex De
quo ps bibent o. p. t. vel quod
merum dicitur expositoris intel-
ligencia quam pmittat expositores
et doctores catholici fex dicitur
commixte exponis intelligencia
quam pmittat heretici mixtum est
phylozophica expo sacre
scripture quam pmittat multi mis-
centes vanitatem phylozophie
cum solida ... theologie
ut dicit deus p ysa i. Cau-
pones tui miscent aquam vino 26

c. 14

21 Heu hodie liberius bibitur mixtum
quam merum quia libentius audiuntur
vanitates phylozophorum [poetarum] quam veritates
theologice. Proverbiorum 9°: Aque
furtive dulciores sunt, id est ex-
positiones quas theologi furantur
a phylozophis libentius audiuntur.
2 Thimothei 4°: In diebus novissimis
erit tempus cum sanam doctrinam non sustine-
bunt etc. Mixtum potest dici expo-
sitio hereticorum qui aliquid veritatis primo
proponunt et postea miscent falsitatem
quia si totum esset falsa expositio non reci-
peretur ab aliquo. Ideo falsitatem palliant
aliquantula veritate. Unde Jo. 2°:
Omnis homo primo, glossa i. hereticus, bonum
vinum i. veram expositionem primo po-
nit. Et de hoc mixto dicitur ad Ihe-
rusalem i. ecclesiam: Vinum tuum mix-
tum est aqua. Hoc mixto potabit
antichristus et sui omnes illos qui eius
caracterem acceperint, quos
et deus postea potabit fece
et pena eterna que fex dicitur hic
vinum calicis ire dei. Et hoc sequitur
tertius angelus i. ordo predicatorum
ultimis temporibus veniens secutus
est illos i. priores predicatores
doctrina et vita imitatus dicens
voce magna i. corde, ore et opere
predicans: Si quis adoraverit bestiam
i. antichristum ei obediendo et ymagi-
nem eius i. predicatores eius qui eum
in omnibus imitantur et predicant
sicut ymago predicatur ymagi-
nata et acceperit caracte-
rem i. eius confessionem in fronte sua i.
eius apparentiam i. evidenter et
publice cum confessus fuerit
aut in manu sua i. in opere cum imi-
tatus fuerit, et hic i. talis sic dap-
natus bibet et bibit de vino
calicis i. dei i. prave exposi-
tionis antiquorum doctorum quod est mixtum

mero i. eius expositionis intelligentie 28
incepta veritatis catholice in cali-
ce ire eius i. in sacra scriptura quam
depravat. Illi propter quod dicitur calicis
ire dei. Et cruciabitur eternaliter cum ardencia
bus igne et sulphure i. igne fe-
tenti et fetore ardenti. Hec est se-
cunda de penis inferni. Unde pars
ignibus et sulphur et supra probatur
Apoc. 21: pars illorum erit in stagno
ardenti. Et hec duo s. algor et
fetor sunt in omni peccato maxime in
peccato carnali et maxime contra natu-
ram ignominioso quam unde quia civitates
igne et sulphure fuerunt succense
ut pena de culpe genus Genesis 19: ex-
pluit dominus etc. Hec erit occulta
pena eorum, immo omnibus nota erit.
In conspectu sanctorum angelorum
i. videntibus angelis et omnibus et
aliis sanctis. Hoc dicitur quia angeli testes
erunt contra eos qui viderunt peccata
ipsorum. Et ante conspectum agni
quem illorum scelera non latebunt
et ideo dicit quod nec pena ipsorum ab-
scondetur ei. Et dicit hoc ideo quia boni
cum viderint penas malorum
et hoc ipsum erit cumulus doloris
reprobis quia scient se et penas
suas manifestas esse apud Christum,
angelos et alios sanctos et contra hoc
et augebitur dolor eorum quia scient
Christum sufficienter passum pro
omnibus et sufficientissimum precium
dedisse pro redemptione omnium
et se privatos tanto beneficio
pro modica voluptate seu vanitate.
De quo surgit vermis conscientie.
De quo dicitur Ysa. ultimo: Vermis
eorum non morietur etc. Et fumus
tormentorum quia plurima vana sunt
ascendet in secula seculorum i. eternaliter
sine fine. Ubi enim ascendit fu-
mus ibi nunquam ignis deficit.

29 Et vermis igneus id est inextinguibilis
quia non extinguet illos quos
cruciabit nec extinguetur. Ad
literam autem erit ibi fumus densissimus
qui violenter extrahet lacrimas
ab oculis eorum que latine ita
erunt calide quod comburent corpora
eorum. Unde quidam de patribus
dixit discipulo suo ploranti hic
frater nunquam venias ad locum
illum ubi lacrime comburunt corpora.
Ideo tamen cum ardor ille vehementissimus
erit ibi algor vehementissimus
unde compellentur stridere
cum dentibus Mathei viii°. Ibi erit fletus
et stridor dentium. Et ascendet, quia fumus
ascendit. Non est intelligendum quod ascendat
in celum ubi sancti sunt, nec
extra infernum erit, sed per hoc tangit
summi perpetuitate. Et notat quod
pena illorum semper erit in memoria
sanctorum sine oblivione. Unde Ieremie
xx. Confundentur confusione
quia non intellexerunt obprobrium
sempiternum quod nulla potest oblivione
deleri. Et ne forte putaret aliquis
quod pena illorum in inferno aliquando
cessaret et per intervalla eos puniret
non totaliter subiungit:
Nec habent requiem die ac nocte
id est nunquam quiescet a pena. Sed dicendum:
Nunquid erit ibi dies et nox? Videtur
quod non quia sol stabit immobilis
in oriente in loco ubi creatus
fuit nec veniet ad occasum
nec impii in tormentis sed tantum
potiri fruantur luce eius ut dicit
Ysidorus. Solo in inferno erit semper nox
et dies simul quia ibi erunt densissime
tenebre quod dicit Mathei: tenebras
exteriores. Erit et quedam lux
quia ille ad lucem habebunt non ad solacium
eorum sed ut videant unde magis
dolcat. Vide glossa Ysidori. Qui adorant
sunt illi quorum tota pena est devitat
dicitur. Qui adoraverunt bestiam
id est antichristum obediendo ei et ymaginem
eius id est statuam factam ad
honorem ipsius. Et si quis accepit
caracterem nominis eius id est signo aliquo
se conformem ostendit vel doctrinam
ipsius appellandi fecit se illius.
Propter primum non bonum consilium dat
Paulus Romanos xv. ut si quis portaverit
ymaginem antiqui portet
de celo ymaginem Christi. Et Iosue
xv. dixit Saul abite recedite
ab Amalech ne forte involvam te cum illo. Hic id est in vita
presenti vel in tribulatione presenti et consideratione
futura patientia sanctorum est
glossa id est hic debent sancti patientes patienter
vivere ut veniat ad eternam penam
ideo dicit glossa. Sed presenti penalitatem
putat quia per hanc eternam
evadet non ignorat. Sanctorum
dico qui custodiunt opere adimplendo
mandata dei de
diligendo deum et proximo ad que
omnia alia reducuntur, unde dicit
Mathei xxii. In hiis duobus mandatis
tota lex pendet et prophete.
Diligens etc. id est dulcius pendet
fortius et proximum et sic tempus
~~et quo ordine tempus~~ id est ad quod
tempus et quo ordine tempus
et quo tenore tempus et fidem
Ihesu confitentes ipsum esse verum
deum et verum hominem corde credentes
opere. Romanos x. Corde creditur etc.
Et audivi iiii^ta pars capituli
ubi post sanctorum premium ut sequitur
accedat ad auxiliatorem
ut fugiat mundum et que accessum
impediunt, unde dicit: Et
audivi autem vocem de celo dicentem 30

31 celo .i. de celesti visione dicite michi intus sine strepitu sonum. Scribe primo in corde tuo deinde in codice ut diucius retineas ne oblivioni tradas et sit ad doctrinam et exemplum futurorum. Ro. xv. Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. Abac. ij. Scribe visum et explana eum super tabulas. Et est argumentum hic quod omnia illa scribenda sunt que valent ad erudicionem et exemplum multorum. Est autem quod debeat scribi subiungit dicens beati mortui etc. Ex quo patet mori mortuos. Nam si moriuntur nondum sunt mortui et si mortui sunt non moriuntur. Et ideo quinque sunt mortes ut dicit Augustinus. Due sunt male, due bone et quinta media. Prima est mors culpe .i. ipsa culpa que dicitur mors anime quia separat vitam eius .i. deum ab ipsa. Ysa. lix. Iniquitates vestre diviserunt inter vos et vos. Sap. i. Perverse cogitaciones separant a deo, multo fortius perverse facta, adhuc fortius perverse locuciones, maxime autem perverse operaciones. De hac morte dicitur Sap. i. Deus mortem non fecit. glo. .i. peccatum. Sed impii .i. adam et eva manibus et verbis accersierunt illam manibus quando extenderunt ad pomum, verbis quando eva suggessit adam ut comederet de pomo et quando male credidit dyabolo. Secunda est mors gehenne .i. ipsa pena inferni que dicitur mors eterna quia sine fine ibi cruciatus multo maior quam sit in corpore mollis quantus est ut vix possit

32 vna hora sustineri. De prima morte dicitur in ps. Mors peccatorum pessima. Mala quidem propter peccatorum diversitatem, peior propter penarum acerbitatem, pessima propter penarum perpetuitatem. Hec est mors secunda de qua supra ij. Qui vicerit non ledetur a morte secunda. Et in xx. Beatus qui habet partem in resurrectione prima in hiis secunda mors non habet potestatem. glo. .i. dampnacio eterna. Hec mors dicitur secunda vero precedentis sic effectus vero causa quia hec ex illa creatur. Prima morte mortui moriuntur sed non in duobus sed sine duobus et ideo non [illegible] Vnde Eze. xviij. Quare moriemini domus israel quia nolo mortem morientis dicit dominus sed ut vivat. Hee due mortes male sunt et ideo fugiende sunt. Contra has duas sunt remedia propria. Unum est elemosina. Vnde Thob. iiij. Elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non patitur animam ire in tenebras. Secundum est obediencia .i. implecio mandatorum dei. Vnde Eze. xviij. Quare non portavit filius iniquitatem patris. videlicet quia filius iudicium et iusticiam operatus est omnia precepta mea custodivit et fecit illa vita vivet et non morietur. Duplex est vita duplici morti opposita: contra mortem culpe vita gracie, contra mortem gehenne vita glorie. Tercia mors que bona est qua homo peccato moritur et peccatum in eo quod fit per virtutem penitencie que peccatum destruit in cuius per contricionem et confessionem et iusticia per [illegible] mortificat per satisfactionem. Col. iij. Mortificate membra vestra. De hac morte dicitur Ro. vj. Qui enim mortui sumus peccato quomodo vivemus adhuc in illo. Quarta mors que media est est mors que

Mors [illegible]

33 homo spualis mor mundo/ qua morte opa ingressus claust p uotum et pfessionem obiec De qua dr Col iij Mortui estis et vr vr/ Sic fuit mortuus paulus qui dixit gal vj mundus m crucifixus est/ Tertia mors est qua morit i separatoe anime De q dr gen ij Cuacuq hora comedeitis morte moriemi i morte addicti eritis/ Et xiiij Oes morimur/ Illi qui st mortui tria ut iij morte moriu ista quta morte et i duo et io bene Dt ps pte btum est stola aie Mortui pcco ut boni xani ut mundo ut boi religiosi quit duo i i co sone dm ut i duo exentes p cant q manet i caritate i do ma vt j Io iiij Moriuntur corpalit per qui separatoy anime a corpe/ horum aut quida stati euolat sine purgatorio ut pueri bap mueb et penitetes pfta pena i ouus siguit xpo bapti to celi apti st luc iij Stephano lapidato Act vij et iohi i pathmos insula Apoc xij hij moriu i tra pmissiois tu abraha Alij uo no statim euolat s uadut i purgatoriu ut imperfecti qui no pfecerut penitencia de pctis suis ut addiderunt venialia que secu portarunt/ De quib dr j Cor iij Si quis edificat s fundamentu hoc ligna fenum stipula Vnigto s hij moriunt i egipto cu iacob et ioseph q osse deportata sunt de Egipto i tra pmissiois signu q hij q sunt i purgatorio parata pena

| angeli
defunt misti i padysu vn 38 Ecci xlvj Ossa eorp pululat de loco suo et nom eorp pmaz i ctrum Nullus at corp qui mortui st i desto deportatus lc i tra pmissiois signu q nullus eorp qui moriunt i mortali pcco desti a gra ibit vnquam i padysu cuius fi et tra pmissiois Et hij mortui pcco qui i duo i p duo al pp dum moriunt corpalit mundi sust mundo ut spualis claustru intndo et clerici dum cp mortalium est ad e qui carceris mpto pegrinacos cuius laqu contricio finis excelli labors meta pcli euasio ruinose domus exitus descensio de equo pcipiti reditus ad pricam pine hereditat restitucio victoria pugne exterminato miserie Janua vite ppt q dr i ps pciosa i cospectu dni mors scorp eius Contrario mors pctorp pessima q e carceris introitus pegrinacois inicium laquei capcio et exiliu et sup dta sunt Et io dr Ecci xl o mors qu amara e memoria tua Isti sine duo moriunt ido infelices/ Beatiores i duo io isti bti/ Sunt enim ab hoste securi a piculo libi a pena expediti de gla certi/ Primu bonum e ee ab hoste secur qui nos multipliciter decipit dum vivimus inquietat/ Vnde multi pharaones et dyabolus sortitur nota lia ab multiplicibus q nos molit insidiis ita alij temptado adversus bono ppoito mo

abscondita est vita vestra cum xpo in deo

beati

apus maiu erit

37 ne pficiam(us) s(ed) h(ic) d(icitu)r sathan
i. adu(er)sari(us) (et) alijs suggerit pl(ur)a fa-
c(er)e q(ua)m possim(us) (et) s(ic) h(ic) d(icitu)r le-
uiathan i. additam(en)tu(m) q(uan)d(o)
suggerit volupt(at)e(m) carnis s(u)b
sp(eci)e nec(essi)tat(is) u(e)l discrecio(n)is s(i)c
d(icitu)r behemot i. a(n)i(m)al(is) int(er)du(m)
suggerit pusillanimi(ta)te(m) (et) s(ic) h(ic)
d(icitu)r dyab(olus) i. deorsu(m) cadens
q(uan)d(o) suggerit sup(er)bia(m) s(u)b sp(eci)e
sc(ienti)e s(i)c demon appellat(ur) q(uan)d(o)
suggerit s(u)b sp(eci)e calliditat(is)
fraudulencia(m) s(i)c s(er)pens vocat(ur)
(et) multis alijs mo(d)is D(e) q(u)o v(er)e
b(e)n(e)d(i)c(t)i censendi s(un)t qui a tali
hoste s(un)t securi Sc(d)m e(st) a p(er)i-
culis s(ive) t(ri)bul(acioni)b(us) quor(um) infinit(us)
(est) n(umer)us s(ed) ad p(rese)ns i(n)a octo po-
nam(us) que ponit ap(ostolus) ij Cor(inthiorum)
xj s(cilicet) p(er)icula flu(mi)n(um) p(er)icula latro-
nu(m) p(er)icula flu(mi)n(um) s(cilicet) p(er)icula
diuiciar(um) ubi perit humilitas
q(uia) o(mn)ib(us) diuiti(is) (est) sup(er)bia
vt d(icit) Aug(ustinus) s(upe)r id P(re)cipe diuitib(us)
hui(us) s(e)c(u)li i thy(motheum) vj ysa(ias) viij
Requieuit syria sup(er) effra-
ym i. sup(er)bia sup(er) diuicias
Syria e(nim) sublimis int(er)p(re)tat(ur)
Effraym fructificac(i)o p(ro)pt(er)
h(oc) d(icitu)r ps(almo) Diuicie si affluat
nolite cor apponere p(er)icula la-
tronu(m) s(cilicet) p(er)icula delitiar(um)
que furant(ur) ho(m)i(n)i cor (et) s(e)n(s)u(m) u(e)l m(en)te(m)
vn(de) osee iiij(o) fornicac(i)o v(inu)m
(et) ebrietas aufert cor p(er)icula ex
gen(er)e s(cilicet) ex gen(er)e nobili(tatis) (et) v(ir)-
t(u)te ubi perit fr(ater)nitas q(uia) ex q(u)o o(mn)es ex
vna p(ar)te h(abe)t eam nobilitat(em) o(mn)ib(us)
ex gen(er)e suo no(n) recognoscat
(et) despicit o(mn)es q(ui) no(n) ip(s)e sit ho(mo)
vn(de) mal(achias) ij(o) Nu(m)q(ui)d no(n) vn(us) p(ate)r
o(mn)i(u)m n(ost)r(u)m (et)c(etera) p(er)icula ex gentib(us)

ex ge-
nere
gentib(us)
solitu-
dine
i mari
i falsis
fr(atr)ib(us)

sicut p(er)icula ex amore p(ar)entu(m)
fr(atr)um soror(um) (et) alior(um) qui no- 36
b(is) sunt u(e)l ex nob(is) s(cilicet) gen(er)it(i) q(ui)
p(er)icula destruunt ecc(les)iam dei
vn(de) abac(uc) ij(o) Ve qui edificat
syon i(n) sanguinib(us) p(er)icula i(n)
ciuit(at)e s(cilicet) p(er)icula co(n)spirac(i)o(n)um
(et) dissensionu(m) ubi p(er)it pax (et)
eq(ui)tas vn(de) ps(almus) Vidi in(iquitatem) et co(n)tr(adictionem)
i(n) ciui(tate) p(er)icula i(n) solitudine s(cilicet)
p(er)icula singularit(atis) ubi p(er)it
(com)itas (et) auxiliu(m) p(ro)pt(er) q(uo)d d(icitu)r
Eccl(esiast)i iiij(o) Ve soli q(ui)a cu(m) cecid(er)it
no(n) h(abe)t subleua(n)te(m) se p(er)icula
mar(is) p(er)icula s(e)c(u)li ubi p(er)it cari-
tas sicut d(icit) B(er)n(ardus) p(ro)pt(er) q(uo)d d(icit) ap(ostolu)s
Ro(manos) xij Nolite co(n)formari huic
s(e)c(u)lo p(er)icula i(n) falsis fr(atr)ib(us) s(cilicet)
p(er)icula male societ(atis) Gene-
re nequa(m) socius candido (et) mo-
recti socio u(e)l amico sua(m) ingi(e)re
rubigine(m) Eccl(esiast)i xiij(o) Qui
tangit pice(m) (et)c(etera) Tercium p(ro)pt(er)
q(uo)d mortui s(un)t b(ea)ti e(st) q(ui)a s(un)t a
pena (et) miseria expediti que
triplex (est) mundana p(ur)gatoria
(et) et(er)na pena mundana est (et)
finita (et) mitoria bo(n)is p(ur)ga-
toria u(er)o purgatoria e(st) (et) finita
s(ed) no(n) mitoria Et(er)na pena n(e)c
purgatoria n(e)c finita n(ec) mitoria
(et) h(ec) triplex s(cilicet) pena [illegible] exp(ri)mit(ur)
ij R(egum) ult(imo) p(er) triplice(m) vindicta(m)
d(omi)ni quar(um) opc(i)o data (est) d(avi)d
p(er) gad p(ro)ph(et)am s(cilicet) pestilencia
triu(m) dier(um) a(ut) p(er)secuc(i)o i(n)imi-
cor(um) p(er) tres menses a(ut) fames
vij annor(um) pestilen(cia) triu(m)
dier(um) e(st) p(rese)ns pena q(ue) corp(or)a
affligit p(ro) co(n)tric(i)o(n)e co(n)fessio(n)e
(et) satisfact(i)o(n)e p(er)secuc(i)o i(n)imicor(um)
p(er) tres menses e(st) pena p(ur)gatorij
que p(ro) ligno feno (et) stipula
sustine(tur) s(i)c d(icitu)r i Cor(inthiorum) iij(o)
fames vij annor(um) est pena

37 nisi ubi est plenitudo omnium bonorum de-
fectus, ubi et corpus ex minoribus ele-
mentis compositum et anima ex celesti-
bus potentiis eorum pollent. Et tan-
ta beatitudo illorum est certitudo
glorie. De quo dicitur Judic. xviii°: Vi-
dimus terram valde opulentam
et uberem, nolite negligere, nolite ces-
sare. Ysa. xxxii: Sedebit populus
meus in pulchritudine pacis. Et hec autem
illi qui in domino moriuntur beati pre-
dicantur. Apoc. xiiii: Amodo iam dicit spiritus,
scilicet tota trinitas que unus
spiritus, ut requiescant a laboribus suis.
Sic ordina constructionem: Ve-
beati sunt quod spiritus dicit ut iam amodo id est
post mortem requiescant eternaliter
a laboribus suis, id est post labores
suos et pro laboribus suis. Sap. iii°:
Bonorum laborum gloriosus est fructus.
Math. xi: Venite ad me omnes
qui laboratis. Ysa. xiiii°: Et erit in
die illa cum requiem dederit tibi
deus a labore tuo etc. Quia tunc
mirabitur anima quomodo potuit a
tot periculis liberari. Illi autem qui in
labore hominum non sunt et cum homi-
nibus non flagellabuntur, requiem laborum
eorum sed eternam perpetuam. Unde Ps.: La-
boraverunt in eternum et vivent adhuc
in finem. Item dicuntur sancti mori-
tur propter peccatorum malorum evasionem
et non solum propter hoc, ymmo potius
propter omnium bonorum adeptionem. Item
de carcere egrediuntur ad
regnum. Unde Eccl. iiii°: De car-
cere cathenisque interdum quis
egreditur ad regnum. Hoc querebat
David: Educ de carcere animam
meam. Et apostolus Ro. vii: Infelix
ego homo, quis me liberabit. Et Jo-
seph Gen. xl: Memento mei
ut suggeras pharaoni ut educat me de is-

to carcere. Item de pugna ad victoriam 38
ii Thy. iiii°: Bonum certamen certavi.
Item de labore ad requiem. Ps.:
Convertere anima mea in requiem tuam.
Item de servitute ad libertatem. Ro.
viii°: Creatura liberabitur a servitute
corruptionis. Job iii°: Ibi servus
liber a domino suo. Gala. iiii°:
Illa autem que sursum est Jerusalem
libera est, que est mater nostra. Item de
periculo ad securitatem. Ysa.
xxxii: Sedebit populus meus in
pulchritudine pacis. Et ps.: Confor-
tavit seras portarum. Item de exilio ad
patriam. Math. ii°: per aliam viam re-
versi sunt in regionem suam. Item de paupertate ad
hereditatem perpetuam. Ps.: Cum dederit
dilectis suis sompnum, id est maiorem
quietem, ecce hereditas domini. Ideo
dicitur Ysa. xli: Noli timere vermis
Jacob qui mortui estis ex Israel.
Sed ne putaret quis quod sancti nil
cooperati fuerunt sue beatitudini,
ideo sequitur: Opera enim illorum sequuntur illos,
sicut famuli dominum vel famule
dominam. Et bene dicitur sequuntur.
Non precedunt quia sanctus non videt
opera sua ut deus videt, sed sequuntur
enim illi ut deus videat. Unde
Job xxxi: Si vidi solem cum
fulgeret et lunam incedentem
clare. Math. vi: Cum facis elemosinam
noli tuba canere ante te. Vel opera
illorum, id est mercedes operum eorum se-
quuntur illos, id est reddentur in futuro,
non in presenti sicut ypocritis quibus
statim redditur merces eorum. Unde
Math. vi: Amen dico vobis, rece-
perunt mercedem suam. De sanctis autem
dicitur Ps.: Labores manuum tuarum quia man-
ducabis etc. Ideo dicitur Eccl. xi: Mitte
panem tuum super transeuntes aquas
et post multa tempora invenies illud.

feria 4 . 5 [illegible]

14

39 Et vidi. quarta pars capituli ubi
agitur de iudicio futuro ubi reddentur
premia bonis et supplicia malis
secundum quod predictum est. Dividitur autem hic sex:
primo describitur iudex ydoneus
ad iudicandum; 2° ostenditur desi-
derium sanctorum de iudicio faciendo
ibi: Et alius angelus
exivit; 3° ostenditur quod sancti tunc ex-
audientur qui nunc videntur ob-
liti ibi: Et misit; 4° ostenditur quod
sancti qui modo iudicantur et opprimuntur
iudicabunt tunc cum Christo ibi: Et alius
angelus exivit de templo;
5° ostenditur quod licet sancti cum Christo iudicent tamen
auctoritas iudicii penes Christum est
ibi: Et alius angelus exivit de
altari; 6° ostenditur obitus sanctorum ibi: Et
misit angelus falcem. Sunt autem
iudici tria necessaria scilicet iustitia scientia
potestas sive auctoritas. Ideo Iohannes de
hiis tribus describit iudicem.
Unde dicit: Et vidi, id est intellexi, et
ecce nubem candidam, id est carnem
domini castam et puram et mundam, super
nubem sedentem, id est divinitatem hu-
manam carnem ut animam Christi
tamquam eius presidentem et ad libitum
sine omni rebellione regentem.
Unde Ysaias xix: Ascendet dominus
super nubem levem. Similem filio
hominis, primo non dicit filius hominis
sed hoc dicit Iohannes quando iam mortuus
et passus erat sicut homo naturalis pas-
sibilis. Sed cum homo immortalis
vel impassibilis sit gratia est quod corpus sua
natura corruptibilis tamen habet quod sit
mortalis. Habentem in capite suo,
id est in se quod est caput ecclesie vel
in divinitate, coronam auream ad simi-
litudinem triumphantis, quia ipse vir-
tute divinitatis vicit dyabolum et
antichristum perceptionem. Et in manu
sua, id est potestate sua, falcem acutam,

40 in iudiciaria potestate, quia malos
a bonis separabit sicut messores
metentes segetes serant et aliud
separant. Sic et vidi et ecce nubem
candidam, id est sanctam ecclesiam non
habentem maculam neque rugam que
pluit doctrinis, guttat miraculis. i. coruscat
De qua nube dicitur Ecclesiastici xxiiii°:
thronus meus in columna nubis. Unde sequitur:
Et super nubem sedentem ut iudicem i. Christum
aut regem aut episcopum. Ysaias 33:
Deus iudex iustus deus rex eundem
Similem filio hominis, id est Christi deum
et hominem et ideo dicit non filium hominis
sed similem. Vel ideo dicit similem, quia
et si tamen iudex sedeat super
nubem in iudicio tamen similiter
mansuetus apparebit bonis sed malis
de terribilis videbitur. Unde Ysaias 30:
Iudices furoris eius et gentes ad
portandum. Habentem in capite suo co- habentem
ronam auream, id est eternam gloriam qua
coronabit suos pro victoria qua
dyabolum et peccata vicerunt. Vel dicit autem
eam habentem in capite suo, quia eadem
coronam et gloriam quam habet Christus
homo dabit suis. Et non tantum
eadem sicut Hester iii ubi dicitur
quod Assuerus rex dyadema regni
posuit super caput Hester et fecit
eam reginam. Et in manu sua
falcem acutam, id est in potestate iustitiam
ad puniendos malos. Unde
Danielis vii dicitur quod fluvius igneus
rapidusque egrediebatur a facie
eius. Sed hic per flumen igneum et per
falcem acutam hic scilicet severitas
iustitie sive sententie dei que dicitur
gladius Iob xix: Fugite a
facie gladii. Et alius angelus.
Hic ostendit Iohannes desiderium sanctorum
de futuro iudicio quod veniat.
Desiderant scilicet propter duo: primo quia
recipient tunc 2am stolam; 2° propter
consortium fratrum qui tunc perficientur.

21 quod ipsi expectant, unde supra vi-
dem est eis ut requiescant modi-
cum tempus. De tertio quoque Et alius angelus
scilicet quidam cetus fidelium qui sunt alii a
Christo qui per precedentem angelum
designatur. exivit de templo id est
de occulto hoc est desiderium quod
habent de futuro iudicio scilicet tunc mani-
festum erit. Et ideo dicitur exivit angelus
de templo quia desiderium sanctorum
quod modo latet tunc veniet
in aperto. Clamans voce magna id est
orans desiderio et affectu magno
ad sedentem in nube id est ad Christum
etiam regentem. Mitte falcem
tuam id est exere potestatem iudiciariam
et mete id est collige tuos in tempus
tritici in horreum tuum quia hora
est ut metatur seges de agro id est
tollantur homines et excussa sege-
te grana in horreum recondantur
et palee igni comburantur. Matthei
Cuius ventilabrum in manu eius
etc. Et quare quia hora est metendi.
quoniam aruit messis terre id est quia iam
consummata est malicia mundi
et iam plus non habet ad viriditatem
quod de cetero possit esse ad uti-
litatem bonorum. Unde malicia mundi
dicitur viridis quamdiu prodest bonis
sed quia iam impletus erit numerus
electorum tunc erit arida messis
terre id est consummata malicia mundi. tunc
boni pati erit ad suscipiendam pal-
mam et mali pati ad suscipien-
dam penam pinicita. De hoc dicitur Io.
iiii. Nonne vos dicitis quod ad-
huc iiii^or menses sunt et messis
venit. Quatuor menses sunt iiii tribu-
lationes ecclesie generales quos sustinet
ecclesia ex iiii^or persecutionibus genera-
libus que inceperunt ab ortu ecclesie

asthalonita
22 sub herode qui occidit
pueros et continuate sunt una
post aliam usque ad messem genera-
lem que fiet in die iudicii. Prima
quoque fuit persecucio tyrannorum
qui martires occiderunt. Secunda heret-
icorum qui confessores inpugnaverunt.
tertia falsorum fratrum id est ypocritarum
qui mores corrumpunt. Quarta erit
antichristi et suorum qui fidem et mores
corrumpet et vitam auferet
et ideo gravior erit omnibus. Matthei xx.
Erit tunc tribulatio magna etc.
Et Matthei xiii^o messis est consummatio
seculi. Angeli sunt messores. Ergo
colligunt zyzania etc. Et misit
hic ostenditur exauditio sanctorum et
impletio desiderii eorum. Unde dicitur
et misit qui sedebat super nubem
id est Christus ecclesie presidens ut victor
in dextera ut deus falcem suam in terram
id est exeruit potestatem iudiciariam
et messuit terram id est omnes homines
terre in unum locum quasi in aream
congregavit ad diiudicandum.
Unde Ioel iii^o. Congregabo om-
nes gentes que sub celo sunt et de-
ducam eas in valle Iosaphat
Genesis i. dicit deus Congregentur
aque omnes que sub celo sunt
in locum unum et appareat arida
id est terra et vocavit deus aridam terram
id est stabilem terram ab humore
noxio desiccatam. Congrega-
tiones quoque aquarum vocavit maria
id est inferni quia in inferno erit maxima
amaritudo. Amos iiii^o Per aper-
turas exibitis altera contra alteram
quia exibit anima de inferno
et corpus de sepulcro et ipsis coniuncte
proicientur in arvum quod interpretatur
hucham men id est infernum ubi erit
fletus et stridor dentium. Et alius

c. 14

angelus hic ondit Joh. qui sicut cum xpo
iudicabunt. Non tamen omnes sed illi qui
pro xpo omnia reliquerunt et secuti
sunt eum. Math. xix. dicit petrus ad
ihm. Ecce nos qui reliquimus omnia etc.
Ap. iii°. Qui vicerit dabo ei sedere
mecum in throno. Job xxxvi°.
Non saluat impios et iudicium
pauperibus tribuet. Isti enim se
iudicantes propter deum hominibus
subiciunt, et ideo potestas iudicandi
dei eis sicut cum xpo tribuetur. Dicit ergo
Et alius angelus i. superdictus cetus
sanctorum aliud habens officium exi-
uit de templo quod est in celo
i. de occulto in publicum venit
et qualis erat apud deum innotuit
habens et ipse sicut xpus falcem acutam
i. potestatem iudiciariam quia ex eius
potestate iudicabit. Sapie. iii°.
Iudicabunt nationes. Ysa. iii°.
Deus ad iudicium veniet cum
senibus populi sui. Et alius angelus
hic ondit iohes quod potestas iudi-
ciarie auctoritatis residens penes xpm
qui dedit sanctis suis ut et ipsi pos-
sint cum eo iudicare. Dicit ergo
Et alius angelus i. xpus alius a
sanctis quia super omnes est exiuit
de altari glorie i. tempore quo uult et ap-
paruit s. [...]
qui prius uilis ab infidelibus
fuit iudicatus. Io. a. dicit exiuit
de altari i. de loco sacerdotum
ubi neque pertingere potest quia si et alii
sancti sunt in templo dei, xpus tamen
in loco altaris et sacerdotum et
[illegible] ho. quia in gloria maiori.
Vnde dicit sedere ad dexteram dei
i. in potioribus bonis dei et
non potissime qui habebat po-
testatem sicut iudex deus super
ignem et aquam i. super penam eternam

infligendo eam cunctis reprobis secundum
exigentiam meritorum. Et clamauit
uoce magna i. auctoritate et potestate
imperandi. ad eum qui habebat
falcem acutam i. ad sanctos qui
habebant potestatem iudiciariam dicens
Et vindemia botros vinee
terre i. separa a bonis terre-
nos vino malicie inebriatos
quoniam mature sunt vue eius i. com-
pleta est malicia eorum et iam non
habet locum quia non potest amplius
bonos, tamen diu permittit deus
ex sua dispensatione regnare
malos quamdiu prosunt bonis.
Eccl. viii°. peccator ex eo quod cen-
ties facit malum et per patientiam sus-
tentatur, cognoui quod bonum erit
timentibus deum qui uerentur fa-
ciem eius. De hac vindemiatione
i. malorum separatione Math. xiii°.
exibunt angeli et separabunt etc.
Et misit hic ondit [...] sanctorum
quorum iustitia punientur i. pun-
iendi iudicabuntur mali et
ondit et ubi punientur s. in lacu.
Vnde dicit Et misit angelus i. sanctorum
cetus statim post imperium xpi misit
falcem suam in terram i. exercuit po-
testatem iudiciariam in terrenos
qui plus terram quam celum finaliter
amauerunt. Et vindemiauit vineam
terre i. separauit a bonis omnes
terrenos terrenis delectationibus
inebriatos. Et quod sic habet dicitur fieri
faciet sanctum in futuro iudicio non
per exercitationem operis quod est ange-
lorum ut patet Math. xiii° sed per appro-
bationem et assessionem et sua com-
passione ad malos qui in eis
legerunt ea que facere noluerunt et
debuerunt unde iudicabuntur.
Et misit in lacum ire dei magnum
s. in infernum ubi multi perpetuo

mitte falcem tuam acutam i. potestatem iudiciariam

27 ira dei sustinebunt qui dicitur lacus
propter profunditatem. Ysa. xxx. preparata
ab heri thophet a rege preparata
profunda et dilatata. Iste propter
miseriam que ibi est potest dici
me de lacu miserie. Dicitur magnus
propter capacitatem et quia magni sunt i.
et quia multos capit. Ysa. v.
Dilatavit infernus animam suam
et aperuit os suum. Ysa. xxiiii.
Visitabit dominus super militiam celi
i. super clericos militantes in ec-
clesia et super reges terre qui sunt super
terra i. super principes et prelatos
et congregabuntur in congregatione
unius fascis in lacum ad litteram
sicut fit in adventu alicuius
principis de novo ut de lege
lemovicensis in civitate sua mundantur
platee civitatis et proiciuntur sordes
in lacum et fossatas. Sic in adventu
domini purgabitur mundus a malis
et proicientur in infernum. Ysa. Ut lu-
tum platearum delebis eos. Ad
Ro. iiii. Per aptiuas exibitis
de sepulcris corporaliter et de inferno
anime in magis altam et profundam
in carnem quod intelligo. Zacharias
memor est et calcatus est lacus i.
calcatus compressit ab irectis sunt
mali in infernum. Et Apoc. xiiii. et ex
ectam et consortium eorum. Sed
et dicitur torcularia unum in
mundo alterum in purgatorio tertium
in inferno. De primo dicitur Ysa. lxiii.
Torcular calcavi solus. Trenorum
i. Calcavit dominus torcular
filie Syon. De secundo et tertio dicitur Joelis iii.
Plenum est torcular purgatorii
et exuberant torcularia inferni
quia multiplicata est malicia
corporum. Multiplicatio malicie
venialis inicitur in torcular
purgatorii. Multiplicatio ma-

licie mortalis reprobis torcularia 26
inferni. Duo primi non sunt ex pa-
uitate quia in tempore primi et paucique
quo ad primum et in utris extera
pertibus quo ad secundum. De his dicitur
bonum vinum quod portatur in cel-
larium paradysi. Tertium non ex cumulatione
est quia ut paciantur extera subsidia
valent eis qui ibi sunt sed in perpetuum
in mensura et cumulatione redunda-
bunt. Malachias iiii. Calcabitis
impios cum fuerint cinis sub
planta pedum vestrorum. Et exivit
sanguis de lacu i. pena in-
fernalis exuberavit usque ad
frenos equorum i. usque ad demo-
nes rectores iniquorum qui simul
eadem pena punientur cum iniquis
hominibus. Argumentum est hic quod demo-
nes non perierunt hominibus punitis
in inferno. Ad quod facit lectio Apostoli i.
Cor. xv. Cum evacuaverit
omnem principatum. Super quo dicit
Haymo. Dum durat mundus
angeli angelis, demones demo-
nibus presunt sed omnibus collatis
vita omnis prelatio cessabit.
Cum quidam dicunt quod demones
qui auctores fuerunt reproborum
in culpa erunt tortores corporis in pena.
Neque hoc est contra Haymonem quia ipse
non loquitur nisi de prelatione demonum
ad demones. Item per frenos equorum
intelliguntur prelati qui sunt rectores
subditorum qui sicut in culpa fuerunt
sicut in pena, ymmo magis
punientur prelati quam subditi quia
grauius peccant. Unde Sap. vi. Iudicium
durissimum hiis qui presunt
et qui male intrant in prelaturam
non per hostium sed aliunde i. ne-
carnaliter aut callide et
pecunia aperte armata. Durius
quia per quem ingressum male exponunt
Durissimum quia male vixerunt

tricesima

28

hec tñ tamq pb dieb ds ve-
nit gē i herēt i i platorn
eccē nō notati a te m. clīci
canonice Ecce mal9 ingressus
polluerut teplu sctm tuu
male viuedo. Ecce mala
uita pq ingressu. De quo dr
Jer. ij. induxi vos i terra car-
meli ut com. f. ē et ingressi
cōtaminast ea. posuit Jer. i
pomorn custo. i. i custodia
pueroz qui dnt custodie
poma. Naū iij. Custodes
tui q' locusta q totu toced.
z puuli tui q' locuste locus-
taz que poyg noret. vl po-
suerunt vlnit i po custo. i. ad
mo custodie pomoru
que custodiunt du poma st
ibi. Sz collectis pomis recedit
custodes z reliqunt domicu-
la custodie sola. Sic faciunt
clici pbendati qu diu fructus
colliguut z denari dant et
redditq distribuuntur sunt i
eccis. Sz fca distributioe ua-
dit quilz ad domestica ne-
gocia z relinqunt eccaz so-
la usq ad futuros fructus tūc
itm reuertur. Unde pu vij Uoc
uir i domo. i. canonicq ul p-
latq i ecca. Abijt uia longissi-
ma. i. a deo remota. Sacculum
pecunie secu tulit. i. redditus
suos. In die plene lune reuersu
i domu sua. i. i augusto qn
itm fiet distributio reddi-
tuu z diuisio pbendaru.
ysa. i. Ecce relinquetur filia syon
ut umbraculm rc. Ecce ph? q'
dr Exiuit sangi de la. usq ad
fre. Sumit lo duos f. humdatia
penaz i inferno z notitia ce-
lebrie p totu mundu lo. cu
pabolice sicut cu magnu
plurz magna strage hoim
alicubi fractet volq sive
solemq dicit tamq est ibi
sanguis effusus q eq nata-
bat i eo. Sic z hc loco volens
Joh diuina ulcionē i maloz
pena notificare dr corp
sanguinē usqz ad frenos
equoz ceuenisse. quod vr
expone ysa i fi. ubi dr Eg
dientur scti z uidebt cadauera
coz qui puaricati st i eos
z erit usqz ad saciete oi carni
uisionis hc usqz ad fre eqoz
... ut exibit sangis on-
f. usq ad noticia oium qui i
mundo st ul fuunt i vj etatib
mundi. Unde dr p stadia mc sexcenta
p mille stadia, mt totq
mundi i hatq p dc vj etates
Et nuto p mille stadia
totq mundq int qz mille
cotinet i se oms nros sit
mundq omns. Exiuit g° sang
de lacu usq ad f. p mc stadia
qz omib qui i mundo st pena
maloz notificata e. Vel sic
exiuit p vjc stadia qz nulla
etas fuit i qua hc ide n fuit
reuelatu. Cz at nos scin9 tre
dimsio sz z tpis longitudo
stadiu no ... testa ap9
Cor ix di Nescitis q hij
qui i stadio curr' rc. Sic
currite ut copr. i. tadiu rc
Glo. ali expo. dr q p sta-
intelliguntur omis qui subiti
st ludis z vanitatib seti
qui querut tm cona z glam i
puti z no i futo sicut ille q
bonne bn currut i stadio
stati recip' stadiu. i. i ipo
spacio cona sua corruptibile
ut dr ap9. Hoz at tastq na
terunda st mih exacitati z hij
sunt p vj. Alij magis exacitati
z hij p. C. alij st pfci z plene

ambitq

statu

tendatq

cupiditati et huius et hii per contrarium sunt.
Et omnibus secundum diversitatem statum
suorum reddere penam in inferno
et hoc est exivit sanguis in terra
de lacu usque ad frenos equorum
id est a minoribus usque ad maiores
omnes involvendo in peccatis et
malo mediocribus et mino-
ribus hoc est quod Ec. vi. Qualiter ego
se immisceret istis ludis quia qui fuit
socius ludorum erit et socius sup-
pliciorum. Ideo dicit psalmista Non sedi
cum consilio vanitatis et cum iniqua gerentibus etc.
Thobie iii dicit Sara Nunquam cum
ludentibus miscui me neque cum
hiis qui in levitate ambulant
participem me prebui. Jer. xv
Non sedi cum consilio ludentium
et gloriatus sum etc.
CXV Et vidi. Hic incipit quarta
visio extrema. Pretactis
visionibus invenit plurimum statum
ecclesie a nativitate Christi usque ad diem
iudicii sicut dictum est. Ista vero
ultima que hic incipit mo-
strat finalem statum ecclesie que
sic distinguitur. Hec prima est de
effusione vii phyalarum ire
dei et refertur ad tempus antichristi.
2a pars hac est de dampnatione ba-
bilonis et bestie et pseudo pro-
phete et refertur ad tempus iudicii.
Ultima est de gloria sanctorum et refertur
ad statum ecclesie post iudicium.
Prima visio est de vii angelis
effundentibus vii phialas ire
dei, per quarum effusionem intel-
ligitur denunciatio sive demonstratio
dampnationis malorum qui erunt
tempore antichristi. Est enim phiala
predicatio et phiala ire est predi-
catio comminatoria dampnationis
eterne de qua hic agitur. Phiala
vero vite est predicatio promissoria re-
munerationis eterne. De qua dicitur

Judicum v. In phiala principum ob- 2
tulit butirum. Et dicitur phiala
predicatio propter fidei significationem.
Est enim phiala clausa de-
orsum et aperta sursum. Sic pre-
dicatio interius ad celestia
et non ad terrena manifestatur
et in hac visione multiplex
dampnatio reproborum que erit tempore antichristi
et huius temporis. Primo per missionem
et hoc in principio capituli. 2o per predicationem
xvii capitulo. 3o per eam in xviii capitulo.
Denunciatio autem que fit in hoc capitulo
xv° per inspirationem duplex fit.
Primo quidem revelatur pena
reproborum ad quam agenda dono
postea revelatur ad documentum
tamen aliis ut et ipsi consolationem
habeant de vindicta malorum.
Dividitur autem capitulum in vii partes. In
prima ostenditur Johanni vii angeli ha-
bentes vii plagas novissimas
quas reprobi patientur sed non
boni. In 2a ostenditur canticum quod liberat
bonos ab istis plagis ibi et vidi
tamquam mare. In 3a ostenditur cantica
volunt malos in hiis plagis
ibi et post hec vidi. In 4a agitur de
predicatione vii angelorum anun-
tiantium vii plagas ibi et exi-
erunt vii angeli. In 5a ostenditur
quod ad hoc sunt ydonei predicti an-
geli ibi vestiti lapide mundo.
In 6a agitur de obstinatione
malorum ibi et repletum est
templum. Dicit ergo Et vidi aliud
signum glossa id est figuram ad sancte
goh. visio fuit ymaginaria
quod concedunt multi. Sed potest
dici quod Johannes primo vidit re signi
intellectuali visione et postea ostensa
est ei figura sub qua intelligeret
ea et scriberet. Et bene dicit aliud
signum quia hoc signum precedens fuit
pena malorum precipue in
in celo et in terra varie te

3 stellata et a terrenis elevata. Vel i celo i. i misterio verbis revelato magnum significatione et mirabile dignum admiratione. Propter vero argumentum magnum enim et mirabile est homines habere potestatem dampnandi alios. Idem dicit quod fuit id signum dicens angelos vij i. universos predicatores qui dicuntur angeli quia missi. Unde Ro. x. quomodo predicabunt nisi mittantur. Mt. x. Ecce ego mitto vos. Dicuntur autem vij propter vij virtutes scilicet theologicas et iiij or cardinales quas debent habere in se et aliis predicare. Vel propter vij dona spiritus sancti que sibi debent habere et predicare. Et hij vij angeli sunt per vij columpnas quibus tota ecclesia sustentatur. Unde prov. ix. Sapientia edificavit sibi domum excidit columnas septem. Hij vij columpne ... officio predicatoris. Septem plagas novissimas id est denunciantes universa mala quibus reprobi qui erunt tempore antichristi plagabuntur. Dicuntur novissime plage quia novissimi temporis homines hijs ferientur. Vel quia post illas non inferentur alie. Vel novissimas i. gravissimas quia illi gravissime punientur. Sic gravissime peccabunt. Quoniam in illis consummata est ira dei i. his plagis illis reprobis illatis non inferet deus amplius alias plagas mundo quia his consummatur et incipiet furor inferni. Glossa. Vel aliter hoc signum magnum et mirabile: medici ad curanda vulnera peccatorum debent portare unguenta suavissima i. verba consolativa ad sanandum. Non portant nisi gladios ad occidendum i. verba dura et mordentia. De quibus dicitur

Michee iij°. Hec dicit dominus super prophetas qui seducunt populum meum qui mordent dentibus suis et predicant pacem, et si quis non dederit in ore eorum quippiam sanctificant super eum prelium. Prov. xxx. Generacio que pro dentibus gladios habet et commandit molaribus suis. Jer. ix. Sagitta vulnerans lingua eorum. De talibus dicitur Trenorum iiij. Nazarei eius meliores pre ceteris extimantur quam mel quia mordendo novimus. Et sic sunt predicatores satirici. Satiric ... loquitur dominus Ysa. iij°. Que atteritis populum meum et facies pauperum commolitis. De hijs Ezech. ix. Vj viri veniebant de via porte superioris que respicit ad aquilonem, et uniuscuiusque vas interitus in manu sua. Glossa. Et vidi. Hec est tercia pars cap. ubi ad consolacionem bonorum agit Joh. de canticis laudantibus ab hijs plagis que triplex est secundum triplicem statum electorum bonorum scilicet statum incipientium, et talibus vas. ... Qui non sunt in primo animo ... statum proficientium. Et canticum laudantis est sanitas fidei quod notatur per hec quod dicitur vicerunt fide cum dyabolo resistitur. Joh. v°. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Ymo fide vincuntur omnia desiderata mundi scilicet divicie delicie honores. Unde Hebr. xj. Fide moyses grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis, maiores divicias existimans thesauro egyptiorum improperium christi. Divicias magis eligens affligi cum populo dei quam delicias. Statum perfectorum cantica laudantibus est prerogativa maior (operum) carnis per mortificacionem quod notatur per cytharas. Sed qui autem que hic agit Joh. de canticis laudantibus

t.

... temporalium pecc... tenendi ... laudat.

Margin (left): onus; auctor; ...

a plagis istis. Solo ad honorem
consolonis quos non tangent
Non enim erunt vlcus id est plage
sed ipse malorum etc. Item ut hec
tanta qui liberantur ab hiis plagis
caritatem amplectantur. Et ego
et vidi spiritu reuelante quasi expo-
situm mare vitreum factum ad
lauandum faciem id est baptismum per
mare designatum sicut dicitur mare
lauatorium vitreum factum ad
lauandum faciem vel ecce solebat
specula mulierum ad videndum
si macula aliqua esset in facie
sicut mare accipiatur ipse per
aquarum congregatione. Vnde sicut
in lauatorio lauatur facies et
clara et munda efficitur sic et in
mari rubro submersi sunt pharao-
niste. Sic in baptismo merguntur et
destruuntur peccata et anima puru et
lucida et lucis receptiue id est gratie
efficitur, quod notatur in vitro quod
est lucidum et lucis solaris recep-
tiuum. Mixtum igne id est spiritu sancto
qui datur in baptismo. Hic tanguntur
tria que fiunt in baptismo. Primum est
peccatorum remissio sicut mundatio
et hoc notatur per mare sicut dictum est.
Secundum est caracteris impressio quod
notatur per vitrum. Est enim caracter
quedam dispositio anime mentem
qua anima est propria gratie de lucis.
Tertium est gratie collatio quod notatur per
ignis mixtionem. Et non tamen
sunt tres baptismi scilicet flaminis
sanguinis et fluminis. Hic ultimus
solus habet hec tria. Alia duo primum ca-
racterem non imprimunt. Et
eos qui vicerunt bestiam id est
antichristum mulcere dyabolum nolentes
credere eius mirabilibus neque flecti
promissis neque terreri minis et yma-
gine illius vicerunt scilicet nolentes

sic in baptismo lauatur anima et clara et munda efficitur

conformari vite illius. Vel per yma-
ginem notat statuam antichristi
quam noluerunt id est nolent adorare.
Vel forte per ymaginem dicit predi-
catores et principes antichristi qui
ei per omnia conformabunt se
quos scilicet sancti vincent nullo
acquiescentes eis neque abstracti
diuiciis neque illecti deliciis
neque seducti blandiciis neque
fracti verberibus neque territi minis.
Et hic tangitur secunda talibus vinces
fidei. Per fidem homo vincit
secundum Hebreorum xi. Sancti per fidem vicerunt.
Augustinus: qui habet veram fidem non
quamvis in hiis miseriis diuiciis sit.
Et numerum nominis eius vicerunt scilicet
id est vincent quia licet per nomen quod sibi
imponet velit antichristus videri
et estimari deus tamen ipsi per nomen
hominem cognoscent et sui nullo
impedient. De hoc dictum est
xiii°. Numerus nominis etc. Stantes
super mare vitreum glosa id est gratia
baptismi integrum seruantes. De
quo dictum est xiiii°. Hii sunt qui cum
mulieribus non sunt etc. glosa id est mundi
a sordibus non coinquinati vir-
gines enim sunt id est mundi et integri.
Vel stantes super mare id est mundum
concupiscendo conculcantes secundum quod
dicitur Io. xvi. Confidite
quia ego vici mundum. Glosa: stantes
conculcando. Vnde Mathei xiiii°
venit Iesus ad eos ambulans
super mare. Sic veniet ad eos
per spiritum sanctum doctores calcare mundum.
Deuteronomii xi. Omnis locus quem cal-
cauerit pes tuus. Vel stantes super mare
id est per persecuciones tribulationum
temptationum amaritudines
superantes non fracti ulterius
vocati carnis multitudinem claritu-
dine. Tales fuerunt apostoli etc.
Vnde ii Cor. vi°: In omnibus exhibeamus

11 dei et h respiciat hec eu dr dus
Se. Iuste et ure sunt uie tue i.
opa tua uel mandata tua
uel bnficia tua uel flagella
tua. quiq tu uenis ad nos
et nos ad te. Iuste quid qr uel
p merito reddis seu pena seu gla.
ps tu reddes uni uniq opa s
ps rum uie do mia et uerit
Rex seclorum .i. rector omn qui se
culi sunt uel fuit. Vel rex seclorum
.i. ordinator tpm. Quis non time
bit te due glo .i. quis non tr ex
timore seruili uel tr de timore
filiali. ps Seruite dno in timore
Et te quis non timebit te due .i.
quis non cessabit a malo ex
timore tuo. pu. xv. p timore
dni declinat ois a malo. It
quis non timebit te due quo
reuerebitur te due. Sunt aut
octo gna timoris. Primus est timor
naturalis qui est fuga disconuenie
tis nre. De quo dr gen. ix.
Terror uester ac tremor sit sup
uniuersa animancia terre. Hoc timore
timuit xpc mortem. Ma. xiiij.
Cepit ihc pauere et tedere. 2us est
timor humanus quo aia gnaminia
timemus qui dr ee in frugi timor
rem nc tal e qui exceditet e
pctm. hc timore timuerunt obste
trices mrm ppter quod mentite sunt
Exo. i. 3us est timor mundanus quo
nimis timetur amissio reru
mundanarum et temporalium sicut
humang rnanal uidrunt de
hc timore mundano dr in ps Illic
trepidauerunt timore ubi non erat timor. Et hic timor
fuit in iudeis qui io. xi. occidunt
qr gentes et regnum amittere
timuerunt. Jo. xi. 4us est timor
seruilis quo tantum timetur pena.
tm. timore pene cessat a peccatis
vn Aug. Qui timet seruiliter
regnat in eo peccandi uoluntas
et sequitur opus si speraret impuni
tas. hic est a spu sco et de hoc dr

Joh. iiij. pfecta caritas foras mit 12
tit. 5us est timor inicialis quo pti
timore pene pti amore iusti
cie declinat a malo. De hoc i
dr Eccli. i. Inicium sapiencie do
6us est timor separacionis quo qm
timore separandi a pre decli
nat a peccato licet nulla pena tunc
De quo Eccli. xv. Qui timet
dm faciet bona. 7us est timor
offensionis quo licet nec pena nec
separacio timeatur tamen puer ne
offendat sponsum declinat a
malo. de quo ps Beatus uir qui
timet dnm. 8us est timor reuerencie
quo sola reuerencia timetur ma
iestatis. ysa. xi. Replebitur eum
spus timoris dni. hic solus est in pria
ps Timor dni scus pmanet in sec
hic timor facit hoiem resilire a
sua puitate agita maiestate
diuina et exaltatur et magnificatur
deus in se. Et magnificabit
nomen tuum repete quis non
magnificabit nomen tuum cre
dendo predicando operando ps
Magnificate dnm mecum. luc. i.
Magnificat aia mea dnm. Eccli. xliij.
Benedicentes dnm exaltate ipm
quantum potestis. maior enim est
omni laude. Et ut omnes diut
te timeant et magnificent. Quia
solus pius es glo qr gratis saluas
vn ps Saluum me fecit qm uoluisti me.
Sap. xi. Parcis omnibus qm tua sunt
dne. Quia amas aias Sed ri
q non assignet bona causam
quare debeat timeri qr seueritas
duorum principum magis timetur
quam pietas. Solo hic agitur de
timore reuerencie uel separacionis
qui est ratione pietatis diuine. timor non
simul magis exercitur seueritas dei
et hec appr pietas tua. Quia
omnes gentes .i. aliqui de omnibus
ut fiat distribucio p generibus
singulorum non p singulis generum
uenient passibus fidei et bonorum
operum offidees ei sed operibus mortua

tior inl x

9 gustatū affert mortē. ps. hoc
depascet eos. Ge. xlix. Habentes
cytharas dꝫ i. carnis mortifica-
tionē. Itē mādatū et precep~ ...
qui primo mortificat carnē suā
vigilādo ieiunādo discrētdo
ad ultimū dormiendo. i. moriendo
peccatum ut pr~ dn~i assumptū. plu-
raliter dꝫ cytharas q2 plurib~ modis
fit mortificatio carnis. s. ie-
iuniis. vñ Jo. Nō sanat oculū
qui sanat calcaneū. Ieiunio
sanant~ pestes corporis. oratione
pestes mentis. Itē vigiliis. vñ
Eccli xxxi. Vigilia honestatis
ta. c. Itē disciplinis. Eccli. xxx.
Cibaria et virga et onus asino. it~
Itē tibi ne deficiat disciplina
ne lasciviat. opus ut perficiat.
Itē meditationib~. Eccli. xii. fre-
quens meditatio carnis ē af-
flictio. Ieo. Ama studiū litterarū
et carnis vicia nō amabis.
Itē opib~ et laborib~ assiduis.
Eccli. xxxiii. Iugū et lorū cur-
vant collū et servū inclinant
operationes assidue. p hec omnia
mortificabat apls carnē suā
vñ dꝫ i. Cor. ix. Castigo corpus
meum et c. Ad hoc ut cythara bene
sonet oportet q~ oīs corde pro or-
dine tangant~. Sic ad hoc q~
prima sive carnis mortificatio
valeat oportet q~ omnia membra corporis
que peccaverūt puniant~ iuxta illud
Sap. xi. p q~ peccat quis per hec et torq~.
vñ dꝫ apls Rō. vi. Sicut exhi-
buistis membra vr~a servire ic~
Ysa. xvi. Sume cytharā circu-
i civitatē et c. Deo hoc satis dicitur ē Ys.
xxiii. q2 cytharedor~. Itē plura-
liter dꝫ cytharas q2 tres sunt cythare
quas debent hēre predicatores. aliās nō
bene cytharizabit. prima ē carnis
mortificatio. Eccli. xxxiv.

Confitemini dn~o in voce labiorum
nostrorum in canticis et in cytharis. i. in
confessione et oratione in carnis mor-
tificatione. 2a ē cordis compassio.
Ysa. xvi. Venter meus ad moab
i. ad peccatores q2 cythara sonabit.
3a ē oris predicatio. Ysa. xxiii.
Cessavit dulcedo cythare. Iob
xxx. Cythara mea versa ē in luctū.
Prima tot cordas hēt quot peccata
commisit ut quot membris peccavit.
2a tot hēt quot sunt miserie proximorum.
3a x. hēt cordas q2 quadruplex ē
predicatio. s. hystorica. allegorica.
tropologica et anagogica. hēt
altissimū sonum q2 tm de celestib~
et de divinis. Cantantes canticū
moysi servi dei. i. cū gaudio predi-
cantes concordiam utriusque testamenti
quod canticū ē bene intelligentibus.
Exo. xv. Cantemus dn~o glo-
Itē cantantes canticū moysi glo. i.
cū gaudio adimplentes precepta
veteris testamenti et canticū agni i.
facientes et opere adimplentes cū
gaudio precepta novi testamenti. ps.
Confitemini deo in cythara. et c.
dicentes corde ore et opere Magna
et mirabilia sunt opera tua dn~e. opera
magna quidē in creatione. mira-
bilia in recreatione. Itē magna quantitate
tanta dicitur quū discreta. mirabilia
spē et proprietate. Iob v. qui facit
magna et inscrutabilia et mirabilia
absque numero. Sap. xiii. A magni-
tudine speciei et creature poterit et c.
Sunt enim tres codices creature
mundi. ex quibus potest cognosci
creator per triplicem codicem s. quan-
titatem creaturarum exponit. Nam ex magnitu-
dine creature potest cognosci potentia que patri
appropriatur et hoc respicit quod dicitur opera.
Ex pulcritudine potest cognosci sapientia
que filio appropriatur et hoc respicit hec
cum dicitur decus. qui dicitur artifex q~
ē in eodem. Ex usu seu utilitate
potest cognosci bonitas seu benignitas

carnis mortificatio / cythara predicator

corporis cantoris et cantus

11 dei et hec respicit hec cum dicitur dominus
Sequitur Juste et vere sunt vie tue id est
opera tua vel mandata tua
vel beneficia tua vel flagella
tua quibus tu venis ad nos
et nos ad te Juste quidem quia veritas
pro merito redditur seu pene seu gloria
ps tu reddes vnicuique secundum opera sua
ps vniuerse vie domini misericordia et veritas
Rex seculorum id est rector omnium qui in se
culis sunt vel fuerunt. Vel rex seculorum
id est ordinator temporum. Quis non time
bit te domine glossa id est quibus non est ex
timore seruili vt de timore
filiali ps Seruite domino in timore
Et te quibus non timebunt te domine id est
quibus non cessabunt a malo ex
timore tuo prouerbiorum xv per timorem
domini declinat omnis a malo. Item
quibus non timebunt te domine quia non
venerabunt te domine. Sunt autem
octo genera timoris primus est timor
naturalis qui est fuga disconuenien
tis nature. De quo dicitur genesis ix°
Terror vester ac tremor sit super
vniuersa animancia terre hoc timore
timuit xpistus prope mortem marci xiiii°
Cepit ihesus pauere et tedere 2us est
timor humanus quo omnia genera anima
cium quibus dicitur esse insitus timor
ne nature tale est quod excedit et est
peccatum hoc timore timuerunt obste
trices magnum propter quod mentite sunt
Exo i° 3us est timor mundanus quo
hominibus timetur amissio rerum
mundanarum et est inutilis sicut
humanus naturalis inductus est de
hoc timore mundano dicitur in ps Illic
trepidauerunt timore vbi non erat timor et hic timor
fuit in iudeis quando xpistum occiderunt
quia gentes et regnum amittere
timuerunt Jo xi 4us est timor
seruilis quo tantum timetur pena
tum timore pene cessatur a peccatis
Vnde augustinus Qui timet seruiliter
regnat in eo peccandi voluntas
et sequeretur opus si speraret impuni
tas hic non est a spiritu sancto et de hoc dicitur
non

Johannis iiii° perfecta caritas foras mittit 12
timorem 5us est timor inicialis quo parti
timore pene parti amore iusti
cie declinatur a malo. De hoc i
dicitur Ecclesiastici i inicium sapientie timor domini
6us est timor separabilis quo tantum
timore separandi a patre decli
natur a peccato licet nulla pena timeatur
De quo Ecclesiastici xv Qui timet
deum faciet bona 7us est timor
offensionis quo licet nec pena nec
separacio timeatur tamen puer ne puer
offendatur sponsus declinatur a
malo. De quo ps Beatus vir qui
timet dominum 8us est timor reuerencie
quo sola reuerencia timetur ma
iestatis ysaie xi Replebit eum
spiritus timoris domini hic solus est in patria
ps Timor domini sanctus permanet in seculum seculi
hic timor facit hominem resilire a
sua prauitate ad tantam maiestatem respecta
diuinam et exaltare et magnificare
deum vnde sequitur Et magnificabit
nomen tuum Repete quis non
magnificabit nomen tuum cre
dendo predicando operando ps
Magnificate dominum mecum luce i
Magnificat anima mea dominum. Ecclesiastici xliii°
Benedicentes dominum exaltate illum
quantum potestis maior enim est
omni laude. Et ne omnibus dicet
te timeri et magnificari Quia
solus pius es glossa quia gratis saluas
vnde ps Saluum me fecit quia voluisti me
Sap xi parces omnibus quoniam tua sunt
domine. Quia amas omnia. Sed videtur
quod non assignet bonam causam
quare debeat timeri quia seueritas et
duricia principis magis timetur
quam pietas. Solo hic agitur de
timore reuerencie vel separacionis
qui est respectu pii domini timor non
seruilis magis est respectu seueri domini
et hoc apparet pietas tua. Quia
omnes gentes id est aliqui de omnibus
ut fiat distribucio pro generibus
singulorum non pro singulis generum
venient passibus fidei et bonorum
operum quia fides ei sine operibus mortua

tior ulti x

13 Iaco. ii° et sine illa nemo venit ad
dominum. Item opera sine fide sunt sicut
cursus extra viam ut dicit Aug.
et ideo sine ea nemo venit ad
dominum. Unde oportet qui vult venire
ad dominum quod fide et opere ad eum
veniat. Et adorabit adoratione
latrie. Hec est in spiritu et veritate ut
dicit glossa. In conspectu tuo glossa id est
in beneplacito tuo quia talis adoratio
placet deo et facit placere deo
adorantes sic. Item in conspectu
tuo id est ut te conspiciat et tu
eos. Et verenda adorandus timendus
et magnificandus es. Quoniam iudicia
tua manifesta sunt. Glossa id est quoniam re-
velata sunt misteria crucis in qua
deus habitat, et illis qui ad honorem
dei militant. Vel iudicia tua
quibus bonos eligis et malos
reprobas quibus hos flagellas
et humilias in presenti et illos honoras
et ditas in presenti. Item iudicia tua
discretionibus disceptationibus
et diffinitionibus manifesta sunt tam
bonis quam malis id est [illegible] quia omnes
sciunt quod omnia iuste fecisti.
Unde Deut. xxxii. Date mag-
nificentiam deo nostro etc. Ex quo dicit
eorum iudicia dei sunt manifesta
cum dicat apostolus Ro. xi. O alti-
tudo divitiarum sapientie etc. quam incomprehensibilia sunt iudicia
eius abyssus multa. Solutio licet dicta est
et cetera. Vel potest dici multiplex
est iudicium dei. Est enim iudicium
singulare et iudicium universale.
Iudicium singulare dicitur quo deus sine
merito hunc eligit et illum reprobat
ut patet in Iacob et Esau. Item quo
unum facit divitem et alium pauperem
vel unum sanum, alium infirmum, alium se-
[illegible], vel unum pulcrum, alium
turpem, ex causa vel alia facit deus,
que omnia sunt ignota nobis. Unde Iob v.
[illegible]. Et plan-
[illegible]

Nota dei p[ro]sta sunt opera et obvie eius iudicia

Hec omnia iudicia manifesta sunt
in suo actu quo exeunt,
quia omnibus patet quod ita sit, sed occulta
sunt in causa sua ex qua exeunt
quia incertum est omnibus quare ita
fiat. Unde etiam dicit Iob sciebat
se puniri sed tamen pro quibus ig-
norabat. Unde dicebat x° c°.
De hiis quoque apostolus iudiciis dicit
quod incomprehensibilia sunt. Et David
quod sunt abyssus multa quo ad eorum causas
cognitionem que penitus ignota
est in mundo. Hec unde dicit quod sunt manifesta
quo ad exitus evidentiam quia
omnibus notum est quod ita est. Item
iudicium universale est triplex. Primum discre-
tionis quo deus iudicabit in
futuro separando malos a bonis
collocando bonos ad dexteram
suam, malos ad sinistram suam
ut dicit Math. xxv°. De hoc iudicio
dicitur in ps. Iudica me deus et dis-
cerne causam meam. Secundum est iudicium dis-
ceptationis quo post dicet bonis
Esurivi etc. et postea malis Esu-
rivi etc. Math. xxv. Et de hoc
iudicio dicitur Ioel iii°. Adducam
omnes gentes in valle Iozaphat
et ibi disceptabo cum eis.
Tertium est iudicium diffinitionis quo
hoc facto dabit sententiam de bonis
et malis. Ite maledicti et venite
benedicti Math. xxv. Et de hoc
iudicio dicitur in ps. Rectum iudi-
cium. ps. Iudicia domini vera. Hec
omnia modo manifesta sunt in causa quia
manifestum est quod omnes secundum exigentiam
operum suorum iudicabuntur sed
ignota sunt in exitu eorum quia nescitur
ad hoc quis sit hic vel ille. Unde quo
ad exitum eorum loquitur apostolus cum dicit
iudicia dei incomprehensibilia
et David filius quando dicit abyssus
multa. Iob autem hic loquitur quo ad
causam unde sit exitus quia manifesta est
in igne [illegible] etc. et [illegible]

Iudicium multiplex

14 Hec etiam pars capituli ponens
in plagis potius vii glo. Cum os-
tendisset Ioh. illos angelos habere
potestatem plagandi, dicturus quas
plagas illis sit illaturus, premit sup-
ponit templum qua ostendit illos
dignos esse qui plagas sunt
passuri, scilicet quia omnia misteria sunt
revelata omnibus qui volunt
intrare que isti malo merito suo
non possunt intelligere et ideo merito
plagabuntur. Dicit ergo post hec que dicta
sunt, vidi id est consideravi revelante
christo spiritu et ecce apertum est tem-
plum tabernaculi testimonii in
celo. Templum vocat hic
Ioh. cetum apostolicum, unde i.
Cor. iii. templum sanctum tha-
bernaculum testimonii vocat
etiam quia in eo militat dominus in
qua habitat christus et milites eius
in qua et arma. milites christi
armis induuntur doctrinarum sa-
cramentorum, exemplorum sanctorum,
divinorum beneficiorum. De quibus
armis ii. Cor. vi. In omnibus
exhibeamus nosmetipsos sicut dei mi-
nistros et postea addit per ar-
ma iustitie. Et dicitur tabernacula
testimonii quia christo prebuit fidele
testimonium vivendo, docendo et
moriendo, vel quia utriusque testa-
menti testimonia fideliter servat. Unde
dicitur etiam per ps. Testimonia tua in-
me. et cetera testi tui. Non declinavi
ps. inclina cor meum in testimonia tua.
Vel quia multos testes pro christo pro-
duxit in ecclesia qui martires
qui moriendo testimonium dederunt
pro fide et ideo moriuntur. Martires
enim interpretantur testes. Unde quot sunt
vel fuerunt in ecclesia martires,
tot produxit ecclesia pro ipso tes-
tes. Unde Ysa. xliii. Testes
mei dicit dominus. Celum dicit etiam

triumphante cuius status nos-
tro celatur, unde Ysa. lxiiii.
Oculus non vidit deus absque te
que preparasti. In hoc celo habitabat
apostolus mente et cum in terra conti-
neretur corpore, unde phil. iii. Nostra con-
versatio in celis est. Templum quoque
tabernaculi testimonii apertum
fuit in celo quia sacra et misteria
esse et testimonia scripturarum et bona
celestia post per apostolos ceperunt
mundo predicari, et hoc est quod dicitur
apertum est templum in celo id est revelata sunt
misteria esse et secreta celi per
apostolorum predicationem. Item per tem-
plum intelligitur christi corpus, unde Io. ii.
Solvite templum hoc. Tabernaculum testimonii dicitur sacra
scriptura que tot continet testi-
monia quot habet verba, unde super
per montem Galaad quod interpretatur acervus
testimonii, ut dicitur
Gen. xxxi. Unde tabernaculum
est christus continens in se testi-
monia utriusque testamenti et dicitur ea continere
et quia scit omnia et quia deposuit sunt
omnia per celum autem significatur etiam quod
dicitur celum id est casa electos id est do-
mus dei, super hoc dicitur est supra. Et
apertum est templum tabernaculi testimonii in celo id est no-
titia christi manifestata est mundo.
Et exierunt vii angeli
id est universi predicatores septi-
formi gratia spiritus sancti redundantes
et vii vitia per vii virtutes
quos predicant extirpantes
habentes vii plagas id est penam
pro vii peccatis predicantes vel pe-
nam eternam impenitentibus commina-
tes. Vel vii plagas vocat
septem auctoritates quasi quasdam
sagittas plagantes a peccatoribus parvos.
Unde ps. Sagitte parvulorum id est
humilium pastorum facte sunt plage
eorum. Ysa. xlix. [illegible]

Alr

vel secundum alios spirituales que erunt plage et exercitio infidelium.

17

super vos medos qui argentum non querunt etc. Et determinat
unde exierunt dicens: De templo i.
a Christo a quo missi sunt, vel de
templo i. de cetu apostolorum a
quo omnes predicatores originem
duxerunt et qui sub temporibus predicti
fuerunt ab illis didicerunt. Vesti-
ti lapide mundo et candido
i. firmitate fidei et patientie, munda
ab omni peccato, candida omni
virtute. Sic enim dicuntur esse vestiti
fide et patientia firma quibus bene
patientes erunt. Proverbiorum xix. Doc-
trina viri per patientiam noscitur.
Ezechielis iii. Ut adamantem et ut
silicem dedi faciem tuam. Ada-
mas ferrum attrahit, silex ictum
repellit vel non sentit. Sic
predicator per fidem debet attrahere
peccatores et per patientiam repellere
a se ut non sentiat ictus tribula-
tionum. Dicuntur esse mundi per declina-
tionem mali et candidi per operationem
boni. Et hoc vestitu dicuntur hic pre-
dicatores et prelati. Unde Ysaie iii.
Vestimentum tibi est, princeps esto
noster. Respondit: Non sum medicus
et in domo mea non est panis neque vestimentum, nolite
constituere me principem populi. Et sic sine dubio qui
habet in domo sua panem doctrine
et vestitum virtutum et patientie
maxime et iustitie [illegible] debet
preesse, scilicet declinatione mali et
opere boni debet constitui. Unde
Job xxix. Iustitia indutus sum
et vestivi me sicut vestimento.
Psalmus: Sacerdotes tui induantur iustitiam.
Ecclesiastici l. Symeon quasi vas auri
solidum ornatum omni lapide pretioso. Et
precincti circa pectora zonis aureis
i. mundis cogitationibus et sanctis
desideriis que tegunt cor et corpus
a fluxu malarum cogitationum
seu carnalium affectionum. Istas

Haymo: Per zonam qua precingebantur pectora vinculum castitatis ostendit. Et sic per hoc quod in novo testamento non solum opus libidinis restringendum est sed etiam immunda cogitatio mentis. Vel per zona aurea vinculum caritatis intelligitur, quia sancti non timore penali sed per caritatem se vincire solo dei amore stringunt.

[Left margin:] vel vestiti i. muniti Christo qui eos fecit esse lapides fortes ad splendorem officii sui mundos a vitiis candidos in virtutibus.

[Left margin:] precincti etc. i. in se ipsis restrinxerant et in aliis restringendas docebant superfluas cogitationes que veniunt per pectora et hoc zonis aureis i. divinis preceptis.

18

zonas dicuntur hic predicatores et
prelati. Sed multi habent zonas
luteas quia habent cogitationes
carnales et desideria terrena.
Unde Ysaie iii. Erit pro zona funiculus
i. pro cogitatione celestium cogi-
tatio terrestrium, pro crispanti
crine calvitium et pro ornatu vir-
tutum denudatio vitiorum
et mentis evagatio ad atria vel
pro suavi odore fetor i. pro de-
sideriis eternorum ambitio terrenorum.
Aurea autem dicuntur zone pectorum
quia cogitationes et desideria eorum
dicuntur fabricata auro caritatis quia
circa amorem dei et proximi versantur
eorum cogitationes et desideria
eorum. Sequitur visio vi per expansione[m] exponet
contactum alarum cherubin. Unde
ibi dicitur: posuit Salomon
cherubin in medio templi interioris;
extendebant autem alas suas
cherubin et tangebat ala
una parietem alterius et ala che-
rub secundi parietem alterius. Ale autem
altere in medio templi se invicem
contingebant. Et non quoque dicuntur
precincti per quod omnes qui ministri non
sunt dicuntur esse pectores et prelati. [Right margin: precincti [illegible]]
Illa accinguntur pugnaturi,
succinguntur ituri, precinguntur
ministraturi. Ideo dicitur Luce xii.
Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes,
quasi dicat: illuminate alios qui ministri
portatis ante eos lucernas
i. doctrinam verbi et exempli. Job xii.
Balteum regum dissolvit, pre-
cingit fune renes eorum. Johannis
xiii. Cum accepisset linteum
precinxit se. Et ecce officium
implevit ministri et postea
dicit: Exemplum dedi vobis ut et vos.
Ideo dicit apostolus i Cor. iiii. Sic
nos existimet homo ut ministros Christi.
Sequitur: Et unum de iiii animalibus i.
concordia et unitas iiii evangeliorum.
De vii angelis i. predicatoribus universis

c 17

vel : i. corda lata i. caritate dei ad precepta exequenda efficacia.

19 vii phialas aureas i. sacre scripture
universas intelligentias que dicuntur
phiale quia clause sunt in fide et
aperte sursum. Et dicuntur auree propter
sapientiam caritatis quam continent.
Unde significantur per ciphos aureos
salomonis. De quibus dicitur Eccle.
ii. Feci cyphos et urceolos
aureos in ministerio ad vina fun-
denda. plenas iracundie dei
qua plene commina[tionibus] pro peccatoribus
effundenda. Unde post Effunde
iracundiam. Eccli. xxxvi. excita
furorem et effunde iram. Dei dico vi-
ventis in secula seculorum i. eterni.
De quo notatur post punitionis quia
potest punire per omne tempus. q. d. quicquid
loquuntur predicatores de penis infli-
gendis malis ad doctrinam mo-
rum ostenditur. Ex quo patet quod sunt apti ad
predicandum et digni ut eis per
omnia credatur. Sed tamen dicuntur
phiale auree i. caritatis sapientie
plene quod postea dicitur ple-
ne iracundie dei. Solo verba
sacre scripture plena sunt caritate
ad quam notantur peccatoribus et ple-
na sunt ira dei a qua revocantur.
Sequitur. Et impletum est Septa pe
tapli. i. ubi omnis obstinatio rep-
roborum que ex hoc potest perpendi. quia
sensus erunt apta divina iudicia
que ipsi timebunt et scripture
secreta que credent et eterne
mysteria que revelabuntur reprob-
is erunt omnia clausa propter
iniquitatem et infidelitatem eorum. Unde
dicitur et impletum est templum i. ecclesia
vel scriptura fumo i. obscuritate et
ignorantia quo ad malos qui vi-
debunt mysteria eterne sacre scripture
et iudicia dei que erunt bonis
apta quod erit a divina virtute
sic nisi non sua et iusticia faci[?].

vel neo possit perscrutari subtilitate intellectorum oppositis dei. Vel tempore antichristi. neo qui sequuntur fuit cum per fide et perma[?] gentes ad ecclesiam sed post mortem eius plures gentes in dei.

Unde sequitur. a maiestate dei i. a virtute 20
dei. hec iuste et misericorditer
disponente. Unde sequitur. et de virtute
eius et potestate. Sic est maiestas dei quo
ad revelationem bonorum virtus quo
ad clausionem malorum. Unde Ysa.
xxii. Dabo clavem domus david et
aperiet quo ad bonos. claudet
quo ad malos. Et hoc est quod dicitur
supra iii. hec dicit qui habet clavem david.
et nemo de numero reproborum po-
terat introire in templum i. ec-
clesiam per fidei susceptionem vel in
sacram scripturam per veram intelli[gentiam].
Excecavit enim eos malicia
eorum ut dicitur Sap. ii. Donec consu-
marentur vii plage vii ange-
lorum i. donec complete erunt com-
minationes omnium predicatorum de
malis puniendis et in infinitum
retribuendis. tunc enim sensus
experientie penarum faciet
eos intelligere quod modo nolunt
audire. Unde quia pena oculos
aperit quos culpa vel prosperitas
claudit. Unde tunc dicent i. Sap. v.
hii sunt quos aliquando habuimus in deri-
sum et hec est confessio reproborum in
inferno sed nimis tarda et non va-
lebit eis. quia a mortuo qui nichil
parit confessio ut dicitur Eccli. xvii.
Ubi dicitur. In peccatoribus vade. scilicet sic
cum vivus et sanus confessionem domi-
ne demoveris in errore impiorum.
ante mortem confitere a mortuo
quia nichil parit confessio confiteberis
vivens vivus et sanus confiteberis
et laudabis deum et gloriaberis in
miserationibus eius. Vel nemo ma-
lorum poterat non poterit introire in
templum celeste eterne donec con-
summarentur vii plage angelorum
i. universa peccata et universe miserie
i. donec perfecte erunt puniti mali
sic predixerunt predicatores. et post donec
inclusive quia non post ea poterunt

introire templum ... dicitur de
Helya quod non poterat inde luna
dum donec extinguetur. Vel nec
generaliter nec bonus nec malus poterat
introire in templum id est penetrare
celestia ad intelligendum donec
consummarentur ipse vii plage
vii angelorum id est universa peccata
et universe miserie de quibus locu-
ti sunt predicatores quod certe sicut tu-
nica spiritualis quam finita tunc
intelliget veritatem celestium
bonorum quam modo non potest capere.
Unde psalmus Existimabam ut cognoscerem
hoc labor est ante me donec intrem
in sanctuarium dei et intelligam in no-
vissimis eorum scilicet bonorum et malorum.
I. c. xvi Et audivi. hec est 2a pars quinte
visionis in qua describitur
dampnatio reproborum tempore anti-
christi predicatorum et introducuntur
hic vii angeli per quos vii or-
dines predicatorum vel vii status
ecclesie predicantium vel vii phyale
per quas intelliguntur universe ge-
neraciones penarum vel vii loca per
que universitas reproborum ac-
cipitur secundum distinctionem vii capita-
lium viciorum vel vii effusiones in
quibus designatur dampnatio re-
proborum. In prima effusione per
phyale terram denotatur dampnatio
gulosorum. In 2a in mare dampnatio
luxuriosorum. In 3a in fontes dampnatio
iracundorum. In 4a in sole ~~glan~~
dampnatio superborum sive vanaglan[o]rum.
In quinta super sedem bestie dampnatio
invidorum. In vi in flumen magnum
Eufratem dampnatio cupidorum
et avarorum. In vii in aere dampnatio
accidiosorum. Et satis
convenit hec distinctio quia resolvuntur
vii vicia capitalia ad tres
primas concupiscentias que sunt con-
cupiscentia carnis, concupiscentia oculorum

et superbia vite. Ex concupiscentia 2
carnis fluunt gula et luxuria,
gula secundum inordinationem nutritive,
luxuria secundum inordinationem generative.
Iracundia et invidia et vana
gloria fluunt ex superbia vite.
Ex concupiscentia vero oculorum fluunt
avaricia et accidia. Dividitur autem
istud capitulum in octo partes. In prima
precipitur angelis ut phyalas
effundant. In vii aliis partibus
agitur de vii effusionibus secundum ordi-
nem quem prediximus. Dicit ergo Et audivi
auditu intellectu vocem magnam
id est inspirationem divinam vel admoni-
tionem angelicam de celo id est de
occulto vel de celo id est a Christo
vel ab angelo hic existentium cela-
tum dicentem vii angelis id est predi-
catoribus universis. Ite. In quo deo
notandum longo primo quod nullus debet se ingerere
ad predicandum nisi missus. Rom. x
Quomodo predicabunt nisi mittantur.
2o quod debent pedites esse non equi-
tes cum dicit equitate secundum illud
Io. xv Posui vos ut eatis.
Ps. Euntes ibant et flebant.
Act. v Ibant apostoli gaudentes.
Job xxxviii Numquid mittes
fulgura et ibunt. Ysa. xviii Ite
angeli veloces. Effundite vii
phyalas ire divine id est annunciate
peccatoribus qui terre adherent
penas eis debitas iuxta et
mensuram suorum peccatorum. Et abiit
hec est 2a pars capituli in qua agitur de
vii effusionibus phyalarum. Et
dividitur in vii partes secundum vii angelorum
effundentium phyalas super vii
genera quas vii genera possumus
accipere allegorice secundum vii peccatu[m]
tores ecclesie vel secundum vii genera peccatorum.
Primo autem exponemus totum hoc alle-
gorice quod magis convenit precedentibus.
Hoc exposito quam moraliter postea ex-
ponemus totum moraliter quod magis

allegorice exposicio

3 ad meam instructionem dicit glossa et
abiit i. prophetie obedivit primus
angelus scilicet primus ordo predicatorum
effudit phialam suam in terram i.
penam futuram comminando annun-
tiavit in iudea vel predicationem
suam in iudeos terrenos sed iudei
noluerunt accipere doctrinam apostolorum
qui fuerunt primus angelus ideo deus
punivit eos et temporaliter et eternaliter
vindicans. Et factum est vulnus sevum
quo ad temporalem persecutionem scilicet
per romanos et pessimum quo ad eternam
dampnationem que dicitur mala propter
peccatorum acerbitatem peior propter
peccatorum diversitatem pessima propter pe-
narum eternitatem. mors peccatorum
pessima. Et quia aliqui de iudeis
crediderunt ad predicationem apostolorum
qui fuerunt principes istius pene
ideo dicit in quos scilicet factum fuit istud
vulnus pessimum. Dicens in homines
qui habebant caracterem bestie
i. fidem et opera diaboli vel spiritualiter
antichristi in resistendo et expugnando
veritatem christi et eos qui adorant
et ymaginem eius i. qui obediunt
diabolo et antichristo et precessoribus eius
licet enim antichristus nondum esset
quando scilicet apostoli predicaverunt in iudea
tamen iudei in persequendo apostolos christi
et repugnando veritati ostende-
bant se ministros diaboli et antichristi
unde dicit apostolus ii ad thessalonicenses ii et nunc quid
detineat scitis ut reveletur in suo
tempore nam misterium iam operatur iniquitatis
Et secundus angelus i. secundus ordo predica-
torum qui fuerunt post apostolos effudit
phialam suam in mare i. in gentes
amaras vel in gentes amaras
sine sapore fidei vinum psalmo lix
impiorum quasi mare fervens. Et factus est
sanguis tamquam mortui i. gentiles
ad predicationem istorum facti sunt quasi
mortui et omnis anima vivens
mortua est in mari i. predicatores

vincentes i. christiani sunt ab eis interfecti
Et tangit quod secundo ordine predicatorum
gentilium quidam sunt conversi et mor-
tui peccato et quidam in sua malicia
permanentes occiderunt sanctos eius
predicatores. Et tertius angelus i. tertius
ordo predicatorum scilicet confessores et
doctores qui successerunt martiribus
qui fuerunt in secundo ordine effudit phialam
suam super flumina i. super hereticos instabiles
et fluctuantes de errore in errorem
et secundum alios rapientes et super fon-
tes aquarum i. super philosophos a quibus or-
te sunt insipide et vane doctrine
unde heretici originem duxerunt
et factus est sanguis i. occisio sanctorum
vel doctrina hereticorum et philosophorum facta
est sanguis i. causa est mortificativa
et crudelis. Et audivi angelum aquarum
i. angelum custodem scripturarum vel
animarum dicentem. Iustus es domine
i. iustum facis iudicium puniendo
malos et salvando bonos qui es
et qui eras scilicet licet non appareat
sed tandem apparuit quia hec iudicasti iuste
puniendo et merito quia sanguinem
sanctorum innocentium et prophetarum i. maiorum
fuderunt i. fundi fecerunt per prin-
cipes et sanguinem eis dedisti eis
bibere i. penam debitam propter effu-
sionem sanguinis sanctorum eis dedisti
et reddidisti ut digni sunt i. ut
meruerunt. Et non solum unum
angelum audivit Iohannes congratula-
ntem de iusta retributione dei
immo multos unde sequitur Et audivi
alium angelum scilicet ad confortationem
bonorum dicentem etiam i. vere. Et verum
est de omni opere. Vera et iusta
iudicia tua in malis et in bonis Domine deus omnipotens
Et quartus angelus quartus ordo pre-
dicatorum effudit phialam suam in solem i.
contra ypocritas predicaverunt quod ostendit
se exemptos qui sole dicunt se homi-
nes doctrinas. Et datum est illi angelo
i. quarto ordini predicatorum estu
affligere homines et igni i. ypocritas

7 humana sapientes priucundos
fac igne infin. o nde. Et estu
auerunt homines i. ypocrite estu
magno i. magno cupiditate ut
ira et inuidia magna qui predicatores
et blasphemauerunt exaspati nomen
dei deum in parte sunt ypocrite boni
uiderentur sed quando exasperantur tunc
apparet quales sunt Non enim ex
a fructibus eorum cognoscetis eos
Dei dico huius potestatem sibi habentis
plagas infligendas quibus et
quando uoluit Nec egerunt penitentiam
ut darent illi gloriam quia de ypo
crisi pauci penitent et pauci
recognoscunt se fuisse ypocri
tas quia tamen se apparuerit boni
minus confunduntur apparentes
mali sed in die iudicii magis con
funduntur quia omnibus apparebit
quales fuerunt Et quintus angelus
i. quintus ordo predicatorum effu
dit phialam super sedem bestie i. predi
cauit quod parum sedes antixti in
quibus quasi sede sua quiescet
et dominabitur et factum est regnum eius
i. in quibus regnabit antixtus
et dyabolus tenebrosum tenebris
infidelitatis et crudelitatis Et con
manducauerunt linguas suas
pre dolore i. stridebunt dentibus
mordentes linguas suas pre
nimio dolore quia non poterunt
contradicere ymo nec resistere uerbis
predicatoribus illius quinti status
iuxta id quod dominus dixit suis
Ego dabo uobis os et sapientiam
cui non po. re. et con. om. adu. ur.
Et blasphemauerunt deum celi
i. Christum dicentes ipsum non esse deum
pre doloribus et uulneribus suis illatis
a predicatoribus Et non
egerunt penitentiam ex operibus suis
ad monitionem predicatorum Et
sextus angelus i. sextus ordo

6 predicatorum effudit phialam suam in flumen illud
istud magnum eufratem i. quod
antixti diuitie et potentie et
siccauit aquam eius i. doctrina
antixti siue errore qui ei erat mon
strata uel diuitiarum affluentia
quam habebat antixtus et dabit illis
i. deficienda esse monstrauit ut prepararetur
uia regibus i. fidelibus tribulatione
illa se bene regentibus ab ortu
solis i. a Christo sole iustitie qui naturam
de regione temporali et de preter eter
nali et conterit omnia i. cordibus
penitentium per gratiam Mala i. si
uobis timentibus nomen meum oriet
sol iustitie Et uidi scilicet predica
sexti angeli de ore draconis
i. de persuasione siue suggestione
dyaboli et de ore bestie i. antixti
et de ore pseudo prophete i. prophetarum
siue predicatorum eius tres spiritus
immundos exire spiritus in modum
ranarum i. seductores multos fidem
scripture et ueritatis impugnantes loque
tes et turpem uitam ducentes uel
tres ranas dicit tria genera hominum
per quos antixtus persequentur eccam
sicut principes seculi per quos affli
get sanctos sapientes mundi per quos
seducet multos hec duo genera
hominum exeunt de consilio suo
tertium minores satellites per quos
fiet executio malitie in occi
sione sanctorum Et bene dico ad ra
narum modum que in paludibus per
manent i. loquacitate seu garrulitate
sine ratione loquentes Sunt enim spiritus
mite demoniorum i. per demonum
inspirationem seu suggestionem
multa patientur maleficia
facientes signa glorie i. miracula
et procedent ad reges totius terre
glorie i. totius mundi congregare
illos scilicet sanctos quando tunc erunt
hec congregando erit ad malum
eorum quia erit eis ad diem magnum dei

1 omnipotentis. i. ad diem iudicii
ubi apparebit magna potestas dei ad
quam cito ducuntur illi. Sed ne quis
putaret illa de longe esse subditur
Ecce venio sicut fur. i. subi-
to et nullo sciente. Et quia ita ve-
niet Beatus qui vigilat. i. qui est sol-
licitus de salute sua bene operan-
do et custodit vestimenta sua. i.
corpora sua quibus anima vestitur in-
da a peccato declinando ne nudus
a virtutibus ambulet ad iudicium
et videant omnes qui erunt in iudicio
turpitudinem eius. i. peccata ipsius
Et congregabit. hic dicit quod predixit
ad reges terre congregare eos. i.
plures quam bonos. Et congregavit
i. congregabit dyabolus qui in
omnibus illis operabitur. In locum qui
vocatur hebraice Armagedon. i.
illos conglobabit dyabolus cum aliis
qui antichristo adherent et eadem
persecucionem. Armagedon enim interpretatur
globos furum vel mons globosus
q. d. ad antichristum congregabuntur
illi cum illis qui alias fuerant ...
Et septimus angelus. i. septimus
ordo predicatorum effudit phyalam suam in
aerem. i. predicabit illis qui quasi
principes aeris huius durant
mortuo antichristo. Et exivit vox
magna de templo. i. de celo
a trono. i. a christo iudicaturo dicens
ad confortacionem bonorum quod tunc
erunt sicut factum est. i. persecucio antichristi
consummata est et finis mundi adest
Et facta sunt fulgura ab illis malis
i. miracula et voces. i. blasphemie
et tonitrua. i. comminaciones et
terremotus magnus. i. terrorum
commocio qualis non fuit ex quo homines fuerunt super
terram. i. a tempore abel qui fuit usque
ad istum. Et hic dicit referri ad tempus
antichristi. Sed hic loquitur Johannes de ipso
angelo qui in ipso statu ecclesie pre-
dicabit. quia illi duo status ...

[ci]vitatis commicti loco de illis. Et talis
terremotus sic magnus. i. tan-
tus tribulacionis qualis nunquam fuit sicut
tempore antichristi. Et facta est civitas
magna. i. congregacio magna malorum
qui ad antichristum conglobabuntur
in tres partes quia ibi erunt principes
seculi, sapientes mundi et cor-
rupti ministri ut dictum est. Et civitates
gentium ceciderunt. i. omnes congre-
gaciones malorum peribunt. Et baby-
lon magna. i. confusa collectio
illorum qui multi et magni erant
venit in memoriam ante deum
i. tunc memorabitur omnium malorum
que prius oblitus videbatur. dare
i. ad dandum ei babiloni. Ca-
licem vini indignacionis ire dei
i. penam eternam que procedit ab ipso
indignante irrogata. Et dicitur
pena calix quia mensurabitur secundum
culpam. Vinum autem quia eadem mensura
qua mensi fueritis remetietur vobis
Et omnis insula. i. illi qui fir-
maverant in aquis deliciarum
fugit a facie dei ne ipsam vi-
deat quia tollitur impius ne vi-
deat gloriam dei. Ysa. xxvi secundum
aliam translacionem. Et montes. i.
principes et superbi omnes non sunt
inventi inter bonos. ipsi non possunt ... dum
~~mox~~ mox ut honor fuit ex... per
mundi nuncium. i. antichristum superex-
altare. Et grando magna. i. ulcio
divina sicut talentum. i. ponde- 4
rosa et gravis super unumquemque ...
Descendit de celo. i. a christo iudice
in homines. i. peccatores humana sapien-
tes et diligentes plus quam celum. Et
blasphemaverunt homines. i. de parti
in suis peccatoribus deum propter pla-
gam grandinis. i. divine ulcionis
quoniam magna facta est vehementer.
Ista blasphemia malorum in
suis ... murmuracio
et dolor reproborum qui dolebunt
et murmurabunt de hoc quia deus tanta

ad xpo

9 pom̄ h̄t q̄ tales plagas po-
tiit eis inferre. Et abiit p̄d
hic exponens h̄c totū alle
gorice et alij tangens allego-
ria que p̄ario mo tn̄ i glos
d̄r ergo et abiit primus angelus p
quē s̄r primus ordo p̄dicatorum
i. aplorum qui contra iudeos p̄dica-
uerunt et effudit phialam su
am i terram i. iracundiam dei ter-
renis iudeis imminere nunciauit.
et factum ē uulnus seuū et pessimū i
homines i. i iudeos q̄ habebant ca-
ractere bestie i. conformes
antixo. i. istorum p̄secucōe. et id
mist iudei caractere eius ha-
bent. q̄r draco qui docebat an-
illos informabat et eos qui
adorabant et ymaginem eius. ymago
eius fuit. symon magus. arrius.
sabellius fotinus nero. constans
iulianus et ceteri heretici quos iudei
et alij sub tpibus adorauerunt i.
honorauerunt ymaginē. Antixi
iudei adhuc venturi q̄r adhuc
messiam futurum p̄stolantur. ty
tu veniet antixus recipiet
antixum ut magnum p̄pham i
lege p̄missum. Deut. xviij. vn
dicit Jo. v. c. veni i nomine
patris mei et nō accepistis me.
Si aliquis venerit i noīe suo illū
accipietis. Ille aliquis erit antixus ut d̄r
glo. quē plurimi recipient nō
solū de iudeis s3 et de xpianis
vn̄ Eccl. iiij. vidi cunctos
iuuenes qui ambulant sub
sole cū adolescente 2o. glo. i.
antixo. qui consurget p eo i.
p xpo. Infinitus nūs ē p̄pli
horum qui fuerunt an eum et qui
postea futuri sunt nō letabuntur ico
i. h̄c seuū uulnus factum ē q̄r dissipasti

et p vōnos et venditi xxx p
vno denario sub helyo adriano
et pessimum q̄ nunquam sanabitur q̄r
sunt a dno abiecti et reprobati.
De quo d̄r dnus Jo. xv. Si nō
venissem et locutus nō fuissem
eis. Sed nunc q̄r xpc eos uulnerauit
al' s̄r h̄c ad p̄po. 2o p̄dicante p̄se
et p aplos ipsis nolentibus audire
dum eis incitauit eos et excecauit.
Et 2us 2a pars ē de 2o angelo et
2a plaga ē aut 2us angelus 2us
ordo p̄dicatorum qui post ex-
pulsionem aplorum de iudea
gentibus p̄dicauerunt. Mare dr
gentilitas p̄pr̄ fermontē impie
que regnabat tunc i eis qui
fuerunt 2a p̄secucō ecclesie sicut sup
dcm ē viij. ubi 2us angelus
tuba cecinit et tanq̄ mons
magnus ardens missus ē i mare.
Tunc est facta ē phiale 2i angeli
effusio i. diuine ulcionis quantum
3 cū sup ia suffi actu sit de
hijs vij angelis p quos sunt
vij ordines p̄dicatorum qui i
vij statibus ecce et vij p̄secuco-
nibus eius p̄dicauerunt et consolati sunt
eam. quē hic etiam repetit de ill.
Ad h̄c soluit vna glo dicens
q̄ sup actū ē de illis angelis
inquantū consolabantur eccam i
tribulacionibus que ei inferebantur.
hic aut agitur de eisdem inquantum com-
minantur penam infendam mali
quod etiam facit ad consolacionem bonorum
et si ibi supptat aliquid ubū de
dampnacōe malorum h̄c p̄cebatur
incidenter ad consolacionem sctorum
Ibi ergo agitur de penis sctis illatis
a malis hic aut de penis infli-
gendis malis a sctis d̄r ergo et 2us effu-
dit phialam suam i mare i. 2us ordo p̄di-
catorum i. discipuli expulsi a
iudeis dnia ulcionem ventura 10

11
sup gētiles nūctiauit et fluu
e sanguis tanq̄ mortui. i. i^a
ulc̄o dīna qua illi nūctia
bāt erāt irreuocabiles Sic
tū est regressꝰ a morte i uitā
Vn Job xv. No credat frustⁱ
errore deceptꝰ q̄ aliq̄o p̄cio
redimendꝰ sit. Et omis aīa
uiuens mortua est i mar. i.
omēs illi qui cōsēciebāt ty
rānis persequētibus discipulos
qui uidebātur uiuere q̄ nō p
sequebātur. p̄p̄ discipulos dāp
nabūtur cū illis qui p̄cipes
persequebātur q̄ cōsenciūt. q̄
cōsenciētes et faciētes pari
pena cōstringit. Vn Ro. i. cuii
talia agūt digni sūt morte
nō solū qui faciūt ea. sꝫ et
qui cōsenciūt faciētibus. Et
sup uniuersa mortua est tercia pars
creature eorum q̄ habebāt animas
i mari. i. qui cōsenciebāt scē
ui persecucōi. Et tercius angelus
h̄ est tercia pars ubi agitur de tercio an
gelo et de tercia plaga. et sc̄dm̄ triū
ordinē p̄dicatorū qui s̄ penā
futurā hereticis nūctiauit sic
p̄mus iudeis. et sc̄dꝰ gētilibus. he
retici enī tercio loco inpugnauerūt
ecclesiam. Et ponit hic idem cōgratu
lacōis scōrum de pena hereticorum
sꝫ nō posuit hoc i plaga p̄ma
que fuit iudeorum. nec i 2^a que
fuit gētiliū. q̄re g^o ponit hoc i
plaga hereticorum. Solo hoc fat
ad inuenīdum q̄ persecucio here
ticis et magis nociua est q̄m
aliorum. q̄ē cōtra fidē q̄ est fū
damentū oīum bonorum. q̄ p̄di
ta nichil retinetur ut dicitur i Ro.
Et io de plaga eius magis gratulāt
scōrum Dicit g^o. Et tercius angelus. i. tercius
ordo p̄dicatorū effudit phialā suā
sup flu. i. dīna ulcōis sup

12
hereticos dāpnates scripturas
nūctiauit, et sup fontes
aquarū. i. sup magistros hereticorum
qui dicūtur heresiarche. a q̄bꝫ
orītur praua doctrina eorum. De
quibꝫ ipse yo. ii. hij sūt fontes sine aq̄
nebule turbinibus agitate
quibus caligo tenebrarū reseruatur
De hoc b^o yer^o. Stella mag
ardens tanq̄ facula cecidit
i terciā partē flumīs et i fontes aquarū
Et h̄ at sit stella nōs adhuc
nō patuit. sꝫ forte est ad uoi
nat^ꝰ et magnꝰ i ecclesia qui
cōducet cū principe ecclesiā p
sequētur. Et factus est sanguis
p̄ quē intelligitur pena hereticorum
detestabilis et crudelis Sangus
enī horribilis est et pena hereticorum
erit horribilis q̄ doctrina fuit
talis q̄ signum est exo. vij. ubi
moy. conuertit aq̄s i sanguinē
hoc est si p̄dicatores doctrinā
hereticorum ondit esse horribilē
et detestabilē et io penā eorum
crudelē. Et audiui. i. p̄ ipsos
p̄dicatores intellexi angelum
aquarū. i. eorum doctorum qui
scripturas sacras custodiūt et ex
ponūt unde lauat maculas
auditorum dicentē collaudādo
dīnā iusticiam Iustus es q̄
tenendo dīne oībus p̄sidendo
quiesce iniutabilis et eternalis
Scūs ab omi labe liber et
alienus q̄ hec iudicasti. i. ea q̄
nōs nūctiauimus uera esse
firma demōstrasti et malos sic
p̄dixerimus cōdempnasti. Sꝫ q̄re
nō dixit q̄ uenturus es ut mo
re solito. Ad hoc dicit glo. q̄ uentus
nō po^t i xpo q̄ tūc xp̄c est intⁱ
uiuꝫ q̄ hic loquitur de pena hereticorum
futurā tempore antixpi q̄ aduc erit ut
credo. Et ueni iustus es puniendo
illos q̄ scōrum sanguinē et p̄phetarū

13 effudimt. Apcauamt ut pz i tpe
costancij et iuliani et sanguine
dedisti eis bibere i. pena etna
eis reddidisti p stoz occisione
seu psecucione ut digni st. i. sic
iustu e ut qui sangne effude-
rut sanguie puiant. Ad lram
et mo multi hetici cobunt.
Cap. xj p que ptat quib zc.
Sicut leg i hystoris romaoz
qz i Carthaginenses i dolo
multu auru puisimt crasso
obsideti ciuitate eoz. Pp ea
recepimt eu i ciuitate cu
paucis qi uellet ei solue aurz
pmissu. Et ipm auru liquidu
et calidu infudimt i os eg di
centes Auru sitis auru bibe.
De hc dr Deut. xxxij Inebra-
bo sagittas meas sangne et
glag m deuoz car. glo i car-
nalia sapientes Trej iiij. Fi-
lia edom ad te quoqz pueiet
calix inebriabis atqz nuda-
bis. Edom inp pr sanguig
et sunt hetici. Et audiui altz
angelu i. maiores sctos ingroz
suoz sniam cofirmates et
hc dicete. Etia i. vere qd dixit
Dne p iusticia. Deg p cleucia
Omipt p potem. Va et iusta iu
dicia tua. Va qz reddut qd
pmittut Justa qz h mira rec-
ibunt. Vn ps Justg es dne et
rectu iudi. tu. Et iiijtg angelg
h. e qrta ps capti iiijta plaga.
hic angelg e qrtg ordo pdica-
toz qui con ypocritas et q atiy
qui se solem mudi ee affirmabit.
pdicabit et datu e illi antixo s. i. p
missu antixo. estu affice ho-
mies et igne i. maiori et maiori
tribulone et estuamt hoies

fideles rone utetes estu mag
i. gui tribulone afflicti et an
gustiati Ita qz multi ibi defi-
cient ut dt glo. Jon iiij. pcussit
sol sup caput Jone et estuauit
et petiit aie sue ut moreret.
Sic erit tuc. Et blasphema et
uey di huts ptate sup has
plagas infundi qui uult et
qn uult. Ipe eni ht claues mor-
tis et inferni ut dr Ap. i. Ro. ix.
cui uult misert et que uult
indurat. Neqz egerut pniam
que pdicaba eis ut darent
illi glam. hc dt qz forte aliq
intig penitebut et dolebt de
pctis suis sz ore no audebt
xpm cofiteri et hc no suffiat
cra dr Ro. x. Si cofitearis
ore tuo dnm ihm xpm et i cor-
de tuo crediderie qz deus eu
tuu exuscitamt illu a mortuis
saluus eris. Corde eni credi
ad iusticia zc. De istis aut q
cadet i illa psecucoe et qui no
audebut publice cofiteri xpm
dr Nau iij. ad ... s typo
ecce filij tui i. infirmi catho-
sicut locuste locustaz q co-
sidet i sepibg i die frigoris
i. tenet fide tpe pacis ortg e
sol i. antixs gnit affliges sctos
et uolamt i. a fide recesserunt.
Cap. iiij. et si ranus gimaunt
infirmit poita a recto quo-
uebunt. Luc. viij. Ad tpe credt
Se. lra. Et qnig hec e quita ps
i qua agit de quito anglo et
effusione phyale eius que erit
tot copluces et satellites atixi
Vn dt Et quitg angelg i. quitg
ordo pdicatoz effu. phya s. sup
sede bestie i. ira di ventura
pdicamit sup coplices atixi
i quig ei i sede quiescit, et fcm
e regnu eig i. illi i quig regnt
ide e qz sedes, tenebrosu i. pfidu 18

nimius

17 excecati. ysa. vi. Excecta cor
populi huius et aures eius aggrava. i. aggr-
avabit. quia tunc non videbunt bonos nec
audire eos poterunt. ita odient
eos et commanducaverunt. i. comman-
ducabunt linguas suas. i. mu-
tuo se detrahendo devorabunt
unus alium sicut canes. De quibus
dicit salomon prover. xxiii. noli esse in
conviviis potatorum nec in commes-
sationibus eorum qui carnes ad
vescendum conferunt. quia vacantes po-
tibus et dantes symbola consumentur.
Galla. v. Si mordetis invicem
videte ne ab invicem consumamini.
pre dolore invidie quam erga sanctos
habebunt. dolentes de constantia eorum.
Sicut legitur act. vii. de iudeis quod
stephanum audientes hec dissecaban-
tur cordibus suis et blasphe-
maverunt deum celi. dicendo xpistum fuis-
se magum. pre doloribus suis de
hoc quod non poterunt incorporare eos
antixpisto et avertere a xpisto. et vulneribus
suis que faciebant eis invicem
detrahendo vel quod sancti fecerunt eis
comminando vel constantius resistendo
et firmiter consistendo in fide. Et
hoc cum erit eis magna plaga
et non egerunt penitentiam ex operibus
suis. In quo notatur finalis
impenitentia que est peccatum in spiritum sanctum.
Et sextus vi. ps capitulum quam agi-
tur de vi. angelo et vi. plaga sup-
ra flos xanios antixpisto adherentes
infundenda. De omni cum secta quod
plurimi adhebunt antixpisto et ipse
deus capiet ad ad expugnandam
ecclesiam sanctorum. Dicit ergo et sextus angelus. i.
sextus ordo predicatorum effudit phialam suam.
i. predicavit iram dei venturam
in flumen illud magnum eufraten.
i. in illos qui amore diviciarum
a fide xpisti apostatabunt. et

antixpisto adhebunt et siccavit aq- 16
uam eius. i. mundi affluenciam cito
esse siccandam seu perituram
predicavit. i. Cor. vii. preterit fi-
gura huius mundi. i. Joh. ii. transit mundus
et concupiscentia eius. ysa. xl. Omnis
caro fenum. Ideo dicit ps. Divicie
si affluant nolite cor apponere.
Ut prepararetur via regibus. i. predi-
catoribus daretur via veniendi
ad corda hominum quibus impedit
mundanarum diviciarum. quia divites
nolunt audire predicationem que
divicias consulit abicere.
Unde iuvenis qui querendo a
dno / quid faciendo vitam eternam
possideret. hec habuit dicit mandata
servaret. et ille diceret quod a iuventute
sua omnia servavit. et dicit ei xpistus
vade et vende omnia que habes
et da pauperibus. et contristatus est
adolescens. erat enim multas
habens divicias. mt. xix. Sic
usque bene audivit sermonem di-
ei. ubi cepit dicere de diviciis
abiciendis non potuit audire
sine molestia. Unde divites sunt
sicut aspides surde que unam
aurem obstruunt cauda aliam
infigunt in terram ne audiat
vocem incantantium etc. Ab ortu
solis venientibus. ps. i. a xpisto qui
ortus est in mundo sicut sol illuminans.
a quo veniunt predicatores. vel alia editio
habet ut prepararetur via regi. i. xpisto cui
obstruit via veniendi ad
mentes hominum amor diviciarum
et unde venit xpistus. ab ortu solis
i. a gratia oriente que illuminat
mentem ad cognoscendum illum
qui venit et utiliter advertus
eius que et purgat et preparat ei locum.
Et vidi de ore draconis. i.
de inspiratione dyaboli et de ore
bestie. i. de predicatione antixpisti
et de ore pseudo prophete. i. de pre-
dicatoribus antixpisti apostolorum quos ipse

1A mittet per totum mundum spiritus tres immundos
procedere & exire spiritus i. uerba sententia
& fidei xpi impugnantia uel cor-
rumpentia. Vt sic: Vidi de ore
draconis i. de suggestione dyabo-
li & de ore bestie i. de precepto
antixpi & de ore pseudo prophete i.
de consilio suorum sapientum
& mittit per ipsos tres spiritus
immundos exire uel procedere spiritus
i. omnes impios ministros quos
ipse mittet in mundum de sugges-
tione dyaboli & de consilio suorum
sapientum & mittet per ipsos qui
poterit inducere qui dicuntur spiritus pro-
pter astutiam & subtilitatem nocendi &
decipiendi mandatis. Dicuntur &
immundi propter immunditiam uite &
doctrine. Dicuntur & tres quia fidem tri-
nitatis corrumpere intendunt.
Vt ait magister exponens condictio
istorum nunciorum antixpi ideo ad-
ponit ad modum ranarum que sunt
manentes in palude sed garru-
lant. Sic illi garruli & immundi
erunt. Vnde glossa: rane in luto mo-
rant & garrule sunt & aliis quie-
tem auferunt & in disciplinatis sunt
Sic & illi. Et subdit causam. Sunt
enim spiritus demoniorum i. a demonibus
docti & ducti facientes signa i.
miracula per que habent efficaciam
uerba eorum. Ex hoc loco patet quod facere
miracula non est indicium sanctitatis.
Vnde & quidam mali dicturi sunt in
iudicio: Domine domine nonne in nomine
tuo eiecimus demonia & uirtutes
multas fecimus. Et dicet eis:
Discedite a me operarii iniquitatis
mathei vii. Et procedunt illi immundi
spiritus. procedunt dicit in presenti quia forte
iam sunt in ianuis. Ad reges totius
i. ad principes totius mundi quos
primo subuertent ipsi et alios incli-
nabunt ad se, aut uiolenter aut

fraudulenter. Congregare illos
in prelium contra ecclesiam & quia non congre-
gant contra ecclesiam per se ea congre-
gabunt in congregatione eius fictos
in lacum ut dicitur [illegible]. Vnde sequitur
Ad diem magnum omnipotentis
i. ad diem iudicii qui dicitur magnus
quia magna iustitia fiet. Dicitur
et specialiter dies dei omnipotentis
cum dies omnes sui sint quia ibi
ostendet de qua sua potestate quam non
continet impii tantos modo. Ex
egredietur dominus de loco sancto suo
ut dicitur ysa. xxvi. Et quia possit
putari quod adhuc multum distaret
dies ille, ideo contra illum preoccupat.
Vnde dicit Ecce i. breuiter & aperte
ueniet dies domini. Vel dubium in die
sicut fur omnibus ignorantibus
Thes. v. Dies domini sicut fur. Et ideo
beatus qui uigilat & custodit ue-
stimenta sua i. qui sollicite & di-
ligenter custodit uirtutes & opera
sua quibus debet xpianus uestiri
ne nudus i. sine uirtutum operibus
ambulet de hac uita ad aliam
& uideant omnes in iudicio turpi-
tudinem eius i. peccata sua que faciunt
animam turpem. Et congregauit
hoc refertur ad id quod supra dixit s.
quod tres spiritus immundi procedent con-
gregare reges totius terre in pre-
lio contra sanctos & ita fiet quod omnes
cum antixpo erunt quamquam post pau-
cos. Et hoc est quod dicit & congregauit
i. congregabit & iam congregare
incepit dyabolus s. qui in omnibus
illis operabitur illos s. reges totius
terre in locum qui uocatur ebraice
hermagedon i. ad consortium
antixpi qui inter primos fuerunt
uel mons globosus. Sicut enim
mons fuerunt dicimus fures habent
refugium sic ad antixpum omnes
fures i. omnes mali refugient

19 et ipse omnes receptabit et defendet
Sicut legitur I Reg. xxii de dauid
quod conuenerunt ad eum omnes qui erant
in angustia constituti et oppressi
ere alieno et amaro animo
et factus est princeps Sic antichristus
malorum erit princeps qui ad eum
conuenient ei consentiendo quod
significatur Gen. i ubi dicitur Congregentur aque
in locum unum i. mali omnes de populo
in populum fluctuantes conuenient
ad antichristum qui erit alueus
iniquitatis Et facta est arida et appa-
ruit arida i. populus credentium et appellauit
deus aridam terram i. populum
credentium fecundam et firmam congre-
gationesque aquarum appellauit
maria propter amaritudinem ire
odii et inuidie et totius malitie
quam habebit antichristus et sui //
Et septimus angelus Septimum post
capitulum in qua agitur de vii angelis
et plagis illius scilicet plaga que super
eos predicatur ut dicitur Et vii angelus
i. vii ordo predicatorum effudit
phialam suam in aerem i. iram dei futuram
predixit in demones qui in hoc aere
habitant usque ad diem iudicii et
tunc in infernum cum reprobis retru-
dentur et hec effusio phiale in
aerem i. predicatio de eorum in infernum
retrusione Dicuntur et demones
aer propter leuitatem quia uelociter
huc et illuc discurrunt et propter
fluxibilitatem quia uoracitas eorum
fluit semper de malo in malum vel
propter spiritualitatem quia est aer quodammodo
corpus spirituale Iste ergo vii angelus est
ordo predicatorum qui post mortem
antichristi predicabit instare diem
iudicii quod est dolor et angus-
tia demonum et tunc magis senciet
sic dicitur [illegible] xviii° Et exiuit uox
magna de celo i. de ecclesia uel de

christo i. a predicatoribus eius a throno 20
dicens i. de iudicio loquens
Vel a throno exiens ab illo quem
christo iudicabunt Factum est quasi dicens
faciendum esset quod ipse est ut
totum sit factum et quod enim erit post
iudicium non erit in fine sed in e-
stabili Unde Deut. xxxii Ad-
esse festinant tempora Eze. vii Fi-
nis uenit venit finis Sic dicitur idem
sed non eodem ordine Nam primo post
finem 2o preposuit ad significandum quod quidam
prius cogitat de fine quam ue-
niat ut boni qui preuidet Et
alii uero quasi prius uenit finis
quam ipsi cogitent de fine ut mali
Gen. vi Finis uniuerse carnis
uenit coram me qui non uenit
coram eis Immo ipsis non cogita-
tibus diluuium inundauit et ob-
voluit I Thess. v Cum dixerint
pax et securitas tunc repentinus etc. Mat. 24
Sicut fuit in diebus Noe ita etc.
Et facta sunt i. fient fulgura ad
litteram et uoces clamantium pre
timore et tonitrua ad litteram
et terremotus factus est i. fiet qualis
numquam fuit ex quo homines
esse ceperunt i. fuerunt super terram
talis terremotus sic magnus
Sic potest hic terremotus ut per hoc
innuat Io. quantitatem motus excedentem
Excedet enim omnes qui ante fuerunt
quia uniuersalis erit alii que precesserunt
fuerunt particulares Unde Mat. xxiiii
Erunt terremotus per loca Ille autem
motus uniuersalis non erit naturalis
sed uoluntarius Non enim possibile est
quod naturaliter fiat motus terre uniuersalis
sed particularis [illegible] quod fit ex
grosso fumo incluso in aliqua
parte terre qui cum exierit cogi-
tatione impellere non habens respi-
raculum facit terremotum sic predicti
[illegible] ad finem

4 nō recipiūt v'ias expōnes /
Ideo veritatem et totū mo^ralē
ad intentū expōamus instructiōnem
mīn^{rs} hec q̄ dixi q̄ p vij anglos
simp^r p̄dicatores significant
qui dnt ēe vij q̄r dnt hr̄e vij
dona vij v'tutes / vij sacra·
vij dotes / vij tribulacōes, De
quib' Job vj In sex tribulacōib'
liberabit te et i septima nō tanget
te malū / Et sīr̄ p vij mlieres
De quib' ysa· iiij^o· Apprehendēt
vij mlieres virū vnū / Et bn̄
dnr̄ mlieres q̄r molliūt hec p̄
aīm superbū / vl ordines vij vl
vij pctorū noticia ad ea de-
testanda / hos vij septenarios
dnt hr̄e om̄s p̄dicatores / Et io
sub vno tali designant / Dicūr
angeli p^mo pp^r scīmonia cor-
dis et corpis, vn ap^c· xxij^o·
In v'ne nec nubēt nec nubēt /
erūt sic angli dei / vn i veteri le-
ge sacerdotes baltheo cingebant
circa pctus et femoralib' ēe vtebant
p p^{ri}m sīr castitas cordis / p 2^m
scīmonia corpis / Et de hoc hr̄
Exo· xxviij^o / Sic et sacerdos
eūngēli duobus cingulis cingitur
vno qui ab amictu descendens
p collū i pectore cancellatur / et p
hunneros ductū postea an-
pctus redut^r ut ibi ligetur p q̄d
intelligitur scīmonia cordis qua
dnt hr̄e / p amictū cui sīr̄ fi-
des / que sub velamine videt
sicut dr̄· j· Cor· xiij^o· videmꝰ
p speculū i enigmate / p ligulas
descendentes sīr̄ due ptes fidei
q̄r de duob' tm̄ ē fides / s· de x
hūanitate et diuinitate / vn̄ ē sacerdos
induit amictū, sīr̄ se hr̄e sincē-
ram et firmam fidē de hūanitate et
diuinitate ī corde / et oīe p cōfessionē
q^d sīr̄ q̄ ligule p collū ducant^r

et supp pctus ad inuicē iungun-
tur / ac ducūt p hunneros ligu-
le ille / sīr̄ q̄ dnt hr̄e fidē· i ope
i· opa fidei / Et q̄r ligule ille
dependent sup vmbilicū / sīr̄ q̄
fides i· opa castitate cordis
vn ysa· xj / et erit fides cinctōrum
renū eius / Et ēe alio cingulo ci-
gitur sup renes quo alba re-
stringit^r ne defluat ad terrā, p hc
sīr castitas corpis / quā facit
iusticie pruna / sicut dr̄ ysa· dicto
Et iusticia cingulū lūbor̄ eius
et iustia fat ne alba i. cōtinēcia
defluat sup terrā ut colligat
inde pulverem vane glie vl
auaricie / Sc^o dnr̄ angeli pp^r
cōtemplacōnis et ministracōis of-
ficiū / quod simul hnt / Nā sicut
quod videt i cōteplacōe
velle dei / sic exequit^r i minist^{ra}cōe
Dan vij / Milia miliū assiste-
bant ei et decies cēm m^a / ap^c xxij^o
Angeli corp̄ sp̄ videt fa^ciē
glo· q̄r angeli quocūq̄ vadat
nūq̄ā a dei cōtēplacōe rece-
dunt / Sic pctores dnt inspice
i cōtemplando / et p^{ro}pca docere
ac p̄dicando / Sicut p^o dnr̄
ēe moysi Exo· xxv· Inspice
et fac s'm exemplar quod tibi
mōstratū ē i mōte, vn̄ et sacerdo-
tes legales induebant tunicā
iacincinā q̄ colore celeste
hīt / Et ecclīe sacerdotes casu-
la induunt^r / que ex omni pte
rotunda i medio modicā hr̄
aptura p quā caput emīta-
tur / sīr̄ ethorp cōtemplacōnem
q^d aūt caput velatū amictu
egredit^r sīr̄ q̄ cōtemplo fide
tegit^r / Tercio pp^r sedulā custo-
dia hoīs cōmissi / p^s angel'
suis mādabit de te / Sic pctores
solliciti dnt ēe i custodiis cure
eis cōmisse / Can^t iij^o / Ēn lectulū

Marginalia:

morat^r exposic̄o
sacerdotes·
celebraturi diuinū offi^{m}
ex casula

sacerdotes dnr̄ angeli ...

23 salomonis lx fortes ambiunt
ysa. lxij. Sup muros tuos
ihrlm costi. custos. Certo pp offi
ciu missionis angeli eni ide
e q nuntij siue missi. hebr. j.
Omnes st administratorij spc
tc. Et de pdicatoribz dr i ps.
Qui fac angelos suos sps. Et
Malach ij labia sacdotu
custodiunt sci. z. l. e. r. e. o. eo
qz angeli dni exercitum est.
Ideo dr Ro. x quo pdicabt
nisi mittant. Bn go angli st
pdicatores vniusi vij homines
septenarios pctos ad bn vi
uend z ad pdicandu. Septe
phyale st pdicatores conuict
doctrine infra ad terrena clau
se supius ad celestia apte. vij
loca ubi effundunt st homes
vniusi. s vij vicior z septe
virtutu numz z ordine distingt
uendi. Johes i. i pa cte ut cogs
fidel ut z sua loquens dt Au
diui uoce magna de celo. i.
inspiraconj occulta ut visio
ne apta uenient e a deo. dnte
vij angel. i. pctoribz vniusis.
Ite no solu pedibz corporis s
mag pedibz mentis q st mentis
affectus. De quibz Cant vij. qm
pulcri st pedes tui calciamen
tis filia pncipis. i. scor exe
plis z scripturar testimonijs
o anima fidel. Et effundite
vij phyalas ire dei. i. i terris
hoibz ira di futura pdicando
apte minitate. Et abijt pmus
z effu phya. s. i. tra. i. pdicau
gula que dr gula ppr sitim
fame cotinua. pu. xxxiij.
Sut insatiabilia infugit
o simulue z tra que no saciat
aqi uolupte z gula. Nu xj.

tra qua lustrauimus deuorat
hitatores suos. Et sciu est
ulus seuu z pessimu i hoies
qui hnt caractere bestie z
adorabt z ymagi ei. i. qui vi
uunt ad simulitudinem bestiaru
omni hora sine discrecoe pota
coni z comessacoi vacando
ventri suo subiectis ut deo
ymo plus qm deo. qz plus labo
rat ut faciat volu te eius q
dei. Vn Ro. xvj. dr. Hui xpo
dno no suiunt s ventri suo.
Phil. iij. multi ambulat qs
sepe dicebam uobis z fles dico
inimicos crucis xpi quor deus
venter est. Et Jeronymus dr i cant
unde hij st i ceptis suis mactc
cominates. In hos fit ulus
seuu z pessimi. qz p gule vicio
gehenne supplicium pmittitur.
Est at ulus cotinui d'sio
z quito ptes cotinui mag st
sibi coserte tanto diuisio earu
fac ulus grauius. Seuu g vl
ugei separacoe a delicijs q
p amore nimiu adheserunt.
Sz pessimu est ulus qm no
solu delicijs caruerit s eciam
cruciatus ppetuos sustinebit.
Vn ysa. lxv. Ecce sui mei
comedent z uos esurietis. Ro
prima effusio phyale est q
pctm gule. qz prima tepta
hominis fuit de vicio gule.
Et qz hc e q somentu alior
Vn Je. ij. ubi agit de
tempibz xpi dr glo. pug
q pmu q gula aggreditur.
qz n pus refrenet frust q
alia vicia laborat. Et alia
glo dt q dyabo victus de gula
no teptat de libidie. Eco
mitti ut h vicium quasi morb
ut dr glo. sup Gen. xxx. ubi

gula vicii quasi morb

24 esau vendidit primogenita sua,
pro modico; quibus sunt etiam naturalia
hominum pervenit comedendi, sicut
legitur de Jonatha j Reg. xiiij°. Hora
debita comedendi tercia est
tertia; qui non ieiunat tempore. id
Actuum ij°. Non sicut vos estimatis
hij ebrij sunt cum sit hora diei tercia
q. d. petrus, quasi hoc dicat non credi-
bile quod hij bibunt et comedunt
quia nondum fuisset hora tercia, Sed
qui ieiunat, comedunt hora hora
sexta quia tunc fuisset medietas
diei et tunc fuit dominus crucifixus
et tunc legitur sitisse. Omnes illi qui
hoc modo peccant incurrunt illam
maledictionem de qua dicitur Eccl. x°.
Ve terra cuius rex puer est et cuius
principes mane comedunt. Et ideo iterum dicitur ibidem
est Rex est ideo quod est ea regula
principes sunt quibus sunt ergo qui mane
comedunt quam hora pervenit
Et tamen illi qui expectant
hora debita iudicium ibidem
beata terra cuius rex nobilis et cuius
principes vescuntur in tempore suo, ad
reficiendum non ad luxuriam
hoc dicit quia multi hominum expectant
tamen nimis comedunt. Secundus modus
est qui nimis delicatosa quibus af-
fectat comedere vel bibere ut
dives epulo. De quo dicitur Luc. xvi.
quod epulabatur cotidie splendi-
de. Et filii israel in deserto estua-
verunt desiderio carnium ut legitur
Num. xij. Contra hos dicit Jeronimus
Non sit tibi cure ex quibus prosi-
tibus stercora conficias. Sed
palatum tuum fames excitet
non sapores. Joel j. Ululate
qui bibitis vinum in dulcedine
periit ab ore vestro. Tercius
modus est qui quibus in nimia quantitate
comedit et bibit, sicut sodomite
De quibus dicitur Ezech. xvi. Hec fuit
iniquitas sodome sororis tue 26
Saturitas superbia panis et
habundancia et ocium. De hoc dicit Jeronimus
pluvia pluvia que sensim lente
descendit optima est. Subita
autem et nimis precipitata in subterraneas
subvertit. Sic et cibus nimius
nocet, unde dominus dicit Luc. xxi.
Attendite ne graventur corda
vestra crapula et ebrietate, id est ni-
mia cibi vel potus repletione
Quartus modus est studiositas prepa-
randi laute, hoc modo peccaverunt
filii hely j Reg. ij°. qui carnes
crudas a populo accipiebant
ut laucius sibi facerent preparari
contra legis constitutionem. De hoc dicit
proverbium: toto die epulas ruminat
quomodo ad explendam gulam ne-
cessarie delicias preparat. Quintus modus
est qui nimis ardenter et avide
comedit vel bibit, ut esau Gen.
xxv. Contra quos dicitur Eccl. xxx-
vij°. Noli avidus esse in omni epu-
latione. Hugo: melius est pistibus
vesci more domini quam lenticula
more esau. Hugo de sancto victore in summa
corporibus quanto honestius et ordina-
cius cibus ingreditur tanto facilius
et salubrius digeritur. Hij quinque
modi gule notantur per versum: preproperee laute
nimis ardenter studiose.
Hoc vicium in potu vel mala fa- 4
cit quia luxuriam gignit et
nutrit. Jer. v. Saturavi eos
et mechati sunt. Jeronimus: Venter mero
estuans facile spumat libi-
dine. Solinus: vicina sunt cum
venter et genitalia et per vicinitatem
membrorum sit confederatio vi-
ciorum. 2us malum est quia claustra
aurium in virtutes dissipat. Unde
legitur iiij Reg. ult. quod nabusardan
princeps coquorum destruxit
muros ierusalem. Et nabu-
sardan princeps ... paleas

prevenientes hora sexta

Addit quintus modus qui nimis propere et festinanter quibus comedit
quia vellet plus comedere quam ~~licet~~ aliubi licet, quam
fuerit hora debita. Unde Isa. v. Ve qui potentes estis
ad bibendum vinum et viri ~~potentes~~ fortes ad miscendam
ebrietatem.

gula quot mala generat

2A h est vent qui totq com mem
bcorp et tota die et tota nocte p
phanat palcas i. cibos car
nales q cito consumit ut palea
Ieron plurium et habundancia
voluptatum aut forti molest
et eq prudia constipat 3m malu
e q que no solu corp etia corp
ingnat, vn petrus loques
de gulosis n per o dr hij veld
irrdabilia pecora i coinquinac
sua pibit perpicies incede et
Ite ca ta. ipi st macule coinquina
tes. No dr q sit maculati ul
maculosi sz ipe macule q se
ipos maculat. 4m e q non solu
ingnat, ymo occidit aiam et
corp simul ad lram, ppe gula
multi mouerunt infirmi
de qua moriu. Ecci xxxvij
Multi ppr crapula obierunt
qui at abstinens e adiciet vita
Iob i. filijs et filiabs et vescenbs
et bibentibs etc pb. Adhuc esca
corp i oc ip et vita dd etc. 5m e
q depaupat. vn pu xxi. q
diligit epulas i egestate erit
6m e q omnia secreta reuelat
vn pu xxxi. Nullu secretu
ubi regnat ebrietas. Oracis
q no ebrietas designet. opa
ta recludit. Ier Et pucis et
ebrijs cxtorquent ultas. Noe
p ebrietate nudat. Sodoma q
p c annos p sobrietate obtinebat
Ecci xxxi. Ignis pbat duru
ferru. sic vinu corda sr bor
arguet i ebrietate potatu
vn v. luxuria gignit ututu
memia sentit. Ingnat occidit
depaupat omia pandit.
Se. Secundq effu phys f. inac
i. 29 pdicamt g luxuria que
mat noie dest ppr fetore
ppr feruore ppr amaritudie
ppr multitu. De p o dr Ioel i.

Computruerunt iumenta i stercori
bz suis. ibi g g Iumenta i
stercore putrescut e est iumta i
stercore luxurie finire. pb
Dissipcierunt i cendor et se ut se
tq et i feces i et immundi
De 2o dr Osee vij omis adul
terantes qi clibanq succensq
a coquete i. a dyab. Ecci ix
Speciem mulieris aliene admi
rati reprobi fti st. Ex hc cm
concupia qi ignis exardescit.
Ier q flamigo igne pruit
feia pim hitantes. pver vj
Nuquid pt ho igne i. sinu su
porit. De 3o dr pu v ffauq
distillas labia [illegible]
[illegible] eq nouis at il q absin
Ecca vij Inueni amariore morte
te mulierem q laqs venatorum
e. domonu. De iiij o dr Abacu
vinculas et sagena tot erg
qi capit pisces omis et magnos
et puos. Abac i. ffacies sicut
pisces maris et quod hus puci.
pe totu sei hamo leuabit
tua i dr i sagena et cogregat
i vete sum. Aug Efficacissim
glutinu e mulier ad capien
das animas. Ier Si cu mult
hitat femie uiscariu uo
decie dya et ex eis ab inito
aucupatq ptm. vn dest mad
dr p ffeij pim o. Conuenit i ual
le siluestre que e mad sal
Huig at pti quq st spes
p ma e simp e fornicacio 2a
adulteriu 3a stupru i. deflo
raco uginis 4a incest i.
consanguineor ul affinium ab
usus, sub q spe cotphedit luxu
uria claustralium siue hom
siue mlierz 5a luxuria con
tra natura que fit mult mods. cu
uir i uirum ul femia i feiam.
ul ab ul aliqt i seipam vel
cu bestiali mo ur accedit ad

(margin notes: nō; mel et nitidius oleo guttur eius; virorum)

279

29 feciam / vel cum mulieribus supergredi
uirum / vel cum semine eius vas na
le effundit / sicut fecit her filius
iude gen xxxviii / Et ideo
percussit eum dominus eo quod rem detes
tabilem faciebat / hoc peccatum quinque
mala facit / primo inquinat sicut
gula / immo plus quam gula / propter
quod dicitur i. Cor vi omne peccatum
quodcumque fecerit homo extra corpus e
st / qui autem fornicatur in corpus suum
peccat / quia id polluit et destruit
Eccli xix. omnis mulier que est
fornicaria quasi stercus in via conculcabitur
/ 2o inuoluit hominem ita ut
non possit venire ad deum per peni
tenciam / prou vii Consideraui iuuenem
vecordem qui transit per plate
as / et ecce mulier occurrit ei
ornatu meretricio preparata ad deci
piendas animas / garrula et
vaga / quietis impaciens / appre
hensumque iuuenem deosculatur
et procaci vultu blanditur / et inuo
luit eum multis sermonibus
et blandiciis labiorum suorum pro
traxit illum statim scilicet eam quasi bos
ductus ad victimam qui non potest
se a laqueo liberare / Osee v. Non
dabunt cogitaciones ut reuertantur
ad deum / quia spiritus fornicacionis est
in medio eorum / et dominum non cognouerunt
Ideo dicitur qui sunt inuitati ad nup
cias Luce xiiii Vxorem duxi non pos
sum venire / 3o facit contempnere
predicacionem et omnem amonicionem
Eccli xxx Verbum sapiens quodcumque
audierit sciens laudabit et ad se adiciet / Audiuit
luxuriosus et displicebit ei et
proiciet illud post dorsum suum / 4o sa
pientes infatuat / Eccli ix
Ne zeles mulierem sinus tui ne
ostendat super te maliciam doctrine
nequam / i. ne te infatuet / sicut patet
in salomone / Ideo non est vxor
ducenda sapienti / Jeronimus quando impe
diuntur studia philosophie non potest quis
libris et vxori pariter inseruire Eccli

xix Vinum et mulieres apostatare 30
faciunt et sapientes et arguunt
sensatos / homines faciunt stultos / bestias
Osee homo cum in honore esset
non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis
Ideo Gregorius cum in peccatis corporalibus carnis
in desideriis ambulant in rectitudine
et libidine primi qui inrracionabilia
iumenta reputantur / propter quod dicitur ps
Nolite fieri sicut equus et mulus quibus non est
intellectus / Jere v. equi amatores in fe
minas / et emissarii facti sunt vnusquisque
ad vxorem proximi sui hinniebat
/ v inquinat / inficit / doctrine pa
bula spernit / doctores infatuat
homines animalibus equat / Secundum
Et sicut est sanguis tempore mor
tuum hoc dicitur quia sicut a morte fugi
n9 regredi non potest sic de luxuria inmundiciorum lapsi ita a
peccato luxurie / Rom viiio prudencia
carnis mors est / prou xxi fo
uea profunda est meretrix et puteus
angustus aliena / vnde nunc potest
dici exire et tamen de facili potest
quis cadere / vnde scilicet in quolibet in via
insidiabitur et quos incaute viderit interfi
ciet / Et omnis anima viuens
mortua in mari / thi v. vidua
in deliciis viuens mortua est /
Eccli ix propter speciem mulieris
multi perierunt / Secundum Et tercius
angelus effudit phialam suam super flumina et
super fontes aquarum / in tercio loco
contra iracundiam predicatur / per flumina
enim et fontes aquarum iracundia
designatur propter motum impetuositatis
vna sicut flumina decurrens
si obstaculum inueniat impe
tuosius currit et totum frangit
Sic motus ire / vnde Eccli iiiio
Noli resistere contra faciem potentis
nec coneris contra ictum fluminis / Di
citur motus iracundie fons
dum stat in corde / effluit in flu
uium cum exit in verbum vel in factum
propter quod dicitur Eccli xxv Ne des aque
tue exitum nec ad modicum / nec
mulieri nequam / i. ire veniam

16

pdendi Nond at e q e dup ira
vna bona z alia mala Bona
qua ho irascit viciis z pctis
tam suis qz alienis q d
ira p zelu De q d Eccl vij
Melior e ira risu Ira mala e
qua ho irascit hoi que iiij
ht spes siue gradus pa gradus
siue pma spes e ira subita
siue subitus motus ire an co
sensu z delibacom vonis z e
venialis De qua pt intelligi
vno d i ps Irascimini z noli pc
ibi glo i si motus ai surgit q
nd e i ptate ira no cosentiat
vo venialt em ira est que n
ducit ad effcm 2a spes siue 2s
gradus e qn e cu cosensu z deli
bacoe tn adhuc latet i corde
nec exit foras ad vbu ul
factu et est mortal De q d m p
Qui irascit fri suo reus e iudi
cio 3s gradus e qn ira delibata
pcedit a corde usqz ad vba
cotumeliosa ul fca iniuriosa
z tunc maius pctm e Et de h
d ibi Qui at dixit racha
reus e co[n]cilio z q dixit
fatue reus e ie gehenne 4s
gradus e ira inveterata que d
odiu qua phibet aps ephe iiij
ubi d Sol no occidat sr ira
cundia vram Aug ne ira cre
scat i odiu z trabe faciat de fes
tuca Sic em sptu e Qui odit
frem suu homicida e i Jo iij
Et hec ira quinqz mala facit
pmo e qz rone obnubilat z p
litit Vn Job xvij Caligauit
ab indignacoe oculus meus
z membra mea qsi in nichilu st
redacta ps turbatus e a fu
rore meus Cato Impedit ira
aiu ne poss cer vm 2m infa
tuat rone Vn Gregorius sr Job v
i Virum stultum int facit iracundia
d p ira mansuetudo amitti
supne ymagis silitudo viciat

32

pu xij Fatuus stati indicat
ira sua qui at dissimulat
callidus e 3m e qz turbat vita
Vn Eccl xxx Zelus z iracu
minuunt dies 4m e qz iurgia
z lites gnat z phc pax tbat
z spc s cotristat Vn pu xxvi
Sicut carbones ad pnas z
ligna ad igne sic vir ira
cundus suscitat rixas Eccl
xxxviij ho iracundus incē
dit lite z vir pctor cotur
bat amicos z i medio pace
hncium imittit inimicicias
Ad ephe iiij Nolite cotristar
spm s i quo signati estis i
die redempcois Gregorius de ira
dum pulsat spm sco sua hi
tacom turbat 5m e qz rupt
ce i societ qz omes fugiunt
societate hois iracundi Eccl
viij Cu iracundo no facias
rixa z cu audace no eas i
desertu qm qsi nichil est an eu sagwis
pu xxvij Ira no ht mia ne
erumpes furor impetu
cocitati spc fre qs potit q d
nullus 6m malu est qz ira
e via z ianua ad oe malu
Vn Aug sup leuit Ira e
ianua oim vicioz q clausa
virtutibs pat ingressu apta
vd i ome facinus armat
aius pvb 19 Iracundus pvo
cat rixas z qui ad indig
nad facilis e erit ad pcta
pnioz vn Cor turbat vita
decurtat iurgia gignit
Ira fugat socios ad mala
quecqz ruit Gen Et sic b e
sanguis i pena p effusioe
sanguis Iustu est em ut sic
ira effudit sanguine i culpa
ita effundat sanguis eius i pe
Noie em sanguis z culpa et
pena intelligi Vn Osee iiij — Osee 4
Sanguis sanguine tetigit i

33 i. adpe pena vin/ Math. xxvi. oib
qui gladiu accipit gla. peri
hoc e dt glo. Simlr isti dapna
but p sanguie que fuderut ul
corlis ul spualis Sile dr hi
effusioe se phiale ubi agi9
luxuria et simlr decima pee9
p sanguie sicut h9 pena ne
Et sats genus fit h9 qz iutq
pcco e quieto tomerio sanguis h tn
diuti mo Vn i pcco luxurie
e comoco sanguis delcat
In pcco ire e comoco sag
uis cotstabil Audiui aglm
aquaz i. anglm custodem ul
tore pplorz Inf. xvii. aque
multe ppli multi. Vl aglm
aquaz i. expositore seu re
uelatore scriptaz ysa. lv.
Omns sicietes veni ad aqs. Vl
Itc anglm aqz i. motore sive
datore lacrimaz Joh. v. an
gelq dni sc tpe descedebat
i piscina e moueba aq e qui
por descedebat i piscina p9
motom aque sa9 fiebat a
quacuqz teba infirmitate
Itc anglm aquaz i. datore e
cosuatore gratiaz Joh. vii. q
credit i me sic dr scripta flu
de ve e9 flu aq viue h ac
dixit de spu que accepti erat
Dutez collaudado ul collau
danda ordo diuina iusticia
q bonos saluat malos co
depnat Justg es dne ut u p
te ul pcio flectaris a vtitu
equitatis pb Justq dns e ius
dil eqta uidt uultq e9 pb
Cuattepo e ego iq in Cr e
etnalis e io mutabil Jac. i.
Apud que no e trasmutacio te
Exo. iii. Ego su qui sum q e
misit me ad uos h e n9 meu

3e Et qui eras sine pina et ido
etnalis Ro dt qui fuisti ne
ee cig e mutatu pritu putaret
h dt eras qd e pritu i psetm
ut p pritu ordia fuisse p
i psetm ordia no pcisse u e sitq
ee Jdo dr Jo. In pncio erat ubu
No fuit ubu Sile pu viii
Nond erat abyssi e ego ia
cocepta erat i. genita a p e
cu manes Et cocepta ei ples
aput cocipiente est Scus
ab omi sorde qz h iudicasti
tuos misericord liberans et
malos potest codempnas
e muto qz sanguie scoz et
pphaz fuderut Dedisti eis bi
be sanguie ut digni erat i.
pena etna reddidisti eis p
eo q scoz sanguie effuderut
Deut. xxxii. Laudate getes
ppl'm ei9 qz sanguie suoz su
oz ulcis e ui ve i hos. eoru
Et audiui alterd dnte etia
dne deq vix e iusta iudi tua
Hic 2us testion introduci
ad maiore cofir iusticie di
p hos duos angelos phien
testion iusticie di intelligi put
duo testamenta que sine oi
dubitacoe testifica de ipa
Et iiii9 angelq effu. ph. s
i sole i. i iusto loco pdicat q
glam mane sine q mani
glantes qui p sole designt
p clarite e sublimit quata
leb appetitu ih e mdou i celo
Vn Jo. v. Qmo pt9 vos credere q
glam ad inuice recipitis
e glam q a solo deo e n quitis
ego clarite ab hoib n vapio
Luc. xii. Nolite i sublime tolli
h eni getes mudi querut
Job. xxxi. Si uidi sole cu
fulget e luna incedete clare

16

37 letificatum est cor meum et osculatus
sum manum meam ore meo, quod est
iniquitas maxima et negatio contra
deum altissimum, ibi glo. Soli
fulgori, id est operis manifestatione,
sole id est fulgente. Job non vidit
quia cum opus suum aliis lucet ad
exemplum, hic ad propter superioribus gloriam ...
cat absconditum. Luna clare incede-
ntibus, est fama de bono ope-
re ventis, nec hanc vidit Job quia cum
bonus dicebatur, hic tunc non attendit.
Contra hoc initium perdita que malum
quod provenit ex vana gloria sive
ex superbia intrat, et hoc autem est
unum et summum malum quod ex super-
bia provenit, quia omne bonum
quod invenit perdit, et quod non invenit
ut non inveniat impedit. De quo
dicit Bern. Superbia sine iactantia
sive non esse etiam est subtilitate gene-
re etc. Sicut humilitas omnia vi-
tia enervat omnibus quia virtutibus
colligit et roborat, sic superbia
virtutes destruit et enervat.
Aug. Cum cetera vicia in malis
operibus exerceantur ut fiant, sola
superbia et bonis operibus insidi-
atur ut pereat. Item Ecc. versus. Cu-
bant purgari et cuncta subacta
putant, Que magis infestat
vincenda superbia restat. Et
alibi Si tibi gratia si sapientia for-
ma decus iungant omnia sola subi-
sit comite. De eo dicit id est timor
infusa sapiam repellit. Unde quidam
dixit Allexandro qui valde su-
perbus erat Deus prestito erat doctrinam et
sapientiam sed non habes ubi recipies
eam. Secundum malum quod facit
eque magnum est quia origo omnis
peccati sicut dicit Greg. regina est
peccatorum et ideo non vadit sola sed
multis viciis comitata. Unde
Eccl. Initium omnis peccati superbia

36

qui tenuit eam adimplebitur
maledictis glo. id est viciis multis.
Item Initium omnis peccati totius
perditionis superbia. Propter quod quisquis es
qui salutem tuam studes operari
adversus hanc super capite tuum
cornu erige, hoc est memento
Tho. iiij°. Superbiam nunquam in
tuo sensu aut in tuo animo dominari
permittas. In ipsa enim initium
sumpsit omnis perditio. De
hiis duobus malis generalibus super-
bie dicit in versu. Crimina tota
parit virtutum germina perdit.
Tertium ad malum facit spiritualis quia de-
pauperat ipse dominum suum. Unde Ecclesiasticus
xxj°. Obiurgatio et iniurie
adnullabunt substantiam et domus
que nimis est locuplex adnul-
labitur superbia. Quartum ad malum est
quia vix a raro sanatur in-
tum superbie quia nescit se humi-
liare superbia, et sine humilitate
non est salus. Unde Eccl. iij°. Sy-
nagoge superborum non erit
sanitas, frutex enim peccati
eradicabitur in illis. Quintum ad malum
facit quod ubicumque est facit conten-
tiones et rixas. Prov. viij°. Labia
stulti miscent se rixis. Et os
iurgia provocat. Stultus dicitur
quia stans altius et hic est superbus.
Prov. xxviij. Qui se iactat
et dilatat iurgia concitat.
De hiis tribus dicitur in versu Vastat
opes raro sanatur iurgia gignit.
Preter hec et alia multa que facit
superbia. Dicitur Eccl. x. Odibilis
coram deo et hominibus est superbia.
Ge. Et datum est illi aculeus malo
id est affligendi homines superbos
sive vaneglosos, estu ambi-
tionis tempore prosperitatis, et igne iacun-
die tempore adversitatis, hoc enim est
proprium superborum ut tempore prosperitatis
sint ambitiosi et tempore adversitatis
sint iracundi. Vel estu elationis

no

37 cu laudat igne cofusiois cu
uitupat· p̄tl xviij Sp̄ ingia
quit malis & angelis crudel
mitti q̄ cu· Et estuauit ho-
mies estu magno quida estu
ambitois cu bn̄ sucte eis
Alij estu uarcidie cu male
sucte eis De p̄o dr̄ Nau iijo
Custodes tui q̄s locuste
& puuli tui sc̄ locuste locus
tarp q̄ cosidet i sepibs i die
furois/ sol ortq ē & auolauit
i supbierūt/ De ꝯo dr̄ Jon iiijo
pcussit sol sup capt Jone
& estuabat & petijt aie sue
ut moreret/ Et blasphemauert
Nome dd̄ c̄ appantes q̄ so
lis di/ vl ppucundo maiores/
quod utrq̄ pp̄u ē supborp
vn̄ ps Supbia eoꝝ qui te
odiunt ascen sp̄ q̄ maiores
qꝛ supbia n̄ sat nō w̄t sbee
hic pedes/ vn̄ quida sapies
signa supbie satis distinxit
dices/ Omis supbus intolla
est hitu supfluus/ incessu
pomposus/ ceruix erecta
facies torua/ toruos oculi
de loco supiori dectat/ me
liorib se psu affetat/ sntias
suas & ubo & fco iactat/ &
reuerentia & obsequio n̄ ob
suat/ Sz ne puter qꝛ deus
pctm supborp relinqt impui
tu io addit Joh· heuti bptā
te sup has plagas/ ut qi
uolunt in rogac post supb
ps Oculos supborp humi
liabis qꝛ hadices gentium sup
barp arefecit deus/ ysa ij· inc
uabit ois sblimitas hoim
& humiliabit altitudo uiroꝝ
Regnum pniam· Eraa vii

penitet quis de pcto sibi e
ut dixim sup/ De q̄o gg
Difficile ē uald ē uitac pctm
quod & de uicto nasct vi
cioꝝ/ vt dar&illi gl̄am· qd
faciut penitetes/ vn̄ Josue vij
fili mi da gl̄am dn̄o deo ist
& cofite atq̄ indica mi qd fe
ceris/ hac gl̄am aufunt sibi
deo qui nolūt cofitri desteś
suos/ Et quītq̄ angl̄s effu 38
phyala s· sup sedē bestie i rto
loco pdicauit q̄ pctm inuidie
que esedes dyal ppe vn̄
ysa xiiijo Sedebo i mote
testa i latr aquil/ cōos
testa ē supbia sic latera
aquilois st inuidi frigidi
mchi de igne ut caloe cari
hentes/ Sup sedē g bestie
phyala sua effundit cō con
tinuo inuidie uirtu pue & quy no
ceat demirari/ Et hac qi ex
radice corrupta nasun
fere omia mala pmo ipa ex
cecat mēte ubi ē/ vn̄ Job v·
p die incurrut tenbs & qi inoc
te sic palbuit i inuidie/ ubi dr
glo ggg/ Tumes de alteg
melioratōe affligi q̄a sol
radio obscurat/ De ggg In
uidi debet ppende qure sit
cecit qui alieno psnu deficit
aut/ alica lectia & abescut/
gite & infelicit sunt qui me
lioratōe pxi detioces fiut
Qui i inuidie peste cave
desidat illa hedi te appetat
qua hedn̄ nus n̄ acqusitat/
que omib vna ēt sint to/
Sortes vltima inuid tot cum te
actes fecnt ut om felici te
torquent/ Sz malu ē qꝛ p̄o
sbi pp̄u criat qꝫ alij noceat
h ē pmo & qꝫ alij noceat vn̄ Jo

q deceb Superb.

Invidia

39 Inuidia p(ro)p(ri)i sui mordax e(st). Et
domus iudicii ... medullitus
estuans a semetipso liuoris
p(ro)pri(i) ip(s)e exigit penas. Nulla
nunq(ua)m melius torquebit inui-
dos q(uam) ultum(?) ... gl(ori)e seruiendo
Boetius: q(ua)nta felicium ho(m)i(nu)m
gaudia s(unt), tanti inuidor(um) ge-
mitus: felicitas enim ip(s)a sub-
iecta e(st) inuidie ... sola miseria
inuidia caret. Nullum malum est
q(uo)d fac(it) ho(m)i(n)em imitatore(m) dyab(o)li.
Sap(ientia) ii°: Inuidia dyab(o)li intrauit
mors in orbe(m) terrar(um). Imitantur
aut(em) illu(m) qui ex p(ar)te ei(us) s(unt). S(ecun)d(u)m
malum q(uia) n(on) h(abe)t fine(m). Unde Cy-
prianus: zelus fine(m) no(n) h(abe)t, e(st) eterna
funiant(?). Et q(uan)to ille cui in-
uidet(ur) successu meliore p(ro)-
fecit, tanto inuidus incendiis
liuoris ignibus exardescit.
Hinc uultus minax, toruus
aspectus, pallor in facie, tre-
mor in labiis, stridor in dentibus,
u(er)ba rapida, effrenata co(n)-
uicia(?) ad uiolentias p(ro)mpta
q(ue) et si interim gladio uacet
odio tamen furibunde mentis ar-
mata e(st). Gregorius: Cum p(er) deuictum
antiquus hostis uenenum infundat
huma(n)o cordi in peccato inuidie to-
tis(?) sua sp(eci)es cortinat(?) ...
p(ro)ponit omnia uicia. h(ec) e(st) quippe magis
cruciat s(er)uien(tem) ... Unde Oracius:
Inuidia Siculi no(n) inuen(er)unt tyran-
ni maius tormentum. Sap(ientia) xvii°:
Cum sit timida nequicia, doc-
ta e(st) o(mn)i(u)m co(n)demp(n)atione. Sp(irit)u
enim p(re)munit se(m)p(er) p(er)turbata co(n)-
sciencia. Prou(erbia) xiiii°: Uita carnium
sanitas cordis, putredo os-
sium inuidia. Multa alia mala
fac(it) inuidia s(ed) h(ec) nu(n)c sufficiant.
Dec(imum). Et fine(m) uergunt eius te-
nebrosum. Dec(imum)(?) ... dyab(o)li inuidet s(ed)
... sp(irit)ualit(er) uergit, sic de inuid(i)e.

Qui tenebrosi u(er)e dici q(ui)a bo(na)
alior(um) tenebre cor(da) s(un)t, sic
sat(is) dictum e(st). Et comaduicant
linguas suas ad inuice(m) det-
(ra)hendo. Detrito enim filia eius
dicit(ur) ut d(ici)t Gregorius p(ro) dolore que
h(abe)t inuidus de felicitate alioru(m).
Unde Oracius: Inuidus alterius rebus
macrescit opimis. Id(e)o plu(r)es pr(e)-
b(e)t fons dest(?) inuidia q(ua)m moi(?)
ut(itur) de odore florentium uicar(um)
Unde ap(osto)lus d(icit) ii Cor(inthios) ii°: Xp(ist)i bonus
odor sumus in hiis qui salui
fiunt et in hiis qui pereunt, aliis q(ui)dem
odor mortis in mortem, aliis
u(er)o odor uite in uitam. Et blas-
phemauit nomen dei celi p(re)
doloribus et uulneribus suis, glo(ssa)
que ip(s)i sibi impiis fecerunt co(n)-
maduicando linguas suas. Inui-
dos enim e(st) pugna continua.
Unus aliu(m) detrahendo sagittat
et uulnerat. Ier(emias) ix°: Omnes adulteri s(un)t
et cetus p(re)uaricator(um), extenderunt
linguas suas q(uas)i ar-
cha(m) mendacii et no(n) ueritatis co(n)-
fortati s(un)t q(ui)a de malo ad ma-
lum egressi s(un)t et me no(n) cognoue-
runt d(icit) d(omi)n(u)s. Unusq(ui)sq(ue) se a p(ro)ximo
suo se custodiat et in o(mn)i fratre
suo no(n) h(ab)eat fiducia(m), q(ui)a o(mn)is
fr(ate)r supplantans supplantabit et
o(mn)is amicus fraudulenter
incedet. Et uir fratrem suu(m) deri-
debit et ueritatem no(n) loquentur. Docue-
runt enim linguam suam loqui me(n)-
dacium. Sagitta uulnerans
lingua eor(um) dolum locuta e(st).
In ore suo pacem cum amico suo
loq(ui)t(ur) et occulte ponit insidias.
Unde sp(eci)es cor(um) appar(et) ductor(?) Detractor
Eccl(esiastes) x°: ubi dicit(ur): Si mordet a
serpens in silencio, nichil eo minus h(abe)t
qui occulte detrahit. Et satis
congruit co(m)par(atur) serpenti detractor.
Serpens enim ip(s)e uenenum portat in
lingua et occulte mordet et

nō

tortuose incedit. vn venenose
et pdicose. Sic detractor pditor
est, qr illos mordet vero qbus i
facie videt et blandit, et tortuo
se incedit qr a laude incipit
et tn vitupacoe finit orone
ysa xxvij Visitabit dns i
gladio suo duro et grandi et
forti sup leviathan spentem
veterem et sup leviathan spentem
tortuosum. Et qr hoies assueti
detractioi vix corrigunt, io sub
dr Et non emendavit pmam ex
opibus suis. vn Eccci xxiij ho
assuetus vbis impperij oibus diebus
vite sue non erudiet. Bnus
vrigis impssa e lingua, q tres
inficit flatu suo vno s. detr
hente audiente qui libent audit
et consentit, et eu de quo detrahit
qn puenit ad audiam eius.
Ideo dr alibi Bntz Gladius tri
ceps lingua detractoris. vn hugo
lingua innarone illo quo dm
tu latus confossum crudeliore
Avar.? dente vulnerauit. Fodit ei hic corpus
Nota examie. ibi fat examen
ps xxx Est gnus qd p dentibus
gladios ht. vn sr detractor
Dan vij p bestia silem urso
et hebat tres ordines dentium
qui sct ta gna detractorum pprie e
minutio apti kominz. ij apti mali am
pliatoz. iij fli cunctis impo
ps xxxv Jaculum et gladius et sa
gitta acuta ho qui loqr contra
pxim suum testiony flsm. Et
vi angls effudit phyalam suam i flumen
magnum eufraten i vio loco q
avaricia pdicat. Eufrates
enim crescens vel frugifer seu
pulverulentus interptatur. vn sct
avaricia seu cupiditas que ffe
mult crescere et fructificare i
pulueribus i terrenis rebus. ibi tn
flumen fit. qr eufrates flumen e
vn ps Divicie si affluat no

cor appo. i. que fluunt nolite
amare, ora sicut aqua fluuis de
fluente non remanet nisi lutum
Ita diuicijs transeuntibus non re
manet nisi pctum. vn Eccci 2a.
Sicut i ptusum cribri remanebit
pulvis sic aporia hois i cogi
tatu illius. Ideo dr Abac ijo
ve qui multiplicat non sua
usqz quo aggrauat contra se densum lutum.
Est ergo phyala i flumen eufraten
effundere, q avaricia pue q tm
malum contemplatio pt ea acciare
ut dr Jeroq et Abac ijo ve qui
congregat avaricia domui sue
ite ysa v. ve qui coniugit do
mum domui. Item amos vj ve
vos qui opulenti estis i syon
Et non sperate pphes, et dns pphauit
maledicta avaricie luc vj ve
vobis divitibus qui habetis hic con
solonem vram. Et Jac v. agi
te nunc divites plorate et vlulat
e i miserijs vris. Apoc 8
ve ve ve hitantibus i terra. Aug
ve illis qui viuunt ut augeat
res pituras, vn eternas amit
tunt. Hoc enim omnibus maledicunt
disspensatores avaros eius dnus
divites et largos cet est e omnis
avarus tio ab oibus e maledicens
Ideo dr Eccci x. Avaro nichil est
scelestius. Item i eod. nichil e iniquius
quam amare pecuniam. Hic enim
aiam suam venalem ht qui i
uita sua piecit intima sua.
vn avaricie compatur avarus
qr sic aranea eviscerat se ut
telam faciat sic avarus. vn
ysa lix Confidunt i nichilo
et locuti vanitates conceperunt do
lorem et pepererunt iniquitatem ova as
pidis ruperunt et telas aranee
texuerunt, et tele eorum non erit i
vestimentum, neq operientur opibus su
is, opa eni illorum inutilia. Ido
et dr ysa xxx ve filij desertores
dicit dns ut faceretis consilium et no

c 16

ex me, et ordirem telam et non p-
ssim iterum h' at sui. Primum malum aua-
ricie quod ydolatria appellatur
vnde ad Ephe. v. Auaricia que est
ydolorum seruitus. Ibi glo. Auari
deus est nummus. Item Mt. vi. Non po-
testis deo seruire et mammone. i.
glo. diuicijs. seruire est deum ne-
gare. Vt at tempus pestis morti-
fera fugiatur auaricia, aliquis de
ira phiala effundens in ea
ostendit tres quedam mala que ipsa
facit omnibus seruientibus et amantibus eam.
Primum est quia sollicitudinem generat que
requiem tollit, ut patet de dite
illo qui dum debuerat dormire
et quiescere loquebatur quia horrea
sua nimis parua essent. Luc. xij
et nesciebat nisi quod deus sibi
multa horrea preparauit magna et
tuta ubi posset reponere secure
omnia sua. s. pauperes qui cum multo
cremento omnia reddent tempore op-
tuno. Ideo dicitur Eccl. ij° de diuitibus
cum perdit homo de uniuerso labore
suo et afflictione spiritus qua sub sole
cruciatus est. Cuncti dies eius la-
boribus et erumpnis pleni sunt nec
per noctem mente quiescit. Item
Eccl. v. Saturitas diuitis non
sinit eum dormire. Secundum malum est
turbacio cordis et tocius domus.
vnde Prou. xv. Conturbat domum
suam qui sectatur auariciam qui autem
odit munera viuet. Tertium malum
est perdicio sui et suorum. vnde Prou. i.
Prosperitas stultorum perdet eos.
ysa. xxi. rapine impiorum detra-
het eos quia noluerunt facere iudicium
Luc. xvi. Mortuus est diues et
sepultus est in inferno. Ecce ipse deus
immediate coniungit mortem
diuicijs et sepulturam in infer-
no. Hic at deus [illegible] homo non separat.
Quartum malum est quia grauat et deprimit
vnde Gen. xiij ubi nos habemus
abraham descendit de egypto

diues valde, alia edicio habet
grauis vehementer. Zach. v. impie-
tas sedet super talentum plumbi.
Quintum malum est inquinacio. Osee v.
facti sunt abhominabiles sicut ea
que dilexerunt. Jac. i. religio
munda et immaculata etc. i. glo.
Cui temporalia non diligit immacu-
latum se ab hoc seculo custodit.
Sextum malum est inflacio superbie.
vnde Aug. ex quo [illegible] intumescit
carne crepat, corde indurat
Job xx. Cum saturatus fuerit
artabitur et estuabit et omnis
dolor irruet super eum. ysa. vij
Requieuit Syria super Effraym.
Septimum malum est quia facit hominem mutum. pl. 9
ysa. lvij. via manus tue inue-
nisti. propterea non rogasti. glo. qui
felicitatem quesitam in terra inuenit
auctorem qui eam tribuit non re-
quirit. Octauum malum est quia clau-
dit introitum paradisi. Mr. x.
Filioli quam difficile est confiden-
tes in diuicijs regnum dei in-
troire. facilius est etc. Nonum
malum est quia est origo et radix omnium
malorum. vnde j Thy. vi. radix
omnium malorum est cupiditas etc.
Eccl. xi. Si fuerit diues non
erit immunis a peccato. Decimum malum
est quia meritorum virtutem destruit
vnde Abac. j°. Super omnem muni-
tionem videbit, comportabit aggerem
et capiet eam. Multa alia
mala facit sed hic non sufficiat.
Versus. Sollicitat turbat perdit
grauat inquinat inflat, Et os
mutum reddit paradisi limina
claudit. Crimina que parit virtu-
tum menia frangit. Sexto sicca
aqua eius. i. temporalium habundancia
siccanda predicando ante Jo. ij°.
transit mundus et concupiscentia eius.
Jac. i. exortus est sol cum ardore
et arefecit fenum et flos eius decidit
et decor vultus eius deperijt. Ita

diuites i itineribus sunt maritest.
ut pararet ma regibus i predica
toribus ad corda corporis sitata
aqua que ipsos non sinebat per
transire ysa xix. i die illa erit
via de egipto i assyrios qui
mentur dirigentes. ite ysa xi
leuabit dominus manum suam super
fluuium i fortitudine spiritus sui et percu-
tiet eum i vij riuulis ita ut
transeat per eum calciati et erit
via residuo populi mei. Sz quod
predicatores hoc sibi attribuunt
omnia Jo. viij fiet hoc. Ab ortu sol
i a xpisto qui de stella nasci
uoluit i maria per quam virgo est sol
Et cottidie nasci dignatur i
cordibus timentium se. vnde mal iiij
vobis timentibus nomen meum orie-
tur sol iustitie. Et uidi de ore
draconis et de ore bestie et de
ore pseudo prophete tres spiritus in
mundos ad modum ranarum
Draco qui est animal sitibundum significat
cupiditatem que semper sitit et
nunquam potest saciari vnde Eccl
v. Auarus non implebitur pecunia
Et prouerbiorum xxx tria sunt insaciabilia
Infernus os uulue et terra que
non saciatur aqua. Tres spiritus
i mundi qui de ore eius exeunt
sunt sagitte i sagacitas i ac
quirendo tenacitas i conseruando
i prudentia i dispensando. hec sunt
tres diete quas deambulatur
per niniuen i mundum Jone iij
Niniue erat ciuitas magna
itinere trium dierum. Frequenter
autem istud contingit per diuites
qui sagaces sunt i acquirendo
tenaces i custodiendo non
habent prudentiam dispensandi
id est distribuendi sed relinquunt
illis qui male expendunt
vnde Eccl v. est et aliud malum quod
vidi sub sole et quod frequens

apud homines. vnde eccl vi. cui dedit deus
diuicias et substantiam et honorem et
nichil deest anime sue ex omnibus que
desiderat nec tribuit ei potestatem
deus ut comedat ex eo sed homo
extraneus vorabit illud. Item i corde
est alia infirmitas pessima quam
vidi sub sole. Diuicie conseruate
in malum domini sui. pereunt enim i af-
flictione pessima. Per bestiam significatur
superbia que omnia bona uastat.
vnde Augustinus Omnis iniquitas i
malis operibus exercetur ut fiant
Superbia uero et bonis operibus
insidiatur ut pereant. De ore eius
exeunt tres spiritus mundi scilicet irre-
uerentia maiorum contemptus equalium
oppressio minorum. hec sunt tres
lancee quas Joab i manu sua
Qui cum incepta confodit Ab-
solon i pace ut dicitur ij reg xviij
Superbia cum se aufert et occidit
patrem prouerbiorum xiij inter superbos
semper iurgia sunt. Per pseudo prophe-
tam significatur caro. ut carnalis concupi-
scentia que mortifera est. Ro viij
Sapientia carnis mors est.
Tres spiritus immundi qui exeunt
de ore eius sunt lauticies ciborum
mollicies uestimentorum segn-
icies ociorum. hec sunt tres
vncie ferri lancee Jesbi de nob
qui uolebat occidere dauid
ij reg xxi. Ibi enim dicitur deficien-
te dauid Jesbi de Nob qui
fuit de genere arafa cuius ferrum
haste tres vncias appende-
bat et accinctus erat ense nouo
nisus est percutere dauid. Jesbi
interpretatur sedes mea. Nob interpretatur
oblatio ut est caro corrupta
que semper est i nobis oblata vnde
Ro vij video aliam legem
i membris meis repugnantem legi
mentis mee et captiuantem me i
lege peccati. Tres vncie haste sunt

21 sunt illa tamen que predixi. Nouimus
enim sic cum adiuncto nouitatis in sa-
poribus in uestibus in lectis et aliis
que sunt prouocatiua male concupiscentie.
Hec autem sunt tamen canistra que por-
tabat pistor pharaonis de quibus
aues rapiebant panes unde
uerificabantur. Genesis xl. Et omnes
hii sunt uermes corporantur proprie
loquendo et immunditiam. Item
sunt immunditie species sunt
aduocatorum qui uitam uere
quietem et pacem ecclesie turbant.
Qui in aquis diuitiarum et luto
deliciarum sepe uiuunt. Quidam sunt
qui falsas leges fingunt per quas
ueritatem impugnant. De quibus
dicitur Ysa. x. Ve qui condunt
leges iniquas et scribentes iniu-
sticias ut opprimant in iudicio
pauperes et uim faciunt humi-
lium populi mei. Alii sunt qui ueras leges
male exponendo depravant
et decipiunt ubi non est bonus
index. De quibus dicitur Ysa. ix.
Disperdet dominus ab Israel caput et
caudam, id est actorem et aduocatum
incuruantem et depravantem. Incur-
uans dicitur actor qui in minimis
incuruat, aduocatus dicitur de-
pravans qui incuruatus in uerbis
leges male exponendo uel decep-
tando depravat. Tertii qui nec
falsas leges allegant nec ueras
depravant, sed per exceptiones dila-
torias et appellationes friuolas
causas multiplicant et dilatant
et prorogant ita quod aliquando uer-
tatur ad principale procedi. Alii
uero ut in ... uel quibus cause
quas ipsi per suam astuciam suscita-
uerunt sine quibus potuissent pacifice
bene terminari si aduocati uoluissent.

28 Sed sicut medicus magis gaudet
tempore infirmitatis quam sanitatis quia
tunc plus lucratur. Ita aduocato
huiusmodi plus placet lis et contentio
quam pax. De hiis dicitur in psalmo: Dis-
sipa gentes que bella uolunt.
Et de omnibus hiis potest intelligi
quod dicitur Apocalypsis xvi: Commandu-
cauerunt linguas suas pre dolore in
inferno. Contra enim in lingua peccat
in lingua torquebitur sicut diues
epulo Luc. xvi. Capitulo x. per
que peccat quis per hec et torque-
tur. Hii omnes exeunt de ore dra-
conis qui tam cupiditate agro-
rum possessorum uel aliorum aduo-
cando peccant. Item de ore bes-
tie exeunt qui tam laudis hu-
mane uel tam superbie quia nolunt
aliquando uinci causas iniustas
defendunt. Item de ore pseudo-
pseudo prophete exeunt qui ex
amore carnali hoc faciunt
et ad hoc facienda demones
eos incitant quibus displicet
pax et concordia. Unde sequitur Sunt
enim spiritus demoniorum tales ad-
uocati id est a demonibus inspirati.
Sicut enim spiritus sanctus inspirat
predicatores suos in cibis lo-
qui ut dicitur Act. x. Sic spiritus ma-
lignus inspirat malos ad-
uocatos et per eos loquitur cum causas
iniustas scienter defendunt.
Unde mirari Ysa. xix. Disrum-
petur spiritus Egypti in uisceribus eius
et consilium eius precipitabo. Fa-
cientes signa quod uellent pa-
cem et compositionem exterius et interius
in occulto turbant ... nego-
tium et impediunt pacem. Unde psalmus
loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem
in cordibus eorum. Unde sequitur Et procedunt
ad reges totius terre tamen scola-
res quasi etiam congregare eos in

d' advocat

plui viru con aliu litis sciavu aliquid pponendo. Eccti xxxviii
Vbu nequa immutabit cor/ Ex quo ptes iuor oriu(n)tur bo(num) z malu(m) vita z mors/ z dnatr illor(um) assidua lingua/ De qua lti(n) co(n)tr lib(ro) xxviii. bilingis maledtus/ multos eni turbat pacem hntes/ tertia ling(ua) mltos comouit/ z dispsit illos de gente i gente z ita qui respicit illa(m) no(n) hebit requiem n(ec) hebit amicu(m) i quo requiescat/ Ergo ista aut lite frequent(er) movit odiu(m) z rancore(m) ppetuu(m) pro utiq(ue) ad invice(m) z ex odio movet dampno(n)em etiam. Apo(calypsis) xvi ad die(m) magnu(m) omipotentis i. ad die(m) iudicij q(ua)n(do) oms illi p(ro)pter odiu(m) dampnabu(n)tur nisi peni tuerit/ tunc advocat(us) qui se(m)inavit lite(m) no(n) potit eos iuvare/ ymo z ipse si no(n) penituerit dampnabi(tur) cu(m) illis Ierem. xii. Co(n)grega eos sicut gregem ad victima(m)/ Iob xxi i die(m) pdicois s(er)vatur malus z ad die(m) furoris ducetur/ Tempus iudicij do(minus) dicit/ q(uia) omnia secreta erunt ibi manifesta Dan. vii iudiciu(m) sedit z libri apti sunt. i. Cor. iiii Nolite ante tpe iudicare quousq(ue) veniat dns qui illuminabit abscondita tenebrar(um) z manifestabit co(n)silia cor(dium) Iste d(icitu)r magnus/ q(uia) mag(nus) ibi fiet/ q(uia) bonis omnib(us) eterna gaudia dabu(n)tur. que magna su(n)t. z reprobis omnib(us) eterna supplicia reddentur que etiam magna su(n)t. pro eo(rum) facinoribus mag(ni)tudo magna fol(ia) Iste d(icitu)r dies d(omi)ni q(uia) nil i(n) iudicio latebit/ Heb. iiii. o(mn)ia nuda z apta su(n)t oculis ei(us) ad que(m) nobis sermo. Iste d(icitu)r etiam omipotentis q(uia) no(n) potit effugere nullus

veni

resistere/ mi pro eterno ibo a sponsu tuo ad quod a fat. f./ Si astendo in celu(m) tu ibi es si descendero ad infernu(m) ades. Et ecce hec ondit co(n)firmato(rum) pene corp(us)/ q. d. Bn dicitq(ue) ad die(m) iudicij ducentur q(uod) cito erit Apo(calypsis) xvi. Et ecce venit sic fur. i. cito z ex improviso/ z io beatus qui vigilat i sui custodia ne cadat i dyaboli retiacula. z custodit vestimenta sua i. opa sua z virtutes suas a macula pcti ut pdictis/ Ne nudus ambulet/ ad iudiciu(m) sine veste nuptiali z videant turpitudine(m) ei(us) i. pctia sua. Naum iii. Revelabo pudenda tua i facie tua z ondam gentib(us) nuditate(m) tua(m) z regnis ignominia(m) tua(m)/ Et d(icitu)r Custodit. no(n) dissipat/ sicut filius pdigus qui oia bona sua dissipavit vivendo luxuriose cu(m) meretricib(us) luc. xv./ Ideo d(icitu)r Eccl(es)i(aste)s ix o(mn)i tpe vestimenta tua sint candida/ z oleu(m) de capite t(uo) n(on) deficiat. Omnis cu(m) auferet fornicaco(n)es a facie sua z adulteros de medio uber(um) suor(um)/ Et pcca(ta) sua d(icitu)r Revelabo stultitia(m) ei(us) i oculis maior(um) ei(us)/ Et(enim) at sp(irit)us sit dyab(oli) p illos qui procedunt ad reges totius terre o(rbis) Io. dicit Et co(n)gregavit. i. co(n)gregabit illos s(cilicet) reges terre i locu(m) qui vocatur ebraice ermagedon. i. mons furu(m)/ p(er) q(uo)d s(ignifica)tur terra q(ue) rcia mons e(st) p(ro)pter eminentia(m) virtutu(m) i quasi terra e(st) s(ed) fures plurimi hitant i ea/ qui bona paupm furant(ur) z dant penitib(us) suis/ ut sibi thezaurizant. Unde ysa. i. quo facta e(st) meretrix civitas fidelis plena iudicij iusticia hitavit i ea/ nunc aut homicide/ principes tui infideles

plan

71 socij furum/ ysa. iij.º vos depasti
estis vineam meam/ et rapina
pauperum in domo vestra/ id est glo.
Ier. principes qui inter tm pau
peres publice predones arguit
et confundat diuitibus pro pro
pietatibus/ sicut virtute fecerunt; quorum
domo rapina pauperum est;
dum opes ecclesie sibi thezaurizant
et ea que dantur ad sustentacionem
pauperum sibi reseruant/ vel propinquis
suis distribuunt et in delicijs
abutuntur/ et aliorum inopias su
as vel suorum diuicias faciunt
Ad hoc laborat dyabolus ut tales
constituat fures super montem
ecclesie qui res eius que sunt pauperum
vel sibi retineant vel parentibus
distribuunt/ tales sunt omnes qui
se ingerunt, vnde Io. x. Omnes
quotquot venerunt fures sunt et latrones
vnde sequitur. Et septimus angelus ef
fudit phyalam suam in aerem id est septimo loco g
accidia in accidia predicatur que ad modum
aeris agitati huc et illuc cita
illicita peruagatur qua omnis accidia
creatura reprehendenda omnino/ quia
preceptum domini sine fatigacione et
intermissione cotidie peragit. sed mo
dicam remuneracionem expectet/
ut patet in sole qui omni die de
oriente venit in occidentem et in omni
nocte redit in orientem et quantum
tamen laborauit vno die summo
tamen mane sine murmuracione fungitur
in alio die et tamen non expectat talem
remuneracionem ex sua diligencia
vel talem penam ex sua negligencia
qualem homo/ et hoc respexit augustinus
quando dixit, Indecens est Christiano
si radius solis in lecto inueniat eum
ociosum/ Ideo et respexit hunc
salomon qui misit hominem ad for
micam erudiendum ab ea. prouerbiorum vi.
vade ignaue ad formicam o piger

et considera vias eius et disce sapien 72
ciam que cum non habeat ducem nec precep
torem nec principem parat estate cibum
sibi et congregat in messe quod come
dat in yeme/ Et scilicet quicumque in hac
auctoritate qui satis potest confundere
pigriciam hominum/ Primo quia comparatur
formice quam salomon pro homine
ingratam quod satis erubescere
est vnde Seneca pudeat ab exiguis
animalibus non trahere mores/ Secundum quia
dicit Considera vias eius non via
vias enim notat distinctionem quia
facit pro grano vno colligendo/ quoniam
plures vadit longe a domo
sua vnde potest satis confundi quidam
qui quando sciret in septimana
venire ad eternam ad acquirendum
vnum cibum aut/ Tercium quia dicit/ for
mica non habere ducem quem sequatur
exemplum/ nec preceptorem cuius verbo
erudiatur/ nec principem quem reuere
retur bene facientem vel puniat ne
gligentem/ homo tamen hec omnia habet
et adhuc pigrescat miser/
Quartum quia formica prouidentiam
elegit quo pascatur/ et homo nisi
pascatur spiritualia peccatorum a deo
vnde prouerbiorum xv. Os stultorum pascatur
impericia/ Quintum quia formica
onus portat alio maius se et
homo modicam penitenciam non potest por
tare/ et hec initium reputatur a
paucis/ tamen multa mala facit.
Primo retrahit a bono. vnde prouerbiorum
xv. piger quasi sepes spinarum
qui claudit viam ad procedendum
Sic pigricia ad proficiendum Seneca
turpissima iactura est que per
negligenciam/ Secundo bona facta dissi
pat; vnde prouerbiorum xviii.º Qui mollis
et dissolutus est in opere suo frater est
sua opera dissipantis/ Tercio mala
inicia mittit. vnde prouerbiorum xxiiij.º

p agrū pigri hoīs trāsiui z p
vineā viri stulti z ecce totū
repleuerāt vrtice operue-
rūt supficiē eius spine z macia
lapidū destructa erat. quod cū
vidissē posui i corde meo z exēplo
didici disciplinā. ix° dāpnat
hoīem i. eternā dāpnacōis sicut
alia crīmina. Sz nō videa' inlt?
vnde pū xl. Mang i manu nō
est innocēs luc xix. Serue
male z piger sciebas qz ego
hō austerus sū tollēs qd nō
posui z metēs qd nō seminaui
z quare nō dedisti pecuniā meā
ad vsurā. Ite dicit mt xxv. et
addit' i fie. Inutilē seruū eicite
i tenebras exteriores illic fletus erit
z strī. dē. x'm malū ē qz occidit
viuū vnde pū xxi. Desidia
occidit pigrū. Noluerūt eni quicquā
manus eius opari tota die cōcu-
piscit z desiderat. Ecc° xxij°
In lapide luteo lapidabit'
piger z omēs loquētur sup asper-
nacōe eius. xi'm malū est p-
suptio qz cū nt faciat tn vr
qz melius faciat quā alij vnde
pū xxvi°. Sapientior sibi
vr piger septē viris loque-
tibus sentēcias. xij'm malū ē q fat
egestatē vnde pū x. Egestatē opa-
ta ē manus remissa. manus aūt
fortiū diuicias parat. Ite i
eodē xxi. Cogitaciōes robus-
ti sp i habūdācia. Omnis aūt pig
sp i egestate. xiij qz facit
vana z quēqz cōtraria velle.
xiiij'm malū est qz pigredo in-
mittit soporē pū xix. Et aīa
dissoluta esuriet. vnde ibidē xxvi.
vsqz pig dormis quare nō cō-
surges e sōpno tuo. paululū

c noluerūt enī q'qm

dormies paululū dormitabis
xv'm malū ē qz z mendicū fat
vnde pū xx. Pp' frigus piger
arare noluit. mendicabit go
egestate z nō dabit' ei. xvi'm
malū ē qz fat hoīem luxuriō-
sū vnde sap. quīt' egisti quē
sit fons adulterij i pmptu trā
tediosus erat. Ex hoc cōtingit de
dauid ij R xij. qui qū diu
cū alijs se exercuit i bell
nō cecidit i peccatū luxurie
qn remāsit i pallacio ociosus
cecidit i adulteriū. Eze xvi
hec fuit iniquitas sodome
soror tue supbia z habūdācia
panis z ociū. xvij'm malū est
torpor siue tediū boni vnde
pū xxvi. Sicut hostium vertitur
i cardine sic piger i lecto suo
Ite i eodē abscondit pig manus
sub ascella sua z laborat
si ad os suū cōuertit eas. xviij'm xiij
malū ē qz reddit hoīem ti-
midū vnde pū xviij. Pigrū
deicit timor. aīe aūt effemi-
natorū esurient. xix'm malū
ē qz fat hoīem pphanare
malū z dubia incoptare i pericl
vnde pū xxij. dicit piger. Leo ē
foris i medio platearū occidēdus
sū. Ibidē xxvi. z vulgo dicitur sing
piger ppha ē. xx. malū ē
qz fat hoīem maledcm a deo
z hoīb vnde Ier xlviij°. Male-
dictus qui fat opus dei neglēter.
Et hec mala accidere pnt
hys ubis vetitū. Dāpnificat
bona dissipat z mala mitt
Dāpnat z occidit psumit reddit
egentē. multiplicē sopitū
mēdicū luxuriosū torpētē
timidū mitē simul z maledictū
Sc̄. Et expūt nox mag de
teplo i. exhortacō ignaue
mag scorū 9 vij pctā vicia

17 vox dico exiens a throno i. a
doctoribus qui ex officio sedent
in throno i. in cathedra magistrali.
Dicens factum est i. consummata est
malicia mundi ut veniat filius
eius contra eum ut finis veniret tamen
nescit totam mundus. Et facta sunt
fulgura miraculorum et voces
exhortationum et tonitrua co-
minationum. Et terremotus factus est
magnus i. conversio peccatorum mul-
torum post. Illuxerunt choruscati-
ones tuae orbi terrae vidit et com-
mota est terra. Qualis numquam fuit
ex quo homines fuerunt super terram.
Talis terremotus sic magnus,
hic respicit tempus in quo multi ad
predicationem modernorum predicatorum
sunt conversi ad fidem et ad penitentiam
ut de solis Cumanis conversi sunt
ad fidem et baptizati in duobus vel
tribus annis et modico tempore plus
quam x milia. Multi etiam de
Georgianis, multi de bar-
baris, multi de assirianis, mul-
ti heretici et quam plures de aliis
partibus mundi. Nunc per gratiam dei
fere in omni parte predicatores mo-
derni. Et post hoc respicit tempus
antichristi ad predi-
cationem enoch et helye multi
de iudeis convertentur ad fidem
4 ut dicit malachias iiii. Et facta est
civitas magna in tres partes i.
concupiscentiam carnis concupiscentiam
oculorum, superbiam vite. I. Io. ii.
Omne quod est in mundo est concupiscentia
carnis et cetera. Vel in tres partes
vel per tres partes dicit tam generalia vel
peccatorum quae sunt in mundo i. mundi
gentiles heretici, de quibus constat
quod dampnati sunt. Sic in statu dece-
dunt. Jo. iii. Qui non credit iam
iudicatus est. Vel tres partes dicit propter
tres modos peccandi i. cogitatione sermone
opere. Per malitiam. Vel tres
partes sunt velut in agro in loco

mola sicut dicitur Mt. xxiiii. duo
in agro unus assumetur et alter
relinquetur. Vel mali omnes dicun-
tur tres partes quia peccant in deum in se et in
proximum. Isti peccant corde ore opere.
Zach. xiii. Erunt in omni terra dicit
dominus due partes et dispergentur et
deficient et tertia pars relinquetur in ea
et ducam tertiam partem per ignem et uram
eos sicut uritur argentum. Et
civitates gentium ceciderunt
i. congregationes malorum primo in
peccatum secundo in infernum post. Ibi cecide-
runt omnes qui operantur iniquitatem et
expulsi sunt nec potuerunt stare
post. Civitates eorum destruxisti.
Et babilon magna venit in
memoriam ante deum dare ei ca-
licem vini indignationis ire eius i. deus
omnium mala quorum peccatorum hic
videtur esse oblitus quando non punit reddet
penam iuxta mensuram culpe
eorum et pro effectum ostendet quod non
est oblitus peccatorum ipsorum. Ysa.
xxvii. In mensura quod mensura con-
tra eam cum abiecta fuerit indicabit eam.
Ite Ysa. li. Bibisti de manu domini
calicem ire eius usque ad fundum
calicis bibisti et epotasti usque
ad feces. Et bene pena reproborum
nominatur per calicem vini ad de-
notandum quod desperata est plaga
eorum. Sicut signum est quod infir-
mitas sit desperata quando vinum
datur infirmo laboranti acuta.
Et omnis insula fugit i. certa sine
congregationes sanctorum persecutionibus
fluctibus undique agitate sed non
a loco suo amota. Fugit de
babilone i. malorum societate
ne cum eis moliantur in culpa
et pena. Ysa. lii. Recedite re-
cedite exite inde pollutum
nolite tangere, exite de medio
eius i. babilonis. Mundamini qui
fertis vasa domini quoniam non in tumul-
tu exibitis nec in fuga properabitis.

Et motes no sunt iuncti i culpa et
to no erunt i pena uersus i. Non ac
cedet ad te malum et flagel. no
approp. t. tuo. Montes notant scos
propter uite altitudinem et constantie
stabilitatem. et quia primo recipiunt lucem
sol et postea diffundit ad val
les. Unde ps. Illuminans tu mi. a mon
tibus eternis. Item ps. Suscipiant
montes pacem populo. Quare at non
sunt iuncti i culpa. dicit ps. Super
montes stabunt aque tribulationum
uel lacrimarum uel doctrinarum uel
gratiarum que omnes mundat et la
uat maculas peccatorum. Et grando
magna i. pena eterna sic talen
tum i. ponderosa et mensurata
descendit i. descendet de celo
i. a christo i homines i omnes qui huma
nitatem sapiunt. Et nota tria talentorum
magnum medium et minus. magnum
est. C. xx. librarum. medium est
lxxii librarum. minus quinquaginta.
De medio loquitur hic Iohannes ut dicit glosa
quia peccatores lxxii linguis
non effugient hanc uindictam.
Et blasphemauerunt homines sic
contradicant deum qui eos condiciat
propter plagam grandinis i. quia tanta
pena eis influxit. Unde sequitur
Quoniam magna facta est uehementer.
Magna quidem quia eterna. quia acer
ba. quia uaria. Ier. xxx. plaga
inimici percussi te castigatione
crudeli propter multitudinem ini
quitatis. et propter peccata tua dura
h. dicit glosa quod mali in inferno potius
blasphemabunt quam nunquam sciat
pro merito se puniri. dolebunt tamen
quod deus tanta habeat potentiam quod pla
gas eis inferat. Idem dicit Ezech. xxxii.
Descenderunt ad infernum cum
armis suis. glosa i. aliis rebellionibus

tibus. Sic rebellio est peccatum
quod peccatum fuit in inferno. Item Ezech. xxxii
iiii. Completa est iniquitas tua
filia Syon. ibi glosa: cum iniquitas
sanctorum iudicio cessauit. et reges
data fuerunt. amplius mutatio
non erit. Ergo in inferno non poterat
Ergo inuidia odium rancor blas
phemie erunt in inferno. sicut
dicunt glose. sed non erit meritoria
sine demeritoria. sed tamen afflictiua
unde in eis ipsum pene sunt non quam
erunt ibi. Capitulum xvii.
Et uenit unus de vii angelis
Hec est 2a pars in qua
ostendit tam damnationis malorum
sub figura mulieris meretricis
cuius primo hic descriptio ymma
ginaria. hoc ordine procedens.
primo ponitur ipsius mulieris descriptio
2o ponitur intellectualis expositio
ibi et miratus sum. hanc descriptionem
mulieris sicut angelus u. s. locum
sine sede mulieris habitum officium
nomen affirmat. Et propter hoc in pro
dicto capitulo contra duas tamen habet partes.
In prima ponitur descriptio mulieris
ymaginaria. in 2a intellectualis
expositio i. miratus sum. Dicit ergo
Et uenit per uisionem unus de
vii angelis qui habebant vii
phialas i. iudicitas peccatorum
quorum officium est denuntiare
plagas malorum. Et dicit unus
quia unum sunt habitum et unum predi
cat omnes et ab uno mittitur ob
Ephe. iiii. Unus deus una fides
unum baptisma. Et locutus est
mecum non solum mihi sed mecum
contra Io. loquebatur per desiderium
et angelus per inspirationem siue
reuelationem dicens mihi i
corde sine strepitu sonitus
exterioris. Ueni i. mente tua

2 applica ad intelligendum et
ondat tibi desiderium damptorum
i. tam damptoris mundane
ultimi romane ut pratur
anime ut aliquando fallacie
meritaque istarum dicitur meretrix
quia relicto uero sponso scortatur
cum dyabolo per peccatum uel cum mundo
per amorem illicitum. Magna autem
dicitur propter multitudinem uel
magnitudinem fornicationum
unde sequitur que sedet ut domina super
aquas multas i. super populos
multos qui dicuntur aque quia
sicut aqua cotidie et cursu defluit
ut sic populi per mortem transeunt
unde ii Regum xiiii. omnes morimur
et quasi aque dilabimur in terram que
non reuertuntur. unde Bernardus loquens
ad dyabolum dicit Numquam ubi est
illa sua nequam moremini
en omnes morimur. Super has
aquas dicitur mundana uanitas
quia fere omnibus subditi sunt uanitati
mundane unde Ecclesiastes ii. Vidi in
omnibus uanitatem et afflictionem
animi et nichil permanere sub sole
Ps. Uniuersa uanitas omnis homo
uiuens. Et Je. ii. Ambulauerunt
post uanitatem et uani facti sunt.
Ideo clamat propheta Filii uiri hominum
usquequo graui corde ut
quid ignominiose diligitis uanitatem
et queritis mendacium. Ecce
super has aquas sedet olim
et adhuc propter peccatum sedet Roma
ciuitas que omnibus domina quondam
meretrix appellatur. Ysa. i. Quomodo
facta est meretrix ciuitas fidelis.
Eze. xvi. Omnibus meretricibus
dantur mercedes tu autem dedisti
mercedes amatoribus tuis et
dona donabas eis ut intrarent
ad te. Et aliquando fallacia

super has aquas sedebit cum uenit 3
dominus uel fere super eos habet
et ita sedet super multos in quibus
iam operatur et regnat. Apoc. ii
Thes. ii. Et nunc quid detineat
scitis ut reueletur in suo tempore
nam misterium iam operatur iniquitatis.
i. Jo. ii. Filioli mei nouissima
hora est et sicut audiuistis antichristus
uenit et nunc antichristi multi facti sunt.
Cum qua fornicati i. mundi uani et
fornicati sunt reges terre i. maiores
scilicet plus amatores seculi
uanitate quam dei unde Jer. ii.
Quid inuenerunt in me patres uestri
iniquitatis quia elongauerunt a me
et ambulauerunt post uanitatem et
uani facti sunt et non dixerunt ubi est
deus. Et iam de uino meretricis uanitatis
accipitur tunc est sensus
Cum qua adulterium eius fornicati
sunt reges terre laborem
et studium et amorem suum totum
in temporalia expendendo que debent
expendere in seruicium et
cultum dei ad quod facti sunt. Ecc.
x. Nichil iniquius quam amare
pecuniam hic enim et animam suam
uenalem habet quia in uita sua
proiecit intima sua. Et non
meretricis accipiatur antichristi fallacia
tunc est sensus Cum qua fornicati sunt
reges terre i. principes mundi
deum relinquentes mundo
seruiendo et obediendo et honorem
quem christo debent ei impendendo
Jo. v. Ego ueni in nomine patris
mei et non accepistis me; si
alius uenerit in nomine suo scilicet antichristus
ut dicitur illum accipietis. Et
inebriati sunt i. ebrii facti sunt
qui habitant terram uel qui terrena plus
quam celestia desiderant. De
uino prostitucionis eius i. carnali
delectacione seu terrenorum amore
qui multos ita inebriat

Vt sicut ebrii non timent vel
sentiunt Ita ipsi qui immoderato
amore terrenis inherent nec pe
nas timent nec flagella nec co
minatores curant ysa. xxviij.
hij pre vino nescierunt pre ebri
etate errauerunt sacerdos
et propheta nescierunt pre ebriete
absorti sunt a vino errauerunt in
ebrietate nescierunt videntem
ignorauerunt iudicium. prouerbiorum 23
Ne intuearis vinum quando flaves
cit, cum splenduerit in vitro co
lor eius et ingreditur blande
vina pbenda pg alia sed in
nouissimo mordebit ut colu
ber et sicut regulus venena dif
fundet, oculi tui videbunt
extraneas et cor tuum loquetur per
uersa et eris sicut dormiens in me
dio maris et quasi sopitus gubernator amisso
clauo et dices verberauerunt me
et non dolui traxerunt me et
non sensi quando euigilabo et rursus
vina reperiam. Vt de vino
prostitucionis. i. exemplo manifeste
fornicacionis ut dicit glosa quo
tangitur corruptela que prouenit
de exemplo maiorum quos minores
imitari semper volunt unde dicit Regis
ad exemplum totus componitur orbis
et ideo multi pereunt, unde Seneca
Nullum hodie malum est quod [illegible]
veniat ad exemplum. Et abstulit
me i. substulit i. desertum i.
reprobos a deo desertos i. spiritu
i. spirituali visione hec excecauit
me spirituali luce ad videnda
et cognoscenda reproborum ma
la quos deus deseruit, et ipsi
prius deseruerunt eum. Unde dionisius
Benignissimus deus ultimus est
recessuris primus in reditu. Et
vidi sic ablatus a spiritu mulierem
i. omnium mundanorum vniuersitatem

quod dicit mulier propter nimie mollicie
et fallendi facilitatem. ysa. xix.
In die illa erit egiptus i. mundus
quasi mulieres. Sedentem super bestiam
i. innitentem et quiescentem super
antixpm iuxta decem reges. Coccineam
i. sanguineam quod dicit propter nimiam
sanguinis effusionem quam faciet
antixpus diabolo suggerente. Eze
vij. Fac conclusionem quia terra plena
est iudicio sanguinum et ciuitas
plena iniquitate. plenam nominibus
blasphemie, hoc dicit Johannes quia
omnia que faciet et dicet antixpus
et sui siue blasphemia erunt
et tamen dicet illa non displicere deo
sed placere quod est maxima blasphe
mia. Vel hoc dicit quia multa nomina habebit
que prima facie innuent nomen
dei ut dominus est super xvij.
habentem capita vij i. vij vicia
capitalia et cornua x. i. x.
reges qui erunt tempore antixpi subdita
sibi vel vniuersa regna mundi
decalogum impugnancia.
Et mulier erat circumdata purpura
i. mundi gloria decorata. Aliter
ut dixeramus dicitur omnibus mali
illius temporis propter nimie mollicie
et seducendi facilitatem quia ipsi
habiles erunt ad seducendum
actiue et passiue. Naum ultimo
Omnes inimici tui sicut ficus
cum grossis suis si concussa fuerint
cadent in os comedentis Ecce
populus tuus mulieres in medio tui.
Et coccino i. sanguine sanctorum
quos occidet si acquiescere
noluerint. Et inaurata auro
i. scientia et sapientia fictis quibus fulget
cum se scientes et sapientes esse
lapide precioso i. simulata virtute
solidata, et margaritis i. moribus
preciosis ut sic dicit glo. Mulier

6 erat circumdata purpura qua utuntur
reges / et antichristiani dicent se
reges ut decipiant liberius / et
coccino non sed simulata corpora
misericordia qua fingent se habere
cum tamen sint intrinsecus lupi rapa-
ces / propter quos dicit dominus Mathei vii
Attendite a falsis prophetis qui
veniunt ad vos in vestimentis
ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces.
Et auro non designatur sapientia
divina qua se habere mentientur /
et lapide precioso patientia qua-
lem pretendent exterius cum tamen non
habeant illam / et margaritis
diversis scilicet virtutibus quibus se habere
iactabunt mendaciter / vel per hec
designatur affluencia divitiarum
quas in mundo habebunt et ideo plurimos
seducent et pervertent / Unde Mathei xxiiii
Multi venient in nomine meo
dicentes quia ego sum Christus et multos
seducent. Habebunt et auctores
scripturarum ad manum et ideo faci-
lius credetur eis. Unde sequitur habens
poculum aureum id est divinam scrip-
turam qua potuerint fideles
ad salutem in manu sua id est in po-
testate sua quia multa sciunt
corde tenus / vel in opere sua
quia multa facient exterius de
hiis que dicit scriptura ad litteram
vel in manu sua id est potestate sua /
quia exponent eam sicut volent /
quecumque concordent eis / et si quis
contradicent movebuntur statim contra eos
plenum abhominacione id est errore
et falsitate sive eorum expositione et im-
mundicia fornicationis eius id est
immunde fornicationis tam
mentis quam corporis qua docebunt.
Illa que mentis est docebunt
aperte / alia docebunt occulte
que enim in occulto fiunt ab
eis turpe est dicere / et cominus

tales sit ita operti simulationibus 7
tamen poterunt agnosci a fide-
libus quia habebunt signum aliquod
manifestum electis sed opertum repro-
bis. Unde sequitur: Et in fronte eius nomen
scriptum id est aperta erit malicia eorum
obstinata / vel fronte est manifes-
tationis / vel scriptum obstinatio
nomen malicia eorum designatur
Cuius ista malicia reprobis erit
occulta quia reputabunt illos
sanctos et bonos corrupti mune-
ribus vel decepti vocibus vel
allecti blanditiis vel territi
minis. Ideo additur misterium id est
occultum sive secretum quo ad
reprobos intelligendum / vel misterium
tamen dicitur quia multa simulatione
erit malicia eorum velata
tamen cognosci poterit ab electis
quorum oculis revelabitur de-
sed reprobis in sua cecitate manebunt
peccatis suis exigentibus. Unde
Ysa. vi. Excecata cor populi huius
et aures eius aggrava / et oculos
eius claude ne forte videat
oculis suis et auribus suis audi-
at et corde intelligat et con-
vertatur et sanem eos / vel aut
illud misterium erit malum exemplum
magnatorum a quibus maxima
multitudo hominum corrumpetur
unde Dan. xiii. Iniquitas
egressa est de Babilone a
senioribus iudicibus qui de-
buerunt regere populum. Et hec est
Babilon magna id est magnatorum
congregatio confusa mater for-
nicationum et abhominationum
terre / glosa David exemplum facit
perita Osee v. Audite sacerdo-
tes et attendite domus Israel
et domus regis auscultate et
auscultate quia vobis iudicium
est quia laqueus facti estis speculationi
et sic rete expansum super Thabor

8 quod mesopotamia lucem veniens;
Unde autem debebat venire lumen
inde veniet fumus. Glossa. Cum
pastor per abrupta viciorum
graditur necesse est ut in precipicium
grex sequatur. Sequitur: Et vidi mulierem
id est mundanam vanitatem vigore
virtutum emollientem, vel mulierem
id est malorum congregacionem
mollia diligentem non rigorem
habentem. Ebriam de sanguine sanctorum
id est sicientem mortem sanctorum et repletam
de sanguine martirum
Ihesu id est illorum qui sine timore
testificantur Ihesum esse filium dei
et dominum suum. Vel per sanctos possunt
accipi illi qui ante adventum Christi
fuerunt occisi ut Abel, Zacharias
filius Barachie et multi
alii. De quibus dicitur iiii Regum xxi:
Sanguinem innoxium fudit Ma-
nasses multum nimis donec
impleret Ierusalem usque ad os. Mt
xxiii: Ecce ego mitto ad
vos prophetas et sapientes et scribas et
ex illis occidetis et crucifigetis ut veniat
super vos omnis sanguis iustus
qui effusus est super terram a sanguine
Abel iusti usque ad sanguinem Zacharie
filii Barachie. Per martires Ihesu accipiuntur
sancti qui post adventum Christi propter fidem
eius et testimonium sunt occisi ut
beatus Stephanus, Petrus, Paulus,
Laurencius et multi alii de quibus
dicitur Hebr. xi: Lapidati sunt, secti
sunt, in occisione gladii mortui sunt.
Et bene dicitur ebria multo de
sanguine sanctorum, quia sicut ebrius
tum multum bibit et nullum ha-
beat nocumentum, tamen appetitum non
amittit. Sic mali et si multos
occiderent non tamen occidendi
habent tamen desiderium perfecte habent.
Et miratus sum etc. Post capitula
ubi post intellectualis expositionis
ymaginarie visionis superius

posite. Unde hic ostenditur Iohanni dampnacio 9
meretricis magne. Qua visa dicit
se mirari Iohannes propter magnitudinem
dampnacionis et punicionis. Sed
queritur quare miratur Iohannes cum ipse
sciat tam dampnacionis meretricis.
Solo tamen verum sciebat et
quod esset digna meretrix magna dampnacione
tamen quod tanta esset pena eius
nesciebat. Vel potest dici sicut dicit
Glossa quod sanctus Iohannes loquitur hic in persona eorum
qui vident malos hic in mundo
exaltari et prosperari, mirantur
cum audiunt penas quibus dominus
impiis minatur. Et cum ita sit punire
eundem quare deus permittit ita eos
exaltari. Sed per hoc dicitur magis
iustam esse eorum dampnacionem
qui de bonis sibi collatis a deo
ipsum impugnaverunt. Unde dicitur
Iac. i°: Omne gaudium existima-
te fratres. Dicit glossa: Ne indignemini
si mali in mundo florent et vos
patimini quia non est dare religi-
bonis in temporalibus exaltari
sed potius de premio eternali non habent
in celo et vos non in mundo. Ideo
quia gaudium iam accipit spe illius boni
ad quod tenditur gaudendum de-
betis. Eandem admiracionem ha-
bebat Iere. xii loquens sic: Quare
via impiorum prosperatur, bene est omnibus qui pre-
varicantur et inique agunt. Et
Abac. i°: Quare respicis contemptores
et taces conculcante impio
iustiorem se. Dicit ergo Iohannes: Et miratus
sum cum vidissem illam meretricem
sic primo exaltatam et postea
sic conculcatam admiracione
magna de tam subita et mira
mutacione. Sap. v: Videntes
turbabuntur timore horribili et
mirabuntur in subitacione inspera-
te salutis. Et dixit michi angelus:
Quare miraris? quasi dicat si attenderis

10 inuestigac͡es sine admiratione
cognosces q iusto dei iudicio
punient eternalr impij q̄rs
omittur tpalr pspari. Sz
quer tā e ut pctm tpale pena
puniat etnā. Qz q̄ ho pctāt
i suo etno ideo deq puniet ipm
i suo etno. Vn qz ho noluit
facē sine suo pcto nec deq
faciet finē suo delicto qd
ppaint pcto. Sz q̄ e adhuc
hic iusticia cu etnu dei fine
no heat. Et etnu hois fine hēt
Solo ideo pctm quod p pē-
tentia no e deletu punit pe
etnā qz offendit iudicē etnū
Qntitas enim offese attēda
e ex pte offensi. qz quto offē-
sus dignior est, tato offēsa
grauior est. No ē quo pena
inflicta dignior e admiratone
sz poci culpa. No enim mirū e
si deq etnus p offēsa sui pena
infligit. Sz illud mirandū e qm
creata audz offendē creatorē
Vn ysa. xiiij. Quo cecidisti
lucifer. No mirat ysa penā
sz casu sine culpa. Sicut treny
j. Quo sedet sola ciuitas plena
pplo. Et e i eodem iiij. filij syon
incliti amicti auro p̄ quo
reputati st̄ i uasa testea
Sc̄. Ego tibi dicā. q. d. noli
mirari ego dicā. i. apte ex-
ponā Sacrm̄ mulieris et
bestie q portat eā. s. mulierē
q̄ hēt capita vij et cornua
x. Hec mulier e rep̄borz col-
lacio pp̄r molliciē uite z artē
fallendi. De q̄ pu. v. Ne intēdas
deos fallacie mulieris. fa-
uus enim distillās labia mlīe
et nitidius oleo gut-
tur eius. nouissima
eius amara qu absinthium

bestia portās mulierē est
antixpūs siue dyabolus q portat
rep̄bos de pcto i pctm et
ptea i infnūm. Vn z an̄ d̄t
Bestia quā vidisti. glo. i. dyabolus
qui bestiales facit. fuit i
ptate magis aīte aduētū xpi
z iā no e qz xpo nato vim
suā p magna pte pdidit. Joh. xij. 12
Nūc princeps mundi huius eij-
cietur foras. Et ascēsura e de
abysso. i. de occulto pfundo
malo. i. apta seuiciam exibet
tpe antixpi. Vn infra. xx. Cu
cōsumati fuint mille anni
soluetur sathanas de carcere
suo. Et i interitu ibit. i. i etnā
damptionē. Vl ascēsura e de
abysso. i. p abyssum. i. p illos
qui pfundi erūt i malo as-
cendet dyabolus ut antixpus. Et illa
z i interitu ibit antixpus. qz dñs
interficiet eu illustracione
aduētus sui. Vt. dicitur ij. thes. ij. thessalonicenses
Dyabolus ibit i interitu qz mor-
tuo eo no hebit ampli locum i
ptate teptādi. cu e mortua
pena eius. Et no q elegantr dt
bestia fuisse z no ēe qz dyabolus
an aduētū xpi fere omēs
bestiales homines faciebat
sz tpe xpi de bestijs fecit
homines. qz cepunt hoīes uiuē
bōē. Vn ps. posuisti tenebras
Et facta e nox. i. ipa ptransibunt
o. b. sil. Catulo leonum vn.
ut ura z q ad eius e corg e sol.
i. xpo cōgregati sunt. i cubilibus
suis col bestie z exibit ho
ad opus suum q plus latebat
ut bestia. Antixpus z dr bestia
fuisse z no ēe ppr̄ breuitatē
dieru. qz pax ec ignabit z dr
ascēsura de abysso. i. de mal
p quos hebit ptatē. Vn z i
interitu ire. qz p9 ascēsu cadz

12 i morte et infirmitate. vnde ps. Insi-
diatur ut rapiat pauperem. rapere pauperem
dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum
pauperem. Inclinabit se et cadet
cum dominatus fuerit pauperum. i. cito cadet et
non durabit. Eccl. xxviij. Nichil
stabile est et non erit impetuosum sed.
Et mirabuntur inhabitantes terram
de tanta potestate subita admi-
rabiliter adnichilacione. ps. Subito perierunt
propter iniquitatem suam. Et inimici defecerunt
frameæ in finem et civitates eorum destruxisti. perijt
memoria eorum cum sonitu. Et quorum autem sunt
illi qui admirantur. dicitur. Quorum
nomina non sunt scripta in libro vitæ
a constitucione mundi. id est de numero
predestinatorum. Hic dicitur. Accedentes a terra scribentur
ps. vocaverunt nomina sua in terris. A con-
stitucione mundi. hoc dicitur quondam
divinam scripturam libri vitæ. Et quidam
enim ibi scribuntur in pagina presentis
iustificacionis. De quibus dicitur in ps.
Deleantur de libro viventium et cum iustis
non scribantur. q. d. quondam non scripti
cum iustis in pagina predestinacionis
vnde nemo potest deleri. sed scripti
fuerunt in pagina presentis iustifi-
cacionis. vnde multi delentur i.
scriptis fuerunt in das. sed quando peccant
deleti fuerunt quia peccatum delet
graciam. Videntes bestiam quæ erat
et non est et quæ contra et tanta potesta-
te et non est quia cito perijt et non esse
dicitur quia a non esse separatur. Job 18.
Habitent in tabernaculo eius socij
qui non est. De hac admiracione
stuporis dicitur Eccl. xxviij. omnes
qui videbunt te in gentibus obstupescent super te. Sic et de aliis
divitibus et potentibus hujus mundi qui
cito transeunt. ita quod mirantur
homines. ps. Vidi impium superexal-
tatum et elevatum sicut cedros libani et transivi et ecce non erat
quesivi et non est inventus locus eius. Et Job xxx.
Omnibus potestatibus bonis vi-
ta. Job xxx. Elevasti me
et quasi super ventum ponens elisisti 13
me valide. Et hoc est contra ipsos de
potentia hujus bestie potestatem habentes ipsius
tamen dicitur sibi. Sap. v. Et filius
quæ faciunt aliqua periculosa
caventes. Et hic autem sit ipsius contra
Et hic sapientiam. q. d. ille qui
habet sapientiam et intelligentiam quia
iuste estimat de vino quod secundum
valorem precium et saporem vinum
quod quidem sapore precium ille
inquit esse ipsius. Talis fit cautus de
consideracione. sed stulti inquit
putant se cautiores quam nunquam
videant alios in hoc dicto. Ceterum sa-
pientibus porrigitur quod videt
socios de angustia fuerunt du-
ci ad macellum et ut vi-
maneat ad angustiam fuerunt.
Septem capita habet vermicula
ichi inscrutantur vij capitum bes-
tiæ per quæ intelliguntur vniversa
potestas malorum quo ad septem
status ecclesiæ. Primum caput fuit
superbia potestatis malorum in primo
statu. Secundum caput fuit secunda potestas
in secundo statu et aliis. Primus status
fuit ab Adam usque ad Noe. Secundus
a Noe usque ad Abraham. Tertius
usque ad Moysen. Quartus usque ad
David. Quintus usque ad Christum. Et
prophetis quibus dicitur in sexta etate
tradiderunt. Sextus status fuit
a Christo usque ad antichristum. vij
erit in tempore antichristi. Et de hijs
duobus dicit vnus et alius nondum
venit. Dicit ergo vij capita bes-
tiæ sunt vij montes sunt super quos
sedit mulier quæ sustinetur et
fulcit malorum congregacio.
Secundum autem appellet montes
capit divites et vij reges sunt
q. d. vij capita bestie sunt vij
montes. i. vij reges. hoc est principes
ecclesiæ malignancium. Septem
status ecclesiæ sunt per vij capita bestie

Donatus fuit pauper

11

10 Et per vii montes. Et dicuntur vii re-
ges in capite i. (septem) et ideo per vii capi-
ta signantur omnes principes qui de mundi
sapientia extolluntur gloriando. Per vii
vero montes signantur ipsi qui de opulentia
gloriantur vel extolluntur. Septem autem
reges dicuntur omnes illi qui de potentia
dignitatis gloriantur. Ex hiis tribus
maxime oritur elacio. Ier. ix.
Non glorietur sapiens in sapientia sua,
et non glorietur fortis in fortitudine sua,
et non glorietur dives in diviciis suis.
Super hos sedet mulier quia hii dant
multitudinis fulcimentum malicie
malorum. Quinque ceciderunt, i. quinque
status transierunt et superbia eorum
cum eis. Unus est status gratie sub
Christo. Et alius nondum venit, scilicet sta-
tus futurus in fine seculi scilicet Antichristi.
Glosa dicit: vel quinque primi reges sunt
v sensus corporis, quia si Adam non pec-
casset ad nulla mala concupiscenda
excitarentur. Sed per peccatum ita corrupti sunt
ut iam valescit eis lenia tactu,
sapida gustui, nares odoriferis,
pulchra visui, melodias auditui
gratia in quibus delectentur. Et hii sunt
v reges per quos regitur etas
puerilis. Hii sunt v viri mulieris
Samaritane Io. iiii. Hiis autem in
adulta etate succedit error
quia postquam homo habet discretionem et
peccat non sensualitati imputatur sed
rationi errati. De quo dicitur, dixit
ibi. Et nunc quem habes non est tuus vir.
Septimus rex est Christus qui nunc regit
unus est. Antichristus qui nondum venit sed
cito veniet et cito deficiet.
Sed hoc sensus est: Quinque ceciderunt glosa
transacta infancia, quasi dicit nova
v sensus regunt homines sicut in adven-
tu Christi. Et unus est, Christus qui nunc regnat

qui vocat eos dicendo unus, quia singuli et non 12
sub pari. Ysa. vii. In die illa
apprehendent mulieres vii virum unum.
Et alius nondum venit, scilicet Antichristus.
Glosa: qui maxime faciet per terrorem
et cum venerit in magna potestate appa-
rebit. Oportet illum brevi tempore manere
i. regnare scilicet tribus annis et dimidio
et ideo non est multum timendus.
Et bestia que erat in magna
potestate ante adventum Christi per quam
crudeliter impugnabantur ipsi
electorum, et non est post adventum Christi
in tanta potestate scilicet et ipsa octava est
i. super vii quia omnes transcendit
nequicia et malicia. Et de vii est
quia sicut illi peccavit in eis et cum eis puni-
etur. Qui dicetur Matthei xxv. Ite ma-
ledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et
angelis eius. Hoc et exponit glosa de
Antichristo. Sic: Et bestia, glosa i. Antichristus,
que erat et non est i. cuius potestas cito
transibit. Et ipsa octava est et de vii
est. Octava propter excellentiam et
singularem dominium. De vii vero est
propter communem consilium et culpam et pe-
nam. Sic enim dicitur Ez. i de aquila
que erat desuper ipsorum iiii or
et tamen erat unum de iiii quia levat
se super se contemplando divina
quod est super humanum intellectum.
Sic Antichristus vero est de vii sed
tamen dicitur octava quia diabolus plus
super humanam potentiam extollit se.
Dan. viii. Surget rex
impudens facie et intelligens
propositiones et roborabitur fortitudo eius
sed non in viribus suis et supra quam
credi potest vastabit universa.
Et in interitum vadit, utique scilicet diabolus
et Antichristus, quia uterque eternum peribit.
Job xviii. Evelletur de
tabernaculo suo fiducia eius
et calcet desuper eum quasi rex interitus.
Et x cornua bestie dicebas pre-

hic exponit angelus x cornua

16 significatur per reges qui erunt sub
Romano imperio tempore antichristi.
Decem enim quamvis parum regnabunt
tamen valde nobiles erunt, postea
enim quia antichristus et sui vincent eos.
Dicit glossa. Et x cornua que vidisti
bestie x reges sunt futuri tempore
antichristi qui regnum nondum acce-
perunt tempore iohannis. Danielis vii° per-
bo x cornua ipsius regni x re-
ges sunt, qui dicuntur cornua tripli-
ci ratione. primo propter ferocitatem et
irrationabilitatem bestialem eorum,
2° quia adherebunt antichristo sicut
cornua adherebunt capiti, 3°
quia per eos pugnabit antichristus contra
electos sicut bestia pugnat cornibus
suis. Et hii x futuri sunt reges
Romani imperii, tamquam decem effectum
quia per eos impugnabit antichristus
omnes observatores decalogi.
Et potestatem tamquam reges una
hora accipiunt, i. accipient post
bestiam, i. sub antichristo ut dicitur Danielis quia
utique caput eorum erit. Vel post
bestiam euntes per adherentiam et
imitacionem. Et non quod dicit tamquam
reges quia non vere reges erunt
quia sub alio erunt et quia tyranni
erunt. Dicitur una hora quia modico
tempore durabit regnum eorum quia
non per successionem hereditariam sed per
intrusionem accipient dominium. Et hec
dicitur ad consolationem electorum. Hii unum
consilium habent quia Christum negabunt
et antichristo credent, et virtutem i. for-
titudinem et potestatem suam i. dominium
suum bestie tradent i. antichristo
quia quicquid poterunt per se et per suos
totum antichristo attribuent i. facient
et quicquid poterunt per ipso quam etiam
Hii cum agno pugnabunt i. contra
ipsum in eo et in suis subditis eius
servos suos et occidentes eos qui
sibi nolunt acquiescere. Et agnus

vincet eos illorum maliciam re- 17
frenando et suis constanciam tribu-
endo. Danielis vii° contra excelsum loquetur
et sanctos altissimi conteret et putabit
quod possit mutare tempora et leges
et tradentur in manu eius usque ad
tempus et tempora et dimidium temporis et
iudicium sedebit ut auferatur potentia
et dispereat usque in finem. regnum autem
et potestas et magnitudo regni
que subter est omne celum detur populo sanctorum
altissimi cuius regnum sempiternum est.
Unde glossa super: Cum duo eorum sunt
vertes malum ad utilitatem bonorum
Et rex regum et dominus dominorum deiciet eos
quando et quo voluerit. Et non solum ipse
sed et qui cum eo electi eius vi-
cent illos reges non fortitudine sua sed
virtute. Unde sequitur Et qui cum illo i.
Christo sunt ei adherentes vocati per
predicacionem vel inspiracionem, et
electi per predestinacionem, et fideles
fidem ipsius integre servando
et sui officii fideliter exequendo
et omnem gloriam suo domino reservando.
Sed quare dicit Iohannes quod agnus vincet
eos et non magis electi. Solutio propter
morem per medium quia per paciam quam
dominus dabit suis vincent ut quando
agmen contra eodem fecerit non appli-
catur ob suum. Sicut de ipso legitur
Ysa. liii. Vel quia utitur eorum malicia
ad utilitatem bonorum. Et dixit
michi, hic ostendit angelus iohanni
quid sunt aque super quas sedet
meretrix i. quis dominatur antichristus
dicens per illas aquas designari
populos vocat illos quos regit
cupiditas et avaricia. gentes i. eos
quos dirigit gentilitas i. carnalis
vita seu carnalis concupiscentia,
linguas vocat illos quos dirigit
astucia et superbia, et hiis omnibus
dominabitur i. antichristus sedebit per dominium
et consensum. Dicit glossa. Et dixit michi angelus
dicit Iohannes aquas i. aque tales per tamen

populos gentes et linguas

18 sicut ibi. Et sermonem quem audistis
non est meus Jo. xiiij. Et bestia quam vidi-
sti ubi meretrix sedet i. quam
dominatur et quiescit antichristus in ap
ministrum quod operatur temporibus vt
dicitur ij thes. ij. populi sunt quo ad
amarorem gentes quo ad luxurio
sos et lingue quo ad scribos
vel populi quo ad illos qui legem
habuerunt et gentes quo ad illos
qui sine lege et lingue quo ad
utrosque quia ex omni diversitate
hominum erunt aliqui subditi antichristo
sicut et xpo. Et x cornua
hic est angelus quae non debes
conformari mulieri in imitati-
one quia et amatores eius odient
eam finaliter in inferno depti eam
et tunc dolebunt quam modo gaudent de
societate eius. In inferno siquidem
omnes odient se et quanto plures
erunt tanto magis eos odient et
ideo maior pena. Econtra in celo
omnes diligentes se et ideo quanto
plures erunt tanto magis est
eorum gaudium. Dicit ergo et x cor-
nua que vidisti in bestia i. hos
qui antichristo adheserunt hij odi-
ent fornicariam i. antichristum et
contristabuntur velum unum que dilexerunt
et se ipsos quia sic fecerunt vel
fornicariam i. impiorum massam
que cum dyabolo fornicata est
vel vanitatem mundanam quam
secuti sunt vel sclavi sapiam
quam amplexati sunt vel civitatem
romanam ubi principue olim
fuerunt ydolatrie et tunc fortasse
principue fuerunt hec est omnis
malicia. Et desolatam faci-
ent illam fornicariam i. antichristum
hoc est ipso eorum erit desolatus
quia completo numero malorum peribit
solacium quod de sua potestate et
victoria tuliu bonorum modo habet et nudam

19 amissa potestate et mala societate.
Et carnes eius manducabunt
i. delectationes quas habebant de
penis iustorum istorum fecto amit-
tent. Et igne concremabunt i.
secum in inferno cremari facient
nam peccato illorum tanto ignem qui
antichristus in inferno ardebunt.
Et non hic iniquorum dicit in pena antichristo
cum alia minori quam huius ipse mitatur.
Desolata quo consolationem quam habuit
in honore et potestate. Nudam cum
opulencia divitiarum. Et car-
nes eius manducabunt quia delecta-
tiones delicias. Et ipsum igne
concremabunt cum sit ipse
secus omnium et occidendo delecta-
bant. Vel hij odient fornicariam
i. impiorum massam quia quippe
tunc erunt quia unus odiet alium
in inferno et si posset unus vellet
alium devorare. Unum affectum se
invident qui se affectum dilexerunt
in mundo. Et desolatam facient
fraudulenter seducendo unus
alium ut perdat quorum ut in inferno
amisso omni solacio. Et nudam
omni virtute quae sunt vestitu ante
Et carnes manducabunt
i. delectationes eius carnales quas
hic habuit manducabunt eis occidendo
quia de hoc viribus maior erat
et ignibus exterior ad luam eo
cremabit. Consumpsit viribus corpus
non moriatur et ignis corpus non ex-
tinguetur. Jac. v. Agite nunc di-
vites plorate et ululate in
miseriis que venient vobis. Aurum
vestrum et argentum eruginavit et erugo eorum
erit in testimonium vobis et manduca-
bit carnes vestras sicut ignis.
Non glosa. Eciam aliquomodo as animas
et corpus sentient flammam. Et in atque
pungens dolor sine terminatione ac-
cusabit. Et antiqua gloria in memoria

20 venet eis q posset peccās q̄s
sustinet cuitasset & p eleās
redemisse / quod erit eis ma-
gna pena & ypm igne tor-
mabitur occonaliter i. faciet
ipsos q igne conremabitur sicud
sodomi. Ambulate i flāmis
quas succedistis nobis. Et q-
hec misto dei mdico eueniet
reprobis ostenditur. Deus enim
dedit pmisit i corda eorum
ut faciat q placitū ē illi i.
bestie ut dent regnum suū
bestie i. concedat & consenciat
supe dyaboli regere & ātipo m
& ei sua ptatē attribuat
Similiter hoc Ro. i. tradidit eos
deus i rep. sēnt ut fa. ea q nō g nt
Donec consumēt uba dei q. d.
hic auenient de q pphie imple-
antur que sunt de penis rep-
borum & pmijs electorum q i fine
mundi copleburtur / Vel uba dei
uocat dei ordinaconē de
adimplecōe nūi electorum
Nam ad id tpe pmittentur boni
cum malis regere sic palea cū
grano sz copleto nūo electorum
ventilabitur area dnī & palea
cōburetur igne inextiguibili
& granū i horreū dnī recōdetur
ut dicitur ag. iij. Et mulier quā
uidisti ē ciuitas magna i.
reproborum vniuersitas uel ro-
mana ciuitas que hēt regnū
sup reges terre q omnes ei sub-
iacent / Loquitur at Jo. p tpe anteq.
Multitudo uero malorum dicitur mer-
trix pp mollicie mētē & artē fal-
lendi / Ciuitas dicitur pp colle-
cōnē multorum & cōnenciam ma-
lo / Dicitur magna pp magnos q i ea
sunt uel pp supbia. Vnū & di-
hic regnū i. ptatē dnīū
sup reges terre q̄ reges
sunt ei pub & ad litteram

cōitati obediunt vicini pua-
pes. Dicitur at meretrix q dyaboli
corrupti se subiciat. Dicitur &
babilon q cōfusa ē & cōfundit
& io etna cōfusione rea. Jo. c.
Cōgrega de terra cōfusionē
tuā que hitabis i cōfusione. c XVIII
Post hec vidi. hic incipit
Jo. agere de hijs que fient
circa diē iudicij & post & ē xviij
capitulum & vij visio i qua agitur
de dampnacōe malorum futura
A pricipio siquidem libri egit
Jo. de hijs que fiunt sēdum cursum
a pmo statu ecclie usz ad finē
mundi / hic incipit agere de hijs
q fient circa membra in die
& post diē iudicij circa membra
putrida abscidentur & pcae-
cetum in fine. Sanaudo membris
mutatā ascēdet i gaudium
padysi / In hac vij visione agit
de membris putridis ubi descri-
pena quā hebunt i inferno.
Cōtinet at hec visio tria capitula
scz xviij xix & xx. Dicitur at
hoc capitulum i duas ptes. In pma pō-
nit babilonis i. maligne cō-
gregacōis. In 2a pō exultacō
sctorum de vindicta malorum i.
exultacōe sup ea. In pma pte
pcedit Jo. sic: pmo pmo describit
casū babilonis, 2o docet ca-
uendum eē ab eo, 3o describit
fletum & planctū malorum i
cōsolacōe. Volens at Jo. ondere
pccās q̄s pacientur impij i
inferno p singulas ptes pmo agit
de pena babilonis 2o de pena
bestie & pseudo pphete 3o de
pena dyaboli q occasio cit sib.
Vt at maior fides adhibeatur
i pmo ondit ista dampna a xpo
fluisse pdictam. Dicit ergo Post hec i.
post visiones de quibus actū ē
usz huc. Vidi spūali visu an-

2 alium. i. xpm qui dr angelus
qr missus et qr dicit ab alijs an
gelis sicut dnus a suis. Des
cendentem. i. carnem. i. de celo
de invisibili. De quo descensu
dr in ps. Dne inclina celos
et descende. ysa lxiiij. Utinam
disrumperes celos et descenderes
Habentem ptatem magnam. i. equale
patri sz occultatam, ysa xlv.
Uere tu es deus absconditus,
In 2o aduentu erit manifesta ptas
eius math xxiiij. Uenientem ptate
magna et maiestate. Et terra. i.
ecclesia situ infinita, sup nichil et thesis x°
fundata firmiter stabilita,
cultu et actione fecunda, uarietate
speciosa illuminata est a gla eius
i. a predicacione ipsius gloriosa, quia
s. gloriosa reddebat miracula
que faciebat et stitabuntur eius
luc. xiij. Omnis populus gaudebat
in uniuersis que gloriose fiebant ab
eo, ysa ix. habitantibus in regione
umbre mortis lux orta est eis. Uel
terra. i. humanitas illuminata est a
gla eius. i. diuinitate. Uerbum caro factum est
i. unitum ps. In uno tua dextera
me et cum gloria suscepisti me. i. mea uim,
dicit dauid ysa lx. Surge il-
luminare ierusalem quia venit lumen tuum et
gla dni super te orta est. Uel terra. i. fi-
delis anima illuminata est a gla eius
i. a fide celitus data, que facit
filium dei qui est gla magna. Jo. i°.
Dedit eis ptatem filios dei fieri
his qui credunt in nomine eius. Et exclamauit
i. extollet clamauit predicando
in fortitudine vocis. i. audacter et con-
stanter sine omni timore et dubi-
tacione contra quod dixit non ca-
uuit effectu, Ron. ysa lv. Uerbum
meum quod egreditur de ore
meo non reuertetur ad me uacuum
sz faciet quecumque uolui,
Silete dr ysa lvi. Quasi Clama

ne cesses quasi tuba exalta uo-
cem tuam et annuncia populo meo scelera, 3
dicit. Cecidit cecidit babilon
magna. i. congregacio mala, con-
fusione digna. Bernardus
ubi cadendi notat duplicem casum
primo cum cecidit per peccatum et
post eam infernum. Uel bis dicit cecidit
propter duplicem dampnacionem, animarum et
corporis. Uel ut dicit glo. vnde leu.
xxvj. Duplici contricione contere eos.
ps. Induantur sicut diploide con-
fusione sua. Uel geminacio ubi
cadendi notat dampnacionis con-
tinuacionem ut dicit glo. Uel for-
te geminauit casum dampnacionis
ob geminacionem ubi s. peccatum o-
missionis et peccatum transgres-
sionis. Uel peccatum spirituale et peccatum
carnale per que fit homo habitaculum
demonum. Sequitur assignans cau-
sam subiungit. Et facta est habitacio
demoniorum per peccata ut dicit glo.
Et custodia omnis spiritus immundi
et custodia omnis uolucris immunde
et odibilis, i. sedes et locus seu
receptaculum peccatorum carnalium et
spiritualium per que demones ha-
bitant in homine, sicut xps per graciam.
Unde glo. Demones in pravis cor-
dibus per carnis illecebras sicut
immundi, per inertes elaciones uolu-
cres et odibiles, unde Eccli x.
Odibilis est coram deo et hominibus
superbia et execrabilis omnis iniqui-
tas. Sequitur custodia autem dicitur
quia per contemptum confessionis peccatum
in corde celatur et custodit. Osee xiij. Col-
ligata est iniquitas effraym
absconditum est peccatum eius. Habet
custodia mala quia ad debitam
penam eternam. Unde seqr. i. Dolores
parturientis uenient ei. Uel forte
ideo dicit custodia quia tales depo-
situm dyaboli bene custodiunt et scripturas
et dyaboli custodiunt. Unde ysa 28.

In domibus eius erit iubilo draconum
et pascua strutionum et occurrent
demonia. Sel. habitabunt draco-
nes cum fatuis sicariis et inhi-
tabunt ibi strutiones. Et quia
hoc quod de vino ire fornicationis
eius i. de fornicatione corporali vel
spirituali per quam vastitur deus bi-
berunt omnes gentes que nunc et reges
terre cum illa fornicati sunt i. ma-
iores sicut minores peccaverunt. Ysa.
xxiiii. Et erit sicut populus sic et
sacerdos sic famulus sic et dominus eius
sic ancilla sic et domina eius. De hac
fornicatione dicitur in ps. perdidisti
omnes qui fornicantur abs te.
Et mercatores terre glo. i. avari
qui animas suas vendunt cu-
pidine secularium. Eccl. x. Avaro
nequius est quam amare pecuniam
hic enim animam suam venalem ha-
bet quoniam in vita sua proiecit intima
sua. De virtute deliciarum eius
divites facti sunt glo. i. de peccatis
per que acquirunt divitie quia omnis
dives iniquus est vel heres iniqui. Eccl.
xi. Si fueris dives non eris im-
munis a delicto. De his divitibus
dicitur in ps. Divites eguerunt et esu-
rierunt. Jac. v. Divitie vestre
putrefacte sunt per quas velut in-
iusto sit divitias per multas (?)
Et audivi. De desperato casu ba-
bilonis monet cavendum a
consortio malorum qui cum mol-
liciis et a malis actibus per quos fit
casus. Dicit ergo et audivi i. intellexi
aliam vocem i. divinam inspirationem
vel (?) et suorum predicatorum quod di-
citur quia cum prior sit de malorum
condempnatione hec de bonorum
commonitione de celo scilicet i.
per celos i. predicatores que mystica re-
velat infidelibus et indignis
que est causa exitus i. domus solius sic

ut habetur ex vul-
gata sententia et
Jeronimus ad Elbidiam (?)
quod omnes divi-
tie de iniquitate
descendunt

dicit Ysa. xvii. Domus sol. voca-
bitur una. Dicentem: exite de il-
la i. de consortio meretricis sive
de mundi malicia populus meus
i. ne faciatis opera eius et ne parti-
cipes sitis delictorum eius consuman-
do eis. Nam facientes et consenti-
entes par pena constringit.
Ut supra. Et de plagis eius non
accipiatis q.d. Si non fueritis si-
miles in vita non eritis similes in
pena. Ier. li. Egredimini de medio
eius populus meus ut salvet unusquisque
animam suam ab ira furoris domini.
Num. xvi. Recedite a tabernacu-
lis hominum impiorum et nolite
tangere que ad eos pertinent
ne involvamini in peccatis eorum.
Quoniam pervenerunt peccata eius usque ad
celum q.d. propterea hoc fugite a con-
sortio malorum quia pervenerunt
peccata eorum usque ad celum i. a deo
tevenerunt (?) quia plus tr... (?) non pos-
sunt vel usque ad contemptum dei
per desperationem et blasphemiam
et peccatorum enormitatem. Gen.
xviii. Clamor sodomorum et
gomorreorum multiplicatus est
et peccatum eorum aggravatum est nimis.
Ierem. li. Curavimus babilonem
et non est sanata. Derelinquamus eam
et eamus unusquisque ad terram suam
quoniam pervenit usque ad celos
iudicium eius i. peccatum per quo
iudicanda est et elevatum est usque
ad nubes. Clama. Et recordatus
dominus iniquitatum eius qui prius vi-
debatur oblitus cum permittet per
sparsi (?) dissimulans peccata hominum
propter penitentiam ut dicitur Sapientie xi.
Sed multi abutuntur eius patientia
quia ipso dissimulante et expectante
ipsi audacius peccant. Unde Iob
xxiiii. Dedit ei deus locum penitentie
et ipse abutitur eo in superbiam. Eccl.
viii. Quia non profertur cito contra malos
sententia absque timore ullo filii hominum

6 precium mala, et tu peccator ex eo
quod tenaces fuerit mala et per pa-
ciam sustentatur. Ergo cogita
quod est bonum timentibus deum.
7 Reddite. posita admonitione ad
sanctos ut fugiant Babilonem
ponit eius condempnationem et as-
signat tamquam debitorem pro bonis
pro malis que fecerunt in sanctos pro[illegible]
est pena culpe vindictas [illegible] e
ut sicut ipsi mala habuerunt
in tentationi persequendo sanctos, sic
habeant in patientiam in sustinendo
penam et duplicatur pena quia
intus invenit impatientia ex[illegible] se-
quiatur pena [illegible] sicut in mensura
voluptatis male mensuretur tormen-
tum pene. Dicit ergo dominus ad sanctos qui hic
modo affliguntur a malis. Reddite
illi scilicet Babiloni id est malorum congre-
gationi qui vos comprimunt et af-
fligunt. Sicut et ipsa reddidit
vobis id est sicut ipsa vos punivit
iniuste sic et vos ipsam iuste
puniendam iudicate pena quam
secundo sustinetis eadem purgatione
et pena que iudicatur malis futura
est ad condempnationem. Unde glo.
Sicut vindictam meam de vobis
qui purgamini exhibuit ad salutem
Sic vos iniuriam meam vindicate
in illis ad condempnationem. Et
duplicate duplicia id est punien-
dos iudicate in corpore et anima
quia ipsi tam in corpore vos penam
intulerunt dimittere cum nolenti
neque possent occidere. Matthei x. Nolite timere
eos qui occidunt corpus animam autem
non possunt occidere. Et ne forte aliquis
putaret quod ipsi non meruissent
duplicem penam ista ratio dicit secundum opera eorum
glo. id est sicut ipsi peccaverunt bene ipsi
tamen nocuerunt sanctis in corpore
tantum ipsi meruerunt in corpore id est voluntate
et opere peccaverunt et ideo iuste in anima
et corpore punientur. Iere. xvii.

Duplici contritione conterite eos. Id est
Reddite ei sicut opera sua in mixtura
que fecit facite illi. In poculo
quod miscuit vobis pena
infundendo, miscete illi duplum
id est duplicem penam scilicet in anima et cor-
pore pro [illegible] iniquitate. Vel
duplum dicit quia penam habebunt
ex[illegible] et impatientiam in[illegible] sui
igne [illegible] et vermem [illegible].
Quantum glorificavit se. hoc est ap-
petendo vel in honoribus gloriando
et in deliciis fuit carnalibus scilicet
epulis indebite delectando
tantum date illi id est dandum iudicate
tormentum et luctum. glo. tormentum
in corpore luctum in anima [illegible]
[illegible] deliciis luctus glo.
Et non quantum et quantum non dicit
hic equaliter quantitate sed proportio-
ne [illegible] Hoc est dicere qui multum pec-
cavit sic multum punietur
secundum exigentiam culpe punietur
pro dignitate. Ysa. xxvii. In mensura
contra mensuram cum abiecta fuerit iu-
dicabo eam. Matthei vii. Eadem
mensura qua mensi fueritis re-
metietur vobis. Deutro. xxv.
Iuxta mensuram peccati erit et pla-
garum modus. Causa eius dam-
pnationis Babilonis est superbia
Unde subdit. quia in corde quasi d.
in toto dampno [illegible] Babilon
quia in corde suo dixit superbi-
endo et gloriando de bonis dei [illegible]
attribuendo. Sedeo ut regina
id est de honore et dignitate mea
non [illegible] non timeo. Et vidua non
sum. quia multos habeo consolatores
et multas consolationes. Et luctum
non videbo que [illegible] dis[illegible]
xpi [illegible] cum peccatoribus suorum
sic [illegible] ut ne
spolia ad prosperitatibus timeant non op-
primi [illegible] quos dicit Job xxi. Du-
cunt in bonis dies suos et in puncto

8 ad inferum descendit. Isidorus dicit
Eccli. xi. In die bonorum ne im-
memor sis malorum et in die
malorum ne sis immemor bonorum
quia facile est coram deo in die
obitus retribuere unicuique iuxta vi-
as suas. Ecc. 10. Iste mundo lactantur
et superbiunt in una die. In die
iudicii venient plage eius
id est ultores debite peccatis suis.
Et que sunt ille plage? Mors
id est carentia visionis dei que erit
amarissima et luctus pro ea et ibi fletus
et fames id est defectus omnium bonorum
[illegible] de quibus
se iactat. Ubi enim dixit Sedeo ut
regina quia hic possidet futura mors
eterna. De qua dicitur Sic oves in
inferno positi sunt Mors depas-
cet eos. Ps. Quia dicit Vidua non sum
possidet fames futura id est consolationis
et omnibus bonis defectus. De qua
fame dicitur Deut. xxxii Consu-
mentur fame et de ea qui mor-
tua [illegible] luctu
non indiget [illegible] post luctum eternum.
De quo dicitur [illegible] Ibi erit
fletus et stridor dentium. Erit autem miser
fletus [illegible] quia lacrime ille tam calide
decurrent [illegible] consument cor sic
[illegible]. Sic dicit quidam
de patribus discipulo suo plorans
[illegible] filium [illegible] loco
ubi lacrime consument cor
[illegible] sine puteus lacrime
absque [illegible] futurus. Nam qui non
plorat non plorabit in futuro
sed potius videbit. Unde Luc. vi.
Beati qui nunc lugent quia videbunt.
Et ergo qui non videt in futuro
plorabit. Unde [illegible] venio
videns quia plorans et flens vos
[illegible] doloris miserabili
[illegible] occupat.
Sunt autem quatuor lacrimarum
que habentur a sanctis. Prima sunt lacrime

De quibus dicitur Tren. i. Plorans plorat in nocte, lacrime [illegible] miserie [illegible]

contritionis que fiunt pro peccatis propriis
De quibus ps. Lavabo per singulas noctes
lectum meum lacrimis meis. 2e sunt lacrime
compassionis que fiunt pro peccatis et
miseriis aliorum. De quibus dicitur
Ier. ix. Quis dabit capiti
meo aquam et oculis meis fontem
lacrimarum ut plorem nocte et
die interfectos filie populi mei.
Tercie sunt lacrime devotionis que
fiunt ex consideratione beneficiorum
dei. De quibus dicitur in ps. Cibabis
nos pane lacrimarum et potum
nobis dabis in lacrimis in mensura.
Hinc [illegible] exo. xvii. [illegible]
aquis [illegible] nu. xx [illegible]
per aquas Bethlehem quas sitie-
bat David. Unde dicitur Ibi desideravit
David aquam de lacu et ait
si quis daret michi potum aque
de cisterna que est in Bethlehem
iuxta portam. 4e lacrime sunt do-
loris pro incolatu huius miserie
prolongato. Et lacrime eius in maxillis
illius. 5 lacrime sunt amoris
ex desiderio patrie [illegible]. De
quibus dicitur in ps. Super flumina
Babilonis illic sedimus et flevimus dum recor-
daremur tui Syon. Job xvi. Ad deum oculus meus
stillat. Hee due
ultime sunt [illegible] Iudicum i. et Josue xv.
per irriguum superius et inferius quod
dedit Caleph Axe filie sue.
Hec [illegible] lacrimarum sunt que
portant [illegible]
qua lacrime hostie domino
offerende ubi descendebat angelus
domini movebat aquam et qui
descendebat in eam sanabatur
Jo. v. Et igitur consumere
eternum [illegible] Item maledictum
ignem eternum [illegible] ultra [illegible]
non extinguetur. Nunc potius

Parma

10 babilon resistere quia fortis est deus
glo. i. precibus non flectitur pro. 6.
zelus et furor viri non parcet in
die vindicte nec acquiescet
cuiusquam precibus nec recipiet
pro redemptione dona plurima.
Et non fortis est deus qui iudicabit
illam babilonem reginam, quibus
enim sine acceptione personarum sententia
iusta iudicabit et quanto maiores
fuerunt hic tanto gravius punientur cum suis
paribus Sap. vi. iudicium du-
rissimum in his qui presunt fiet
exiguo autem conceditur misericordia
potentes potenter tormenta
patientur. Non enim subtrahet
personam cuiusquam deus qui omnium
dominatur nec verebitur magnitudinem
cuiusquam, referre hoc totum quod hic
dicitur supra tunc est de ysa. propheta sa.
ubi ysa. loquens de babilone
ait Audi hec delicata audi-
ens confidenter que dicis in
corde tuo Ego sum et non est
preter me amplius non sedebo vidua
et ignorabo sterilitatem. Veniet
tibi subito hec duo in una die
sterilitas et viduitas. Universa
venient super te propter multitudinem
maleficiorum tuorum et propter
duritiam incantatorum tuorum
Et flebunt glo. i. dolorem in
anima patientur quia ibi fuerunt
fundati et plangent super eam
reges terre. glo. i. principes
seculi dolore cordis dicunt et
Et ita duplex dolor hic ex-
primitur quem habebunt divites huius
mundi, punitionem conscientia
remordentes eos de malis
que fecerunt et de bonis que
omiserunt et alium ex privatione quam
civitatis et glorie in unitate corporum
eorum que in deliciis miserunt
et nullam penitentiam hic fecerunt

voluntatem non dicitur Joel. i. Flete 11
et ululate qui bibitis vinum in
dulcedine. Mat. xxiiii. Tunc
plangent omnes tribus ter-
re at planctus ille totus erit
inconsolabilis, unde Eze. xxxii
Fili hominis assume planctum
super filios israel. Et sine causa
planctus est et in planctu erit
i. d. planctus continuus erit et
inconsolabilis. Jer. xxxi. plorans
filios suos noluit consolari
quia non sunt. Unde dicitur Job. quis est
illi reges qui ita dolebunt di-
Qui cum illa fornicati sunt et
in deliciis vixerunt, abutendo
eis. i. thi. v. Vidua in deli-
ciis vivens mortua est et prima
mortem et obnoxia est. prov. 19.
Non decent stultum delicie
qui sunt facit uti. Job xxx
ce sub sedibus delicias compu-
tabant filii stultorum et igno-
bilium Eccl. ii. Dixi ego in corde
meo vadam et deliciis af-
fluam et fruar bonis et
vidi quod et hoc esset vanitas
risum reputavi errorem,
Vel reges terre dicuntur illi qui
bene rexerunt terram suam et carnem
et scilicet suam terrenam cum aliis
corporaliter fornicati sunt vel
spiritualiter et ideo dolebunt quod illos
quos sic videbunt vel au-
dient puniendos unquam fideles
fuerunt. Et huic sunt concordes
quod sequitur. Cum viderint q. d.
Dolebunt reges terre. Cum
viderint fumum incendii eius
i. incendium eius fumosum. De
quo ysa. xxxiiii. Convertentur
torrentes eius in picem ardentem
nocte et die et non extinguetur
in sempiternum et ascendet fumus in
generationem et generationem. Longe stantes
propter timorem tormentorum eius. Sequitur

12 stati erunt reges isti, scilicet inferni
quomodo non qui in gloria celesti stantes, sic in ce-
lo qui in gaudio dolebunt, sic in mundo
qui videbunt. Solo quedam
glosa exponit hec de malis regibus
et tunc dicitur quia erunt in inferno
cum Babilone, tunc ipsa multi-
tudo impia et stabit longe
voluntate, sed non actu, ut dicit glosa,
que vellet fugere, sed non poterit,
ita tormenta timebunt quo
solum videbunt in aliis, quomodo tamen
senciunt in seipsis. Sic dicit intel-
ligatur de bonis regibus qui
terrena sua bene regunt, tunc potest dici
quod in mundo stantes dolebunt de
peccata malorum quam audiunt
opes pacientes et passiones.
Et dicit hic quod umquam stantes illis
fuerunt. Ezech. at quin eque vide-
bunt pena illorum. Dicitur quod
a celo fidei ducentes homines
adhuc vincentes. Si de bonis
intelligatur, scilicet in inferno luge-
tes, si de malis accipiatur. Ve,
ve civitas illa magna Babi-
lon, que est mundus seu omnium
malorum congregacio; civitas
illa fortis ad mala facienda
sed debilis ad bona. De qua forti-
tudine dicit Ysa. v.: Ve qui poten-
tes estis ad bibendum vinum et
viri fortes ad miscendum ebrie-
tatem. Ysa. xl.: Qui sperant in Domino
mutabunt fortitudinem. Et dicit bis
Ve ve, timens duplicem penam
malorum, scilicet in corpore et anima,
ut dicit glosa. Jer. xvii: Duplici con-
tricione contere eos. Ezech. xvi:
Accidit enim post omnem maliciam
ve ve tibi, dicit Dominus Deus. Quia una
hora, id est subito, venit iudicium
tuum tuum in particulari quolibet in morte
et generale fiet in fine mundi
quod similiter subito veniet et cito

Joel iiii: Reddam vicissitudinem 13
vobis cito velociter. Job xxi:
Ducunt in bonis dies suos et
in puncto ad infernum descendunt.
Et negociatores terre flebunt
et lugebunt super illam Babilonem
scilicet dampnatam, quoniam merces
eorum nemo emet amplius.
Quamvis omnes mercatores sunt
negociatores, habent merces ad
vendendum. Propter de quibus nego-
ciatoribus loquitur Jo. Solo. Glosa
dicit quod Jo. loquitur de utrisque negociatoribus,
id est corporalibus et spiritualibus. Ad
literam enim negociatores qui in
mundo merces suas et negocia-
ciones fraudulenter fecerunt
et per fraudem divicias congre-
gaverunt, dolebunt in morte et in
iudicio et in inferno, dicit hic quod eo
deficientibus terrenis diviciis
vel delectacionibus in quibus posuerant
~~avariciam~~ vel gloriam cum amore
videbunt se expositos pau-
pertati et dolori et angustie
maxime. Unde dicit glosa: flebunt
et lugebunt quia prius dolebant
in quibus sua deputabat pro-
speritate et non poterunt aliquis
vendere et emere quia emit corpus vita.
Prov. xi: Non proderunt divicie
in die ulcionis. Ezech. vii: Ar-
gentum eorum et aurum non va-
lebunt liberare eos. Vel spiritua-
13 les negociatores et mali qui
spiritualem dant pro terrenis, ut avari
eterna bona pro caducis, ut am-
biciosi iusticiam pro pecunia, ut
advocati gloriam Dei pro laude
humana, ut ypocrite sacra
pro denariis, ut ... spiritualia
pro temporalibus, ut symoniaci.
De quibus dicit Ezech. xxvii: Nego-
ciatores tui a multitudine tuorum

12 diuiciarum argento scilicet stanno
plumbo impleuerunt nundinas.
Argentum dicit sapientiam scolarem,
ferrum potenciam temporalem, stannum
dicit simulacionem, plumbum
uero carnalem delectacionem.
Et ideo negociantur multi qui
propterea tanto amplius dolebunt
quanto plus debito hec dilexerunt
unde Ezechielis xxvij Negociato-
res populorum sibilabunt super te,
ad nichilum deducta es et
non eris in sempiternum. Duplicatur
autem ubi pro mercibus ad luctum
quia tales plorabunt et dolebunt
in morte de duobus specialiter
scilicet de amissione rerum amatarum et
cum tanto labore acquisitarum
et de pena per amorem illorum illici-
to inflicta. Johannis ij Auferte ista
hinc et nolite facere domum meam
domum negociacionis. Scriptum
est enim Domus mea domus oracionis
uocabitur, uos autem fecistis illam speluncam latronum.
Zacharie ultimo Non erit ultra merca-
tor in domo dei. Deinde enumerat
+ Johannes merces illas in quibus maxime
delectati sunt isti mercatores seu
negociatores de quarum amissione
dolebunt. Et primo ponit illas
quibus abusi sunt sinistre(?) et usi sunt in
acquirendo uel retinendo uel
expendendo dicens Merces
auri i. q. d. rerum merces eorum
nemo emet amplius quia tunc non
ualebunt reputantur(?) ymo carere et
precio se quasi sunt. Merces auri et ar-
genti scilicet nemo emet et lapidis
preciosi qui autem dicuntur carbunculus
et margarite i. genus lapidis
preciosi. Et byssi que est genus lini egip-
ti candidissimi. Et purpure
et serici et cocci qui est flos
unde fit tincta pulcherrima
specialiter merces(?) eorum nemo emet
qua delectatur(?) et desiderabilia uidentur.

Et omne lignum thyinum i. cedrinum 17
nemo emet, et omnia uasa
eboris nemo emet, et omnia
uasa de lapide precioso scilicet
i. de cristallo nemo emet. et eramento
et ferro et marmore i. uasa de
hijs metallis facta nemo emet.
Et cynamomum et amomum
quia delectatur gustus nemo emet
specialiter uice(?) odoramentorum quo-
rumque et unguentorum et specierum(?)
et thuris et uini et olei et simile
et tritici et iumentorum et ouium et iumentorum
equorum et redarum i. quadrigarum
et mancipiorum et animarum hominum
i. puericie(?) hominum mercem scilicet eorum
nemo emet. Per hoc autem quod dicit
Animarum hominum innuit ut dicit glosa
quod quidam cum uenduntur fiunt
serui tantum corpore ut Joseph,
quidam autem et anima et corpore ut
egipcij uenditi iudeis
eorum ritum et cultum custodiebant
uel pagani hec(?) eorum ydola co-
lebant. Vel mancipia possunt dici
illi qui tantum corpore seruiunt
emptoribus suis et non mente
sicut Joseph seruiuit pharaoni
corpore sed non mente. Animas uero
hominum dicit qui seruiunt et mente
et corpore. Vel mancipia dicuntur
illi serui qui ad tempus uenduntur uel
simpliciter i. per totam uitam suam.
Et poma desiderij anime tue i.
que desiderabat anima tua disces-
serunt a te i. quecunque minima de-
siderabilia amittebis(?) et si mo-
date(?) illis adhesisti per amorem
perierunt. Et omnia pinguia et
preclara perierunt a te i. quecunque
delectabilia. Sapientie v Transierunt
hec omnia tamquam umbra. Ymo sic
fumus qui reliquit post se amari-
tudinem. Sic cum omnis rerum(?)
delectabilium transeat peracitas(?)
remanebit in mente pro dulcedine

15 pugeb memo vn Jaco. v.
Erugo eorz eit uobis i testio
et glo. qz intelligent se ma
le congregasse ea quibus no
indigebat ad usu vite postea
quibus puerent. Et amplius illa
no emet .i. no vendent
qz tu(n)c no eit tpe ul loco
negociandi. Mercatores horz
.i. predictorum vitiorum qui diuites
facti sunt ab ea babilone .i. ne
gociacoibz factis i ea longe
stabunt qz iam no poterunt
mala de cetero exercere. Vel lo
ge stabunt .i. stare longe ab
ea desiderabunt, tz no poterunt.
Vel longe stabit uoluntate
.i. dolebunt quod loge steterunt
ab ea p uite dissimilitudinez
pp timore tormentorz eius
.i. pp tormenta eius q ipi erunt
quorz continuatio timebit
z punica sp sentient, flentes
p comissis z lugentes p omissis
vel p hec nota continuatio do
lorz eorz. Et dicentes ex
nimio dolore Ve ve .i. pena
animi et corporis, ul sensus z
dampni. Ciuitas illa magna
.i. mundus seu malorz multitudo
q.d. despicit miseria afflicta
e illa ciuitas .s. animi et corporis
ul sensus z dampni, ul pnti z
futura. Que amicta erat bis
so z purpura ut diuites epto
lucerunt, vel bisso pp mollicie
carnis, purpura ad oculos
pp vanitate. Et cocco .i. pano
uiolaceo z roseo z deaurata
auro z lapide pretioso z mar
garitis. Quoniam una hora erunt i
inferno constat quod sz signa
ul note horum erunt ibi. Hec
[illegible] vetmebt in inferno me
moriat sig felicitas terrene
qua habuit i mundo q eic
eis i augmentu z cumulus pene

18 h aut signa siue note erunt a
erunt qui macule qb abusi
diuiciarz terrenarz hec sunt
que i pectum [illegible] qz
p aduenient z unq consumet
Eccli. xxvij. Cor tenere cum de
linquere delictum. Sap. xvij.
cz [illegible] cum eo qui fecit sit
tormenta patitur. hoc totu ab
illo. Merces autem pt expoi
moraliter de ypocritis qui
merces preciosas vendere i fine
mundo .s. utentes ul utuntur
opa q faciunt ut laudent
z ita p vana gla ul fauore
humano uendent oia q faciunt
De quibus dns promite Mt. 27.
Ite pocius ad uendentes z emite
uobis, sz tunc .i. die mortis ul iu
dicij non est qui emat qz
omibz apparebit falsitas eorz
z ignominia uiderit eorz. Vn
Naum iij. Reuelabo pudenda
tua i facie tua z ondam genti
bz nuditatem tua z regnis
ignominiam tua, pciam supte
abhominaciones tuas z contume
lijs te afficiam. Lo ad ultime
que in ept preciosa et sic ypo
crita cuius confusio tanto ma
ior est quanto semior uo pt.
Nunc pt uendunt ypocrite et
simulant se hre ouum sapie
diuine. Argentum spuale elo
quencie lapidem preciosum .s. car.
bunculum .i. eminencia con
sacrois seu margaritas .i.
candore uite aplice bissum
.i. sicorz iustificacoem purpura
.i. uiri amore Sericum .i.
uirginitatis splendore Coccum
.i. caritate lignum tyinum .i. constancia
indeficiente qz hoc lignum in
putribile est. Ebur castimonie
eis largiminis Ferrum pacie
marmor iuncte humilitatis

18

Cynamomum .i. pallorem penitentie. Amomum .i. opinionis redolentiam, et odoramentorum .i. oracionum sanctorum, et unguentorum .i. donorum spiritus sancti, et thuris .i. devocionis, et vini .i. compunctionis, et olei .i. pietatis sive compassionis, et simile .i. puritatis, et tritici sinceritatis, et iumentorum .i. laborum spiritualium, et ovium .i. simplicitatis et innocencie, et equorum .i. fortitudinis et strenuitatis, et redarum .i. auxilii et consilii ad supportanda onera infirmorum. Et mancipiorum .i. ministerii servitii et administracionis, et animarum hominum .i. racionalitatis. Horum omnium merces se simulant habere ypocrite et vendunt pro laude hominum, sed tunc nemo emet quia apparebit ignominia eorum; unde ad hoc sequitur: Et poma desiderii anime tue .i. odore bone fame qua pomis desiderant ypocrite discesserunt a te, quia tunc erit pro suavi odore fetor, ut Ysa. iii. Et omnia pinguia .i. omnis devocio, et preclara .i. omnis bona quam sancto [?] perierunt a te .i. perdiderunt ab ypocritis, et amplius illa non invenient iam .i. venderentur, quia omnium ypocritarum malicia prius latens tunc manifesta erit. Hic et totum exponit glosa de hereticis, quorum mercibus in hoc tempore aliquociens consentit [?], sed in fine seculi antichristo pereunte [?] emerunt, quia ab omnibus manifeste cognoscentur eorum doli et fallacie. In primo habent multas merces quas vendunt mercatoribus; habent enim aurum mundane sapiencie, argentum secularis facundie, lapides preciosos .i. pretextus exterius religiosos sed interius pravos, et margaritas .i. doctores du-

19

ros et incompassibiles qui docent errores, et byssum .i. ypocritas qui iusti apparent, et purpuram .i. martires suos, et coccum .i. simulatam caritatem qua operiunt suam crudelitatem. Sericum .i. exteriorem integritatem que palliat mentis corruptionem. Lignum thyinum .i. obstinatorum in malo qua mercatoribus constantibus. Ebur simulatam virtutum pulcritudinem que tegunt spurcicias vitiorum. Et eramenta predicta qua simulant se habere doctrine [?] fidei rectitudinem. Ferrum .i. simulatam pacientiam que palliat deceptoris animum [?]. Marmor .i. simulatam obedienciam que palliat sua rebellionem. Et etiam Cynamomum et amomum et odoramentorum merces .i. exteriorem sedulitatem oracionum quibus simplices decipiunt et viduarum domos devorant, et unguentorum mercede .i. honore et reverencie que ypocrite se exhibere dicunt, et thuris mercede .i. simulacionem devocionis, et vini mercede .i. simulacionem compunctionis, et olei mercede .i. simulatam pietatem, et similam .i. puritatem conscientie non veram sed simulatam, et tritici mercede .i. doctrinam quam dicunt se habere. Et iumenta et oves et equos et mancipia et animas hominum se dicunt habere. Iumenta dicunt fortes laboratores qui portant onera aliorum, sic dicit apostolus Gal. vi. Oves dicunt simplices et innocentes, de quibus dicitur: Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum, dicit dominus. Equos dicunt se habere et redas .i. predicatores velocis qui fidem discurrendo velociter portant per universum orbem. Dicunt et mancipia et animas hominum habere.

amomum

20 illos qui dum credebant corporibus
Dicit se habere poma desi-
derii anime sue i. virtutibus quibus
sanctorum vita munita, vnde per
totum orbem suum ondunt o-
dorem. Sicut dicit apostolus ij Co. ij.
Christi bonus odor sumus etc. Sed
hec omnia per magis parte iam
amiserunt. Sic etiam pauci
erunt inter eos corporis et id luget
sed in die iudicii vehemencius
lugebunt quando in penis positi
veraciter cognoscent errorem suum
Ideo dicit hic poma desiderii
anime tue discesserunt a te
i. sanctorum virtutes et opera que di-
cebant se habere et omnia pinguia
i. deuocionis et sanctitatis perierunt
a te o Babilon i. confusa
hereticorum congregacio. Et
amplius illa iam non inuenient
i. amplius vendere non poterunt
per quod iudicium vel mortem quia
tunc apparebit omnibus quales sunt
mercatores eorum. Mercatores
horum i. peccatorum mercium i.
auari vel ypocrite vel heretici
qui diuites facti sunt ab ea
sua reputacione cum vere
pauperes sint longe stabunt
propter timorem tormentorum eius
hoc dicit quia tam auari quam ypo-
crite et heretici uidentes penam
malorum timentes quod fu-
turum est magis quam ad penas
dolebunt quod longe non fecerunt
ab illa mala negociacione
et mala congregacione. Nunc
amatores mundi longe stant
a Christo quia sancti et omnes qui pie
volunt viuere in Christo persecucionem
paciuntur ut dicit ij Thy iij
sed tunc longe stabunt ab eo
quia nunquam ab eo consolabuntur
libabuntur per bona longe a peccatoribus
salus i. christus quia iustificaciones tuas non
exquisierunt. Et erunt miseri in
penis quas hic fugierunt
sed tunc fugere non poterunt
vnde Job vj qui timent pruinam
i. penam temporalem irruet super
eos nix i. pena eterna. pruina
enim quia de terra nascitur significat
penam presentem. Nix vero quia de
celo venit significat eternam. Item Job 20
fugiet arma ferrea et ir-
ruet in arcum ereum. Dico quod
non longe stabunt flentes
pro commissis et lugentes pro omissis
et dicentes ve ve bis propter penam
anime et corporis. Ecce Ysaias
vlulate ve ve dicit quia iuxta
est dies domini. Ciuitas illa magna
i. mundus vel Roma que amicta
erat bysso et purpura et cocco i.
preciosis et variis uestibus et de-
aurata est auro et lapide
precioso et margaritis. De istarum
hic dicit Iohannes superfluum
apparatum et ornatum uestium mu-
lierum et maxime romanorum
que pompa uestium sunt et
precium preciosis tam studiose
non exprimeret ea in euangelio Luce
xvj ubi dicit homo quidam erat di-
ues qui induebatur purpura et bisso et
epulabatur cotidie splendide sed post eam mortuus
est et sepultus in inferno. Ideo dicit Ysa-
ias iij pro eo quod eleuate sunt filie
Syon i. mundane mulieres vel
Romane et ambulauerunt extento
collo decaluabit dominus ver-
ticem filiarum Syon et crine
earum nudabit. In die illa
auferet ornatum calciamentorum
et lunulas et torques et moni-
lia et armillas et mitras et
discriminalia et periscelides et
erit pro suaui odore fetor. 21

22 et pro zona aurea funiculus et pro
crispanti crine calvitium et
pro fascia pectorali cilicium. pul-
cherrimi quoque viri gladio cadent
et fortes in bello. et merebunt
atque lugebunt portae eius et
desolata in terra sedebit. Si
ita minatur dominus mulieribus
propter superfluum ornatum earum
et vestibus uxorum. Magis minatur
civitatibus et praelatis qui de
patrimonio crucifixi huiusmodi or-
natum dant nepotibus suis et be-
negis suis de bonis ecclesie mar-
tis. que vera sunt pauperi-
bus quorum sunt bona ecclesie. unde
ysaias iii. vos depasti estis vi-
neam meam et rapina pauperum
in domo vestra. ubi glossa. Ecce quod fuit
praelatus sunt scilicet statum eorum. princi-
pes magis cum pauperes prae-
tes publice arguat et confun-
dat. divitibus peccata praecatibus
necnon mutuum faciunt. igitur domo
rapina pauperum est dum opes
ecclesie thezaurizant et in de-
licijs abutuntur. et que dari ad
sustentacionem pauperum deberent vesti-
unt vel pinguibus distribuunt
et aliorum magnas suabunt
suorum divicias faciunt. et hu-
ius pater. Ve ve civitas illa magna que in-
tito destituta est tanta di-
vitie. Apocalypsis v. Quid profuit
nobis superbia aut diviciarum iac-
tantia. quid contulit nobis.
transierunt omnia tamquam umbra
id est cito. In duobus aggravat Jo-
hannes penam mundanorum primo quod
postma felicitate ad inopiam
reducat. secundo in hoc quod velociter
defecisse ostendit. mirantur quibus
ipsi quod tali felicitati adheserunt.
Et omnis gubernator desti-
tutus est et omnis qui in lacum navigat
latum

destitutus est et naute sibi de-
stituti sunt. Et qui in mari opera-
tur navigando. vel potius na-
ves ad navigandum fabricando
Longe steterunt. id est longe stabunt
a sua navigacione. quoniam
amplius exercere illam non poterunt.
Vel sic in hoc mundo longe steterunt
a deo per culpam. sic et longe
stabunt in inferno per penam inter-
minabilem. Mystice autem ondit-
hic pena malorum praelatorum.
ut innuit glossa. Gubernatores
dicit maiores praelatos ut episcopos.
quorum officium equiparatur ecclesiam
sicut noe archam. et petrus
naviculam gubernat. in qua frequenter
dominus sedit. unde luce v. Ascen-
dens ihesus in unam navem que erat
symonis rogavit eum a terra
reducere pusillum. et sedens in
navicula docebat turbas.
Sic docent praelati quod hij ipsi
debent facere. scilicet reducere
navem a terra id est etiam elongare
a cura terrena et turbas
docere de navi reducta a
terra. Navigantes in latum
notat illos qui ad meliore
praelacionem aspirat. sic dicit
glossa de quibus dicitur Ecclesiastici xliii.
Qui navigat mare enar-
rat pericula eius et audientes
auribus nostris admirabimur. Nau-
tas notat minores praelatos
ut decanos archidiaconos.
abbates priores presbyteros pro-
chiales. De quibus omnibus exponit
Gubernatores enim id est episcopi et se-
nes biblici et prudentes. doc-
tores theologi. habeant nau-
tas ad ministerium variarum suppel-
lectilium eius. omnes naves maris
id est ecclesie prochiales et naute
earum sunt in propriis negociacionibus.
Operantes in mari vocat praedones

23 (right margin, beside the first line of the right column)

Mystice (red, right margin)

vlan (red, foot of page)

28 De quibus p̃bẽ. Qui descendunt
mare in nauibus facientes opera
in aquis multis .i. in doctrinis
uel populis multis hij omnes
male implentes officium
longe steterunt .i. stabunt a
suis prelacionibus degradati
et profundo inferni detrusi.
Ysa. Cor. xv. Deinde finis cum
tradiderit regnum deo patri
Cum euacuauerit omnem princi-
patum et potestatem et uirtutem. Eze-
chiel. xxvij. A sonitu clamoris
gubernatorum tuorum conturba-
buntur classes et descendent de
nauibus suis omnes qui tene-
bant remum. Naute et vniuersi
gubernatores maris in terra stabunt
et eiulabunt super te uoce ma-
gna et clamabunt amare
etc. Et clamauerunt pre dolore
et timore videntes locum ince-
ndij eius .i. infernum succensum igne
et sulphure ut dicitur infra xxi.
Dicentes pre stupore que similis
ciuitati huic magne .i. mundo
uel Rome que fuit in tanta gloria
et modo est in tanta miseria. Eze-
chiel xxvij que est ut tyrus que ob-
muit in medio maris. Causa
autem huius damnacionis est amor
seu cupiditas terrenorum de
qua dicitur. Et miserunt puluerem
super capita sua .i. in mente
habuerunt terrena non spiritualia
pro amore quorum dum fuit in hoc
mundo. Eze. xxvij. Superia-
cient puluerem capitibus suis
et cinere conspergentur. Et clama-
uerunt .i. clamabunt pre nimio do-
lore flentes pro pena anime
et lugentes pro pena corporis. Vel
flentes pro commissis malis et lugentes
pro omissis bonis. Vel flentes pro
peccatis suis et lugentes pro pena dampni.

Et flentes et lugentes .i. toti 27
dolentes. Dicentes ve ve
ciuitas illa magna. Duplex ve
duplicem fletum innuit. Eze.
xxvij. plorabunt de amari-
tudine anime ploratu ama-
rissimo et assument super te
carmen lugubre et plangent te.
In qua diuites facti sunt omnes qui
habebant naues in mari coadu-
nati de preciis eius .i. de mer-
cibus suis quas precio emebant.
Tunc quando diuites ad tempus
fuerunt sed pauperes in perpetuum.
Tunc habuerunt naues in mari
ad lucrandum nunc habent mentes in
amaritudine ad lugendum. Qui ergo
habent naues in mari sunt vero
rectores ecclesiarum fluitancium in mari
huius seculi qui non ditantur ad
literam de preciis nauium .i. de
redditibus ecclesiarum. Vnde Eze.
xxvij. In multitudine diuiciarum
tuarum et populorum tuorum dilatasti
reges terre .i. principes ecclesie.
Vnde et ipsi dicunt Zacharie xj Bene-
dictus dominus quia diuites facti sumus.
Sed modo sunt miseri et pauperes in
omnimoda paupertate. Sed tunc
fuerunt diuites sed quasi diuites
quia diuicie quas habebant cito de-
fecerunt nec eas secum ferre potuerunt.
Prouerbiorum xiij. Est quasi diues cum
nichil habeat. Simul insipiens et stultus
peribunt et relinquent diuicias
suas et sepulcra illorum in eternum.
Ps. Ne timueris cum diues
factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius
quoniam cum interierit non sumet omnia
neque descendet cum eo gloria eius. Et homo
cum in honore esset non intellexit
comparatus est iumentis insipientibus
et similis factus est illis. Job xx. Sed a
principio scio ex quo positus est homo super terram

26 q laus impiorum breuis, et gaudium
ypocrite ad instar
puncti. Iob xx. Ducunt
in bonis dies suos et in puncto
ad inferna descendunt. ps. dormierunt
sompnum suum et nichil inuenerunt omnes vi-
ri diuitiarum in manibus suis. Iere. xvii. perdix
fouit quod non peperit. fecit
diuitias et non in iudicio, et in dimidio
dierum suorum derelinquet eas
et in nouissimo dierum suorum erit
insipiens. i. apparebit / [illegible]
Exulta super eam. pars tertia in
qua agitur de exultatione sanctorum
super separatione corporum a malis.
Et diuiditur hic tertia. primo monet
sanctos ad exultandum. unde glo.
propter quam predixit Iohannes hanc dampnationem
futuram in ipsos.
hic monet bonos exultare
ut concordent diuino iudicio
quia hij dampnati sunt et corporaliter excom-
municato. 2a ut magis gau-
deat sancti omnium eius modi punitionis
malorum et separationis corporum ibi.
Et sustulit unus. 3a ut adhuc
habundantius gaudeat de eua-
sione pene et separatione societatis
malorum cum ipsis qui omnibus consolo
subtrahentur mala et uox cythare-
dorum. dicit ergo Exulta super ea
celum i. angeli secretorum di-
uinorum consocii, et sancti apostoli et
prophete qui in hoc mundo persuasionibus
huius sed futura mala prouiden-
tes sapiunt cauistis. Quoniam iu-
dicauit deus iudicium de ea i.
babilone impia malorum
multitudine. ut sicut ipsa bonos
oppressit iniuste. Ita nunc ipsa
iuste opprimatur a deo iudice.
Ysa. xxxiii. Ve qui predaris nonne et
ipse predaberis. Nonne et ipse spernis cum consumma-
ueris depredationem depredaberis.
Et sustulit. hic ostendit modum

dampnationis malorum ut magis
gaudeant sancti non de pena illorum
sed de iustitia dei que sine quo deo
non fiet. unde ps. letabitur iustus
cum viderit vindictam. Dicit ergo. Et sustulit
i. sursum tulit honores et diuitias
conferendo uel superbire permit-
tendo. unus angelus i. propheta
qui dicitur angelus quia missus et
unus quia in caritate concors. stare
manens fortis glo. quia aduersas
potestates deuicit. ps. Dominus fortis
et potens dominus potens in prelio. Ecclesia
Ysa. xlvii. Fortis impegit
fortem et ambo pariter ceciderunt
lapidem quasi molarem magnum
i. impiam multitudinem. que dicitur
lapis propter duritiam obstinationis
magnus propter multitudinem et magni-
tudinem malorum. Molaris propter circuitum
uicissitudinis quia cum mundo uoluitur
in giro. ps. In circuitu impii ambulant
i. Reg. xxv. Dixit Abigail ad
Dauid. Anima inimicorum tuorum ro-
tabitur quasi impetu et circulo funde.
De isto lapide i. impia multi-
tudine dicitur Iob xxviii. Lapi-
dem caliginis et umbram mortis
diuidit torrens a populo pe-
regrinante. Zach. xii. ponam Ierusalem
onerosum lapidem. i. ouidius sicut
profundum corruat. Exo.
xv. Descenderunt in profundum quasi
lapis. Et hoc est quod sequitur et misit
in mare i. in amaritudinem inferni.
dicens modo per predicatores
hoc impetu mittetur et in finem
Babilon ciuitas illa magna
i. impia multitudo et quasi multa
et magna in mundo. hoc est sicut
lapis eleuatus in altum maiori
impetu descendit et profundius
cadit. Sic impia multitudo
modo permittitur eleuari ut grauius
et profundius corruat in infinitum
super ... Tolluntur in altum ut lapsu

28 gulos vivant. Prov. Deiecisti eos dum allevarentur. Job xxx°. Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Et ultra non invenietur in mundo vel in mundo bonorum postquam cecidit in infernum. Et nota contra quosdam hereticos qui dicunt quod reprobi in inferno penitebunt et post mille annos liberabuntur sicut dicit Hieronimus. Et forte ista heresis occasionaliter orta est ex illo loco Ysa. xxiiii°. Ubi dicitur In die illa visitabit dominus super militiam celi in excelso et super reges terre qui sunt super terram et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere et post multos dies visitabuntur. Sed ipsi decipiuntur quia visitatio illa intelligitur de die iudicii quando veniet omnes de inferno ut resumptis corporibus sint in corpore et anima audita sententia iterum in perpetuum in inferno recludantur. Et quod hoc sit verum probatur multis auctoritatibus. Primo dicit Job xxiiii°. De mane usque ad vesperam succidentur et quia nunquam intelligitur in eternum peribunt. 2° dicit Eccle. xi. Si ceciderit lignum ad austrum vel ad aquilonem et quocumque loco ceciderit ibi erit. 3° Matth. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternum. 4° dicit Apoc. xx. Mors et infernus dederunt mortuos suos et iudicatum est de singulis secundum opera eorum et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis quod est mors secunda. Et vox cytharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius i.e. nulla consolatio erit in inferno [illegible] sed alii fient ex musicis instrumentis potius planctus et gemitus et ululatus erit ibi

29 tuo melodia. Sophonie i°. Ululate habitatores pile conticuit omnis populus chanaan. Ier. xiii. Impii in tenebris conticescent. Hoc est contra illos qui modo nimis in his musicis delectantur. Unde et dicitur Ysa. v. Cythara et lyra et tympanum et tibia et vinum in conviviis vestris et opus domini non respicitis. Hoc autem dicimus non quia hec instrumenta vel usus sit malus sed multa contra ea narrantur et frequenter peccatum et occasio [illegible]. Et omnis artifex et omnis ars non invenietur in ea amplius i.e. nullius officii vel artificii erit ibi unde possit homo acquirere victum vel ad [illegible] pervenerit. Unde Eccle. ix. Quecumque potest manus tua instanter operare quia nec opus nec ratio nec sapientia nec scientia erit apud inferos quo tu properas. Argumentum est quod philosophi obliviscentur scientie sue in inferno. Hoc satis probabile est. Licet enim sit aliquid infirmitatis quod hominem adhuc viventem facit amittere scientiam et multo fortius videtur quod pena inferni que excedit omnem infirmitatem hoc faciet. Habebunt tamen recordationem multorum ex quibus aggravabitur eorum pena sicut dicit Gregorius de igne inferni: Discipulis ardebit ad ardendum et ad non lucendum. Lucebit enim ad hoc ut inde possint reprobi unde doleant, sed non lucebit ad hoc ut videant de quo gaudeant. Sic scientia eorum que faciet ad eorum penam remanebit alia amittetur. Et vox mole que est ad saporem vel ad panem preparandum non audietur in te amplius. Et continuit modo Iohannes sermonem ad Babilonem ad maiorem ipsius confusionem. Et lux lucerne non lucebit ibi amplius i.e. ad tuam delectationem. Eccle. xi. Dulce lumen et

d' dap[illegible]

30 delectabile oculis nisi de sole, et non
potest videri sol ab eis quia stabunt
in carcere ubi creatus est ut dicitur
Abac. iii. Luna descendet amplius
sub terram ne eius lumine perfruantur
damnati ut dicit Ysidorus. Et vox
sponsi et sponse i. cantilene
nuptiales que solent dici vel
gaudium nuptiale quod solet fieri
in nuptiis non audietur adhuc in
te i. in inferno ubi tu eris. Et ne
aliquis putaret quod sine causa hec Ba-
biloni subtraherentur dicit non. quod
Jo. tamen que omnia predicta subtra-
hentur, quia scilicet non eligit principes
nisi qui terrena amabat et qui
potius bona quam mala suade-
bat. Et hoc est quia mercatores tui i. ideo
pacieris predicta quia mercatores tui
erant principes terre tue, scilicet i.
illi qui terrena tantum acquirebant
vel veneficiis suasionibus ma-
la commutabant. Erant principes
terre tue quasi diceret tales principes
eligebas, et ideo predicta pacieris.
Vel si Babilon ideo punietur quia
terrenos et cupidos principes
eligebat quid fiet de ecclesia i. de
tanto ut qui terrena sapiant
plus quam ut in suis electionibus eli-
gendis quam divina, et illos qui
sciunt terrena procurare preponunt
illis qui sciunt spiritualia gu-
bernare. Baruch iii. Filii agar
qui exquisierunt prudenciam
que de terra est negociatores
terre et theman, viam autem sapiencie
nescierunt, et Ysaias. Ibi fuerunt
gigantes nominati illi qui
ab inicio fuerunt statura magna
scientes bellum. Non hos elegit dominus.
Ezech. xix. Mater tua leena inter
leones cubavit in medio leuncu-
lorum enutrivit catulos suos

et eduxit unum de leunculis suis,
leo factus est et didicit capere pre-
dam, homines quoque comedere. Et
talis hodie est prelatus. Et quia vene-
ficiis tuis erraverunt omnes gentes
i. exemplo maleficiorum tuorum
imitatores tui. Et dicit omnes gentes
i. de omnibus aliquid ut sit dis-
tributio pro generibus singulorum
et non pro singulis generum. Et in ea
sanguis prophetarum et sanctorum inventus
est, quasi et ideo etiam punietur quia effudit
sanguinem prophetarum et aliorum sanctorum
cuius vindicta a deo requiri-
tur. Lc. xi. Inquiretur de sanguine
Abel, cuius vox clamavit ad
dominum de terra. Et constat quod vin-
dictam petebat. Et quia multos
occidit Babilon i. impia multi-
tudo, ideo addit: et omnium qui
interfecti sunt in terra, quasi diceret non solum
sanguis sanctorum inventus est in ea,
sed omnium corporum qui interfecti sunt in
terra, et malorum sanguis requiretur
ab ea quos iniuste occidit, licet
digni erant occidi, quia ut dicit
glossa: Cum malus malum occidit
occisorem non excusat ma-
licia sua et nequicia gratisi

19

Post hec audivi (Capitulum xix)

In precedenti capitulo actum est de
casu Babilonis et de
exultacione sanctorum gratias agen-
cium deo de vindicta assumpta
de meretrice illa. In hoc autem capitulo agit
de graciarum actione sanctorum pro eo quod
separati sunt a malis. Dividitur
autem istud capitulum in tres partes. In prima
parte agitur de graciarum actione
pro vindicta assumpta de malis.
In secunda de graciarum actione pro sal-
vacione electorum ibi: Gaudeamus.
In tercia agitur de pena antichristi
et suorum ibi: Et vidi bestiam. Et
nota quod sic ordinavit Johannes quod
appropinquante die iudicii maiores

d' chritribus xpi

Alleluya. sermo grecus e. latine dr. laudate dnm. Unde
ubi nos i nris codicibus hemus. laudate pueri dm. gre
ci hnt. allelujah. Alla. go sci resonat. qa et ipi deum
verba et ope laudat. ac ceteros ut eadem faciat admonet.
hoc fecerunt pretes fortissimi pres. hoc nos et licet
infirma mente parvuli dicimus. haymo 19

1

demultitu impia hitu pme
presentes dicet ve ve dole
deco quod fecimt. Ita nunc
quoqz dr ipi scos appigte
die iudicij de iuvos et alla
i. gauisuros et dnm laudatos
de iudicio suo quo bonos re
munerabit et malos codepbit
Dt go et pgit i. pg copleta da
natone malorum audiui qi
uocem tubarum magna multarum i
celo. i. i ecclia dicentium alla. i.
laus inexplicabilis. laus et
gla et virtus deo nro e. hec
omnia sunt gaudium scorum de
vindicta malorum et salute
bonorum. Et fere ubiqz sunt i
ano nomia dr aut alla
ppr unitatem eccl̄ie dnie q
ppr sui inefabilite coprehedi n
pt nec digne laudari. laus
gla virtus dr ppr trinitatem psoarum
Laus rone boni que attribuitur
spui sco. gla rone sapie que
attribuitur filio. virtus rone pote
que attribuit patri. Vel salus
deo nro e xpo qui datus e nb
ut dr ysa. ix. Ipi est alla
inquiunt deus e. aa tm mgn
ho. Alia laus debetur ei pp spc
sci missione qui corda disci
pulorum adimplevit. gra
ad vite credendum. cor eorum
solidauit. pacia ad sustinen
omnia p xpo. ora aperuit
ad laudandum ipm. Unde sap. x.
victricem manum tuam dne laudaverunt
pit. qm sapia appuit os
mutorum et linguas infantium
fecit disertas. Gla debetur ei
p natiuitate. Unde cantauit
angli xpo nato gla i altissimis
deo. luc. ij. Et ecclia cotti dicit
Gla tibi dne qui natus es de vg

2

vtus debetur ei p uictoria sa
dyab. deiectione ut dicit gloza.
Dein dicit Jo. veri laudacionis
et glorificationibus dicens. Qra
va et iusta iudicia eius sunt
va quidem pmissa reddendo
vel pdicta implendo. Justa uo
puniendo sm merita retribuendo
pos fidet duas i oibus viis suis
et scus i om. op. suis. et vera
iusta sunt iudicia eius qr iudicat
iam pyria et tandem vere
euidens. De meretrice magna i.
de babilone que e unus vel
multitudo impia. vel civitas
roma. Illa vastauit dns
babilonem et pdidit ex ea nocent
magna. Et nusto iudicatur de
ea duas quas i. qr i corrupte
tria i. etiam i pstitucione sua
i. luxuria sua. vel potius i ve
nalitate sua. qr sicut meretrix
venales sunt iudiciam et vomi
ium i. Ecci x. Vel e iniquius qz
amare pecuniam. Hic enim
aiam sua venale habet. Et
vindicauit sanguine suorum
suorum que fudit impia
multitudo sunt maxime civitas
romana. De manibus eius i.
babilonis que scos occidit.
Deut. xxxij. laudate gentes
pplm eius qm sanguinem suorum
suorum ulciscetur. pos requireis
sanguinem eorum recordatus e
no e obli. cla pau. Est at
duplex sanguinis effusio. Una
fit p occisionem. vn pos effu
sanguis e ta a i rum ihe et n
e q sepel. Alia fit p exactorem
De qua Ecci xxxiiij pa
nis egentium vita paupum e
qui defrau. il ho sa e. qui
aufert i sudore panem qi q
occit pxi. Is qui effu. sang. et q
fraude facit mercenario fratres sunt

Vel pgit i. pg p
dicta visione

h vox magna. e
magni desideri
rium scorum. et ire
mag dr. qa sci
magna loquntur et
magna opantur.
Auiculo tubarum
est mltis conven
tus fidelium qui
licet multi sunt
una tn voce e
mittunt. qa omne
qd loquuntur in
unius fidei con
cordia gnsent. i.
ste sunt tube pdi
catorum qbus vij die
bus iericho circuen
tibus muri illius
corruerunt. qd mi
stice i ecclia x co
pletur. i q p oe tps
hus vite pdicatoribus
doctrina sonantibus
ons fordo i pdma cor
ruere debent ei

Qr gnrbz acroc scorp gregraci
eorum amalie

19

3 Prima effusio olim celebrata est
Rome. Nunc autem celebrata fuit
et de utroque vindicta. Abacuc
Quam tu expoliasti gentes
multas, spoliabunt te omnes qui
residui fuerint de populis propter
sanguinem hominis et iniquitatem terre
civitatis et omnium habitantium in ea.
Apocalypsis xiiii. Calcatus est lacus
extra civitatem et exivit sanguis de
lacu usque ad frenos equorum. Et iam
ponitur aurum et argentum in frenis
et impletur quod dicitur Zacharie xiiii.
In die illa erit quod super frenum equi
sanctum domino, id est de crucifixi sanguine
acquisitum, scilicet de bonis ecclesie
que Christus suo sanguine comparavit.
Unde satiricus: Dicite pontifices
in sancto quid facit aurum.
Bernardus: Dicitur hodie pudi-
bunda tabes clericorum per ecclesias
ecclesie. Non ad officium ministri Christi
sed sunt antichristi. Honorati incedunt
de bonis domini, cui honorem
non deferunt. Inde est quod vestitu me-
retricis, histrionum habitu, regio
apparatu, inde aurum in frenis, in
sellis, in calcaribus, et plus calcaria
vi corporis quam altaria fulget.
Inde mense splendide et tabule
et cyphi, unde comessationes et
ebrietates, inde cythara et lyra
et tybia, inde torcularia re-
dundantia et cellaria repleta
et promptuaria plena eructantia
ex hoc in illud, inde dolia pigmen-
tata in vestra marsubia.
De hiis olim a domino predicta est
sunt; nunc tempus advenit. Ecce
in pace amaritudo mea amarissima.
Amara quippe fuit in nece
martyrum, amarior in conflictu he-
reticorum, amarissima nunc in moribus
clericorum. Et iterum dixerunt alleluia.
Gloria per hac iteratione debemus
intelligere laudem eius esse eternam.

Duo hic meretricis vel civitatis impiorum et
malorum facta commemorantur, videlicet
quod sanguinem sanctorum fudit et quod stirpes
et alios malis operibus corrupit, pro
quibus gehenne incendium eternaliter
sustinebit.
...

Unde per beati qui habitant in domo tua
domine in secula seculorum laudabunt te. Augustinus in fine de
civitate Dei: Vacabimus et videbimus,
videbimus et amabimus, amabimus
et laudabimus. Ecce quod erit in
fine sine fine. Vel primo dicitur
alleluia pro vindicta peccatorum que fiet
Babilonis sanctos persequendo. Unde
Ecclesiastici ii. Impiis et peccatoribus
reddet vindictam, custodiens
eos in diem vindicte. Romanorum
Iohannis ipse qualis erit vindicta Dei.
Et fumus eius ascendit in secula
seculorum, in continuo et perpetue per suam
perpetuitatem et continuitatem, nullo
igni continuo et perpetuo. Ysaias in
fine: Ignis eorum non extinguetur.
Apocalypsis xiiii: Fumus tormentorum
suorum in secula seculorum ascendet.
Ibi plus dicitur de hoc. Et xxiiii
seniores veteris et novi testamenti
per seniores maiores habentes
ceciderunt, id est se humiliaverunt,
gratias referentes de vindicta
malorum. Et iiii animalia dicunt
dicunt sursum laudantia dominum.
Per iiii animalia designantur maiores
sancti doctores, qui cum moribus
laudant dominum de vindicta malorum
et liberatione bonorum. Et adora-
verunt dominum sedentem super thronum,
id est super ecclesiam ut in de xi capitulo.
Hec habes supra iiii. Quando dicit Iohannes
iiii animalia gloriam et honorem et
benedictionem sedenti super thronum,
viventi in secula seculorum, procidebant
xxiiii seniores ante sedentem
in throno et adorabant viventem
in secula seculorum, dicentes amen alleluia. Sicut
quod est unctio confirmationis
pertinet ad minores, alleluia que
est laus inexplicabilis pertinet
ad maiores, ut I Corinthiorum xiiii.
Qui supplet locum ydiote
quomodo dicet amen super tuam benedictionem.
Ideo recta carnotensi canonici
in choro non videt amen qui
preparatum illecebras sine pretii sanguinis effusione non nisi
iuste reprobos condempnat. Amen quippe interpretatur verum.
Alleluia laudate dominum.

se pertinendo
Nunc iterum dicitur alleluia
pro vindicta peccatorum
que fiet.

fumus est perpetua
flamma perpetue
pene qua reprobi
in eternum torquentur.

pro xxiiii seniores et
iiii animalia sunt
omnes electi et
sancti.

Amen, id est verum est,
quia deo nostro est
laus, gloria et virtus, ...
quia de meretrice magna
vindicavit. Iustum
est ut qui sanguinem
sanctorum fuderunt san-
guinem bibant, vel vin-
dicta sanguinis sanctorum
fundat; et ideo
laudandus per alleluia,
qui sine pretii volu-

celebrat corpus ne uideantur mo
res ut ydiote. Glorie Amen
Alleluia totum refertur ad mo
res quod dicit unum est quod deus est ita
gloriosus quod et uere laudandus de hoc
quod punit malos. Et uox de
throno exiuit i. admonitio
de ecclesiasticis uiris qui sunt
thronus dei quia in eis sedet
deus dicens ad aures omnium
laudem dicite deo nostro i. deo
qui creauit et recreauit et
iudicabit nos. ad hoc enim sumus
omnes ad laudandum deum
Deuteronomio xxxij Crimus cantici
laudem et nomen et gloriam suam
ysaias xlij Cantate domino canticum
nouum laus eius ab extremis. psalmus
laudate dominum omnes gentes etc.
Sed quia non est laus speciosa in
ore peccatoris ut dicitur Ecclesiastici xv
ideo ostendit quis sit quos
admonet dicens Omnes serui
eius glorie ut seruimus nobis serui qui
seruitis ei. sicut dicit Josue seruiamus
illi in sanctitate et iusticia coram
ipso. Et qui timetis deum
timore casto seu filiali pu
silli et magni hoc est quod dicitur
ysaias xlij laus eius ab extre
mis terre. Ecclesiastici sicut terra
sunt pusilli qui nequeunt implere
consilia nec perfecta iusticia pe
netrare et magni qui utrumque
possunt. Ecclesiastici xxiiij in tabu
lis eorum hereditas laudem. Et au
diui post ammonitionem
qua se mutuo exhortan
tur laudem dei post hoc mutua
laudatio que tripliciter nominatur
suorum tube quia uocat ad
festum quinque spiritualium. Item
uox aquarum multarum ad
significandum quod multi sunt in
laude i. Item uox tonitrui ad
significandum quod ipsa est admirabilis
bonis et malis terribilis. Ergo Et 6
audiui per mutuam exhortationem
quasi uocem tube magne i. corporis
qui ut tuba exaltantur uocem
suam predicando et ut exaltaret
in celo iubilando ut dicitur glo. Spiri
xlij per ystum formam in
laude mea cantabis. et sic
uocem aquarum multarum i. populorum
multorum dei laudancium
quorum predicatio fuit ut unum
dadit sicut aque multe. Et sic
uocem tonitruorum magnorum
glorie terrorum exultatio terret
impios. Regum j. c. iiij Allata
est archa domini in castra israel et
timuerunt dicentes uenit deus in
castra israel et ingemuerunt
dicentes ue nobis. dicentium alleluia
i. laudate deum quorum potius
quia maior est omni laude ut
dicitur Ecclesiastici xliij. Quoniam regnauit
dominus deus noster omnipotens destructo
regno malorum. ysaias ij Incur 4
uabitur altitudo uirorum exal
tabitur autem dominus solus. Adaquat
potius et alleluia hoc tripliciter propter
laudem trinitatis et unitatis. Et propter ex
cessus impiorum nos quod uidet
in nominibus potest dominus deus
noster omnipotens. Dominus qui potest
creat. Deus qui sapit gubernat
nat. noster qui clementer educat
omnipotens quod gloriose glorificat.
Sequitur Gaudeamus hic ij pars
in qua agitur de laude sanctorum et
gaudiorum actione pro sua liberatione
et remuneratione. Et diuiditur hic in iiij
primo ponitur laus de singu
lis glorificatione. 2o ponitur
laus per quam omnes glorificatae
i. quia uenit. 3o precipitur Johanni ut
inuitet ad illam gloriam uerbo et
scripto ibi Et dixit michi scribe
4o multiplices angelum adorare
propter caritate uenerationis nimie i
tercia 1o. Ephesiis hoc facit
cum illi que dicat adorare i.

Et dixit mihi. Dicit glossa Johanni ipso ministerio. Gaudeamus propter dotes
anime, exultemus propter dotes
corporis, et demus gloriam ei. Nobis
hec omnia beneficia ab ipso re-
putemus, sicut ysaias xxvi.
Omnia opera nostra operatus es
nobis domine. Quia venerunt nup-
tie agni, glossa id est coniuncta est
ecclesia christo, quarum nuptiarum
sponsalia contracta fuerunt in prophe-
tarum sponsione, presens autem matrimonium
fuit per verba de presenti in collo-
cutione mutua angeli et marie,
consummatum fuit in carnis
et verbi unione. Solempnitas
celebrabitur tempore in ascensione.
Nunc autem paulatim traducitur
sponsa in domum sponsi, sed simul tunc
tota traducetur, et tunc generale
convivium fiet, sicut dicitur ysaias xxv.
Faciet dominus exercituum omnibus
populis in monte hoc convivium
pinguium et vinum vindemie.
Item hester primo. Tercio anno imperii
sui fecit grande convivium assuerus
cunctis principibus et pueris
suis fortissimis persarum et
medorum inclitis et prefectis
provinciarum coram se ut ostenderet
divicias glorie regni sui.
Principes dicit angelos, pueros
prophetas, fortissimos persarum
martires, medorum inclitos con-
fessores, prefectos provinciarum
apostolos. Et uxor eius preparavit se
-1- id est se fecit ydoneam ut ei copularetur.
Romanos iiii°. preparavi actu su-
di tui. virtute ista autem preparacio con-
sistit in duobus scilicet in deponere ve-
tustatis et induere novitatis.
Unde Romanos xiii°. Abiciamus opera
tenebrarum et induamur arma
lucis. Ephesios iiii°. Deponite
vos secundum pristinam conversacionem
veterem hominem qui corrumpitur
secundum desideria erroris, renovamini
autem spiritu mentis vestre, et induite 8
novum hominem qui secundum deum creatus
est in iusticia et sanctitate veritatis. Mathei xxv.
Media nocte clamor factus
est ecce sponsus venit exite obviam ei, et que
parate erant intraverunt cum eo ad nuptias et clau-
sa est ianua. Et datum est illi a deo
a quo est omne bonum, ut coo-
periat se byssino splendenti et
candido. Byssinum ad litteram
est vestis de bysso facta. Byssus
autem est genus lini candidissimi
quod crescit in egypto. Signi-
ficatur autem per byssinum iusticia que
vestis est sanctorum. Unde Job xxix.
Iusticia indutus sum. Psalmus. Sa-
cerdotes tui induantur iusticia.
Candor autem byssini vestis potest
consistere in puritate, splendor
vero in conversacionis exterioris ho-
nestate. Unde sequitur. Et datum est illi
id est ecclesie ut cooperiat byssino
splendenti et candido id est puri-
tate interioris consciencie et honestate
conversacionis exterioris. Et hoc
est quod dicitur ysaias xxxv. Gloria li-
bani data est ei, gloria et decor
carmeli id est honestas
exterioris, primum propter se, aliud propter
proximum intencionem. Deinde exponit
byssinum dicens. Byssinum enim
quo decenter byssino cooperta
est sponsa id est totius [illegible]tudinis
puritate. Byssinum enim iusti-
ficaciones sanctorum sunt, quia candi-
de sunt interius conscientia quo ad se
et splendide exterius quo ad
alios. Et dixit mihi, scilicet angelus 9
Johanni, ut invitet ad nuptias
invitaciones, scribat ut diutius
possit durare. Unde dicitur et dixit
mihi angelus, sicut dominus ipse.
Scribe hoc scilicet quod sequitur. Beati qui ad
cenam nuptiarum agni vocati sunt
id est ad convivium celeste ubi sancti
omnes cum domino epulabuntur cum gaudio

9 quod quinim dr cena qz illa
aliud tociuum succedz illi
z qz delicata fercula ap
ponentr i cena ex quibus semel
admissus expellere. De pran
dio uo multi expelluntr
Mt. xxii. Amice quomodo huc
intrasti non hns ueste nup
cialem. Prandium e gra milita
tis ecce. sz cena e gla celesti
patrie. De qua luc. xiiii. Ho
quidam fecit cenam magnam
z uocauit multos. luc. 22.
Vos estis qui pmansistis mecum i tem
tacoibus z ego dispono vobis regnum ut
edatis z bibatis sup mensam meam i regno
In hac autem cena ponunt viii.
que reddunt cenam delectabile
Primum e nobilitas seruitoris
quod notatur cum dr z ego. ii e
ordinata posicio ferculorum quod
notatur i. Dispono. iii e hones
tas quiuantium quod notatur ibi
vobis. iiii e hylaritas inuitantis
quod notatur i. Sicut disposuit
michi pater meus. v e habundancia
ferculorum quod notatur i. regnum
qui totum cellarium dabit. vi e
familiaritas dni ~~quod not~~
~~meo~~ sua. Et dixit michi hec
verba dei uera sunt z io scribenda sunt
s. quod illi qui uocati sunt ad cenam
uocacione dico predestinacionis
beati sunt. Non autem omnes qui uocati sunt
uocacione predicacionis ut iusti
ficacionis beati sunt quia multi sunt
uocati pauci uo electi Mt. 20.
Et cecidi. hic ipse uidetur Johes
reuerenciam exhibere angelo
sibi reuelanti quam grauiter
gra reddens. unde dr. Et
cecidi i. me humiliaui mente z
corpore ante pedes eius i. angeli
hic michi reuelanti ut ado
rarem eum non quasi deum sz quasi maiorem
reuerendo z honorando. Ille
10 leuitici xix. Coram cano capi
te consurge z honora personam
hic exemplo docemur nos reuerenciam
maioribus nostris. Et dixit michi
uolenti me humiliare. Vide
ne feceris i. noli me adorare
quasi maiorem z digniorem te
Conseruus enim tuus sum z fratrum
tuorum. q. d. ego z tu z fratres
tui serui sumus eiusdem dni. s. e
quem fratres in... angeli non tantum
tibi maiores sumus salua
gra tua. sz quia sumus fratres natura
fratres gra sunt. de quibus fratribus
intelligatur. s. de fratribus gre
unde dr. habentium testimonium
ihu i. gratiam sps sci qui testificatur
nobis esse filios dei. Ro. viii.
Ipse spc reddit testimonium spiritui
nostro quod filii dei sumus. Et no
quod ante testamentum permiserunt se
angeli adorare sicut legitur Josue
v. In nouo autem non permittunt.
huius racio est quia tunc non erat deus
homo unde erat homo simpliciter inferior
angelo. Nunc factus est deus
homo z sublimior e homo angelo
unde uidentes hominem sup se
noluerunt ab homine adorari
ob reuerenciam eius. unde ostendit quis
sit adorandus dicens. Deum
adora cui soli debetur adoracio
Mt. iiii. Dnm deum tuum adora
z illi soli seruies. Et subdit
causam quare deus adorandus e
Testimonium enim ihu e sps
prophecie glo i. quod ergo dixerunt prophete
prophecie de xpo testimonium
unde ii. pe. i. firmiorem hemus
propheticum sermonem cui benefacitis
attendentes. Non enim uoluntate
humana allata est aliquando
prophecia. sz spu sco inspirati
locuti sunt sci dei homines. Ipse
uo sps prophecie de ihu testimonium
unde Jo. xvi. Cum uenerit ille sps

qd not. l. sup. me
sa mea. Septimum
e amenitas loci
qd. not. ibi. i re
gno ~~meo~~. Octa
uum e securitas. qd
not. ibi. meo.

voluit

11 ueritatis testimonium prophetie de multis.
Et vidi celum hic ostendit Iohannes
quantus sit ille cuius gratia sunt ascende
Christus Et primo ostendit potestatem quam
habuit in primo adventu Deinde ostendit
potestatem quam habuit in secundo adventu
et propterea monet fideles ad
herere Christo ut sic possit vitare
penas malorum et adipisci gau
dia beatorum Et ita secundum hoc continuatur
quod dicit hic ad precedentia
Nam hic ostendit quantus est ille quem prius
laudari monet Secundum glossam continuatur
ad gratiam sicut quia dictum est de Loth
de dampnatione antichristi possit
aliquis querere unde dampnabuntur contra
potentes erunt et videtur Et
pugnaverunt contra Christum qui potentior
est et eos devincet et vincit
eos dampnabit Et ideo potentia eius
hic describitur dicit Et vidi celum
apertum Ad literam ianua paradisi (vel celeste gloria ec aptam)
sive vide aptam que prius fuerat clau
sa vel celum apertum id est scriptura
in glo. id est misteria revelata
quod homo possit ascendere celum et
cognoscere deum et satis concordat
exposito prius Deinde ostendit quibus aperitur
dicens Et ecce equus albus id est
humanitas pura et munda sine
omni fusco peccati quia Christus in equo
albo dei contra dyabolum pugnavit
pro. xxi equus paratur ad diem
belli dominus autem salutem tribuet
id est albus hunc equum ascendit albus
in incarnatione ysa. xix. Ecce
te dominus ascendet super nubem levem
Et super humanitatem ab omni
peccato immunem et ingredietur
egiptum id est mundum qui campus
certaminis ad pugnandum Et qui
sedebat super eum vocabatur fi
delis et verax glo. fidelis quia
promissa implevit verax quia ipse
veritas et veraces facit Item dicit

fidelis quo ad promissa preterita que
implevit Verax quo ad
futura que sine dubitatione implebit
Deut. xxxii Deus fidelis et
absque ulla iniquitate Io. iii qui
accepit eius testimonium signavit
quia deus verax est Et cum iustitia
iudicat glo. quia unicuique iuxta
opera sua reddet Et pugnat
modo primus (contra diabolum) Exo. xiiii Dominus
pugnabit pro vobis et vos tace
bitis quia dum dyabolus loquitur non
respondebitis dominus pro vobis
Dyabolus loquitur cum peccatum suggerit ho
mini qui consentit tunc pugnat
homo si tacet cum eius suggestioni
non consentit tunc dyabolus perit
quod fuit de egiptiis in eodem dicit
egiptius fugiamus israhelem
quia dominus pugnat pro eis contra nos
Vel pugnat id est pugnabit in die iudicii
non tantum contra dyabolum sed contra dyabolum et
exercitum eius totum De quo bello
dicit ysa. Dominus potens in prelio
Sap. v. pugnabit cum eo orbis
terrarum contra insensatos Oculi autem eius
glo. id est dona spiritus sancti sicut flamma ignis
que inflammat et illuminat et consumit
rubiginem et emollit ferrum
durum et calefacit frigidum et con
solidat lutum Sic dona spiritus sancti
inflammant in amorem dei et proximi
Illuminant ad (ad fidem) cognitionem boni
et mali veri et falsi consumunt
rubiginem peccatorum duricia
cordis emolliunt et frigidos
calefaciunt et fragiles
mentes consolidant propter hoc
missus fuit spiritus sanctus in apostolos in
specie ignis Treni. i De excelso
misit ignem in ossibus meis et
erudivit me Zacha. iii Super
lapidem unum oculi vii De hoc
dictum est hic id est oculi eius tamquam flamma
ignis vel oculi sunt prelati qui debent
toti ecclesie providere sicut oculi provident
corpori De quibus dicit Can. vii Oculi

et bonos a malis
secernet Nec
alie iudicat pt. q
in omnibus iustus est vn
quia cum attendunt in
corde et fidelem promis
sa debent considerare
quia verax et iustus
est ideo quod nullum
impunitum relinquit
nullum non consu
mata salvat. hai

12

13 tui sicut piscine i esebon q st
i porta filie multitu[d]is. Secu[n]d[u]m gl[ossam]
d[icitu]r que exigu[n]t[ur] i plat[is] p[ri]mo ut
sint oculi p[er] discretion[em] pisci-
ne p[er] co[m]passione[m] i esebon p[er]
tavit[ur] fulore[m] q[uia] esebon int[er]
p[re]ta[tur] ignib[us] i eis porta p[er] exp[osicio]n[em]
z p[re]dicacio[n]em. Sz heu hodie
oculi eccl[es]ie lippi s[un]t plen[i] sor-
dib[us] avaricie z salute delica
ru[m]. U[n]de gen[esis] xxix. Lya
lippis erat oculis. Sec[un]do. Et i
capite ei[us] dyadem[a]ta multa
hic on[ditu]r q[uod] p[re]l[atus] h[abe]t tale p[ro]tate[m]
ut possit a[li]is z suos devi-
ce[re] s[ed] a deo qui e[st] caput ei[us]
ut d[icitu]r .i. Cor[inthiorum] xi. Cap[u]t mulier[is]
vir z caput viri x[pistu]s. cap[u]t
a[utem] x[pist]i de[us]. Et x[pistu]s p[otes]t om[ni]a
q[ui]a q[uod] p[ot]est a d[e]o h[abe]t q[ui]a p[otes]tas
q[uia] om[ni]s p[otes]tas a d[e]o e[st] ut d[icitu]r
Ro[manos] xiii. p[er] dyademata no-
sunt[ur] victorie ut corone victor[um]
ut x[pist]i victories ut p[otes]tas cor[um] q[ue]
e[st] a deo. Sap[iencie] v. Accipient
regnum decoris z dyadema
spei de manu d[omi]ni. Sap[iencie] xviii.
Magnificen[tia] tua i dyadeate
capit[is] illi[us] z h[oc] e[st] In capite
ei[us] i[d est] x[pist]i d[e]o dyadem[a]ta multa i[d est]
victories multi ut corone
multe parte dare victoribus.
Et b[e]n[e] multa q[uia] vic[it] pugn[a]re
q[uod] bestia q[ue] h[abe]t vii capita z
x cornua z x dyademata
ut d[icitu]r ap[ocalipsis] xiii hac bestia x[pistu]s
i sua passio[n]e sup[er]anit z co[r]o-
na sue dyadema suum abs-
tulit z i imposuit q[uia] i[llo]s
quos dya[bolus] possidebat z q[ui]
erat q[uasi] corona ipsi[us] x[pistu]s p[re]di-
cando abstulit z co[n]v[er]sos ad
fide[m] ei q[uasi] corona assumpsit.
Ut h[ab]etur .ii. paral[ipomenon] xx.

Ubi le[gitur] q[uod] d[avi]d tulit corona[m] de
capite melch[o]m i q[ua] i[n]venit
auri pondo talentum z p[re]cio-
sissimas ge[m]mas fecit q[ue] inde
sibi dyadema. Melchom
int[er]p[re]ta[tur] rex eor[um] z s[ign]at dya[bolum]
qui e[st] rex sup[er]bor[um] Sec[un]d[u]m d[icitu]r
Iob xli. Cui[us] corona s[un]t om[ne]s
mali quos i[d est] quor[um] aliq[uo]s x[pistu]s
p[re]dicando co[n]vertit ad fide[m]
z i[n]venit i eis aurum caritat[is]
z ge[m]mas cet[er]ar[um] virtutum
quas i[p]se i[n]met contulit eis z
eos sibi q[uasi] dyadema fec[it]. Cant[icorum]
iiii. Veni coronaberis de capi-
te amana de vertice sanir
z h[er]mon. Amana int[er]p[re]ta[tur] inq[ui]et[udo]
sanir no[m]i[n]e tollens. h[er]mon
anathema i[n]duis. z h[ec] o[mn]ia
sunt dya[boli] de cui[us] capite
corona[tur] eccl[es]ia q[ua]n[do] caput ei[us] co[n]-
tempnit z ei aufert p[e]ccatores
de quib[us] efficit[ur] dyadema
d[omi]ni. Hi[c] nome[n] scriptu[m] q[uo]d
nemo novit nisi [...] ipse
glo[ssa] d[icitu]r q[uod] no[me]n h[oc] e[st] d[e]us ho-
mo [...] t[ame]n utr[um]q[ue] sequitur no[me]n
ipse sol[us] novit q[uia] ipsi soli
co[n]venit e[ss]e d[eu]m z ho[min]em. Un[de]
Ysa[ie] vii. Ecce virgo [con]cipiet z pa-
r[iet] filium z vo[ca]b[itur] no[me]n ei[us] emanuel i[d est]
nobiscum de[us]. Vel ipsi soli co[n]ve[n]it
e[ss]e ih[esu]m i[d est] salvatore[m] aucte
z ministro. Ipse e[ni]m sol[us] actor
z minister est salut[is] huma[n]e
Mt[ei] i. vocabis no[me]n ei[us] ih[esu]m
Ipse e[ni]m salvu[m] fac[iet] po[pulum] s[uum] a p[e]cc[at]is
eor[um]. De utroq[ue] no[m]i[n]e d[icitu]r
gen[esis] xxxii. Cur queris no[me]n
meu[m] quod e[st] mira[bi]le. Philip[enses] ii.
Humiliavit se factus obediens
usq[ue] ad morte[m] p[ro]pt[er] q[uo]d z d[eu]s exal-
tavit il[lum] z do[navit] il[li] no[me]n q[uod] e[st] s[uper] o[mn]e no[me]n. ut
in no[m]i[n]e ih[es]u o[mn]e ge[nu] flecta[tur]
H[abe]n[s] no[me]n scriptu[m] d[icitu]r q[ui]a scripsi[t] sunt 12

mo9 dr

17

gabriel et maria. Primam litteram scrip-
sit gabriel mariam salutando
Ave inquit gratia plena. Scripsit
et 2am mariam commendando.
Dominus tecum benedicta tu in mulieribus.
Scripsit et tertiam idem gabriel
mariam consolando. Ne timeas
inquit maria. quia invenisti gratiam apud deum.
Scripsit et quartam conceptum et
partum domini marie nunciando
Ecce inquit concipies in utero et paries filium.
Scripsit et quintam nomen nascituri pro-
nunciando. Et vocabis inquit nomen
eius ihesum. Scripsit et sextam ipsum
describendo hic inquit erit
magnus et filius altissimi vocabitur. Scripsit
et septimam litteram potentiam eius predi-
cando. Et dabit inquit ei dominus deus
sedem david patris eius et regnabit in domo ia-
Hec est vii littere quas continue
scripsit gabriel in nomine pueri
nascituri. Tandem videns maria
quod verbum scriberet gabriel apposuit
et ipsa manum et scripsit octavam
litteram sapientem angelo videndo
quomodo fiet istud. Scripsit et ixa
harum tamen dubitationis as-
signando quoniam inquit virum non
cognosco. i. me non cognituram propo-
no. In decimam scripsit gabriel
reprehensionem nescissima dubi-
tationis marie tamen amovendo
et modum fidei determinando. Spiritus
sanctus inquit superveniet in te et virtus
altissimi obumbrabit tibi. Scripsit et xi litteram
eius ponere mariam dubitantem cer-
tificando. Et ecce inquit elyza-
beth cognata tua et ipsa concepit filium in
senectute sua. Scripsit autem xiiam auc-
torem tocius negocii demonstran-
do scilicet potentiam dei. quia inquit non erit
impossibile apud deum omne verbum. q. diceret
efficiet potentia dei qui omnia potest

16

Ad mariam quid faceret quid tardaret
scribe ultimam litteram et perfi-
cietur nomen eius. Audivit me
maria et credidit consilio et
scripsit ultimam litteram consen-
sum adhibendo. Ecce inquit
ancilla domini fiat michi secundum verbum tuum.
Et perfectum statim scriptum est nomen eius
quia statim verbum caro factum est et
habitavit in nobis i. in natura nostra. Vt autem possi-
sit dicere maria lingua mea
calamus scribe velociter scribentis
Erant digiti hic sub edoctione ho-
quod est nomen scriptum. Vt dicit hic
glo. Non mireris si gabriel plu-
res litteras scripsit quam maria. Nam ve-
cum scripsit et maria x quia ita
nescientes est parum loqui et plus
audire. Creatione nova verbum dispo-
suit in maria. Hec est xii hore
diei quo qui ambulat non
offenditur ut dicit Io. xi. Et vestitus
erat veste aspersa sanguine.
Ad litteram i. carne proprio sanguine
cruentata. quem sepius fu-
disse credimus. prima scriptura
primo in circumcisione luc. ii. 2o in
passiona orationis quando factus est su-
dor eius tamquam gutte sanguinis
decurrentis in terram. ~~luc. xxii~~
Tertio in spinarum corona. ut
creditur. iiiio prima eductione
quarto in flagellatione ad columpnam m t xxvii
luc. xxiii. Quinto in manibus
et pedibus crucifixionem. sexto in
latere apertione Io. xix. De hac
veste sic aspersa dicitur gen. xxxvii.
Tulerunt tunicam eius i. yoseph
et sanguine edi quem occiderant
tinxerunt. Ysa. lxiii. Quare est
quare est rubrum indumentum tuum. Et vest
tua rubra est. Et vestimenta tua sicut
calcantium in torculari. Et vidi celum dominus

17 Torcular calcauit solus et aspersus
est sanguine ~~[struck through]~~ eorum qui ipsi
fuderunt et omnia indumenta eius inquinauit. (cor. i)
Vel ueste aspersa sanguine eorum diat (dicitur)
gregationem martyrum quorum
sanguis pro christo effusus est
inundauit. vnde pro eo effuderunt
sanguinem corporis tamquam aquam. i.
tantum. ibi. et non est qui se. gen. xlix. (ex utraque parte)
lauabit in vino stolam suam et
pallium suum in sanguine vue.
Et uocabatur nomen eius uerbum dei
per quod pater omnia fecit et dixit
Jo. i. Omnia per ipsum facta sunt. s.
filium genuit per quem omnia fecit.
per hoc nomen scilicet uerbum innotuit
mundo deus pater qui usque tunc
extiterat incognitus. (ignoratus) vnde Jo. i.
Deum nemo uidit vmquam nisi
vnigenitus filius qui est in sinu
patris ipse enarrauit. Jo. xvii.
Manifestaui nomen tuum hominibus
quos dedisti mihi de mundo. Et
exercitus martyrum et omnium fidelium
qui sunt in celo. i. in ecclesia nomine
uno et multis. Sequebantur eum per
viam paupertatis. humilitatis. et caritatis.
continue in equis. carnes et corpora
dominantes. Equis albis. glo.
i. in corporibus mundis que ab illicitis
refrenantur. et stimulo caritatis
ad bona incitantur. De quo sti-
mulo dicitur ij Cor. v. Caritas xpi
urget nos. De istis equis
dicitur Abac. iij. Viam fecisti in mari
equis tuis. Zacha. x. Visitauit
dominus exercituum gregem suum
domum iuda et posuit eos
quasi equum glorie sue in bello.
Uestiti bysso albo et mundo
i. iustitia que facit mentem albam per
innocentiam et mundam per opinionem
euidentiam. Et sunt due partes iusticie
scilicet declinare a malo et facere bonum
vt dicit Augustinus. per primam partem est munus alba

puram et munda quia solet dominus uidere
ut dicit ay. v. Et de ore
Supra dixit de potestate christi in primo
aduentu. hic incipit agere de 18
potestate ipsius in secundo aduentu. ostendit
dicens quod in utroque magna potestas eius
erit. vnde dicitur de ore ipsius. i.
de ore procedit. i. procedet gladius
acutus. glo. i. diuina sententia me-
dens peruenas cogitationes intus
et illicitos motus corporis. Eze.
v. Sume tibi gladium acutum ra-
dentem pilos tam capitis quam corporis.
Eze. xxi. Gladius gladius
acutus est. hic dicitur gladius propter
duplicem eius usum quia incidit intus
et extinguit deum est. Ut in ipso
percutiat gentes. i. ob peccatores
diuites. Item maledictum. Ideo dicitur
Job. xix. Fugite a facie
gladii quia ultor iniquitatis est
gladius. vel de ore ipsius. i. de pre-
dicatoribus qui sunt os domini quia
dominus loquitur per eos. Jo. xxi. Si se-
paraueris preciosum a uili quasi os
meum eris. procedit gladius acu-
tus. i. sermo predicatoris. De quo dicitur
Hebr. iiij. Viuus est sermo domini et
penetrat omni gladio ancipiti. Pro zo-
lamnis sermo dei ignitus clipeus
est sperantibus in se. Ephe. vi.
Et gladium spiritus quod est uerbum dei
ut in ipso percutiat gentes. glo.
i. quosdam ad mortem. quosdam
ad uitam. psalmus xi. percutiet
terram virga oris sui. Et ipse reget
eos glo. scilicet bonos de iustis in iustitie
malos de iudicio in iudicium li
In uirga ferrea glo. i. inflexibili
iustitia que tunc non potest flecti per
penitentiam. Je. xviij. Si penitentiam
egerit gens illa a malo suo
quod locutus sum aduersus eam. agam
et ego penitentiam super malo quod co-
gitaui ut facerem ei. Sed in futuro
non potest flecti. psalmus vij. Zelus

19 z furoz iiri no ptet i die vin-
dcte n̄c acquiescet eoq̄ pcib⁊
n̄c accipiet p redeptoe du-
plu. Et ipe calcauit .i. cal-
cabit torcular vini furoris
ire dei omipot. glo. i. morte
q p̄o hoi pctiicato dō illata
fuit. ſʒ resurgete destcta
fuit ipo totalr .i. re ſi nob
spe .j. Cor. xv. Nouissime
at inimica destruet. mors
Itē glo. torcular .i. tribulon
i q̄ dūs dū ſcos pnitos cal-
cat. igra eos ampliat qua
deg iratq ade pctiti intulit
furiosos i pagine eq expte-
d. Et hē i vestimento .i. i hūai-
tate qua quodamo vesti-
dūitas xp̄i .d. hitu inetq
ut homo in femore suo .i.
hūaitē seu carne qua hē ex
prim pgenie que p femur
desr. hē scriptu indelebilr
Rex regu z dūs dūancium
q d. ſ hūaitē e rex z dūs sco-
ru qui se z alios regut z
dniu exercet i subditos. Vl
sic z i vestito .i. i scis noui
testi qui p gram bapti
fuit vestr dm̄ xp̄o .i. gal. z.
Quicuqʒ bapti estis xp̄m
induistis. Ysa. xlix. viu
dūs qz hijs omib⁊ ued oz-
nameto vestieris. Et i femore
suo .i. i antiqs prib⁊ a quib⁊
duxit ſ carnis origie
hē scriptu calamo fidei Rex
regu z dūs dūancium. Cer-
tam hij q̄m illi credet xp̄m
rege ee z dnm vniuersoze
Et vidi vnu anglm
glo. Ch̄rsa digmtē xp̄i p qua
potest dyam expugnere. sub-
dit admonicoem de puenienti
tali dūo omb⁊ fidelcs adhe-

20 rent ut possint inita ad pceas
z gaudia adpisci. Ht glo.
Et vidi vnu angelu .i. pdi-
catozp cetu stante i sole
.i. psculante i apta pdicacoe
lucē manete i plenitudie
cognicoib⁊ z dilccoib⁊ dūne
ut i fueti turbloc. z clamat
voce mag .i. pdicacoe apta
z pecta z libā. dices omb⁊
auib⁊ glo .i. omib⁊ fidelib⁊
qui agiles z leues st̄ i p-
mocoe bozp opm. quozp co-
usato i celis est. p hoc i̊ .jo.
Ezue uolabat alis cote-
placoib⁊ p mediu celi ad laz
discurredo meti intuitu
p omb⁊ ordib⁊ scozp āglozp
cosiderando ut cogitado
quatq sit ardoz i seraphi
q̄ta lux i cherubin q̄ta
discrecō i thronib⁊. q̄ta
sublimitas i dnacomb⁊
q̄ta dignitas i pncipa-
tib⁊ q̄ta po i ptatib⁊ q̄ta
vtq i vtutib⁊ q̄ta obia i
archanḡ z angelis cotepla-
do z turmas patriarchaz
Cuneos pphaz. thorq apo-
stolozp. exercitq mrm. col-
legia cofessozp. corcas vgim
cotubnia mroiu. quetq p-
dicatozp. cenobia mōchozp
z monialiu. Deniq ascedo
ad regina om̄ ſ btaz maria
dico. p q̄q̄m venit stati ad
xp̄m. ut xp̄i .d. Cant iij°. In
lectulo meo q̄sivi p noc. que
dil. aia mea q̄si. i n z n iuei.
Sur. z circui. ciui .i. celu p vicos
z platheas .i. p diuersos ordes
scozp z qra que dilig aia
mea. Inuenerunt me vigiles q
custodiut ciuite. Nu que di-
ligit aia mea vidistis. paui-
lulu c ptnsissem eos iue q̄ di. a. m.

Nō hī

matiaz

21 vel qui volabat studendo et p'
dicando per medium celi .i. per co'
cordiam virtutum quas testati
non exemplis tamen moratores ut he'
ici in mathei tamen per novum iudicii
tamen per vetus testamentum volat et io
utique sine virtute est quia virtus i
media est ius ac clamat omnibus Veni'
te per fidem et congregamini per bona
opera vel venite bene operando et
congregamini perseverando in bono
Ad cenam magnam dei quam deus
faciet sibi luce xiiii^o. homo quidam
fecit cenam magnam que dicitur mag'
na propter magnitudinem facientis tum
propter magnitudinem convivantium tum
propter magnitudinem et multitudinem
ferculorum De quibus alibi dicitur
est tum propter longitudinem temporis
quia eterna erit cena illa Ut man'
ducetis carnes regum et car'
nes tribunorum et carnes for'
tium carnes equorum et sedenti'
um in ipsis carnes omnium liberorum
et servorum et pusillorum ac mag'
norum Glossa .i. ut delectemini in
cruciatu tam maiorum quam minorum
Per reges intellige magnos princi'
pes seculares per tribunos mi'
nores per fortes mediocres
per equos subditos per sedentes
platos ecclesiasticos per liberos
clericos qui a tributis et aliis
sunt liberi per servos intellige laycos
qui tributis et aliis subiacent
vel per liberos intellige absolutos
a mundo per servos coniugatos
per pusillos pusillanimes
per magnos superbos et abiec'
tos Et hoc totum sumptum de eze'
chielis xxxix ubi legitur Dic omni vo'
lucri celi et universis avibus ac
cunctis bestiis agri quiescite
concurrite properate undique ad vic'
timam meam quam ego immolo vobis
victimam grandem super montes israel
ut comedatis carnes et biba'
tis sanguinem carnes fortium
comedetis et sanguinem principum
bibetis arietum agnorum et hir'
corum et altilium et pinguium
omnium et comedetis adipem in
saturitate et bibetis sanguinem in
ebrietate de victima quam ego
immolabo vobis et saturabimini
super mensam meam De equo et de
equite forti et de universis viris
bellatoribus ait dominus deus Et 17
vidi bestiam hec est tercia pars ca'
pituli qua agitur de pena antichristi et
suorum Et dicit hic iii ordine primo
ca pene et pugna quam dixit secundo pe'
na exponitur in morte eterna ibi
et apprehensa est tertio modus pene ibi
vivi missi sunt quarto gaudium sanctorum
de dampnatione antichristi et suorum
ibi et omnes aves De primo Et
vidi bestiam .i. antichristum cru'
delem et effrenatum et reges terre
glossa .i. apostolos eius sola terrena
querentes et exercitus eorum glossa
.i. omnibus sunt eius congregatos
unanimi malicia ad faciendum
prelium cum eo .i. quem exponit esse qui se'
debat in equo .i. super carnem suam
vel in equo .i. in choro predicatorum
qui sunt equi de quibus Iob xxxix Numquid
prebebis equo fortitudinem
aut circumdabis collo eius hinnitum
Et cum exercitu eius .i. quem sanctos
Daniel xi magnificabitur
adversus omnem deum et adversus
deum deorum loquetur magnifica
et dirigetur donec impleatur iracundia
Hoc ac prelium erit per tales per blas'
phemiam per persecutiones per
miracula sicut dicit glossa Mat
thei xxiiii Surgent pseudo
christi et pseudo prophete et dabunt
signa magna et prodigia Et apprehensa est
hic exponitur pena antichristi

et suorum. unde dicit Et apprehensa est
glo. i. eternaliter punita bestia i.
antichristus et cum illa pseudo propheta
qui bona futura promittebat
fautoribus antichristi et qui fecit signa co-
ram ipsa i. quecumque fecit signa cum
antichristo apprehensus i. punitus eter-
naliter quibus signis seduxit
i. seorsum a virtute vite et fidei
duxit eos i. credentes bestie
qui acceperunt caracterem
bestie i. conformaverunt se antichristo
in vita et doctrina et qui adoraverunt
ymaginem eius i. statum vel apo-
stolos eius qui dicuntur ymago eius
quia reputant et imitantur ipsum
Vivi missi. hic ostenditur modus pene
quia vivi in infernum mittentur i. plus
aliis punientur. unde dicit vivi mis-
si sunt hii duo scilicet bestia et pseu-
do propheta vel dyabolus et corpus suum
totum in stagnum ignis ardentis
et sulphuris i. in tormentum in-
instabile immobile plenum
ardore et fetore. Et dicuntur mitten-
di vivi in infernum i. illi maiores
quia sciunt et ex certa malicia
peccaverunt sicut illi de quibus dicitur in
psalmo descendunt in infernum viventes.
Deinde subiungit de pena minorum
quia vere minor erit pena quia
minus peccaverunt minores in eodem genere
peccati quam maiores aliis peccatoribus
propter quod dicitur sap. vi. Exiguo conce-
ditur misericordia potentes autem potenter tormenta pa-
tientur. Fortioribus fortior instat
cruciatio. Dicit ergo Et ceteri i. sequa-
ces i. minores occisi sunt i. occi-
dentur in gladio sedentis super equum
i. in sententia qui procedit ex ore
ipsius i. procedet in die iudicii
quando dicet Ite maledicti Mt. 25.
Et omnes aves hoc est gaudium sanctorum
de punicione malorum qui tamen non
gaudent de penis sed de iusticia dei
impleta. unde dicit Et omnes aves
saturate sunt i. omnes sancti delectati sunt
videndo penas eorum. Psalmus Letabitur
iustus cum viderit vindictam. Ysaias
ultimo Egredientur ut videant
cadavera mortuorum qui prevari-
cati sunt in me etc. erunt usque ad
sacietatem visionis omni carni.

Et vidi angelum descendentem de celo. Dampnatione babilonis et antichristi
et pseudo apostolorum supposita hic
iohannes dampnationem ipsius dyaboli
ostendens tamen dampnationem eorum
et proprie auctorem scilicet primum qui in
humili adventu cum ligavit et
in multo fortius in secundo adventu
quia erit in virtute et maiestate
potius cum dampnaverit. Dividitur
autem istud capitulum in quatuor partes.
In prima ostenditur auctor dampnationis
eorum scilicet christus. In secunda ostenditur causa dampnationis
scilicet abusus date potestatis ibi Et cum con-
summati. In tercia ostenditur pena quam expe-
rientur quia antichristus et suos
bellum congregabit ibi Et descen-
dit ignis. In quarta ostenditur pena qualiter
totius corporis dyaboli et ipsius dyaboli
qui illos decepit ibi Et vidi
thronum. In prima parte sic procedit
primo agit de ligatione dyaboli
facta a christo in primo adventu ostendens
per quem et quanto tempore cum ligatur.
2o ostendit quanta libertas inde se-
cuta est. Dicit ergo Et vidi angelum i. christum
de quo Ysa. ix. et vocabitur
magni consilii angelus Descen-
dentem de celo i. carnem assu-
mendo se humiliantem in terra de
solio maiestatis induit sac-
cum nostre mortalitatis. hic designatus
fuit figuraliter Iudicum vii per de-
census roris in vellus gedeonis
area sicca manente. Vellus enim
est beata virgo que repleta fuit gratia
dei synagoga sicca remanente. Psalmus

c xx

2 Descendit sic pluvia in vellus et sic
stillicidia stillantia super terram, ita aque
gutte grandes super aliquam partem in-
decenter ceciderunt. Iste hic descensus
fuit sicut Danielis iii°. per descensum
angeli in fornacem tres pueros
conservavit a combustione ignis
quia fecit medium fornacis quasi ventum
roris flantem. Fornax est mundus
igne tribulationum et temptationum
accensus. Prima Iohannis v. totus mundus
in maligno id est in malo igne positus
est, in quem Christus descendens omnes
fideles per tres pueros designa-
tos ab ardore tribulationum et
temptationum liberavit ac liberat
carnem temperando, adversarium refre-
nando, vires sustinendi prebendo,
sanctorum gratiam conferendo, per doc-
trinam preceptis erudiendo. Ecclesiastici
xliii°. obviabit vobis ab ardore
venienti humilis efficiet eum super
ardorem. Et habentem clavem abis-
si id est potestatem super dyabolum ligandi
et solvendi eum quantum voluit.
Dyabolus enim non potest nisi permissus.
Et primo et de clavibus que aperuit
paradisum et clausit infernum. Unde
Ysaie xxii. Dabo clavem domus
David super humerum eius et
aperiet paradisum et non est qui
claudat, et claudet infernum et
non est qui aperiat. Apocalypsis iii°. Qui aperit
et nemo claudit, claudit et nemo
aperit. Et non solum super dyabolum sed
habuit potestatem, ymo super omnia.
Unde sequitur Et cathenam magnam glosa
id est invitabilem potentiam qua constringit
omnia in manu sua et cui affixa
sunt tunc non apperet. Unde Abac
iii°. Cornua in manibus eius ibi
abscondita est fortitudo eius ante faciem eius ibit
mors id est dyabolus que non la-
tuit virtus divina que vinculo ligatur.

cum hic quoque per cathenam dei potentia 3
designatur. Alii autem penam temporalem
alii et penam inferni sub nomine ca-
thene. Unde Ieremie xxviii. Cathe-
nas ligneas contrivisti id est penas
hic facere noluisti et facies pro
eis cathenas ferreas id est maior-
es penas eternas. Alii et ipsa
peccata nomine cathene accipiunt.
Levitici xxvi. confregi cathe-
nas cervicum vestrarum ut incederetis
erecti. Et apprehendit draconem 4
potentia omnia nisi prius illius potestate
alligatorum dyaboli qua sequitur ip-
sum deus et apprehendit, et sequitur draconem
id est dyabolum serpentem antiquum qui est dyabolus
dicitur draco secundum glosam propter nocendi
violenciam, serpens propter nocendi
astuciam, antiquus propter consuetudinem
longam quia ipse ab initio nocere cepit.
Unde Iohannis viii°. Ille homicida fuit
ab initio, qui est dyabolus glosa id est de-
orsum fluens, scilicet in eos qui circa
versantur. Vel deorsum id est de celo
empireo in infernum. Vel dyabolus
id est duos bolos faciens de pecca-
tore unum de anima et alterum de corpore.
Et sathanas glosa id est adversarius
quia semper adversatur omni bono licet non
semper impediat quia non potest. Et ligavit
eum glosa id est per suam potestatem privavit
in parte, scilicet per mille annos, id est toto
tempore quo numerus electorum implebitur
hoc est usque ad tempus antichristi. Et sunt
per mille annos tempus perfici-
endum numerus electorum intelligitur. Completum
enim ex triplici denario. Nam
decies decem decies sunt mille.
Et iam triplex status scilicet conjuga-
torum, continentium, prelatorum; vel
triplex tempus ante legem, sub lege,
sub gratia impleverunt decalogum
ut impleretur numerus electorum. Sed quia
hanc expositionem videtur esse contra statim dicendum

scilicet quod oportet eum solvi modico tempore scilicet tempore
antichristi tunc non est impletus numerus
omnium electorum. Glosa tempore modico
erit quo infinitum et ideo non facit
oppinionem cum toto. Et hec frequenter
facit scriptura per synodochen a mi-
nori parte totum intelligens. Hec
ligatio fuit figurata Tobie viii° quod
raphael ligavit dyabolum in superi-
oribus partibus deserti. Et raphael
significat medicina dei. Et significat
christum qui est omnium medicina de qua
Ecclesiastici xxxviii°. Altissimus de
terra creavit medicinam. Et Ecclesiastici
xliii°. Medicina omnium in festina-
tione nebule. Et misit eum in
abyssum id est in corda infidelium ubi
eiectus a fidelibus arcius dominatur
ut dicit glosa. Unde Mathei viii°. Si eicis
nos mitte nos in gregem porcorum.
Et notandum ad missio quod permissio
est qua permittit dyabolum dominari
in malos. Et clausit glosa id est si-
gillum posuit. Alia glosa id est lignum
crucis reddidit ei in medium ubi oc-
culto dei iudicio. Job xxxviii°.
Quis conclusit hostiis mare
id est dyabolum quasi diceret nullus nisi christus.
Et signavit glosa id est sigillum po-
suit id est signum crucis quod eum
sic superat ut a fidelibus repel-
latur. Unde Cant. Lata est virtus
crucis ut si in mente fidelium ha-
beatur nulla libido nulla pecca-
ti pullulandi possit invidia. Sed con-
tinuo ad memoriam eius totus
peccati et mortis fugatur exercitus.
Unde Exodi xii. Exterminator non
poterat intrare domos super quarum
postes erat sanguis agni.
Ideo dicit sponsus ad sponsam Canticorum
viii. Pone me ut signaculum super cor tuum
ut signaculum super brachium tuum. Vel signavit

quo ad scientiam quia dyabolus ante
passionem christi sciebat quod omnes
descendebant ad infernum. Modo
vero nescit et de illis quos scit
certis pro omnibus quia ignorat utrum perse-
verent. Et signavit desuper illum
hoc dicit quia dyabolus deorsum subiacet
virtuti crucis et ut post non permissus
a christo. Ut non seducat decipiat amplius
gentes sicut solebat. Donec con-
summentur mille anni glosa id est donec adve-
niat quia tunc fere erit impletus
numerus electorum. Et post hec id est post
mille annos id est appropinquante fine
mundi oportet secundum dei ordinationem eum
solvi id est potestate sicut prius re-
laxari modico tempore scilicet tribus annis
et dimidio quantum scilicet regnabit antichristus
et ideo non est timendum quia tantum parum
regnabit. Et vidi. Hic ostendit
quanta pax et libertas data fuit
ecclesie post ligationem sathane
ipso enim ligato soluta fuit
ira ligata que duplex erat
una difficultas bene operandi
ex scientia alia necessitas
descendendi in infernum. Et ita
duo ostendit hic. Primo quod reddita
fuit ecclesie libertas bene operandi.
Secundo quod ei fuit reddita libertas
in paradysum intrandi. Libertas autem
bene operandi maxime consistit in
bona ordinatione prelatorum ad
subditos et subditorum ad pre-
latos ut scilicet prelati bene regant
et iudicent et subditi humiliter
et devote obediant. Dicit ergo et
vidi de ratione ligato sedes id est
fideles subditos prelatis ad
obediendum. Et sederunt super eas
maiores bene regendo. Et iudicium
id est auctoritas iudicandi datum est
illis id est prelatis et constat quod a deo
a quo est omnis potestas. Unde Ro. xiii.
Non est potestas nisi a deo. Et non solum
auctoritas iudicandi data est prelatis

b primo & discrecio & sciencia quibus da
& gracia subditis obediendi
vii Si ita esset quod prelati bene regerent
& subditi bene obedirent tunc bene
ess ordinata esset & timeretur ab
hostibus nostris Cant. vi. terri
bilis ista que progreditur quasi aurora
consurgens pulcra ut luna electa ut sol
terribilis ut castrorum acies ordinata Sic fuit
tempore moysi & tempore in statu primitive
ecclesie vnde Cant. i. equitatui meo
tribus in curribus pharaonis assimulavi te
i. ordinavi equitatum meum contra
currus & exercitus pharaonis dixit
vos Numeri di. x. ca. ut. ca.
beata dona in celis symnatis & adhuc
esset ita si prelati bene regerent
& magis intenderent regimini quam
dominacioni & presidenti quam honori &
de cupiditate officio quam ocio Iuxta illud Act. xx.
Attendite vobis & vniverso gregi
in quo vos posuit spiritus sanctus episcopos
regere ecclesiam quam acquisivit
sanguine suo Vbi ordine vbi ordo
istorum primo dicit Attendite vobis
Deinde gregi Item secundo preceptum regi
esse Prelatus debet attendere sibi primo
ut peccata caveat Exodi i. Atten
de in illis ne forte cadas &
adducas animo tue in horacione
Item Exodi vi. Attende tibi a pesti
fero consilio conabatur cum mala Item debet
attendere ab ypocrisi vnde Mathei vi.
Attendite ne iusticiam vestram
faciatis coram hominibus ut videamini ab
eis Luce xii. Attendite a fermento
phariseorum quod est ypocrisis Item debet
attendere ab avaricia ne velit
per officium pastorale divicias con
gregare sed pocius pauperibus ero
gare Exodi v. Nolite attendere
ad possessiones magis Item Exodi
xxxiiii. quia qui applicat verbum
est vetus Sic quod attendit ad visa

Item debet attendere a fornicacione
super omnia thobie iiii. fili mi
attende tibi ab omni fornicacione
Item debet attendere a gula Luce
xxi. Attendite ne forte gra
ventur corda vestra crapula & ebrietate
& curis huius vite prouerbiorum xxiii. cum
sederis ut comedas cum principe
diligenter attende que sunt posita
ante faciem tuam dicit sacerdotibus
Leuit. x. vinum & omne quod
inebriare potest non bibetis quando
intrabitis in tabernaculum testimonii
ne moriamini Secundo attendere debet
attendere ne peccet prelatus quia per
exemplo eius subditi scandalizantur
& ad peccandum trahuntur vnde Exodi
xlvii peccavit Ieroboam & peccare
fecit israel & declinavit via peccati effraym
Gregorius in pastorali Qui curam
animarum susceperunt si unquam
prava perpetravit tot mortibus
digni sunt quot subditos suo
exemplo in perdicionem transmiserunt
Item debet prelatus attendere sibi ut vir
tutes habeat & excellentes vt
sicut excellit dignitate sic
excellat sanctitate i. thi. iii. et ii.
thi. ii. Iuvenilia desideria
fuge Sectare vero iusticiam
pietatem fidem Item debet prelatus
attendere ad adversarios ut sciat
qualiter resistat ii. par. xx.
Attendite omnes viri iuda
& qui habitatis iherusalem & tu rex
Iosaphat Nolite timere dominum
hanc multitudinem Item debet at
tendere gregi ut bene pascat
Michee vii. pasce populum tuum in
virga tua i. pe. v. pascite qui in
vobis est gregem dei Et Io. xxi.
precepit petro ut pascat oues
& agnos i. maiores & minores
Et i. verbo & exemplo & temporali subsidio
Et animas decollatorum hic dicit
Io. alia liberabitur in interdum in
paradisum

4 Vnde dicitur Et animas decollatorum propter
testimonium Ihesu, quod reddebant
de Christo quod esset verus deus contra arrium
et verus homo contra manicheum et quod vere
resurrexit a mortuis contra iudeos
et quod venturus esset iudicare viuos
et mortuos contra saduceos Et propter
verbum dei, id est propter eum quem predicabant
vel quem recipiebant. De hoc testimonio
sanctorum dicitur Actuum iiii. Reddebant
apostoli testimonium resurrectionis domini nostri
Ihesu Christi cum fiducia loquentes
verbum dei Io. iii. Et quod scimus lo-
quimur et quod vidimus testamur et
testimonium nostrum non accipitis. i. Io. i.
Quod fuit ab initio quod audiuimus
quod vidimus quod perspeximus
et manus nostre contrectauerunt de
verbo vite et vita manifesta est
et vidimus et testamur et annunciamus
vobis vitam eternam. Has inquam
animas vidi. Et et vidi eos qui non
adorauerunt bestiam id est antichristum neque
ymaginem eius id est statuam vel
apostolos ipsius neque acceperunt ca-
racterem eius id est signum quo sciretur quod
esset de familia eius, vel caracte-
rem id est literas quibus se recognoscerent
esse fideles illius. In frontibus
suis glo. id est manifesta confessione
aut in manibus suis glo. id est in opere
Et vixerunt post mortem vita
glorie et regnauerunt cum Christo in celo
quod modo non fiebat ante aduentum
Christi mille annis id est eternaliter. Vnde for-
te Iohannes loquitur hic tantum de gloria
animarum ante iudicium. Totum autem
tempus quo debet impleri numerus electorum
post quod recipient anime corpora
sua et regnabunt in eternum. Sed post mille
annos. Et nouimus quod dicitur vixe-
runt et regnauerunt non autem dicitur
viuent et regnabunt quia iam particulariter
cum Christo viuunt et regnant anime sanctorum

cum Christo quod non fuisset propter Christum ut dicit glo. 5
contra ewaldenses et hereticos ut dicit
glo. qui dicunt quod nullus intrat in ce-
lum usque ad diem iudicii. Et ceteri
mortuorum id est illi mali mortuos
qui non fuerunt de numero predictorum
sed fuerunt mortui in anima per peccatum
Non vixerunt id est eternas penas
patientur. Quamuis dicatur plus sit
Donec consumentur mille anni id est usque
ad finem mundi. Et tunc non desinet
pena eorum sed tunc resumptis cor-
poribus punientur simul cum eis sine
fine. Vnde per mille annos secundum tem-
pus usque ad diem iudicii quo
numerus electorum perficietur. Sicut iam
diximus. Hec est resurrectio prima
glo. quod duplex legatur quod homi-
nes resurgunt a peccatis et quod
ipsis mortuis statim anime
eorum fiunt eterna requie et de
hac resurrectione prima secunda est quando corpus et anima
simul glorificantur. In prima autem
resurrectione scilicet tantum exsurgit a peccato per
penitentiam. Item perficitur in bono per
iusticiam et introitus in gloriam
in morte quo ad animam. Deinde
ostendit Ioh. dignitatem et utilitatem huius
resurrectionis quia prima resurrectio introducit
ad secundam que est plena beatitudo
et liberat a morte secunda scilicet eterna
dampnatione. Vnde dicitur Beatus et sanctus
est ille qui habet partem in prima resurrectione
Beatus quidem propter gloriam anime iam
adeptam, vel beatus beatitudine
spei. Et sanctus propter sanctitatem non
amittendi adeptum. Et sanctus id est
in gratia firmus. Et bene dicitur qui
habet partem quia resurrectio fiet tamen secundum partem
id est in anima que resurgit a morte
peccati per penitentiam. Secunda non resurrectio fiet
secundum totum id est secundum corpus et animam. In
hiis secunda mors non habet potestatem
glo. id est eterna dampnatio que erit in cor-
pore et anima. Et dicitur hic mors secunda quia scilicet
prima que est mors culpe. Sic etiam

10 sequitur ex ca. Et ut i hymno
ht ptate 2a mors. i. istim mo-
riur 3a morte. Sz erut sac-
dotes dei et xpi. glo. i. lau-
des eternas offerentes deo auc-
tori nre salutis et xpo homi
ministro nre redemptionis.
Et regnabut cu illo. i. scipos
et alios reget mille annis. i.
toto tpe ab ortu xpi usq ad
adventu antixpi et hic intelligi
de gla et regno animarum qui i
hoc tpe sine corporibus sunt i gla
eterna. Et cu consumati
7 fuerint mille anni solvetur
damptionis dyabolus q est abusus
tollata est ptatis. Et dividitur h
tres partes: prima de relaxatione ptatis
2a de abusu relaxate ptatis
3a de refrenatione ma-
lignitatis eius qz non pmittit
finale fcis ut tm nocet q
vellet. Dicit ergo Et cu consumati
fuerint mille anni. i. tpe pnis solvetur
sathanas de carcere suo. i. re-
laxabitur eius ptas quemodo re-
gata i cordibus reproborum qe
dicitur eius carcer qz i eis hitat
et non pt desevire i scos sic
vellet. Et exibit. Et vere
laxate ptatis abusus qz desevit
i scos plus quam ante et post occulte
postea publice. Unde et exibit
de malis ad bonos expugnando
ptate sua q scos et seducet
i a xpo ad se ducet gentes
que sunt sup iiii. angulos
terre. Non omes sz multas et de
omnibus aliquos Gog et
Magog dicit iudei q sunt
due gentes q hitat i oriete
et i fine mudi i q sine veniet
i hiilm ut expugnet ea
sz a suo messia devicte et
reedificabit ihlm auream

et erunt i ea i gla magna et ducet
uxores et faciet gemina et sic
mille annis erunt et postea tra[n]s-
ferent i celum. Alii dicunt q se
decem tribus ultra montes caspi-
os incluse sunt non put exire
sine difficultate magna propter
montes et propter custodiam quo
pmittit eos exire a regina
amazonum sub dictione sunt.
Et dicit has x tribus q sunt tra
scilicet ex parte ubi decem tribus
ihlm ad suum messiam cu quo
contra xpi pugnabunt. Alii
dicunt per gog et magog go-
thos intelligi. Alii gethas et
massagetas. Alii vero totu
exercitu antixpi qui sunt sci-
licet impugnaturi et dicunt per gog
fore illos qui hitabunt i thal-
hamis per magog illos qui
hitabunt i civitatibus. Alii dicunt
per gog antixpm fore et per magog
exercitu eius. Nos autem magis
volumus glosis scorum adherere
quam aliquid temere diffinire. In
glo per gog intelliguntur illi
quos dyabolus latenter operatur
i persecutione ecclesie per magog
illi per quos aperte persequitur dyabolus
ecclesiam et forte erunt idem qui prius
occulte et postea aperte persequentur.
Et hic expositio exponitur interpretatione.
Gog enim interpretatur tectum, ma-
gog de tecto. Hii autem qui vel-
lent gog sit non exercitus dyabolus
magog non refertur ad dyabolum
qui de tecto suo. i. de malis
exibit ad bonos expugnandos.
Nos autem sicut xpus dicit i ei di-
ta xpi gentes iste q appellat
gog et magog non sunt sic acti
prende tamen sunt aliq i aliq
parte terrarum barbari constituti
sive quos quidam suspicantur getas 11

gog magog

12 et masagethas propter latas horum
nominum primas sive alios aliquos
alienigenas, sed per mistice (?) partes
nominum gog tectum, magog
detectum intelligimus gentes
toto orbe terrarum diffusas.
Gog enim tectum, domus dyaboli,
est magog detectum dyabolus est
qui procedit de domo, sed hec sunt
construenda. Exibit dyabolus
de malis ad bonos sua ponendo
exercendo et seducet gentes mul-
tas que sunt super iiijor angulos
terre scilicet gog per quos prius occulte
pugnabit et postea magog
id est detectum manifeste exiens et
tunc congregabit eas scilicet gog et
magog id est illos per quos occulte
et illos per quos aperte pugnabit
contra ecclesiam. Sic per gog anti-
christus membra malorum et magog simili-
ter et potest hic intelligi per magog
dyabolus exiens ab eis. Gog et
magog sunt gentes diverse
vel eedem pugnantes contra ecclesiam
occulte et aperte quos tempore
antichristi congregabit dyabolus contra
ecclesiam ipsam id est ad prelandum contra
ecclesiam quorum scilicet gog et magog
numerus est sicut arena maris que
dicitur propter multitudinem et diversitatem.
De hoc habetur Ezechielis xxxviiij. Hec
dicit dominus fili hominis pone faciem tuam
contra gog et terram magog principem
capitis mosoch et tubal etc.
Et ascenderunt id est ascendet super-
biendo et aperte debachando super
latitudinem terre, glossa id est in omni
orbe. Johel i. Gens ascendet
super terram meam fortis et innumerabilis.
Dentes eius ut dentes leonis et
molares eius ut catuli leonis
posuit vineam meam in desertum
id est ecclesiam et ficum meam decorticavit. 13
Ezechielis xxxviij. Ascendens quasi
tempestas et venies quasi nu-
bes ut operias terram. Et circuierunt
hic ostenditur quod non permittetur dyabolus
secundum suum desiderium dominari in sanctos
dicitur et circuierunt id est circuivit
vel terruerunt quasi invadentes et
intrare non valentes castra
sanctorum id est sanctos paratos ad pugnandum
et non poterunt demoliri (?)
intrare. Genesis xxxij castra dei sunt
hec. Et civitatem dilectam a deo id est
ecclesiam unanimem et concordem
in bello contra dyabolum et exercitum eius.
Et descendit hic tria post capitulum
qua ostenditur pena dyaboli qua multe
exercitus antichristi et suos condempnatos
damnabit. Unde dicitur et descendit id est
descendet ignis a deo de celo
id est ignis pena involvens omnes illos
que sunt per ignem contra sicut igni
ut non aqua potest resistere ita illi
pene nulli potest resistere nisi sola
gratia dei. Per ignis autem ipsum pro-
cedet et inflicti in eternum tunc eius
Unde hic sequitur et devoravit eos
id est devorabit subito. i. Thessalonicenses v.
Cum dixerint pax et securitas
tunc repentinus superveniet eis
interitus. Et dyabolus qui seduce-
bat eos per antichristum et suos mis-
sus est id est mittetur in stagnum ignis
et sulphuris id est in tormentum infini-
stabile ardens et fetens. Ezechielis
xxxviij. Ignem et sulphur pluam
super eum et super exercitum eius et su-
per populos multos qui cum eo sunt.
Ubi et bestia id est antichristus et pseu-
dopropheta id est omnes complices eius
qui mediante permittuntur esse fe-
licitate (?) sunt cum eo et cruciabuntur
die ac nocte id est continue sine inter-
polacione vel die ac nocte id est

20

18 q2 ex luce que erit ibi ad ad⁊
ex tebris erit eis cruciatus
In secla sclorum .i. sine fine, Ex
ssiuug tormtorum eorum ascendit
i secla sclorum. Et vidi thronum
Crita pus capi i q on pena
dpa qua inc. ex hoc qm
multos decip. Et dur het
tu pmy ptinet ad dpa confusioz
2o po. vo omy ⁊ remunacio
eorum s opa eorum 3o subiugi
dampto dpa tu toto corpe
suo pmy quod ptinet ad co
fusionem dpa ta cotinet sz
mundi destructionem i qo pna
patu huit. Ite cordium mai
festacionem i quis latuit ⁊ co
silia sua cotulit. Ite apta do
dominacionem sup eos ⁊ suos q
quos ipi pugnauit. Deinq
ait iohes de mundi destruccione
pmittit a quo fiet. s. a xpo
sedente sup thronum .i. etiam
regente ⁊ gubnante ⁊ defede
te, vnd dr Et uidi thronum ma
gnum .i. etiam auctete ⁊ uirtute
sublimem te magna Bar. iii.
de isrl qui maior e domus di
te Candidum p innocentiam
vel s glo p inmortalitate ⁊ inpassibilitate
Inmortalitas refert ad do
tes corpis Inpassibilitas
ad dotes anime quod ia hec
erat quigdam vel aliis spe
Et sedente sup eum .i. sup thro
num, vidi spe. hic e xpm esse
psidente ⁊ ipam regente
incepturum cantus Cant iiio
Ferculum fecit sibi salomon de
lignis libam .i. ex pribus fi
delibus. Columpnas fecit arge
teas .i. platos claros fama
sonoros doctrina raros uita
Reclinatorium aureum .i. claust

les obedientes. Ascensum ductile
et io sit obiam ascensum pur
pureum .i. mres. media caritate
constituit, q2 omnibus istos sit ex
amore Ce coniunxit. De hoc ⁊
throno dr iii Re x. Fecit salomon
thronum de ebore grandem et
uestiuit eum auro fuluo nimis .i. quo ad iudicium 17
puicialo & venite, Fugit terra
⁊ celum aureum a spe quam nec hec
q2 tunc amittet spem ista
que mutabitur i melius. Cor
rupptibit fi. hq mudi uo sba
Et locus non e inuentus ab eis
glo. s. a celo ⁊ terra si porrestatum
q. d for quam habuerunt
usqz hodie non erit i eis. p h
eni q dr ffugit notat q non
omo pibunt celum ⁊ terra sz manebut
si sbam sicut q fugit
alui non io pibit sz a uisu
ipius subtrahit. Vel metha
p celum inter malignos spc
qui i celo fuint creati. p
terra malos hoies terrenis de
ditos, ⁊ tam hii qui illi fugi
et a qtu dni ad iudicium ve
nient facte p sua diffinitiua
Ite maledicte. Mt xxvo.
Et pgeanomet amp
eorum locus que prius huerunt
q2 i infernum i ppetuum detrudentur
Huic exponi concordat ps
vidi impium supexaltatum
⁊ ele si ce li tuus ⁊ et n e qsi
⁊ n e inuentus locus eius. Sequitur Et
uidi mortuos hic e 2m qd
ptinet ad cofusionem dpa
p manifestacio cordium i qq
ipe dormiuit ⁊ cosilia sua
comisit. vnde multum confundentur
q2 tunc apte reuelabitur eius
iniquitas. Dr go Et uidi mor
tuos utrosqz morte s. culpe ⁊
ne pusillos ⁊ magnos .i. tam

16 magnos qui minores stantes
resumptis corporibus in conspectu
throni i. iudicis et omnium sanctorum
qui omnino videbunt nuda sine lo[ce]
dicit glossa et cum domino iudicabunt
ps. Iudicabunt sancti nationes
Et libri aperti sunt i. conscientie que
modo latent tunc apparebunt omnibus
Q'aut dicit quarumque mente unius cuiusque
ab oculis alterius corpulentia non
abscondet. Dan. vii. Sedit
iudicium et libri aperti sunt. i. Cor.
iiii. Nolite ante tempus iudicare
quousque veniat dominus qui illu-
minabit abscondita tenebrarum
et manifestabit consilia cordium
Et libri aperti sunt i. precepta divina
quemadmodum clausa videntur quia non
attenditur quod sequatur ex imple-
tione vel transgressione eorum sed tunc
aperientur quia tunc videbunt omnes
malos propter transgressiones pre-
ceptorum divinorum punitos et bonos
propter adimpletionem eorum re-
muneratos ii. Cor. v. Omnes nos
manifestari oportet ante tribunal Christi
ut referat unusquisque propria
corporis prout gessit sive bonum
sive malum. Et alius liber
hic est timor quod faciet ad con-
fusionem dampnatorum apertus et evidens
potestas Christi super dampnatos et indi-
cium quod ipsum impugnaverunt
vel dicit. Et alius liber i. Christus
apertus est i. aperietur quia tunc omnibus
apparebit omnipotens malos dam-
pnando bonos premiando. Unde
ps. Cognoscetur dominus iudicia
faciens. Bar. Quemadmodum ignorat
luxuria parientis quem evite dator
Job vitam et animam tribuit illi.
Act. xvii. Ipse dat omnibus vitam
et inspirationem. Vel que evite dicit
i. viventes et vitam. Jo. xiiii. Ego
sum via veritas et vita. Et iterum

hec omnia liber vite. Jo. v. Sicut
pater habet vitam in semetipso sic de-
dit filio vitam habere in semetipso. Vel
liber alius est prescientia divina dis-
positio divina quemadmodum latet sed tunc
erit omnibus aperta quia tunc mani-
feste videbunt qui sunt presciti ad
mortem et qui predestinati ad
vitam. Augustinus aliter exponit intel-
ligens per libros apertos omnes
sanctos in iudicio existentes. Psalmus
librum autem vite vim divinam per quam
unicuique videbitur et recolet
omnia mala que cogitavit
dixit et fecit. Unde liber iste alius
i. vis divina alios libros aperiet
quia vere sua conscientia et quod quis in ea
latitat ostendet ut dicit Augustinus
xx. de civitate Dei ca. xiiii. libri
intelligendi sunt sancti veteres et
novi testamenti ut illis ostende-
retur dominus sua precepta fieri iu-
sisset. Et quedam divina est 11 vis
intelligenda qua fiet ut vere
opera sua bona vel mala cuncta
memorie revocentur. Que nimirum
vis divina libri nomen accepit
In ea quippe quodammodo legetur quicquid
ea faciente recolitur. Sed hoc exponere
libri aperti sunt i. sancti in iudicio
manifeste visi quia mali
potuerunt legere bona que facere
debuerunt et neglexerunt. Et
alius liber apertus est i. vis divina
unicuique ostendens facta sua omnia
que evite Christi vel dei vita
vis illa divina solius dei est
Et iudicati sunt mortui i.
mali morte culpe mortui
Ex hiis que scripta erant in libris
i. in propriis conscientiis vel in scriptis
divinis vel in sanctis quorum opera
iudicabuntur reprobi legentes
in eis que ipsi facere noluerunt ut dicit
glossa secundum opera ipsorum quia vere redde-
retur unicuique suum. Et dedit mare ibi

18 agitur expressius de resurrectione corporum
/ omnes quia quicumque fuerint
defuncta corpora sanctorum et vivifi-
cabuntur et glorificabuntur/ Quo-
modo autem credunt ut dicit glo-
sa/ Et mare dedit i. dabit mor-
tuos suos i. corpora mortuorum
que defuncta sunt et submersa fue-
runt in mari. De quibus magis vi-
deretur probat per locum a minori/ quia
omnes resurgent/ quia mare de-
dit i. dabit i. reddet mortuos
qui in eo erant i. corpora corpora secundum
Aug. Dicit et mare i. seculum dedit
mortuos tam bonos quam malos
qui in eo erant i. erunt/ Hic ci-
tat loquitur Jo. secundum Aug. de hiis quos vivi
reperientur in iudicio/ et sic hic boni
dicuntur mortui bona morte
quia sunt morientes peccato vel mundo
De quibus dicit Col. iii. mortui
estis et vita vestra abscondita est cum Christo
in deo/ Mali vero dicuntur mortui
mala morte que separat a deo
qui est vera vita hominis/ De quibus
dicit Mat. viii. Sine mortuos
sepelire mortuos suos/ Se(cun)do
Et mors i. diabolus et infernus
i. tenebrosus locus dederunt i. dabunt
mortuos i. animas mortuorum
qui in ipsis erant i. quas tenebat
violenter/ Vel sic exponit Aug.
mors et infernus dederunt mor-
tuos qui in ipsis erant/ quia sic te-
nebri fuerant a iudice veri-
sic adhuc erunt iudicio/ Illos quos
erant in inferno reddet infernus
Illos qui vivi erunt occidet
ignis qui precedet Christum in iu-
dicium et statim resurgent/ Et illos
reddet mors/ Vel sic Et mare
i. baptismus reddet mortuos qui
in eo erant i. reputabit deo
infantes et ceteros qui in fide
baptizati erunt/ Et mors et infernus
dederunt mortuos qui in ipsis
erant/ Mortuos mors vocat

illos qui non fuerunt vivi vita 19
fidei qui semper manserunt in pena
morte/ qua contrarie nominabat
Mortuos inferni dicit illos qui
fidem receperunt sed per peccata male
vivendo inferno se deputaverunt
et omnes istos reputabit in
iudicio/ Et iudicatum est de singulis
secundum opera ipsorum sine acceptione
persone. Cap. vi. Non subtrahet
personam cuiusquam deus qui est omnium
dominator nec verebitur magnitudinem
cuiusquam/ Et infernus glosa i. presciti
in vitiis qui fecerunt de cordibus
suis habitaculum demonum et
locum tenebrarum/ Et mors glosa i.
diabolus princeps actor mortis
missi sunt i. mittentur in stagnum
ignis i. penam stabilem et
acerbam/ Hec est mors secunda scilicet cor-
porum et animarum simul eterna. Cap. ii.
Prima mors est peccatum quo separatur
deus ab anima. Ysa. lix. Iniqui-
tates vestre diviserunt inter vos
et deum vestrum. Sap. i. Perverse cogi-
tationes separant a deo/ Secunda mors
est supplicium eternum quo utrumque
i. corpus et anima separatur a gloria.
Ysa. xxxvi. Eccla. impigne
vi. glosa dicit qui cavet peccatum
mortem non incurrit secundam
et qui non cavet peccatum incurret
secundam/ Apoc. ii. Qui vicerit non
leditur a morte secunda/ Et qui non est
inventus in libro vite scriptus scilicet libro pre-
destinacionis quo scribuntur
electi missus est in stagnum ignis
i. infernum ubi est ignis stabilis
i. inextinguibilis/ qui sic numquam
extinguetur nec extinguere. CXX
Et vidi. Hec est vii visio in qua
agitur de mundacione electorum
et glorificacione sanctorum et pulcritudine
superne ierusalem/ Et continet hec
visio duo capitula scilicet xxi et
xxii quod est ultimum/ Dicit autem hec

visio apocal. qr precedes continet ea
que in iudicium et post futura sunt contra
malos. hec autem visio continet
ea que futura sunt erga bonos.
In hoc autem capitulo xxi. agitur de duobus
scilicet de innovatione elementorum
et de glorificatione sanctorum. In sequenti
capitulo agitur de pulchritudine et amenitate
superne urbem. Et quia in ore
duorum vel trium testium stat omne
verbum ut dicitur Deut. xix. ideo ad
certificationem istorum ponuntur testimonia.
inducat Iohannes primo suum qui
hanc visionem vidit. 2° testimonium
prim quinque deus multa revelabit
et revelavit. 3m testimonium
sedentis in throno. Ex predictis ita
patet quod hoc capitulum duas partes habet.
In prima agit de innovatione
mundi que duplex est. innovatio
elementorum et innovatio corporum
humanorum. In 2a agitur de dignitate
et perfectione celestis urbem ibi.
Et venit unus. Circa primam partem
dicuntur octo. primo ostenditur excellentior
gloria sanctorum quam habebit de mundi
innovatione quo verbum visi sunt. 2°
describitur gloria sanctorum quam ipsis
habebunt ibi. Et ego iohannes. 3° ne hoc
incredibile videatur confirmat hoc
auctoritate primum qui hoc predixerat
ibi. Et audivi vocem. 4° ut hoc
testimonium certius et firmius habeatur
confirmat hoc idem auctoritate et testimonio
dei et dixit. 1° precipit iohanni ut hoc
scribat ad utilitatem sequentium
qui ea sunt visuri ibi. Et dixit mihi
scribe. 6° ne contempnantur omnia
que cito complebuntur omnia ibi.
Et dixit mihi factum est. 7° ut omnis
dubitatio amoveatur probat
hoc idem per locum a minori supra
a potestate dei quasi creare potuit
mundum deus potest et innovare
ibi Ego sum alpha et o. viii

subiungit exhortationem pro 1 [2]
pacationem pene et premiis ut omnes
ad hanc innovationem venire
laborent ibi. Ego sicienti dabo.
Dicit ergo. Et vidi id est intellexi per
revelationem celum novum glo.
i. aerem innovatum et terram novam
i. innovatam que innovabitur
fiet per illum maximum ignem qui
precedet faciem iudicis sicut dicitur
ii pe. iii. Adveniet autem
dies domini sicut fur in quo celi
magno impetu transient
elementa vero calore solventur.
Novos vero celos et novam terram
et promissa ipsius expectamus in
quibus iustitia habitat. Ibi glo. elementa
iiii or quibus mundus consistit ille
maximus ignis absumet.
Non tamen ita consumet ut
non sint sed quod ex toto consumet
Quod vero in meliore restituet
faciem. Ex hac glo. videtur quod
omnia elementa innovabuntur sed tamen
duo et alia omnia consumentur.
Sed dicendum quod omnia vera elementa
innovabuntur secundum claritatem
sed transibunt secundum exteriorem formam
et qualitates sensibiles corporum manebunt
secundum quod sunt. sed est sciendum quod agentes
et patientes ad invicem transibunt
homines enim existentes in statu
mortalitatis indigent mutua
actione elementorum sed ipsi immortales
facti non indigent et ideo perbibunt
qualitates elementorum secundum quod sunt agentes
et patientes. Unde Aug. de
ci. dei. ca. xvi. elementorum incorruptibilium
qualitates quas corporibus
nostris corruptibilibus congruebat
ardenda perietur intribit intribuet
atque ipsa earum qualitates habebit
que corporibus immortalibus mirabili
mutatione conveniat ut mundus
in melius innovatus apte accommodetur
hominibus et carne in melius
innovatis. De hac in satis dixi

i fine mi[..] smarpt io modo
tusing p[i]^a em celu q[ui] b[e]ndi
cto z uidi celu nouu z tra
noua p[i]^a em celu z tra p[ri]
abiit i [per] pore statu amisit
qz ille status amplius no erit
ucius ut d[icitu]r glo z mare ia
no e glo p[er] pore statu qa
amaritudo aq[ua]r[um] z g[ro]ssitudo
aufer[etur] z remebut p[er] s[upe]rbam
inchoate z ornate Sz quer[itur]
quid sit ille ignis maxims
Cinis Con[tra] h[oc] multi multa dicunt
Sz aug[ustinus] uult i[n] li de ci
dei ca xvi q[uod] ille igs maxi[mus]
erit co[n]flagrato mudanorum
ignium i mudi ignem i vnm
co[n]flagrat[u]s sic diluuiu fuit
i[n]undacio mudanorum aquarum
Omnis eni materie ignibles
tunc incende[tu]r z co[m]burent[ur]
Sz exp[li]c[at]ur q[uod] aqua no moua
bi[tu]r qz no e co[m]bustibilis s[ed]
potius p igne euaporabit
ex[pone]tur aug[ustinus] dubitat i
xx li de ci di ca xvi v[bi] d[icit]
Celu quippe nouu et tra
noua futura legimus de mari
at nouo ad me nusqua le
gisse no recolo Itm uide[tu]r q[uod]
ignis no mouabi[tur] s[ed] oio
deficiet qz subtracta mat[er]ia
ignibili nali[ter] deficit ignis
ut p[atet] O subtrahe ligna foco
p[er]ting ignis abest z [con]stat
q[uod] tunc deficiet ma[teria] ignibil[is]
Nam alr durabit ille maxi[mus]
ignis i ppetuu qre uide[tu]r q[uod]
ignis z aq co[n]sumet[ur] Itm si
omnia elementa mouabu[n]tur
quer[itur] p quid ignis mouabi[tur]
cu e maximus ignis no ascet
nisi quatu ascenderunt aque
diluuii z co[n]stat q[uod] aq no
ascenderunt usq[ue] ad igne ele[men]tu[m]

Solo forte igis ele[men]tu[m] p[ur]gabi[tur]
sine mouabi[tur] p[ro]pter p[ur]gari q[uia]
nali[ter] h[ab]et uirtute purgatiua
Sic[ut] z aqua ut d[icitu]r glo
Mistice p celu s[cilicet] sp[irit]uale huma
p tra caro vn ysa ulti[m]o
Celu m[ihi] sedes et tra scabel
lu pedu meorum z h[ec] mouabu[n]tur
p mare no multi do[n]o impiorum
que amplius no erit qz a no ce
separati erunt vn aug[ustinus] xx de
ci d[ei] noie maris s[ecundu]m h[oc] s[e]c[u]l[u]m
turbulentu z p[er]iculosu De
quo ps h[oc] mare magnu z
spaciosu manib[us] Et ego iohes
Co[n]sa gl[ori]a[m] exp[r]i[m]it qua h[a]
but s[an]c[t]i de mundi monarche
ondit gl[ori]am qua h[ab]ebunt i se
ip[s]is vn d[icit] Et ego iohes
uidi ciui[ta]te[m] i eccl[esi]am sub
vna ciuia suorum lege viue[n]
te[m] z i vno libro legente[m] z
sub vno d[omi]no degente[m] Io
x Alias oues h[ab]eo q[ue] n[on] s[un]t
ex h[oc] ouili z il[la]s o[porte]t m[e] ad[ducere] z fi[et]
vnu[m] pas[tor] z vnu[m] ouile ps
Ierlm q[ue] edifica[tu]r ut ciui[tas] cu[ius]
p[ar]ticipa[tio] eius in id[i]p[su]m Sc[t]am i
o[mn]io munda Ephe v xp[istu]s
dilexit eccl[esi]am z tradidit
semetip[su]m p ea ut illa[m] s[an]cti
ficaret mundans lauacro aq[ue] i[n]
u[er]bo uite ut exhiberat ip[s]e
sibi gl[ori]osa eccl[esi]am n[on] h[abe]nte[m]
macula n[ec] ruga Jerl[m]
i firma stabile z secura
qz tunc e[ss]e ta erit z no poterit
a sp[ons]o separi n[ec] i toto n[ec] i
p[ar]te ysa xxxii Sedebit
p[o]p[ulu]s meus i pulchritudine pacis i
tabnaculis fiducie i requie
opulenta ps lauda Ierl[m]
d[omi]n[u]m lauda deu[m] tuu syon q[uonia]m co[n]for
tauit seras portaru[m] tuaru[m] b[e]n[e]di[xit] filiis tuis i te

& Agne aq inducto
cola [illegible]

c 21

Ir[usa]l[e]m glo[ri]o[s]a i o[mn]i quiete et pace
positam et deu[m] qui e[st] u[er]a pax
uidente[m] tu[n]c n[on] erit q[ui]d possit
turbare pace[m] ei[us] Ysa[ie] xxxv
No[n] erit leo[n]es et mala bestia n[on]
ascendet p[er] ea[m] n[e]c i[n]ueniet[ur] ibi
Noua[m] i[d est] pe[n]it[us] i[n]nouata[m]
q[uia] tu[n]c plenarie aufere[n]tur o[mn]i[bus]
uetustas ta[m] culpe q[uam] pene
ab ea qu[i]a h[oc] mortale induet
i[n]mortalitate[m] et corruptibile h[oc]
induet i[n]corr[uptionem] ut d[icitur] i Cor[inthiorum]
xv. Descendente[m] de celo p[er]
humilitate[m] et re[ue]re[n]tia q[uia] se
o[mn]i[bus] subiciet d[e]o. descendente[m]
de celo p[er] recog[nitionem] q[uia] recog[nos]ce[n]t
cognosceret q[uod] q[uid] boni h[abe]t u[e]l
h[abe]bit a d[e]o n[on] a se h[abe]t. Vn[de] Ap[ocalipsis]
iiii[o]. p[ro]cidebat xxiiii[or] senio
res an[te] sedente[m] i[n] throno et
adorabat uiue[n]te[m] i[n] s[e]c[u]la s[e]c[u]l[orum]
et mittebat corona[s] an[te] thro
nu[m] glo[rie] i[d est] secreto cordis
attribuentes d[e]o uictoria[m] ui
tiorum et co[n]solacionu[m] Aug[ustinus] xx
de ci[uitate] d[e]i c[apitul]o xvii exponit sic
dicens De celo descendere ci
uitas ista d[icitu]r qu[i]a celestis e[st]
gr[ati]a q[ua] d[eu]s ea[m] fecit de celo
qu[i]a ab i[n]icio sui descendit
Vn[de] p[ro]p[ter] h[oc] s[e]c[u]li t[em]p[or]e gr[ati]a d[e]i de
sup[er] ueniente p[er] lauacru[m] re
generac[i]o[n]is i[n] sp[irit]u s[an]c[t]o missa de
celo subi[n]de ciues ei[us] asce[n]
dunt Vn[de] descendit Nu[n]c m[od]o ti
[m]en e[st] i[n] gloria s[ed] p[ost]q[uam] p[er] i[n]fu
sionem gr[ati]e et baptismo. Adeo
parata app[ar]atu uirtutu[m] q[ue] a
solo deo s[un]t. Sicut sponsa[m]
ornata[m], ornatu uirtutu[m] et
op[er]um. uiro suo i[d est] ad honore[m]
uiri sui u[e]l sicut decet uiru[m]
suu[m] Aug[ustinus] ornatu[m] o[mn]i[bu]s p[ro]b[us]
O[mn]ib[us] gl[ori]a ei[us] fi[lie] re[gis] ab i[n]tus i[n]

// tu[n]c amicta uarietate. i[n] ps[almo] iii. No[n] extrinsecus
s[an]c[t]or[um] a[n]c[illi]s. aut i[n]dum[en]ti
uestimentor[um] cult[u]s. s[ed] qui e[st]
absconditus ho[mo] cordis i[n]cor
ruptibilitate quieti et modesti
sp[iritu]s qui e[st] i[n] [con]sp[ec]tu dei locuples
Hic ornatus e[st] e[cclesi]e s[ecundu]m Hester.
ubi legi[tur] q[uod] Hester i[n]duta gl[ori]a
sua uidens i[n]gredi ad as
suerum sumpsit duas a[n]cillas
quaru[m] una defluentes i[n] hu[m]u[m]
uestimenta sustentabat altera
u[er]o sup[er] se i[n]cubentem q[uasi] p[re]
delicijs tenera[m] supportabat
Hester i[n]terp[re]tat[ur] abscondita et s[ignifica]t
eccl[es]iam que esse e[st] i[n] abscondito
faciei sponsi sui a co[n]turbac[i]o[n]e
hominu[m]. Vna famula q[ue] uestes
colligit e[st] humilitas q[ue] pul
uere[m] uane gl[ori]e excutit.
Altera q[ue] supportat ea[m] e[st] caritas
que omnia sustinet o[mn]ia suffert
ut d[icitu]r i Cor[inthiorum] xiii[o]. Eleganter
at posit no[m]en su[u]m hic ioh[ann]es
ubi loq[ui]t[ur] de gl[ori]a s[an]c[t]or[um] q[uo]d nu[n]c
du[m] q[uod] ad illa[m] gl[ori]am nemo
ueit nisi p[er] gr[ati]am Io[hannes] p[ro]b[at]
letat[us] su[m] i[n] his q[ue] d[icta] s[un]t m[ihi] i[n]
d[omu]m do[mini]. ibi[que]. q[uia] s[an]c[t]a ci[uitas] pe[r]n[icios]
i[d est] a. t[er]re r[egnu]m [...] ciuitatem i[n]tra
i[n] gl[ori]am. s[ed] Et dum h[abe]t sept[em]
q[ue] faciu[n]t ad gl[ori]am e[cclesi]e q[ua]ru[m]
iiii[or] h[ab]ebit i[n] futuro t[ri]a
h[abe]t i[n] p[re]se[n]ti ut possit u[er]e dici
e[cclesi]e Ierusalem q[uo]d i[n]terp[re]tat[ur] beata
beata p[ro]p[ter] tres dotes corp[or]is
t[ri]a et iiii[or] q[ue] hic po[n]untur co
nu[n]cia[n]tur p[ri]mu[m] e[st] unitas unde
ciuitas. 2[m] securitas unde
scam[na] i[d est] firma. 3[m] pax. un[de]
d[icitu]r Ir[usa]l[e]m. 4[m] i[n]corruptibilitas
un[de] d[icitu]r noua q[uia] s[em]p[er] i[n] nouitate
sua erit et nu[n]q[ua]m ueterascet.
Dein[de] secu[n]tur t[ri]a q[ue] i[n] p[re]se[n]ti h[ab]it[u]r ducu[n]t
ad iiii[or] p[re]dicta. P[ri]mu[m] est

i[d est] i[n] gr[ati]a per
qua[m] quasi
p[er]

descendens que in baptismo / unde dicit
Descendentem de celo / 2º merito operum
exercitium quibus se paravit in occursum
sponsi. Io. dicit Et deo paratam.
3º ex bonorum morum compositione
et virtutum decore quibus in exercitu
vite obviatam sponso se ornavit
unde dicit Sicut sponsam ornatam
viro suo. Et audivi. hic confirmat
testimonio primum quod dixit de
commoratione electorum et glorificatione
sanctorum ne forte incredibile
videretur. unde dicit Et audivi vocem
magnam id est admonitionem seu
attestationem propheticam quod dicit
magna ut quasi a magnus id est
de celestibus que magna sunt
vero tunc corporum terra enim vero celi
est qui punctus sine centrus ad celum.
De throno scilicet procedentem
id est ab illis in quibus deus sedet.
Dicentem Ecce thabernaculum dei
cum hominibus id est incarnatio et in apparitione
est exhumilitas vel est in gloria
cum hominibus cum quibus militat in
terra quasi dicit sicut homo Christus habitat
in terra cum hominibus ita inseparabiliter
habitabit cum eis in gloria quia invitatus
est cum inhabitabit cum eis ut
dominus cum famulis. Et erit ultra
Nomen civitatis ex illa die deus
ibi est. Et dicit thabernaculum non
quia proprie sit nec militantis
dicit sed ad innuendum familiaritatem
inter deum et homines sanctos sicut
solet comes regis et milites
suos dum sunt in expeditione
unde ysaias xxxiiij Oculi tui
videbunt ierusalem civitatem opulentam
tam thabernaculum quod nequaquam
transferri poterit nec auferentur clavi
eius in sempiternum et os sunt
eius non rumpentur quia solummodo ibi
magnificus dominus deus noster
Et ipsi populus eius erunt / glo

in illo cum offenderetis / quia non
potest esse dum sunt in carne quia ut dicit
Exodi vij Non est sanctus qui non peccat
et faciat bonum et ipse deus
expertus sed divinitatem potentialem
cum eis appenus eis manifeste
utinque unum / erit corpus deus prout
et apparentia quia nunquam de cetero
recedet ab eis / ut ipsi ab eo.
hoc totum sumptum est de levitico
xxvi ubi sic dicit ponam thabernaculum
meum in medio vestri et
non abiciet vos anima mea
et ambulabo inter vos et ero
deus vester / vos quod eritis mihi populus
Et absterget deus omnem lacrimam
ab oculis eorum id est omnem causam
lacrimandi amovebit ab eis
hoc est omnem miseriam culpe et
pene que est causa lacrimandi / quia in
nec culpam nec penam nec miseriam
aliquam poterit esse ubi erit plena
gloria. Et mors non erit ultra id est
nec in inferno Mors dico ne
dissolucio anime et corporis / de qua
loquitur Io. ut dicit glossa Cor. xv
Absorta est mors in victoria
quia nec luctus erit ibi quia nec causa
lugendi erit ibi. Et a morte
mors fit luctus sanctorum ut dicit
Rabanus / aut cum propria peccata
deplorant aut infirmos cadentes
plangunt. Aut cum peccatis vivencium
lacrimantur aut pro desiderio
regni celestis lugent / Propter quod
nullum horum erit ibi quia erit
luctus sed in inferno erit omnis
miseria et ideo totus luctus non
alleluia cum sciam sed in malis
eorum ut dicit quidam sanctus / Mathei
viij Ibi erit fletus et stridor dentium
Neque clamor / glossa id est aliqua
inquietatio quia ibi erit requies
opulentia ut dicit ysaias xxxij.
Neque dolor erit ultra quia nec mali

21

9 erit de cetero neque pena neque dolor. ysa.
lxv. Exultabo in ierusalem et
gaudebo in populo meo et non audi-
etur in ea ultra vox fletus et vox
clamoris. que pena in presenti hoc
mundo habita habuerunt cum repro-
bis in inferno ubi est omnibus causa lu-
gendi, sed in patria nulla causa
luctus post mortem, quia tanta erit
affluencia gaudiorum et omnium bonorum
quod omnes miserie vel molestie preteritas
oblivioni tradentur. sicut sunt causa vel
materia luctus. Unde ysa. lxv. Non
erunt in memoria priora et non as-
cendent super cor, sed gaudebitis
et exultabitis usque in sempiternum.
Ex hiis patet quod miseria precedit
ad gloriam sicut via ad terminum.
Act. xiiii. Per multas tribulaciones
oportet intrare in regnum dei. Luce ultimo
Nonne oportuit christum pati et
intrare ad gloriam suam. Quam filius
dei qui est virtus et sapiencia patris
unde omnia potest et omnia scit, per
eandem viam intravit omnibus sanctis
et matre sua quam super omnia dili-
gebat. Ieronimus. Nimis delicatus es
miles si vis hic gaudere cum mundo
et in fine regnare cum christo. Math. v.
Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.
Augustinus. Venale est regnum celorum
quod emitur paupertate, labore
requies, dolore gaudium, vilitate
gloria, morte vita. Augustinus de civitate
dei xxii ca. xxvii dicit quod hoc non
potest intelligi de ista morta-
litate sic dicentibus ita ut nescias
qui audeat affirmare in huius
mortalitatis erumpnis non dico
prophetarum sanctorum verum quemque sanctorum
qui hanc vel ducat vel duxit
vel ducturus est vitam nullas
habentem lacrimas vel dolores.
Cum potius quanto est quisque sanctior
sanctior et desiderii sancti plenior

10 tanto sit eius in orando fletus
uberior. Et tunc ergo removet
iohannes a patria per que possunt intelligi
omnia mala. Propter hoc quod dicit Abster-
get omnem lacrimam ab oculis eorum
amovet omnem laborem quem
vulgus xiiii. Amodo iam dicit spiritus
ut requiescant a laboribus. Propter hoc quod dicit Et mors
non erit ultra amovet omnem
infirmitatem. Unde ysa. xxv. Pre-
cipitabit dominus mortem in sempiternum
et auferet omnem lacrimam deus
ab omni facie et obprobrium populi
sui auferet de universa terra
quia dominus deus locutus est. Propter hoc
quod dicit Neque luctus removet
omne peccatum de quo solo lugen-
dum erit dicit glossa. Propter hoc quod dicit neque
clamor. removet omnem vio-
lenciam et indigenciam. Propter hoc quod dicit
neque dolor erit ultra removet
penam omnibus malis. ysa. xiiii.
In die illa cum dederit requiem tibi
dominus a labore tuo et a concus-
sione tua et a servitute tua dura
qua servivisti antea, sumes parabo-
lam istam contra regem babilonis et
dices quomodo cessavit exactor.
Ve. Et dixit. Hic confir-
mat Johannes auctor et testis
christi quod dixit christus cui data
est potestas iudicandi. Ecce i.
evidenter et statim Nova facio
omnia super quod dicit id est celum et
terram et sanctorum corpora. ysa. lxv. Ecce
ego creo novos celos et
novam terram, ecce ego creo ~~[illegible]~~ ierusalem
exultacionem et populum eius gaudium
ysa. lxvi. Sicut celi novi et terra
nova que ego facio stare coram
me dicit dominus sic stabit semen
vestrum et nomen vestrum. Et dixit dominus
hic propheto iohanni ut visa scriberet
ad utilitatem sequencium et omnino
que scribenda sunt. quia hec verba valde
digna fide sunt. Dicit ergo et dixit mihi christus.

Et dixit qui sedebat in trono: i. alius fecit me dicere deus cuius tronus sancti sunt

11 Scribe primo in corde tuo, deinde in
codice ad utilitatem legencium
ista que vidisti de mundi
innovacione et sanctorum glorificacione
verba fidelissima sunt .i. fide dignis-
sima sunt, quia triplici testimonio
approbata et vera quia sicut dixi
ita fiet et ideo fidelissima et sunt.
Sed quare non dicit verissima sicut
fidelissima. Solo fidelissima
dicit verum mi. vnde pt verum pe
tempore vnde dicit verum verit-
ate ipse non recipit comparacionem
Et si aliquid dicit aliquis alio uerius
hic est verum mi. et improprie. Et hic uba
sunt fidelia quia confirmata iohannis
testimonio. fideliora quia additum est
testimonium sanctorum preterea . fidelissima
quia submictum est testimonium xpi.
Et dixit mihi quia magnum et mirum
est quod dixit. Ne forte con-
tempneres quod dixit et scripsit autem
iohannes quod cito fient omnia que
dixit et ideo contempnenda non sunt
Dicit ergo et dixit mihi quod operibus sunt
factum est .i. cito fiet quod quasi perdictum
est. Math. v. Et iota vnum aut
apex unus non preteribit de lege
donec omnia fiant. Ego sum hic
probat iohannes per locum a maiori quod
hec omnia fient a xpo quia si potuit
creare mundum de nichilo multo
forcius poterit innovare creatum,
vnde dicit. Ego sum alpha et o.
et exponit quia est hic inicium et finis
.i. creator et consummator omnium quia
ego creavi omnia et ego consummabo
omnia renovando ea. Ego
sicienti hic subiungit exhor-
tacionem Ioh. invitans ad cre-
dendum et participandum hanc in-
novacionem mundi per comparacionem

penetet primum et primo post primum
quod dabit fidelibus in novacione
dicens Ego cui subest posse et
nosse et velle. dabo gratis
non reddam meritis Sicienti et
desideranti et exoptanti de fonte
aque vive gratis .i. quod fiat vivi
omnes qui bibunt de aqua ista
Io. iiii°. Qui biberit ex aqua quam
ego dedero ei non siciet in eternum
sed fiet in eo fons aque vive sali-
ent in eternum. Fons iste est xpus
vnde ps. Domine apud te est fons
vite et in lumine tuo videbimus lumen. Largius
huius fontis sunt virtutes et dona
et cetera beneficia que ab ipso
emanant et habundanter emanaverunt et
largius emanabunt in die re-
novacionis electorum et glorificacione
sanctorum ipsa enim innovacio et glori-
ficacio vivimus sunt illius fontis
et singula bona que dabit sanctis
sunt vivi illius fontis. Qui vicerit
quia dixerat sicienti se daturum
de fonte aque vive gratis
Ne putaret aliquis quod sufficeret
solum sitivisse seu desiderasse
ideo dicit quod oportet perseveraret desiderio
illo quia sola perseverancia coronatur.
unde id. ad Corinthios: qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit. Cor. ix.
Omnes qui in stadio currunt
omnes quidem currunt sed vnus accipit bravium
.i. perseverans. Et ergo. Qui vicerit
omnes hostes et victor perseveraverit
possidebit hec .i. firmiter et
inviolabiliter dicitur immortaliter tenebit
Supra ii°. Qui vicerit dabo ei
edere de ligno quod est in paradiso
dei mei. Et iterum ibidem Qui vicerit
et custodierit usque in finem opera
mea dabo illi potestatem super gentes
et ero illi deus omnia dabo illi tribues 12

Et ipse erit mihi filius filiali amore me amplectens q. d. Sicut pater diligit filium et bona sua illi communicat Sic ego diligam eos et bona mea illis communicabo. ysa. lvi. Dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filiis et filiabus. Timidis autem hic ostendit de pena illorum qui non desiderant illam remuneracionem et glorificacionem nec laborant ut ad illam perveniant. Et post octo genera malorum quibus pena eterna infligetur unde dicit Timidis autem q. d. vincentibus dabo hec predicta timidis autem i. illis qui timore humano vel mundano fidem negant vel recipere nolunt. De hac mo nacione desperatis et execratis i. excecratis et sine pudore peccantibus et homicidis non solum corporalibus sed et spiritualibus. j. Jo. iij. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Augustinus pasce fame morientem si non pavisti occidisti. Eccli. xxxiiij. Qui aufert in sudore panem quasi qui in sudore acquisitus est quasi qui occidit proximum suum qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Et fornicatoribus corporalibus et spiritualibus et veneficis i. illis qui venenum propinant ad literam vel veneficiis deceptoribus seu errorum. Et ydolatris i. illis qui ad literam ydola colunt vel ydolatris i. adulatoribus qui principibus et prelatis malis et indignis quasi sunt ydola spiritualia adulantur et adulando adorant. ps. Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simulacris suis. Et omnibus mendacibus glo. i. quibus mendacium est in usu. sap. j. Os quod mentitur occidit animam.

Et mendacibus de mendacio perniciosis quia officiosum et iocosum non sunt mortalia nisi ex alio fiant mortalia. pars illorum i. omnis pena illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure. unusquisque tamen pro qualitate culpe sue punietur. sicut dicitur est supra eodem per ignem sulphur et fetor pena corporis. Et venit unus. Hoc est capitulum quo ostendit Johannes dispositionem superne Jerusalem que dignitas ad felicitatem dignum etiam mali consistit in xij conditionibus a quibus per ordinem describitur et commendatur. primo describitur civitas celestis a situ i. et sustulit me. secundo ab artifice i. et ostendit. iij. a sua clausura i. et habebat murum. iiij. a fundamentis porcionibus ibi et murus civitatis. v. a gloria et dispositione i. et qui loquebatur. vj a quantitate mensuratoris i. et mensus est civitatem. vij a prosperitate mensurationis et erat structura. viij. a mediatate platearum i. et platee civitatis. ix. a virtute i. et templum non vidi. x. a splendore ibi et ambulabunt gentes. xj. a plenitudine i. et porte eius non claudentur. xij de turri purgatione et honoris i. et afferent gloriam. hec omnia spiritualiter sunt intelligenda quia ad literam non posset esse vera. Sic igitur civitas celestis i. modus magnus est ex hoc. i. Cor. iij. Fundamentum aliud nemo potest ponere preter id quod positum est quod est xpistus. Artifex est deus. heb. xj. Expectabat ysaac fundamenta habentem civitatem cuius artifex et conditor est deus. Murus est xpistus. Unde ysa. xxvj. Urbs fortitudinis nostre syon salvator ponetur in ea murus et antemurale extitit.

17 huitas/ nunq intlor e dim
tas/ z fundamta st p[ro]phe z
apli. Ephe. ij. Jam no[n] estis
hospi z adue[n]e s[ed] estis ciues z
domesti di supedifi s[uper] fu[n]
aplorum z p[ro]pharum ip[s]o summo
angu lap xpo ihu/ Dispoicio
ciuit est ordinata posicio
porta[rum] q[uia] vna sup alia/ vel q[uod]
dta[m] uirtutu[m] materia ciuit
st fideles ut ciuit[atis]/ platee
st ... Rex est xps/ Ciui-
toces angli/ Securitas e ibi
q[uia] omes cti erunt q[uia] n[on] amittet
quod hnt/ cuiu[s] putas q[uod]
ng malg eit i hac i[n] descrip-
ciuq ciuitate Johes ont p[ro]
q[uo]mo[do] strute hec sciuit q[uo]d sic
nefictu putaue[ru]nt/ D[icit] g[loss]a Et
uenit missus a pre lu[min]u[m] vnus
de vij angel i. de vij ordi-
nibus p[re]lato[rum] De quib[us] d[icitu]r in c[apitulo]
xv z xvj habentib[us] vij phya-
las i vniu[er]sitas septas ple-
nas vij plag[is] nouissimis
i. tpe nouissimo infligendis
Jo hic q[ui] d[icitu]r vnus de vij angel
fuit iohes q[uia] vniu[er]sitas
p[re]lato[rum] p[re]teritorum p[rese]ntium z futuro[rum]
tunc concordat q[uod] talis sit dignitas
celestis urbis qual[is] ut desc[ri]-
bi[tu]r a iohe/ Vel vnus de septe[m]
angel p[re]eminet i. xps q[ui] de numero e[st]
p[re]lato[rum]/ sicut caput dr p[ro]
corporib[us] z tamen e[st] sup me[m]bra
z regens ea/ Cuius inspiracione
Jo cognouit ea que d[icitu]r/ Et
Et locutus e[st] mecu[m] No[n] d[icitu]r in
s[ed] mecu[m] q[uia] mutua e[st] locucio
dicentis ut q[ui]s loquens p[er] inspiracio[n]em
verum glo[ssa] i. mecum applica
quod sit cu[m] ho[m]o se pat z subt[rahi]t
hic se a tumultu mundi z curis

secli z diligent[er] aud[it] que d[icitu]r 16
Ecci iiij° Custodi pede[m] tuu[m]
ingrediens domu[m] dei z appi[n]q[ua]
ut audias z onda e[st] sponsa
i. eccl[es]iam sponsio ep[istol]ar[um] de-
sponsata Osee ij Sponsabo te
mihi i[n] fide Vxore[m] agni i. eadem
eccl[es]iam p[er] i[n]carnacio[n]e[m] q[uia] de-
p[er]ti coniuncta/ vel sponsa d[ici]t[ur]
q[ua]m dum est i p[er]egrinacio[n]e q[uia] ex
domu[m] sponsi Jo iij° q[ui] h[abe]t
sponsa sponsus e[st] vxor u[er]o e[st]
q[uando] traducta fuit i domu[m]
sponsi/ Et sustulit hic incip[it]
iohes describere ciuitate[m] incl
piens a situ q[uia] s[cilicet] i monte posita e[st]
vn[de] d[icitu]r z sustulit i. sursum duxit
me i sp[irit]u i. i mentis excessu
In monte[m] magnu[m] z altu[m]
glo[ssa] mons xps e[st] qui e[st] in mimitu
suo[rum] De quo ysa ij z michee
iiij° Erit i nouis[simis] die[bus] p[re]pa[ra]t[us] mons
domus dni i v[er]tice mo[n]tiu[m] Sup hunc
mote[m] edificata e[st] eccl[es]ia dicit
Mt xvj z sup hanc petra[m] edi[ficabo] ec-
cl[es]ia[m] meam/ Hic mons d[icitu]r magnus
q[uia] totu[m] mundu[m] replet ut d[icitu]r
glo[ssa] Jere xxiij° Celu[m] z t[er]ra[m] ego
impleo ysa xij plena e[st]
om[n]is t[er]ra gl[or]ia eius/ D[icitu]r at altus
q[uia] insupabilis ut d[icitu]r glo[ssa]
magnus i. immensus xps s[ecundu]m diuinitate[m]
Altus i. eminens i unitate huana[m]/
vel magnus p[ro]p[ter] potestate[m] altus incom-
p[re]hensibilitate Ro xj O altitudo
di[uiciarum] sapi[enci]e sci[enci]e dei/ Et ondit m[ihi]
hic describit artifex a quo
eccl[es]ia recepit totu[m] descensu[m]
infusionis gr[aci]e/ claritate cog-
nicionis diuine/ lucem operis
boni/ Sic fit i domo mali ad
lra[m] p[ri]mo describit[ur] artifex fu[n]-
damenta iaciendo/ 2° ascend[it]
extig[ere] parietes surg[ere] engendo/

1 A 3° pfiat tectu sup ponedo q̄ d̄t
de pmo z 2° intimi te .i. cam
sup illu fundata scam .i.
munda z firma ierlm .i. dni i
pace videte Descendete de
celo .i. q̄ q̄ boni ht se hre a
deo recognoscete; vl des-
cedete de celo .i. recipiete
gram desup i bapmo a dō
a quo e omē bonu Jaco .i.
Omne datu optim z oē donu
pfcm desur e desc a pa. lum
Habente claritate di .i. clara
cognitionē de dō qua ho ht
obscuram. Cr̄a nūc videm i enig-
te at fa ad fa; vl habentē
claritate dei .i. diuina claritēq
deg clarit illuiabit ea z luce
eius .i. xpc qui e lux mater
Infra eod. Ciuitas n eget
sole z luna ut luceat i ea q̄
claritas di illuiabit ea; z
lucerna eig e agnus. Lumen dico
Simile lapidi p̄cioso q̄ fir-
mitate z sti. vl sic lux eg
glo .i. ipa ciuitas lucens seu
luiosa sile lapidi pcoso .i. xpo
qui fuit i pposito firmg z
lucens i vtutibz De q° dr ysa
xxviii. Ecce ego mittā i
fundamētis syon lapidē an-
gularē pbatu pciosu i
fundamēto fundatu tamqm
lapidi iaspidis. In quo sr
firmitas z vigor fidi qua
ht ecca i via; cui succedet
firma cognitio spei qua hē-
bit i pria, z utrūqz i Jaspi-
de designa. Jaspis e n acuit
oculos carnales; sic fides
vie z cognitio prie acuit
z cofortat oculos spuales
Ezir qz opa mirano sr pa oio
io ictria e cōfo q̄ pgumēs

que sr p cristallu que e trans-
parens z lucens nich celans.
Sic pria cōfo ut dr glo-
iosr. Et sicut cristallg
sp° e lucen eig ipa ciuitas
lucens i via quich ht fide z
cōfo omi pcti Vn Ro x. Cor-
de credr ad iusticia ore
at 9fo fit ad salm. In pria
erit cognitio plena z cōfessio
laudis. Vn Augg de ci. di
videbimg z amabig z lau- aabimg
dabimg; ysa li. Et redepti
sr a dno reuerten z venie-
tu leti a in syon laudātes.
De hc dr ezechie im° et sede-
bat similis erat aspctu lapidis
Jaspidis z sardinis z cir-
sedis. Mare eneū vitreū sile cri-
stallo p mare bapmus p cri-
stallu cōfo desr. q sr duo
lauatoria ecce. Et ha-
bat muru hic describit ci-
uitas a clausa z dr. p° ta-
pmo qualr z qntg sit murg
2° po. muri ornatg qui e i
ordinatōe portarū 3° po
dispo° portarū p murū
sr x ut dicimg p portas
intelliguntur apli z plati p
quos intrat i ecce ierlm
p dispo portarū tu arz i
iiij° or ptibz cinit f. ondr. q
intrat i ecce ierlm p fide triū
de iiij° or ptibz mundi. Dr q°
7 Habat ciuitas qua vidi
iohēs murū .i. xpm ecce de-
fensore, magnū ptate z
altu incophensibli te vl
magnū sr huai te z altu sr
diui te. q excedit omne sciam
vnpe. amabit sca e scia t
ex in z u po ad e habete por-
tas xij glo .i. pariarchas xij
p q̄s ex m. alij ad fide adducu.

19 Quorum et fidem predicaverunt apostoli
et tenemus nos modo, ut
supra. Et in portis angulos etc.
id est apostolos vel prophetas qui dicuntur
anguli, quia sicut angulus con-
iungit duos parietes, sic prophe-
sie apostoli doctrina et predicatione
sua coniunxerunt in fide una populos
(gentiles et iudeos) tres quia duo predicaverunt velata
ad unius fidem et mores que
refert ad Christum. Vel tres quia duo
precipue tantum fuerunt et predica-
verunt, propter quod et duos binos misit
discipulos suos ad predicandum
Luc. x. Vel secundum aliam glossam porte
sunt apostoli quorum doctrina introitus
ad fidem et regnum. Angeli sunt
subditi quos ipsi instruxerunt
et qui angelos in civitate constituerunt.
Et nomina scripta supra erant in
portis que sunt nomina xii tribuum
filiorum Israel id est memoria et auctoritas
et exemplum priorum veterum, quia sicut ortum
habuit ex xii patriarchis erat
in vita et doctrina apostolorum, quia
quod antiqui patres predixerunt
futurum apostoli factum predicaverunt,
et vitam eorum in vivendo tenuerunt.
Hebr. x. Umbram habuit lex fu-
turorum non ipsam imaginem re-
rum; sed Christus veritatem exhibuit et apostoli
exhibitam predicaverunt. Ioh. i.
Lex per Moysen data est, gratia et
veritas per Ihesum Christum facta est. Ideo dicitur
discipulis Io. iiii. Alii labo-
raverunt et vos in labores eorum
introistis. Dabit tibi cisternas
quas non fodisti, vine-
ta que non plantasti, sic dicitur
Deut. vi. Sequitur de dispositione
portarum: Ab oriente porte tres,
et ab aquilone porte tres, ab au-
stro porte tres, ab occidente porte tres,
id est per fidem Trinitatis quam tenuerunt
patres antiqui et predicaverunt apostoli.

20 ex iiii or partibus mundi intratur in
regnum dei. Vel iiii partes dicuntur mundi
qui redempti sunt a domino quibus re-
de ma. iiii de re. co. e. a sol.
or. us. ad oc. ab aq. et ma. glo.
Per orientem signantur iudei a quibus sol
iustitie ortus est, ut Io. iiii.
Salus ex iudeis. In his
porte tres quia his primo fides
Trinitatis a prophetis et apostolis predicata est,
et primum de iudeis introierunt
in fidem. Per aquilonem signantur genti-
les frigidi per infidelitatem, qui post
iudeos ad fidem intraverunt
et per fidem in civitatem. Per austrum
signatur totum tempus ab ortu Christi usque
ad adventum antichristi in quo cla-
ruit fides et incaluit caritas.
Et in his porte tres quia multi
in hoc tempore per fidem in civitatem intraverunt.
Per occasum signatur tempus usque ad ad-
ventum antichristi, ab antichristo usque
ad finem mundi, quo tempore per Helyam
et Enoch et socios eorum predicabitur
fides Trinitatis et multi et tunc
intrabunt. Item per orientem signatur
prima etas hominis id est infantia
sive pueritia, ab hac sunt porte tres
quia infantibus et pueris prius intro-
itus patet etiam per fidem Trinitatis.
Item per aquilonem ventum frigidum
signatur senectus que est frigida, quia
naturalis calor tunc frigescit,
et ab hac porte tres, quia etiam
senibus prius introitus in civitatem
per fidem Trinitatis. Item per austrum signatur
iuventus sive adolescentia, qua
fervet calor naturalis amplius,
et ab hac porte tres quia
adolescentibus sive iuvenibus
prius introitus et etiam per fidem
Trinitatis. Item per occasum signatur senium
sive etas decrepita, que in
occasu est, et ab hac porte tres
quia defectis et decrepitis prius introitus.

porte tres

21 tertiam per fidem tamen sic dispo
nisi quod conduit quod omnem etatem om
nis temporis prius introitum in eternam dei
Ideo clamat dominus quoque in Ysa. 6
Sicientes venite sumite vinum venite
ut introeatis. Sed in morte clau
dentur omnibus ianue. Ideo clamat
apostolus hebreos iiij° festinemus ingre
di in illam requiem. Et Ysa. iiij°
Surge propera amica mea et
veni. Vel tres porte sunt tres
virtutes theologice scilicet fides spes et
caritas. Vel tres partes penitentie
contritio confessio satisfactio per quas ex
iiij^or partibus mundi intratur in eternam
Item oriens potest dici natiuitas
hominis. Unde porte tres sunt tres
natiuitates sine nascentium condi
tiones scilicet paupertas, nuditas,
fecunditas, imbecillitas.
Occidens est mors hominis. Ubi porte
tres, tres sunt morientium conditiones
scilicet incertitudo mortis, quia nescit
quando vel quomodo vel in quo statu mors
veniet. Unde Ecci. vij Nescit
homo finem suum. Item amaritudo
doloris. Unde Ecci. xl° O mors
quam amara est memoria tua. multo
amarior est eius presentia. Item for
mido insidiatoris scilicet in morte
magis insidiatur dyabolus. Unde Gen.
iij° Ipsa conteret caput tuum et tu
insidiaberis calcaneo eius. Aquilo est amor et
contra vita hominis que a deo procedit
et causatur. Cuius sunt porte tres
eius qualitates scilicet vanitas et breuitas
instabilitas, quia omnis prosperitas
vana est. Unde Ecci. 1° Vanitas
vanitatum etc. Item breuis est. Unde Ecci. x
Omnis potestas breuis vita.
Ysa. xl Omnis caro fenum et omnis
gloria eius quasi flos feni. Item instabilis est
Unde Ecci. xviij A mane usque ad

22 vesperam immutabitur. Auster est in
aduersitate eius sunt porte tres tribu
lationis conditiones scilicet quia purgat
hominem. Unde Ecci. xxvij Vasa
figuli probat fornax etc. Item in via
dei accelerat. Unde Prov. multiplicate
sunt infirmitates eorum postea accel. Item ocu
los illuminat ad cognitionem dei et sui
cognitionem. Unde Ier. vj secundum aliam
editionem per omne flagellum eru
dieris Ierusalem. Ysa. xxviij° Sola
vexatio tamen dabit intellectum. Audi
Gregorium predicantem rogat si quis dominus
precibus clamat. Prov. Si quis
dubitat an deus sit adorandus
indiget pena quod dicit si penitens esset
non dubitaret. Per has portas
intratur in ciuitatem, quia quicumque perfecte
considerauerit ad celestem patriam sine
dubio festinaret. Unde Eze.
xxxviij A iiij^or ventis veni
spiritus et insuffla super interfectos istos et reui
uiscant. Item xij porte ciuitatis sunt
xij partes predicationis. Sicut enim
per portas intratur in ciuitatem sic per
predicationem intratur in eternam celestem
Oriens est predicatio monitoria
cuius tres porte sunt tres species
admonitionis scilicet admonitio ad
pugnandum quo ad incipientes
ad progrediendum quo ad proficientes
ad perseuerandum quo ad perfectos
Item prima admonitio fit ad coniu
gatos, secunda ad continentes, tertia ad
prelatos, ut omnes pugnent, profi
ciant, perseuerent. Hij sunt Job, Da
niel, Noe. Eze. xiiij. Aqui
lo est predicatio comminatoria cuius
sunt porte tres, tres comminationis
species, comminatio incerte mortis,
comminatio districti iudicij, commi
natio eterni supplicij. Item
Auster est predicatio consolatoria cuius
porte tres sunt promissiones tres

23 qb faciut peccb, p^a e pmissio
venie pmerende, 2° gre pmis-
sio recupande, 3° pmissio
glie adipiscende, apt^r iiij^o.
Agite pniam appin ei re. te-
Item p orientem sc^z pcto redar-
guicois, cui porte tres sunt
tres arguicois ptes, p^a e
de pcto cordis, 2^a de pcto
oris, 3^a de pcto opis. Item p^a
de concupia carnis, 2^a de con-
cupia oculor, 3^a de supbia
vite. Item p^a de pcto i deu,
2^a de pcto i pximu, 3^a de pcto
i seipm, ppt hc dr Apoc. viij^o
Ve ve ve habitatib^z i tra. Iste
p portas ciuitatis sunt alij plati
p quor pnitam z doctina intra-
re dz ppl'i etiam. Sz heu
ita sunt defixe i tra q n^o pnt
apiri ad intromittendu ppl'm
vn Tren. ij^o. Defixe sunt i
tra porte eius i. ulmin^o cla-
mat ppha Attollite portas
pn^ci ves. z ele por et^e z intra-
bit rex glie cu ppl'o suo. Sz dr
Ysa. lx. Occupabit salus mu-
ros t. z portas tuas laudacio.
P oriente m^r claritas siue
splendor, cognicois, spes
quas dnt hre plati, s. cog-
nicio mundi z eor q i mundo
st ad contepnendu. Item cogico
celi z eor q i celo st ad de[sidecand] Item cogico infni et
pcaz q in eo st ad clinandu. Hoc triplex lu^m siue
h trip^x cognicio est datu
optimu descendens a pre lum
ut dr Jac. j. Donu pfcm e
effectus cognicois s. contemptus
mundi, desideriu celi, declina-
cio infni. Et intrare i ciuitate p
has portas. Item p aquilonem sc^z
formido siue timor, q n^r alie
frigid^9 e, cui porte tres sunt
tres formidinis ptes que
nascunt ex tripl'ti cognicoe
pdca, pma e timor de qua-
sacoe mundi, 2^a timor de amis-
sioe celi, 3^a timor de mencoe
infni. Item p austrum sc^z feruor
dilcois, cui porte tres sunt
tres dilcois spes, qs dnt
hre plati, pma e amor dei
2^a pximi sui, 3^a amor pprie. Iste
triplex porta australis est
triplex boni amor i. boni
expedientis, honesti, delectabil(is).
Hec eni e triplex ustio sol(is)
de q^a dr Eccl. xliij^o. Tripliciter
sol exurens montes igneos
radios exsufflans. Item p occa-
sum sc^z luctus, cui porte tres
sunt tres luctus spes, p^a e de
mundi ignorancia, qua sunt luctus
dni sup ciuitate ihrlm Luc. xix.
videns n^r ihc ciuitate ihrlm
fle. s. vil dicens si cog. z tu utiq
fles, 2^a e de mundi miseria
qua sunt luctus sup suscitacoe
lazari Jo. xj. quem vocabat
ad miseriam mundi z io flebat
ut dr Jebg. 3^a e de duricia
mundi, qua sunt luctus dni i
cruce, ubi fleuit duricia
iudaici ppli, qui tot signis
visibus no potuit emolliri.
Si plati hrent hac triplice
cognicoem z triplice timore z
triplice amore, z triplice luctu
tunc pateret introitus padysi
z multi intrarent p illos.
Sz heu q^r pauci hnt ea q^ra
n^c ipi plati intrant n^c subditi
n pauci, vn Luc. xj. Ve vob
legispitis, q^r tulistis clauem scie
z ipi no introistis z illos qui

21

24 intierunt phibuisti / fforte qr
timet hanc maledictionem / ut
comminationem q sit legis spritus
ideo noluit scire legem / sed vera
ut sit euadunt qr sine legis
peritia prelati esse non debent / Vn
Agg. ii. interroga sacerdotes
legem / i. Jero. Si sacerdos est de
lege iudicat / si ignorat nescit
sacerdos non est / Mal. ii. labia
sacerdotum custodiunt scientiam et
legem ex ore eius requirent / Osee iiii.
Quia repulisti scientiam, repellam
ego te ne sacerdocio fungaris michi
Sed et murus civitatis / hic describit
civitatem a fundacione dicens
et murus civitatis / i. per ut fides e
qua munitur ecclesia / Vn ysa. liiii.
Sternam per ordinem lapides tuos
et fundabo te in zaphiris / et po
nam iaspidem propugnacula tua
et portas tuas in lapides sculp
tos / i. dicit glo. q per iaspidem s
fides qua munitur ecclesia
huius fundamenta xii / glo. i. patri
archas xii per quos fundata est
qr illi primi hanc fidem tenuerunt
et illis innititur quicumque ad
fidem accedunt / Et in ipsis fundamentis
xii nomina xii apostolorum spe
scripta erant / hoc sup fidem et
doctrinam patriarcharum fundata
est fides et doctrina apostolorum qr
quod illi crediderunt et docue
runt futurum / isti crediderunt et
predicauerunt iam factum / Et agni
nomine simulacri erant scriptum in eis
qr patriarche plena fide de
illo habuerunt / Vn Joh. viii. Abra
ham exultauit ut uideret diem
meum vidit et gauisus est / Et qui loquebatur
s. angelus i. per ad me cum / glo. i.
ad beneplacitum meum qr mihi

26

placebat quod audiebat
Et habebat mensuram arundineam
auream / glo. i. diuina scriptura
dei sapientia composita q tangit
et illustrat corda fidelium /
vt metiretur civitatem et por
tas eius i. secundum capacitatem suam da
ret unicuique tam minori quam
maiori intelligenciam scripturarum
in presenti et in futuro cognicionem di
uinam que facit beatum / Vnde per
civitatem hic intelligitur mino
res, per portas maiores / Et
murum / glo. i. defensores ecclesie
quorum primi et precipui sunt pro
Dominum pastores et doctores qui per
doctrinam et predicacionem suam
spiritualiter defendunt ecclesiam
Sed heu per magnam partem murus
iste dissipatus est ita ut possit
omnibus libere intrare in ciuitatem per
rupturas murorum / Trenorum ii.
Factus est dominus quasi inimicus pre
cipitauit israel precipitauit
omnia menia eius / Et in eodem
Cogitauit dominus dissipare
murum filie syon tetendit
funiculum suum et non auertit
manum suam a perdicione luxitque
ante murale et murus pariter
dissipatus est / Eze. xiii. Non
ascendistis ex aduerso neque oppo
suistis murum pro domo israel
ut staretis in prelio in die dni
Hunc et mensurat dominus qui
unicuique secundum capacitatem dat
intelligenciam in presenti et secundum
mensuram gratie mensurabit gloriam in
futuro / Non est omnium vna mensura
sed secundum capacitatem vasis aliis minor
aliis maior datur intelligencia et
gratia / Ro. xii. vnicuique sicut deus diuisit
mensuram fidei / sicut exposuit / Et erat vir
[illegible] erat species qui species erit

21 & funiculꝰ lineꝰ in manu eiꝰ & calamꝰ mensure in manu eiꝰ non dicit calamꝰ aureꝰ. sic dicit hic harundo aurea, quia i. lo: prophetia de lege uetus. hic de noue i. agit de militante eccl'ia hic de triumphante ubi sunt omnes aurei & solidi & preciosi. Et ciuitas hic describitur ciuitas aqualiter figurate unde dicit & ciuitas in quadra posita est glo. iiijor latera sunt fides spes caritas opus quia est eccl'ia aliqua quantum quis credit tantum sperat tantum diligit, quantum diligit tantum operatur. In quadro quia posita ciuitas robusta est fide, longanimis spe, ampla caritate, efficax opere. Vel iiijor latera sunt iiijor uirtutes principales quia nichil est utilius hominibus in hac uita ut dicitur Sap. viij. quarum una non debet alia excedere in uno homine prudencia est in appetendo bono & uitando malo quasi temperancia ut a uoluptatibus se retrahat homo, post hec fortitudo ut quod intendit operetur. Deinde iusticia ut sic suos actus temperet, ne nimis iustus uel sapiens sibi uideatur, unde Eccl. vij. Noli esse iustus multum nec plus sapias quam necesse est, ne obstupescas, hec quadratura uirtutum cardinalium remanebit in patria secundum aliquos usus uero non dicit Augustinus Non secundum omnes, prudencie enim usus duplex est unus est praecauere insidias hic usus non erit in patria sed cessabit quia nulle erunt ibi insidie. Item equitas usus est nullum praeponere uel equare deo, hic usus erit in patria, similiter duplex est usus temperancie unus est delectatos
noxias cohibere, hic cessabit alius est nullo motu noxio delectari hic remanebit. Similiter usq
fortitudinis duplex est unus perferre molestias hic cessabit alius est deo firmiter adherere, hic remanebit. Item iusticie duplex est usus unus est subuenire miseris hic cessabit, alius est deo regenti subditum esse hic remanebit Et intellectus subditum esse deo uel alius unum prout quia primus actus iusticie est subditum deo esse uel alius unum est quo reddere cuique quod suum est. Deinde exponit quadratura & eius qualiter secundum priore expositionem dicens longitudo eius glo. i. fides tanta est quanta & latitudo glo. i. caritas Cor. j. Cor. xiij. Nunc manent fides spes caritas tria haec maior autem horum est caritas Solo equales sunt omnes uirtutes quo ad radicem quia omnes est una in se nisi re diuersa gratia dei, Caritas autem dicitur maior quo ad dignitatem quia ipsa est forma uirtutum & primo participat radicem mentis & ab ipsa habent alie quia sunt uirtuosae sicut dicitur j. Cor. xiij. Si linguis hominum loquar & angelorum Et mensus est angelus id est christus ciuitatem i. ecclesiam quo ad mores quorum collatio hic dicitur ciuitas de harundine i. de sacra scriptura quia promittitur unicuique beatitudo eterna secundum quantitatem meritorum similiter & pena secundum exigentiam demeritorum unde prouerbium Reddet unicuique secundum opera sua Math. xvj. Eadem mensura qua mensi fueritis metietur uobis. Per stadia xij. Stadium est spacium quo homo uel equus currit sine anhelitu tardi

29 structure statu hominum .i. credentium operantium perseverantium quod notatur in xij cubitis. Duodenarius componitur ex ternario et quaternario, per ternarium significatur status credentium, per quaternarium status operantium, per mille status perseverantium. Et ideo est quod mensura est civitatis de harundine per stadia xij milia, in quo significatur quod omnibus credentibus operantibus perseverantibus decima gloriam [illegible] mensuratur. Et deinde [illegible] quia credentibus solum non debetur merces, quia fides sine operibus mortua est et ociosa, non tamen sine mercede, ut dicitur Iacobi ij. Item operantibus tantum non debetur merces, quia sine fide impossibile est placere deo, et ita sine fide non est meritum, Hebreorum xj. Credentibus et operantibus tamen non debetur merces nisi perseverent. Unde j. Corinthiorum ix: Omnes quidem currunt sed unus accipit bravium, i. perseverans. Unde per xij milia stadia mensuratur civitas, quia excercitantibus se in fide et operibus cum perseverantia debetur merces sine mensura. Unde j. Corinthiorum iij: Unusquisque propriam mercedem recipiet secundum suum laborem. Item communi dimensione quo ad virtutes theologicas quod dicitur equales. Unde subiungit: et longitudo gloria i. fides vel longanimitas, et latitudo gloria i. caritas que extenditur a dextris usque ad sinistram, i. ab amicis usque ad inimicos, et altitudo gloria i. spes vel contemplatio equalia sunt, quia est [illegible] virtute mendicat [illegible] perseverancia, quia nulla virtus sine perseverancia meretur gloriam. Unde

30 perseverancia est una mensura omnium, quia in equitate ordinatur ad mercedem equales sunt omnes virtutes. Et mensus est murum eius .i. doctores et prelatos qui sunt ecclesie defensores undique circumdantes eam et custodientes. Unde Canticorum iij: Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Et continet mensura sine quantitate murorum .i. dicitur centum xl iiij cubitorum. Hec significat quantitas murorum cubitorum in quo est magnitudo status operationum, ut dicitur glosa, que respicit ecclesie statum hominum .i. incipientium qui sunt per x et proficientium qui sunt per iiij et perfectorum, ut tamen [illegible] et quatuor et equales, .i. status prelatorum qui sunt per centum, qui unus [illegible] de leva i dextram, ut dicitur Beda, predicatoribus et doctoribus significatur statum ecclesie. Quaerit opera bona motum lingue. Unde psalmus: exultacio dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus eorum. Et significat operum mensura eius in eorum, nisi quia est mensura eius centum xl iiij cubitorum .i. prelatoribus convenit esse multitudine et mensura operum eorum in statu hoc dicitur quia unicuique maiorum sicut murorum mensura. Augustinus: [illegible] mensura operum mensura hominis que est angeli, quasi dicat ille qui sit mensurabat in specie hominis appellabatur et erat angelus. Unde Genesis: qui est qui sic stabat per illum angelum sed filius dei unus deus et unus homo est, unde psalmus: Mensura hominis que est angeli intelligunt quidam ut sit una sit mensura hominum electorum et angelorum, unde Deuteronomium xxxij: Constituit terminos populorum iuxta

31 in angelorum dicitur vel forte mensura
cubitorum hominis et angeli etc.
prohibetur secundum rationem et ordinem certum
spirituum sive virtutum spiritualium ordinata
tamen secundum humana mensura terrena
militate. Vnde exo. xxv. dicitur
tu moysi. Vide ut omnia facias
secundum exemplar quod ostensum est tibi
in monte. Item nondum quod si quinquaginta
milibus stadiorum hic positum
inventum cubitorum invenitur numerus
omnium signatorum s. C. xliiij. numerus
unus surgit ex duodenario
ducto in se. Nam duodecim duo
decies sunt C. xliiij. Omnium
electorum mensura potest hic angelorum.
Et erat structura. Hic ostendit iohannes
qualis sit murorum materia et
fundamentorum et portarum civitatis et
hoc tamen siquidem innuitur describendo
civitatem. Dicit ergo Et erat
structura muri eius ex lapide
iaspide per quem designatur fides
propter eius virorem qui confortat
visum corporalem sicut et fides visum
spiritualem quia ex fortibus et fide
virentibus sunt ecclesie defenso-
res. Vnde Cant. iiij. Mille clipei
pendent ex ea omnis armatura fortium
ex fortissimis ipsis. Loquitur autem
iohannes de defensione ecclesie que fit
per predicationem fidei vel dispu-
tationem. Vnde Cant. viij. Si
murus est edificemus super eam
propugnacula. Item si ad hoc est
ut possit defendere ecclesiam
per predicationem vel disputationem
obtundendo maliciam impiorum
verbis oris ut instruantur et armentur
fide. Unde ergo dicit Et erat structura
muri i. murus constructus ex
lapide iaspide i. ex viris for-
tibus perfecte fide firmatibus. Ipsa
vero civitas i. minorum congrega-
cio interius per constitucionem posita

auro mundo i. ex auro mundo con- 32
structa est. Simili vitro mundo
quod est perlucidum ita ut quod
sub eo est exterius videatur.
Vnde sunt innocentia baptismalis
aurum vero sunt caritas et hec
duo frequentius in moribus in-
veniuntur. Vnde prov. Audiuimus eam
in effrata i. in maioribus sed invenimus
eam in campis silue i. in minoribus.
prov. iij. Cum simplicibus sermo-
cinatio eius. Item per aurum sunt te-
dotes animae. In fulgore signi-
ficatur visio. in valore dilectio. in
pondere apprehensio. per vitrum
vero significatur gloria corporum. Sicut enim cinis
resolvitur primus in pulverem per
ea fit vitrum lucidissimum. Sic
corpus humanum moriendo cadit
in pulverem. Vnde gen. iij. pulvis
es et in pulverem reverteris. Sed per gratiam resur-
gendo mutabitur in vitrum perspica-
cissimum. Vnde i. Cor. xv. Semina-
tur in ignobilitate surget in gloria.
Ideo dicitur ypsa. xxi. omnibus tuis firmum.
Iob xxviij. Non adequabitur ei
aurum vel vitrum. Illa fundamenta
muri civitatis i. prophete et apostoli
super quorum fidem et doctrinam
civitas ecclesie fundata est.
De quibus dicitur in ps. Fundamenta eius
in montibus sanctis. Omni lapide precio-
so ornata. erat species i. omni genere
virtutum et bonorum operum. Nec
enim prophete et apostoli fundamenta dicuntur
sed et alii minores qui fidem et
vitam ipsorum habuerunt vel habent
qui non videntur prelati sed ipsi tamen
fundamenta dicuntur quia ipsi etiam
fundaverunt. Propter quod iohannes hec ad
quemque virtutibus ipsi certa loca ut
reponeret eas sub denario numero
nota ut sic ostendatur eos splen-
duisse omnibus virtutibus. Hic enim
numerus perfectus est quia ex partibus
septenarii efficitur i. ternario et
quaternario. Et quia fides inter virtutes

Itē de p̄ lapide 6

33 prima cuius est prudentia prima pe-
1 tiit campum dubia sub sorte
duelli pugnatura fides. Et
quia sine fide impossibile est placere deo ut
dicitur Hebr. xi. ideo in primo fundamento po-
suit fidem. Non moveat te quod lapi-
des fundamenta dicuntur quia sancti per vir-
tutes fundamenta sunt. unde Christus est
lapis et fundamentum fundamenti
ornamentum. Dicit ergo fundamentum primum
id est primum fundamenti ornamentum iaspis. Iaspis
1 fides. Est viridis et visum confortans.
Sed nunquam fides erit in patria seu in
triumphante ecclesia de qua hic
agitur, non sed viventibus (?) ad ecclesiam
primam occurrit, per quam in predictam
civitatem intratur. In qua, quia non habent
introitum, ideo non potuit. Secundum fundamentum
2 id est secundum fundamenti ornamentum est saphirus
cuius color sereno celo similis
est qui percussus radiis solis ar-
dentem emittit fulgorem et per hoc signat
spem qua rapimur ad celestia
et per hoc in amorem celestium infla-
mamur contempto seculi amore
ut possimus nos dicere cum apostolo
Nostra conversatio in celis est Phil. iii. et
Ysa. liiii. Fundabo te in saphiris.
3 Tertium fundamenti ornamentum est calce-
donius qui lapis pallenti lucer-
ne similis est et fulget magis sub
divo quam in domo. Calefactus a
sole vel digitorum attritu pa-
leas ad se trahit, sculpturam
argumentis resistit. Et signat caritatem
que intus in corde celata pallet
quasi lux in lucerna. Sed cum ad aliorum
utilitatem exire cogitur, tunc
quia latens intus caritas extra ostenditur
et tacta a sole Christo posita (?) spiritus sancti
digito peccatores ad se trahit
et omnia sustinet quia non adversitate
deficit sed magis proficit. unde Cant.
viii. Fortis est ut mors dilectio

et dura sicut infernus emulatio. 32
Lampades eius lampades ignis
atque flammarum. Aque multe non
potuerunt extinguere caritatem.
Sculpi ergo non potest quia adversitate non
frangitur nec adulatoria laude
emollitur. unde ps. Oleum peccatoris
non impinguet caput meum. I Cor. xiii.
Caritas patiens est benigna est omnia
suffert omnia sustinet non inflatur non
est ambitiosa etc. Quartum smarag-
dus qui omnes herbas et arborum
frondes viriditate superat et
[illegible] eum reddit intuentibus
gemmis (?) et aerem circumiacentem virescere
facit, ymaginem sicut speculum reddit
et signat virginitatem que nitorem car-
nis integre servat et omnes alias
virtutes quodammodo superat quia virginitas
similem magis est angelicam. Quia virginitas
cognata est angelis et deo et
hominibus et in se portat ymaginem
dei quia sequitur agnum quocumque ierit.
Et bene hic lapis intus dicitur quia vir-
ginitas in maiori cruis (?) commen-
datur. Quintum sardonix ex duo-
rum nominibus sortitus vocatur ut
dicit Ysidorus. Habet enim candorem ut
unio et ruborem ut sardius et
est tricolor ut dicit glosa. niger
in ymo candidus in medio
ruber in summo. Et in signando vl' sigillando
nihil cere avellit. unde signat sanctorum
patientiam per quam in ymo id est in mundo
sunt viles et despecti. unde Iob xii.
Deridetur iusti simplicitas, lam-
pas contempta apud cogitationes
divitum. Sed in medio id est intus in corde
sive in conscientia sunt candidi per
innocentiam. superius rubei per
ardorem martyrii propter Christum. Et hic nihil
de cera avellit quia suis peccato-
ribus plene et ex corde remittunt
nullum rancorem retinentes. unde
Eccli. xxviii. Relinque proximo tuo

37 nocentite et tue depictanti vel pec
saluentur Que inimicitia quanta dicitur
que est infirmitate corporis deseret
quod .v. scilicet sibi regit / Sextus
sardius sit dictus quia primo a
sardis repertus / sanguinei co
loris tamen unde significat perfectam con
stanciam martirum qui pro Christo sanguinem
suum fuderunt et ideo sexto ponitur
quia Christus sexta etate et vi.a die
sanguine suo martirium consecravit
Septimus crisolitus aureo sit sibi in
colore unde dicitur a crisis quod est
aurum / et scintillas ardentes
emittere videtur ut dicit glosa et significat
sapientem que omnia dona superat
sicut aurum omnia metalla / que
predicando scintillas emittunt
et exhortaciones et instructiones
corda audiencium inflammant
unde Eze. i. dicitur de sanctis animalibus
Scintille quasi aspectus eris can
Sap. iii.a Fulgebunt iusti sicut
sol et tamquam scintille in arundineto discurrent
Hec vii.o loco ponitur quia inter dona sapiencia
spiritus sancti locum tenet septimum ascendendo
Octavus berillus hic lapis in
sexangulari forma politus lucet
quando in aqua sole percussa qui etiam
tante caliditatis dicitur esse ut ca
lefaciat manum tenentis et significat
virtutem misericordie que vi operibus se exercens
corda frigida hominum infideliorum
calefacientes in amore dei et proximi
unde Prov. xxv. Si esurierit
inimicus tuus ciba illum / si sitit
potum da illi / sic enim facies
congeres carbones super caput eius
Mt. v. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra bona et
glorificent patrem vestrum qui in celis est / et ideo
octavo loco ponitur quia in octavo statu in
octava etate misericordie exspectat
unde Ps. labores manuum tuarum quia
manducabis in futuro sibi beatus es

et bene tibi erit / ergo illis erit male qui 38
hic manducant labores suos
sicut ypocrite de quibus dicitur Mt. vi.
Amen dico vobis receperunt mercedem suam
Nonus topasius hic lapis quibus
sit omnium colorum maxime tamen
duos habet colores aureum et
ethereum ut dicit glosa super Exo. xx.
et cum splendore solis tangitur
omnium gemmarum claritates excedit
et aspectum suum provocat singu
lariter aspicientes / cum si poliatur ob
scuratur / si non sue relinquatur
clarior est et est gemmarum amplissima
et regibus carior et significat contemplativum
que ex caritate quia fervet est
aurea / et ex cognicione qua lucet
etherea / ubi duo limpidius vi
ad eius amorem homines apti sin
gularius trahunt / et quia tales sunt
si honoribus seculi ponantur obscurantur
et turbantur circa plurima sicut mar
tha / quia hic lapis omni colore re
splendet hoc est quia contemplativus
omnium virtutum splendore refulget
et est gemmarum latissima / quia con
templacio maxime cor dilatat
et qui non reges sunt ut tamquam con
templacione hunt / et bene nono
loco ponitur quia homines contemplatores
super ix ordines angelorum contemplacione
associat / Decimus crisopasus
hic lapis est viridis mixtus quasi et co
loris purpurei guttulis distinc
tus aureis unde nomen recipit
crisopassus quasi passim habens aurum
et significat desiderium celestis patrie quod
quanto plus tribulacionibus circum
datur amplius accenditur / et ut
dicit Augustinus quod flatus carbonem
hoc facit tribulacio caritati / et bene x lo
co ponitur quia semper desiderium ad de
cimum ordinem angelorum per observan
ciam decalogi venire festinat
Decimus ordo dicitur qui ex hominibus

c 21

37 restaurabitur. Unde et ho(mo) ... luc. xv. dicitur
decima dragma quam mulier
sapiens querens invenit. Undecimus
iacinctus: hic lapis in aere minus
sereno perspicuus est, in nubilo
obscurus est. Unde signat sanctorum discretionem
per quam sic diversis se conformat
ut omnes lucrifaciat, sicut dicit apostolus
i. Cor. ix. Omnibus omnia factus sum
ut omnes lucrifacerem. Ro. xii.
Gaudete cum gaudentibus, flere cum flentibus.
Per hanc virtutem sciunt sancti doc-
tores quid quibus et quando et qualiter
predicandum. Hic xi. loco ponitur
quia per hanc maxime tu...ssio
omnis vita. Duodecimus ame-
tistus. De quo dicit Ysidorus: inter gem-
mas purpureas principatum ame-
tistus indicus tenet. Purpureus
quidem est permixto colore vio-
le et rose, quasdam flammas
de se effundens, et est sculpture
facilis. Unde per ipsum signatur humilitas
sanctorum que omnes est obvia ut
dicit Ambrosius: humilitas humilis est
ut viola, pulchra ut rosa, facilis
ad omnia que tunc fiunt a' dt.
fuit quasi flamme incedentes
ad amorem videntes. Tibi ei
placet humilitas et minime
sit contrario superbia est omnibus
odiosa, ut dicit Eccus. x. Hec
bene ultimo loco ponitur quia custos
omnium, et qui ultimam se reputat
perfecte ultimum locum perfecte tenet. Unde
Gregorius: qui cum ceteras virtutes sine
humilitate congregat, quasi pulverem
in vento portat. Unde et Paulus
qui modicus, id est humilis, inter pre-
locum xii.m ... possidere.
Et xii. porte. Hucusque
materia fundamentorum muri
civitatis. Nunc quater est materia portarum:
xii. dicens singulas portas ex
singulis margaritis constare.

38 Est autem margarita lapis precio-
sus, candidus, solidus, in
conchis marinis natus de
rore celesti conceptus, ut dicit
Ysidorus. Et qui de rore matutino
concipitur candidior et melior est
quam qui de rore vespertino.
Aliquando tamen margarita nomen est
generale lapidibus preciosis, sed quando
in ista margarita accipitur. Cer-
tum est quod xii. margarite xii. sunt
virtutes predicte per xii. lapides
designate. Ergo xii. porte
sunt xii. apostoli. Tamen singuli apostoli
omnes xii. virtutes habeant, tamen
singuli singulas singulariter
possident quoad usum, a quibus
singuli commendantur. Sic Abra-
ham a fide, Loth ab hospitalitate,
Moyses a mansuetudine, David
ab humilitate. Et tamen singuli omnes
virtutes habebant, sed in unaquaque usu
unusquisque singulariter emine-
bat. Ita hic unum signatur dicitur
xii. porte, id est xii. apostoli, xii. mar-
garite sunt per singulas, id est singule
porte sunt xii. margarite, id est quelibet porta habet xii. margaritas, i. xii. virtutes,
~~virtutes~~ predictas per xii. lapides
designatas. Sed quia unusquisque una
et alius in alia pollent, et quia
singulariter possident, ideo sequitur: Et
singule porte erant ex singulis
margaritis, id est singuli sancti singularibus ex
virtutibus. Unde i. Cor. xii. Divi-
siones graciarum sunt, idem autem spiritus, et
divisiones ministrationum sunt, idem
autem dominus, et divisiones operationum sunt,
idem vero dominus Deus qui operatur omnia
in omnibus. Unicuique autem datur
manifestatio spiritus ad utilitatem.
Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie,
alii autem sermo scientie etc. ... portis
gradus, id est apostolis et prelatis qui successerunt
eis, debent esse candidiores margarite
et parvitatis et soliditatis, id est castitatis.

39 ꝛ paciā ꝛ humilitas. De primo dicitur trenorum iiiᵒ. Candidiores nazarei
eius niue, nitidiores lacte,
rubicundiores ebore antiquo. De 2ᵒ
prouerbiorum. Impacientes erunt ut animal
pulchrum xix. Doctrina viri per pa-
ciam noscitur, luc. xxi. In pa-
ciencia vestra possidebitis animas vestras. De 3ᵒ
math. xi. Discite a me quia mitis
sum et humilis corde, math. iiiᵒ. Sic
decet uos implere omnem ius-
ticiam, glo. i. supplementum quod humilitas.
¶ Et platheae ciuitatis. Hic de-
scribitur commendacio ciuitatis
a mundicia platearum, que est
ornatus intelligencie ꝛ in filiorum. Vnde
hee platee sunt congregaciones qui
maiori latitudine vite sunt quam alij
ꝛ quorum continetur aut plati
in quibus maior mundicia requiritur
ꝛ tu et ea amplius commendatur. Vnde dicit
ꝛ platee ciuitatis i. congregaciones. Au-
rum mundum i. mundi a peccato per vir-
tute sapiencie quibus se regunt mo-
do recte et quam non vitam. Vt
dicitur i. cor. vi. Tamquam vitrum per-
lucidum i. nullas sordes intus te-
lantes. Sed per puram confessionem quod
intus est mundus manifesta-
tes, licet corde vidimus quia in ipsis ta-
quam in speculo possunt maculas
suas considerare se. ꝛ templum
hic commendatur ciuitate a bonitate
regis, quam in duobus ostendit Io. primo
ciuitatem suam replet omnibus
bonis ꝛ mundat ab omnibus malis.
Repleta est ꝛ ciuitas omni bono
ꝛ expers omni malo. Ad quod
ostendendum dicit Io. Templum non est in
ciuitate i. templum siquidem est locus
orationibus ꝛ oblationibus. Oratio autem fit pro
duobus scilicet pro bonis adipiscen-
dis ꝛ pro malis amouendis.
Illa enim que fit pro bonis consuadis

quodammodo fit pro adipiscendis, scilicet pro presentia 80
quando habetur, ut pro dubietate
amouenda, sed in illa ciuitate nullum
malum aderit quod sit amouendum
ꝛ nullum bonum deerit adipis-
cendum, quare non erit ibi necessaria o-
ratio. Oblatio fit pro duobus, scilicet ad pro-
emendacione siue expiacione
offensarum ꝛ pro sustentacione minis-
trorum. Item ad placandum deum,
sed certe nullum istorum ibi erit quia nec
minister ibi aliquo indigebit nec
ad expediendum erit i. nec de of-
fensis alicuius. Vnde patet quod non erit
necessaria oblatio. Et per templi amotionem
a ciuitate ostendit Io. cunctis bonorum plenitudinem
ꝛ omnium malorum absenciam. De quo
ꝛ templum non vidi in ea ciuitate
quia ibi non est necessaria oratio nec oblatio.
Sed tamen erit ibi gratiarum actio et
uox laudis pro bonis acceptis
ꝛ malis inmittis. ¶ Et reddit Joh.
vnam racionem quare non est ei templum dicens
Dominus enim deus omnipotens templum
illius est ꝛ ibi est omnimoda quies ꝛ
sufficiencia, tunc enim ipse deus erit
omnia in omnibus, et ipso aperiente
manum omnia replebuntur bonitate.
Tunc habebit vnusquisque lucis plenitudinem,
vastitatem pacis, multitudinem, copiam, con-
piscit dulcedinis magnitudinem. Vnde
psalmus. Quam magna multitudo dulcedinis
tue domine quam abscondisti timentibus te. In hijs est
beatitudo animarum. Sed nec et ipsi
corporum carebunt sua beatitudine
qua habebunt in videndo. Vnde
addit ꝛ agnus filius est templum
illius quia est quies omnimoda ꝛ refectio
sensuum corporum, sicut deus verum
animarum. Visus in colore beatifica-
bitur, odoratus in odore, gustus in
sapore, sed nec corporaliter gustabitur ibi
sed tamen erit ibi sapor verum in cog-
nicione. Vnde quodammodo reficietur
gustus, tactus in suauitate, auditus in
iubilacione, tres quasi sit iubilacio

81 Et beatus qui scit iubilationem
De hiis bonis laudabunt sancti
ungitur dicitur, unde beati qui habitant in
domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Beatitudo autem
erit ut dicit Boecius per aggregationem status
omnium bonorum aggregatione perfectus.
Sed forte obscuritas erit ibi. Non
ymo omnimoda claritas. Unde sequitur
Et civitas non eget sole neque luna
ut luceat in ea, id est lumine corpo
rum ad implendum ministerium dei
sicut modo indiget homines, quia tunc
unumquodque corpus electorum erit
clarius sole, unde Mathei xiii° fulgebunt
iusti sicut sol in regno patris eorum.
Solis autem lux augebitur in mundi
renovatione, unde Ysaie xxx: Erit
lux lune sicut lux solis, lux solis septem
pliciter. Oculi vero glorificatis
poterunt sustinere tantum splendorem,
ymo delectabuntur in eo. Ecclesiastes xi
Dulce lumen et delectabile oculis vi
dere solem. Mystice et civitas id est
ecclesia non eget sole neque luna
id est maiori vel minori doctrina ut
luceat in ea docendo vel predica
do vel disputando. Nam claritas
dei que est immediate videbitur
illuminabit eam dando intellectum
plenissimam omnium cognitionem.
Unde I Cor. xiii: Nunc cognosco
ex parte tunc autem sicut cognitus
sum. Videmus nunc per speculum in
enigmate, tunc autem facie ad faciem.
Ier. xxxi: Non docebit ultra vir
proximum suum et vir fratrem suum dicens
Cognoscite dominum. Omnes enim
cognoscent me a minimo usque ad
maximum eorum ait dominus. Io. vi:
Erunt omnes docibiles dei. Et
non solum claritas dei illuminabit eam
quia lux tunc in ea erit ymo et ipsius
corporis habebunt similiter lucem corporale.
Unde sequitur: Et lucerna eius est agnus id est
Christi humanitas quia omnes divitate

82 sicut testatur Luce ii: Quia viderunt oculi mei salutare
tuum. Videbis lumen. Item Luce
multi tui ambulabunt. Sequitur
Et ambulabunt gentes in lumine eius id est
parti de bono in melius. In
lumine eius id est in fide et spe habundantius
eius. Vel in lumine eius id est per lumine cog
nitionis eius quod eis desuper infundi
tur. Iac. i: Omne datum optimum
et omne donum perfectum desursum est des
cendens a patre luminum. Posset sub intelligi
in terra videbunt deus deorum in Syon
Interim tamen per spem illius lucis habundan
maiores erunt solliciti de
aliis acquirendis ut dicit glosa.
Unde sequitur: Et reges terre id est rectores
ecclesie afferent gloriam suam id est sub
ditos quos predicando quantum
ad fidem et penitentiam et conversionem in
bono nutrierunt per quos gloria
bunt, unde Paulus de I Thess. ii:
Que est spes nostra aut gaudium
aut corona glorie? Nonne vos ante
dominum nostrum Ihesum Christum in
adventu eius? Vos enim estis
gloria nostra et gaudium. Sed quia non
sufficit quod prodest proficere aliis
nisi et ipsi qui proficiant aliis
se ipsos custodiant a malis,
ideo subiungit: Et honorem glo
id est constituere prelatis in illa civitate.
Aliter enim non esset gloria regibus
si subditi ibi essent et ipsi prop
ter suas deprehensi essent, ymo magis
confusio erit prelatis ecclesie quando
subditi eorum iustitia et virtute
erunt in gloria et ipsi in gehenna.
Si non esset eis alia nisi hec confusio
sufficeret ad dampnationem, maior
quia erit sine fine. Mathei xxi°
Amen dico vobis quia publicani
et meretrices precedent vos in regnum celorum.
Sed et si ipsi sequerentur ad hoc suffi
ceret, sed non erit ita ymo expellentur.
Unde Luce xiii°: Cum videritis Abra
ham Ysaac et Iacob et omnes prophetas assint

83 in regno dei vos autem expelli
foras. Tamen dicit hic Iohannes. Primo quia
industrijs suis in moribus operando
tum dei et ambulabunt. Secundo quia sol-
liciti sint maioribus dotando et
construendo et custodiendo acquisi-
tos cum dicit et reges. Tertio quia integre
portabunt coram deo quia taliter se
seruauerint ut possit ne dicere
Gloria nostra haec est testimonium conscien-
tiae. ij Cor. j. Et Gen. l. Boni prelati quod
adducent secum illos quos con-
uerterunt miro modo gloriabuntur. Unde
quod dicitur ps. Venientes autem venient
cum exultatione portantes manipulos suos id est
collectos subditos. Sicut victores
quum spolia sublata hostibus de-
ferunt in urbes suas multum
gaudent. Ysa. ix. Letabuntur co-
ram te sicut letantur in messe sicut exultant
victores capta preda quando diuidunt spolia.
Et porte eius non claudentur per
diem quasi dicat tanta erit ibi securitas
quod nunquam incursus hostium vel besti-
arum timebitur. Nunc autem aliqui
oportet claudi portas civitatis et ab-
scondere predicatores et doctores
propter indignationem et maliciam
hominum. Unde Mathei vij. Nolite sanctum
dare canibus neque spargatis mar-
garitas vestras ante porcos. Et
bene dixit per diem. Nox enim non erit
illic id est obscuritas aliqua spiritualis
vel temporalis. Zacharia xiiij. Et erit
dies vna que nota est domino non
dies neque nox. Et in tempore vespere erit
lux, quasi dicat non erit successio diei
et noctis sed lux tantum erit ibi. Psalmus
Ordinatione tua perseuerat dies. Ideo unum
melior est dies vna in atrijs tuis
super milia. Mistice porte eius id est
affectus et intellectus sanctorum quibus
intratur ad amorem eorum et
cognitionem nequaquam claudentur per
diem id est die quasi dicat talis claritas
claritas

quod nec obscurum erit ibi in ignotum
vel dubium vel carnale. Nox enim
non erit illic id est ignorantia vel peccatum
quia omnia scibilia sciet sancti. Unde
Gregorius. Quid est quod non videat
qui videntem omnia videt. Et Ieronimus.
autem dicit Mathei xxv. Et clausa est ianua
non est contra hunc quia ianua
claudi intelligitur ad eos indignos id est
preteritum excludit. Et afferent gloriam
gloriosi id est gaudentes glorificantes ve-
putabunt deo patri. Et honorem eius
cum toto gloriam id est mundiciam conscientiarum
psalmus. Afferte domino fide gloriam
et honorem. Afferte deo gloriam nomini eius
id est multitudinem quorundam quae est gloria et
honor domini. Unde Prouerbiorum xiiij. In
multitudine populi dignitas regis et in
paucitate plebis ignominia principis.
Non intrabit in eam aliquid
coinquinatum id est cum alijs iniquitatum
pressuris. Et faciens abhominationem
id est ad maniale quod ipsi abhominatur
et mendacium glosa mendacium facit
qui in mendacijs incredibus delec-
tatur. Unde est sociis dyaboli. De quo dicitur
Io. viij. Ipse mendax est et pater eius
id est inuentor mendacij. Nisi qui id est quod
dicta per singula nec intrabit
nisi quod scripti sint stilo predestinationis
in libro uite agni et in presentia dei qui
liber est agni id est Christi humanitati
vel nec intrabunt nisi quod scripti sunt in
libro uite agni id est in fide et imitatione
Christi qui est auctor et dator uite. Io.
xiiij. Ego sum uia ueritas et uita.
Io. xj. Qui credit in me et si mor-
tuus fuerit viuet. Vel nisi quod scripti fuerint in libro
uite agni id est imitatione uite Christi
qui se nobis proposuit in exemplum vi-
uendi. j. Petri ij. Christus passus est pro nobis
nobis relinquens exemplum ut sequamini eius.
Io. xiij. Exemplum dedi uobis. cxx
Et ostendit mihi etc. Quia uere secundo
et amenitas ciuitatis. Et dixit
hic tanta in eis per quam superius agitur de reseratione

tium. In 2a de divisione tota co-
mendatoribus i. et duos in iustitia
exequatur. Jo. omnibus illos qui ul-
nitate subtrahet ab hoc libro
vel scripture adiciet i. contestor ei.
Et hoc facit Joh. quia sciebat quosdam
esse in aspersionem sic facturos. In prima
parte duo facit primo describit
refectionem et ea que pertinent ad re-
fectionem. 2o ea que pertinent ad re-
ficiendorum gaudium et exultationem.
Et quia mensis magnatum primo ap-
ponuntur nutritiva, deinde medi-
tialia ut sunt species aromatice.
Sic facit hic Joh. primo describit
potum illius refectionis. 2o cibum.
3o ponit meditialia. Dicit ergo. Et
ostendit mihi angelus qui ante ostenderat
fluvium aque vive i. eternam beatitudinem
in qua sancti vivunt sine defectu aquo.
Et bene per fluvium designatur, quia per
habundantiam gratiam ad eam perveniunt.
Unde Jo. iijo Nisi quis renatus fu-
erit non potest videre regnum dei. Iste proprie habundat a
glorie. De qua aqua dicit Jo. iiijo Si sci-
res donum dei et quis est qui tibi
loquitur, tu forsitan petisses ab eo
et dedisset tibi aquam vivam i. gratiam
vel indeficientem gloriam. Post
fluminis impetus letificat civitatem dei.
Splendidum. Hic dicit quia iusti splen-
didi erunt et in mente et in corpore.
Mt. xiijo Fulgebunt iusti sicut sol
in regno patris eorum. Tamquam cristallum. Hoc
dicit quia corda sanctorum transparentia erunt
ut et cogitationes cordium mutuo
videantur. Unde Greg. Uniuscuiusque
mentem ab alterius oculis corporis pu-
lentia non abscondet. Procedentem
de sede dei et agni i. de benignitate
et tranquilla maiestate dei.
In medio platee eius i. in cordibus omnium quidem
tunc lucide videbunt omnes tam
maiores quam minores et partici-
pabunt gloriam a deo fluentem in
eos. Vel procedentem de sede dei et
agni i. de maioribus qui sunt sedes

dei et agni. In medio platee eius i.
in minoribus qui latitudine via in-
cesserunt. q. d. tunc manifestum erit
quod minores per doctrinam quam a
maioribus receperunt conati sunt.
Et notantur hic gaudia sanctorum
in patria preter alia que habebunt.
Primum est copiosa societas electorum
quod notatur per fluvium quod optime
significatur per fluvium quia fluxerunt
de etate in etatem, de virtute in vir-
tutem, de tribulatione in tribulationem,
de consolatione in consolationem, tandem
de vita in mortem, et per gratiam iterum
de morte in vitam, et ad locum
unde exeunt flumina revertuntur.
2m est immortalitas per hoc quod dicit aque
vive. 3m claritas quod notatur per hoc
quod dicit Splendidum. 4m est soliditas
per hoc quod dicit tamquam cristallum.
5m est tranquillitas quod notatur per hoc quod
dicit procedentem de sede dei et agni.
6m est securitas quod notatur per hoc quod dicit
In medio platee eius. Per hoc idem notatur
7m equitas quod est in medio est.
Quere unde lignum vite dicitur esse
in medio paradisi. Supra ijo et Gen.
ija. Hii sunt vij rivi procedentes de
flumine beatitudinis eterne. De quibus
dicit Ysa. xj. Levabit manum
suam in fortitudine spiritus sui super flumen
et percutiet eum in vij rivis ita
ut per eum transeant calciati.
Et ex utraque parte fluminis lignum
vite i. Xpus qui dat vitam cre-
dentibus in eum. Nunc per fidem et per
spem. Pro. iijo Lignum vite est
hiis qui apprehenderint eam
et qui tenuerit eam beatus. Due
partes fluminis sunt vita presens sanctorum
et vita futura eorum i. status gratie
et status glorie. Prima est fluminis
altera ultra flumen. Unde Exo. xv.
In eternum dominus regnabit et ultra.
Non tunc erit quod dicit ultra flumen
et erit regnabit dominus in gloria, hic
per gratiam. In hac ripa que erit flu-

3 e lignum vite i. xpc pro sui corporis
et sanguinis effusionem i. in sacro
altari. Apoc. xxii. ultimo. Ecce
ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummacionem seculi
In alia ripa que est ultra fluvium
eciam lignum vite pro sue speci
tam hunc qui dominus est exhibet
hic nos reficit per fidem ibi per
speciem. Afferens fructus xii. i.
utrobique fructus quos afferunt
tis fluentis illi quos apostolus
enumerat Gala. v. dicens fructus
autem spiritus est caritas gaudium
pax paciencia benignitas bonitas
longanimitas mansuetudo
fides modestia castitas.
Per singulos menses reddens
fructum suum i. per singulas etates
reficiens et pascens suos suos
predictis fructibus. Vel per singulos
menses i. assidue. Non enim ces-
sat hiis fructibus reficere su-
os. Vel per singulos menses i. per
singulos defectus. Quemadmodum
peccator ad dominum sunt defectibus
peccatorum reddit dominus singulas
refectiones virtutum. Fructus autem
quos affert lignum vite in al-
tera ripa que est ultra fluvium sunt xii. Scala
que ibi sunt suscitat suis
in celesti refectionibus eterne. De quo
dicitur Luc. xxii. Vos estis qui per-
mansistis mecum in temptacionibus meis et ego
dispono vobis sicut disposuit
michi pater meus regnum ut
edatis et bibatis super mensam meam in regno meo.
Primus est sanitas sine egritudine
ps. Qui sanat omnes. Ysa. xxv.
Precipitabit dominus mortem in sem-
piternum. Secundus est sacietas sine de-
fectu. ps. Saciabor cum apparuerit
gloria tua. Ysa. xlix. Non esurient
neque sicient amplius et non cadet super il-
los estus. Tercius est scientia sine dubitacione

1. Cor. xiii. Tunc cognoscam sicut 8
et cognitus sum. Quartus gaudium sine
tristicia. Jo. xvi. Tristicia vestra vertetur
in gaudium. prov. xiiii. Cor quod
novit amaritudinem anime sue
gaudio eius non miscebitur extraneus.
Quintus est pax sine turbacione. Ysa.
xxxii. Sedebit populus meus in pul-
critudine pacis. Sextus securitas sine
timore. ps. Non timebit a timore
nocturno etc. Septimus est adimpleo omnium
desideriorum. ps. Qui replet in bonis
desiderium tuum. Octavus est gaudium de
iusticie divine adimplecione. ps.
Letabitur iustus cum viderit vindictam
Nonus est laus sine intermissione
ps. Beati qui habitant in domo tua domine in secula secu-
lorum laudabunt te. Decimus est quies sine labore
ps. Exultabunt sancti in gloria letabuntur
Undecimus est lux sine tenebris. Apoc. xxi.
Civitas non eget sole neque luna
ut luceat in ea nam claritas dei
illuminabit eam et lucerna eius agnus
Duodecimus est visio dei sine medio. Ysa.
xxxiii. Regem in decore suo
videbunt. ps. Exultent iusti
in conspectu dei. Hos fructus affert
lignum vite in ripa ulteriori
per singulos menses reddens
fructum suum i. per singulos defectibus
quos pro xpo hic sustinuerunt sancti
reddens eis gloriosum fructum
Sap. x. Reddidit deus mercedem laborum suorum sanctis.
Item Sap. iii. In paucis vexati
in multis bene disponentur. Item Sap.
iii. Bonorum laborum gloriosus est
fructus. Mat. v. Beati qui lugent quoniam
ipsi consolabuntur. Vel per glo. Ter ps
fluvius sunt omnes electos utrisque
testamentis cuius veri figura Moyses
tipus duxit populum ultra mare. Josue
ultra iordanem et ita exponitur per te
fluvius lignum vite est xpc in veteri
per fidem et in novo per personalem presenciam
afferens fructus xii. Sancti per xii

De istis fructibus supra c. 2. habetur latius

7 patriarchas In nouo p xii aplos
p menses singlos reddes
fructu suu i p queliz patriar
cham z p queliz aplum fructus
fructu suu reddit et secundu gram
sibi data fructus fa labo do
z pdicado Jo xv posui uos
ut eatis z fruc affe z f v m
Erant ergo xii dr dies et xii
apli xii hore Jo xi Dic xii
dr aug z patriarche et apli
dur xii menses Et z folia
eius s ligni uite i uba doc
tine xpi ad sanitate gentiu
s. spualit q sanitas plene hr
i futo sap xvi no herba nec
malagma sanauit eos sz opti
simo tuus dne q sanat oia
Et omne maledictu no erit
amplius Ad lram nullu malu
erit prima qr oms dicet glaz
hoc totu sumptu e de eze xlvii
ubi dr In ripis eius ex utraq
pte omne lignu pomiferu
no defluet foliu ex eo z n
deficiet fructus eius p singlos
menses afferet primitiua sua
Aque eius de sctuario egredien
z erut fructus eius i cibu z folia
i medicina Ubi pla dta sut z
io hic suppedemus ad pns
Sed z sedes dei hic de
scribit Jo ea que ptinet ad
reficiedu z gaudiu z exul
tacionem Sunt aut vi q fa ut
ad gaudiu t consumatum p me
qu omne mutuo se diligut
z dus omnes et omne dnm
2m e qn ex utraq pte nichil alu
ingerat hoc eni dus fatiam
familia dnm in familia se
inuitet z me qn dus blandu
z hylare se exhibet xii qu fa
milia fidel e duo xiii qn do
occulta sua familie reuelat

b m qn no debet nunq ab inuice
sepbari sta vi dur hic p oc
dine de domo dni p m est
dilco mutua dni s familie
Vnd Et z sedes q d no s o m
pdas fructibus reficiet ibi
eru sz z sedes dei z agni illa 6
erut i deus t anitas z x hoi
illis requiesset p amore et
gram qua diliget eos z ipi
inuice unde i Jo iiii Deus
caritas est z qui manet i ca i do
mz z ds i eo Et serui eius i fa
milia eius i illa requiesz silr
p amore q d z dus diliget
familia z familia dnm tuc
implebit hoc pceptu Diliges
dnm dm tuum ex to cor t
z ex to ai t z ex to mete t
z px m tuum sic te ipm Et hoc
q d sposa Cay ii Dilcs meus
mihi z eo ei i tercio cap vii ego
dilco meo z ad me quisio eius
Et seruiet illi diligedo z se
ei totalit subiciedo a quo
seruicio nec carnis desidia nec
mudi negocia nec dyaboli qsilia
nec ad mortem retrahet z eius
dus seruiet eis sepm eis
qi ferculu pdissimu mis
tudo vn luc xii Beati serui
illi quos cu venit dus inuet
vigilates Amen dico uobis q p
ci set fa il di z tns mi illi
Et hoc eius se habet uidebut
faciem eius Non p speculu i
enigmate sz clare z ime te
q e btm Jo xvii Hec est uita
eterna ut cog te solu dm
z que mis ihm xpm Hoc rogabat moyses Exo xxxiii
Vnde in facie tua Et Jacob
dixit gen xxxii vidi dnm fa
cie ad fa z sal fac e aia me

A vos ostendo nobis dne fa t z sal eius
Hester xiiii valde admirat
es dne z facies tue plene gratiarum
Ideo d vos adimplebis me
letitia cum vultu tuo. Et nomen eius s
dei z agni i frontibus eorum
i i aperto. Nam sicut aperte servierunt
ei z confessi sunt nomen eius i mundo.
Ita i aperto vocabuntur z erunt
filii dei z socii agni. Vn ysa
xlvi. Servos suos vocabit nomine
alio. Item eodem lvi. hec dicit dns
eunuchis qui custodierint
sabbata mea z elegerint que ego
volui z tenuerint fedus meum
dabo eis i domo mea z mu
ris meis locum z nomen melius a
filiis et filiabus. Et nomen sempiternum
dabo eis quod non peribit.
Mt x. Qui me confessus fuerit
coram hominibus confitebor z ego eum
coram patre meo z angelis eius.
Et nox i acris obscuritas
vel metus ignorantie vel non erit
extra fulgebunt iusti sicut sol in re
gno. Mt xiii. Et i ignorantia ab
erit quia scient omnia sciente. Vn ysa
lx. Tunc videbis z afflues.
Non dicit quod videbunt ut intelligas.
Tunc siquidem speculum totum
se aperiet scientibus sermo qui erit
omnia i omnibus, ut dicitur i Co xv.
Et non egebunt lumine lucerne
i doctrina veteris legis sicut atque
mediocribus predicatoribus. Neque
lumine solis i doctrina nove legis
ut aliqui magni predicatores
Quoniam dns deus illuminabit illos
scientibus ostendendo qui est lux vera
i quo videbunt omnia clarissime
i sine omni scrupulo dubita
tionis. hec totum sumitur de ysa
lx ubi dicit. Non erit tibi amplius
sol ad lucendum per diem neque
splendor lune illuminabit te.

domo

Sed erit tibi dns i lucem sempiternam 8
Et regnabunt cum eo quia lucem
inhabitat inaccessibilem ut
dicitur i thi vi. In secula seculorum
i sine fine. Vn supra xx. Erunt
sacerdotes dei z xpi z regnabunt cum
illo mille annis i semper. Et dixit
mihi. Ista pars capituli quantum visio huius
libri consumata et post quedam
hec opus sunt huius visio ab auctore
angeli qui hic iohi ostendit. 2o
ab auctore ipsius iohis, 3 ne ea
que dicta sunt negligantur ostendit
ea cito esse implenda. Primo quantum
da opus seu visio ab auctore
qui angelum misit. Dicit ergo. Et
dixit mihi angelus qui hec ostendebat
z certa ostendat. Hec verba que
ostendi fidelissima sunt z vera
i fide dignissima quia sine omni
ambiguitate implebuntur. Mt v.
Iota unum aut unus apex non
preteribit de lege donec omnia fiant.
Et dns deus spirituum prophetarum
i qui habet i potestate dona spiritus sancti
per que locuti sunt omnes prophete
sicut dicitur ii pe i. Non enim voluntate
humana allata est aliquando prophetia
sed spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei homines. Ille inquam dns
misit angelum suum ad me i
pathmos ut ostenderet per illum
servis suis non ex timore sed
amore servientibus. Vn Ro viii.
Non accepistis spiritum servitutis
iterum i timore sed accepistis
spiritum adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater. Glo. dicit
servis non regibus non principibus
quia dicit humilibus z parvulis ostendit
angelus non superbis z divitibus.
Jac iiii. Deus superbis resistit
humilibus autem dat gratiam. Mt xi.
Confitebor tibi pater dne celi et
terre quia abscondisti hec a sapientibus
z prudentibus z revelasti ea parvulis. Vn inquit

c 22

9 Que oz fieri cito, glo qz n put
remanere inexpleta. Et ostt a
quo fiet di. Et ecce venio
velocit quia omnia faciam. glo
angelus i p dnm et hec dignum
angelus. Btus qui custodit vba
phie libri hui credo ope
adimplendo in corde retinendo
luc xi Bti qui audiunt ubum dei
et custodiunt id. Ubum dei lucerna
e, ps. lucerna pedibus meis
ubum tuum. ggg. Si custodierimus
ubum manus nre e adhicabis
Et te ubum dei sem e, ym mat xiii
Semen e ubum dei. g° si ubum
dei custodis et agrum pdicando
pretiosum te ubum dei thesaurus e, ym
mat xiii Simile e regn celi
ubum dei thesauro abscondito i agro
i. litera ubi i libro. Unm cum ubum au
dis thesaurum inveneris. thesaurum
custodire cum abscondis. Unde et
ubum cum i corde meo retine
ps. In corde meo abscondi eloquia
t. ut n peccem. Ecce tribus rebus
comparamus ubum. lucerne semini
thesauro. Ideo ubum recipiunt lucer- mens
na vocibus ut semine multiplicem
memoria ut thesaurum custodiem
Memoria namque e archa i qua cu-
stodit thesaurus iste. iterum recipien-
dus tibi cum fructus nec tale copa
et aliis tribus rebus ubum s. me-
dicine. ps. misit ubum suum
et sa e. Sap xvi. non herba neque
malagma sanavit eos s. omnipo-
tens sermo tuus qui sanat omnia. ps
medicina. Et ego io. hic co-
mendat Io. opus suum a suiꝯ ipsius due-
tate [illegible] hec audit ab angelo
revelate et io credendum e ei.
Unde g° et ego iohes cui facta est
revelatio qui sup pectus dni re-
cubuit, qui sibi pre aliis familia-
rius fuit i q° e gra dei. Audivi et

10 vidi hec. auditu et visu intiori
q st id e. ez auditus dr i reca-
piendo intelligentiam visus
cognoscendo intelligibilia
et postquam audissem et vidissem
omnia predicta cecidi corde et
corpore humiliando me ut ado-
rarem adoracione dulie cecidi
ante pedes angeli qui mihi hec
ostendebat. glo. probat ea se
humiliabat et i hoc instruunt
nobis iohes ut dt alia glo
ut maiores in nobis maiores qui
sacra misteria theologie nobis legendo
et predicando revelant veneremur
Et dixit mihi angelus quem vole-
bam adorare. Vide ne feceris
q. d. vide dignitatem humanam et
noli me adorare et reddit
racionem prohibicionis. Conservus ei
tuus sum et fratrum tuorum prophetarum glo
i. predicatorum et eorum qui servant
verba libri huius i. qui obediunt
predicatoribus q. d. non debes me
adorare quia tu eque sum ego conser-
vus tuus et tu et fratres tui. Sz q
adoracione volebat iohes
angelum adorare si latria ergo — dubium
probabat peccato ydolatrie quo
honore soli deo debitum vole-
bat impedere creature. Si ado-
racione dulie sicut domines
constat quod bonum faciebat io.
qz hec adoracio non solum angelo
immo hominibus sanctis et in genere
et prelatis debetur. ergo angelus
prohibebat iohem a bono ergo
male faciebat quia sic prohibitum
...ima ut malum habet
Ita peccatum e prohibere ne bonum
fiat, ym predicatus iiii°. Noli prohibe-
bonum facere cum qui potest si vales
et ipse bonum fac. Sed io. iohes vo- R.
lebat adorare angelum dulia
et bonum faciebat, et angelus prohibuit.

Ubum dei

11 ne faceret h' ppter bo[...] meliq ut
s. ostenderet dignitate hac tradi
tionis pacificata. vt prelata
angelis & digna omni veneratione
& honore. ut sic magis homines
timerent maculare eam humanam
quam deus sic honorauit. Deum
adora. qui solus supra dignitatem
humanam est adorandus. mathei iiii. Do
minum tuum adora & illi soli seruies.
August. Angeli nolunt nobis
sacrificari. sed cuius & ipsi nobiscum
sacrificium esse nouerunt. s. dei cuius
ciuitate firmissima & ueritate etti
& inuicem sunt. Vnus mediator
dei & hominum homo xpc ihesus est
in forma dei sacrificium cum presidat
cum quo & unus deus est. tamen in forma
serui sacrificium maluit esse quam
sumere. Ne hac occasione quisquam
estimaret cuiquam sacrificandum
esse. Et dixit michi angelus. Ne signa
ueris. i. ne clauseris ut occulta
uis uba prophetie libri huius. ut boni
proficiant in doctrina. & mali non
possint se excusare per ignoran
tiam. & iniusti puniantur. & iusti
orum appareat pena eorum qui bonum
quod audierunt facere contemp
serunt. Et subiungit causam quare
non sit signanda uba huius prophetie
dicens. Tempus enim. quo hec debent
impleri prope est. viii. 106
Filioli iam nouissima hora est.
Deut. xxxii. Iuxta est dies
domini & adesse festinant tempora. Et qua
tempus ita prope est. debet quisque sol
licitus esse de sua & aliorum salute
procuranda. quia tempus instat quo
[illegible] remunerare & reddere unicuique
pro eo quod boni fecit pro bene
[illegible] Et iniusti nocedeque
[illegible] in instanti opere quia non perg
[illegible] sapere apud

Hec precepit Iohanni ut que vidit non occultet sed alijs reuelet.

Sed quare dicitur ne si gnaueris. cum superius dixit signa que locuta sunt vii tonitrua. Alia signanda & claudenda & abscondenda sunt ut mistica. Vii. dentur salute suorum dare cambi? fidelibus. Alia vero omnibus manifestanda sunt ut mala eloquia. Vii. dicit dicit. Vobis datum est nosse misterium dei. ceteris autem infidelibus. Ergo dicit signa que locuta sunt vii tonitrua propter fideles. dicit hic. Ne signaueris uba prophetie libri huius. Haymo.

Qui nocet. premissis modis est non impatiens nec optatiuus. Sepe enim deus omnipotens propter peccata preterita permittit hominem ruere ad grauiora. Haymo.

infidos quantum potest. Gal. vi. Dum
tempus habemus operemur bonum ad omnes
maxime autem ad domesticos fidei.
Beati quibus potest dicere dominus tempus
meum prope est. apud te bone ihesu
facio pascha cum discipulis meis
i. cum disciplinatis meis. Et qui
post obitum angelo supra hec quod propter
prophetiam quia malitiosus tempore congruo
uno perpetue efficientur & magis
persequentur bonos. Sunt angelus
erando propter hec cessandi quia
iniustum est ut mali sordescant in
peccatis suis ut iniusti puniantur
et dum uiuunt exerceant bonos
ut melius habeant & iniusti ueniam
ueniant. Vnde et Qui nocet ma
la infundo bonis noceat
adhuc persequendo bonos. dum
tempus purgationis existit. vel
adhuc in peccatis eorum & apertorum
libri. Et qui in sordibus est sordibus
sordescat adhuc. peccata cogi
tando. ut iniusti iudicentur. Non autem
hec angelus optando sed predicendo
quia dicit. Et si mali propter libertatem
non dimittant persequi bonos
nec resiliant a sordibus peccatorum
suorum. illos tamen de pravitatibus quas
ex hoc proficiant boni et liquet
iustitia dei. vnde & qui iustus est
bonum faciens alijs iustificetur
adhuc in impletione bonum faciat
& qui sanctus est in mundo sanctifi
ficetur adhuc in adhuc laborat
ut sanctior fiat. Et ecce uenio
per totum quia tempus breue est aute
rectio & quemadmodum angelus
loquens. vel ipse angelus loquitur in per
sona dei. Ecce uenio cito ad iudi
cium. Abac. ii. Si moram fecerit expec
ta eum quia ueniens ueniet & non tardabit.
Et merces mea mecum est. id quod
dono. reddere unicuique secundum
alij plus & alij minus secundum quod fecerunt.

13 ut mala eius pro quo haudium quia
potestas dei est et tibi domine magistru
reddes unicuique secundum opera sua.
Ego sum alpha. Hic ostendit angelus
loquens in persona xpi qui potest hec omnia
facere cum ipse sit principium et finis
omnium. Unde dicit ego sum alpha et o.
Supra j et xxj expositum est hoc.
Ibi quere. Primus et nouissimus glo.
Dicit primus omnium viventium nouissimus
omnium creaturarum q.d. cum omnem re-
tro et post omnem creaturam et hoc dicit
non quia omnibus creaturis desinat esse
sed quia habet esse eternale et finibile
vel primus dignitate in celo, nouissimus
vilitate in mundo. Ysa. liij°. Deside-
ravimus eum nouissimum despectum et
nouissimum virorum. Principium et finis.
Hoc supra j et xxj expositum est.
Beati sunt ecclesia dicat ut nocens
noceat et sordens sordescat.
Ne videatur exclusisse per hoc primam
peccatorum ostendit hic quod et peccatores beati
erunt si peniteat de peccatis suis
dicit Beati sunt. Iam in spe et tandem in re.
Qui lavant stolas suas i. corpora
et animas suas aqua penitentie. Ps. La-
vabo per singulas noctes lectum me-
um lacrimis meis stratum. De hoc dicitur Danielis viij°
Lavat dico ita ut sit potestas eorum
in ligno vite. De quo comedit soli mun-
di corde Matthei v. Beati mundo corde quoniam
ipsi deum videbunt. De eis dicitur. Det et
edere de ligno vite. De hoc quere supra
ij° i. Vincenti dabo edere de ligno
vite. Et per xij portas i. per fide
et doctrina apostolorum vel per abster-
sionem mandatorum cum firma
caritate intrant in civitatem supernam.
De portis satis dictum est supra xxj.
Foris. Hic ostendit angelus quod qui
noluit penitere non intrabit ci-
vitatem beatorum sed mistice quasi dicat
peccatores intrabunt sed foris ex-
tra civitatem in procella vectorum et turbinum
manebunt exclusi in perpetuum.
15 Canes i. illi qui post baptismum
in peccatis manent velud ad vomitum
de quibus dicitur ij Petri ij contigit eis
id quod vero proverbium Canis reversus ad vo-
mitum. Item canes dicuntur invidi
detractores. Philippensium iij°. Videte
canes videte concisionem vi-
dete malos operarios. Et vene-
fici i. qui venenum preparant aliis
ad necandum. Abacuc ij°. Ve qui
potum dat amico suo mittens
fel suum et inebrians. Item
venefici dicuntur qui verbo vel exemplo
alios corrumpunt. Ap. xviij°.
In veneficiis tuis erraverunt
omnes gentes. Et impudici sc. fo-
rnicarii non in pudicitia. Augustinus
non putent se esse pudicos
si habent oculos impudicos
quia impudicus oculus impudici
cordis est nuntius. Et homicide
qui mactant vel occidunt verbo
vel subtractione beneficii necessarii
alios occidunt. j Johannis iij°. Qui
odit fratrem suum homicida est.
Augustinus pasce fame morientem
si non pavisti occidisti. Et ydol-
servientes ut pagani vel avari
Ephesiorum v. Omnis avarus quod est
ydolorum servitus non habet hereditatem in
regno xpi et dei. Et omnis qui
amat et facit mendacium. Ille
amat mendacium qui libenter
audit mendacium ut sunt multi
principes qui libenter audiunt
adulatores et detractores et
ioculatores. Proverbiorum xxix.
Princeps qui libenter audit verba
mendacii omnes ministros habet
impios. Ille autem facit mendacium
qui mentitur vel mentiri alios
libenter docet ut hystriones adu-
latores detractores. De quibus dicitur
Baruch iij°. Confabulatores et
exquisitores prudentie et intel-
ligentie viam autem sapientie nescierunt.

Margin notes:

Haymo canes sunt iudei heretici et
mali quia increduli contra
ecclesiam latrant.

Qui canes proximorum
famam rodentes.

Venefici i. malefici
sive magi. Haymo.

i. fornicarii vel inverecunde peccantes ut sunt fornicatores et adulteri
in cubilibus et

vel doctrina prava

plus terrena quam deum
diligentes.

Haymo.
Multi faciunt men-
dacium sed tamen non a-
mant mendacium
quia studio atque a-
more peccandi non
mentiuntur quod mendacium
purgatur
ope misericordie
quale fuit menda-
cium obstetricum.
Et sicut isti in ta-
li mendacio nisi
emendaverint sub-
dunt subsequentur non
carent punitione
dicente scriptura:
perdes omnes qui
loquuntur mendacium.
Sed illi qui gra-
viori pena plectendi sunt qui studio voluntate atque
amore fallaciis illaqueantur. Hii omnes supradicti erunt
foris. Hoc est ab aditu celestis regni repellentur cum
audierint. Discedite a me maledicti.
Vel omnis qui amat mendacium i. qui consentit in voluntate operantibus
capitale crimen. Et qui facit in semetipso mendacium i. ca-
pitale crimen quod mendacium facit homo dum promissionem quam
fecit in baptismo non tenet. Scilicet abrenunciat sathane operi-
bus et pompis eius. Tales non intrabunt illam civitatem.

Interlinear/margin gloss by "Qui lavant stolas": in baptismo et ... atque custodia mandatorum dei.

17 n° exquisierunt serenitas eius.
Ego ihesus hic commēdat opus
id ab auctē ihū a q° solo est
salus, vn̄ act̄ iiij°. Nec ē ēm alud
nomē sub celo ī q° oporteat
saluos fi credētes. vn̄ cuius
sit ihē qui p angelum suū hic re-
uelauit iohi credenda sunt
ōo & tenēda. Dicit g° ego ihē
i saluator misi ut dūs agel-
lum meū i que tāni ut firmat
in testificari vobis p iohem
hec que dcā sūt ī ecctīis, spalit
49 i vij ecctīis asye, vn̄ sup̄ j.
quod uides scribe & mitte
vij ecctīis que sūt ī asya. vt
ad firmitatē & cicius credā huic
pphie commēdat se ihēs q hāc
pphiam a dūm reuelat & hūat sit
qua mortuus ē & resurrexit.
vn̄ dicit Ego radix & gen̄ dd
Ego .i. origo & sustentatio dd
& tū ab eo genitus. Radix ēi
origo ē arboris & sustinet et
nutrit eā. Sic xp̄s ē dūm ē
pncipium & sustentatio dd. s; hūa
im̄ēnto genus eius ē a. ex eo tra-
hens originē. Dicit g° ē Ego
sum radix & genus dd ac si dicet.
dauid ē ex me & ego ex ipo.
s dūm ipe ē ex me. s; hūa-
tate ego sum ex ipo. vn̄ mat̄ j.
liber generationis ihū xp̄i filij dd
filij abraha. Ro. j. de filio
suo qui factus ē ei ex semine
dd s carnē. Stella splen-
dida & matutina. sp̄e ego sum
Stella dicit xp̄s qz nocte pcūs
seculi sua pncia illustrauit
uita & doctina ut Jo. j. vita
erat lux homīm & lux ī tenebris.
Splendida dicit qz nō obscurat
hūit ī se .i. nullum pccm nllam
ignorātiam. heb. j. Cum sit

splendor glē eius. Sap. vij°. va- 16
por ē virtutis dei & emanatio qdā
claritatis omnipotētis dei sincera.
Candor ē enī lucis eterne & specu-
lum sine macula. Matutina di-
cit qz manet ī fine tenebrarum
infidelitatis & ignorātie nature
vsq ad iex pp' generatiō qui ambu-
labat ī tenebris uidit lumē magna
hitātibus ī regiōe vmbre mortis
lux orta ē eis. vel qz mane sur-
rexit .i. summo diluculo. ps. Ex-
urgā diluculo. vel qz futurā
dei claritatē inchoauit mundo
.i. eternā beatitudinē qua fruuntur
resurgendo. De hac stella dicit
Eccli. l. quasi stella matutina ī
medio nebule & qsi luna plena ī
diebus suis lucet. Item num. xxiiij°.
Orietur stella ex iacob & consur-
get virga ex isrl & confringet
duces moab. Item sup̄ ij. dabo
illi stellā matutinā. Sbi. sequitur
Et sponsus & sponsa. hic comē-
dat opus id. a testio°. xp̄s & eccīe
sit sub noīe sponsi & sponse
vn̄ dicit & sponsus .i. xp̄s & sponsa .i.
eccīa quā sibi xp̄s desponsauit ī
fide pphārum & patriarcharum
vn̄ Osee ij. Sponsabo te m̄i ī
sempiternum sponsabo te m̄i ī iu-
sticia & iudicio ī mīa & misa-
tionibus & sponsabo te m̄i ī fide
Jo. iij°. Qui hēt sponsā sponsus ē
Dicunt veni. ad noticiā huius
libri nō dicit quicūq tamen dicat
ut intelligas qz omnibus tam
presentibus qui futuris dicit hoc xp̄s
inspirando vel pdicando
Eccīa tamen pdicando. & hic liber
iste post ascensum xp̄i editus fuit
sicut alibri antea pdicata fuit
a xp̄o & sunt adhuc eccīe pdi-
candi. Aliqui libri hūit & sp̄s
& sponsa ex xp̄o glo .i. eternitas

que propter puritatis excellentiam splendidi
et sunt cristallo. Joh(ann)is sp(iritu)s
et deq(ue) vn(de) s(upra) c. Sp(iritu)s i. d(eu)s tri-
nitas, et sponsa agni i. fide-
les dicunt, sp(iritu)s inspirando veni
ad notitiam fidei et regis celi
ubi est visio sponsi. Et qui audit
q(uo)d tu talibus invitet ad notitiam
huius libri, omnes qui audiunt vel
intelligunt librum dicunt similiter
invitando alios ad idem. Unde sequitur et qui
audit hac invitatione vel audit
i. intelligit, dicat alteri veni ad
intelligendum similiter, et hoc propter invidiam
aliquorum qui nolunt docere que
sciunt. Sap. vii. Sine fictione
didici et sine invidia communico bonis
illius et honestate illius non abscon-
do. Venite dicunt qui veniant ad
intelligentiam libri huius dictis.
7 Et qui sitit glo. i. qui credere de-
siderat veniat ad libri notitiam
et non aliquis vel qui sitit i. deside-
rat hanc notitiam libri huius
veniat ad librum attendat
studendo et mandata eius servando
aliis cum non datur revelatio seu
intellectus visionum nisi desidera-
tibus sic patet Dan. ix. ubi angelus
dixit: Ego veni ut indicarem tibi
visionem quia vir desideriorum es.
Et ne quis causetur de labore
pro precio subiungitur: Qui vult ac-
cipiat a deo offerente aquam
vite de qua supra ca. eodem. Et ost-
endit michi flumen aque vive. Gratis
glo. i. sine merito, non quia ab eo non
possit mereri vita eterna, sed hoc dicitur
glo. propter radicem initii vel quia non
ex quo potest quis mereri vitam eternam
sine ex condigno. Unde Ro. viii.
non sunt condigne passiones huius temporis ad fu-
turam glo. que revelabitur. De hoc dicit Ysa. lv.
Omnes sitientes venite ad aquas
et qui non habetis precium vel argentum properate

sponsa vel i. ecclesia dicat fideli. pap(ul)uta p(re)dicta vel invitando

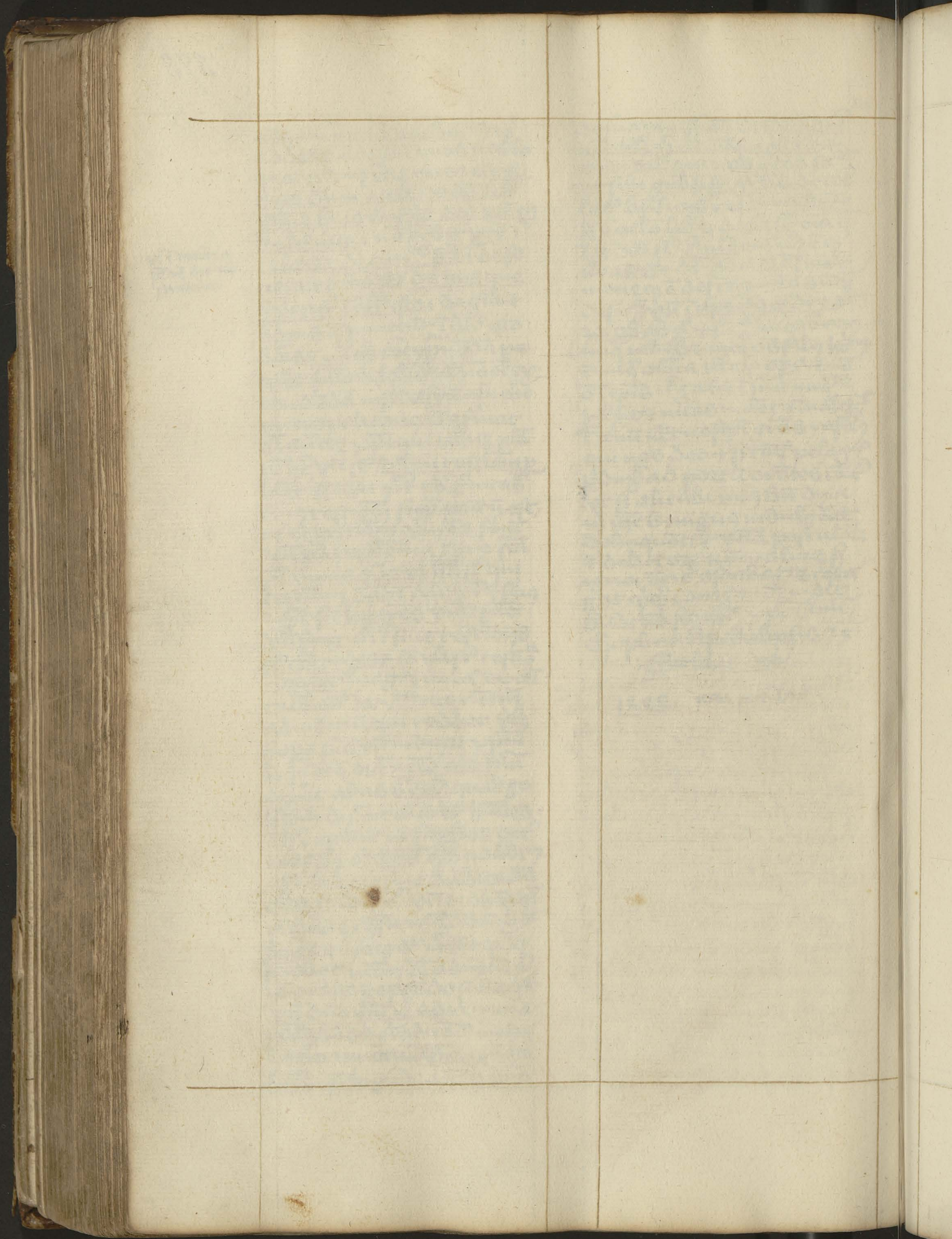
emite et comedite. Venite
emite absque argento et absque
ulla commutatione vinum et
lac. Contestor. Hec est tertia pars
capituli in qua post commendationem operis
exequitur Jo. omnes qui adderet
vel subtraheret aliquid de corpore
libri huius, et hoc fecit Jo. quia sciebat
quosdam esse in Asya qui pro suis
erroribus fovendis addere vel
vel subtrahere vellent. Vel quia
homines non intelligentes al-
ta misteria et profunditates signatas
huius libri putavit opus preter esse
addere aliquid vel subtrahere de
textu libri ut lucidior ap-
pareret, sicut fecerunt in multis
locis scripture post Jo. exequitur autem
dicens Contestor, i.e. dico, ex quo aliquis
Christus et spiritus et sponsa testimonio suo
approbat opus id, quia verum est
quandoque in eo. Et non solum illi
sed et ego similiter testimonium de-
tur. Hoc est contestor enim i. cum
aliis testimonium do. vel contestor
i. cum attestatione insinuando
terrendo omni audienti verba
prophetie libri huius ut sibi nec addat
vel minuat. Et subdit Joh.
maledictionem: Si quis apposuit
ad hec i. textum inseruit vo-
lens opus depravare vel ipsum
decurtare, apponat dominus super
illum plagas scriptas que sunt in
libro isto, supra xv. et xvi.
Nota autem exceditur Jo. qui apposuit
libro ubi aliquis qui apposuit vel
libri. Eccl. iii. Non possumus eis
quicquam addere nec auferre que fecit
deus ut timeatur. Eccl. xviii.
Non est minuere nec addere nec
est invenire magnalia dei.
Job xxix. Verbis meis addere non
valebat et super illos stillabat

vel in memoria presencie dei non scribetur

19 eloquium mei. Deut. iiii. Non
addetis ad verbum quod vobis lo-
quor nec auferetis ex eo. Et si
quis diminuerit de verbis libri
prophetie huius auferet deus partem eius
de libro vite, i. non habebit partem in
celo. Et de civitate sancta, i. de so-
cietate sanctorum. Et de hiis que
scripta sunt in libro isto, i. de gloria et
bonis que promittuntur in libro isto
bonis. Et ne quis contempnenda pu-
taret sermonem Iohannis vel non esse ex-
tendenda nisi in Asya ubi erat
metropolitanus ideo confirmat
ea auctoritate Christi qui ubique potesta-
tem habet, unde sequitur: Dicit qui testimonium per-
hibet istorum, i. Christus totis civitatibus
cuius testimonium supra positum est,
cuius testimonium verum est et firmum
unde pro testimonia tres sunt
in terris, i. Io. v. Tres sunt qui
testimonium dant in celo, pater et filius
et spiritus sanctus, et hii tres unum sunt,
unde singuli in suis testimoniis
sunt concordes. Etiam vere sunt testio(?)
corum. Ut autem magis timeant ex cogi-
tatione dicit Io. Christus: Venio cito, veniam
ad iudicium qui reddet unicuique
secundum opera sua. Unde induxit Christum
loquentem dicens: Venio cito. Hoc autem
dixerat alias sed eodem(?) quia ego
hic iterum dicit ut timeant humiles
et hic repetit ut superbos deter-
reat. Et post: Etiam, quod adverbium
affirmandi ut sine dubitatione
credatur loquitur Christus. Unde et Iohannes qui
videbat et confirmans verbum Christi dicit:
Amen, i. verum est quod dicit Christus. Et quia Io-
sciebat necessarium esse adventum Christi,
ideo orando et optando subiungit:
Veni domine Ihesu Christe ad remune-
randum bonos et eradicandum malos
de terra viventium. Gratia. Consumato
libro refert Io. gratiarum actiones domino

20 de sua promissione dicens: Gratia domini
nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis sit et
maneat qui nos gratias faciat
ut sibi grates persolvamus gratias de col-
latis beneficiis referimus. Amen.
Hoc est completo libro quod dixerat verum est omnia que
in libro dicta sunt. Amen enim idem est quod
veritas. Et dicitur ab a quod est sine et
mene quod est defectus et veritas nunquam
deficit. Unde in Apocalypsi Esdre dicit
Zorobabel iii. c. Iniquus est rex,
iniqui mulieres et iniqui omnes filii hominum
et iniqua omnia illorum opera et non
est in ipsis veritas et in sua iniquitate
peribunt, et veritas manet et invalescit
in eternum. Et nos ipsi gratias referamus
qui nos de carnis(?) statis pelagi
perduxit ad portum orationibus(?) commit(?)
Ut si alicubi minus bene dixi
in te benignus indulgeat
delinquenti et veniam postulanti
et delictorum non malicie sed
ignorancie ascribat et corri-
gat quod corrigendum viderit.
Benedictus sit Ihesus Christus. Amen.
Explicit Apokalipsis etc.
Sit laus deo

1488 . [illegible] septembris

In nomine domini nostri Jhesu Christi [illegible] 2 [illegible] [illegible]

[illegible] 1421 · 9 January [illegible] Thomas de [illegible] 385

In actu presenti quatuor sunt principaliter facienda primo anima per me facienda et invocatio divini nominis pro [illegible] gratia impetranda Secundo [illegible] [illegible] [illegible] dignissime est efferenda laudibus [illegible] eius recommendacionem [illegible] mei ingenii [illegible] [illegible] declaranda erit [illegible] hec [illegible] et quarto referam gracie acciones

Quantum igitur ad primum [illegible] invocatio divini nominis [illegible] [illegible] in actibus huiusmodi et presertim ubi res grandes sunt de quibus agendum est et [illegible] [illegible] racionis [illegible] quemadmodum in [illegible] [illegible] esse hanc michi [illegible] reputo Si enim poete clarissimi in sui operis initio [illegible] deorum suorum impetrare [illegible] [illegible] magis michi sub lege christiana [illegible] digne [illegible] Opus est deum [illegible] sine quo nichil est sit in huius actus principio invocare Et presertim [illegible] me ad id opus non mediocriter insufficientem esse [illegible] [illegible] ingenii [illegible] [illegible] sensus [illegible] et depressatum intellectus [illegible] [illegible] [illegible] qui me ad id impellere [illegible] [illegible] [illegible] quibus ut maiorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui virum [illegible] [illegible] [illegible] amore potius quam racione [illegible] [illegible] rem doctissimorum [illegible] ab imperito [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et eruditorum ingenii [illegible] [illegible] tam grandis [illegible] sui magnitudine [illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] plenius [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] et ad [illegible] huius ponderis [illegible] ad [illegible] humeros non [illegible] qualem [illegible] non arbitror [illegible] [illegible] non mediocri [illegible] [illegible] ad [illegible] ingenii et [illegible] in studiis [illegible] intellectum qui non nisi aliorum [illegible] [illegible] lentis passibus [illegible] [illegible] [illegible] possum qui non nisi aliorum [illegible] ingeniis [illegible] labori possim [illegible] operam efficacem habito igitur respectu ad impericiam meam et ad intellectum [illegible] [illegible] est michi ut [illegible] ad divinum [illegible] [illegible] [illegible] me [illegible] [illegible] et [illegible] deum meum patrem omnipotentem filium eius [illegible] ante secula genitum et spiritum sanctum ab utroque procedentem unum deum in essentia et trinum in personis qui [illegible] dedit omnia qui est fons omnis sapiencie et [illegible] a quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut det michi graciam suam et intelligenciam [illegible] quem [illegible] [illegible] [illegible] et mente [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eterna [illegible] Da [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tenebrosis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] me [illegible] [illegible] Da [illegible] et [illegible] ingenii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lumen [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cuncta [illegible] [illegible] agam Laus et honor tibi sit [illegible] [illegible] ut [illegible] Et michi [illegible] gracie [illegible] vite future Domino quod [illegible] [illegible] te [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui sine fine [illegible] Amen

[illegible] 27 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 103 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Scriptura docente [illegible] quod ab exordio conditi orbis ex nichilo racionalis creatura superne manus operacione formata ante lapsum [illegible] angelice [illegible] nature serena luminis acie penetrabat archana celestium et illuminati profunditate pectoris [illegible] notitia [illegible] Sic autem [illegible] post peccatum ut quod prius libere ex [illegible] [illegible] intuitu postmodum [illegible] [illegible] mundane caliginis [illegible] medio non [illegible] [illegible] [illegible] casu letifero humane compages nature corruptionis [illegible] [illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] conclusa [illegible] que [illegible] nullo [illegible] [illegible]

acie sue intelligentie claritati patebant et quanto magis ex cursu temporis a primor-
diali formatione dilabitur tanto quidam efficitur fluxibilitate debilior et maio-
ri fragilitate tabescit in varias mutabilitates naturalium defectuum honorum
gloria permutata

Ovm Sed eius conditoris immensa benignitas volens quod tam ingenua creatura quam
sue similitudini conformaverat ruditate vilesceret sed caritate grosse reparans et gradatim
eam reparans in naufragiis mortifere iacturis extitit per inspirationem deperditum rude hominum
quem ad perfectionem discernibus viis naturalis efficere non poterat scientiarum artium re-
veravit dogmatibus erudiri sic quod dono dato divinitus plurima ydiomata na-
tionum sub diversarum linguarum varietate diffusa in unum convenerunt loquendi
latinitatis cameram, sicque literaliter gesta patrum et principum redacta sunt
et rediguntur in monumenta librorum. Sic veri et falsi doctrina certis regulis
et argumentis probabilibus discernuntur. Sic generationis et corruptionis corporum
commixtorum credo simplicitas ex elementorum qualitatibus discernitur. Sic
vis inferiorum agnoscitur qua sub cursu celestium gubernatur. Sic rimore geometria
scolastica doctrina metitur quaslibet longitudinis et latitudinis sublimitatis
et profundi distantias mensurarum estimatione distinguens. Sic quoque superiorum corpo-
rum essentie prout moventur et consistunt in ordine philosophia perscrutatur licet multis
habeatur notitia licet sit res in intellectu difficilis et pene acumen rationis humane
transcendat. Sic deus utrumque mens cognitio quo hec mirifica divinitus. Sic quoque
ad sinarum acceditur altitudinem scripture et clericorum ipsius coniuncti de litte-
ris scribus scriberent

Nequaquam sic et si omnes ad perfectionem intellectus adveniat ut dicit Albertus tra-
ctatu ethicorum longe tamen amplius et excellentius eorum doctrina que docet
exhibere diis cultum perficit intellectum humanum per omnes etenim etates seculi
via fuit mortalibus sive divinitati seu diis quos tales esse putabant supra
omnia exhibere honorem tamen ipsis non redditur equivalens ut dicit ethicorum

Et quoniam diversi mores hominum varii ex influxionibus celorum reperiebantur in diversis
Philoz orbis habitantibus pro diversis temporibus se sequentibus successive diverse
gentes diversas religiones et sectas habebant quibus unaquaque gens cultum
deo suo exhibere curabat. Circa quarum religionum et sectarum sibi invicem succedentium
et quasi simul existentium originem philosophi curiositate sua et ingenio sua acu-
mina dantes dicebant sex esse principales religiones seu sectas quibus
cultum deo suo unusquisque populus exhibebat Iudaica prima caldaica
secundam egyptiaca terciam sarracenorum quarta christianorum quintam antichristi sexta
que futura est. Capta enim occasione ex dictis antiquorum ut recitat beatus
Augustinus in libro de civitate dei dicebant Iovem esse summum deum quem
dicunt significare super sapientiam intellectum et cultum divinum super interpre-
tationem scripturarum fidem et legis doctrinam religionem et adaptationem morum
non efficienter sed inclinative prout corpora quorum dispositionem sequuntur
anime complexionum celestium aliter et aliter disponuntur. Quem Iovem
videbant in motu suo coniungi cum sex planetis significatoribus earum
que sunt in rebus aguntur et hanc iuxta testimonia planetis dedicata sub

signis zodiaci que testimonia vocant domos exaltationes triplicitates facies et terminos. Declarant homines secundum religiones et sectas surgere ex hiis coniunctionibus et testimoniis subortis prout hec deducit Nicolaus de Argentina in libro quem scripsit ad Johannem papam. Unde declarant quod si Jupiter complectatur Saturno significat leges divinas et signat de secta iudaica quia est vetustior aliis et prior sicut Saturnus pater planetarum dicitur remotior et prior in ordine tardior in motu. Apparet quod etiam iudaica sectam omnes secte consentiunt et ipsa nulli alii sicut Saturno omnes planete complectuntur et ipse nulli propter tarditatem sui motus quia semper aliquis planeta est ante eum adveniente ipso Saturnus [illegible] complectitur ei sed in tantum invaluit ille planeta quod tandem tamen coniungitur Saturno et ei complectitur. Ita omnes secte appodiant se ad sectam iudeorum quia ipsa fuit prima. Nam tota fere omnes philosophi et poete fuerunt post Moysen et legem datam. Latinus enim primus inventor litterarum grecarum fuit tempore Josue et tempore Aiot iudicis in Israel. Sub Gedeone Orpheus. Sub Samuele Omerus poeta. Sub Josia rege Septimus primus philosophus Tales Milesius et omnes de septem sapientibus et Solon Atheniensis claruerunt et sic descendendo ad alios ut ex processu beati Augustini in libro de civitate Dei et magis ex Josepho et Beda in libro de temporibus et ex cronica Elinandi et ex libris Tullii in questionibus tusculanis. Ex quibus apparet religionem iudeorum esse vetustiorem aliis sicut Saturnus est prior aliis planetis.

Si vero Jupiter coniungatur Marti dicunt eum significare super legem et sectam Caldeorum que docet adorare ignem cuius nature Mars est in naturali potentia et effectu. Si vero Jupiter complectatur Soli significatur lex Egyptiaca que docet colere miliciam celi cuius princeps est Sol de qua Jeremie xliiii° faciamus vota nostra que vovimus ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina. Si vero Jupiter complectatur Veneri significatur lex Saracenorum que tota voluptuosa est et venerea quam licet Machometus in scriptis redegerit in Alkorano et in libro maledicto quem intitulavit Macometi [illegible] de blasphemiis beate virginis et hoc post sexcentos annos post nativitatem Christi et amplius ut ex differentia annorum Christi et Arabum apparet tamen per longa tempora ante fuit in usu vite hominum. Unde [illegible] in libro de coniunctione vetustissime dicit eam esse [illegible] in temporibus suis dicit lege in qua licebat quadruplices libere putatur scripta licet super hoc nondum lex videretur.

Si vero Jupiter complectatur Mercurio significatur lex Mercurialis. Mercurius enim ut dicunt habet respectum ad divinitatem et oracula prophetarum et credulitatem et orationem et cultum dei et maxime quando ei coniungitur Jupiter. Quam tamen significat super modum psallendi et super libros divinos. Et dicunt quod lex Mercurialis est difficilior ad credendum quam alie. Habet enim multas difficultates propter motus Mercurii difficiles cuius motus est in epiciclo ecentrico et equante in quibus considerantur sui motus longitudinis et reflexus et inflexus et motus latitudinis per declinationem ecentrici ab orbe signorum ad septentrionem et meridiem et per declinationem epicicli ab ecentrico in partem septentrionis et meridiei fiunt variabiliores et difficiliores aliis motibus

planetarum sicut patet ex dictis Ptolomei et Alfragani. Et propter hoc ut dicunt
significat super legem que habet difficiles articulos et occultas veritates cuius-
modi est lex christiana. Sed quia mercurius est significator scripture profunditatis
scientie et eloquentie suavitatis sermonis et velocitatis explanationis ideo
significat quod hec religio tum auctoritate scripture et tot profundis scien-
tiis defendetur et tanta eloquentie pietate fulgebit quod semper in robore suo stabit
donec lex ultima scilicet lune perturbet eam ad tempus. Et ideo dicebant auctores
predicti ante plura centena annorum quod hec lex est prophete de virgine nascituri
sicut a prima etate mundi docuerunt Indi Caldei Babilonii et Perse ut habetur
ex auctore Albumasar in libro sexto sui introductorii in astrologia qui
dicit primum prophetam venturum Noe et filium eius Sem hoc primum docuisse
Caldeos per artem astrorum. Et convenit secundum eos lex christiana legi mercuriali.
Mercurius enim secundum omnes astronomos in virgine maximam habet potestatem. Nam
cum sint in virgine dignitates quinque et testimonia seu fortitudines quinque que dicuntur
planetis ratione signorum zodiaci habet mercurius in virgine quinque scilicet domum
exaltationem triplicitatem faciem et terminum. Sicut enim domus solis est leo et cancer
domus lune et sic de aliis domibus planetarum ita domus mercurii est virgo.
Et sicut sol exaltatur in ariete et luna in thauro Saturnus in libra et sic de aliis
exaltationibus planetarum ita mercurius exaltatur in virgine. Et sicut triplicitas
solis est aries leo et sagittarius et sic de aliis triplicitatibus planetarum
ita triplicitas mercurii est thaurus virgo et capricornus. Et sicut Jupiter
habet fines sex gradus arietis pro termino et sic de aliis terminis planetarum
ita mercurius habet septem gradus virginis pro termino et ultimos decem
gradus pro facie eiusdem signi. Et sicut Saturnus gaudet dicitur in aquario
Jupiter in sagittario et sic de aliis gaudiis planetarum ita mercurius gaudet
in virgine. Et ex hiis igitur apparet manifeste quod omnes suas potestates
dignitates et fortitudines seu testimonia mercurius habet in virgine. Et propter hanc causam
docuerunt astronomi legem mercurialem esse religionem prophete de virgine nasci-
turi cum nondum sit natus quam vocant religionem christianam.

Si vero Jupiter coniungatur ~~cum luna~~ lune dicunt astronomi quod erit lex
lune et erit ultima quia circulus lune est ultimus. Et ideo erit lex corruptibilis
que violabit omnes alias leges et suspendet etiam mercurialem ad tempus. Luna enim
ut dicunt significat super nigromantiam et mendacia ideo lex lune erit nigro-
mantica et mendosa et propter velocitatem lunaris motus significat super
corruptionem istius legis que in se erit corrupta et alias corrumpens nec tamen
multum durabit ut dicunt quia luna mutatur velociter a sua figuratione
lucis et motu propter sui circuli brevitatem. Et hanc ut dicunt statuet aliquis
magus et potens qui compellabit alios et credunt astronomi moderni fideles
quod hec est lex antichristi que ultima in fine mundi adveniet et inducet
legem ~~[illegible]~~ corruptionis et infamabit multos per artem magicam et
mendacia.

Sic ergo patet quod ex coniunctione Jovis cum aliis sex planetis fiunt
secundum astronomos principales sex secte seu religiones in diversis
partibus orbis. Et unaquaque religio habet suam sectam et suam doctrinam

quibus studet celi deum suum rapta sue religionis doctrina Iudei namque
et Caldei et Saraceni libros habere dicuntur quibus suas credi certant errores
sicut et christiana religio habet suam scripturam de qua nobis sermo est per quam
suam credi mittitur veritatem.

Nos igitur non sequimur religionem et sectam caldaicam quia fatua Non saracenam
quia irrationabilis Non machometi quia irrationabilis abhominabilis Non
iudaicam quia abolita Non antichristi quia insana fatuum est enim ignem pro deo
colere qui se ipsum non nisi per appositionem combustibilium potest conservare
ut dicitur 2o de anima Irrationabile est celum militiam celi pro deo colere non
creatorem sed creata colere Abhominabile est colere sathanam Machometi
que se colentes non purificat sed commaculat et inquinat quia inquinare
sunt ... illius in cuius tempore persequitur 9o Detestabile est servare legem
iudaicam que se observantes post publicationem legis evangelice non iustificat
sed condempnat ad Ro 7o ... horrenda est obedire legi antichristi que
colentes se perducit ad cruciatus eternos Apoc ... xxo

Sequenda igitur est et colenda lex et religio christiana que docet celi unum
verum deum et unum eternum omniscientem omnipotentem creatorem celi et
terre regnantem sine principio et sine fine Hec est religio cuius nos cultores sumus
veritatis et stabilitatis sue recipit fulcimentum Nedum ex scriptura novi et
veteris testamenti et prophetarum oraculis apostolorum testimoniis sanctorum doc
torum dictis autenticis que notissima sunt cultoribus christi se se in illis exercitantibus
sed etiam recipit sue veritatis probationem vel potius aliquam persuasionem
ex scriptoribus doctorum Ebraice religionis qui licet scripturas veteris testamenti
ad suum sensum deflectere conati sunt pro defensione pertinaci sui erroris
quadam sunt in multis sensum verum scripture credidum dicere sunt coacti et patet ex
processu dialogi ... scripturarum habet etiam persuasionem ex dictis astrono
morum philosophorum et poetarum certissimorum qui ea que religionem christianam etiam
evenerunt et adhuc ventura sunt longe ante christi adventum et ex post
ventura esse dixerant quorum dicta et auctoritates inducit Nicolaus de argentina
in libro quem scripsit ad Johannem papam ponens persuasionem ex dictis eorum
ad articulum Incarnationis passionis resurrectionis adventus ad iudicium
et sic de aliis Et inducit platonem de quo dicit Augustinus in libro confessionum quod
in libris platonis vidit persuasum esse pluribus rationibus quod in principio
erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum licet
tamen dicat quod per verbum non intelligitur filius sed ratio ydealis productionis
rerum Inducit etiam Lactantium ... in radicibus moralis philosophie
Albumasar ... libro sui introductorii virginem in Bethelem qui mortuus
est anno ... Octaviani Christus vero natus est anno tricesimo
imperii eiusdem Sic virgilius recepit testimonium de christo a Sibilla Cumea
prout tangit b. Augustinus in libro de civitate dei allegans versus virgilii
Ultima Cumei iam venit carminis etas Magnus ab integro seclorum
nascitur ordo et Allegat etiam testimonium alterius Sibille cuius vatici
nium prosequitur b. Augustinus xviii li. de civitate dei c. xxiii ponens eius versus
viginti septem translatos de greco in latinum qui incipiunt Iudicii signum

tellus sub sudore madescit et quorum versuum si capita coniungantur in greco
constituunt quinque dictiones latinas scilicet istas Ihesus christus dei filius salvator
prodidit etiam Guido in libro de conversione vite sue qui incipit ut in
annalibus reperitur usque ad annum tiberii scilicet post duos annos post mortem
Augusti qui dicebat quod vicesimoquarto anno Octaviani erat quedam
coniunctio stellarum que significabat post sextum decimum scilicet anno tricesimo
imperii eiusdem debere incipere novam sectam et eodem anno debere prophetam
nasci de virgine Quo anno scilicet tricesimo Octaviani fuerat christus natus
nec dicendum quod quantum ad hanc constellationem non est omnino signatum
Si enim revolvantur motus saturni et iovis per sex annos quinque dies et
sex horas ante nativitatem domini reperietur coniunctio super caput arietis oriri
coniunctio precedens fuit in cancro et mutata fuit triplicitas de signo aqueo
in signum igneum fuit igitur tunc coniunctio magna saturni et iovis supra
caput arietis que solet venire in viginti annis Et si fuisset super ipsum
prior capite arietis fuisset coniunctio maxima que solet evenire in nongentis
sexaginta annis Que coniunctiones magna et maxima significant super
sectas prophetarum et sublimationem regnorum prout deducit Nicolaus de
argentina hanc practicam in dicto libro per singulos gradus et minuta
et alias figurationes Idcirco dicta aliorum philosophorum plurium et astronomorum
quorum dicta et auctores et si in promptu haberem tamen eas omitto
quia defecit michi tempus Sed quia huiusmodi per figurationes et dicta philosophorum
non sunt nobis necessarie Ridiculum enim esset si fides nostra ex hiis sumeret
suam probationem ut dicit beatus Thomas in prima parte q. [illegible] Tum etiam quia
falsum est opinionem fato subici licet possent dici signa sue nativitatis sidera
fuisse innuentia nobis hoc quod deus aliquando fieri disposuit per naturam
vel per operationem humanam vel per operationem suam iuxta beneplacitum sue libere
voluntatis ut dicitur in libro de triplici planetarum
Tum etiam quia sacra hec de qua nobis sermo est sufficientissima est
ad probandum ea que sunt religionis christiane tamquam caput longe et
lux omnis veritatis de qua dicit beatus Cyprianus in epistola ad Pom-
peium Si ad divine traditionis caput et originem revertamur cessat error
humanus et sacramentorum celestium ratione perspecta quicquid sub caligine ac nube
tenebrarum obscurum latebat in luce veritatis aperitur et paucis interpositis
subdit Si in aliquo nutaverit et vacillaverit veritas ad originem dominicam
et evangelicam et apostolicam traditionem revertamur ut inde surgat actus nostri
ratio unde ordo et origo surrexit Et propter hoc dicebat beatus Gregorius xx°
moralium quod sacra scriptura omnem scientiam atque doctrinam sine aliqua com-
paratione transcendit ut taceatur quod vera predicat quod ad celestem patriam vocat
quod a terrenis desideriis ad superna amplectenda cor legentis mutat quod
dictis obscurioribus exercet fortes et parvulis humili sermone blanditur
quod nec sic clausa est ut pavescere debeat nec sic patet ut vilescat inde
est ut dicit idem libro moralium quod omnis scientia humana quantumlibet acumine
polleat insipientia est unde sapientie comparata hec est illa scientia de qua

Dicit Simon de Cassia libro viii° que morum omni reformationi sufficiunt variorum
monet / sensum excitat / affectum inundat / ut aiunt qui veritatis dicit / nulla
cautela fugiendorum / nulla virtus agendorum / nullus ordo meritorum quam in ea non
reluceat / hec est que inferiores consolatur / superiores animat et confortat
Est enim rigans montes de superioribus et de fructu operum eius saciabitur terra
ad sensum infra dicendum

Hec autem scriptura aliis omnibus comparata ipsis in quatuor excellentiis eminere
videtur / Ex quibus ipsa redditur commendabilis, scilicet in auctoris dignitate / compi-
lationis firmitate / sermonis seu verbi suavitate refectionis spiritualis satietate
que quatuor in quatuor libris sententialibus suarum correspondentia tanguntur
in verbis thematis. Primum tangitur cum dicitur rigans montes et hoc quo ad
primum librum. Auctor enim est summa sapientia et maiestas divina de qua in primo
libro agitur. Monti comparatur in scriptura Exodi 19 qui tetigerit montem morte
morietur. Secundum tangitur cum dicitur de superioribus suis et hoc quo
ad secundum librum / Superiora enim inter res creatas de quibus rebus tractatus agitur
in secundo firmiori stabilitate consistunt / iuxta illud / Verbo dei celi firmati
sunt psalmo 32 Et proverbiorum viii° qui ethera firmabat sursum et libra-
bat fontes aquarum / Tertium tangitur cum dicitur de fructu operum tuorum et
hoc quo ad 3m librum. Verbum enim incarnatum de quo in tertio agitur est
omni suavitate repletum iuxta illud psalmi 33 Gustate et videte quoniam suavis
est dominus. Quartum tangitur cum dicitur saciabitur terra et hoc quo ad quartum
librum. Saturitate enim sacramentorum de qua agitur in quarto / terra id est homo de
terra factus et per verbum reparatus sufficienter reficitur iuxta illud Animam
esurientem satiavit bonis psalmo 106

Dimissis aliis tribus membris postea circa materia aliorum librorum deducendis
dico primo quod sacra scriptura excellit alias scientias auctoris dignitate. Huius
testis est beatus Augustinus xi libro de civitate dei in c° primo ubi sic incipit Civitatem
dei dicimus cuius ea scriptura testis est que non fortuitis motibus animorum
sed plane summe dispositionis providentia super omnes omnium gentium litteras omnia
sibi genera ingeniorum humanorum divina excellens auctoritate subiecit Et propter huius
subiectionem activam de ea dicit Simon de Cassia ut eminat in ea esse excel-
sam auctoritatem / huic sic omnia parent / huic nichil est contrarium / hanc
demones impugnare non audent / immo horrent et quamplurimum reverentur sed
declaratum est in victoria Christi quam fecit adversus Sathanam per scripturam
Math. iiii° Et si eius virtutem placet audire attendamus dictum beati Augustini
super illud psalmi 2 Reges eos in virga ferrea et tamquam vas figuli confringes
eos sic dicitur scriptura regit in ferro ministerio inflexibiles et terrenas cupidi-
tates veteris hominis feda negotia et quicquid de limo peccatore contractum est confringit
vitas meas fumes et miram que sunt delectationes dissolvit Nam carnis
concupiscentia et oculorum abiguntur ad seculi superbiam afflicti(?) parentum sunt
ad verum eternum fructum que nulla commutatione violantur attollit Et sequitur
ibidem beatus Augustinus Si innovari desideratis si lutea tegumenta deponere

Si vasa carnalis erroris abiit. Si omnia que ad vitam perfectam pertinent amauit
Si illud quod servile et bestiale est eradicare. Si nunc quasi non merito se pugnare
carnem castigare in servitutem redigendo Et si voltis esse reges iusticia intelli
gite et erudimini qui iudicatis terram Apprehendite sacre scripture disciplinam
quia ipsa est presidium et munimentum contra omnia que possunt obesse homini

Hec autem auctoritas eius et dignitas potest apprehendi ex tribus in ea manifeste
repertis scilicet ex altitudine nobilitatis ex certitudine delectabilitatis ex fecundi
tate vtilitatis que tria repetendo dixi primo quod auctoritas huius scientie apprehenditur ex
altitudine nobilitatis Est enim alta et nobilis quia non ab homine mortali
sed ab altissimo et nobilissimo auctore deo inspirata 2a petri 1o Non enim vo
luntate humana aliquando allata est prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt
sancti dei homines que ex ore altissimi prodijt Ecclesiastici 24 Vnde beatus Gregorius
super moralia Scripturam sacram deus condidit vt in ea vel publicis vel occultis
questionibus responderet Dante quod ~~auctoritas~~ altitudinis est et auctoritas 2m
beatus Gregorius omelia 1 super Ezechielem Vt quanto in ea inveniuntur credendum est quia
eius prora simplici componitur vita et eius magna subtilem edificat intelli
gentiam De hac intelligentia dicebat propheta super omnes docentes me intellexi
quia 2m beatus Gregorius illud ipse divinam scientiam plus quam moyses accepit Diuina
namque scientia per tempora crevit incrementa plus enim deus Moysi innotuerat quam
magis Abrahe tamen sancte ad patrem loquebatur plus ipse Dauid quam moysi qui
super senes se intellexisse dicebat plus apostolis quam regibus et prophetis quibus
dicebat ~~veritas~~ luce 10 multi reges et prophete voluerunt videre que vos vi
detis et non viderunt

Alta quippe est hec scientia que rigat montes i. apostolos et predicatores qui
montibus comparantur vt dicit glossa super illud psalmi preparans montes in vir
tute tua et hec de superioribus i. de altioribus archanis vt apparuit primo
Non enim eius cognitio attingibilis est lumine intellectus creati Et si enim vt
dicit Richardus super apocalipsim li 2o prima philosophia dicat de deo quod sit inde
pendens simplex purus actus delectatio vita optima in natura summum ~~[illegible]~~ firmus
solitarius vnitus principium et mouens non motum Nichil tamen dicit explicite
de ~~deitate~~ vnitate essentie et trinitate personarum de spiritu sancto et appropriatis
vel attributis earum et alijs archanis huius scientie que creduntur in ea nisi
ymmo non sunt nota quod lumine naturali sed reuelatione facta diuinitus
patribus apostolis et prophetis prout tangit beatus Augustinus 11 li de ciuitate dei c 2o Quibus
credidit deus mundum fecerit nulli potius credendum est quam ipsi deo vbi enim
audiuimus inuicem melius quam in scripturis sanctis vbi dicit propheta eius
In principio creauit deus celum et terram Nunquid ibi fuit iste propheta quando
deus fecit celum et terram Non sed ibi fuit sapientia dei per quam facta
sunt omnia que in animas sanctas se transfert amicos dei et prophetas
constituit eisque omnia sua sine strepitu ~~[illegible]~~ intus enarrat hec beatus Augustinus

Alta igitur est et nobilis huius altitudo et nobilitas arguitur ex obiecto
nobiliori / ex modo procedendi certiori / ex fine utiliori / a quibus eciam scientie
dicuntur suas capiunt dignitates ex 1° de anima et 2° metaphysice habes enim doctrina
dei ex obiecto nobilitatis celsitudinem / ex modo procedendi veritatis certitudinem
ex modo fine utilitatis plenitudinem / De cuius obiecti celsitudine dicitur
Apocalypsis 41° An aut altissimus in eternum domine / De secundo Danielis 10
Annunciabo tibi quod expressum est in scripturis veritatis De 3° ubi thema
de fructu operum tuorum saciabitur terra Rigat namque montes hec sciencia
non enim versatur in valle sensualitatis cum non sit de sensibilibus infra racionem
que per sensus percipimus / non versatur iuxta collem racionis / cum non sit de sensibi-
libus iuxta racionem que ductu racionis credimus sed fundamenta eius sunt
in montibus sanctis cum est de sensibilibus supra racionem que divina revelacione
aut scripturarum auctoritate credimus que sunt profundissima misteria de quibus
agitur in scripturis hec est per huius rigacionem ascendunt montes et descendunt
campi Ascendunt montes i prelati libera contemplatione et descendunt campi i
subditi voluntaria subiectione ut exponit Lincolniensis et hoc in loco quo studiosi
lis scientiam enim secundum dona ipsis collata dicitur Ecclesiastes 1 in eccle-sia alios dedit
apostolos alios autem prophetas 3° doctores qui sunt montes rigati per hanc scienciam
De ea igitur recte dicebam quod ipsa est rigans montes de superioribus suis de
fructu operum suorum saciabitur terra et hoc de primo

Dicebam in secundo membro subdivisionis quod auctus huius scientie apprehenditur ex
gratitudine delectabilitatis Est enim grata et delectabilis de qua dicit Symon
de Cassia quod ipsa est sciencia veritatis que sola certificat hominum animos in curvatos
suspendit delectacione refovet et in ipsam summam veritatem elevat et manuducit
hec est de qua potest dici illud 1 ad Thimotheum 1° quod est sermo omni accepcione dignus
que cum appetitum hominis sit videtur irrigare Omnes enim homines natura scire desi-
derant secundum philosophum metaphysice et Tullius libro 1° de officiis ait quod cuncti aviditate cognoscere
ut ex nostra condicione / homo enim
ex culpe corrupcione ex gracie reformacione Ex nostra condicione / homo enim
in exordio in rectitudine conditus insitum reperimus ad sapientiam appetitum / Ex culpe
corrupcione quia homines post creacionem a rectitudine declinarent cuius obscuritatem
racionis et ignorancie tenebras meruisse patet quod appetit scientiam ut ex tenebris procedat
in lucem Ex gracie reformacione quia homo ad similitudinem dei facto post repa-
racionem promior est ascensus ad sciencias et virtutes
Omnis igitur intellectus creatus ex hiis tribus inhiat sciencie delectatur Sicut enim
oculo corporali delectabile est videre solem Ita oculo spirituali delectabile est vide-
re speculari in lumine huius sciencie que solis non immerito comparatur Sicut enim sol
est maioris splendoris in claritate ut dicitur Ecclesiastici 1° Maioris
fervoris in caliditate Ecclesiastici 43° Sol in meridiano exurit terram in conspectu
ardoris eius quis potest sustinere Maioris valoris in fecunditate unde per
accessum eius fit generacio homo enim hominem generat et sol 2a physicorum Maioris
dulcoris in suavitate Ecclesiastes 11 Dulce lumen et delectabile est oculis vide-
re solem que summam non mediocre delectamentum afferre videntur Sic ista sciencia

est maioris splendoris in claritate cognitionis Maioris fervoris in caliditate dilectionis Maioris valoris in fecunditate predicationis Maioris dulcoris in suavitate contemplationis De primo dicitur psalmo 118 lucerna pedibus meis verbum tuum et lumen semitis meis verbum tuum De 2o ibidem ignitum eloquium tuum vehementer De 3o proverbiorum 1o Sapiencia foris predicat in plateis dat vocem suam De 4o ecclesiastes 40 (?) mens mea completa est multa sapientia hic est thezaurus qui violencia non aufertur Math 6o Thezaurizate vobis thezauros in celis i. in celestium cognitione ubi nec erugo nec tinea demolitur antiquitate non corrumpitur quia est thezaurus sine defectione sanctitatis Ecclesiastici 20 admiratione multiplicatur Ecclesiastici 41 Sapiencia abscondita et thezaurus invisus que utilitas in utrisque tum iocunditate possidetur Ecclesiastici 1 iocunditatem et exultationem thezaurisavit super caput eius Item quia thezaurus componitur ex auro in quo splendor intelligentie ex argento in quo nitor eloquentie ex gemmis in quo virtus bone operacionis ex vestitis in quo honestas bone fame De quo dicitur Ecclesiastici 40 In thezauris sapientie intellectus et scientie religiositas De 2o Ecclesiastici 51 Assumite disciplinam in multo numero argenti et copiosum aurum possidete in ea De 3o proverbiorum 8o In viis iusticie ambulo in medio semitarum iudicii ut ditem diligentes me et thezauros eorum repleam De 4o Sapientie 7o honestate illius non abscondo Infinitus enim thezaurus illius hominibus quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei hec est irrigans montes i. doctores et predicatores qui erudiunt plurimos Est enim fons de quo dicitur Iohelis 3o Egredietur fons de domo domini et irrigabit torrentem spinarum Merito ergo dicam dirigo verba thematis Rigans montes de superioribus suis de fructu etc. Et hoc de secundo

Dicebam in 3o membro subdivisionis quod auctas huius scientie apprehenditur ex fecunditate utilitatis rigat enim montes ut fecundetur. Dicit psalmista tange montes et fumigabunt psalmo 143 Unde dicit frater Symon de Cassia libro 7o c(apitulo) 30 quod non reperitur sciencia que melius hominem in cognitione determinaret admoneret et decoraret quam ista que posset melius prava dissuadere et pravam contentare (?) et status seculi et futuri facta edocere nisi hec quia nec mentiri nec errare potest Audi quid petrus Blesensis utilitatem sacre scripture et efficaciam verbi dei Si tepidus es sacram scripturam lege attentius et inflammabit te Nam ignitum eloquium eius vehementer Si ambulas in tenebris scilicet ignorantie agendorum Audi quid loquitur deus in ewangelio et prophetis et erit lucerna pedibus tuis verbum eius et lumen semitis tuis Si aliqua immunditie macula fedaris mundabit te sermo ipsius Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis Unde Lactancius de vera et falsa philosophia explicans eius utilitatem dicit Tantum sacre scripture verba in animum hominum valeat ipsa cottidiana experiencia demonstrat que sic hominem immutat ut deposito vetere et novum reddat Ideo b. Ieronimus in epistola ad cellanciam dicit Precipue tibi sacram sit legere nosse divinam per quam possis quasi pictura cerne exempla sanctorum et quod faciendum sit et

Ut vitandum illius templo disce magnum implere dominus eloquiis animum
et quod opere exequi cupias semper et corde meditare hec b. Jeronimus

Utilitas aut huius sermonis consistit ex tribus scilicet ex clarificatione ex promis-
sione et ex erudicione Ex clarificatione clarificat enim et dirigit aspectum
racionis ad videndum et meditandum attrahit affectum voluntatis ad diligendum
2o ad thess. 3o Orate pro nobis ut sermo dei currat et clarificetur Ex
promissione promittit enim habundanciam et securitatem proverbiorum primo qui autem
audit me absque timore requiescet et habundancia perfruetur timore malorum
sublato Promittit cognicionis veritatem Johannis viii Si manseritis in
sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas
liberabit vos Promittit mundiciam et puritatem Joh. 17 Jam vos
mundi estis propter sermonem meum quem locutus sum vobis Promittit eciam
excellentiam et dignitatem unde de cultoribus eius dicitur Sapientie 7o accipiet
regnum decoris et diadema de manu domini Promittit eciam quasi stelle in perpetuas
eternitates Danielis xii Promittit vite eterne capacitatem Ecclesiastici 24o
qui elucidant me vitam eternam habebunt Ex erudicione aut patet eius
utilitas Omnis enim scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum ad arguendum
ad corripiendum ad erudiendum 2a ad Thimo. 3o utilis inquam est ad erudiendum
Est enim mea doctrina contra cecitatem ignorancie Paciencia contra angustias
maliciæ consolacio contra mutacionem huius miserie Spes contra dilacionem patrie
Unde quatuor tangit apostolus Roma. 15 Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam
scripta sunt etc. Primum ut per pacientiam tercium et consolacionem scripturarum tercium
spem habeamus tercia etc. Hec est ortus irriguus fons signatus puteus aque vive
ortus irriguus propter eius delectabilitatem fons signatus propter eius difficultatem puteus
aque vive propter eius fructuositatem De primo Ecclesiastici 36 Terra illa multa facta est velud
ortus voluptatis De 2o proverbiorum 27 Aqua dei celare verbum De 3o Canticorum
4o Puteus aquarum viventium que fluunt impetu de libano

Aquarum inquam viventium puteus est Johannis 4o puteus altus est Altus inquam
quia per eam alti montes rigantur scilicet videlicet apostoli et predicatores De superioribus
suis id est de altioribus archanis quod fit ad similitudinem plante que rigatur ut
in radice firmetur ut in ramis dilatetur ut in fructibus fecundetur Sic pariter
etiam anima racionalis que mons dicitur irrigata spiritualitatis rigatur ut in radice fidei
firmetur ut in ramis caritatis dilatetur vel in fructibus spei et pacis fecundetur
sic quod de fructu eius saciatur homo de terra factus propter quod de ea verba thematis
recepto Rigans montes de superioribus suis de fructu operum tuorum saciabitur terra que
fuerunt verba totam versus occurrentis in principio proposita

In quibus verbis per introductionis quatuor iterum tanguntur scilicet divine essencie
amplitudo et hoc quantum ad primum librum quod tangitur cum dicitur rigans montes
Est enim dei quod amplissimum est Jeremie 12 celum et terram ego impleo
monti comparatur Danielis 2o Lapis aut qui percusserat statuam factus est
mons magnus et implevit universam terram Et tangitur divine sapiencie magnitudo
quo ad secundum librum cum dicitur de superioribus suis superiora enim sunt et

per cuius sapientiam condita sunt. Jeremie 51 preparavit orbem in sapientia. Tertio tangitur humane reparationis promptitudo quo ad 3m librum cum dicitur de fructu operum tuorum. Fructus enim reparationis humane advenit ex verbo incarnato scilicet ex fructu ventris virginei de quo tractatur in 3o per quod facta est reparatio humana iuxta illud Ysaie 27 ~~dimittetur~~ dimittetur iniquitas domui Jacob et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius. Quarto tangitur humane curationis certitudo quo ad quartum librum cum dicitur satiabitur terra. Terra enim id est homo de terra factus terrenis se implicans et resurgens satiabitur sacramentis que de Christi latere profluxerunt de quibus agitur in quarto. Iuxta illud Adipe frumenti satiat te ps^mo 147.

Omissis aliis tribus membris alios tres libros concernentibus de quibus in locis suis dicetur, dicebam in primo membro primum librum respicere quod in verbis predictis tangitur divine essentie amplitudo de qua agitur in primo libro. Tanta est enim divinitatis amplitudo ut dicit Augustinus quod mens de deo cogitans deficit cum sit incomprehensibilis, sensus eum non percipit cum sit invisibilis, lingua eum non explicat cum sit ineffabilis, tempus eum non mensurat cum sit interminabilis, locus eum non capit cum sit incircumscriptibilis, desideria et vota transcendit cum sit incomparabilis, et omnis creatura ad eum comparata deficiens habet tamquam finitum infinito comparatum. Unde secundum B. Bern. 5 de cons. Deus superior est per potentiam, inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, et interior per subtilitatem, sursum regens, deorsum continens, extra circumdans, interius penetrans. Ecce amplitudo essentie divine de qua primus liber considerat in quo magister Petrus natione Lombardus ~~alias cantor dictus~~ determinat septem. Et cum hac divisio primi in septem partes. In prima parte ostendit de qua agit hec scientia quia de rebus altissimis et signis ostendens in quibus rebus contingat uti frui et quibus uti. In secunda parte agit de misterio altissime trinitatis et unitatis divine ostendens in summa quis ordo sit servandus agendi de sancta trinitate et quia in canone sacre scripture possunt inveniri diverse auctoritates quibus astruitur unitas et trinitas personarum et quia in creatura reperitur vestigium trinitatis et in anima rationali ymago trinitatis, per hec animadvertimus humanam mentem in contemplatione tante altitudinis deficere et hic ut dicit Augustinus. Et quid homo factus est ad ymaginem dei qui ipsius sapientie et summo et beatitudinis particeps esse potest. Et hec pars incipit in 2a distinctione et continet duas distinctiones.

In tertia parte excludit quosdam errores contra hoc dubium utrum deus genuit se deum vel alium deum et utrum essentia essentiam vel persona personam ingerens questionem de potentia et voluntate generandi filium per hoc reducens nos ad ea que sunt de fide tenenda erroribus exclusis. Et hec incipit in quarta distinctione et continet distinctiones quatuor.

In quarta parte agitur de immutabilitate et simplicitate divine essentie que pars incipit in distinctione octava et continet unam distinctionem.

In quinta parte agit de distinctione personarum et de qualibet persona singulatim et incipit in nona quasi distinctione que pars continet xxv distinctiones

In sexta parte agit de proprietatibus illarum personarum unde sunt et quid sit
eas percipere vel cognoscere et de quibusdam nominibus que dicuntur de ipso vel
appropriate de divinis ~~nominibus~~ personis que pars incipit in distinctione
vicesimaquarta et continet octo distinctiones

In septima parte agit de quibusdam que dicuntur de deo quoad essentiam que propter
difficultatem sui proprium tractatum requirunt et de scientia divina a qua nichil
excluditur de prescientia quam nullus evadere potest et de predestinatione sine qua
nullus beatus esse potest et de divina potentia et divina voluntate sine
qua nichil potest produci in esse et hec incipit in distinctione xxxv et continet
quatuordecim distinctiones usque ad finem

Et quamvis quodlibet predictorum propter sui altitudinem excedit intellectum
humanum tamen quia intellectus creatus reperitur per scientiam istam sicut capax
est divine similitudinis cum sit ad ymaginem dei factus ita eciam suo modo
potest esse capax cognicionis essencie et magestatis divine eruditus in hac
scientia quam regunt quamplures doctores etc qui docent alios et illustrati
gratia spiritus sancti quantum mentem illuminat et veritatem ostendit quia veritati
et [illegible] hic in via et beate vivamus in patria det nobis
ille qui est via veritas et vita que est deus per secula benedictus
Amen Et hec de sexto

Quantum ad tercium questio determinanda est ista v. fol. 457

[E]t quia iuxta Tuliane eloquentie vetustate contextum proverbium li. 1 de offi-
ciis duo genera liberalitatis sunt unum dandi beneficii alterum reddendi, dare nec-
ne in nostra potestate est, non reddere bono viro sine iniuria non licet si modo
id facere possit. Acceptorum autem beneficiorum sunt delectus habendi ut primo at-
tribuantur ad gratias ei a quo effluit omne bonum. Felix etenim est, ait beatus Bernardus,
qui ad singula dona gratiarum recurrit ad ipsum in quo est plenitudo omnium graciarum. Tun-
dum pro acceptis gratos nos exhibemus, locum in nobis facimus gratie ut
maiora adhuc accipere mereamur. Deus igitur ipse est a quo manare
dona gratiarum omnium manare non cessant, quorum ego creatura mortalis, pulvis pedum
eius, qui tamquam aquam bibo iniquitatem meam, confiteor sed non meis meritis
verum ex sua benivolentissima et affluentissima bonitate me esse participem, pro
quibus ut agam gratias [illegible] constringor, sed quas referam ignoro, cum
superius minus est si non habet creatura quod pro accepto possit reddere reddito-
ri. Assurgam ergo [illegible] ad eas non quas sufficientes arbitror, sed quas reddere est
possibile utinam digne. Primo igitur et ante omnia ago gratias ex corde omni
cum humilitate qua possum Deo patri omnipotenti et eius filio unigenito ex eo
ante secula genito et spiritui sancto ab utroque eternaliter procedenti, qui me fecit
esse vivere sentire intelligere et renasci, qui me ab infancia nutrivit et protexit
fecit ad hunc usque statum salubris sue protectionis feliciter perduxit, quem
adoro laudo colo magnifico et honoro, me quoque in conspectu maiestatis eius
servum inutilem recognosco. Deinde gratias ago intemerate virgini Marie
regine celi matri filii dei vivi et hominis veri ex ea secundum carnem geniti ipsa
virgine in eternum [illegible] manente, a qua et per quam [illegible] invenientur plurima beneficia, que
non meis meritis [illegible] sum confiteor recepisse, in periculis quoque variis defensum
fuisse, quod propter non sine grandi arbitratus sum ~~periculo evasisse~~ mundo
evasisse. Deinde regracior toti celesti [illegible] et precipue sanctis meis quos [illegible]
invoco et specialissime gloriosissimis martiribus patronis huius gentis, sanctis
videlicet Adalberto Stanislao Wenceslao et Floriano quorum etiam sepe precibus sum
adiutus. Deinde gratias ago toti ecclesie militanti [illegible] per concilium generale representate
a qua me non meis meritis etiam confiteor multos honores favores et beneficia
recepisse. Deinde regracior serenissimo principi et domino domino Wladislao dei
gratia Polonie Hungarie Croatie Dalmatie etc. regi protectori huius universitatis
et specialissimo benefactori. Regracior insuper reverendo patri domino Sbigneo
dei gratia episcopo Cracoviensi huius alme universitatis cancellario, cuius sentire cepi
beneficia adhuc in teneriori constitutus etate. Postea regracior venerabili
et egregio viro domino Jacobo de Zaborowicze (?) [illegible] doctori rectori
huius alme universitatis qui in sua persona veneranda hunc actum voluit
honorare. Deinde regracior omnibus dominis sacre theologie professoribus
omnibusque iuristarum et medicine doctoribus presertim venerandis patribus
Jacobo de Zaborowo canonico et Johanni de Elgoth scolastico Crac. ecclesie quorum doc-
trinis me esse eruditum recognosco. Specialissime gratias tibi ago quas possum
insigni et clarissimo viro omnique honore dignissimo magistro Benedicto
Hesse de Cracovia magistro sacre theologie qui me ab etate tenera consiliis dire-
xit [illegible] favoribus prosequutus est [illegible] dignitatibus (?) [illegible] qui [illegible] ipse me
ad gradum baccalariatus et expost ad magisterium in artibus promovit.

Margin notes: b[illegible] — privilegia — Rector etc. Reverendissimo pro domino [illegible] de [illegible] [illegible] benefactori [illegible] — non eas quas debeo [illegible]

quod nos sic iurisdicio [illegible] [illegible]

in vero ~~[illegible]~~ ad legendum sententias presentauit Postremo Rogamus omnibus magistris Baccalarijs et Studentibus eiusdem domus qui presentem actum visitando voluerunt similiter theologiam ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ honorare

Inceptio 2i libri sententiarum 1.4.8.1. 1i. septembris

In nomine domini cuius eternitas presens quam sine vita vera vitalis vita

[illegible] ab ante posita tria [illegible] facta primo recommendacio 3a secunda sacre scripture conclusio cum correspondentia [illegible] 2i libri sententiarum 2o Recommendacio [illegible] referendo [illegible] gratiarum [illegible] quam prius solum [illegible] sed [illegible]

Rerum omnium in exordio creatarum ex nichilo homo in paradiso voluptatis positus, voli potentia et originali dotatus iusticia, cognicionem habere poterat si non gustu ligni vetiti mortifero sponte se sensualitatis nubilo suasu hostis vipperei subiecisset Quid enim ei difficultatis potuisset adesse qui divino fruebatur allo quio, quem angelorum delectabat presencia, cuius obediencie totum genus animan cium subiacebat, Sed cum appetitus noxius ab hac felicitate deicit dum ei dictum est eritis sicut dij scientes bonum et malum Scientia igitur boni et mali hostis persuasio promittebat sed iram dei que sub gustu ligni propter transgres sionem divini mandati latebat pandere noluit ut cum callide falleret cum quia a gloria ad quam creatus fuerat a qua ipse seductor ~~habere poterat~~ per aversionem a deo corruerat revocaret Scientiam igitur rerum quam tunc de facili habere poterat nunc obvolutus tenebris non nisi per sensibilia et eorum fantasmata non sine grandi difficultate acquirit Et ut in ea plenius erudiri valeat opus est sibi scripturarum libros varios revoluere et ingenium exercere Sed in cuius scripture libris id facilius habere poterit, certe non alterius quam divine scripture, que propter sui sufficientiam, tradicionem rerum nedum eternarum sed et creatarum ab eo depen dencium spiritualium et corporalium cognicionem ostendit Iuxta illud Genesis 1 In principio creavit deus celum et terram id est spiritualem creaturam et corporalem quarum consideratio spectat etiam ad hanc scientiam, philosophus namque creaturas considerat secundum quod in propria natura consistunt unde proprietates et causas et passiones rerum inquirit Theo logia vero considerat creaturas secundum quod a primo principio exierunt et in finem ultimum ordinantur qui deus est Unde recte divina sapientia nominatur quia altissimam causam considerat que deus est Unde dicit Eccliastici 42o Nonne dominus fecit sanctos suos enarrare mirabilia sua Hec autem mirabilia in ipsa rerum creatione considerantur quod est opus solius dei quam Augustinus 12 libro de civitate dei capitulo [illegible] dicente Non solum agricolas non dicimus fructuum quorumlibet creatores cum legamus, neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incrementum dat deus, sed nec ipsam quidem terram quamvis mater omnium videatur que semina erupentia promovet, et fixa radicibus continet, cum itidem legamus deus illi dat corpus quod voluit et unicuique seminum proprium corpus ita nec feminam sui puerperij creatricem appellare debemus sed potius illum qui cuidam famulo suo dixit priusquam te formarem in utero novi te Hec ille Creatio itaque operatio dei est non ea que habet similitudinem eius que manet in ope rante que est perfectio operantis ut intelligere et velle de qua operatione dictum est in primo sed ea que habet similitudinem eius que in exteriorem rem transit que est perfectio facti quod per ipsam constituitur ut calefacere secare et

edificare. De qua operatione dicendum est in hoc secundo. Ad cuius prosecutionem
repeto verba thematis circa principium primi libri per me assumpta que
ponuntur psalmo centesimo tercio: Rigans montes de superioribus suis, de fruc-
tu operum tuorum saciabitur terra. Sicut dicit beatus Thomas in prima parte questione xliiii articulo 1°
in conclusione principali quod necesse est dicere omne quod quocumque modo est esse a deo
esse. Si enim aliquid invenitur in aliquo per participationem necesse est quod causetur in ipso
ab eo cui essentialiter convenit, sicut ferrum fit ignitum ab igne. Deus autem est
ipsum esse per se subsistens. Et esse subsistens non potest esse nisi unum, sicut
si albedo esset per se subsistens non posset esse nisi una, cum albedines
multiplicentur nisi secundum recipientia. Constat igitur quod omnia alia a deo
non sunt suum esse sed participant esse. Necesse est igitur omnia que diversificantur secundum
diversam participationem essendi, ut sint perfectius vel minus perfecte, causari ab uno
primo ente quod perfectissime est. Unde et Plato dixit quod necesse est ante omnem
multitudinem ponere unitatem. Et Aristoteles dicit in 2° Metaphysice quod id quod maxime et
ens et maxime verum est causa omnis entis et omnis veri, sicut id quod est
maxime calidum est causa omnis calidi. Hec beatus Thomas. Mundus igitur a deo fac-
tus est, qui ut ait beatus Augustinus xi libro De civitate dei capitulo iiii° ordinatissima sui
mutabilitate et nobilitate et visibilium omnium pulcherrima specie quodam modo
tacitus et factum se esse et non nisi a deo ineffabiliter atque invisibiliter pulchro
fieri se potuisse proclamat. Cuiuscumque mundi factio ab ipso creatore tam
quo ad res creatas superiores quam quo ad inferiores ducit in cognitionem
creatoris, teste Ysidoro in libro de summo bono dicente: Quibusdam gradibus
intelligentie per creaturam progreditur homo ad intelligendum deum creatorem,
id est a sensibilibus surgens ad visibilia, a rationabilibus ad creatorem. Propter quod
apostolus ait Ad Romanos 1°: Invisibilia dei per ea que facta sunt a creatura
mundi intellecta conspiciuntur. Et ita deus revelavit illis, sicut opera
in quibus artifex aliquatenus relucet indicium. Nam ut ait beatus Ambrosius super
illud locum Ad Romanos 1°: Deus qui natura invisibilis est, etiam ut a visibilibus
posset sciri opus fecit quod opificem visibilitate sui manifestavit, ut
per creatum increatum per certum incertum posset sciri. Deus autem cuncta creavit
iuxta illud psalmi viii: Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum que tu
fundasti. Et omnia simul creavit, Ecclesiastici xviii: Qui vivit in eternum creavit
omnia simul. Et in sapientia sua, psalmo ciiii°: Omnia in sapientia fecisti. Et ideo ex
creaturarum productione homo devenit ad cognoscendum deum. Nam dicit beatus Thomas
contra gentiles libro 2° capitulo 4° quod ignorantes naturas creaturarum in hoc procurantur
quod id quod non potest nisi ab alio esse primam causam et deum constituunt,
nichil preter creaturas que videntur existimantes. De quibus dicitur Sapientie
xiii: Qui aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut aquam
aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt, et sic quod erat
solius dei creaturis attribuebant. Et ideo Sapientie xiiii dicitur: Homines incommuni-
cabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et contra illos dicitur in psalmo
xxvii°: quod non intellexerunt opera domini et in opera manuum eius destrues
eos et non edificabis eos. Et Ad Romanos 1: Tradidit eos deus in reprobum
sensum. Et ideo sancti philosophi patriarche prophete iudices et reges et homines
status triplicis legis, videlicet nature, scripture et gratie, meditantes opera et crea-
turas mundi iuxta illud psalmi cxlii: Meditatus sum in omnibus operibus
tuis; et Ecclesiastici xlii°: Memor ero operum domini; mentes elevatas habebant
ut ex visibilibus ad invisibilia se transferrent. Cum quod per creaturas et

superiorem omnem creaturam esse qui ea fecit. Ex quarum rerum creatarum mutabilitate deum
nichilominus immobilem cognoverunt ut ostendit b. Aug. viii li. de civitate dei
c. viii. Et adhuc philosophi altius intendentes ex gubernacione rerum creatarum
ad bonitatem creatoris cognoscendam pervenerunt et ex effectibus bonitatem et ex earum
pulcritudine deum sua intelligencia cognoverunt ut declarat Mr. in distinccione
tercia 2i libri que considerantes simpliciter licet sciret unicam dei esse essenciam discepit tamen
pluraliter invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta con-
spiciuntur quia pluribus modis deus per ea que facta sunt intelligi potuit
vel cognosci Ex creaturarum siquidem duracione cognoscitur dei eternitas Ex pul-
critudine ymago et species ex earum bonitate usus Sic etiam 2m Aug. in li.
de vera religione c. ultimo Ex unitate cunctis creatis modo suo unitas ipsius
dei cognoscitur ex earum essenciali ordine qui exigit ut quod est voluntarium superioris
sit supremum inferioris personarum arguit ymitatur equalitas et ex earum colligancia
cognoscitur ipsius divine unitatis equalitatis connexio. De quibus clarius
dictum est in primo quarum rerum si conditarum si consideraverint ordinem dispositionem
et facturam debebant scire quanto hiis dominator speciosior est qui hec fecit Sapie.
xiii. si earum specie delectati sunt ut eas efferrent laudibus quanto amplius
factorem earum laudare debebant Ecclesiastici plura Vide arcum hoc est iridem
in celo et benedic qui fecit illum Unde Ysidorus li. 1o de summo bono
Sicut ars in artificem retorquet laudem ita rerum creator per creaturam suam
laudatur et quanto sit excellencior ex ipsa operis condicione monstrat Pa-
triarche etiam et prophete reges et iudices ex multis potuerunt cognoscere deum
et magis in particulari quam philosophi per ea que eis ostensa sunt Quid enim de-
signabat quod Abraham vidit tres viros et unum adoravit Gen. xviii.
nisi trinitatem personarum et unitatem essencie Et quid designabat quod vidit Ia-
cob patriarcha in sompniis scalam stantem super terram et cacumen eius
tangentem celos et angelos ascendentes et descendentes et vidit dominum
innixum scale dicentem sibi Ego dominus deus tuus terram in qua dormis
dabo tibi et semini tuo Gen. xxviii. nisi viam hanc qua ex creatu-
rarum cognicione in dei noticiam ascendere valeamus Quid eciam illa ad-
miranda virge in colubrum in conspectu pharaonis transmutacio sibi voluit et aliorum
omnium signorum Exodi iiio et iiii. nisi ut dei omnipotencia a pharaone perpenderetur et sic
de multis alys que ex locis sacrescripture pluribus colliguntur Et quamquam ita
sint non tamen per creaturarum contemplacionem sufficiens noticia haberi potest de deo potuit
sine doctrine exterioris vel interioris inspiracionis revelacione Dicit enim
Hylarius Maior dissimilitudo quam similitudo creature ad creatorem reperitur
Verius enim est ut dicit Aug. deus quam cogitari potest nemo nec umquam oculus
vidit nec in cor hominis ascendit eminencia creatoris sufficienter ex creaturis cognoscere
precipue cum anima obtenebrata visum in divinam lucem extendere non possit
Unde similiter philosophi perfectam noticiam non habuerunt quia per umbram et de longinquo
viderunt veritatem deficientes in contuitu trinitatis ut magister philosophus in 3o sic
Exodi viiio ubi glosa de patre et filio disputaverunt philosophi sed spiritus sancti
noticiam non habuerunt Aug. vero dicunt b. Tho. in scripto et Bo. ven. quod
philosophi bene cognoverunt attributa personarum sunt potenciam sapienciam Appropriata tamen personarum
ignorasse dicuntur quia non dei bonitati sed sibi ipsis et suis ingenys attribuebant
iuxta illud Roma. i. Cum deum cognovissent non sicut deum glorificaverunt
nec gracias egerunt sed evanuerunt in cogitacionibus suis Et nedum hec attingere
non poterant sed et in hys in quibus ipsi sibi sapientes videbantur convicti sunt

4 simplicit

manifeste errasse. Epicurus enim inter alios errores quia bonis et malis bona et
mala contingere equa lance videbat, ideo providentiam non ponebat. Aristoteles
quia vidit generationem omnis esse corruptionem alterius, eternitatem mundi astruens factu-
ram eius ex nihilo condempnabat. Posuit quoque tot intelligentias quot sunt motus
celorum mobilium. Ubi est ergo mille milium eius et illa milia milium ministrantium
et decies centena milia assistentium, si numerum angelorum velit esse hac paucitate con-
tentum. Plato vero asserens mentem suam esse antiquorum consilii humanas animas
corporibus non in creatione infundi nec in infusione creari sed in stellis comparibus
ante infusionem positas suorum melodiis delectari. Anaxagoras interrogatus cuius
rei causa natus esset respondit celi et solis causa videndi, unde effectum in solis
posuit oculus, ad corpus omnia referens vel ad habitum mentis. Eraclitus continuam
mutationem rerum considerans non posse eundem hominem bis ingredi eundem flumen
asserebat. Ecce pulchra sapientia philosophorum plena tamen errore qui veritatem agnoscere
non poterant, habentes enim oculos tumescentes in tenebris ambulabant. Non
enim sanabantur eorum oculi per fidem ut viderent limpide veritatem. Invenerat
etiam inflativa aqua vultus eorum intumuit, nec tumor fidei speculum
eis ostendit, nec humilitas hos sanavit quorum superbia cum ignorantia talis
erat qualis est comparatio pauperis ebrii et levantis, et hominis litterati in secularibus
et inanibus gloriantis. Tantum quoque eorum processit elatio ut archana veritatis prime
comprehendere proprio nitentur ingenio. Sed que esset inter deum et hominem dis-
si dispositiones maiestatis eterne comprehendere cogitatio posset humana. Aristoteles
vel alii littero veteres philosophos accusans aut eos aut stultissimos aut gloriosis-
simas fuisse qui existimaverunt philosophiam suis ingeniis fuisse perfectam. Hinc est quod
tot temporibus et ingeniis quesita sapientia non fuit a nobis clare inventa quia eam
extra fines proprios quesierunt, non eo modo quo debuerunt. Unde soleo admirari
quod cum Pitagoras et postea Plato amore indagande sapientie usque ad egyptios
et persas processerunt, ad iudeos quos facilius ire potuissent non accesserunt,
sed arbitror hoc dei providentia gestum, quia non dum philosophis erat aut superbis
ingeniis aut hominibus alienigenis cognoscere divinum sacramentum. Statuerat enim
deus appropinquante tempore ultimo ducem magnum de celo mittere, qui sapientiam
doceret, et eam ingrato et perfido ablatam populo ceteris nationibus revelaret,
per quam moribus innotescerent ea que in divinitate latebat, per quam montes
irrigarentur et de fructu operum eius saciaretur terra ut et factum est. Hec
autem sapientia et doctrina est sacra scriptura que sacra scriptura vel dicta sacra pagina
primum redditur quadrifarie commendabilis scilicet auctoris dignitate, considerationis
firmitate, sermonis seu verbi suavitate et refectionis spiritualis sacietate. Et
huius primum membrum huius divisionis deductum est per me circa initium primi
de aliis vero duobus ultimis dicto dicitur in sequentibus sermo erit. Hec hiis di-
missis reservando ea pro initiis librorum sequentium. Dico secundo quod sacra
scriptura redditur commendabilis ex considerationis firmitate prout [...] Labun-
[...]tate firmaverit in perpetuum. Firma enim sunt et stabilia que considerat
atque tractat hec sacra, ideo monti recte comparatur in themate assumpto quia rigat
montes de superioribus suis. Altitudines enim montium conspexit propheta in no-
~~[...]~~ Hec firmitas seu stabilitas rerum de quibus hec sacra considerat
apparet in duobus scilicet in stabilitate conditoris et in stabilitate rerum conditarum
ab ipso que sub eius consideratione cadunt. Magna firmitas et stabilitas
conditoris qui stabilis manens facit cuncta moveri ut dicit Boecius.
Tanta est eius stabilitas et firmitas ut omnis in se dimensionis quantitate
sive extensione careat. Est enim eius latitudo que replet omnia —

[illegible marginal note]

magestate Sermo xxiiii^o Celum et terram ego impleo | longitudo qua omnia
preit eternitate Exodi xv Dominus regnabit in eternum ~~super omnem terram profundum q~~
et ultra Sublimitas quia omnia excedit dignitate Psalmo cxii^o Tu solus
altissimus super omnem terram | profunditas qua omnia penetrat subtilitate Eccli. xxiiii^o
Penetrabo [+ omnes] inferiores partes terre | De hys quatuor dicitur Job xi^o Excelsior celo
est / et quid facies / profundior inferno unde cognosces / longior terra men-
sura eius / et latior mari Et propter hoc a philosophis Deus vocatus est spera intel-
ligibilis cuius centrum est ubique circumferentia nusquam / tanta quoque est eius for-
titudo et firmitas quod appendit tribus digitis molem terre Ysaie xl^o Ap-
paret etiam firmitas et stabilitas sacre scripture ex firmitate et stabilitate rerum
conditarum a creatore De quibus hec sacra precipue huius secundi libri tractat
quid enim firmius celo quod in sui natura ab omni corruptione separatum existit
de cuius firmitate et stabilitate dictum est Stabilivit celos prudentia Prover.
iii^o quid stabilius terra que in eternum stat Ecclesiastes i^o Quid stabilius
firmius vel angelis et coniunctis post sui creationem spiritibus qui nomine lucis
appellati sunt cum dictum est Fiat lux Gen. i qui nec illi ad bonum nec
hy ad malum flecti possunt ut dicitur in processu huius secundi Similiter descen-
dendo ad alias res creatas que etiam in se vel in suis individuis sibi invicem
succedentibus retinent perpetuitatis stabilitatem Cuius signum sicut etiam in hac
apparet stabilitas et considerationis firmitas quia est sacra veritatis que omnia
vincit 2^i Esdre iii^o Est autem scientia veritatis quia a veritate originaliter
Iohannis xiiii Ego sum via veritas et vita / quia de veritate narrat Actus xxvi^o
veritatis et sobrietatis verba eloquor / quia in veritate formaliter 2^a Cor. vii^o
sicut in veritate omnia locuti sumus / propter veritatem finaliter Iohannis xviii Ego in hoc
natus sum ut testimonium perhibeam veritati Veritatis igitur firmissime est
hec sacra quia in ea scripta est veritas catholica ad credendum Iohannis xx Hec autem
scripta sunt ut credatis quia Ihesus est Christus filius dei / scripta divina ad operandum
Exodi xxxi Scribas ea super postes et ianuas domus / scriptura divina ad lau-
dandum Psalmo ci^o Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur lauda-
bit dominum / iudicia districta ad timendum Danielis v^to Vidit Daniel manum
scribentem in pariete Magna igitur huius sacre stabilitas et considerationis firmitas
propter quod monti comparatur ymo supra montes / quia rigat montes de superioribus
suis Est enim hec sacra mons refectionis mons predicationis mons doctrine
et eruditionis De primo dicitur Numeri xxvii Ascende in montem istum
et contemplare vide terram quam daturus sum filiis Israel In hac enim sacra
tamquam in monte terram quam accepturi sumus contemplamur Gen. xiii Terram
hanc dabo semini tuo De secundo Ysaie xl Super montem excelsum ascende
tu qui evangelizas Syon De tercio Psalmo centesimo xlvi^to Producit in montibus
fenum et herbam servituti hominum Est igitur hec sacra mons refectionis ut satiet
quia de fructu operum eius satiatur terra / Mons predicationis ut doceat quia do-
cebit mites vias suas Psalmo xxiiii Mons eruditionis ut mores componat
Sapientiam enim et prudentiam docet Sapie. viii Recte igitur de ea dicebam
quod sit rigans montes de superioribus suis de fructu operum tuorum satiabitur
terra que sunt verba in principio huius proposita et nunc iterum repetita

In quibus verbis hic et in principio prius introductis quatuor tanguntur
quatuor libris Sententiarum correspondentia scilicet divine essentie amplitudo et
hoc quantum ad primum librum cum dicitur rigans montes Mons enim

diuina celsitudo dicitur in illud Quis ascendet in montem domini ps. xxiiii^o propter contem-
plandam scilicet eius celsitudinis maiestatem Secundo tangitur diuine sapientie magnitudo
et hoc quo ad secundum librum cum dicitur de superioribus suis Licet enim in creatione
omnium rerum appareat diuine sapientie magnitudo cum sapientia cuncta condita sint
Jeremie li^o preparauit orbem in sapientia / in rebus tamen creatis superioribus plus relucet
diuina sapientia que stabilitate duratione et situ res creatas inferiores excel-
lere uidetur cum et ipsa inferiora regantur a superioribus per Methorum Tercio
tangitur humane reparationis promptitudo et hoc quo ad tercium librum cum dicitur
de fructu operum tuorum De fructu namque incarnationis et passionis de quibus
agitur in tercio reparatio et redemptio humana subsecuta est 2 Regum vii^o
hec est gens ut populus iste propter quem iuit deus ut redimeret populum suum
Quarto tangitur humane curationis certitudo quo ad quartum librum cum dicitur
satiabitur terra Sacramenta enim de quibus in quarto quibus satiatur terra id est
homo de terra factus sunt medicina curatiua morborum humane infirmitatis
de corpore cuius latere profluxerunt a quo omnis medela Ecclesiastici xxxviii^o
Et quia primum membrum in principio primi utcumque expeditum est et alia duo
ultima pro principiis aliorum librorum reseruando dixi secundo quod in verbis premissis
tangitur diuine sapientie magnitudo ~~ut se et omnia alia cognoscit~~ cum dicitur de superioribus
suis Tanta enim est scientie diuine magnitudo ut se et omnia alia a se non
per discursum aut per compositionem vel diuisionem sed uno simplicissimo intuitu
perfectissime cognoscat et intelligat et sapientia perfectissime comprehendat propter quod cla-
mabat apostolus Romanorum xi O altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei etc. 13
2^m b. Tho. in prima parte q. xiiii ar. 1° immaterialitas alicuius rei est ratio quod sit
cognoscitiua et secundum modum immaterialitatis est modus cognitionis Unde in
2° de anima dicitur quod plante non cognoscunt propter suam materialitatem sensus
autem cognoscitiuus est quia receptiuus est specierum sine materia et intellectus adhuc
magis est cognoscitiuus quia est magis separatus a materia et immixtus ut dicitur
in 3° de anima Unde cum deus sit in summo immaterialitatis sequitur quod ipse in
summo cognitionis sit Ideo dicitur Job xii apud illum est sapientia et fortitudo
ipse habet consilium et intelligentiam qua quidem intelligentia cognoscit se per-
fectissime de quo 1 Corinthiorum ii^o Nemo scit que dei sunt nisi spiritus dei Com-
prehendit autem se cognoscendo Tanta enim eius virtus est in cognoscendo quanta
est actualitas in existendo quia per hoc quod actu est et ab omni materia et potentia
separatus deus cognoscitiuus est tantum quantum semetipsum cognoscit quantum cognoscibilis
est et ita se cognoscendo comprehendit Cognoscit etiam alia omnia a se
ad Hebreos iiii Omnia nuda et aperta sunt oculis eius / ipse quod plus est
quia est suum intelligere 2^m Augustinum vii li. de trinitate dicentem deo hoc est esse
quod sapientem esse hoc est autem sapientem esse quod intelligere / dei autem esse est substantia
et ita intelligere eius est substantia eius / Tanta est etiam diuine sapientie magnitudo
quod omnia excedit duratione diffusione immortalitate omnipotentia immensitate
de primo dicitur Ecclesiastici primo Sapientiam dei precedentem omnia quis inuestigabit
de secundo Sapientie vii^o Omnibus mobilibus mobilior est sapientia de tercio Sapientie
viii^o Immortalis est in cogitatione sapientia de quarto Sapientie primo Omni poten- cogitatione
tior est sapientia de quinto ps. cxlvi^o Sapientie eius non est numerus Diuinus
quidem sapientie diuine cognitionem pertingimus per scientiam theologie que etiam
sapientia nuncupatur quam monti excelso comparaui supra / quia rigat montes
prelatos scilicet et predicatores et de fructu operum eius satiatur terra

homo enim de terra factus satiatur et hoc quantum possibile est contemplatione
eorum que in hac scientia traduntur ut tandem satietur beata fruitione
in gloria. Contemplans enim opera creatoris que ipse per se [illegible] spatio est
[illegible] sex consurgit in contemplationem et dilectionem creatoris que ex creatura magne
rerum cognoscit omnipotentiam ex ordine et dispositione sapientiam ex guberna
tione bonitatem ex duratione eternitatem unde Augustinus Sicut ex creaturis arguit
posse dei qua creavit deus celum et terram sic et scire et sapere quia per illum
qui veritas est et sapientia omnia creata sunt quarum rerum similitudo cognoscitur ex
scientia istius secundi libri qui habet sedecim distinctiones et in prima sui distinctione
tractat generalem rerum productionem descendens post hoc ad orbes et angelicam
naturam dicens quando creata sit fuerunt et qualia facta sunt declaranda secundum
a distinctione secunda usque ad xi inclusive ubi primo ingressum determinat quomodo lucifer
superbiens et legio consentiens ruit ad inferiora quantum ad malorum aversionem
secundo quomodo turba proficiens adeo non defecerit lucet ut aurora quantum ad bo
norum angelorum confirmationem et ponit quomodo mali prostrati sunt digne
flammis ardentioribus. Qualiter quod beati sunt adornati dignis splendoribus
qua fulgent ut splendor firmamenti ut lapides vivi in superne civitatis
splendore inestimabili. Tandem determinat de creaturis pure corporalibus videlicet
elementis vegetabilibus et plantis que dicuntur esse ordinata propter hominem
iuxta illud Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas
insuper et pecora campi per modum unum et hac a distinctione xii usque ad xiiii
inclusive Demum de corporibus non puris sed quodammodo mixtis cuiusmodi
~~[illegible]~~ sunt homines de quibus tractatur a xv distinctione inclusive usque
ad finem libri hoc ordine quia primo agitur de hominibus secundum eorum statum
primum et primam iustitiam a distinctione xv usque ad xx similiter exclusive
Secundo describit eorum lapsum et iniustitiam et dicte iniustitie causam videlicet
et per hominem iniustitie in posteros transitionem a distinctione xxi usque ad
[illegible] finem libri. Hec igitur bona ordinata et optima que creavit deus con
templando consurgit mens ad increate trinitatis sacramentum contemplando
hic per speciem et in enigmate et postea facie ad faciem in lumine glorie
Ad quod nos dignos efficiat creator omnium deus qui est benedictus
in secula seculorum Amen

De terra agri damasceni deus formaturus hominem / voluit in creatione
animam eius corpori unire ut in humana condicione ostenderet exemplum
beate unionis que est inter deum et spiritum / in qua diligitur ex toto corde et videtur
facie ad faciem / Putaret enim creatura se non posse uniri creatori suo tanta pro
inequalitate ut cum tota mente diligeret et cognosceret nisi videret spiritum qui
est excellentissima creatura tam infime i carni que de terra est tanta de
lectatione uniri ut non valeat aptari adhuc ut velit eam relinquere Sicut
Apostolus dicit 2a Corinth v Volumus corpore expoliari sed supervestiri per
quod ostendit spiritum creatum / spiritui increato ineffabili amore uniri / Ideo ut
dicit Hugo libro primo de Sacramentis parte sexta capitulo primo Pro exemplo future
societatis que est inter deum et spiritum rationalem / in glorificatione eiusdem
perficienda / animam corporeis indumentis et terrenis mansionibus copulavit /
luteam quoque manum fecit ad vite spiritum vegetare Ut sciret homo quia si po
tuit deus tam disparem naturam corporis et anime in federationem unam
et in amicitiam tantam coniungere / nequaquam ei impossibile futurum ut rationalis crea
ture humilitatem licet longe inferiorem / ad sue glorie participationem sublimaret /
Sed huic sublimationi rationalis quoque creature exaltationi prestitit impe
dimentum culpa prevaricationis primi hominis unde totum genus huma
num videtur exortum Ab eterno quippe deus previdit hominem in
culpam sub tempore ruiturum Et sicut culpam eius futuram providerat / sic
ob reparationem eius ab eterno predestinavit filium suum ex se ante secula
genitum / propter abolitionem culpe de virgine secundum carnem sub tempore nasciturum Cuius
Nativitas ab eterno preordinata A patriarchis prefigurata A prophetis ve=
ridice cognita A prophetis prenunciata / Ab apostolis predicata A nobis credita /
iam nunc adeo in lucem prodiit ut non sit opus amplius de ea cuiquam du
bitare Quid enim rubus Moysi ardoris flamma succensus / sed virorem
obtinens / quid virga aaron in stuporem nature florida / quid vellus
gedeonis rore madens / quid archa federis david regis / quid tronus
salomonis / quid ~~porta clausa apud Ezechielem~~ / quid ~~lapis de monte~~
virga yesse apud ysaiam / quid mulier circumdans virum apud
Jeremiam / quid porta clausa apud Ezechielem / quid lapis de monte
excisus sine manibus apud danielem / et sic de multis aliis in figuris
expressis / quid ista significaverunt nisi partum huiusmodi nativitatis
filii dei de virgine carnis et mentis integritate manente Quia enim ut
dicit beatus Gregorius xxix moralium capitulo primo In illa nativitate eterna ab
humano genere cognosci non poterat / proinde in humanitate venit ut vi
deretur / videri voluit ut imitaretur Que carnis nativitas visa est
sapientibus mundi impossibilis Contempserunt namque infirma nature
eius / deo hec indigna iudicantes / cum tanto magis debitor homo fuit
quanto pro illo indigna suscepit Natus igitur ex patre sine tempore /
ex matre nasci dignatus est in tempore Ut per hoc ortum suum inter
initium finemque suum concluderet / humane mentis oculis ortum / qui nec
initio cingitur nec fine angustatur / aperiret hec beatus Gregorius Hec autem
Nativitas Christi in carne de qua nobis sermo habendus / etsi non sit
credita a perfidis iudeis ex quorum ~~semine~~ [semine] ortus est secundum carnem /

a nobis tamen intonuisse credenda est cum divina scriptura in cuius tamen
ratione modo versamur, xpm venisse et eum verum deum et hominem
fuisse quorum utraque gens diffitetur perfida manifeste demonstrat, nedum
enim textus veteris testamenti sed et glose Ebraice apud eos autentice
ex quibus contra ipsos hostes xpi efficax sumitur argumentum ad probandum
xpi messie adventum iam preterisse, ipsum quoque verum deum et hominem
perfectum fuisse, evidenter ostendunt quas ad hec ostendendum adducere non
nostre credulitati que per hec fide firma persistit sed eorum malignitati
ad eorum confutandam perfidiam non inutile arbitrandum est Et enim
hec nativitatis seu adventus eius in carne iam in preteritum transierit
manifeste ostendit prophetia Jacob patriarche qui futura volens filiis
predicere Gen xlix inter alia de tribu Juda de qua secundum omnes
messias erat descensurus dixit hec verba secundum translationem nostram
Non auferetur sceptrum de Juda et dux de femore eius donec veniat
qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium Cum igitur sceptrum de
Juda longe ante vetusta tempora ablatum sit, nec est dux in israel de femo
re eius, patet quod adventus eius transierit in preteritum Nec valet instantia
gentis perfide dicentis aliter esse scriptum in ebraica veritate quam habeat
translatio nostra Dicit enim quod in Ebraica veritate ponitur sic prophetia patriar
che Non auferetur sceptrum de Juda donec veniat Sylo quod est nomen
cuiusdam loci ubi aliquando fuit tabernaculum domini et archa testamenti
ut habetur primo Regum iiijo Dicunt ergo quod sensus autenticus est secundum Ebraicam
veritatem Non auferetur dominium seu presidentia que fuit in tribu Juda
tempore Josue et Judicum usque dum veniret Sylo, quia tunc scilicet Saul fuerat
unctus in regem qui erat de tribu Beniamyn ideo dicunt in Sylo fuis
se translatum regnum de Juda ad tribum Beniamyn sic ergo dicunt
hanc prophetiam de Saul debere intelligi non de xpo Sed extorta est
hec eorum expositio tum quia tempore tunc Saul fuerat unctus archa
domini iam erat amota de Sylo in Cariathiarim primo Regum vj Tum quia
paulo post unctionem Saul regis unctus fuit primus Rex de tribu
Juda et extunc de tribu illa reges sibi continuo successerunt Non
ergo potest dici sceptrum tunc ablatum fuisse de tribu Juda, nec ergo potest applicari
prophetia Jacob ad regem Saul ut ipsi dicunt sed ad xpm cum illud
quod sequitur ibidem scilicet et ipse erit expectatio gentium nichil pertinet ad Saul,
sed ad xpm Nec valet etiam eorum extorta expositio qua dicunt eam
prophetiam intelligi de Jeroboam qui fuit Rex in israel de tribu Effraym
per quem decem tribus ablate sunt a regno Juda quem dicunt esse coro
natum in Sylo Non enim tunc regnum ablatum fuerat de tribu Juda
primo stetit firmum per successionem hereditariam in iherusalem que erat me
tropolis Judee ubi erat templum et archa domini et unctio sacra que
propria erat et essentialia in regno israhelitico Tum quia illa coronatio
Jeroboam non est facta in Sylo sed in Sichem ut dicitur iijo Regum xij

Nec valet iterum eorum expositio qua dicunt prophetiam debere intelligi de rege
Nabuchodonosor qui missus fuit a deo propter peccata populi ad destruendum civitatem
Jude et auferendum regem Iudeorum ut habetur in Regum ultimo Sylo enim interpretatur
missio / quia igitur ipse fuit missus ut aufferret potestatem regiam et sceptrum de
Juda / de eo hanc prophetiam dicunt intelligendam Sed falsus est intellectus iste
Unde ut refellantur omnes iste expositiones per eos conficte recurrendum est
ad translationem Caldaicam cui ut dicunt Rabi Salomon et rabi Moyses doc-
tores ebreorum nullus ausus est contradicere que translatio sic habet Non
auferetur habens potestatem de domo Juda donec veniat Messias cuius est re-
gnum et ipsi congregabuntur gentes hec in predicta translatione Ex qua ma-
nifeste habetur quod patriarcha loquitur de Messia / prout etiam eam dicit intelli-
gendam Rabi Salomon doctor eorum / Similiter rabi Moyses doctor eorum auten-
ticus sic dicit Novissimi dies sunt dies Messie quia iacob sic instruebat illa
tempora in verbis suis cum dixit veniat Sylo et ipsi congregabuntur populi / novissi-
mi dies Messie sunt hec ille Sed adhuc pertinaciter obiciunt per id quod dicit
eorum famosus doctor rabi Moyses egypcius in libro de iudicibus capitulo iiii° videlicet
capita transmigrationum que sunt in Babilonia locum regis tenent / et possunt
dominari in istis super eos sive velint sive nolint / sicut scriptum est Non
auferetur sceptrum de Juda / per istud enim sceptrum intelliguntur capita transmi-
grationum que sunt in Babilonia hec ille Sed iste sensus ex evidentia facti
manifestam continet falsitatem / cum Babilon iam dudum sit destructa / et
inhabitabilis facta propter dictum prophete Ysaie xiii ubi dicitur Et erit Babilon
illa civitas gloriosa in regnis inclita in superbia Caldeorum sicut
subvertit dominus Sodomam et Gomorram / non habitabitur usque ad finem Di-
citur non obstantibus istis eorum expositionibus / sceptrum regium ablatum est a
Juda / quia iuxta hystorias talmudicas quas iudei ex quo eas acceperunt
pro se / etiam eas contra se recipere tenentur / Herodes ascalonita qui fuit alieni-
gena quia ydumeus et non de domo Machabeorum / cum de facto regnasset
in Judea et videns / sciens quod regnum ei de iure non competeret / eo quod legitur
deutro. xvii de medio fratrum tuorum pones super te regem / nec potes super te
ponere alienigenam / ne postea aliquis de regio semine appareret et eum a
regno deiceret / occidit omnes quos habere potuit de genere regio et post
etiam occidit doctores et scribas qui presidebant sub Herode / sicut alias
consueverant sub aliis regibus et iudicibus ysrahelitis / per quorum omnium
interfectionem ablatum fuerat sceptrum de Juda hec igitur patriarcha in spiritu
prospiciens dixit Non auferetur sceptrum de Juda / in hoc presignando primam
ablationem quo ad titulum regium pertinentem / cum subiungit et scriba de
filiis eius / denotans ablationem secundam per occisionem scribarum et doctorum /
Hinc igitur necesse iudei confiteri adventum Christi preteriisse non obstantibus
ipsorum expositionibus predictis / Et sicut probavi per auctoritatem patriarche
iacob ita possum per scripturam Danielis ix° ubi Gabriel angelus apparens
ei tempore sacrificii vespertini de adventu Christi dicebat / ab exordio precum tuarum
egressus est sermo / ego autem veni ut indicarem tibi quia vir desideriorum
es Tu autem animadverte sermonem / et intellige visionem / et consequenter subiun-
git Septuaginta ebdomade decrete sunt / quod translatio habet

2

Abreviate super pplm tuu et super urbem sctam tua ut consumat prevaricacio et finem accipiat pctm et deleatur iniquitas et adducatur iusticia sempiterna et impleatur visio et pphecia et ungatur sanctus sctor. que scriptura manifeste determinat tpus adventus xpi que verba doctores ebreorum et iudei intelligunt de adventu Messie et tpus determinat prout patet pot cuilibet num huiusmodi ebdomadarum calculare volenti prout hec pertractat Albertus sup Danielem et simul possent refelli eorum expositiones extorte de scripturis nedum nris quibus non credunt sed ex scripturis eorum et glosis ebraicis quibus credere et assentire tenentur sicut feci ita predicte autem possem qz plures alias notissimas auctes veteris testam adducere ad probandu ide et multas eorum glosas ebraicas sed sufficiant hee notissime ad pns quia tpus angustia plures adducere no pmittit Necessario igitur habet gens pfida concedere qz adventus xpi iam transyt in preteritum et qz ipse Messias sit verus deus et homo pbatum huius ex scripturis et ex glosis ebraicis eorum in tpibus aliud reservato que scire no est inutile ut eorum insane rabiei in disputacionibus occurratur prout de huiusmodi eorum exposicionibus extortis et glosis eorum autenticis proposita mrm pbantibus tractat Nicolaus de argentina in lo que scripsit ad Johnem ppam et dns Paulus epus Burgen in lo Scrutiny scripturarum Nobis aut ad pns sufficiat credere ipm xpm ihm cuius sit incarnacio transyt esse verum deum et hoiem cum id ex pluribus simbolis et ex sacra scriptura manifeste cognoscimus in cuius commendacione modo versamur pro qua huius misterii sacramentum qd absconditum fuit a seculis et generacionibus manifestum factum est sanctis eius quibus ea que voluit deus notas facere divitias glie sacramenti huius in gentibus ad colloss po Quecumque scriptura ea que sub figurarum umbrositate claudebantur sua luce patefecit unde id dt b Gregor Omelia septima sup Ezechielem Scriptura sacra nobis in tenebris vite pntis facta est lumen itineris Quecumque sacra scriptura quadrifarie reddit commendabilis mire excellencia quatuor librorum precelluit huius libri omnium sz aucte
dignitate / consideracionis firmitate / sermonis seu verbi suavitate / referencius spualis sanctitate / que quatuor in verbis p me assumptis a principio tanguntur iuxta qd deductum est Et quia prima duo membra eorum inicia pte secundum duorum librorum deducta sunt Ideo duobus [primis] dimissis et quarto membro reservato p inicio opti de quo ibidem deaptere dno sermo erit Dixi
tercio qz sacra scriptura ex sermonis seu verbi suavitate qd et de verbo eterno incarnato sub tpe accipi pot de quo dr Capit viii qz disponit omnia suaviter et de hoc verbo dt b Ambros sup luca co po Ascendamus in monte deprimur dei verbum ut in specie et pulchritudine sua appareat nobis et confortetur et pspere procedat et regnet hec enim mistica sunt et referuntur altius et enim pro tua possibilitate tibi verbum aut minuitur aut crescit Ac nisi altioris prudencie cacumine ascendas non tibi apparet quanta sit species in verbo dei licet in corpe specium non habeat neqz decore

(vide commenda bilis

Ut etiam accipi illud quod dictum est de verbo sacre scripture in qua est elo- 2
quiorum suavitas ut dicit propheta Quam dulcia faucibus meis eloquia tua
domine Huius autem verbi ac eloquii sacre scripture suavitas apparet ex tribus
ex saporis dulcore / ex irradiacionis splendore / ex spiritualis unguenti odo-
re Apparet itaque suavitas eius ex saporis dulcore quoniam beatus Gregorius xxxi
Moralium comparat tam nobis suavissimo dicens verbum dei manna est / et
quicquid bona voluntas suscipientis appetit / hoc profecto in ore comedentis sapit
Unde beatus Ambrosius super psalmo 118 versu tercio dicit / habet verbum dei epulas
suas alias forciores ut est lex et evangelium Alias suaviores ut sunt psalmi
et cantica canticorum / Eructavit ecclesia ympnum et anima pia cui dicebat deus ver-
bum Insinua michi vocem tuam quia vox tua suavis est / Eructabat ympnum
cui dicebat / favum distillant labia tua sponsa mel et lac sub lingua
tua hec beatus Ambrosius Suavis igitur est scripture intelligencia iuxta illud spiritus
intelligencie multiplex et suavis Sapiencie vii Apparet eciam verbi divini
seu sacre scripture suavitas ex irradiacionis splendore / lux enim delectat
visum Ecclesiastes xi De huius autem luce dicebat propheta lucerna pedibus
meis verbum tuum et lumen semitis meis / et ibidem Declaracio sermonum
tuorum illuminat Unde beatus Ambrosius in quadam epistola de hac suavitate eius dicit
verbum dei quod disposuit deus et ordinavit quo pascitur anima prudencium et de-
lectatur quod est candidum et sue veritatis splendore illuminans et plurimum suavitatis
animas audiencium demulcens Ideo sapiens proposuit sibi eam habere pro luce
quoniam inextinguibile est lumen illius Sapiencie vii Apparet eciam eius suavitas
ex spiritualis unguenti odore de qua dicitur in Canticis iiii Odor unguentorum
tuorum super omnia aromata Unde beatus Ambrosius super psalmo xviii versu 20
dicit Eructat verbum qui potest dicere bonus odor Christi sumus et bene
eructat qui plena et suavia precepta domini gustavit / Quicquid precepta et con-
silia et alia saluti necessaria in verbo sacre scripture clauduntur / quedam enim in ea
scripta sunt ad astruendum fidem Johannis xx hec autem scripta sunt ut credatis
Aliqua ad astruendum caritatem i Machabeorum xiiii scripserunt ad eum tabulis ereis
et renovaverunt amicicias Aliqua ad astruendum spem Romanorum xv Que-
cumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per pacienciam scripturarum
spem habeamus / et similiter de virtutibus cardinalibus allegare possem multiplex
verbum sacre scripture Eminens est verbum sacre scripture quia rectum fidele
stabile verum / quia rectum ideo dicitur psalmo xxxii Rectum est verbum domini
quia fidele ideo dicitur Apocalipsis xxi hec fidelissima sunt verba / quia stabile
ideo dicitur Luce xxi Celum et terra transibunt verba autem mea non transibunt
quia verum ideo dicitur psalmo cxviii Ne auferas de ore meo verbum veritatis
Unde hoc verbum eminet verbis hominum in subtilitate in utilitate et in pre-
ciositate de qua dicitur Johannis vii° Nunquam sic locutus est homo sicut hic
De quo Johannis vi Domine ad quem ibimus verba vite eterne habes De quo
Ecclesiastici xliii Multa dicimus et deficimus in verbis consummacio autem sermonum
ipse est Eminens igitur patet hec / est altitudo sacre scripture ideo ... in verbis

apostolo assumptis monti compaui Rigat enim montes de superioribus / prelatos scilicet et doc
tores / qui aliis presunt Unde dicit beatus Gregorius in moralibus montes / alte scientie
sacrescripture dicuntur in verbis propheticum montes excelsi cervis / quia hii qui
iam dare contemplationis saltu noverunt altos divinarum summarum velites quasi
cacumina montium ascendunt / Ad que perfecte cacumina quia infirmi pervenire non
valent / recte subditur petra refugium erinaceis quia videlicet invalidos non sublimi
intelligentia exercet sed sola in corpore fides humiliter continet hec beatus Gregorius Assentit
quippe compara hec sed quia perducit ad montem tutum qui non expugnatur sed ad
montem clarum qui non obscuratur / Ad montem mundum qui non maculatur Ad montem
quietum qui non inquietatur De primo Genesis 19 In monte salvum te fac De secundo
Machabeorum in refulsit sol in clipeos aureos et resplenduerunt montes ab eis
De 3o psalmo 86 fundamenta eius in montibus sanctis et mundis et puris
De 4o psalmo 71 suscipiant montes pacem populo Recte igitur eidem monti compaui
a principio cum dixeram Rigans montes de superioribus suis de fructu operum
tuorum saciabitur terra que sunt verba in principio [illegible] assumpta et modo predicta sed et
hec iterum repetita apostolo

In quibus verbis sic iterum introductis quatuor tanguntur quatuor libris
Sententiarum correspondentia scilicet divine essentie amplitudo et hec quantum ad primum
librum cum dicitur rigans montes Ipse enim deus dominus monti comparatur Ipsa enim
sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis dicebat lucifer Ascendam
super altitudinem nubium et ero altissimo similis Secundo tangitur divine sapientie
magnitudo / et hec quo ad secundum librum cum dicitur de superioribus suis / non
enim in inferioribus sed in superioribus regulam posuit et terminum imposuit
sapientiam suam ad non sue cursus peragendos quia sapientia et sapientia invicte sunt
in eo Danielis 2o Tertio tangitur humane reparationis promptitudo et hec
quo ad tertium librum cum dicitur de fructu operum tuorum fructus enim incarnationis
quo redempti sumus est fructus magnifici operum dei psalmo [illegible] Quam
magnificata sunt opera tua domine quibus fructu repleti sumus Ad philippenses 1 Reple
ti fructu iustitie per ihesum christum Quarto tangitur humane curationis [illegible]
et hec quo ad quartum librum cum dicitur saciabitur terra Sacramenta enim de
quibus agitur in quarto quibus homo de terra factus satiatur ad curandum hominis
lapsi instituta sunt de quo dicitur illud luce 10 curam illius habe Et
quia prima duo membra tria initia duorum librorum precedentium utrumque
expedita sunt prius / relinquendo quartum membrum pro predicatione quarto dici
tur quod in verbis premissis tangitur humane reparationis promptitudo cum dicitur de
fructu operum tuorum fructum enim reparationis salubrem ex operibus incarna
tionis et redemptionis consequti sumus qui fructus surgit ex labore christi
de quo dicit propheta Laboravi clamans rauce facte sunt fauces mee psalmo
68 huius laboris fructum reportamus gloriosum quia bonorum laborum gloriosus
est fructus Sapientie 3o In hac autem incarnatione et qua humani fructus
reparationis sequitur est tanta stupenda et laudanda videtur primum scilicet miraculi
sublimitas / secundo dei commendata erga nos liberalitas / et nostre nature in filio
adoptata fragilitas Exemplo dicit beatus Bernhardus in sermone de vigilia nativitatis

dicens tria opa tres mixturas fecit omnipotens illa maiestas in assumpcione
nre carnis Ita mirabilit singularia et singularit mirabilia vt talia nec
facta sunt nec facienda sint amplius sup terram Coniuncta sunt quippe ad inuice
deus et homo mat et virgo fides et cor humanum Admirabiles iste mixture
et omni miraculo mirabilius quo tam diuersa abinuice in inuice potuere
coniungi Contraxit se maiestas quo vt quid quod melius habebat vz seipm
limo nro coniungeret vt in psona vna sibi inuice inveniantur deus et limus
maiestas et infirmitas tanta vilitas et sublimitas tanta hec ille
De scdo quod fuit gratie commendata liberalitas dicit de qua dicit aplus quid habes
quod non accepisti i corinth iiii et iterum nonne cum illo omnia donat nob
vnde b aug x li de ciuitate dei c xxix gracia dei non potuit gracius
commendari qm vt ipse vnicus dei filius in se incommutabilit manens indue
ret hominem et spem dilectionis sue daret hominibus homine medio quo ad
illum ab hominibus veniretur qui tam longe erat immortalis a mortalibz
incommutabilis a commutabilibz iustus ab iniustis beatus a miseris Et
quia naliter indidit nobis vt beati immortales quoque esse cupiamus manens
beatus suscipiens quoque mortalitatem vt nobis tribueret quod amamus pxtum
docuit contempnere quod timemus De tercio quod fuit nre nature in filios dei
adoptata fragilitas dicit aplus ad Galat iiii At vbi venit plenitudo
temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege vt
eos qui sub lege erant redimeret vt adopcionem filiorum dei reciperemus
Omnes namque filii dei estis per fidem in xpo ihu dicit aplus ad Galat iiio
vnde b aug xxi de ciuitate dei c xv vnicus natura dei filius pxter
nos misericordia factus est filius hominis vt nos natura filii hominis filii dei per
illum gracia fieremus Manens quippe ille immutabilis naturam nram in qua
nos susciperet suscepit a nobis et tenax diuinitatis sue nre infirmitatis par
ticeps factus est et i sicut enim per vnum peccantem in hoc tam graue ma
lum deuenimus ita per vnum hominem eundem quoque deum iustificantem ad illud
bonum tam sublime veniemus hec b aug huius autem dei et hominis
iustificantis nos incarnationem et passionem et ex eis secuta nobis proz in pti
culari cognoscimus per hanc scriptam cuius tocius libri qui est [illegible]
tres partes principales continentes quadraginta distinctiones In prima pte
a distinctione prima vz vsque ad distinctionem xiiii determinatur de benedicta filii dei
incarnacione quod deus eternus immutabilis impassibilis factus sit homo muta
bilis et passibilis secundum humanitatem et de generacione eius ineffabili et aliis
eidem annexis Et de sapia et gracia xpi qui est virtus et sapientia
patris de cuius plenitudine omnes nos accepimus In secunda vero parte a di
stinctione vz quintadecima vsque ad vicesimamtertiam agitur de acerbissima
passione xpi de defectibus quos xpus assumpsit et quos eum assumere
decuit de efficacia voluntatis et oracionis xpi et quod per mortem eius
sumus liberati a culpa pena eterna et ptate dyaboli de merito passionis
sionis xpi In tercia parte a distinctione xxiiii vz vsque in finem
libri agitur de virtutibus theologicis et cardinalibus et donis spus
sancti et de preceptis decalogi quibus opa virtutum prescribuntur quibus
lapidibus virtuosis montes figurantur de superioribus hic vz qui ad aliorum
regimen sunt positi a quibus alii infra eos positi exemplum bene

spandi accipiunt ut hij et isti de fructu operis incarnationis et redemptionis
xpi saciati ad fructum eternum qui non perit veniant sine termino regna
turi quem fructum eternum et nobis concedat deus qui per secula bene
dictus Amen. Deo Gratias :

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Sermo in dominica [illegible] qui est [illegible]
1492 / [illegible] anno [illegible]
17 octobris

Homini ab ierusalem in Jericho descendenti vulnerato / plagis vapulanti cui opus erat
medicamento curantis / xpus ihesus sempiterni patris eternus filius medicus ce-
lestis ut curaret egrotum. De altiori trinitatis summe consilio ex sinu patris
tamquam sponsus de thalamo ad yma descendit in uterum virginis / inde quoque
clauso semper eius utero egressus / etate in eo et sapientia proficiente
mundi huius lustrans itinera viam vite docuit salutarem / cibo cibans
sui dignissimi corporis suavissimo discipulos quos elegit ex milibus /
ipsis celestis misterij secreta a seculis abscondita aperuit / traditusque postea
innocens ab eo qui secum dulces capiebat cibos mortis dire gustavit
pocula crucis clavis affixus / ex latere lancea confosso sacramentorum medelam
effudit / dum sanguis in redemptionem et aqua in ablutionem effluxit credentibus
ut portam paradisi culpa prevaricationis ade clausam credere volentibus aperiret
Hic est ille piissimus Samaritanus qui videns hominem sic ut predicitur atro-
citer sauciatum / miserationis affectu compatiens medicinam attulit efficacem
per quam curatis prius vulneribus ac plena reddita sanitate in sui principij re-
duceret originem / a quo delinquens corruerat in errore. De hoc celesti medico
dicit b. Greg. [illegible] moralium. Medicine mos est ut aliquando similia similibus
aliquando contraria contrariis curet. Nam calida calidis / sepe autem frigida calidis
calida frigidis sanare consuevit / veniens igitur ad nos desuper medicus noster
tanto quam inveniens languoribus pressos / quedam nobis similia et quedam contraria
apposuit. Ad homines quippe homo venit sed ad peccatores iustus / Concordavit
nobis veritate nature sed discrepavit a nobis vigore iusticie. Vitiosus enim homo
corrigi non poterat / nisi per deum / videri autem debuit qui corrigebat / ut prebendo
imitationis formam ante acte malicie mutaret vitam. Sed videri ab homine
non poterat deus / homo ergo factus est ut videri potuisset. Christus ergo atque invi-
sibilis deus apparuit similis nobis visibilis homo / ut dum videtur deus ex simili
curaret ex iusto / ut dum veritate generis concordat conditioni nostre / arte obvia-
ret egritudini. Hec ille. Egrum igitur curavit genus nostrum humanum quia pro
omnibus mortuus est ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro
ipsis mortuus est et resurrexit ij Cor v. Hac autem cura post lapsum homo
permaxime indigebat cum a perfecta sanitate qua in primordio creationis fuit
declinasset. In primo enim statu secundum Aug. xiiij libro de civitate dei c. xxvj
vivebat homo in paradiso sicut volebat / quamdiu hoc volebat quod deus iusserat
vivebat fruens deo / ex quo bonus erat / bonus vivebat sine ulla egestate
sicut semper vivere habens in potestate / cibus aderat ne esuriret potus ne sitiret
lignum vite ne illum senecta dissolveret / nihil corruptionis in corpore ullas
molestias ullis eius sensibus ingerebat / nullus intrinsecus morbus nullus
ictus metuebatur extrinsecus / summa in carne sanitas / in anima tota tranquilli-
tas. Sicut in paradiso nullus estus aut frigus / ita in eius habitatore nulla
ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offensio. Hec b. Aug. Sed
cum hanc suavem iocunditatem paradisi prevaricando perdidit / egritudini subesse
cepit / dum descendens ab ierusalem in Jericho / hostis virulenti plagis percussus /
vulnera pertulit quia secundum b. [illegible] Augustinum ad Orosium inobediens man-
dato dei atque elatus superbia / suasionem serpentis obediens / dei precepta con-
tempsit ex quo mortis periculum incurrit ut ab illo uno homine humana natura
viciata atque peccato obnoxia mortalis existeret. Sic quod [illegible] peccato humanum genus
duo incurrerat / mortem scilicet et infirmitatem / mortem scilicet separationem a vite prin-
cipio de qua in ps. [illegible] dicitur Apud te est fons vite. Vnde ad Rom. v.
per unum hominem peccatum in mundum intravit et per peccatum mors ita et in omnes
mors pertransiit. Infirmitatem vero scilicet destitutionem gratie que est hominis sanitas
que petitur a Jeremia xvij° primo. Sana me domine et sanabor et in
ps. Miserere mei domine quoniam infirmus sum. Dicitur ergo ex peccato primorum parentum
totum genus humanum iacebat egrotum variisque vulneribus sauciatum teste beato
Augustino de expositione simboli sermone primo. Ad hoc facti sumus ut natura
eterne dormiremus / sed per peccatum in primo homine lapsi sumus et in morte

hereditate omnes decurrimus / facti sumus mortales impleti erroribus / et hac
merito peccati / quo merito et reatu nascitur omnis homo / cuius reatum et mi
seriam Ysidorus considerans in persona dolentis hominis dicit / Anima mea
in angustiis est / spiritus meus estuat / cor meum fluctuat / Angustia animi
affligit me / circumdatus sum malis meis / septus erumpnis / conclusus ad
versis / Hec autem adversa et plagas vulnerum a latronibus homini inflicta neque
sacerdos neque levita dum preiret curare poterat quia neque lex neque
neque lex mosayca huic morbo curam perfecte sanitatis potuit exhibere Decre
verat equidem deus secundum beatum Ambrosium quem allegat magister in libro distinctione prima
post primum peccatum / hominem non intromitti in paradisum id est ad dei contemplacionem
non admitti / nisi in uno homine tanta consisteret humilitas / que omnibus suis
prosit si posset / sicut in primo homine tanta fuit superbia que omnibus suis
nocuit / non est autem inventus inter homines aliquis quo id posset impleri /
nisi leo de tribu iuda qui aperuit librum et solvit signacula / implendo
in se omnem iusticiam et consumata humilitate qua maior esse non potest / Nam
omnes alii debitores erant et vix unicuique virtus sua sufficiebat et hum
ilitas Nullus ergo eorum poterat hostiam offerre sufficientem ad reconcilia
cionem Sed christus homo sufficiens et perfecta fuit hostia qui multo
amplius est humiliatus amaritudinem mortis gustando / quam ille adam superbi
per esum ligni vetiti nociva delectatione perfruendo / Si ergo illius superbia
tanta extitit ruina / ipsum de paradiso mittens foras / aliosque excludens ianua
multo magis christi humilitas qua mortem gustavit / ingressum regni celestis
omnibus suis impletis dei decreto aperire voluit / atque debita delere suo
cirographum Ut enim ait idem super illud ad hebreos 9° et ideo novi testamenti
mediator tantum fuit peccatum nostrum ut salvari non possemus nisi unigenitus
tus dei filius pro nobis moreretur debitoribus mortis / sic dignos nos fecit
testamenti et promisse hereditatis Quicquid hereditatis et promissa novi
ab ipso christo vero herbe et medico celesti qui a summis ad yma descendit ut
curaret sanando et saciaret reficiendo / curaret corpore et anima / saciaret
saciatos / curaret a peccatis mundando / saciaret utilibus et spiritualibus graciis refi
ciendo / Hec autem cura et sacietas facta est per sacratorem graciarum que in morte christi
ex eius latere profluxerunt de quibus sacrascriptura et precipue sacra quatuor
libri sermonibus plenissime pertractat scilicet de quibus sacietas Quicquid sacri
scriptura prout etiam in principio librorum precedencium dictum est reddit commen
dabilis ex quatuor scilicet ex auctoris dignitate / consideracionis firmitate / sermonis
seu verbi suavitate / refectionis spiritualis sacietate que quatuor tanguntur in
verbis per me a principio assumptis scilicet stillabunt montes dulcedinem etc. de superioribus suis
de fructu operum tuorum saciabitur terra Et quia prima tria materia deducta
sunt in principio trium librorum precedencium ideo hiis omissis de quarto nunc
restat agendum reddit igitur sacrascriptura commendabilis et spiritualis refectio
nis sacietate Ut enim cibus materialis reficit corporaliter ita sacrascriptura reficit
spiritualiter christus enim secundum beatum Ambrosium super psalmo 118 versu tercio habet spiritua
les epulas suas alias forciores ut est lex et ewangelium alias suaviores
ut sunt psalmi et cantica canticorum / Et infra subdit Tu ergo scripturarum
celestium cibos ede ut permaneat tibi in vita eterna Sed ede quotidie et
non esuries ede ut replearis ut verborum celestium virtutes / sagina seu
pinguitudine spirituales autem epule non obesse solent sed prodesse saciate
Hec beatus Ambrosius hiis epulis saciavit dominus quinque et septem milia hominum Mat
thei 14 marci 6 luce 9 Johannis 6 Non dum enim cibo materiali saciati fuerunt
sed etiam verbo dei et doctrina christi / quia non in solo pane vivit homo sed
in omni verbo quod procedit de ore dei Mathei 4° deutronomii 8° Quia
igitur sacrascriptura saciationi congruit conveniencius / ideo medium vocatur
mensa / sicut medium corporis / medium cibus et potus / medium manna / quod
non tota de primo dicit beatus Augustinus 3° de moribus Sacrascriptura
mensa dicitur quia fessos adesse atque a seculi oneribus remittat pane

verbi reficit et contra adversarios sua refectione nos roborat Unde alibi ab
ecclesia dicitur posuisti in conspectu meo mensam id est sacram scripturam adversus eos
qui tribulant me. De secundo dicit idem super moral. Scriptura sacra proprie
dicitur in qua verbi pabulo animalia sancta saciantur de quibus per prophetam
dicitur animalia tua habitabunt in ea. hinc etenim natus dominus a pastoribus in presepio
reperitur quia eius incarnatio in ea nos reficit in qua prophetarum scriptura cogno
scitur. De tercio dicit idem in prologo moral. Sacra scriptura aliquando nobis cibus est
aliquando potus. Cibus est in locis obscurioribus quia quasi exponendo frangitur
et mandendo glutitur. potus vero est in locis aperioribus quia ita sorbetur
sicut invenitur. Cibum vidit propheta sacram scripturam qui exponendo frangendus
erat dicens parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis. id est infirmi
quique scripture sacre valentiores sententias petierunt exponendo communi
sed qui exponere debet non invenerunt. potum vidit scripturam sacram
cum diceret omnes sicientes venite ad aquas. Si potus aperta mandata non essent
per semetipsum veritas non clamaret Si quis sitit veniat ad me et bibat.
Huius panis consulit esum beatus Ambrosius li. primo de officiis cl. pl. dicens
Edamus panes sapientie ut saturemur in verbo dei quia non in solo pa
ne sed in omni verbo dei vita hominis est facti ad ymaginem dei. De poculo
sacre scripture dicit sanctus Job Sicut terra expectans pluvias. sic et isti sermones
meos. Pulchrum est ergo ut divinarum scripturarum humectati eloquio et quasi
ros sic in nos verba dei descendant. De potu huius aque dicit scriptura
Aqua sapientie potavit eos dominus. De quarto et quinto dicit idem ibidem li. primo
verbum dei manna est et quidquid bona voluntas suscipientis appetit hoc profecto
in ore comedentis sapit, et consequenter subdit terra est verbum dei quod quanto
labor inquirentis exigit tanto largius fructum reddit hec beatus Gregorius. Cum
igitur scriptura sacra mensa est ideo cum honestate tractanda. quia proprie ideo in
ea quiescendum. quia cibus et potus ideo ea vivendum quia manna ideo in ea
cum suavitate delectandum quia terra ideo in ea in securitate ambulandum. que omnia re
fectionem et saciationem quemvis ideo homo de terra factus de fructu operum eius
refici et saciari potest. nec ergo quod sonat verba thematis assumpti cum dicebatur
inter alia verba thematis de fructu operum tuorum saciabitur terra hoc ingerit
terra homo qui de terra factus saciari potest et refici de fructu operum sacre
scripture cuius fructus etiam in maxima parte in sacramentis ecclesie de quibus tractat
sacra scriptura consistit. Et quis enim cibus corpore Christi suavior ad gustandum
iuxta illud Gustate et videte quoniam suavis est dominus psalmo 33. Cuius
potus poculo sanguinis Christi dulcior ad potandum de quo scriptum est Calix meus
inebrians quam preclarus est psalmo 22. Que aqua purior ad sordes
abluendum aqua baptismi que dicitur lavacrum regenerationis et renovatio
nis spiritus sancti quem effudit deus in nos habunde per ihesum christum ad titum iii
Que gracia nobilior ea que in confirmatione confertur. quis ordo stabilior
et preclarior ordine sacerdotali in quo et Christus est sacerdos secundum ordinem
melchisedech ad hebreos vii. Et sic ad gradus aliorum sacramentorum descendendo
Quecumque sacramenta refectionem et saciationem humane quemvis sunt. propter eorum
efficaciam. propter eorum puritatem. propter eorum dignitatem. efficacia enim cibus et po
tus confortat spiritus sanitatem prestat. et dignitas eorum delectat. efficacia
quod habent sacramenta ex eo quod sunt ecclesie catholice ecclesia que mater est omnium et sponsa
Christi de quo dicit beatus Augustinus ad vincencium donatistam Extra catholicam ecclesiam
sunt omnia sacramenta dominica que habetis et datis sicut habebant et dabant
priores quam exiretis de ecclesia per hereticam pravitatem. Efficacia etiam eorum apparet
quia sive a digno sive ab indigno ministro exhibentur in forma ecclesie
efficaciam optinent quoniam a deo dantur per ministrum et a deo sanctificationem acci
piunt secundum beatum Gregorium dicentem Non nocet malicia episcopi neque ad baptismum
infantis neque ad consecrationem ecclesie. quia baptismus a deo datur non ab homine
venit. Sic eucaristia et omnia quecumque in altario ponuntur sunt ab homine non
sed a deo sanctificationem accipiunt. Ad que ut dicit beatus Augustinus de verbis domini

si quis accesserit corde non ficto / in ipso spiritus sanctus operatur remissionem peccatorum
qui in sancta ecclesia ita operatur ut reprobos fugat et tamen per eorum ministerium re-
probos colligat. Et in li. 2o contra epistolam parmeniani dicit omnia sacramenta cum obsint
digne tractantibus prosunt tamen per eos digne sumentibus sicut et verbum dei.
convenientia || Sunt etiam sacramenta ~~[illegible]~~ refectioni humane et saciationi propter eorum puritatem /
Sacramenta enim a deo sanctificata a ministris immundis coinquinari non possunt per mini-
strum enim immundum ut dicit Augustinus in libro 2o contra gentiles hereticos non contaminatur
donum dei / quia per illud purus fluvius transit / venit ad fertilem terram.
Sicut quia lapis ex aqua fructum ferre non potest / et per lapideos canales si
transit aqua ad areolas / in canali lapideo nichil generatur / sed ortus plurimum
fructum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti ut lux pura ab illuminandis capitur
sed per immundos transiens non coinquinatur. Hec b. Augustinus. Sunt etiam ipsa
sacramenta prout dixi refectioni humane et saciationi convenientia propter eorum dignitatem
que in hoc evidenter apparet quia in sacramentis divina virtus secretius operatur
ipse quia spiritus sanctus in eis suum operatur effectum. Unde dicit b. Gregorius sacra-
menta ideo dicuntur quia sub tegumento corporalium rerum divina virtus secretius
salutem eorundem sacramentorum operatur. Unde a secretis virtutibus vel sacris sacra-
menta dicuntur. Que ideo apud ecclesiam fructuosa sunt / quia spiritus sanctus in ea manens
eundem sacramentorum latenter operatur effectum. Hec b. Gregorius. Et b. Augustinus in ser-
mone de remissione peccatorum dicit ut evidenter ostenderet dominus a spiritu sancto quod
donavit suis fidelibus dimitti peccata non meritis hominum / quodam loco ait: Ac-
cipite spiritum sanctum et continuo subiecit si cui dimiseritis peccata remittuntur
ei / hoc est spiritus sanctus dimittit non vos / intellige hoc principaliter et auctoritative
licet etiam sacerdos ministerialiter. His igitur refectionibus spiritualibus sacramentorum sacra
scriptura saciat mentes fidelium. Saciare quippe pietatis est. Unde et ipsa sacra
2 || vocatur scriptura propter hoc quia mentem saciat sacietas pietatis ~~dicitur~~ pluribus de causis
primo quia fontem pietatis habet auctorem scilicet spiritum sanctum quia spiritu sancto
inspirati locuti sunt sancti dei homines 2a Petri 1o. Secundo quia in[illegible]
maxime docet pietatem ad Titum 2o Apparuit gratia dei salvatoris
nostri omnibus hominibus erudiens nos ut abnegantes impietatem et secularia
desideria sobrie et pie et iuste vivamus. Tercio quia pium et devotum
exigit auditorem Ecclesiastici 1o [illegible] propter agentibus dedit sapientiam. Quarto
quia pium et ~~[illegible]~~ bonum exigit doctorem 1 ad Thimotheum 4o
exerce teipsum ad pietatem loquitur apostolus Thimotheo doctori plebis.
Doctoribus quippe qui in scriptura montibus comparantur ex superdicte precipitur
ut super mentem ascendat Ysaie 40. Super montem excelsum ascende tu qui
evangelizas Syon. Quinque enim prelati et doctores dicuntur mons oliveti
propter pietatem quia oliva pietatem signat / mons libani propter castitatem quia
libanus interpretatur candor / mons carmeli propter caritatem quia carmelus
interpretatur pinguedo / mons syon propter intelligentie claritatem quia syon
interpretatur specula. Hii sunt montes a quibus tamquam ex rivis effluit scientia
in alveum subditorum. Et ideo cum a principio in introductione verborum
thematis monti comparavi quia rigat montes prelatos et doctores
de superioribus hoc est de archanis et secretis suis et mediante hoc ipsos sed
et subditos ipsorum in quibus rigat montes ~~claritatis~~ carnalitatis psalmo 96
montes sicut cera fluxerunt / rigat in eis montes et tumores cupiditatis
psalmo 82 sicut ignis qui comburit silvam et flamma comburens montes
ita persequeris eos. Rigat montes adversitatis Jeremie 4o vidi montes
et ecce movebantur et omnes colles conturbati sunt / rigat montes
obstinatis Jeremie 50 pastores eorum seduxerunt eos et fecerunt vagari
in montibus. Recte igitur de ea dicebam verba a principio assumpta
Rigans montes de superioribus suis de fructu operum tuorum saciabitur
terra / que sunt a principio proposita et in precedentibus libere et hic iterum
repetita

In quibus verbis sic introductis quatuor tercium principaliter innuuntur quatuor
libris Sentenciarum convenientia scilicet divine essentie amplitudo cum dicitur quasi
montes de quo dictum est circa principium primi Secundo divine sapientie magnitudo cum dicitur rigans
de superioribus suis de quo dictum est circa principium secundi Tercio tangitur divine
reparationis promptitudo cum dicitur de fructu operum tuorum de quo dictum est circa prin
cipium tercii Quarto tangitur divine curationis certitudo et hoc quo ad quartum
librum cum dicitur satiabitur terra Sacramentis enim de quibus agitur in isto libro quarto
que sunt curativa morborum spiritualium satiatur homo qui operatur terram de deo et
de terra factus est Proverbiorum xii qui operatur terram suam satiabitur panibus glossa terram
id est animam exercet virtutibus satiabitur panibus virtutum et tandem premiorum quorum causa
sit in sacramentis Et quia prima tria predicta circa principia trium librorum prece
dentium expedita sunt Ideo hiis omissis pro commendatione huius scientie dicendum
quarto quod in verbis premissis tangitur divine curationis certitudo cum dicitur satia
bitur terra homo enim de terra factus satiatur reficitur et curatur per hanc scientiam et
per ea que in ea tradita sunt Est enim curativa defectuum spiritualium in ~~[illegible]~~ addiscente
ca ~~[illegible]~~ de quo dicit Hugo in libro de disciplina noviciorum Vos fratres qui
scolam discipline iam intrastis in lectione divina prius debetis querere illud quod
mores vestros ad virtutes imbuat quam quod sensum acuat ad subtilitatem et velle
magis informari in preceptis scripturarum quam questionibus impediri Cum enim di
vinas scripturas legitis diligenter advertite quid ibi dictum sit ad excitandum
amorem dei quam ad contemptum seculi quid ad cavendas insidias inimici quid ad
bonos affectus nutriendos et quid ad prava desideria expellenda quid ad
disciplinam in opere quid ad humilitatem in cogitatione quid ad obedientiam in preceptis
quid ad patientiam in adversis doceat Quid denique ad agenda bona et caven
da mala doceat esse circumspectum Hec sunt remedia anime contra spirituales
defectus quos curare docet hec scientia que sanat infirmitates spirituales et perfectius
est sanativa quam medicina corporalis de qua dicitur psalmo cvi Misit verbum
suum et sanavit eos hec enim scientia medicum est curativa corporis sed etiam anime
in qualibet infirmitate viator laboravit iuxta illud Qui sanat infirmitates tuas
psalmo ci Reducuntur autem omnes infirmitates anime radicaliter ad septem principales
spirituales representatas per septem infirmitates corporales Superbia enim frenesi Ira
acute Invidia febri Accidia paralisi Gula epilensie Luxuria lepre comparantur
Ab hiis siquidem omnibus infirmitatibus spiritualibus curat animam hec scientia curat
quippe a superbia suadendo humilitatem dicente Samaritano celesti medico
Discite a me quia mitis sum et humilis corde et invenietis requiem animabus
vestris Mathei xi Sanat iram suadendo mansuetudinem Unde scriptum est
In mansuetudine suscipite insitum verbum quod potest salvare animas vestras
Jacobi primo Sanat invidiam suadendo amicitiam et caritatem Mandatum novum
[illegible] do vobis ut diligatis invicem Iohannis xiii Vita carnis sani
tas cordis putredo ossium invidia Proverbiorum xiiii Sanat accidiam suadendo agi
litatem Unde scriptum est Sit autem omnis homo velox ad audiendum scilicet bonum et
optimum Jacobi primo Sanat avariciam docendo dari elemosinam et fieri pietatem
Luce xi Date elemosinam et omnia munda sunt vobis et Ysaie lviii Frange
esurienti panem tuum Sanat denique gulam suadendo sobrietatem Unde
Sobrii estote et vigilate prima Petri v et Luce Attendite ne corpo
ra graventur crapula et ebrietate Unde sanitas mentis et corporis est sobrius
potus Ecclesiastici xxxi Sanat insuper luxuriam suadendo castitatem Luce xii
Sint lumbi vestri precincti Sic igitur patet quod hec scientia sit curativa cunctorum
omnium morborum spiritualium animam a rectitudine iusticie deprimentium Et
ideo ut egri sanarentur venerunt ut audirent ipsum et sanarentur a
languoribus suis Luce vi Et Luce ix dicitur misit eos predicare et sanare
infirmos hec est sermo quo omnia portantur hec est sermo quo omnia firmantur
hec est sermo quo omnia curantur De sermo dicitur Ad hebreos primo portans omnia

verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens De 3° principaliter verbo domini
celi firmati sunt et psalmo cxxxii (?) ut firmetur sermo tuus quem locutus es
de 3° tertio Sapientie xvi Sermo tuus sanat omnia Et nedum hec sua sanat
animam spiritualiter per precepta et consilia mea tradita sed et per ipsa sacramenta
de quibus agitur in presentia huius capituli que ad curationem et medelam morborum
spiritualium instituta sunt Congruebat enim multas invenire medicinas in lu
supplementa morborum ut dicit Augustinus ad Bonifatium hec autem medicine sunt
sacramenta novi testamenti Veteris enim testamenti sacramenta seu simplicia medicinam
effectualem facere non poterant nec curare perfecte ut dicit apostolus ad Hebreos x° Im
possibile enim est in sanguine thaurorum et hircorum auferri peccata Ideo dicitur Isaie
primo Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medi
medicamine neque fota oleo Et hec dicitur quantum ad triplex genus peccati quo homo
infirmabatur per vulnus intelligitur originale per livorem veniale per pla
gam tumentem mortale et ideo premittitur omne caput languidum et omne
cor merens a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas Et ideo
ut attenderet vulnerato et plagis percusso perfecta sanitas necesse fuit afferre
unguenta et unctionem spiritualem ac virtutem vitalem pro curatione morbi
hec autem fecit Christus dominus qui vere fuit unctus Iuxta illud Isaie lxi Spiritus
domini super me eo quod unxit me ad annunciandum mansuetudinem qui attulit
unctionem spiritualem et unguenta curativa morborum Iuxta illud Ecclesiastici xxxviii
Unguentarius faciet unguenta sanitatis id est instituet sacramenta redolentia
ad placandum maiestatem dei que quidem ex eius morte hunc efficaciam ad sa
nandum qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem
et hostiam deo in odorem suavitatis Ad Ephesios v° et tunc factum est ut domus
scilicet ecclesia militans esset repleta unguentorum odore Math. xxvi Unde
super illud Ad Ephesios v° Sacramentum hoc magnum est dicit Augustinus dormit
Adam ut fiat Eva de latere mortuo Christo lancea percutitur latus ut
fluant sacramenta quibus formaretur ecclesia que sub numero septenario instituta
fuerunt figurata in septem panibus de quibus dominus quatuor milia hominum saciavit
Math. xv et in aliis locis scripture similibus figurata sunt ubi de numero
septenario mentio specialis habetur que enim a Christo hec numero sacramenta
saciativa sunt et perfectiva de quibus saciatur homo de terra factus quod in
innuitur in verbis thematis cum dicitur saciabitur terra Sunt quoque curativa
morborum perfectamque sanitatem restituunt Deo per ministros Christi in forma ecclesie
ministrant quibus dictum est illud Luce x° Curam illius habe Primum
enim sacramentum scilicet baptismus est potens ad deletionem quod est sacramentum intrantium significatum
in mari rubro ubi submersi sunt egipcii id est peccata Exodi primo quod
sacramentum dolorem illuminat concupiscibilem ad bonum inflammat Irascibilem
confortat gratiam tribuit fomitem mitigat ianuam celi aperit Unde
et Christo baptisato celi aperti sunt Math. iii° Sacramentum vero confirma
tionis est in bona confirmatione quia gratiam datam confirmat Iuxta
illud Confirma hoc deus quod operatus es in nobis psalmo lxvii quod
sacramentum est pugnantium quos ad resistendum viriliter hostibus animat et confortat
Sacramentum eucharistie quod est sacramentum vires resumentium est mistici corporis
incorporativum Iohannis vi Qui manducat carnem meam et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in eo quod figuratum est in manna de celo
tunc quo descendebat puteus et ros Exodi xvi quia est cibus etiam con
sollationem et virtutis roborationem Unde scriptum est Panis cor hominis
confirmet est contra hostes armativum Unde Parasti in conspectu meo me
sam adversus eos qui tribulant me Est vero eterne collationis quia qui
manducat carnem meam et bibit meum sanguinem habet vitam eternam
Iohannis vi° Sacramentum penitentie quod est resurgentium est anime iustificativum septies
enim in die cadit iustus et resurgit Proverbiorum xxiv per quod homo a peccatis

solutis / eccl(es)ie restituitur / xpo reconciliatur Sacr(amentu)m unctionis q(uo)d est sacr(amentu)m
exeuntium ad futuram vitam p(re)paratum q(uo)d datur hinc egredientibus Jacobi
v(lti)o Infirmat(ur) quis ex vobis inducat p(res)b(ite)ros eccl(es)ie ut orent super eu(m) ungen
tes eum oleo in nomine d(omi)ni Sacr(amentu)m ordinis q(uo)d est sacr(amentu)m ministrantium est
eruditum et illu(m)i(n)atum quia labia sacerdotis custodiunt s(cienti)am et legem requirunt
de ore eius Malachie s(ecun)do vas q(uo)q(ue) preciosum labia s(cienti)e proverbiorum xx
Sacr(amentu)m coniugii q(uo)d est novos milites introducentium est a malo consignatum
iuxta ap(osto)l(u)m i Corinth(ios) vii unusquisq(ue) p(ro)pter fornicatione(m) vitandam s(uu)m corpore
habeat Constat igitur q(uo)d hec medele spirituales sunt curantes aias a mor
bo culpe est q(uod) in eis rectitudo curationis Sunt enim ordinate con(tra) triplicem
culpam et quadruplicem penam Baptismus siquidem ordinat(ur) contra pecc(atu)m originale
p(enitenti)a contra mortale / extrema unctio contra veniale / ordo contra ignorantiam
eucaristia contra maliciam / confirmatio contra impotentiam / Matrimonium contra
concupiscentiam quam temperat et excusat / Et nedum hec sacramentorum medela s(pirit)ualia
comprimunt / verum ea ad virtutes disponunt Nam baptismus est sacramentum
fidei / confirmatio spei / eucaristia caritatis / p(enitenti)a iusticie / extrema unctio perse
verancie que est fortitudinis complementum / ordo prudencie / Matrimoniu(m)
temperancie Et de istis medelis curativis et p(re)servativis tractat hec s(ecun)da p(ar)s
te(r)tia scientia huius q(ua)rti libri sentenciarum qui h(abe)t quinquaginta distinctiones In p(r)ima
distinctione m(agiste)r agit de differencia sacramentorum veteris et nove legis causas
institutionis eorum subnectens In s(ecund)a distinctione usq(ue) ad septimam agit de sa
cramento baptismi In septima de sacramento confirmationis In octava usq(ue) ad
tredecimam inclusive de sacramento eucaristie / A tredecima usq(ue) ad vicesimam s(e)c(un)dam
de penitencia In distinctione vicesima t(er)cia de sacramento unctionis extreme A di
stinctione vicesima q(ua)rta usq(ue) ad vicesimam septimam inclusive tractat de sacramento
ordinis A vicesima septima usq(ue) ad quadragesimam ~~tertiam~~ s(e)c(un)dam inclusive de
matrimonio A quadragesima t(er)cia usq(ue) ad quadragesimam septimam de resurrectione
mortuorum A quadragesima septima usq(ue) ad quadragesimam nonam de extremo
iudicio In distinctione quinquagesima de retributione malorum et bonorum in
consummatione mundi ubi unicuiq(ue) retribuet(ur) s(ecundu)m q(uo)d in corpore gessit sive
pe malu bonum sive malum malis supplicia interminabilia / bonis p(re)mia eterna in monte syon
in celesti ubi ubi unusquisq(ue) saciabit(ur) pastus suavissimis Ezechiel xxxiiii(o)
Ecce ego requiram oves meas in terram suam et pascam eas in montibus
israel in rivis et in cunctis sedibus terre / et pascuis uberrimis pascam eas /
et in montibus excelsis pascua eorum Tunc enim homo de terra factus saciabi(tur)
p(er)fectissime sicut dicit p(ro)ph(et)a saciabor cum apparuerit gloria tua Ubi autem
rationalis potentia saciabitur sapiencia / concupiscibilis caritate / irascibilis quiete Ubi
erit candor lucis estivalis Amenitas vernalis habundancia autumpnalis
requies hyemalis Ubi deus erit rationi plenitudo lucis voluntati multitudo
pacis memorie continuatio eternitatis quam nobis prestare dignetur deus per
secula benedictus Amen

In actu presenti tria sunt facienda. Primo recomendanda est per me sacra sacre scripture compendioso et succincto sermone. Secundo proponende sunt aliquae questiones et determinande. Tercio referende sunt graciarum acciones hiis qui actui presenti dignati fuerint interesse.

Quantum ad primum pro recomendatione brevi sacre scripture assumo et repeto verba a principio per me assumpta et in actibus precedentibus repetita scripta per prophetam psalmo CIII^o: Rigans montes de superioribus suis de fructu operum tuorum satiabitur terra. Venerabiles patres magistri venerandi doctores eximii ceterique viri spectabiles et insignes. Scrutanti scripturas in consideratione occurrit quod in nascentis orbis exordio dum cuncta virtute divina conderentur ex nichilo in fine complementi operum sexto die divina sapientia de terra agri damasceni superne manus operatione formavit hominem animal deiforme naturaliter mansuetum secundum legem rationis discipline susceptibile cui ut preesset bestiis terre piscibus maris et volatilibus celi cuncteque creature sub ipso indidit sapientiam ad contemplanda divina et scientiam ad inferiora regenda que sub pedibus eius dicitur subiecisse, positum quod in loco delicatissimo originali iustitia et virium rectitudine decoravit. Sed ille non contentus loco deliciarum ubi secundum beatum Augustinum XIIII libro de civitate dei c° XXV° vivebat sicut volebat, cibus aderat ne esuriret, potus ne sitiret, lignum vite ne illum senecta dissolveret, summa in corpore sanitas, in animo tota tranquillitas, donorum gratissimorum inmemor a summis ad yma descendens et a sui ortus generatione degenerans, divine equalitatis et scire boni et mali avidus, ad fere suasu virulenti hostis cuius fraudes instinctus eius dominio se sponte subiecit, amisso quod imperio in viribus superioribus ad inferiores miseriam mortis incurrit nobisque servitutis calamitatem invexit. Et hac occasione velo ignorantie obvolutus ut qui prius serena luce aere penetrabat archana celestium nebulo mundane caliginis nil absque medio poterat intueri. Peccando enim segregatus erat a iustitia qua poterat in virium rectitudine persistere, a gratia qua poterat in bono proficere, et a gloria qua esset immunis a mortis aculeo. Per primum desiit esse pulcher tegens pudenda sua, per secundum factus est pauper abscondens se ne videtur a deo nudatus virtutum copia, per tertium factus est miser cum in vallem miserie deiectus est de paradisi iocunda leticia. Ut longevitatis merore pressus dolorem dolori congeminans sui reatus culpam deflet quod triplex incomodum deplanxit Jeremias dicens: quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, ecce pulcritudo amissa. Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, ecce paupertas. Filii Syon inclyti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli, ecce miseria et casus in illum. In cuius casu letifero humane compago nature corruptionis vehicula pertulit, sunt quod sibi gravibus et duris conclusa signaculis que olim nullo obstaculo obstante velamine sue intelligentie et claritati patebant. Et quanto amplius decursu temporis a prima sua formatione delabitur, tanto quadam efficitur flexibilitate debilior et maiori fragilitate labescit in varia mutabilitate defectuum bonorum ylia permutata. Sed deus ipse qui formam rationali creature indidit et cum ea consequentia forma casum plasmato sui condolens cupiens in natura supplere quod mortifera gustus extulit principianota efferre non poterat scientiam actum ve decrevit dogmatibus erudiri quo fit ut genera ... in orbe varia sermonis ydiomata in unum ... eloquii convenirent ... commercium ordinis ... Romani sese sequentium redarguuntur in monumenta librorum, quorum gesta clarissimorum virorum scripture commemorat, tota mente moveri debemus ut tales ... quales illi fuere. Ut dicit ille ... Basilius magnus ...

fili

erudiri

et falsi certamina certis racionibus dirimuntur / sic generacionis et corrupcionis
corporum vniuersorum ordo / simplicitas quoque elementorum qualitatibus distinctis /
sic moles et magnitudines corporum dimense sunt / sic astrorum cursus arte
et ingenio hominis in suis sunt orbibus comprehensi / Sic quoque ad sacrarum etiam
altitudinem scripturarum / et eleuatur spiritus vniuersitatis debite distribucionis ordine
scientie Quecumque et si omnes ad perfectionem intellectus acuunt vt dicit Albertus
circa septem ecclesiarum In quibus secundum Policratum li 7o c° 7o est vera liber
tas / in eis salus in eis lux et refugium / ipse cordis vita / vniuersum inquit
duces et quedam forme sapientissime viuendi / ipse via casibus obstruentes
omnia cum preuisione et racionis moderamento disponunt Longe tamen
amplius et excellencius ea ipsa doctrina que theologia dicitur perficit
intellectum humanum / cum sit caput et origo et lux totius veritatis / De qua dicit
beatus Ciprianus in epistola ad Pompeium Si ad diuine tradicionis caput
et originem reuertamur cessat error humanus / et sacramentorum celestium racio
perspectis quibus sub caligine ac nube tenebrarum obscurum latebat / in lucem
veritatis aperitur / Et paucis interpositis subdit si in aliquo nutauit et vacilla
uerit veritas ad originem diuinam et euangelicam et apostolicam tradicionem
reuertamur / vt inde surgat actus nostri racio vnde ordo et origo surrexit
Vnde et propter hoc ipsa dicitur scientia veritatis que omnia vincit 3 Esdre
4o Est enim scientia veritatis quia a veritate originaliter scilicet a Christo qui
est via veritas et vita Johannis xiiii de veritate materialiter Act xxvi verita
// et sobrietatis verba eloquimur / quia in veritate formaliter 2e Cor 6o
sicut in veritate omnia verbis loquuti sumus / pro veritate finaliter Joh xviii Ego
in hoc natus sum et ad hoc vt testimonium perhibeam veritati / Est autem theo
logica sacra scriptura ~~[struck]~~ quia in ea scripta sunt veritas catholica ad credendum
Joh xx Hec autem scripta sunt vt credatis quia Jhesus est Christus filius dei / gra
ciosa ad appetendum Apoc 1o scribam super eum nomen dei mei / peccata humana
ad erubescendum Joh 8o Jhesus inclinans se scribebat digito in terra
et dicitur quod peccata accusancium adulteram describebat / exempla sanctorum ad
imitandum Eccli 3 Reliqua autem verborum salomonis que fecit et sapientia eius
nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum salomonis / premia eterna ad
acquirendum Apoc xiiii scribe beati mortui qui in domino moriuntur / gehenne
supplicia ad deterrendum Job xiii scribis enim contra me amaritudines /
documenta nostrorum ad intelligendum Job xix quis michi tribuat vt scri
bantur sermones mei Quecumque scientia tam amplissime et
iocundissime veritatis a ~~[struck]~~ creatura racionali est ardenti desiderio
appetenda / presertim cum et in aliis scientiis sic est quod omnes naturaliter scire
desiderant / que etiam fuerat sententia Tulliana exploratissima li 1o de offi
qui dicebat / omnes trahimur et ducimur ad cognicionis et scientie cupiditatem
in qua excellere pulcrum putamus labi vel errare nescire decipi malum et tur nescire
pe dicimus Cum secundum Ciceronem in q Tusculanis a natura insit mentibus
nostris quedam cupiditas veri videndi / et secundum Senecam epistola lxxxviiii Nobi
lis nos natura constituit sed racionem imperfectam dedit Et ideo dicebat ille
sapientissimus Varro de quo mirandum scribit beatus Augustinus de ciuitate dei
corporum naturam lungat qui pro scientiis non laborat / hys enim solis a que
nimiam ruinam corrigi possunt vt dicit Plautus poeta in comediis
Hec autem tanto desiderabilior quanto plus perficit intellectum / perficit autem
ipsa tripliciter intellectum racionalis creature / quia illuminat / delectat / et ad vnum
conficit Illuminat quippe quia clarificat intellectum et dirigit appetitum racio
nis ad videndum et credendum sicut ad Thessa 1o Orate pro nobis vt
sermo dei currat et clarificetur / Dicitur quoque hec scientia clarificans
quia ipsa est lumine / lux / et radius / est lumine De quo dicit ad Ephe 5o primo //
omnia que arguuntur a lumine manifestantur / Lux enim fructus est

virum bonitate iustitia et veritate Ad ephe v° ideo sapiens proposuit sibi eam
habere pro luce quia inextinguibile est lumen eius Sapientie vero est
etiam radius potentie sapientie et bonitatis / potentie in miraculis / sapientie
in predicatione / et radius bonitatis in exemplis / ipsa est tenebrarum
fugatio i errorum et peccatorum per fidem in incipientibus / confortatio spiritua-
lium per spem in proficientibus / inflammatio celestium desideriorum per caritatem
in perfectis / quia ergo est lumen et radius / non mirum ergo quod illuminat
intellectum Et ideo de ea potest dici illud quod dicebat propheta Accedite ad eam
et illuminamini et facies vestre non confundentur psalmo Ipsa est sermo omni
acceptione dignus quia debet accipi tripliciter in aure ut intelligatur
luce viii° qui habet aures audiendi audiat / in corde ut retineatur
psalmo cxviii In iustificationibus tuis meditabor non obliviscar sermones
tuos In ore ut divulgetur et multiplicetur ut ibidem Declaratio sermo-
num tuorum illuminat dat intellectum parvulis In opere ut remuneretur Unde propheta
Retribue servo tuo vivifica me et custodiam sermones tuos Delectat etiam
ipsa scientia theosophie intellectum rationalis creature Est enim grata et delectabilis
de qua dicit Simon de Cassia quod ipsa est scientia veritatis que sola certificat /
hominum animos in admiratione suspendit / delectatione refovet et in ipsam
sinceram veritatem elevat et manuducit / hec enim dicitur esse delectamentum
lumen interioris oculi Sicut enim oculo corporali delectabile est intueri solem
ita oculo spirituali delectabile est versari in luce huius scientie que soli non
immerito comparatur / Sicut enim sol est maioris splendoris in claritate Unde
dicitur luminare maius Gen p° maioris fervoris in caliditate Ecclesiastici
xliii° Sol in meridiano exurit terram in conspectu ardoris eius quis poterit
sustinere / maioris valoris in fecunditate Unde per accessum eius fit ge-
neratio homo enim generat hominem et sol 2° phisicorum / maioris dulco-
ris in suavitate Ecclesiastes xi Dulce lumen et delectabile est oculis vide-
re solem Hec omnia non mediocre delectamentum afferre videntur Sic ista scientia
est maioris splendoris in claritate cognitionis maioris fervoris in calidi-
tate dilectionis maioris valoris in fecunditate predicationis / maioris dul-
coris in suavitate contemplationis / De primo dicitur psalmo cxviii lucerna
pedibus meis verbum tuum et lumen semitis meis / De secundo ignitum
eloquium tuum vehementer / de tertio proverbiorum p° Sapientia foris predicat in pla-
teis dat vocem suam De quarto Ecclesiastes p° mens mea contemplata est
multa sapienter / ipsa est thezaurus qui violentia non aufertur Mathei vi°
thezaurizate vobis thesauros in celo i in celestium cognitione ubi nec erugo
nec tinea demolitur / antiquitate non corrumpitur quia thezaurus sine
defectione sanctitatis Ecclesiastici communicatione multiplicatur Ecclesiastici xx sapientia
abscondita et thezaurus invisus que utilitas in utrisque Cuiusquidem the-
zaurus componitur ex auro in quo splendor intelligentie / ex argento
in quo nitor eloquentie / ex gemmis in quo virtus bone operationis
etiam quod hec scientia confert ad utile Utilis enim est quia et mores instruit
et doctrine veritatem ostendit Si enim scientie reperte hominis ingenio ad
mores aptantur multo magis hec que ab eterno fonte manat erit ab eis aliena
de humana namque philosophia scribit plutarcus in moribus doctissimus quod per hanc
scitur quid honestum quid turpe quid iustum quid iniustum et summatim quid
diligendum quid fugiendum quo parentibus quo natu grandioribus quo
peregrinis / magistratibus / amicis uxoribus / ac servis utendum sit / ut quod deos
veneremur / parentes honoremus / seniores vereamur / legibus obtem-
peremus / et quod maximum est in prosperis fortune successibus leticia
non effundi nec in adversis casibus tristicia deprimi neque omnino non volup-
tatibus esse deditos neque ita per iracundiam efferri ut beluarum animos
induamus / Si in hiis ipsis humana versatur scientia multo magis hec ab hiis peregrina

dicetur nedum enim hys sed et pluribus intendit et modo altiori de qua dicit
Basilius O sacra sacientia spiritualis prorsus habitaculum que de superbis facis hu
miles, de crudelibus mites, tu erroneos hingeris fremi, tu illuminas intellectum,
tu dirigis profectum, tu nos regis, tu nos protegis, tu purissime simplicita
tis es nigra Est itaque utilis ad excitationem docet enim nos surgere
de sompno corruptionis Romanorum xiii scientes quia hora est iam nos de
sompno surgere. Docet nos stare super pedes finalis perseverantie Ezechiel
ii° fili sta supra pedes tuos et loquar tecum Docet nos ambulare per via
spiritualis amicitie ad ephesios v° Ambulate in dilectione et hoc est quod dicit
apostolus omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum ad arguendum
ad corripiendum ad erudiendum 2° ad Thimotheum iii° Utilis itaque est
ad erudiendum est enim in ea doctrina contra cecitatem ignorantie, patientia
contra angustias malitie, consolatio contra incolatum huius miserie, spes
contra dilationem patrie, que quatuor tangit apostolus Romanos xv quecumque
scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt quoad primum ut per patientiam
quoad secundum, et consolationem scripturarum quoad tertium, spem habeamus quoad quartum.
hec est ortus virginis, fons signatus, puteus aque vive, ortus virgi
nis propter eius delectabilitatem, fons signatus propter eius difficultatem, puteus
aque vive propter eius suavitatem De primo Ezechiel xxxvi terra illa in
culta facta est velut ortus voluptatis, de secundo proverbiorum xxv gloria
dei est celare verbum, de tertio Canticorum iiii° puteus aquarum viventium que
fluunt impetu de libano Utile quippe est verbum sacre scripture quia
certum fidele stabile verum, quia certum ideo dicitur psalmo xxxii rectum
est verbum domini, quia fidele ideo dicitur apocalipsis xxii hec fidelissima sunt
verba, quia stabile ideo dicitur luce xxi Celum et terra transibunt verba
autem mea non transibunt Et ysaie xl° verbum domini stabit in eternum, quia
verum ideo dicitur psalmo cxviii ne auferas de ore meo verbum veritatis
usquequaque, 3° Regum x° verus est sermo quem audivi in terra mea
Est etiam utilis quia ab infirmitatibus sanat a doloribus liberat ab ini
micis custodit de primo Sapientie ix° per sapientiam sanati sunt quicumque
placuerunt tibi domine qui ipsa est languentis anime medicamentum
De secundo Sapientie x° Sapientia eos qui se observant a doloribus liberabit
de tertio ibidem custodivit eum ab inimicis et a seductoribus tutavit illum hec
est per quam venitur ad cognitionem dei ut dicit Augustinus viii° libro de
trinitate vel xii° scriptura et creatura proponitur homini, ut per hec in intuendam
eius cognitionem surgat qui ista creavit et illa inspiravit. hec est
que rigat montes id est apostolos et predicatores qui montibus comparantur ut dicit
glosa super illud psalmi preparans montes in virtute tua, et hoc de superioribus
id est de archanis ut exponit Innocentius quia eius cognitio non est
attingibilis in lumine intellectus creati propter quod monti comparatur Non enim
operatur in valle sensualitatis cum non sit descibilibus infra rationem que sen
su percipimus Nec operatur in monte rationis cum non sit de scibilibus
iuxta rationem que ductu rationis credimus, sed fundata eius in monti-
bus sanctis est enim de scibilibus supra rationem que divina revelatione aut
scripturarum auctoritate credimus que sunt profundissima misteria de quibus
agitur in scripturis, per eius irrigationem ascendunt montes et descendunt
campi ascendunt montes id est prelati liberam voluntatem, et descendunt cam
pi id est subditi voluntaria subiectione ut exponit Innocentius et hoc in locum
quem fundasti eis, facit enim secundum dona ipsis collata divinitus cognito
in celum alios dedit apostolos, alios prophetas, alios doctores qui sunt
montes irrigati per habitum sciencie Quinque prelati et

Pastores per hanc scientiam irrigari dicuntur. Mons oliveti propter pietatem quia
oliva pietatem signat (dicunt. Mons libani propter castitatem quia libanus
interpretatur candor (Mons carmeli propter caritatem quia carmelus interpretatur
pinguedo (mons syon propter intelligentie claritatem quia syon interpretatur
specula. Mons tabor propter exemplorum luciditatem quia tabor interpretatur
adveniens lux. Mons gelboe propter ad bonum velocitatem (quia gelboe
interpretatur decursus. hii sunt montes a quibus tamquam rivis effluit hec
sciencia in alveum subditorum. Et ideo eam monti comparavi ab effectu
hune efficit quia rigat montes hos scilicet qui supra molem excelsum iubentur
ascendere quibus precensior salutis triumphationis inducit eorum naviculam
petri procellosis fluctibus seculi turbulenti sub remige agitatam qui adversus
tempestuosos impetus in fervore fidei (qualentes vela venti adversantis
non relinquunt sed in eorum solida caritate eum violencior insurgit inguruit
temptacionis impulsus cuius navis anchora inconvulsa stabilis ac firma
consistat. Et non tantum hos ipsos montes rigat hec sciencia sed et eos qui in valle
subiectionis positi sunt (in quibus rigat montes carnalitatis ut absorbeant
psalmo [illegible] 96 montes sicut cera fluxerunt (Rigat etiam montes
tumoris et cupiditatis ut resipiscant psalmo 103 sicut ignis qui com-
burit silvam et sicut flamma comburens montes ita persequeris eos (Rigat
montes adversitatis ut parentes exsistant (Ieremie 4 vide montes et ecce
movebuntur et omnes colles conturbati sunt (Rigat montes obscuritatis ut
que agenda sunt videant (Ieremie 50 pastores eorum seduxerunt eos et fe-
cerunt vagari in montibus. hec est de cuius fructu satiatur terra id est homo de
terra factus quia sciam esurientem satiavit bonis (Ideo de ea inducta dicebam
a principio in verbis thematis (Rigans montes de superioribus suis de fructu
operum tuorum satiabitur terra que fuerunt verba eorum recitatis (Benedictus propheta

In quibus verbis sic brevissime introductis pro recommendacione sacre scripture
duo principaliter tanguntur primo tangitur ipsius inperscrutabilis veritatis
sacre scripture excelsa sublimitas cum dicitur rigans montes de superioribus
suis. In montibus enim notatur altitudo et sublimitas (iuxta illud alti-
tudines ipsius montium ipse conspicit psalmo 94 (Secundo notatur sacre scripture
saporis delicatissimi immensa suavitas (cum dicitur de fructu operum tuorum sa-
tiabitur terra iuxta illud fructus eius dulcis gutturi meo (Canticorum 2. Dixi
primo quod in verbis istis tangitur inscrutabilis veritatis sacre scripture excelsa
sublimitas (de qua sublimitate et altitudine dicebat apostolus O altitudo divi-
tiarum sapientie et scientie dei (Romanorum 11. Et ecclesiastici 1o prior omnium
creata est sapientia et intellectus prudentie ab evo (et fons sapientie verbum dei
in excelsis (de eius altitudine et sublimitate dicit Augustinus libro 1o de civitate dei
quod ipsa sua altitudine irridet superbos (profunditate terret attentos (veritate
pascit magnos affabilitate nutrit parvulos (et si quid bonitatis si quid ho-
nestatis si quid iusticie si quid sanctitatis si qua virtus vel laus si qua
disciplina hec omnia reperiuntur in ea. Et quecumque in ceteris doctrinis liberalibus
aliis philosophicis expressissime recitantur tantum ipsa sufficientissime complectitur
prout tangit doctor subtilis super celestem (ierarchiam capitulo 2o sic inquiens
Sicut multe aque ex diversis fontibus in unius fluvii alveum confluunt
atque decurrunt (ita naturales et liberales et universaliter omnes alie sciencie
et discipline in una eademque contemplacionis significatione adunantur
quam summus fons sapientie qui est deus undique per diversas theo-

speculaciones insinuat nulla enim sacra scriptura est que regulis careat
~~regularum~~ [liberalium] disciplinarum hec ille Hec est sufficiens via ad salutem quia
omnem scientiam atque doctrinam sine aliqua comparacione transscendit
Propterea secundum beatum Jeronimum in epistola ad Fabiolam nichil nobis prodest
omnium rerum erudicio nisi dei scientia coronemur Et in epistola de vidua et
juramento dicit Sine divine legis et discipline celestis scientia difficile quempiam
posse salvari non meus sed divinus sermo probabit Ait Ysaias qui
non didicerit misteria dei veritatem non faciet Et de hoc ipso in libro
Sapientie et quis erit consummatus inter filios hominum si abfuerit ab illo sapientia
dei in nichilum computabitur Vani enim sunt omnes homines in quibus non
subest ~~quedam~~ subest scientia legis dei Unde et deus in evangelio ~~ait~~
ad eos qui aliter quam se veritas habebat sapiebant Judeis erratis
Summa || nescientes scripturas ostendens in summa rerum salutarium in nebula con-
stitutos || eos qui spiritualem lucernam id est divine legis scientiam habere noluerunt attentam
hec Jeronimus In aliis itaque studiis salutem aut vitam nullus arbitrabitur
consistere sed in hac de qua salvatur Dicebat scrutamini scripturas in quibus
vitam eternam putatis habere Johannis 5° que non intendit eloquencie sed inte-
gritati [veritatis] ~~vestium~~ Non enim confertur tinctis indie coloribus Job 28° super
quo dicit beatus Gregorius libro 18° moralium Fuere multi gentilium huius
mundi sapientum disciplinis dediti et ea que sunt inter homines honesta
sunt [servarent] et salvandos servata honestate se crederent per eam media
tore dei et hominum quererent tamquam quasi sufficientem sibi ad salutem propriorum
doctrinam tenerent In quorum despectum mox subditur in libro Job non
confertur tinctis indie coloribus quid enim per Indiam que nigrum populum
mittit nisi hic mundus accipitur in quo vita hominum per culpam obscuritatis
generatur tincti autem indie colores sunt huius mundi sapientes qui quamvis
per infidelitatem et peccatum per amorem fedi sunt Ante humanos oculos
superducte honestatis colore fucantur Sed doctrina dei sapientia
tinctis indie coloribus non confertur quia quisquis hanc veritatem intel-
ligit ab hiis omnibus quos mundi sapientes colunt quam longe distat
agnoscit quia eius mandatorum verba ab huius mundi sapientibus
different quedam intendunt eloquentie cura dicta quasi pulcra appa-
rent specie et fucatione tincture Et nullarum rerum virtute careant aliud
de se quam sunt verborum composicionibus quasi superductis coloribus men-
ciuntur At contra doctrina sapientie et predicatione pulcra et pura
veritate conspicua Nec aliud per fallaciam pretendit exterius et aliud
resecat interius neque in dictis suis pulcra videri appetit intore ser-
monis sed integritate veritatis In mandatis igitur suis dei sapientia
non confertur tinctis indie coloribus quia dum fucata eloquencie orna-
menta non habet quasi vestis sine tinctura placet quam fucatam
Bene || tincture sanctus Paulus despexerat cum dicebat que enim loquimur
non in doctis humane sapientie verbis sed in doctrina spiritus Malebat
quippe hanc sapienciam sola puritate veritatis ostendere nec eam eloquii
aliquam fictam pulcritudinem extollere hec ille Quo fit si ipsi simplicitate littere credis
aliquid statum ystam extolle hec est in spiritu secundum peccare dicit
Symon de Cassia libro 12° c° 20° Si enim liberum intellectum ad que-
rendas subtilitates alias dimittis credens occulta intelligentiam
littere littere subiacere spiritui contumeliam facis si tibi met plus quam sanctis
doctoribus confidis si credis in investigacione doctrine in subtilitate
ingenii in varia peritia disputandi maiorem potentiam habere quam
est illa que datur virtute oracionis dono revelacionis vel infusionis
utique divino spiritui resistis in que prevent ... isti qui modum

Apostolorum et doctorum corrigere nituntur. Et si pulcrior esset modus loquendi
sophisticus dyalecticus [illegible] topicus aut rethoricus quam ille quem docuit
pater filius et spiritus sanctus hic ille. Sane de altitudine sacre scripture scribit
beatus Gregorius super prologo et in secreto habet unde mentes. Job quod ipsa habet
in publico unde parvulos nutriat et in secreto habet unde mentes sublimium
admiratione suspendat. Alta enim est profunditas eius quis inveniet eam
Ecclesiastes vii. Ipsa est mare magnum et spaciosum et abissus multa
divino incognita et mari profundior via eius Job xi et quis est qui sciat viam
eius et excogitet semitas eius Baruch iii. Propter quod beatus Augustinus in epistola
sua ad volusianum ita dicit tanta est profunditas christianarum literarum ut si in eis
quottidie proficerem si eas solas a pueritia usque ad decrepitam senectutem maximo
ocio summo studio meliori conarer addiscere ingenio non tamen ad finem latitudinis
earum pervenire valerem. Et in libro de vera innocentia dicit bone sunt
in scripturis sacris misteriorum profunditates que ob hoc teguntur ne vilescant
ob hoc queruntur ut exerceant ob hoc aperiuntur ut pascant. Difficultas enim est
in hac sciencia et difficultas propter sublimitatem speculationum. Ut dicit Augustinus
in libro de civitate dei capitulo xxi porro ipsa sacra scriptura immensa est nec
est investigatio sapientie eius. Ysaie xl. Quia comprehendi non potest nullus
enim est qui cognovisset sensum domini quem ecclesia in scripturis sanctis traditum
est quia sigillata est sigillis septem Apokalipsis v. Que tante difficultatis
sunt ut dicit Hilarius 2a de trinitate quod et sensum sunt et intel-
ligentia sit quod rei natura sermonis significantia consumit. Unde si cum ali-
quando dictum est legat librum hunc est sacre scripture. Respondit non
possum signatus est enim. Ysaie xxix. Nam et si res ipsius sciencie sub certe
prophetis aliquid revelate sunt tamen sub nube futura quoque predicebant et rei
historiam videbant sed ut dicit lyra modus tempus et misterium hec erant
absondita ab oculis eorum. Omnia enim illis contingebant in figura. Omnia
erant verba libri signati sic quod videntes non videbant et audientes non intel-
ligebant nec est inventus qui librum huius sciencie aperire potuisset cuiusque
signacula solvere nisi agnus qui occisus est Apokalipsis v. Propter quod mortis
huius tempore velum templi scissum est a summo usque deorsum. Mathei xxvii.
Alta igitur est quia in ea est subtilitas ad investigandum difficultas ad do-
cendum et tarditas ad intelligendum sed non ex ea ratione que in aliis scripturis
de aliis scienciis incitatur. Varro cur esset in eis difficultas ad credendum
acquirendum. Respondit quia facilitas intelligentie negligentiam parit et facit hoc
vel animi curiositas qui quottidie aliquid elegantius subtilius quam excogitat.
In hac autem sciencia que secundum beatum Augustinum super de trinitate dei capitulo primo
exigit divino magisterio ut intelligendo ipso studio cognitionis propter humane
mentis infirmitatem in pestem alicuius erroris incurrat. Difficultas accidit
ex profunditate misteriorum in rebus divinis que rationis acumine excedunt
de quibus est enim hec sciencia que est sermo divinus per essentiam efficax
per potentiam et penetrabilis per intelligentiam que secundum beatum Jeronimum
in epistola ad Theophilum papam non in legendo sed in intelligendo consistit.
Aliquin si literam sequimur possumus nos quoque novum dogmata
componere ut asseramus in ecclesia non recipiendos qui calciati sunt vel
duas tunicas habent. Et propter hanc difficultatem non habetur eius intelligentia
nisi eo aperiente sensum qui habet clavem David. Ut dicit beatus Jeronimus
in epistola ad Paulinum de divine historie expositoribus sic inquiens
insulsa parabilis quod in scripturis sanctis absque gradiaris totum quod legimus
in divinis libris nitet quidem et fulget in cortice sed dulcius est in me-
dulla. Revela inquit David oculos meos et considerabo mirabilia
de lege tua. Si tantus propheta tenebras ignorantie confitetur qua nos
putas parvulos et pene lactentes in ignorantie nocte versari.
Hoc autem velamen non solum in facie Moysi sed in evangeliis et

aubat 11 aplicte scripturis positum est / tunc bis salvator in parabola loquebatur et con=
testans misterium esse quod dicebatur // qui habet aures audiendi audiat
nisi apta fuerint omnia que scripta sunt ab eo qui habet clavem
david / qui aperit et nemo claudit / claudit et nemo aperit / nullo
alio reserante panduntur hec beatus Jeronimus / Propter ergo eius altitu=
dinem hec scientia monti comparatur Est enim sacra scriptura mons divine
contemplationis mons refectionis Mons doctrine et eruditionis de primo
dicitur Num. xxvii ascende in montem istum et contemplare inde terram
quam daturus est filiis israel / In hac enim scientia tamquam in monte thabor
sacra scriptura sunt ~~de qua sunt~~ contemplabuntur de qua figuraliter Gen.
xvii° Terram hanc dabo semini tuo / De 2° ps. cxlvi producit
in montibus fenum et herbam servituti hominum De 3° Ysaie xl super
montem excelsum ascende tu qui evangelizas syon Est igitur hec scientia mons
divine contemplationis ut mores componat Sapientiam enim et prudentiam
docet Sap. viii° Mons refectionis ut pascat quia de fructu operum
eius saciabitur terra Mons doctrine et eruditionis ut doceat quia
docebit nos vias suas ps. Ysaie ii° Sic ergo rigat montes mores Judic 11
instruendo reficiendo et docendo ideo dicta dicebam in verbis thematis
rigans montes de superioribus suis de fructu operum tuorum satia=
bitur terra Et tantum de primo

Dixi secundo quod in verbis premissis tangitur delicatissimi saporis
sacre scripture immensa suavitas cum dicitur de fructu operum
tuorum saciabitur terra Est enim sacra scriptura sicut campus plenus frugi=
bus sicut arbor plena floribus sicut ortus repletus fructibus et sicut
pratum repletum graminibus / quia in ea inveniuntur flores bonorum exemplorum /
fruges bonorum documentorum / herbe salubrium preceptorum et fructus uti=
lium premiorum / que omnia ad suavitatem spectare videntur / De qua sua=
vitate dicit beatus Jeronimus in epistola ad paulam de interpretatione ebrai=
corum nominum quid dulcius melle quam dei scire prudentiam et in abdita
eius intrare et sensum creatoris inspicere et sermones domini dei tui qui
ab huius mundi sapientibus deridentur plenos docere sapientia spirituali
quibus nullus humano cibus suavior esse potest ut dicit Lactancius
Et profecto sapor sacre scripture suavis comparatur enim favo mellis
dicente psalmista quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel
ori meo / quorum dulcedo tanto amplius fragrat et diffunditur
more aromatum quanto scripture quasi discocta suffinitis subtilius
frangitur et considerationis dissolvitur ut dicit beatus Gregorius super
Ezechielem omelia viii° Verba dei quasi pigmenta quedam sunt que
quanto plus teruntur tanto amplius eorum virtutes augmentantur / ita divina
eloquia quo magis exposita tractamus eo audientes amplius
quasi bibentes sitimus Nimirum cum sit sapida in dulcore quia
sapientia disponens omnia suaviter Sap. viii° figuratur enim in
manna quod sapiebat secundum voluntatem comedentis Exodi xvi Unde
beatus Gregorius li. xxxv moral. c. xv Manna est verbum dei et
quod quod bona voluntas suscipientis appetit hoc profecto in ore come=
dentis sapit Manna quippe omne delectamentum atque omnis saporis
in se suavitatem habebat / quia videlicet in ore sumentium iuxta
voluntatem edentium saporem dedit / quia divinus sermo et omnibus
congruens et a singulis non discrepans qualitati audientium

condescendit / quem dum electus quisque vult iuxta modum suum intelligit
quasi acceptum manna in voluntarium saporem vertit. Ipsa enim cibus
et potus anime est ut dicit idem super prologo Job. Scriptura sacra ali-
quando cibus nobis est aliquando potus. Cibus est in locis obscurioribus
quia quasi exponendo frangitur et mandendo glutitur. Potus est
in locis aperioribus quia ita sorbetur sicut invenitur. Cibum videt propheta
scripturam sacram qui ut frangendo exponeretur dicebat parvuli petierunt
panem et non erat qui frangeret eum id est infirmi quique scripture sacre
valentiores sensus petierunt exponendo communiri / sed qui exponere debet
inveniri non potest. Potum videt propheta scripturam sacram dicebat omnes
sitientes venite ad aquas / si potus aperta mandata non essent per semetipsam
veritas non clamaret si quis sitit veniat ad me et bibat / quem cibum
et potum videt propheta dicens nobiles eius interierunt fame
et multitudo eius siti aruit / paucorum quippe est scientia et occulta cognoscere
multorum vero historiam apertam sentire. Et idcirco inde nobiles non
siti sed fame interisse asserit / quia hii qui precesse videbantur / dum totos
se speciali intelligentie dederant / quod de interioribus sumendo mandarent
non habebant / quia vero sublimioribus ab intellectu cadentibus parvulorum
intelligentia et in expositionibus exsiccatur recte illic adiungitur multitudo
eius siti aruit. Et de hoc cibo dicit ibidem idem quod veritatis dicta nisi refi-
ciende mentis alimenta credenda sunt que modis alternantibus multiplicata diffe-
rendo ferculum ori offerimus ut invitati lectoris quasi convive nostri fastidium
repellamus qui dum sibi multa oblata considerat quod elegantius esse decernit
assumit / De hiis etiam deliciis scribit beatus Jeronimus in epistola ad Rusticum mo-
nachum de hiis mundi illecebris fugiendis. Ames in patria tua celo ha-
bitare cellam pro paradiso / varia scripturarum poma decerpe / hiis utere deliciis
harum fruere complexu. De dulcedine verbi sacre scripture scribit beatus Ambrosius
in quadam epistola verbum dei quod disposuit deus et ordinavit quo pascitur
anima prudentium et delectatur / est candidum et vitatis sue splendore illuminans
et voluntatem suaviter animos audientium demulcens. Et super psalmum centesimum xviii
versu tercio dicit Eructat verbum qui potest dicere bonus odor Christi sumus
et bene eructat qui plena et suavia precepta domini gustavit. De quorum
preceptorum suavitate scribit Hugo de archa Noe ita dicens Scriptura liber
est vite cuius origo eterna cuius incorruptibilis essentia cuius cognicio vita
scriptura indelibilis aspectus desiderabilis doctrina facilis / scientia dulcis
profunditas inscrutabilis cuius verba innumerabilia verbum tamen sunt omnia
Et iuxta beatum Augustinum hii sacre scripture libri / tales sunt aliquibus ut scientia
dulcescat aperti aliquibus ne sapiat complicati / quinque libri sunt
opera scriptorum dei spiritu sancto in sanctis operante conscripti. Nichil
enim in hac vita dulcius sentitur vel avidius sumitur / nichil ita mentem
ab amore mundi separat / nichil animum contra temptationes roborat nichil
ita hominem excitat et adiuvat ad omne bonum et ad omnem laborem
sicut studium sacre scripture sic ait Hugo primo de archa sua libro. Et ideo
felicem dicit propheta est / non deliciis non divitiarum affluentia non divitiarum
rerum successu / honoris et glorie splendore / quadam venusta immenso-
rum familiarum turba aut incolumi rotunda fortuna florentem / sed
eum qui in hiis scripture floridissimus intus exornat. Hec scientia secundum
beatum Ambrosium in tractatu de obitu Valentiniani est sermo multorum
sensuum et de divinis scripturis habundans / sermo angelorum apostolorum
et prophetarum / quo vino valet cecitas scientia celica excitatur / et malorum fructus

est granatorum propter quod de ea dicebam quod de fructu eius satiabitur terra
seu homo de terra factus suavitas eius facit ad satiationem quia satiatum
delectat Et propter eius suavitatem monti comparatur hec scientia In mon
tibus enim suavis est pastura iuxta illud pascam eas in montibus
excelsis Ysaie xxxiiii quia et si mons est ungat tamen montes
eos scilicet qui presunt aliis Et quod sacra scriptura sit mons de hoc scribit
beatus Gregorius [illegible] moralium montes alte sunt scripture
dicuntur iuxta dictum prophete montes excelsi cervis quia illi qui
iam dare contemplationis saltus noverunt altos divinarum scripturarum
[illegible] quasi cacumina montium ascendunt Ad que profecto cacumina
quia infirmi pervenire non valent recte subditur petra refugium erinaciis
quia qui invalides non sublimi intelligentia exeret sed sola in ipso
fides humiliter continet hec beatus Gregorius Monti quippe comparatur hec scientia
que perducit ad montem tutum qui non expugnatur ad montem clarum qui non
obfuscatur ad montem mundum qui non inquinatur ad montem quietum qui
non inquietatur De primo Genesis xix in monte salvum te fac De secundo
[illegible] Refulsit sol in clipeos aureos et resplenduerunt
montes [illegible] De tercio psalmo lxxxvi fundamenta eius in montibus
sanctis De quarto psalmo lxxi suscipiant montes pacem populo — l. mundus
hec dicta est ne dum mons sed et arbor delicatissima de cuius fructu
satiatur homo de terra factus proverbiorum xii qui operatur terram satiabitur
panibus glossa terram id est animam exercet virtutibus satiabitur panibus
virtutum et tandem premiorum quod erit in illa celesti et summa beatitudine
iuxta illud satiabor cum apparuerit gloria tua ubi non per enigmata non
per ratiocinationes aut discursus sed facie ad faciem contemplabimur sine
fine amabimus et laudabimus et in ipsa contemplatione essentie divine
condelectabimur sine fine quod nobis prestare dignetur deus eternus
per secula benedictus Amen

Quintum ad ultimum venio ad gratiarum actiones urbane eloquentie
vetustate contentum est proverbium ex cuius lingua dulcior melle fluebat
oratio nullum afferre [illegible] magis necessarium est Tullii si ea que uten
da acceperis maiore mensura si modo possis reddere iubet Hesiodus quid na
beneficio provocati facere debemus an imitari agros fertiles qui multo plus
afferunt quam acceperunt etenim si in eos quos speramus nobis pro
futuros non dubitamus officia conferre quales in eos esse debemus
qui iam profuerunt verba sunt Tullii primo de officiis Et ideo restat
michi agere gratiarum actiones pro omnibus beneficiis acceptis a datore omnium
fonte summe bonitatis et michi donatis gratuito capta oratione ex verbo
legislatoris eterni qui dixit ad Moysen Inspice et fac secundum exemplar
quod tibi in monte monstratum est Exodi xxv In monte quippe su
perne civitatis per beatos spiritus agitur deo sedenti in trono eterni
eterna gratiarum actio sine fine Ysaie li gaudium et leticia invenietur in ea
et gratiarum actio et vox laudis Ad quod exemplar supernorum spirituum
aspiciens dignum esse censui agere gratias deo pro gratia data quia tho
delectat uti ad meritum ostendere ad exemplum confirmare ad premium et multi
plicare ad proficiendum cum gratias agere ut dicit glossa super illo [illegible] primo

primum quidem gratias ago est sentire omnia bona ab eo data esse et pro
eo laudare cum corde ore et opere. Gratias quippe debemus agere deo
ut dignum est sicut ad Thessa. p° sed eas nunquam plures possumus ut dignum
est ut dicit glo. ibidem. Non eas igitur graciarum actiones quas reddi dignum
esset ad quas solvendas eruditionis lingwe locupletioris ingenii ac redo
lentis eloquii homini expositor oratio, sed eas quas pro viribus meis
mihi possibile est. In primarum primo et ante omnia cum omni humilitate et
mentis devotione quibus valeo ago et refero ipsi deo patri omnipotenti
et eterno, filio eius unigenito ex eo ante secula nato et spiritui sancto ab
utroque procedenti uni deo in essencia trino in personis qui me fecit esse
vivere intelligere et renasci qui me usque in hoc tempus sub alis sue protec
tionis pavit vires et intellectum tribuit et adiuvit per graciam suam ut in
eum statum eo operante productus essem a quo omnia que habeo me habere
recognosco quem laudo adoro extollo magnifico me quam in conspectu maie
statis eius servum inutilem recognosco orans et optans ex toto corde
ut me dignum efficiat, cui sit honor laus honor virtus et benediccio et gracia
rum accio per secula. Deinde gratias ago quas possum intemerate et beate beatis
sime virgini Marie genitrici dei regine celi dignissime cuius ope hec ipsa
beneficia michi advenisse fateor quam michi semper adesse persensi quando
quidem ad eius altitudinem recursum habebam quam honoro laudibus effero
glorifico et super omnem puram creaturam extollo. Deinde regracior toti celi
triumphanti et militanti presertim inclitis martiribus Adalberto Stani
slao Wenceslao et Floriano patronis regni huius ceterisque sanctis meis
quos specialiter invoco michi in presidium quorum intuitu et prece sepe
in agendis per me prout exploratum habeo sensi michi presidium affuisse.
Regracior etiam Reverendissimis prelatis domino Vincencio archiepiscopo et Sbigneo
episcopo Cracoviensi quos speciales benefactores meos recognosco. Regracior
insuper Serenissimo principi domino Wladislao Ungarie et Polonie Regi protec
tori et benefactori huius universitatis inclite. Regracior etiam venerabili domino Sta
nislao decretorum doctori scolastico Sandomiriensi rectori huius universitatis
commendatissimo. Expost regracior venerabilibus et eximiis viris dominis doctoribus
huius universitatis presertim in sacra theologia quorum doctrinis eruditus existo.
Specialissime tamen gracias amoris quas possum refero venerabili viro domino Be
nedicto Hesse de Cracovia magistro in sacra theologia decano ecclesie sancti Floriani
benefactori specialissimo qui me primum ad gradum baccalariatus et magisterii in
artibus liberalibus promovit et expost ad legendas sentencias nunc vero ad
magisterium in sacra theologia presentavit pro quo erga eum affectus in me semper
gratitudo manebit. Postremo refero grates omnibus aliis magistris presertim
sacre theologie baccalariis ceterisque dominis qui huic actui dignati sunt interesse. etc.

Thomas de Strampco

In Nomine domini nostri Jhesu Christi qui est via veritas et vita /
pro principio 1441 9 Januarii

In actu presenti quatuor sunt principaliter facienda. Primo ante omnia per me facienda est invocatio divini nominis pro gratia sancti spiritus impetranda. Secundo sacra sacre scripture dignissimis est efferenda laudibus per unam divus recommendationem iuxta mei ingenii facultatem. Tercio determinanda erit una hec questio et quarto referam graciarum actiones.

Quantum igitur ad primum de quo invocatio divini nominis precipua est in actibus huiusmodi et presertim ubi res grandes sunt de quibus agendum est et excedunt aciem rationis humane quemadmodum in presenti credimus esse. Michi igitur qui me ad id opus non mediocriter insufficientem esse cognosco propter ingenii ruditatem propter sensus ebetitudinem et depressionem intellectus quia hii patres qui me ad id impellebant videbantur admodum debebant qui dum meam nimie ... mores eas amores patris qui ratione metui volentis rem doctissimorum hominum ab imperito petebant propter eandem imperitiam et intellectum agrestem opus est ut recurram ad divinum presidium ad quod me humiliter converto et invoco ex corde deum meum patrem omnipotentem filium eius christum ante secula genitum et spiritum sanctum ab utroque procedentem unum deum in essentia trinum in personis qui ex nichilo creavit omnia qui est fons omnis bonitatis et sapientie a quo ... supplicans eum ut det michi gratiam suam intellectum memoriam vocem verbis ingenium et lumen celorum intus et extra ut hoc opus digne et fructuose perficiam in laudem ecclesie sancte in fructum et michi in vitam eternam quam donet michi ipse qui est per secula benedictus Amen hec quo ad primum

[Left margin:] ... loqui plenior e litteris et cum ... ingenii ... grandes ... et ... plenus omnis ... ferre ... et ad ... ponderis ... tremens ... humeris non haberet

[Right margin:] quibus ... nere

Quantum vero ad secundum pro recommendatione sacre scripture assumo verbum quod scribitur ps 110 et confirmatio regans bruentur de superioribus de fructu operum tuorum satiabitur terra /scribis

Quantum autem ad tertium questio determinanda est ista utrum cum divinitate ydearum existentium in cognoscibilitate cadentium sub speculatione scientie theologice / firmatur diversitas perfectionum / productorum ... in regno creato. Et ut intelligibilior sit sermo per regnum increatum intelligo deum per regnum vero creatum intelligo universitatem rerum dependentium ab eo. Ista questio tria presupponit et unum querit. Presupponit enim diversas ydeas esse in deo. Secundo an cadant sub speculatione scientie theologie. Tertio presupponit rebus dependentibus varias perfectiones inesse et quarto querit an iuxta diversitatem ydearum sumatur ... perfectionum multitudo. Circa quod pro primo suppositio sit ista de ... Nulle sunt ydee in deo igitur quod ista quo ad primum suppositum antecedens patet per b. dionisium in li. de di. no. c. 7. dicentem quod deus non cognoscit res secundum ydeas. Et patet ratione quia omnia per suam essentiam cognoscit igitur nulla indiget ydea ... antecedens patet quia omnia munda et apta sit ...

Ad hebre 2o hy aut archi non sunt nisi divina essentia / cum cognitio dei sit deus /
Ut etiam in lumine naturali concludit philosophus 12 methaphisice igitur etc quo ad primum
o7 suppositum etc. In oppositum huius est dictum beati Augustini li. 83 q. q. a.
dicentis ydee sunt quedam principales forme vel rationes rerum stabiles atque
immutabiles, que ipse formate non sunt ac per hoc eterne et semper eodem modo se habentes que divina
intelligentia continentur. Et cum ipse ydee neque oriantur neque intereant
secundum eas tamen formari dicitur omne quod oritur et interire potest. Et subdit
divina ratione sunt condita, nec eadem ratione homo qua equus. Hoc enim
absurdum est existimare singula igitur propriis creata sunt rationibus. Has
autem rationes ubi arbitrandum est nisi in ipsa mente creatoris. Igitur quo
ad hoc etc.

Sed pro secundo supposito arguitur quod quod sit falsum ydee non cadunt sub speculatione scientie
theorice patet quia ille ydee videntur esse forme speciales rerum igitur pertinet
ad considerationem philosophie naturalis et per consequens non ad theoricam. Quod autem non antecedens patet ex auctoritate
o7 beati Augustini primo allegata. Sed in oppositum arguitur ydee sunt de consideratione
alicuius scientie sed non alterius quam theorice cum non videtur quod aliqua
alia scientia consideret rationes rerum eternas et semper eodem modo se habentes
igitur quo ad hoc etc vera

Sed contra 3m suppositum arguitur Non sunt dare perfectiones in rebus dependentibus
igitur 3m suppositum falsum quod autem antecedens patet quia nulla res dependentium
videtur esse magis perfecta quam alia cum sua perfectio sit sua essentia que non suscipit
magis nec minus igitur nulla perfectio saltem specialis habet magis
vel minus respectu alterius quo omnes erunt pares quod fuit probandum. Sed
o7 in contrarium scilicet quod res dependentes sunt inequalis perfectionis docet textus
salvatoris luce 12 dicens discipulis nolite timere multis passeribus
pluris estis vos glossa i maiori perfectione coram deo estimati Et ezechielis
28 ubi dicit tu signaculum similitudinis dei et probatur ratione est philosophus 8o methaphisice dicens species
rerum habent se sicut numeri sed sicut impossibile est dare duos numeros equaliter
distantes ab unitate ita impossibile est dare duas species equaliter distantes
a primo ente igitur quo ad hoc etc vera

Sed tunc contra quesitum arguitur penes ea que ignota sunt non est sumenda
diversa perfectio rerum sed ydee ignote sunt igitur penes eas non sumitur perfectio
rerum quod autem non antecedens patet quia innata est nobis via ex notioribus nobis
aut ex ignotis primo phisicorum sed b.ca patet quia ydee ponuntur in deo et ideo
sunt nobis incognite tamquam ea que sunt manifestissima 2o methaphisice
igitur etc quo ad quesitum etc. Sed in contrarium est auctoritas beati Augustini
o7 primus allegata pro primo supposito scilicet quod ydee sunt principales quedam forme
vel rationes rerum stabiles Ex quo arguitur penes principales formas rerum
sumenda est diversitas suarum perfectionum sed ydee sunt principales forme
igitur penes eas sumenda est perfectio rerum. Quod antecedens non quia forma dat esse perfectum
et perfectionem ipsi rei b.ca patet ex auctoritate allegata igitur etc quo ad quesitum
etc.

Antequam procedam ad decisionem huius questionis premitto primo protestationem laudabiliter in actibus theologice quandoque fieri consuetam. Et sit ista. Protestor presentibus quod nec in hoc actu presenti nec in aliquo alio per me mancipa et in futurum fiendo intendo aliquid dicere vel asserere quod sit contra veritatem sacre scripture aut doctrinam catholice ecclesie vel contra approbatos ab ea doctores. Aut quod sit piarum aurium offensivum. Et si quid absit talium aliquando dixero ex lapsu lingue vel ex ignorantia aut oblivione que in me plurima esse video id revoco nunc sicut tunc et tunc sicut nunc. Et habeo pro non dicto. Et quotiens aliquid tale acciderit subiciens me nunc et expost in quibuscumque actibus per me fiendis correctioni in primis incolumi quorum interest errantes corrigere et ad viam deducere veritatis. Et hanc protestationem tamquam antidotum et remedium contra pestem heretice pravitatis semper pro repetita habere volo in sequentibus libris et in aliis similibus actibus meis quod propositum prologum proposuit hic volo. (marginal: [illegible] / 4)

Qua protestatione premissa venio ad propositum questionis decisionem que de se in gros in tres articulos primus erit bimembris scilicet de primo et secundo supposito secundus de 3o et tertius de quesito. Quantum ad primum articulum quo ad hoc in titulo questionis positis quod dicitur in titulo questionis utrum ex diversitate idearum

(margin: cf.) Noto quod ydea dicitur ab ydos grece quod est forma latine. Unde beatus Augustinus in libro quaestionum ydea est principalis forma. Et notatur hic quod est forma representativa exemplaris vel imitabilis ab alia re ab extra. Secundo noto quod modus loquendi ydealis sive de ydeis dicimus sumptus a platone sicut colligitur ex (margin: No) (margin: No)

(margin: cf.) dictis beati Dionysii li. suo de di. no. et ytem beati Augustini 2o et 8o de civitate dei. Tertio noto quod plato ydeis secundum mentem beati Dionysii has conditiones videtur (margin: No)

(margin: cf.) attribuisse. Prima quod sunt ypostatice et subsistentes sive per se stantes. Secunda nulli inherent. Secunda quia sunt separate quia sunt in mente dei ante res (margin: 2) et praecedentes post rem remanentes et quando res est non consistens ei. Tertia quod sunt differentie quia diversa representant et eadem diversa representatione adeoque indivisibilis sive diversificatus est. Quarta quia sunt causative dependentie (margin: 3) (margin: representative) (margin: 4) omnium rerum quia omnia dependentia reservantur ad eas tamquam ad suos terminos tale est quale ipsum sua ydea representat. Tunc enim est aliquid perfectum in suo esse cum est quale ipsum sua ydea representat. Quinta quod essent ut ideo non intelligatur in essendo vel predicando (margin: 5) esse debere. Quinta quod essent velut non intelligatur in essendo vel predicando sed causando quia singula a sua ydea producuntur. Unde ut dicit essentia (margin: 6) ydee deus est cum in causando universalissimus est. Sexta esse tota non realia / ex quo sunt in deo sunt tota. Nihil enim dei mysterium est secundum totum est et [illegible] tota vocantur quia ab eis est tota perfectio participata sive sit individualis sive participata specifica sive generalis. Ipse vero non sunt sicut in [illegible] a quo anima talia sunt. Septima esse intellectuales et intellectiva aliorum illuminantes et non intelligibiles et non illuminate (margin: 7) vel illuminabiles. Octava quod sunt subsistentes et supersistentes et omni modo immutabiles quasi in deo. Nona quia sunt principales quia quodlibet (margin: 8) ens dicitur potest habere esse formale quod est dependens et ultimate sive principale quod est illud a quo dependet. Decima quod omnibus rebus dependentibus dant mensuram quoniam sunt causa essentiales / mensura ingredientibus dant [illegible] quoniam sunt causa formales eadem / non quod plato voluit quod essent vere forme intrinseca sunt formales causa / non quod plato voluit quod essent vere forme intrinseca sed quod inquantum eadem representatione [illegible] dant formam et mensuram. Item quod dant mensuram quoniam sunt finales cause dant enim singulis

modum tendendi in finem, sic enim et per se eo modo res dependens naturaliter
in deum tendit secundum quod ydea secundum quam producta est plus individuatur. Undecima
quod sit vere condiciones sunt principalia effectiva ut b. Aug. li. 83 q. q. 46 ratione alia
conditus est homo et alia equus non quod velit quod alia sit in se sed in repu-
tatione in ordine ad obiectum quod cognoscitur et ad extra producitur et
ultima sive duodecima quod sunt rationes exemplares divina res producte
in ordine ad earum representationem producuntur. Hec et hiis similia secundum
b. Dionisium li. predicto sumpta sunt ex ymaginatione plurium et b.
Aug. 2o et 6 de civitate dei videntur se eisdem dictis patrum conformare
de quibus sufficiat pro stacionali motivo predicta. Quarto nota quod doctor
nota sanctus ex auctoritate Aug. dicit prima parte summe sue q. 15 a. 3a ad 2o
quod essentia divina universorum producibilium ad eos intuitum est imitabilis
tali determinato modo per effectum producendum, est ydea talis effectus et motivum
eius est divina ydea et exemplar, exemplar autem dicit imitabilitatem eorum
quod est prout amplius Henri. de Gandavo quodlibeto 9o q. 2a quod ydea
est essentia divina intuitum est cognito qua cognoscit creatura in quantum est
imitabilis ibi ea

nota Quinto nota quod ydee uno modo possunt dici forme cognoscendi ydeatum secundo
modo dici exemplaria ad que aspiciens artifex producit prout in rebus similibus
predicatur et secundo ydee dici prout voluntatis vel elaciones artificis similes
ipsi ydee ad extra producende. Primo qua cognoscit artifex domum quam vult
producere et hoc secundo modo potest dici ydea. Item similiter exemplar intelligunt
ad quod aspiciens ut ad exemplum domum ad extra producit vel producere
potest. Item ... domum similem ad extra domum conceptam in anima
producere laborat

nota Sexto nota quod in divinis omnia sunt unum in quibus non obviat relacionis oppo-
sitio prout hoc per venerabilem Anshelmum in li. suo de processu spiritus sancti c. 2o
hoc enim est de necessitate divine simplicitatis

nota Septimo nota contra quosdam ... tota quod plures esse ydeas in deo potest sumi
dupliciter. uno modo formaliter et intrinsece, alio modo obiectualiter et extrinsece, scilicet for-
maliter autem et intrinsece dicuntur plura que non sunt idem intra se formaliter quorum
unum est aliud vel alia res in essentia sua, sicut aliud est in intellectu humano
formaliter et intrinsece alia est ydea parietis et alia domus et alia vestis
extrinsece autem et obiectualiter plura dicuntur quod licet in se sint penitus
idem tamen sunt plura et penitus distincta obiecta ad extra

Conclusio 1 His sic stantibus sit hec Conclusio prima ad hunc primum articulum. Nulle
ydee sunt in deo distincte intrinsece et realiter sive formaliter. Hec conclusio
videtur esse cathegorica quia in deo non ponitur aliqua pluralitas nisi trium personarum
que sumitur ex diversitate relationis sive relationum et una formaliter que
est immutabilitate essencie et non ponitur aliam aut pluralitatem aliarum
ponendo ad intra. Ad hoc racionem naturalem dispono que deum omnino probat esse

simplicem, nec auctoritas fidei ad hoc cogit, nec aliqua racio convincat videtur
magis placere eius assensum, nec aliam pluralitatem ... in deo ponere tamen
divina in divinis sunt idem ubi non obviat relacionis oppositio ut dictum est
in penultimo notabili Et patet per aliam racionem, Deus omnia posse nulla posita
in eo distinctione intrinseca videtur nec omnia nosse, patet quia, quia non magis
nosse dicit relacionem vel entitatem additam quam posse Et ideo patet quia
nullus omnipotenciam deo abstulit ... tamen tamen ista sibi asserit
quandam simplicitatem Tercio, si ydee in deo sunt res distincte vel sunt
res distincte absolute et hoc nullus dicit, vel sunt res respective
distincte et sic oporteret in deo ponere tot res respectivas quot sunt creature
creabiles quod est absurdum

Contra ad hanc conclusionem In essencia divina penitus intrinsece magis
idem est omnes ydee producibilium, patet quia omnes ydee in essencia divina
sunt penitus et omnino divina essencia Unde ipsa essencia est ydea hominis
est ydea angelorum et omnis entitatis producte vel producibilis

Secunda Conclusio In deo sunt infinite ydee extrinsice et obiectualiter 9° 2
patet quia tot quot sunt res producibiles igitur infinite patet quia, quia tamen catho-
lice prius philosophus in lumine nature non convenit infinita esse producibilia ...
patet quia divina et simplicissima natura divina est omnium producibilium distinc-
tissimum representativum et omnium rerum distinctissimum exemplar ad quod appe-
tens omnium auctor et actor secundum gradum quem representat essencia essenci-
ens omnium entitatem producere potest hec est de mente beati Augustini ... palleta
divina rerum ... producere potest hec est de mente beati Augustini ...
et in eodem libro quod ... dicit quod habes relaciones in ydeas rerum ubi esse
arbitrandum nisi in mente creatoris Non enim extra se quicquam positum intuebatur
et secundum illud constitueret quod constituebat et in tomento ... dedi-
no. dicitur in mente divina ... abeterno ... raciones rerum creandarum
in quibus realiter omnia ... et ex quarum fulgoribus omnes cogitaciones
illustrantur Et epistola 65 dicit Seneca hec exempla rerum omnium deus intra
se habet numerosque universorum que agenda sunt et modos mente complexus
plenus his figuris quas plato ydeas vocat immortales et immutabiles
et infatigabiles sunt Sunt creature sunt mortales mutabiles et fatigabiles
hec dicit et his similia cum ad simplicitatem rerum in essencia referri ne
quiverit plura et multa dicuntur esse obiectualiter et extrinsice respectu
earum que ab essencia fieri possunt

Contra ad hanc conclusionem Pluralitas ydearum obiectualiter et extrinsice simplicitatem divine essencie
non repugnat patet contra conclusionem

Tercium secundum primum suppositum quod est unum ...

Quantum vero ad secundam partem articuli ... quia dicitur in titulo
quod ... cadentium sub speculacione Noto quod speculacio quantum ad propositum
sufficit et prout alia dicitur scientia speculativa dicitur speciacio intellectus

ad nullam operationem respectu obiecti agibilis vel factibilis tamquam fine naturali ordinata
Est autem agibile obiectum circa quod est electio prudentie factibile circa quod est ope-
ratio artis Praxis vero extrinseca ad propositum sufficit est operatio ab homine
libere producta circa agibile actus que locum plenum habet in operibus voluntatis
vel est operatio electiva consequens dictamen recte rationis et intelligitur rationis
practice circa agibile et sic describit eam Eustratius circa primum Ethicorum
quod praxis est secundum electionem hominis operatio sicud operatio voluntatis electiva
post deliberationem previam vel imperata sequens electionem previam circa electum
agibile Et hec Que accipit praxis dicit illud et exprimit Unde practica
practica patet dici

Secundo non de eo quod dicitur in titulo primis scientie 24 de acceptionibus huius quod
est scientia nolo simpare tempus cum acceptiones eius sint satis tamen sic
sint dicte ad propositum quod pro nunc accipio scientiam pro notitia generata per talia
media equalia sicut propositum admittit [illegible] in aliis acceptionibus scilicet supra et
[illegible] theologia non esset scientia [illegible] hec possit [illegible] multis rationibus
[illegible] modo per quo dictum est potest dici [illegible] secundum quem modum idem
potest dici [illegible] et [illegible] in simili videmus quod eadem propositio est me-
thaphysicalis et theologicalis sicud patet de ista deus est que est tamen methaphi-
[illegible] et tamen est principium theologie ut patet ad [illegible]
ad deum accedit [illegible] est et [illegible] In principio creavit deus celum
et terram [illegible] quo infero quod habitus fidei et habitus scientie non distinguuntur
realiter patet quod aliquis primo de eadem potest habere fidem et postea scientiam
circa [illegible] dictum vel [illegible] primo scientiam postea fidem [illegible]
antequam attendit methaphysicam firmiter habet fidem quod unus deus est vel
[illegible] deus est et postquam intelligit processum probantem [illegible]
de lumine naturali [illegible] sicud quod est [illegible] dionysius
ante conversionem [illegible] deum esse et post conversionem [illegible] per
revelationem Et hec infero quod prima conclusio [illegible]
salva sua reverentia non videtur scire in veritate dicit enim contrarium in sua
conclusione prima scilicet quod habitus fidei et habitus scientie realiter distinguuntur
quod prima dicto [illegible] est contrarium [illegible] eius sua probatio probat
[illegible] habitus scientie est firma et [illegible] lumine naturali [illegible]
[illegible] habitus fidei est firma supra [illegible] salva sua
reverentia Et hec non infero [illegible] in casu posito quod primo
quis habeat fidem de aliqua propositione [illegible] habitum firmam [illegible]
[illegible] et si postea [illegible] in lumine naturali habebit firmam ex lumine
naturali [illegible] et ita credit et scit eandem propositionem vel oppositione assensu vel
alio et alio [illegible] quod in tali casu scilicet erit fides [illegible] alio et
alio sequitur quod respectu eiusdem [illegible] simul et semel habebit duos
assensus [illegible] differentes quod videtur inconveniens +

Conclusio prima Ad hanc partem articuli theologia nostra in parte est scientia
speculativa et in parte scientia practica hanc conclusionem multi doctores [illegible]
[illegible] et patet [illegible] parte de habitibus intellectualibus theologie [illegible]

\+ Et hec infero quod theologicam [illegible] compati [illegible]
[illegible] consequenter infero quod [illegible] non est [illegible]
[illegible] salva [illegible] quod [illegible] non compati [illegible] =
[illegible] in eadem [illegible] et de eodem subiecto quod [illegible] non rele-
vat probatio eius in qua reputat [illegible] quod [illegible] fidei compatitur [illegible] evidentia
hec enim non est [illegible] habitus fidei [illegible] evidentia [illegible]
[illegible] fidei et [illegible] in [illegible]
[illegible] non nobis [illegible] evidentia [illegible]

462a

[illegible]

[illegible]

Sed illud notum non potest non vel esse notum
quod non est per se sibi notum vel esse notum [illegible]
non ideo constat quod medium [illegible] quo [illegible]
medium quod constat sibi antecedens [illegible] notum
2o tamen sed [illegible] per se nota vel esse notum
processus non est [illegible] non [illegible] in
non est procedere in infinitum [illegible] devenire
medio quaeras [illegible] sibi assentire [illegible]
per se notum non [illegible] aliud medium [illegible]
[illegible] nullum obiectum inferioris ordinis [illegible]
notum est supremum obiectum in [illegible]
quod [illegible] nullum non [illegible] notum [illegible]
quod [illegible] tamquam assensum [illegible]
assentiat [illegible] aliud [illegible] notum [illegible]
[illegible] sunt [illegible]

et de propositionibus qui non dirigunt actionem sicut de ista deus est trinus et unus /
essentia divina ~~differt~~ distinguitur formaliter a persona patris quia est communicabilis pluribus
personis / et persona patris non / et sic de aliis multis Sed pro secunda parte patet quia
aliqua particularis nostra theologia est vere practica patet de theologia morali vel
de ea que est de preceptis moralibus respicientibus praxim illa enim dirigit
praxes seu actiones prudentie Similiter est theologia de preceptis secunde tabule Non
occides non mechaberis Et quia lex ipse accepta est practica Modo theologia est
lex igitur est practica Maior patet quia lex respicit bonum commune / est enim pro
communi civium utilitate conscripta / ~~Et probatur per rationem subtilis doctoris~~

Contra ad hanc conclusionem theologia est scientia speculativa et practica simul — Respondeo
patet ex probatione conclusionis Et probatur per rationem subtilis doctoris subtilis
quia nulla est cognitio speculativa distincte tractans de operationibus quarum
eorum cognitio sit necessaria ad speculationem illam / Sed practica aliqua distincte
tractat de speculabilibus quarum eorum requiritur cognitio propter praxim ad quam extenditur /
ista autem distincte tractat de operationibus quarum cognitio eorum requiritur ad
speculationem et distincte de ~~speculationibus~~ speculabilibus quarum eorum cognitio requiritur ad
cognitionem practicam igitur ipsa practica est et speculativa simul Ex quo speculativa non
considerantur in scientia practica nisi propter considerationem practicam nec operabilia — speculabilia
in scientia nisi propter considerationem speculativam / Minor patet quia hec tractat de
speculabilibus ita distincte sicut esset sicut per se de eis

Contra 2m / Contra magister reverendi mei contravenientes quod insurgat ex ista
conclusione sui articuli secunda parte sua non est bene positum Dicit enim quod theo
logia non est simul speculativa et practica simul patet quia directe contradicit pro
bationi conclusionis immediate dicte Et videtur magister contradicere sibi ipsi Dicit
in corollario 2o / theologia non est speculativa et practica simul Et in quarto corollario
dicit quod theologia est activa et contemplativa Modo ex hoc corollario eius sequitur
oppositum tertii dicti / Sequitur enim / est simul activa et ~~speculativa~~ contemplativa
ergo practica et speculativa Antecedens equivalenter ad equivalens nam activa et practica
equivalent sicut contemplativa et speculativa Item videtur sua probatio
~~non~~ valere qua probat theologiam esse contemplativam scilicet quia ostendit cognitionem
~~dentis~~ ad dilectionem dei Non enim ex hoc sequitur quod sit contemplativa patet
sed quia ~~contemplatio dei~~ dilectio dei super omnia est praxis caritativa ergo
praxis quantum a parte in modo ad totum sed ~~aliquis~~ alicuius patet quia quod aliud esset
praxis caritativa quam dilectio dei super omnia tunc sic est praxis ergo alia
theologia magis debet dici practica seu activa quam contemplativa patet antecedens
quia a praxi vel a fine non dicitur scientia speculativa sed magis practica Ordo
sed dilectio dei est electio / ergo est praxis Antecedens quia idem est appetibile et eligibile
ut habetur 6 metaphysice ergo etiam idem est electio et actio sive praxis sed antecedens
patet quia electio volitio igitur electio Antecedens quia omnis volitio est electio eorum quam
ultimum finis Nam primo ethicorum 3 dicitur quod eligibile propter se tamen scilicet ultimus finis
est melius quam eligibilia propter finem
probatur sic / nullum enim tenetur indubitanter credere aliquid quod non est sibi per se notum vel ex per se
notis sibi deductum sed quilibet catholicus tenetur indubitanter credere articulos fidei ergo illi
sunt sibi per se noti vel ex per se notis deducti / Consequentia non quia qui dubitat in fide infidelis
est et peccat / Ad primum si non tenetur eos indubitanter credere Antecedens per se patet sed nullus
tenetur firmiter adherere conclusioni quam sit credendo notitie propter quod adheret Conclusio patet hoc
per omnes non quod ex ... sed omnis qui assentit alicui conclusioni assentit ei per
notitiam quam habet de ipsa conclusione sed nulla notitia

[illegible]

Contra 3m Theologia est scientia affectiva patet contra ex probatione procedente contra
protendit enim cognitionem veritatis in vera sui parte ad dilectionem dei Dilectio
aut est quedam affectio [struck] Et hoc modo contra 3m ultime conclusionis predicti
magistri nostri concurrente non est bene positum cum directe contradicat huic
contra Dicit enim ipse mille contra quod theologia non est scientia affectiva Ergo
aut dico quod est scientia affectiva quod potest aptime inferri ex suo contra penultime
ultime conclusionis sue ubi dicit quod theologia est scientia caritatis sed cum theologia
est scientia caritatis Ergo est scientia affectiva quod fuit intentum contra

Conclusio secunda ad hanc partem articuli Theologia nostra principaliter perfectissimus est spe-
culativa hanc conclusionem probat sanctus Marsilius Theologia est scientia speculativa
quo ad finem eius ad quem se sua cognitio principalissime extendit Johannis
xvii Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti
ihesum christum Et per illud Augustinum Visio est tota merces finis enim theologie
est beatitudo patrie que consistit in speculatione scilicet in clara dei visione
et omnium eorum que in deo sunt vel eius essentia et eius dilectione Constat
aut quod visio non est practica sed nec est actus voluntatis sunt etiam dilectio
que illi est practica opporteret enim dicere quod beatitudo angelorum quo ad fructum
esset practica quod non est consuetum dicere Et etiam quo ad actum voluntatis
perfectissime est speculativa Ad quod probandum doctor subtilis premittit quod
duplex est actus voluntatis unus perficiens voluntatem alius qui perficitur a
voluntate Primus actus est respectu finis et est operatio facti quia intra se
voluntatis elicitus et qua finem ultimo se unit Secundus actus est respectu eorum que sunt
voluntatis et qua fini ultimo se unit [...] voluntas in aliud extra se extendit scilicet
ad finem Unde est actio bona qua voluntas in aliud non indiget voluntas directivo
est actio quelibet dicta in fine in primo actu non indiget voluntas directivo
sed sufficit sola oppositi ostensio In ipso enim est speculatio sive [...] ut opposi-
tum fine operationis ostendat perfecte et in ipso statim perfecta operatione tendat
In alio aut actu
talis aut actus ad scientiam speculativam simpliciter pertinet
voluntas indiget directivo et hoc spectat ad scientiam practicam quia in ipso
est speculatio ut actionem dirigat quod est proprium practice Actus aut qui perficit
a voluntate non est finis huius scientie nisi finis sub fine sed alius qui perficit
voluntatem et ex hoc habet illa scientia quod perfectissime sit speculativa quia actus
principaliter intentus in hac est scientia est actus voluntatis ea fine in quo non
indiget directivo sed tantum ostensione oppositi igitur non est practica scientia sed sim-
pliciter speculativa tamen in actu principali non indigeat directione Probatur
conclusione Augustinus in sermone de iacob et esau omnia inquit opera nostra
fiunt ut videatur oculus quo videatur deus

Contra ad hanc conclusionem considerando secundum quod consistunt in mente divina tandem
sub speculatione theologie patet ex conclusionis probatione ex quo enim
finis theologie consistit in speculatione et clara dei visione et omnium que in deo sunt
Idee aut sunt in deo quia sunt essentia divina ut patet contra considerando
pertinet ad speculationem theologie

Contra secundum positio magistri nostri [struck] concurrentis in primo [...]

[illegible]

Ultime conclusionis salua pace non est bene positum quia in eodem dicitur quod scientia theologica uel est scientia speculatiua uel scientia practica hec autem contradicit conclusionem mox sequentem que dicebat quod est perfectissime scientia speculatiua nec videtur valere sua probatio qua probat theologia non est ipsi cognoscere inde quod non est scientia speculatiua hec non sequitur stat quod sit ipsi cognoscere deum in patria et illud diligere et tamen propter hoc adhuc remanet speculatiua quia delectatio que ibi est non est praxis et tantum de primo articulo et dicendi

Quantum ad secundum articulum de secundo presupposito scilicet an rebus insint diuerse perfectiones seu rerum dependentes sive differant sua essentiali perfectione ipso isto noto primo quod nullius rei dependentis perfectio simpliciter quia secundum philosophum v° metaphysice de perfecto perfectionis simpliciter condiciones sunt ut sibi nulla perfectio desit ut primo et deus condicionem quod perfecto nequit fieri additio secundo quod nichil ipsius in perfectione excedat que condiciones in rebus dependentibus non inueniuntur prima non quod indigeat continua conseruari secunda non quia omnem dependentem perfectionem perfectio independens excedit

Secundo noto quod omnis perfectio dependens est perfectio in genere dicitur autem perfectum in genere cui in isto genere nequit fieri additio perfectionis et quia in isto genere nulla est perfectio maior vel quod plurium illius generis est omnino nulla est perfectio maior vel quod pluribus illius generis est perfectius et hec respectiue sumendo perfectum unde noto quod perfectio uno modo dicitur de rei termino sicut complita factio et per modum nulla est perfectio in rebus essentia uel est completa factio sua nulla sed sic in rebus dependentibus non permanentibus complete id productis dicitur esse perfectio et quia totum est completa productio secundo perfectum dicitur quod totum et quia totum est completa productio sed id totum est. Sed autem perfectum idem sunt quia quod completum fieri est id totum est sicut secundo phisicorum successiue quod sunt in sua successione in esse perfecte sunt secundo phisicorum habentur quod motus est actus imperfectus quia sed est non est completum factum. Alio modo perfectio rei dicitur id quod sed est non summa perfectio rei in proposito. Alio modo perfectio rei dicitur id quod debetur et deficientibus imperfectio dicitur sibi conuenit quo ad eius bene esse, quod non et deficientibus imperfectio dicitur sibi conuenit quo ad eius bene esse quia ea bene est si autem superaddita ut ignis caliditas est perfectio accidentalis quia ea bene est si autem superaddita ut ignis caliditas est perfectio accidentalis quia ei deficientibus et sic hec introducitur ignem esset eius imperfectio quia ei deficientibus et sic hec introducitur ad similitudinem primi quia sed eius complete est in perfectione acceptio dicta ad similitudinem primi quia sed eius complete est in permanentibus tunc bene est Ex isto quod unde quod rei conuenit quo ad bene esse perfectio in ea dicitur esse

Tertio noto quod hic agitur de perfectione essentiali qua scilicet res bene est in sua essentia non de accidentali qua res bene est perfectione superaddita sue essentie

Quarto noto quod ~~quodlibet~~ quodlibet queritur absolutum prima causa pro omni conseruare sine alio scilicet quia cum destructione nulla contradictionem implicat omnium manens ~~[illegible]~~ relicto destructo

Conclusio [illegible] quo nobilissima a nobilissimo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] perfectio nobilissima et quod [illegible] [illegible] [illegible] nobilissima [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diuersis [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] =.

9º 1 His premissis sit ista conclusio prima ad hunc articulum quo ad secundam partem huius articuli omnis rei dependentis essentialis perfectio in eo consistit in quo consistit eius esse probatur sic quia vel est sic sicut dicit conclusio et habetur propositum vel non est sic et sequitur quod esse rei potest permanere sua essentiali perfectione sublata patet quia cum quorumlibet duorum distinctorum absolutorum prima causa potest unum conservare relicto destructo ergo si non idem sit essentialis perfectio rei et eius esse cum sint res absolute poterit prima causa unum conservare sine alio falsitas consequentis patet quia implicat contradictionem quod aliquid remaneat et nullam bonitatem habeat et consequenter eciam implicat quod aliquid habeat esse et non habeat aliquam essentialem perfectionem si enim res est bona est quia vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona Genesis primo unde eciam quod factum est aliqua similitudo prime cause est vel vestigium est et ideo oportet quod tantum habeat de bonitate et de perfectione quantum de entitate

Correlarium primum cuiuslibet rei sua perfectio essentialis est suum esse patet ex conclusione

Correlarium secundum quod omnis res dependens habet suam perfectionem essentialem ab alio patet quia habet eam a suis causis a quibus habet esse

Correlarium tercium omnis compositi ex materia et forma perfectio essentialis intrinseca est sua materia et sua forma quia ille sunt eius esse

9º 2 Conclusio secunda quo ad terciam partem articuli Omnis natura suppositalis pure spiritualis est perfectior essentialiter natura que corpore indiget patet quia ut vult philosophus 2º de celo et mundo ceteris paribus perfectius est quod inequales vel perfectiores operaciones cum motibus potest sed ita est de suppositis spiritualibus respectu suppositorum que corporalibus indigent patet quia cum potencie et dignitates earum distinguntur per actus ut habetur 9º metaphysice et 2º de anima et arbor suo fructu ut habetur Mathei 7º ubi inequalem vel perfectiorem actum potest ponere vel in meliorem fructum arbor per naturam ibi est maior perfectio et maior patet quia natura pure spiritualis corporalibus non indiget in operibus suis quibus indiget natura corporalis

Correlarium primum Omnis natura angelica essentialiter perfectior est natura humana patet quia homo est corporeus et corpore eget et propterea dicit homo minutus paulominus ab angelo

Correlarium secundum est quod totum genus malorum spirituum est essentialiter perfectius toto genere hominum quo ad naturam humanam patet ex precedente

9º 3 Tercia conclusio perfectiones rerum non sufficiunt distinguere nisi per rectas attributionis plurium predicamentorum perfectionis simpliciter determinate per suas distinguuntur aut cognoscuntur plurium de vi sermonis per rectum accessum seu veram approximacionem ad gradum summum sive ad perfectionem simpliciter sicut secundum distinguuntur per rectas recessum a non gradu sicut patet per rectas lineas a non gradu perfectionis inchoatam et in deo terminatam patet 9º quo predicata ad omnes partes et primo quo ad primam plura enim predicata dicunt perfectionem simpliciter dicit de planta quam de lapide et tamen sol

prout dicitur probabiliter est perfectior planta pz ans pro prima quia de
planta dicimus esse et vivere licet in deo tolo plurimi dicitur esse et vivere Vero
aut hic perfectionem simpliciter que sequitur ab essentia rei et numquam conveniret
nullam imperfectionem importaret Illud esse vivere sentire et intelligere pro 2a
parte patz ans quod sol sit perfectior planta sua planta omnem virtutem
quam habet videtur recipere a sole et celo Dans huic vel esse perfectius
quam recipiens pz ans pa phisicorum 2o de generatione quia sol accedendo generat
generalia generat et recedendo corrumpit Et quia suppositum dualibus substantiis
dependentibus hec est perfectior que alia minus indiget ut dicitur 2o celi Modo
sol in nullo indiget de planta sed bene econverso Sed pro secunda parte probatur
quod non per accessum ad gradum summum quia sunt perfectiones dependentes
infinite distant a gradu summo ergo propter unam earum non plus accedit quam alia quia
pro infinitarum distantiarum una non videtur maior quam alia ans suppositum
ad probandum quia quantumcumque primus angelus sit perfectus in essentialibus in infinitum
distat sua perfectio a summa perfectione Sed pro 3a parte probatur quod
non per recessum a non gradu quia de vi sermonis nullus est recessus a
non gradu cum omnis recessus sit a termino positivo et non ens eius non est
sentitum Sed pro quarta parte sz quod non per lineam a non gradu perfectionis
inchoatam et in deo terminatam pz quia perfectiones rerum in tali linea de
vi sermonis non accipiunt penes accessum ad gradum summum ut dicit 2a pars
conclusionis vel penes recessum a non gradu ut dicit 3a pars conclusionis vel aliquo
alio modo ymaginabili nullo modo. Etiam quia in tali linea pars terminata ad punctum
altiorem superius includit omnes lineas terminatas ad quemlibet punctum infe-
riorem sicut in una quaelibet terminatas ad unitatem distancie omnes superiores
imitatur in se continet terminatas ad unitates inferiores Modo hec in perfectibilibus
non videtur quod cum species lapidis vel arboris in se contineret species
validitatis summe et summe subtilitatis que sunt contrarie vel etiam in brutis
quod species equi in se contineat species muli vel asini

Conclusio prima Pluralitas perfectionum diversarum perfectionum non est causa sufficiens
distinguendi perfectiones rerum dependentium pz ratione ex conclusione et
eius probatione

Conclusio secunda Accessus vel recessus ad summam perfectionem vel a summa perfec-
tione non est causa sufficiens distinguendi perfectiones rerum dependentium
pz ratione ex conclusione et eius probatione

Conclusio quinta probabile videtur quod sumenda sit tamquam a posteriori
diversa perfectio rerum penes diversitatem operationum debitarum rebus secundum
suam speciem essentialem pz consequentia quia secundum illud variabiliter videtur
tamquam esse perfectius alio a posteriori penes quod nobis notum fit unum esse
perfectius alio Sed hec est operatio rei debita sue speciei ut quilibet
dicit nota quia quo ad nos penes hec dicimus alterum alio perfectius

penes quod nobis notus sit omnibus super aliud excessus / hoc probatur quia potentie nobis ignote sunt ut declarat philosophus 9o metaphysice nisi inquantum opera ipsarum videmus et actus

Correlarium ad hanc conclusionem magis videtur plenius modus aliquis distinguendi perfectiones rerum saltem a posteriori scilicet per opera et actus quam alterum patet per conclusionem quia maiores habentur instantias et est modus positivus / patet 9o metaphysice

Conclusio quarta probabile est quod a priori similiter distinctio perfectionum rerum dependentium tamen in per se subsistentibus sive substantiis suppositalibus penes plus recedere a pura potentia et magis propinquare deitati vel penes illud ... minus perfectum quod magis accedit ad puram potentiam illud vero perfectius quod magis ab ea recedit et plus attingit actum patet conclusio quia quanto magis substantia elongatur a minima perfectione ... et quanto magis accedit ad maximam substantie perfectionem tanto videtur esse perfectior et dignior sed quanto plus recedit a pura potentia et magis propinquat deitati tanto magis recedit a minima perfectione substantiali et pro modo magis accedit ad maximam earum perfectionem igitur conclusio vera / antecedens patet ex terminis hoc probatur quia materia sive pura potentia est minima perfectio substantialis ... et quod ab ea magis recedere est ab imperfecto ire deus autem est purus actus qui est summa perfectio quod ad actum magis ire magis est ad perfectionem venire

Correlarium ad hanc conclusionem omnis res quanto magis appropinquat materie prime tanto est imperfectior patet quia magis accedit ad puram potentiam et elongatur ab actu et hec de isto articulo

3us est de quesito

Quantum autem ad tertium articulum presuppositis hiis que nota sunt in precedentibus articulis sit conclusio prima ista omnis diversitas perfectionum rerum dependentium causaliter effective et finaliter est ex divinitate ... in deo obiectualiter existentium patet quod sit a deo patet quia omnia per ipsum facta sunt Johannis 1o Sed quod ut est ... patet quia deus intelligendo res et volendo per suam essentiam eas in esse produxit tales quales eas novit et esse voluit quod patet est ... sive forma rerum obiectualium / antecedens patet ex auctoritate beati Augustini in libro 83 q... plus allegata et in psalmo dicitur quod omnia quecumque voluit fecit Non autem voluit nisi quia et intellexit et hec in libro ... videtur dicere philosophus 12 metaphysice Sed omnia fecit per intellectum et voluntatem igitur res sunt ... eas intelligit et sunt ... velit produci Sed quod finaliter eciam sunt ab eo patet quia ipse omnium est principium et finis igitur conclusio vera

Correlarium ad hanc conclusionem scientia dei non est sufficiens causa productionis rerum nisi voluntate concurrente patet ex precedenti conclusione

Secunda conclusio omnium rerum dependentium diversitas perfectionum clarius lucet in divina essentia quam in ipsis clare posset ... quia infinite

clare et distincte repraesentativum exemplar omnium est divina essentia Et sic non sunt
res clare visae in seipsis igitur Conclusio vera / Secunda non et antecedens patet quia haec
est perfectionis simpliciter quod infinite deo convenit / Consequentia patet quia sicut res infinita
est in se et in qualibet sui parte ita solum finite se repraesentat / contendimus
clare visa

Item adhuc Conclusio Beati quibus deus vult repraesentare distinctas perfectiones rerum
dependentium cognoscunt earum distinctas perfectiones a priori ex ydeis
obiectualibus divinae essentiae patet per praecedentem ex confusione quia in ea vident clare distinctas
distinctas perfectiones ut dicit conclusio / Et ista cognitio est a priori cum sit per
propriam et distinctissimam causam Et notanter dicitur quibus deus vult repraesentare
quia licet divina essentia omnium rerum sit naturale signum repraesentans simpliciter / tamen
aliis quam beatis est speculum liberum repraesentans ea quae vult Non enim omnis beatus
videt omnia quorum essentialiter est signum

Tercia Conclusio Licet intellectus viatoris de lege communi ab initio studendo
aliter sciat res esse inaequalis perfectionis ex earum effectibus et non per ydeas
tamen potest eidem certitudinaliter assentire a priori per diversas ydeas obiec-
tuales in mente divina Prima pars patet quia divina cognitio scientifica primaria via-
toris est ab effectibus ad causas ut patet primo posteriorum quia incipit a sensu Secunda
pars patet quia viator de lege communi nequit devenire in claram ydearum co- nequit //
gnitionem nisi ex diversitate sensibilium et actuum Et ideo ab initio non noscit
diversitatem perfectionum per ydeas Sed tertia pars patet quia ex diversitate ef-
fectuum praedictorum potest devenire ad cognitionem huius propositionis Diverse sunt ydeae ob-
iectuales in mente divina et illa habita assentire huic firmiter divina diverse
sunt ydeae obiectualiter in mente divina secundum quas res sunt ~~distincte~~ productae
Ideo res productae sunt inaequalis perfectionis ut supra deductum est

Corollarium ad hanc conclusionem Licet res dependentes intrinsece seipsis sint diversarum
perfectionum et causaliter a suis causis / tamen cognoscere eas esse diversae perfectionis /
fit et cognoscitur a posteriori ex suis effectibus / et a priori ex diversitate ydearum
existentium in mente divina obiectualiter Prima pars patet scilicet quod res dependentes
intrinsece seipsis sint diversarum perfectionum patet quia intrinsece seipsis sunt diversarum
essentiarum etiam ipse diversarum igitur et diversarum perfectionum essentialium consequentia patet
quia perfectio sequitur essentiam sive esse / minus notum est quia quodlibet intrin-
sece seipso est hoc quod est Secunda pars quod causaliter tales sunt a suis causis
patet quia causaliter diversarum essentiarum sunt a suis causis ergo et diversarum perfectionum
essentialium per eandem probationem sicut prius / Tertia pars quod a posteriori sciuntur
et cognoscuntur eas esse diversae perfectionis ex suis effectibus patet ex prima parte
conclusionis et eius probatione Sed quarta pars tertii scilicet quod hoc a priori
potest cognosci ex diversitate ydearum existentium in mente divina patet ex ultima parte con-
clusionis igitur Corollarium verum

Corollarium ultimum quod pro parte affirmativa est vera patet ex ultima parte
conclusionis et eius probatione.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam cum dicitur nulle sunt ydee negatur.
Ans et ad beatum Dionisium dicitur quod vult quod deus non cognoscit res per
ydeam hoc est per aliquam similitudinem sumptam ab extra sed necesse est quod ut sua
essentia obiectualiter sit infinite ydee. Et ad rationem quam arguit dicitur quod per
suam essentiam cognoscit ~~quod non per ydeam~~ igitur nulla indiget ydea. Concedatur conclusio
et non sequitur quia ipsa essentia est infinite ydee modo expresso in articulo primo
Sed verum est quod non eget ydeis superadditis sicut homines vel angeli

Ad rationem contra secundum suppositum inductam quod ydee sunt forme speciales exem-
plares productionis rerum sed non sunt forme substantiales inherentes et ideo
quantum consideratio pertinet ad philosophum realem

Ad rationem contra tertium suppositum dicitur quod licet perfectio substantie dependentis
non suscipiat magis neque minus. Et ideo una alteri nequeat comparari com-
paratione proprie dicta scilicet penes rationem excessus que est secundum ... et deter-
minata rationem excessus sicut caliditas intensior caliditate remissiori potest
tamen perfectio unius comparari perfectioni alterius comparatione impropriissime dicta scilicet
penes indeterminatam rationem excessus scilicet quod perfectior res est equus quam planta vel quam
et homo quam asinus licet non posset proprie determinari excessus quia quelibet
earum perfectionum in sua specie videtur esse indivisibilis

Ad rationem ~~primam~~ contra questionem dicitur quod licet ydee sint ignote respectu dependentium
quo ad esse et probantur ex effectibus et ex rebus ideatis ... tamen sunt
notiores dependentibus quo ad causam propter quid sunt et hec de ista articulo
Et sic de 3°

Quantum ad ultimum ...

[illegible]

~~[illegible]~~

…ta infallibiliter ergo nullus tenetur credere infallibiliter
…ero credit aliquis nisi [illegible] quia ad plus constat
…e et ipsa maius [illegible] quando credit ideo
…z [illegible] ipsa fide nullum ad naturam
…ndo [illegible] sicud quidnam et per quod sua
…debat plus probatum [illegible]
…vel plura [illegible] credita tunc de primo
…se aut [illegible] aliud creditum aut [illegible] aliud
…aliud creditum [illegible] notum
…d obiecti superiori [illegible] obiectum [illegible]
…ibus medius assentiendi plus [illegible] assentitur ei
…dumque potest causare assensum [illegible]
…aliud creditum erit [illegible] notum [illegible]
…ud [illegible] notum et per quod [illegible] creditum
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 95
[illegible]

In nomi[illegible]

[illegible]
[illegible] 2o [illegible]
[illegible] 3a [illegible]
[illegible] vera qo.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] qo

Queritur utrum omnis perfectio regni creati producti ab uno primo principio
singula unica operatione producente possit quo ad se totam et in singulis
suis partibus perfici et minui Ista questio duo principalia presupponit et de tercio querit
presupponit primo quod aliquod sit regnum creatum secundo quod sit productum ab unico primo
principio singula unica operatione producente Et tercio querit utrum eius perfectio possit quo
ad se et in singulis suis partibus perfici et minui per regnum autem creatum ut dixi tota
principium primi intelligo universitatem rerum dependencium Et quod pro primo supposito sit
falsum arguitur creatio non est possibilis igitur presuppositum falsum patet antecedens quia ad creationem
requiritur quod aliquid fiat ex non ente modo hoc non est possibile ad antecedens pro prima parte
notum est quia in hoc differt generatio a creatione quia ipsa fit ex ente creatio ex non
ente ut patet per Augustinum libro de ymagine quoniam ad Orosium dicente Anima primi hominis
ex nichilo facta est quod est ex non ente pro 2a parte patet quia hec est vera affirmativa cuius
predicatum pro nullo supponit quia ly non ente non plus supponit quam hic terminus
chymera quia sicut nichil potest esse chymera ita non potest aliquid esse non ens ut
dicitur hoc est non ens Sed in oppositum quod sit aliquod regnum creatum habetur Genesis 1o
ubi dicitur In principio creavit deus celum et terram id est spiritualem creaturam et corporalem
ut dicit beatus Augustinus et Ecclesiastici primo Qui vivit in eternum creavit omnia simul igitur primum
suppositum verum

Sed quod quo pro secundo supposito quia ad primam eius partem sit falsum probatur arguitur [illegible] quod regnum
regnum creatum non est productum ab unico primo principio patet antecedens quia non tantum est unicum
primum principium patet quia multa sunt prima principia productiva patet antecedens quia hec propositio multa
sunt prima principia productiva vel est vera vel falsa si vera habetur propositum et per consequens non
erit unicum primum principium si falsa tunc aliqualiter sit esse qualiter non est et [illegible]
illud erit multa prima principia esse igitur multa prima principia esse significatur per eam
quod multa prima principia esse est vel potest esse verum quod multa prima principia sunt
patet per multa [illegible] quia hec est affirmativa vera multa prima principia significantur per illam multa
[illegible] sunt igitur oportet quod subiectum supponat pro eis pro quo predicatum
sed predicatum supponit pro hiis que sunt vel possunt esse igitur et subiectum et per consequens hec
erit vera multa prima principia productiva sunt et per consequens non erit unicum tantum
quod supponitur pro illa parte falsum Sed in oppositum huius est fides catholica que ponit unicum
esse unicum primum principium productivum omnium scilicet deum iuxta illud Deutero 6o Audi
Israel Dominus deus tuus unus est Et illud [illegible] videte quod ego sum solus et non
est alius preter me Et Aristoteles probat 12 Metaphysice tantum unum primum principium esse
reprobans opinionem Pitagore qui posuit duo principia unum bonorum et aliud
malorum Et 2m Dionisium omnis multitudo trahit ab unitate originem quod secundum
quod opportet tota multitudo mundi reduci ad unum primum quod supponitur pro illa parte verum
Sed quo ad secundam partem suppositi scilicet quod unica operatione producit singula patet quia
singula producit ipse per suam essentiam que est sua operatio igitur singula producit
unica operatione Sed in contrarium est quia pluribus operationibus producit aliqua enim
facit per creationem aliqua per generationem aliqua per factionem aliqua per transsubstantiationem
igitur quo ad hanc partem suppositum falsum

Sed pro quesito quo ad primam eius partem scilicet quod regnum creatum possit perfici quo
ad se totum patet quia cotidie fit perfectius patet antecedens quia per novarum animarum
[illegible] productionem unde Augustinus libro 1 super Genesim c 16 Animas hominum singulas
novas singulis dat deus Sed quod [illegible] illius perficiatur totus mundus patet quia
totam perfectionem quam ante habebat habet nunc et cum hoc plus scilicet per-
fectionem [illegible] anime rationalis Sed quod in singulis partibus possit perfici
quia in singulis partibus perfectius erit post diem iudicii patet quia tunc erit lux
lune sicut lux solis et lux solis septempliciter sicut lux septem dierum Ysaie 30
Et ad hoc sequitur omne corpus perfectius lumine quod quodlibet corpus post illum
diem erit perfectius Sed non minus videtur de spiritibus quia magis deus
sollicitus est de perfectione spirituali quam corporali igitur quo ad questionem est vera

Sed in oppositum huius est illud quod dicitur Gen. 2° Igitur perfecti sunt celi et terra
et omnis ornatus eorum modo perfecto non potest fieri additio ut dicit glossa super
celi et perfectio vero [illegible] igitur quod falsum.

Pro tercius questionis decisione primo suppositis prefatorum laudabilium circa
principium primi per me premissorum quia sic habetur volo pro repetita propter
temporis angustia. Una premissa accedam ad explanationem articulorum ponendo
pro singulis articulis notabilia pro explanatione terminorum questionis et
deinde ponam conclusiones ad eorum [illegible] ex quibus innotescet responsio ad supposita
et eorum ad quesitum. Pro primo igitur suppono notando quod secundum glossam super illud Gen.
1° In principio creavit deus celum et terram. Creare est aliquid ex nichilo facere et
[illegible] ista pte. q. [illegible] arlo p° vel creare est producere aliquid de nichilo
alii dicunt ex nichilo et est idem sensus. Et si li de vel ex dicit circumstantiam
subiecti ut sit sensus quod est producere aliquid de non existente tamquam de subiecto proprio
sic est falsum quia non existentis nullius est subiectum nec est mens loquentium
sic quod sic debeat accipi. Alio modo li ex vel de dicit circumstantiam ordinis ut
sit sensus est producere aliquid et non de subiecto presupposito et sic intelligunt loquentes
doctores. Sic sit capitur ab Anselmo in Monologion c. viii sic capitur ab Augustino
in q. ad Orosium cum dicit deus ex nichilo fecit nichil aliud intelligitur nisi
20 quia non erat aliquid unde faceret. Secundo noto quod creare non differt a generare
quia generare sit in subiecto presupposito et non creare quia eorum semper creatio sit in
subiecto ut alia intellectiva creatur et simul corpori infunditur prout ad propositum
suppono. Sed in hoc quia creare dicitur producere rem novam et non de potentia
materie presupposite. Generare vero dicitur producere rem novam et de potentia materie pre
supposite. Secundo differunt quia creare communis fiat in eodem in subiecto tamen
3 creans prius attingit formam quam esse in subiecto ut deus creando animam
in corpore prius attingit animam quam saltem via nature quam eam esse in corpore quia
eam esse in corpore presupponit eam esse. Sed per oppositum est de generare cum sit pro
ducere formam de potentia materie et prius attingere materiam sive subiectum quam formam
quam generat eo quod de potentia eius generat.

His sic positis sit hec conclusio prima que ad hunc articulum. Omnia que
sunt extra deum creata sunt a deo in se vel in sua natura patet quia omnia
que sunt vel sunt spiritualia et ista omnia a deo creata sunt saltem in substantiis
ut intelligentie et intellectus humani et angeli generari non possunt ut Gen. 1°
In principio creavit deus celum et terram i. spiritualem creaturam vel sunt
corporalia et hec sunt duplicia quedam que se habent per modum continentis ut respectu
Et hec ut materia vel orbes celestes et eorum partes creata sunt in se. Nam sequitur in littera
et terram i. corporalem creaturam vel habent se per modum contenti vel qualiter
sunt elementa mixta et cetera huiusmodi et hec creata sunt ad minus in subiectis
suis quia subiecta eorum de quorum potentia generata sunt creata et similiter est de
formis accidentalibus sive spiritualibus sive corporalibus quia si aliqua sunt generata
ut species in aere vel caliditas in aqua tamen in suis subiectis creata sunt.

Corollarium sequitur communis multa fore que modo sunt producte per generationem tamen huiusmodi //
mediate sunt producte per creationem patet ex conclusione quia eorum materia sunt creata
de quarum potentia genita sunt.
Cor. // Secundum conclusio [illegible] alii 2° magistri mei merito commemorantis salva sua reverentia non est bene positum patet quia ad hunc sunt correlarii mei meo ex [illegible] deducto dicit enim in suo corollario nulla creatura producitur ab uno principio productione naturali quod falsum est quia multe creature producuntur a deo per generationem ut dicit [illegible] generatio autem est productio naturalis ut notum est. Nec patet aliqua causa secunda producere aliquid nisi prima concurrente que plus influit in effectum

primi secunda / et sequitur bene ex suo toto nulla creatura producitur ab uno principio
productione naturali unde ens citra deum est creatura ergo nullum ens citra deum
est productum productione naturali quod est falsa quia alias non esset fallacia frustra si nichil
producitur naturaliter 3º corollarium quod [illegible] est [illegible] ad sequitur
Corollarium 3m quicquid est citra deum nobilius dicitur creatura patet quia est creatum vel
mediate vel immediate ut dictum est
Corollarium quartum totum universum entium dependentium est regnum creatum patet ex ergo
quia quelibet pars eius est creata per corollarium primum precedens / huius regni principium
est deus / rector deus / finis deus iuxta illud Ego sum alpha et o principium
et finis Apocalypsis 21
Corollarium 5m posicio apostoli ponentis mundum esse eternum non est catholica credenda
vera / patet quia mundus secundum fidem incepit esse ex conclusione et patet per illud
Ecclesiastici 18 Qui vivit in eternum creavit omnia simul Et patet ratione beati Thome
sic si mundus fuit ab eterno ergo et generacio fuit ab eterno tam hominum quam brutorum
sed omnis generacio habet generans et generatum / generans autem est causa efficiens generati
igitur in causis effectibus erit processus in infinitum quod est impossibile et implicatum
3º Metaphysice ergo impossibile est generacionem fuisse et per consequens et mundum
Corollarium 6m Non est simpliciter credendum illud quod omne quod fit fit ex subiecto
presupposito patet ex conclusione licet 10 graduum primum philosophorum est [illegible] quia si art
si sine subiecto presupposito posset aliquid fieri sequitur quod impossibile fieri / [illegible] plus
est [illegible] sic 4 et [illegible] Dico quod aliquid sit fieri sine subiecto tunc queritur a te
ubi sit ista possibilitas et quid sit istud possibile fieri antequam fiat Non enim est
deus quia iste non est possibilis fieri / nec aliquid per aliud producibile iam
existens quia ista sunt iam facta / nec subiectum quia tunc illud fieri ex subiecto
Dico quod ista 10 graduum non concludit et dico solvendo rationes sua prout solvit
etiam Marsilius / negando consequentiam et ad probacionem dico quod possibilitas ad fieri rei que
non est nichil est / sed potest esse res / ut possibilitas ad fieri primum angeli nichil erat
ante creacionem angeli sed potuit esse / sicut possibilitas ad fieri Antichristi nunc nichil
est / sed erit aliquid antichristus et potest esse aliquid / immo secundum Cuntinem possibilitas
ad formam asini generandi nichil dicto est sed erit forma asini Et ita possibilitas
ad fieri aliquid non est aliquid sed potest esse aliquid / Nolo enim ponere tantam ampliacionem
a parte post Dico aliquid est possibilitas ad fieri antichristi quia tunc variaretur
veritas istarum proposicionum

Conclusio secunda In puro lumine naturali non potest probari creacionem esse possibilem patet
quod quia illud non potest probari in puro lumine cuius oppositum sequitur ex principio
in isto lumine Sed ista nichil creatur vel ex ista creacio non est possibilis sequitur ex principiis
philosophie naturalis igitur illa non potest probari ex lumine puro naturali antecedens patet quia [illegible] non probat
contradictorie non possunt esse simul vere et hec patet quia hec est principium in philosophia
naturali omne quod fit fit ex subiecto presupposito et ad illam bene sequitur quod nichil creatur
nec creari sit aliquid fieri sine subiecto presupposito ex primo nota / immo sequitur quod omnis
faccionem nota est aliquid subiecti saltem ex condicione si debeat esse factio / ex quo ita
ex intellectus videt in singulis fieri et non videt instanciam et satis ultra quod nichil
potest creari Vel quia [illegible] aliquid potest creari non est per se notum sit terminus
[illegible] nec est notum per experimentum memoria vel ~~intelligencia~~ experiencia nec per
[illegible] de se evidens ex evidenti implicacione veritatis in proposicione duorum / seclusa
illuminacione superiori nec ex hiis deducibilis ergo non potest concludi probacione ex
lumine naturali tamen secunda quia lumine naturali videtur lumine intrinsecus creatum fundatum
in principiis per se notis vere in principiis notis per experimentum memoria vel
experientia vel quod est aliquid certum vel omnia similia seclusa illuminacione superiori

que sit per experientiam. Secundo enim hoc esset in lumine naturali notum quod nullus philosophorum po
suit non illuminatus fide. Nullus enim posuit mundum esse creatum et mirabile esset quod
tantum illam materiam in lumine naturali probabilem omnes crevissent quod utique factum est ut patet in 8°
physicorum et primo de generatione. Ubi dicitur quod omnes antiqui philosophantes abhorrebant
aliquid fieri ex non ente. Plato enim de quo magis videtur ex dicto philosophi 8° physicorum
non posuit creationem mundi esse possibilem quem tamen Augustinus dicit dignissimum philosophorum
ideo verisimile est quod nullus alius. Et ambo patet per magistrum in libro 2° sententiarum libri 2i
c. 1°, quod posuit materiam deo coeternam. Et beatus Ambrosius in exameron dicit tres principia
(?)nominis assumpserunt homines ut aliqui eorum tria principia increata estimarent
deum materiam et exemplar ut Plato et discipuli eius non tamquam creatore materie sed
tamquam opificem ad exemplar intendentem fecisse mundum. Et philosophus primo de generatione
recitat opiniones diversas antiquorum quas habebant de principio naturali nullus autem
eorum dixit mundum esse de nichilo. Igitur conclusio vera.
Secunda pars, creationem esse possibilem, est credita ab homine viatore patet secundum quia
non est deducibile ex lumine naturali vel esse facta vel deum esse creatorem. Nec
ad dicendum contrarium urget illa ratio qua ad probandum creationem esse probabile in lumine
naturali arguitur. Deus est causa rerum secundum philosophum primo methaphysice in triplici genere cause, fina
lis formalis seu exemplaris et efficientis. Si ergo de mente philosophi fuit quod deus est
causa efficiens mundi vel quod fecit mundum ex aliquo vel ex nichilo, non primum, quia
nichil ante mundum fuit. Si secundum habetur propositum scilicet quod creavit mundum ex nichilo. Ergo
ipsius creatio potest probari in lumine naturali. Dico quod Aristoteles dicit deum esse causam efficientem
mundi intelligit quod est efficiens per eternam emanationem et conservationem quemadmodum
eterna lux si esset naturaliter ita se produceret lumine eternum, non autem per productionem de non esse
ad esse. Et aliud non erat de mente philosophi et sui commentatoris. Sic enim omnia dicta philosophi
non habent materiam comparantur. Et qui hic datur eum aliud intendisse quam dicitur
allegatam et alias plures, quas omitto, voluit eum contraria dixisse. Et ideo licet
licet pie moveantur ad eum, tamen non sequitur eius intentionem.
Tertia pars quod quo ad primum suppositum est vera patet ex dictis et probatum ex isto corollario
primi conclusionis et hoc de isto articulo.

Quantum ad secundum articulum qui est de [...] scilicet an regimen creature seu tota
universitas rerum dependentium sit producta ab uno primo principio singula
entia speciatione producente. Pro quo notandum quod aliqua est dicta ratio primum et principium
primum enim de se non dicit relationem ad posterius sed abnegationem ad aliquid prius
sicut propius dicitur primogenitus ideo quia nullus prior eo et non quod ipse alius.
Sed principium dicitur relative ad posterius non tamen ex principali forme. Ideo ex principali forme
non dicit relationem sed potius essentiam. Pro quo notandum 2° quod principium capitur dupliciter
personaliter et essentialiter. Personaliter capitur tamen attribuitur divinis personis scilicet patri
et filio et ita dicit beatus Augustinus iiii° libro de trinitate quod pater est principium totius deitatis
non propter hoc quod vel sui vel divine essentie sit principium sed quia est principium filii
et spiritus sancti in quibus est tota deitas. Est quod ipse principium sine principio et filius
principium de principio. Alio modo capitur essentialiter quod scilicet tantum pro creatura sicut dicit beatus Augustinus
libro v° de trinitate quod ad creaturam pater et filius et spiritus sanctus unum principium sunt sicut
unus creator et unus deus. Et de ista acceptione principii est hic ad propositum
quod hoc potest probari esse tamen unum in lumine naturali. Pro quo notandum aliquid in lumine naturali
probari potest intelligi dupliciter vel evidentia mathematica vel evidentia quod probetur ex
principiis sive nota modo illi scientie correspondente et secundum quod sensu apparet
possit probari. Hic autem secundo habendus est de probatione primo simpliciter non de primo
cognoscere.

Sit ergo conclusio prima ista ad hunc articulum in lumine naturali potest demonstrari
esse tamen unum primum principium simpliciter capiendo principium essentialiter
et hoc probatione secunda dicta potest solo ratione subtilis doctoris quam sumit
ex 2° methaphysice et ponit eam in scripto super aliquid aut est factum vel igitur a se et

hoc non quia nichil producat seu generat [illegible] secundum 2o de anima vel a nullo et hoc
est in ymaginabile vel ab alio, si sic ergo aliud est a vel ergo A est simpliciter
primum et hoc erit deus qui est summum principium simpliciter et sic habetur propositum
vel non est simpliciter primum sed est ab alio aut ergo in aliquo erit status vel erit
processus in infinitum si erit status non patet esse status nisi in primo principio
simpliciter, ante quod nullum aliud erit, et iterum habetur propositum. Si autem erit ascensus
in infinitum sequitur quod quodlibet producens est productum ab alio nobiliori, sic
in infinitum ascendendo, et huic mens nequit assentire. Et quia universitas
productorum esset tota producta et non ab aliquo ipsius multitudinis ergo ab aliquo
superiori [illegible] et hoc est quod queritur. Secundo concludit probare summum magis
ex vero ordine, primo ex earum unione, 2o ex mundi unitate, 3o ex non
apparenti plurium [illegible] [illegible] quod ex summo principio simpliciter omnia simpliciter
ex ordine rerum quia in omni enim apparet debitus ordo tendens in unum sed hoc
non posset esse nisi primum principium quod deus esset principium unicum [illegible] patet quia
accidentia in substantias tendere videmus, elementa in mixta inanimata, mixta inanimata
in animata vegetativa, animata vegetativa in sensitiva, sensitiva in hominem, homines in celum
velud aut regulari singulis annorum spatiis unum figurare motum hic ergo est ordo
debitus tendens in unum quod si in plura tenderet, quod apparet in hoc ordine [illegible]
que [illegible] videtur et bene non est methafora, si enim essent plura summa quod tamen
[illegible] omnia ordinaret et si [illegible] essent unum. Secundo patet ex unione si esset
plura principia eque summa rerum tamen res non in unum essent sed magis in diversa tenderet
[illegible] ipsi [illegible] summa [illegible] nulla unione [illegible]. Modo nos
videmus quod res tendit in unum, ceteris enim entia tota natalia [illegible] et [illegible]
suorum [illegible] se ponerent ut aqua sursum [illegible] destructionem et non unionem [illegible]
[illegible] que ergo tante unionis erit causa in entibus nisi quod unus rector deus
qui est summum principium simpliciter. 3o philosophus [illegible] hic ex [illegible] suppositione arguit quod requirit
quod nequeunt esse plures [illegible] quod huic repugnat summum ex omni [illegible], modo hoc non
esset ut [illegible] si essent plures dii, quia quia unum ab alio uno dependeret [illegible] ipse [illegible]
alterum dependet ab alio. Quarto quia omnia salvantur sufficienter et melius plura ponendo
unum summum principium quod ponentes aliud oporteret esse [illegible] perfectionis [illegible] potentie [illegible]
[illegible] durationis et ita unum eorum superfluum esset. Sexto quia in rebus que sunt
[illegible] simplicia non sunt plura individua sub una specie quia illa non sunt nisi propter convenientia
in materia modo deus est [illegible] simplex hoc [illegible] unde [illegible] et aliis principiis
[illegible] conclusio vera

Contra primum ad hanc conclusionem ponendum est [illegible] unum ~~principium~~ summum principium indivisibile
patet [illegible] ex probatione conclusionis, et quia cum [illegible] [illegible] unum primum
principium esse et hoc non potest esse in creaturis quia omnis creatura [illegible] facta, [illegible]
conclusione [illegible] [illegible] ergo sequitur quod hoc erit in divinitate

Contra secundum ad hanc conclusionem concludit [illegible] primum articulum [illegible] mei [illegible] [illegible]
salva sua reverentia non videtur bene posita in qua dicit non esse principium unum
indivisibile patet quia repugnat conclusioni et [illegible] precedenti [illegible] et ex [illegible] deducto
et [illegible] quia [illegible] sua [illegible] non esset ponendum unum principium in divinitate
sequitur quod ibi duo vel plura principia ponerentur et ita plures dii sed hoc non potest
aut talia differrent numero aut specie aut genere aut analogia, sed nullo illorum
modorum ergo nullo modo non videtur [illegible] alia [illegible] [illegible] patet quia non [illegible]
quia in rebus que non habent materiam non sunt plura individua sub una specie
modo deus est purus actus nullo [illegible] materiam [illegible] [illegible] ergo ibi non
esset [illegible] [illegible] non ex [illegible] quia tunc [illegible] [illegible] non essent eque perfecta
[illegible] non potest dare duas species equalis perfectionis essentialis [illegible] unius [illegible] quod
ergo utraque esset deus [illegible] nequeat convenire non esse perfectissimum nec [illegible]
genere quia [illegible] duo genera primis tamen debita [illegible] quod unum sit substantia vel
[illegible] ambo ~~[illegible]~~ essent de genere substantie et sic non differrent ~~[illegible]~~ vel unus
eorum de genere accidentis et quod ille esset deus qui substantia non esset et ex consequenti
subiecto indigeret nec per se subsisteret, quod [illegible] non analogia quia que dicuntur
analogice in nullo penitus conveniunt, sed nulla [illegible] esse talia [illegible] est

primo ... ubi

Dionysius 13 de di. no. dicit quod omnis multitudo aliqualiter participat uno et ostendit
quod nulla res devenit que adinvicem conveniunt analogia et idem post Proclus
in propositione prima et in 10 Metaphysicae dicitur illud quod non habet esse unum non
habet esse tale, hoc patet quia omnia que sunt adinvicem participant unum ipsius esse
Ex quo patet multos differrent hinc plura principia si ibi ponerentur ut dicit
Marsilius meus quia ibi non sunt ponenda. Ubi relevat eum quod addit in conclusione
sua restringendo eam ad unum modum prout sonat inabilitatem rerum distinctarum
secundum supposita determinata per proprietates / probatio eius sua tunc non comprehendit probat
eum sicut in divinis principium secundum suum nomen recipitur per relationem in comparatione
ad creaturam etc. Assumit ideo secundum Platonem et Augustinum sicut sequitur bene principium
recipitur per relationem in comparatione ad creaturam quia sequitur quod non debet plurificari
et per consequens erit tantum unum mixtum necessario conclusio hoc sicut patet per beatum Augustinum V De Trinitate
eo capitulo quem allegat magister Di. [illegible] ubi sic dicit "Cum vero dicimus
et patrem principium et filium principium non duo principia creature dicimus quia ~~est~~ et patrem
// ad creaturam — et filium simul unum principium est sicut unus creator" sunt verba Augustini in
quo sequitur quod sic restringendo ut ipse restrinxit non erunt plura principia
sed unum mixtum quod dicit conclusio mea et eius correlarium igitur sequitur quod sua conclusio
non habet locum neque stabit in veritate nisi vellet eam intelligere de principio
capiendo principium non essentialiter sed notionaliter quod tunc est plurificabile per
personas quod et ego sentirem concederem.
Correlarium secundum principium non est plurificabile in divinis patet eadem ex conclusione. Et patet
principium in divinis non potest esse nisi semper ~~[illegible]~~ primum et hoc non est
plurificabile patet secundum beatum Thomam in q. [illegible] super 2° quecumque conveniunt in aliquo et in
alio differunt oportet esse composita sed si ponerentur plura principia prima oporteret
ea in aliquo convenire quod [illegible] haberent rationem principii et in alio differre cum
sint plura ideo oporteret ea esse composita sed nullum compositum est principium non simpliciter
sit primum [illegible] ideo impossibile est esse plura prima principia
Ad tertium ad hanc conclusionem correlarium 3m secunde conclusionis [illegible] magistri
reverendi meriti conveniunt salva pace non est bene positum patet quia re-
pugnare videtur correlario precedenti et conclusioni mee et vere deductum patet
corelario — sequitur ex suo correlario principium in deitate est plurificabile inabilitate
ideo scilicet quod plura sunt principia in divinitate modo distincta sicut ipse videtur
asserere in probatione sue conclusionis secunde [illegible] sed hoc salva reverentia
non est bene ~~[illegible]~~ dictum eo quod persone divine quas dicit esse principia ut plu-
res [illegible] non devenit unum patet hoc per Boecium de Trinitate dicentem quia illud
hoc vere unum est in quo nullus est numerus. Deus autem est vere unum quia in eo nullus
est numerus [illegible] attenditur [illegible] sed in
deo nulla est materia quia nec numerus. Et quia materia aliquibus [illegible] omnia que
in eis sunt ut [illegible] homine [illegible] et substantia et huius que sunt in eo
Sed aliquid est in personis divinis quod [illegible] non possunt essencialiter quia sequitur
quod persone non [illegible] et per consequens non devenit numerus. Et quia numerus importat
et distinctionem et separationem pater vero et filius et spiritus distinctionem habent non se-
parationem ut ait Ambrosius ideo persone non devenit simpliciter numerus et per consequens
principium ibi non est plurificabile inabilitate prout ipse nititur dicere in dicto correlario suo
nisi vellet dicere quod non devenit numerus simpliciter sed numerus in additione patet numerus
personarum quod et ego sentirem concederem
Correlarium quartum Tota universitas rerum dependentium ab unico primo principio
est producta patet correlarium ex conclusione
Correlarium [illegible] questio quoad secundum suppositum et quoad primam eius
partem est vera

Conclusio secunda plures sunt opiniones ipse dei qui est primum principium

tuum productorum patet consequentia quia creare / scripturam comprehendere / omnia pure et simpliciter
intuitu interiori / scripturam de mente diligere sunt operationes dei proprie ergo plures
patet antecedens quia nulla illarum alteri alicui convenit a deo cum nulla creatura creat
nec aliqua deum comprehendit etc. Ex quo sequitur quod quelibet earum est propria soli deo contra
ex descriptione proprii
Contra primum ad hanc conclusionem primum principium non operatur singula unica propria
operatione patet quia scriptum est quod operatur creatione quod pro intentione ut actum
sue cognitionis scilicet actu comprehensionis Creatio autem distinguitur ab intellectione
deus enim non prius erat in actu creando sed prius et ab eterno fuit in actu intelligendi
Contra tertiam conclusionem magistri mei cum convenientia non videtur bene po
sita in qua dicit primum principium producendo voluntarie singula operatur ea unica
operatione patet quia contradicit eorum precedenti ex rationibus deducto / Et quia sua conclusio
implicat plura dicens deum sua operari unica operatione creationis pre
hac minimum unica esse operatione propriam dei cum oppositum istius in mea conclusione
sit deductum

Quantum vero ad articulum tertium qui est de quesito an scilicet perfectio regimen creati pos
sit quia ad se et in suis partibus perfici seu augeri vel minui intelligendo per
regimen creatum universitatem entium dependentium Noto quod partes universi dependentes sunt
duplices quedam substantie quedam accidentia et substantie quedam sunt corporee quedam incorporee
ista divisio habetur a philosopho in metaphysice / 2a ab eodem primo metaphysice
Secundo noto quod perfectionem augeri vel minui potest intelligi dupliciter uno modo extensive ut quod
sit plus extensa quam ante vel individuo uno vel specie una quod in suis suppositis
magis multa Alio modo extensive puta quod esset uno tempore intensior et alio remissior
Tertio noto quod solum loqui volo in proposito de perfectione essentiali rei non de accidentali
quia de ista manifestum est quod potest intendi vel minui in multis patet enim perfectio
hominis in sensibus et virtutibus augeri et minui
Suppositio prima nulla substantia potest intendi et remitti hec suppositio est philosophi in predicamentis
et in primo physicorum ideo eam non probo
Secunda suppositio plures forme accidentales in sua essentia possunt intendi et remitti patet
per philosophum in predicamento qualitatis dicentem quod qualitas suscipit magis et minus
et beatus Augustinus dicit quod caritas videtur augeri ut videatur per apostoli discipuli etiam in evan
gelio orabant dicentes domine adauge nobis fidem et ideo hec concedenda
videtur et catholice et philosophice
Tertio suppono quod intensio in qualitatibus remanentibus fit per additionem gradus ad gradum
Quarto suppono quod vlimstrumque rei sua perfectio in eodem consistit in quo suum esse compre
plationem perfectam licentiam limitatio et hec posui pro prima conclusione articuli secundi in
quo tamen principium primum per me tenet limitationem
Hiis sic positis sit conclusio prima omni esse huius universi producti deus in infinitum per
fectiorem potest producere patet conclusio quia virtus infinite vigoris ad finito quantumlibet ma
ius potest producere non solum in magnitudine sed etiam in perfectione sed notum est quod deus est
infiniti vigoris omne autem dependens est finitum antecedens probatur patet quia alias vigor
ille esset ad aliquam perfectionem limitatum sic quod maiorem illa producere non posset ex hoc non
esset infinitus
Contra ad hanc conclusionem nulla species universi est a deo perfecta quod ea non possit perfectior esse
seu produci patet corpus ex conclusione
Conclusio secunda deus potest infra istud universum producere magis universum sed
naturalissime dispositum sed non penes commensurationem ad spatium huius universi
patet consequentia propter probata parte non huius potest hoc deus facere quam sub propria quantitate conformitate con
servare totum universum ordinatissime dispositum in omnibus suis partibus sed illud deus potest ut creditur

omnis fidelis ergo consequentia valet consequens non est ~~[illegible]~~ probatur antecedens declaratur quia certum est quod corpus domini
~~[illegible]~~ comprehendit extensive ipsam hostiam seu aliquam partem magnitudinis hostie consecrate t ob
si ergo hec sub qualibet earum est et ordinatissime dispositum in omnibus partibus quale
modo infra testam ovi vel alterius vasis quantumlibet parvi posset deus ~~constituere~~ disponere
et facere quantumlibet magnum et ordinatissime in suis partibus dispositum sed non quod potior ratio
de uno quam de alio verum non est ex parte Sed 2a pars conclusionis quod hec non fit seu
non fieret penes commensurationem ad spatium huius universi probatur quia commensuratio
spatii ad spatium implicat maius esse infra minus

Conclusio tertia que est de meliori universo Deus potest meliorare universum in subiectis omnino
eisdem idem facere melius accidentaliter sed non essentialiter prima pars probatur quia posset facere
omnes creaturas rationales esse confirmatas in gratia et tunc esset melius quam modo
accidentaliter igitur prima probatio non valet consequentia non antecedens probatur de se quia hec sequitur ad dei omnipotentiam
et hoc probatur per Augustinum super Genesim ad litteram libro xi capitulo 7 et allegat eum Magister
in ~~[illegible]~~ primo libro primi distinctione talem potuit deus hominem fecisse qui non peccare
posset nec vellet et si talem fecisset quis dubitat eum meliorem fuisse loquendo
simpliciter non autem in ordine ad posse venire ad finem aliquem gloriae accidentalis quam ge-
rit in patria ex potuisse transgredi et non esse transgressum Sed pro secunda
parte quia si posset ipsum facere melius essentialiter vel hoc esset producendo novas substantias
et sic iam non esset in substantia omnino idem vel firmando eas et addendo eis perfectiones
accidentales et tunc in subiectis non perficitur essentialiter vel addendo illis perfectiones
essentiales sed hoc non quia substantia non suscipit magis et minus et ex consequenti suppo-

licet
Conclusio quarta licet nullius substantie indivisibilis perfectio nec intensive nec extensive
augeri posset nec minui nichil tamen prohibet substantie corporee perfectionem intensive inten-
sive nec autem nec hoc esse potest in quibusdam plus vel minus extendi prima pars probatur
quia substantia indivisibilis non potest extendi plus vel minus cum non habeat partes
igitur nec eius perfectio patet per communem suppositionem quia perfectio rei indivisibilis
est ipsa res indivisibilis 2a pars probatur quia substantia non suscipit magis nec minus
igitur extensive non potest fieri antecedens nec minor quia non sanctum et prima suppositio
Sed 2a pars probatur scilicet quod aliqua substantia potest plus vel minus extendi probatur in divinis -
tibus que secundum quod tendunt ad suam naturam quanto plus extenduntur de quanto
abca magis distant minus extenduntur igitur conclusio vera

Conclusio quinta variatio qualitatis essentialis perfectio potest in intendi et remitti
~~[illegible]~~ ergo quia ad formam ~~accidentalis~~ que non est summa essentialis perfectio potest
gradualis augeri vel minui sed multe qualitates sunt forme graduales et non summe
igitur earum perfectio potest intendi et remitti antecedens probatur quia forma gradualis non
summa potest intendi et remitti ut talis et ergo cum ipsa sit sua perfectio ex quinta
suppositione probatur quod sua perfectio potest intendi et remitti Et confirmatur hoc
quia quero quid sit talis essentialis perfectio caliditatis remisse si dicitur quod
est ipsa tunc cum ipsa potest augeri vel minui ex suppositione 2a sequitur quod et
perfectio eius Et non potest dici quod sua perfectio sit aliud ab ipsa per quartam
suppositionem igitur conclusio vera

Corollarium primum ad hanc conclusionem In formis gradualibus non oportet omnes
formas eiusdem speciei specialissime essentialis esse eiusdem perfectionis essentialis
probatur contra quia non omnes sunt eque perfectum esse quia que plus acce-
dit ad gradum summum perfectius habet esse et ergo est maioris habet perfectionis
essentialis per quartam suppositionem cum sit idem esse rei et sua perfectio

Corollarium secundum multe talium formarum possunt augeri vel minui extensive et
intensive probatur quod intensive per conclusionem precedentem et in quantitatibus multe ad
eam intensionem sic sunt rarefactive secundum eam extensio et ad earum

remissionem sequitur eius diminutio / propter condensationem opposito modo si sint condensata

Conclusio sexta licet aliquarum partium universi perfectio nequit augeri vel minui ex-
tensive potest tamen intensive patet de qualitatibus aut intellectus vel etiam voluntatis
hee quidem nequeunt extendi cum sint in subiecto indivisibili possunt tamen intendi et
remitti ut virtutes et scientie

Ex quibus responsale ad quesitum partium universi creati perfectio in quibusdam nec exten- cap. p.
sive nec intensive potest augeri nec minui In quibusdam potest extensive sed non
intensive In quibusdam potest intensive sed non extensive Et in quibusdam potest et
extensive et intensive prima pars patet per primam partem conclusionis quinte de scibilibus
indivisibilibus Secunda pars patet per secundam partem eiusdem tertia pars eciam patet
per conclusionem sextam et quarta pars patet per tertiam conclusionem / de qualitatibus
formis et aliis huiusmodi que possunt intendi et extendi vigore

Ad rationes autem factas in oppositum Ad primam cum primum suppositum cum arguitur
est ad creationem requiritur quod fiat aliquid ex non ente / dicitur quod ad creationem non requiritur
quod fiat aliquid ex non ente prout propositio de vi sermonis sonat sed ad intentum doctoris
bene hoc requiritur scilicet quod fiat et quod non fiat ex subiecto et tamen hoc non arguit contra

Ad aliam cum que arguitur pro infinitate sic supposito cum dicitur Multa sunt prima principia
hec negatur quia si esset finita et cum arguitur igitur aliqualiter sic esse qualiter non
comprehendit est quia non ideo est finita sed ideo quia non equalitatem per excessum
formarum mixtarum totalem secundum ita est / sed hec magis spectat ad sextam questionem
Unde ipsa non sit plura prima principia esse tamen plura prima principia semper esse
non est possibile cum nec sit nec esse possit nec ymaginari possit intellectu
quod sit ille terminus primum principium Et loquendo de primo principio simpliciter

Rationes autem arguentes de quesito est pro dicto in sexta conclusione et eius
corollario et hoc de illa questione ... de grad ... [illegible]

Continuando materiam de prefationibus in principiis librorum precedentium trac
tatam questio est ista

Utrum regnum increatum quod nisi fuissent crimina non fuisset incarna
tum plus perfecit regnum creatum quam si in crimine stetisset immaculatum | sy
Questio duo presupponit et tertium querit presupponit enim primo quod regnum increatum
sit incarnatum secundo supponit quod non fuisset incarnatum nisi fuissent crimina
nisi primi parentes peccassent et tertio querit an plus perfecit regnum
creatum quam si mansisset in innocentia et esset sine macula Et quod pro primo
supposito sit falsum arguitur Regnum increatum non est incarnatum igitur suppositum falsum
probatur antecedens Non fuit congruum ut deus sive regnum increatum veniret in carne
ergo non est factum tenet quia ut dicit Anselmus omne incongruum est deo impossibile
sed probatur antecedens non plus congruit ut summa maiestas accipiat infirmitatem quam
quod summa bonitas accipiat malitiam Sed secundum non est congruum ut notum est
ergo nec primum patet antecedens quia videtur eadem habitudo summe maiestatis ad
infirmitatem et summe bonitatis ad malitiam Et probatur aliter antecedens quia si hoc con
gruum fuit maxime ut homo perditus per hominem incarnatum reconciliaretur
deo sed propter hoc non fuit congruum igitur non est factum antecedens patet quia ista est
principalis ratio congruitatis scilicet ut filius factus homo pateretur satisfaceret pro
hominis peccato et sic reconciliaretur homo deo Probatur autem secundum quia magis congru
um videtur quod deus hanc noxam indulsisset ut sic immensitatem sue mi
sericordie ostenderet cum sue miserationes sint super omnia opera eius quam quod
condignum pretium pro hominis peccato exigeret scilicet morte hominis innocentissimi et
07 humillimi igitur questio quo ad primum suppositum falsa Sed in opposito est in
in diversis principalibus capitulis videlicet primo et secundo et Johannis primo dicitur Et verbum caro factum
igitur questio quo ad primum suppositum vera

Sed quod quo pro secundo supposito sit falsum Regnum increatum fuisset incarnatum etiam
si crimina non fuissent igitur suppositum falsum probatur antecedens Non minus debet exalta
ri natura hominis que numquam fuit nocens quam que post peccatum est penitens Sed
natura humana exaltata est in unitate suppositi verbi dei iam per culpam facta nocens
ergo hoc non minus fuisset factum si stetisset innocens Probatur antecedens quia de peccato
non meruit exaltationem etiam quia aliter deberet gaudere de peccato quia
ob peccatum hanc habet exaltationem probatur secundo quia verbum caro factum est et habi
tavit in nobis post peccatum Confirmatur non minus debet beatificari
natura spiritualis innocens quam post crimen penitens sed spiritus hominis penitentis
habebit beatitudinem suam in humanitate Christi igitur ita fuisset spiritus hominis in in
nocentia permanentis patet antecedens de se quia homo ad beatitudinem creatus est et non
minus in statu innocentie quam in statu culpe Et secundum patet per beatum Augustinum
exponentem illud Johannis 10o Ego sum hostium per me si quis introierit sal
vabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet Ingredietur enim
per partem intellectivam ad beatitudinem contemplationis divinitatis et egredietur quo ad
partem spiritualem ad eius beatitudinem in speculatione humanitatis igitur questio quo
07 ad secundum suppositum falsa Sed in opposito probe veritate suppositi est beatus Augustinus in libro
de verbis domini exponens illud Mathei primo Venit filius hominis querere
et salvum facere quod perierat sic inquiens si homo non peccasset filius ho
minis non venisset sed ibi loquitur salvator de adventu in carne ergo nisi
fuissent crimina non venisset Christus in carne igitur questio quo ad hoc vera

Sed quod quo ad quesitum sit falsum arguitur Regnum creatum perfectius fuisset
si numquam fuisset peccatum quam est nunc etiam per Christi incarnationem reparatum

igitur quod quo ad hanc partem patet antecedens quia fuisset in omnibus regimen incarna
cie modo post peccatum est status penitentie saltem in pluribus consequentia autem quia status
incarnacionis quam penitentie unde Christus habuit assumpsit et mortem subiit non autem
assumpsit statum penitentie cum peccatum non fecerit nec inventus est dolus in ore
eius prima petri 2° Item quia perfectius est regimen creature in quo omnes essent
boni quam in quo sunt tam boni quam mali modo in statu incarnacionis si
Adam non peccasset omnes fuissent boni nunc autem post peccatum usque in eternum
in regno creato erunt mali et boni patet antecedens quia nullus dicit quod non esset
melius regimen omnium bonorum incolarum quam mixtum ex bonis et malis
Sed in oppositum pro veritate questionis est illud quod dicit Johannes 10 quod dixit dominus
Ego veni ut vitam habeant et habundancius habeant Si enim habundancius adven
tu salvatoris in carne habuerunt plus propter hunc adventum post culpam perfectius
est regimen creature quam si sine culpa stetisset immaculatum igitur questio quo
ad quesitum vera

Pro decisione istius questionis primo presuppono protestacionem laudabilem prime circa
principium primi principii quam nunc pro repetita habeo Volo causa brevi
questionem igitur hanc distinguere in tres articulos primus erit de primo
presupposito Secundus de 2° et tercius de quesito Circa primum igitur ad primum noto
quod regimen creaturarum intelligo divinum ut dixi circa circa primum et secundum

Secundo noto quod licet varie loqui possemus de incarnacione Christi ~~quia~~ ~~Christus~~ est
suppositum ~~divinum~~ ut dicit Durandus parte q. 14 libri Non loquimur nisi de incar
nacione qua factum est ut homo sit deus et deus homo que incarnacio videtur
esse unio nature humane cum divina in unitate suppositi quod est deus et homo Ergo
patet quod cum queritur utrum regimen increatum sit incarnatum hoc est querere
utrum deus humanando naturam coniunxit sue nature divine et univit ut deus
sit homo et homo deus

Tercio ~~noto~~ Ex quo sermo habitus est de huiusmodi incarnacione Christi quia Christus
est suppositum divinum noto quod suppositum capitur pluribus modis quoddam est suppositum
grammaticale quoddam logicale que non curo prosequi quoddam vero methaphisicale
seu reale de cuius natura est esse incommunicabile ingenitum est suppositum et non innititur
alteri supposito ipsum Unde nulla pars integralis est suppositum quia innititur toti
ut supposito omnes partes nec alia res est suppositum vel etiam corpus sine anima
quia innititur toti ut supposito ipsum Similiter albedo vel aliud accidens quia
innititur subiecto non potest dici suppositum methaphisicale non tamen est negandum quin suppositum
possit inniti priori ut conservanti seu ut locanti seu etiam ut regenti et moventi
sicut orbis lune suo motori ut moventi deo ut conservanti spere mercurii ut
locanti ex quo sequitur quod suppositum methaphisicale potest sic describi est individua
substancia nulli alteri ut supposito sustentanti innixa

Quarto noto quod deus potest comparari ad creaturam dupliciter uno modo in racione ~~efficientis~~ efficient[is]
vel finis quia cuiuslibet est creature vel ut dicit bonaventura in racione principalitatis id est
facientis tria creatura et est idem Alio modo in racione suppositantis id est
suppositacionem supplentis et inter hec est ista differencia quod habitudo dei ad creaturam ingenitum
in ea est aliquid faciens vel etiam finis in quem ordinatur creatura racio est
communis tribus personis quia sicut una earum est una essentia et unus actus
essencialis quo quelibet earum est deus ita racio est omnium earum una operacio
ad extra procedens ex illo actu Similiter omnium est una finalitas quia quod est
ordinatur in una persona tamquam in fine similiter ordinatur in alia tres

Sed s̄m q̄ est suppleus suppositatom̄ nr̄e creatē hoc non dicit nisi vnionem
creature cum supposito diuino / ratione cuius suppositum diuinum illam creaturam
suppositat et ideo hoc bene pot̄ conuenire vni p̄sone sine alia. Sequitur secundo
q̄ in vnione ypostatica siue in incarnacione duo s̄t consideranda. Vnum est
actus quo fit vnio creaturē cum creatore et hec actio ē a tribus p̄sonis
sic q̄ nequit esse ab vna quin ab omnibus. Aliud ē suppositatio creaturē
a p̄sona siue supposito cui vnitur / et hec nō sonat aliquem effectum sed relationem
p̄sone cui nā vnitur ad ipam̄ / namque ratione vnitationis facte in creatura
a tribus p̄sonis. Vnde hec bene pot̄ conuenire vni p̄sone et nō alii sine vni
aliq̄ libero respiciens productiue / sed compat̄ creatura ad creatorē quo ad actum tamquam
situatom̄ tamquam a creatorē sustentata in supposito diuino / et sic tamquam relacio
relatiuo se habens ad creatorē / De hoc autem q̄ fit mencio in nō li
de vnione. Vnione in p̄posito capio pro vnitate in qua nec ē transmu
tatio aut vnibilium in se inuicem commixtio / nec constitucio tercie nature
T. 4 sed vnum vnibilium fundatur cum in alto / et hoc ideo quia nec ē ibi repu
gnancia nec essencialis et mutua dependencia / est tamen ibi excellens p̄ordinacio
sicut quando arbor vna sine surculis inseritur in stipite alterius arboris
itaque vnus est stipes vtriusque arboris vtriusque manente nā / vna sub
virtute nāli que ē stipitis / et alia nā sub virtute insertionis. hoc enim
modo vnionis quodammodo fit vnio incarnacionis. Ibi enim est alterius
nature scilicet diuine p̄ordinacio ideo recte ponitur q̄ nā diuina humanam trahat ad
vnitatē ratione p̄ordinacionis sed quia ad vnitatem rei nō pot̄ trahere sine
transmutatione et commixtione / quod absurdum est ponere in vnione incarnacionis
ideo trahit eam ad vnitatem p̄sone ita q̄ vna et eadem sit ypostasis diuine
et humane nature tamquam stipes vtriusque. Sic q̄ ista vnio incarnacionis
multum assimilatur ei vnioni que est per insertionem / iuxta illud Jacobi 1
Suscipite insitum verbum quod pot̄ saluare animas vestras.
Hiis sic positis sit conclusio prima. Sana fide credendum est et absque qualibet
ambiguitate tenendum q̄ verbum increatum est incarnatum / p̄ quo
diuinum factum est caro ideo glosa vera cum p̄z Joh. 1. Et glosa quia vn̄
ideo dicitur de ipso q̄ incarnatus ē de spiritu sancto et homo factus ē. Et in symbolo. In
in Simbolo Apostolorum dicitur. Natus ex Maria virgine / Nō autem natus
esset ex virgine nisi factus esset homo. Et in Simbolo Athanasii dicitur
hec est fides recta et confitemur quia dominus noster Ihesus Cristus dei filius deus
et homo ē / ita credamus q̄ incarnatus ē / ita p̄ descripcionem incarnacionis
ex q̄o notabili et plures sunt tales auctoritates scripture q̄ vbi r̄ conclusionem
igitur conclusio vera
Sed in primum. Deum incarnari fuit possibile p̄z quam
quod fuit possibile cum patet ex glosa sed ita quia ex opposito consequentis
pot̄ inferri oppositum antecedentis igitur etc. bona
Sed in s̄m. In hac incarnacione nō quelibet nā constituit suppositum siue
p̄sonam p̄mum patet quia hec incarnacione fit ut ē q̄ deus est homo / et ho
ideo cessum verum quod nota ad oppositum patet et p̄ nomine incarnacionis est
ea fit vt deus sit homo / et homo deus / hoc patet quia si nā humana

constitueret in deo suppositum sue speciei proximum scilicet quod esset speciei humane et nullius alterius tunc hoc esset homo et non deus, et sic deus non esset homo, quia deus non est nisi deus. Etiam si quelibet natura ibi constitueret suppositum sue speciei propri/tum sicut ibi sunt due nature ita essent duo supposita quod est heresis et dampnata

Corollarium tertium In incarnacione qua deus factus est homo, natura humana non su/stentatur supposito proprio patet corollarium quia natura humana sustentatur ibi supposito divino et hoc non est ei proprium igitur corollarium verum ad partem quia natura divina dat ibi esse speciale suppositi divini, quia non potest de suppositum, est enim ratio ipsius una tamen suppositorum nec hoc aliter fieri potest ut dictum est in primo, ergo non potest precedens corollarium natura divina dat esse suppositum et natura humana non dat sequitur quod ibi natura humana sustentatur supposito divino, hoc quantum de secundo igitur corollarium verum

Corollarium quartum humanitas assumpta a verbo non est suppositum methaphisicale vel naturale patet corollarium quia est verbo divino ut suppositanti innixa ergo non est suppositum methaphisicale tamen ex descripcione suppositi in tertio notabili posita. Alius patet quia ab ipso verbum dicitur homo quod non esset nisi verbum divinum carnem suppositaret Non enim aliquo potest verbo divino convenire sua denominatio sed solum quia verbum eam suppositat ideo ipsa verbum denominat esse hominem [illegible]

Corollarium quintum natura humana assumpta nec sibi nec alicui alii creature convenit esse hominem patet corollarium quia cum ab eterno ut dictum est verbum est homo si cum hoc aliqua creatura esset homo ab eterna tunc verbum non sit creatura in corpore essent duo homines scilicet verbum esset unus homo, et aliqua creata ab humanitate creata etiam esset homo, et cum nulla creatura sit verbum in verbo essent duo homines quod est absurdum et falsum igitur corollarium verum/

Conclusio secunda licet solus filius humanam naturam assumpsit, nichilominus tota trinitas hanc unionem operata est licet unio ipostatica ad solam personam filii est terminata Conclusio habet tres partes quo ad primam partem patet auctoritate evangelii Johannis primo Verbum caro factum est quod est incarnatum est scilicet humane nature assumpcione in unitatem suppositi. Etiam quia incarnatio est in carne mitti sed missio potest convenire uni persone sine alia vel aliis et ita de facto est de filio per illud apostoli ad Galatas iiii° Misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege Etiam quia assumpcio nature humane non est nisi unio in persona ergo cum persone distincte sunt quare non posset esse unio in persona una sine hoc quod esset in alia Non enim abstat humanitas unio personarum in natura divina Nam in simili videmus in rebus creatis quod quamlibet unita sit anima corpori tamen sciendum unitur anima et non corpori, sequitur prima pars conclusionis vera Sed secundam partem conclusionis declarat quarto notabile quia factio huius assumpcionis est ita creatura aliquis effectum producere modo ut dictum est in illo notabili opera trinitatis sunt indivisa Unde inquantum aliquis producitur ita creatura tota trinitas hoc facit, et est dictum in rei de [illegible] adducere auctoritate Augustini de fide ad petrum ubi dicitur reconciliati sumus per solum filium secundum carnem sed non soli filio secundum deitatem, trinitas enim nos sibi reconciliavit per hoc quod solum verbum carnem ipsa trinitas fecit esse propositio, opera enim trinitatis indivisa sunt adeo ut dicit Augustinus

De trin xv et xvi Sed 3a pars conclusionis patz quia unio ypostatica non
terminatur ad essenciam nisi ydemptice scz quia est una eadem cum persona
ad quam immediate terminatur illa / et non ad essenciam saltem immediate patz
inde quia si terminaretur immediate ad essenciam ita sibi competeret racione
racione essencie tunc competeret omni cui competit essencia et sic pater esset
incarnatus vel unitus carni vel eciam spiritus sanctus quod non est dicendum
igitur conclusio vera

Cor[ollari]um primum ymaginandum est de hac filii dei incarnacione ac si tres
puelle una ex eis aliquam vestem indueret omnes enim tres facerent indu=
cionem et tamen una sola ex eis induetur patz talium ex conclusione

Cor[ollari]um secundum incarnacio in figurata et ab antiquis a nobis quod pre
dicta / facta est per christum et celebrata patz tercium ex racione tamen tota trinitas
[illegible] operata indivisa quia sunt opera trinitatis quod facta est a christo non christus sit
una trium personarum

Cor[ollari]um tercium Cor[ollari]um secundum conclusionis sic tali sit mysterium mei reve=
rendi metu convenientis salva reverencia non est licens posicionis scz hec
et prophetis incarnacio a patribus expectata non est per christum celebrata patz quia
repugnat tercio meo inmediate precedenti ex verbis deducto nec valet sua probacio
in qua dicit quia tunc idem ageret pro nativitate sui / seu incarnacione tamen michil
generet seipsum sed conservat licet enim sit in rebus creatis quod illud quod cepit simpliciter
de non ad esse non generat seipsum sed conservat ut dicit 2o de anima non est tamen
inconveniens quod idem incarnatum operatur ad suam generacionem ut verbum incarnatum
efficit suam incarnacionem ut ipsemet dicit in textu primo partis conclusionis
alibi sic et ex probacionibus dictis sue secunde / sic quod per christum facta est incarnacio ideo
per eum celebrata dici potest sicut eum nupcias qui celebrat nupcias

Cor[ollari]um quartum licet non minus pater vel spiritus sanctus potuit assumere naturam huma=
nam in unitatem suppositi quam filius tamen magis tamen congruum fuit et de potencia ordina=
ta decuit quod filius naturam humanam assumeret quam pater vel spiritus sanctus hec tamen
est contra magistrum in dist. i. et probatur prima pars tercie ubi est potencia eadem potencia
absoluta ibi quod quicquid unum quoad respectum illius potest et potest quod alius respectu effectus
voluntarii sive ad extra / sed in patre et spiritu sancto est posse eadem potencia absoluta
quod in filio / et assumpcio est effectus ad extra et voluntarius igitur si unus potest
alia / tunc non esset eadem eadem potencia absoluta / secunda pars patz quia si una persona aliquid posset ad extra quod non
sunt distincte potencie sed una ut dictum est in primo igitur prima pars tamen pro
hac patz ut dictum est in primo nec missus est spiritus sanctus in carne quod non conveniens
alius esset hac assumpcione filius dei et alius hominis sed unus idem Et sic
a principio per verbum omnia facta sunt / ita per idem verbum omnia reformata
congrue fuerit reformata Et quia erat ymago increata congruum erat ut forma
creatam in se reciperet / et eam deo pro reformaret / Similiter quia
appropriatur ei sapiencia et virtus ab apostolo [illegible] et equalitas ab augustino
et species sive pulchritudo ab hilario ut dictum est in primo Et quia contra
sapienciam appetendo inordinate scienciam / peccatum primi parentis commissum est congruum
fuit ut per filium dei sapienciam patris restitueretur ut ille qui in suo appetitu
offensus est nobis fieret medicina et ex hac evidencior eum nos offendere
dei clemencia Sed congruum est virtus et brachium congruum fuit ad vic=
toriam ab hoste obtinendam Unde luce primo fecit potenciam in brachio suo
congruum est equalitas congruum fuit pro morbo quia homo equalitatem
sciencie appetit Et congruum est species et pulchritudo congruum fuit ut

per eum ymago creata deturpata reformaretur / pro aut̄ ~~disgruerit~~ [disconvenit] propter prop̄-
tatem innascibilitatis / Nec enim congruum videtur ut qui in deitate est patris
in humanitate esset filius igitur corollarium verum

Tercium quintum Licet persona christi propter unionem divine nature et humane non sit com-
posita capiendo compositionem proprie pro unione plurium habentium mutuam
inclinationem ad constitutionem tercii / potest tamen dici composita capiendo compositionem communiter
prout est plurium simul positio licet non sit in usu modernorum patet tamen pro
prima parte quia persona christi est deus cui omnis compositio repugnat ex quo
est summe simplex Etiam quia tunc persona christi non esset eterna / cum nullum compositum
sit eternum Et etiam quia tunc non esset deus cum nullum compositum sit deus Sed pro
secunda parte patet secundum sanctum Thomam / isto modo capiendo compositionem personalis unio potest dici
compositio et persona christi aliquo modo composita / non sit quod persona verbi sit ex plu-
ribus constituta quia sic deo non conveniret / persona autem est deus sed quia persona
verbi ante incarnationem erat in una sola natura constituta et post incarnationem
in supposito verbi natura humana fuit unita divine et sic ut dicit Bonaventura in
verbo dicitur esse larga compositio / quia unio sive simul in eodem supposito duarum
naturarum positio non quod quia christus est illa unita ideo sit compositus sed quia
in sua persona ille due nature uniebantur Aliquo modo ab illa unione compositus
appellatur / ad quod videtur sonare verbum Damasceni libro tercio dicentis In domino
ihesu christo duas naturas cognoscimus unam ypostasim ex utrisque compositam
quam compositionem probat dictum Athanasii in simbolo dicentis Nam sicut anima
et caro unus est homo ita deus et homo unus est christus Ad hoc facit dictum
beati Thome in scripto tercii di vi articulo primo q iii in responsione ad secundum argumentum Vbi dicit
persona christi non dicitur composita quasi esse suum sit ex multis constitutum
hoc enim est contra rationem eterni / sed quia ad multa se extendit / que assumuntur
in illud esse / que compositio secundum eundem ibidem in responsione ad quartum articulum potest
dici unio exigitiva / quia tot apprehenduntur in persona quod exiguntur ad opus
redemptionis ut sit deus qui posset / et homo qui satisfacere deberet Ad quod
planius etiam inducitur dictum beati Thome in 3a parte q 2a articulo 4o in responsione
eidem qui dicit persona christi subsistit in duabus naturis / Unde licet ibi sit
unum subsistens est tamen ibi alia ratio subsistendi et sic dicitur persona composita
inquantum unum duobus subsistit hec beatus Thomas / ergo corollarium verum

Tercium sextum / Conclusio prima articuli quinti ad quesitum inducta magistri mei merito
concurrente salva pace non videtur sufficienter posita scilicet ista unio incarnationis
christi quantum ad hoc ad quod sit unio / est simplicissima / patet hoc / Simplicissimum
enim est quo non datur simplicius hoc quod est quolibet alio simplicius ex vi
superlativi Sed unio hec de qua in sua conclusione non est simplicissima
licet enim simplex prout simplex opponitur compositioni primo modo sumpte sed non secundo modo
si autem hec unio esset simplex utroque modo esset simplicior / ergo hec non
est simplicissima et sic superhundantia [illegible] predicta assumpta probatur Sua ar-
guo sic unio incarnationis terminatur ad personam eternam filii dei que per-
sonaliter christus est / hec autem composita est / saltem secundo compositionis ut proba-
tum est ergo sequitur quod hec unio non terminatur ad personam simplicissimam igitur
sua probatio non probat conclusionem Et ex hoc ulterius infero quod conclusio
secunda articuli quinti magistri mei non sit vera in qua dicit suppositum christi in
unione incarnationis secundo modo scilicet quantum ad ea que unit non est simplex
nec compositum capiendo compositionem primo modo / patet sic tamen / quia saltem
ad intentionem suam debebat dici quod suppositum christi est simplex quia
suppositum christi est deus / deus autem est simplex unice simplicissimusque ut
ipse dicit in prima conclusione sua Et sequitur ex sua conclusione

Suppositum Christi non est simplex nec compositum quod non est deus nec homo. Tertia a
superiori ad inferius valet sine aliquo defectu conditionis et similiter quod illud ex
quo sequitur et hoc sequitur ex sua conclusione igitur et cetera

Conclusio tertia Natura divina in supposito verbi nature humane unita est incar-
nata et naturam hominis assumpsit / ~~patet primo~~ hec conclusio et ... con-
gruit textui sic dicentis quod ~~natura~~ non solus filius divinus accepisse formam filii
per hoc non excluditur natura divina ab acceptione similis forme unde damascenus
dicit Inhumanationem verbi dei dicimus omnino et perfectam naturam
divinitatis in una eius ypostaseon incarnatam esse i. unitam humane nature
pro veritate huius conclusionis est dictum augustini ... de trinitate ... di-
centis forma dei accepit formam servi / sed constat quod per formam intelligitur
natura apud augustinum ibi / igitur natura divina accepit formam seu naturam servi
Idem est auctoritas Jeronimi in explanatione fidei dicentis passus est
filius dei non secundum illam substantiam ~~que~~ assumpsit / sed secundum illam substantiam
que assumpta est ubi manifeste exprimit divinam substantiam assumpsisse
humanam

|| que

Corollarium ad hanc conclusionem Ens quod est pater est incarnatum ens quod est spiri-
tus sanctus est incarnatum patet ex conclusione quia natura divina est incarnata
hec est ens quod est pater vel spiritus sanctus

Corollarium secundum hec propositiones compatiuntur se pater non est incarnatus
et tamen illud quod est pater est incarnatum sequitur ex eadem Et tamen predicto
nec est mirandum quia et iste se compatiuntur pater non est filius et tamen
ens quod est pater est ens quod est filius

Corollarium tertium Non video quo fundamento motus magister meus ~~...~~
mecum concurrens reprobavit conclusionem primam articuli primi sui concurrentis scilicet
ista natura divina potuit sibi unire humanam naturam cum ea supponit et pro-
batum per me contrarium / est mea conclusio catholica et per auctoritates sanctorum probata
Nec ista conclusio Natura divina potuit sibi unire naturam humanam
est contra suas conclusiones scilicet huiusmodi quod nec in unione incarnationis verbi natura
divina assumpserit humanam naturam in unitate suppositi tamen non assumpsit eam
in unitate nature / hec non contradicit conclusioni predicte nec opposita conclusionis
predicte potest inferri ex ea aut eius corollariis immo hee due conclusiones
compatiuntur se simul Nec valet probatio sua nec alicui probat in contrarium
sicut arguit / deus potuit facere unionem nature sue in humana
per viam compositionis et transmutationis que posset esse bona sed antecedens est impossibile
tamen non posset fieri unio nature unius in aliam nec primum videtur ad conclusionem
quam impugnat tamen nec hoc dicat conclusio illa Non enim dicit quod natura
divina potuit facere unionem nature sue humane sed dicit illa conclusio quod
natura divina potuit sibi unire naturam humanam quod verum est et factum est
igitur illa conclusio improbari non debebat cum in nullo contrariet conclusioni
mee vere

Conclusio quarta licet de potentia dei absoluta possibile esset eandem
humanitatem ~~unitam~~ esse sustentatam a pluribus suppositis divinis immo
ab omnibus tribus simul tamen si tres persone eandem humanitatem assumerent
et semel ~~assumerent~~ in unitate suppositi / ex una humanitate ipse essent tres homines
Conclusio habet duas partes prima pars patet Nulla distinctio

absoluta requirit inter personas divinas igitur esto quod filius aliquam naturam suppo
sitet / eandem potest suppositare pater simul et semel / probatio quia quamvis illa natura
sit quid absolutum et per consequens sua suppositatio a filio / non repugnat quin pater
et spiritus sanctus possint eam simul suppositare sed antecedens patet per verba doctorum in primo sententiarum dis
tinctione ... quia inter supposita divina / nulla est nata distinctio nisi relationis que
distinguit personas Nec obstat huic probationi si dicatur quod unio nature cum
verbo est quedam relatio / et per consequens licet absoluta in divinis sit non excludant /
tamen stabit quod unio faciat huiusmodi exclusionem cum sit res relativa / dico quod verum
est quod unio illa est res relativa sed tamen non est talis relatio qua persone
divine habent distingui cum ille relationes sint eterne / hec autem unio est tempo
ralis igitur non obstat hec veritati prime conclusionis / igitur eius prima pars vera
Sed pro secunda parte ... conclusionis supposito isto ... nunc quod homo est nomen
suppositi / manifestum est enim quod omnis homo est persona vel suppositum / sed si
humanitas assumpta respectu assumentis ipsum magis denominat / sicut
nomine suppositali persona assumentem humanitatem Hoc similiter arguo sic
In hoc casu si tres persone assumerent eandem humanitatem in unitate suppositi /
quodlibet suppositum divinum esset homo / et non videtur quod esset idem homo
cum sit aliud suppositum igitur esset alius homo / et per consequens pater esset homo alius quam esset
filius et esset alius homo quam filius / et eodem modo esset alius homo quam
spiritus sanctus / et tamen quilibet eorum esset homo / sequitur igitur quod essent tres
homines / quod non est / antecedens consequentia quia pater acciperet humanitatem
suppositaliter seu in unitate suppositi ut supponitur / Et hoc patet quia non homo
est nomen suppositi ut dictum est non plus pater esset homo quam idem suppositum
igitur secunda pars conclusionis vera

Contra primam sequitur ex casu conclusionis Nec esset inconveniens quod plurium
hominum esset una sola anima intellectiva proprie et unum corpus / sequitur consequentia ex predictis
quia in hoc casu tres persone / essent tres homines per se ...

Contra secundam Suppositum enim ... non supposito non potest constituere nisi unum
hominem / sed suppositatio ab aliis potest constituere plures et distinctos
homines per hanc conclusionem quia si assumpta humanitas dimitteretur a
verbo / et suppositaretur propria supposito / non constitueret nisi unum hominem ut
notum est / sed que suppositata a tribus suppositis divinis / constitueret tres di
stinctos homines igitur contra primam ...

Contra tertiam licet eadem persona divina ... absoluta potest assumere plures
humanitates / tamen si plures caperet in unitate suppositi non esset nisi unus
homo / prima pars contra ... est beati Thome in scripto tertii distinctione 1 questio 2 ... / Et ratione
non tamen potest persona divina subsistere in tribus vel decem vel plu
ribus naturis quam in duabus sed persona divina potest subsistere in duabus
naturis / ergo in quotlibet pluribus consequentia nota / antecedens patet quia una natura adiuncta
non terminat activitatem persone divine que infinita est / hoc patet quia
alias natura divina et humana non esset unita in uno supposito / igitur etc. in
predicta ... verum Sed prima pars patet quia talis persona non esset nisi
unum suppositum ergo non esset nisi unus homo et patet quia una humanitas modo
suscepta a pluribus suppositis constituit plures homines ratione pluralitatis
suscipientium ergo plures humanitates ab eodem supposito suscepte non consti
tuerent nisi unum hominem etc. quia eadem ratione / sicut unum ratione multitudinis
assumentium ... talia ... / sic plura ab eodem suscepta constituerent unum

unum hominem ade deductum est in perfectione conclusionis igitur correlarium verum

Correlarium quartum licet verbum potest dimittere naturam humanam quam assumpsit in unitate suppositi nunquam tamen eam dimittet hoc correlarium est mixtum quia sic libere eam assumpsit nulla necessitate ita libere eam suppositat unde posset ~~sicut~~ eam dimittere proprie suppositationem si vellet sed quod nunquam eam dimittet quia patiendo intravit in gloriam suam licet ultra quam gloriam nunquam perdet ~~igitur correlarium verum~~ [illegible]

Correlarium quintum In primo instanti dimissionis humanitatis si fieret hec humanitas inciperet esse homo qui tamen non esset neque fuit deus patet correlarium in pro prima parte quia post dimissionem esset homo et nunquam ante hoc fuisset homo quia ante non fuit suppositum tamen humanitas assumpta non est suppositum sed sustentatur a verbo ex primis dictis Sed quo ad secundam partem patet quia post dimissionem ille homo esset pura creatura talis autem non est nec fuit deus Tertia quia ille homo natus de virgine sit quod interim nascetur non fuit / omne autem quod est vel fuit deus eternus semper fuit igitur correlarium verum

Correlarium sextum Ille homo sic dimissus a verbo esset filius beate virginis patet correlarium omnis homo qui est ex semine ade debet habere patrem vel matrem sed non potest ponere tunc aliud patrem vel matrem quam solam virginem beatam / igitur est eius filius antecedens patet quia ex quo est de massa ade / et non formatus ad modum eve ex aliquo individuo / opporteret quod haberet aliquem a quo ultimate descendit qui sit eius pater vel eius mater / patrem autem non habet cum illa humanitas non sit genita ex semine virili ergo opportet ut habeat matrem et hec beata virgo igitur correlarium verum et plura possent inferri sola corpora que solum videntur et tamen essent vera et hoc de primo articulo

Artl. 29. Quantum autem ad secundum articulum qui est de suo supposito scilicet an filius dei incarnatus fuisset si homo non peccasset pro isto noto quod de hoc doctores nostri habent contrarias opiniones similes tamen ad pietatem tendentes Ideo de hoc loquendo est nichil temere asserendo quia ut dicit doctor subtilis in scripto tercii d. 1 ar° 3° Istius questionis veritatem solus ille novit qui natus est et passus ac deo patri pro nobis oblatus quia ipse voluit Ea enim que ex sola voluntate divina pendent nobis ignota sunt nisi quantum innotescunt per auctores sanctorum quibus deus suam voluntatem revelavit / Et quia in canone sacre scripture et in dictis sanctorum hec sola causa assignatur incarnationis / redemptio scilicet hominis a culpa peccati Ideo non correspondentia harum scripturarum nichil temere asserendo nec opinionem adversam derogando eligendo opinionem que magis videtur consonare pietati fidei orthodoxe scilicet secundo reperitur secundum eum opinio opposita magis consonare videtur iudicio rationis / Quo ad hunc articulum pono conclusionem primam

Quia homo lapsus fuerat in peccatum congruum erat dei filium incarnari

hec conclusio quo ad primam ex est / ita presciendi quicquid est factum per deum congru-
um est sed incarnacio dei est per deum facta seu a deo facta / igitur congruum
fuerat id fieri / antecedens patet quia ab optimo non fit aliquid incongruum Secundo patet
per primam conclusionem primi articuli / hec autem congruencia multipliciter assignatur
a doctoribus Unde inter septem congruencias quas ponit magister iii distinctione Mar
primam tercii assumo ubi ita alias recitatas / Supposito enim lapsu humane
nature in peccatum congruum fuit id fieri per quod divina manifestaretur misericordia
et observaretur iusticia Sed per incarnacionem verbi dei hec facta sunt
igitur hoc fieri congruum erat antecedens patet quia omnes vie domini misericordia et
veritas secundum illud psalmi / et ideo maxime hoc deo congruit per quod
hec duo palam reddit / Secundo patet quia immensitas misericordie dei / ma-
nifestata est in hominis lapsi reparacione / sed immobilitas iusticie est filii
dei incarnati oblacione / Unde si homo non fuisset redemptus / non appa-
ruisset dei misericordia / quia per statum vie implacabiles ~~essent~~ ira fuisset ira super
malicia / sed si homo assumptus fuisset ad veniam sine filii dei incarnati
redempcionis oblacione / dei iusticia minime claruisset / Et cum racionis est ut tan-
tum reddatur vel amplius quanta fuit offensa / hoc autem per puram hominem
fieri non potuit / quia nec sibi homo ipse non sufficere potuisset nisi
interveniret gracia mediatoris / Per angelum autem non decuit / quia ma-
lus veniam mereri non potuit / bonus vero angelus non offendit / nec per
aliquam aliam creaturam id fieri potuit quia secundum beatum Thomam illud articulo 2 totum
quod potest pro se deo debet Unde non relinquitur sibi ut pro alio satisfacere
posset / ideo hoc oportuit fieri per hominem deum / cuius caro ex massa pecca-
trice sine peccato sumpta fuit / ut sic de eadem massa unde orta est culpa /
debita fuerit compensa

Secundum primum lapsus hominum peccatum recto ordine fuerat reparatus / patet racionem
quia congruentem reparacio processit ex probacione delusionis / ideo recto ordine
cum ordo rectus congruenciam requirit Recto quippe ordine actum esse ~~ordinarie~~ arbitror
est Cum enim deus potuisset redemisse hominem per potentiam / voluit ut ordo
sue sapientie servaretur / ut eius misericordia affluente / eius etiam iusticia solveretur

Secundum tercium Congruum fuerat ut mediator esset deus et homo / patet racionem
quia mediator non debet esse tantum unius extremi sed amborum / cum ideo reconciliare
debebat hominem deo / congruum fuerat ut esset deus et homo igitur
tercium verum

Conclusio secunda quam pono probabiliter Si homo peccati ~~esse~~ preservatus
non incurrisset reatum incarnatio non fuisset. Veritas huius
conclusionis patet per Augustinum in libro de verbis apostoli exponentem illud Mathei
xviii venit filius hominis querere et salvum facere quod perierat, ubi dicit
si homo non peccasset filius hominis non venisset sed ibi loquitur dominus de
adventu incarnacionis ideo si homo ~~non~~ non peccasset filius dei incarnatus
non esset Ad idem est glosa Augustini super illo primi ad Thimotheum 1o fidelis
sermo et omni acceptione dignus / quia Christus Jhesus venit in hunc mundum
peccatores salvos facere / ubi dicit nulla fuit causa Christo domino veniendi
nisi peccatores salvos facere / tolle morbos tolle vulnera / nulla est causa

medicine / Ad idem est glo. Augi. super illud Johis xi Ecce quem amas infirmatur ubi dicit si peccatores deus non amaret de celo non descenderet Ad idem est auctas Ambrosii de incarnatione verbi dei dicentis que erat incarnationis causa nisi ut caro que peccaverat redimeretur Ad idem est Virgilius episcopus in libro de concepcione virginali ca. xvii ubi dicit ideo filius est deus homo quia non sufficeret ad redimendos homines alius nisi deus homo Ad idem est apostolus ad Galat. iiii^o dicentis misit deus filium suum factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret Ad idem est Augus. in oratione ad beatam virginem ut quod eius misterium pro peccatoribus paratur si deesset qui peccasset Aut quod nomen foret salvatoris si nulla esset indigentia salutis Item super illud Math. pe. ipse enim salvum faciet populum suum dicit Augus. Si homo non peccasset virgo non peperisset Et ad racione fit illud quod est super excellentis dignationis et super omnem modum nostre condicionis / non fieret nisi procedente excessus per ipsum reformandus / modo misterium incarnationis filii dei fuit super excellentis dignationis / ergo nisi processisset culpa reformanda / non fuisset factum / nisi ita deus eum suam prodidisset / non de celo ad terram descendisset Item arguitur ex verbis apostoli ad hebreos ii^o ubi dicit quia pueri communicaverunt carni et sanguini et ipse similiter communicavit eisdem ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium Sed mors per peccatum in hunc mundum intravit Roma. v ergo si peccatum non fuisset per incarnationem deus carni et sanguini non communicasset

Corollarium primum ad hanc conclusionem Si in homine per peccatum ymago dei deformata non fuisset / filius dei in carne passibilem non venisset hoc corollarium est beati Leonis pape in sermone de nativitate domini dicentis Si enim nisi homo ad ymaginem et similitudinem dei factus / in suo honore mansisset creator mundi creatura non fieret .i. creaturam humane carnis non assumpsisset in omnibus suppletionis / dicit semipiternus temporalitatem subiret aut equalis deo patri / dei filius / formam servi assumeret

Corollarium secundum Causa divine incarnationis est lapsus primorum parentum hoc corollarium est beati Thome in scripto tercii. dis. prima ar. iii^o in ultimo principali dicentis hec sola causa assignatur incarnationis / redemptio scilicet hominis a servitute peccati / pro veritate etiam tenet ii est auctas Augusti supra allegata in probatione conclusionis ubi dictum est nulla fuit causa Christo veniendi nisi peccatores salvos facere igitur corollarium verum

Corollarium tertium Conclusio secunda art. tercii magistri mei reverendi salva pace non est bene posita in qua innuit / si homo in peccatum lapsus non fuisset adhuc filius dei incarnatus fuisset Repugnat enim conclusioni mee solide et eius contraria per scripturas sacras sufficienter probate / licet pale pandantur sive probationes quibus praesumptum suum fulciri videtur allegat enim quod dicit Bertrandus super illud Jone 2° propter me orta est tempestas et quod diabolus videt rationem creaturam assumendam in unitate filii dei et invidit et hominem temptavit ut per peccatum humana natura demereretur assumptionem Sed ad hanc rationem dico / dato quod etiam diabolus previderet rationem creaturam a filio

dei assumenda non tamen oportet quod praeviderit accidentia ad ipsam. Sicut enim
ut idem dicit Bertrandus praevidit se futurum principem malorum quae per
casum suum consecutus est et tamen casum suum non praevidit ut dictum
est in 2o dis. ma. Nec valet sua probatio qua sic arguit dei perfecta
sunt opera, sed perfecta dei operatio non potest esse nisi ultimum principio coniungatur
cum ergo deus sit principium et homo sit ultima creatura, decuit ad perfectionem uni-
versi, etiam si homo non peccasset, quod deus homo fieret. Ad hanc vero dico
quod licet circulus perficiatur in coniunctione ultimi cum principio primo, non tamen
oportet quod in coniunctione quae est in unitate personae sed bene in conversione
quae est per ordinem ad finem. Similiter nec valet ratio illa qua arguit sic perfectissimus
gradus humilitatis est ut alicui se inferiori subiciat vel commisceat, sed hoc fit
in incarnatione ergo deum decuit ea facere. Et quod adducit glossam super illud
Matth. 3o Sic nos decet facere omnem iustitiam etc. Sed salva reverentia
haec ratio non concludit secundum b. Thom. Intendit enim aliquid pertinet ad per-
fectionem hominis quod omnino derogat perfectionem dei. Unde quamvis humilitas
sit perfecta virtus in homine, non tamen oportet ut in deo ponatur sicut ipse summa
humilitas, quod patet ex sermonibus superius quae ei opponuntur, quarum prima est cum
bonum quod quis habet sibi tribuit, hoc quidem in homine vitium est quia nihil
a se habet, sed in deo summae perfectionis est, quia nihil ab alio habet. Similiter
nec illa ratio sua valet qua sic arguit deus est infinitum invisibile, ideo decuit
eum facere effectum infinitum quae est coniunctio divinitatis in carne visibile, scilicet ideo conscripto
~~manifestato~~ quatenus per hoc infinitum incarnationis visibile infinita cognoscantur invisibilia
haec ratio non videtur valere quia in productione cuiuslibet creaturae manifestatur potentia
infinita et sapientia et bonitas dei, quia quaelibet creatura ducit in cognitionem
alicuius primi et summi, quod infinitum est in omni perfectione. Nec oportet quod potentia
infinita per effectum infinitum manifestaretur nec bonitas infinita per communicationem
infinitam. Sed sufficit ad ostendendam potentiam infinitam hoc quod utrumque secundum
suam capacitatem largitur. Similiter nec illa ratio sua valet. Natura humana
post peccatum fuit capax unionis divinae, non minus igitur fuit capax ante peccatum.
Dico quod licet deus illam naturae capacitatem quae pertinet ad eam seminalem rationem
dimiserit, non oportet quod omnem capacitatem pertinentem ad rationes obedientiales
impleat, sicut non oportet ut deus faciat quicquid potest, sed quod congruit ordini
sapientiae suae. Alias rationes eius dimitto ut defensam reverentiae suae. Non
probant igitur istae rationes sive id quod probare valebant. Sed ut post hanc
discordiam et contrariam devenire possit in una concordia, possitis hoc
asserentes intelligunt de adventu in carne passibilem, hanc enim ipsum non
necesse fuisset assumere si homo non peccasset. Sic quod tota vis differentiae fore
cessabit et tantum de articulo 2o.

Quantum vero ad tertium articulum videndum est de principaliter quaesito scilicet utrum Ar 3 39
filius dei sua incarnatione post lapsum plus perfecit regimen creaturarum quam
si sine crimine stetisset immaculatum vel de duobus videndum est primo
specialiter an magis perfecit specialiter genus humanum. Secundo an magis perfecerit
universum. Praemisso igitur isto quod nihil volo temere asserere sed probabi-
liter et sub emendatione dicere quae dicturus sum

Nota quo ad primam partem secundum Marsilium Christum verbum incarnatum hominem perfecisse magis quam si non fuisset peccatum Potest intelligi vel de omnibus hominibus vel de omnibus salvandis vel simpliciter de singulis et hoc vel essentialiter vel accidentaliter

Secundo premitto quod si non fuisset peccatum multi mali homines fuissent nati prout hoc patet Augustinus in libro [illegible] quid et quid deus homo [illegible] dicens tales quippe factus fuerat homo ut si iniquum procrearet filios gehenne nunquam generare vacet sed de eo in innocentia permanente tot solum innocentes procreari quot ad angelorum choros nunc ascensuri sunt post finem seculorum Ex quo infero quod totam multitudinem hominum dampnandorum filius dei factus est homo non plus perfecit quam si non fuisset peccatum comparatione propter dicta patet quia si non fuisset peccatum illa multitudo non fuisset quia nullus dampnandorum fuisset natus et ideo illam multitudinem non perfecisset ergo non plus eam nunc perficit quia non est comparatio propter eius [illegible] sequitur Secundo quod in ista incarnatione Christi homines singuli dampnandi habebunt esse penale licet non ex Christi nativitate quod non habuissent si non fuisset peccatum peccatum patet quia si non fuisset primum peccatum homines non fuissent nati ergo nulli ergo eciam non potuissent ut ad penam devenisset sed quod hoc sit incarnatio Christi patet quia omne incarnationem datum est propter Christi hominem Johannes quinto Secundo quod hoc non sit ex nativitate Christi quia nativitas Christi in carne vel eciam in eternitate [illegible] est causa dampnationis

Augustinus || sed peccatum [illegible] Osee [illegible] perdicio tua ex te Israel Certe autem non nisi salvi manet itaque questio quo ad primum de singulis salvandis et de toto genere hominum salvandorum utrum hoc genus hominum vel singulos homines Christus plus perfecerit filius dei factus homo quam si non fuisset peccatum

Tercio premitto sicut premisi in actu precedenti Communis non est mihi cognitu tamen propter auctoritates scripture et sanctorum magis fauto opinioni dicenti quod si peccatum non fuisset Christus in carne non venisset et per consequens [illegible] quod si peccatum fuisset assumpta tum quia ut dicit Bonaventura hec opinio magis consonat videtur pietati fidei catholice et magis inflamat suum affectum in deum magis enim excitat animam in deum quod videt deum suum incarnatum ad eius delenda scelera quam ad sua opera perficienda ut dicit alia opinio Magis perfectionem universi sicut videtur facere prima dicens deum eciam [illegible] incarnatum fuisse propter perfectionem universi Cum deus sit perfectissimus Immutabilitate et supra omnem ornatum et perfectionem universi licet ut dicit Bonaventura hec via forte tamen est subtilior via tamen qua illorum sit Verius ille novit qui propter nos in carne venit Ut dicit Bonaventura Et ideo quasi dicam in hoc actu probabiliter et sine assertione ponam nisi ubi veritas erit manifesta

Quarto noto Christum hominem salvandum vel totum genus salvandum melius reformatum quam si non peccasset homo esse superadditam potest intelligi vel quo ad ea bona que vel quo ad ea in quibus consistit actus vel quo ad ea in quibus consistit beatitudo sua vel quo ad multitudinem salvandorum

Hiis sic positis sit conclusio prima ad secundum articulum Sicut Christus veniens in carne nullum hominem quo ad intrinseca essentie humane perfectionem plus quam ante sublimavit ita quelibet hominem quo ad humanam statum

respectu sue speciei / et totum genus hominum supremo honore accidentali et maximo
dono salutis statum legem dampnata / sua incarnatione exaltavit Prima pars
conclusionis patet cum subiecto et sua essentialis perfectio non suscipiat magis nec
minus ex predictis Secunda enim quod omnes res non susceptibiles magis et minus
eiusdem speciei forme essentialis sunt semper equales perfectionis Alia oportet
in talis specie esse multa plura individua esse plus quam unum dictum / quod in istis
que non possunt intendi et remitti non videtur congruere Sed secunda pars conclusionis
patet quia singulos homines quo ad eorum genus / et ipsum genus hominum / ex=
altavit assumptione humanitatis in deum de quo dicit b(eatus) ambrosius quod maius
donum sub deo deus homini dare non potuit Et b(eatus) augustinus primo de trinitate
c(apitu)lo quinto in rebus per tempus ortis summa gratia est quod homo in unitate persone coniunctus
est deo ergo conclusio vera

Correlarium primum licet genus humanum nec / ab homine / per regnum increatum prius
in carne / et quo ad essentiale perfectionem plus perfectum / quam si non fuisset peccatum /
patet ex conclusione

Correlarium secundum singulos homines quo ad naturam creatam respectu sue speciei / et gratia
hominum perfecit dei filius factus homo / supremo dono accidentali quod potest dari
a deo de lege communi / patet totum ex secunda parte conclusionis

Conclusio secunda licet deus factus homo quemlibet salvandum hominem preter quod
ad ea in quibus consistit beatitudo accidentalis plus perfecit quam si non fuisset peccatum / tamen
dubium est michi an aliquem hominem plus perficit quo ad ea in quibus consistit
beatitudo essentialis / similiter dico de toto genere salvandorum Prima pars conclusionis patet
quia si non fuisset peccatum non fuisset deus factus homo ex secunda conclusione articuli 21
et sic salvandi non viderent hominem assumptum in deum / quod tamen maxime in quo
consistit gaudium accidentale beatorum scilicet videre humanitatem nam in deum assumptam Secundo
non viderent penas dampnatorum in gaudium accidentale per intuitum eorum Tertio
non essent aureole virginitatis martirii et doctoratus eo quod pugne in
statu innocentie non fuissent et sic carerent illo gaudio accidentali Quarta
pars patet quia consimiliter salvandi ad eadem loca superne curie carerent Quinto
chorus reciperent in quibus fuissent recepti in innocentie statu sine peccato et de eorum
illud math. xxv venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnum
a constitutione mundi / et ex gratia similiter hic erit eorum gradus quo beatitudo
essentialis equaliter quia in qualitate gratie in via / erit gloria in patria

Correlarium primum corpus veniens in carne quemlibet salvandum et quodlibet
genus salvandorum plus perficit post peccatum quam si sine peccato stetisset in ma
accidentali plus habebit ex merito filii dei / quod erit beatitudo perfectior Ante prima
parte patet quia aliter non plene satisfecisset filius dei pro peccato salvandorum
p(ro) 8 ut // ex quo aliquis de beatitudine essentiali pro 2a parte patet ex prima parte conclusionis

Correlarium secundum Cum quo ad numerum hominum salvandorum perficit potest genus humanum
plus sua incarnatione quam si mansisset sine omni peccato corruptione patet
ex dicto primisso quia si non fuisset peccatum filius non esset homo et sic
de numero salvandorum minus uno homine fuisset quam post peccatum suppositum scilicet
veritate istius opinionis quod ad plenam instauratam gloriam articuli 21

Sed tunc quo ad secundam partem istius articuli dicitur scilicet totum regnum creatum
plus perfectum sit per verbum incarnatum / quam si homo stetisset sine peccato secundum p(ar)te 6 arti(culi) 37
pro quo sit hec prima suppositio Ex eo cum mundi et veritas sunt etc.

// Hinc d(icitu)r hic babe(n)t(ur) iustos ad videndum incarnatum / +

vie domini tanto regimen creatum perfectius est quanto illam viam magis exprimunt / quia tanto perfectius in eo relucent vie creatoris et tanto similius e converso

Secunda suppositio Christus perfectissimam caritatem et sciam quam deus disposuit se pro ducturum infudit anime christi / et multa alia / patet suppositio quia si non est datus spiritus ad mensuram sed fuit plenus gratia et veritate Joh. I°

Hiis stantibus sit secunda ista Conclusio respondens ad quesitum Verbum dei incarnatum plus perficit universum sive regimen creatum quam si sine peccato stetisset immaculatum patet conclusio Tanto regimen creatum est perfectius quanto vias domini exprimit lucidius / sed lucidius exprimit vias domini per christum incarnatum post petitum hominis / quam fecisset si non fuisset peccato inquinatum igitur conclusio vera consequentia nota / maior est prima suppositio / minor declaratur quia perfecta caritas et perfecta sciencia exprimunt dei misericordiam que est prima via ut dictum est in suppositione prima / quas solum deus disposuit infundere anime christi ut dicit secunda suppositio Modo / si homo mansisset sine peccato non fuisset filius incarnatus et sic talis consequenter talia sicut modo nec perfecta caritas atque sciencia fuissent anime christi infuse nec alicui alteri per suppositionem secundam / ergo non fuisset ita perfecte misericordia dei expressa pro aliquam partem universi / Ergo si non fuisset petitum hominis non reluceret iusticia dei in hominibus sed sola misericordia Et licet reluceret iusticia dei in demonibus non tamen eque expresse pateret / sicut patet in iustis et misericorditer reformatis hominibus malis quantum ad supplicia Et hec videtur esse intentio Augustini in enchiridion c° xi° dicentis quod illud quod malum dicitur / bene ordinatum / et suo loco positum / eminentius commendat bona / ut magis placeant et laudabiliora sint dum comparantur malis

Eodem processu perficio regimen creati in pluribus eluxisset post petitum quam si non precessisset petitum / patet tamen ex probatione conclusionis
Eodem secunda Conclusio que ad quesitum est vera ad sensum ultime conclusionis

Ad rationes autem ante oppositum factas Ad primam contra primam suppositionem dicitur Non plus congruit ut summa maiestas accipiat infirmitatem verum est de infirmitate cuius ratio deprimente minuere vel coarctante ~~sunt~~ non enim infirmitate est maiestas vel potentia dei in se / et assumpta carnis infirmitate sed in una persona iuncta sunt infirmitas carnis et immensitas maiestatis / carne primum pati et mori potuit / tunc hec demone vincere a morte resurgere et alia opera facere deitatis Sed dicitur non est simile de infirmitate et malicia tamen in infirmitate stat deitas non est secundum deum et ad suum finem quod non est de malicia et ita non decuit eum assumere maliciam tamquam sue nature repugnantem / Ad aliud probationem cum dicitur Magis congruebat ut deus hanc noxam indulsisset / Ad probationem quamvis licet hoc misericordia dei potuisset tamen aliqualis iusticia lesa fuisset / quia non fuisset tantum restitutum quantum fuit ablatum nec deo per hominem tantus fuisset honor impensus sicut ei per hominem illatus fuerat contemptus Nec debuit possessor tyrannus hominis possessione spoliari nisi per hominem victus fuisset et in hominem innocentem manum iniecisset ratione cuius possessione hominis privari debebat

Ad secundam rationem que arguit pro parte secunda suppositi Cum dicitur Christus si non stetisset in innocentia non fuisset opus tanta exaltatione nature Ad probationem dicitur quod licet non meruit per peccatum exaltari nec ex peccato sequitur est lucrum seu illud magnum bonum quod primo cuius ad deum sed ex sola dei benignissima misericordia et liberalitate infinita / alioquin consilio / demonis malicia

volente deprimendo et lapsum hominum reformare
Ad confirmacionem concedo maiorem de beatitudine essenciali et illam
minime debet beatificari natura spiritualis innocens quam penitens sed dico
quod essencialis beatitudo nature spiritualis consistit in dotibus corporis que veniet
~~veniet~~ corpori per redundanciam et essenciali beatitudine anime sed loquendo
de accidentali gaudio beatorum nego beatitudinem quia natura spiritualis habebit spe-
cialem beatitudinem ex humanitate Christi Ad autem beati Augustini exponentem
illud Joh. 10 ingredietur et egredietur etc. dico quod per ingressum
intelligit beatitudinem que ad essenciale gaudium et per egressum intelligit beatitudinem
que ad gaudium accidentale quod principue erit in visione humanitatis Christi
Aliam racionem que arguit pro solucione quesiti Ad primam nego antecedens Ad probationem
concedo quod in omnibus hominibus fuisset status innocencie et quod ceteris
paribus ille est melior sed multo melius advenit mundo per incarnacionem
verbi Christi status innocencie excedit statum penitencium scilicet assumpcio
humanitatis in decorem aureole virginum et martirum manifestacio divine
misericordie sicut nunc Ad aliam racionem cum dicitur comparemus etc. regnum
[illegible] in quo antecedens etc. nego maiorem quia ut dictum est malum loco
suo positum magis commendat bona sed cum dicitur nullus dicit etc.
dico quod malicia civium non debita reformata minueret perfectionem
regni sed debita pena punita et in carcerem detrusa ornat rem publicam
ostendendo potentiam et sapientiam regis et sic de ista questione

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] que in sacra [illegible] pro [illegible] 1442 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Utrum sacramenta divina a Christo incarnato efficaciam sumentia, regni creati iustificativa contineant in se gratiam sacramentalem a gratia virtutum realiter condistinctam / questio supponit quod sacramenta divina sumunt efficaciam a Christo incarnato et quod sunt iustificativa regni creati et querit an contineant in se gratiam sacramentalem a gratia virtutum realiter condistinctam Et arguitur pro falsitate que- —
stionis quod questio sit falsa quo ad primum suppositum / sacramenta divina non habent efficaciam a Christo incarnato igitur questio falsa quo ad primum suppositum / patet antecedens quia si sit maxime quod habent efficaciam ex passione Christi quam dicitur Christus incarnatus ex prius dictis [illegible] aliorum librorum sed hoc falsum / patet falsitas quia virtus sacramentorum est ad gratiam causandam in anima per quam spiritualiter vivit sed sicut Augustinus dicit super Iohannem verbum prout erat in principio apud deum vivificat animas secundum autem quod est caro factum vivificat corpora Cum igitur passio Christi pertineat ad verbum secundum quod est caro factum / videtur quod non possit causare virtutem sacramentorum et per consequens sacramenta non recipiunt efficaciam a passione Christi / et ita nec a Christo incarnato igitur questio quo ad hoc supposi-
falsa Sed quo ad secundum suppositum quod questio sit falsa scilicet quod sacramenta non sunt iusti-
ficativa regni creati arguitur sic quia si sit maxime quod essent iustificativa —
dicitur regnum creatum ex superius dictis sed hoc falsum / patet sic falsitas hominis quam
non sunt necessaria ad salutem humanam igitur nec ad iustificationem Consequentia patet quia Sacramenta
est causa salutis omnis [illegible] Dicit enim apostolus prima ad Thimotheum iiii° quod corporalis exer-
citatio ad modicum utilis est sed usus sacramentorum pertinet ad corporalem exerci- —
tationem eo quod sacramenta perficiuntur in significatione sensibilium rerum et verborum igitur sacramenta
non sunt necessaria ad salutem et ita nec ad iustificationem igitur questio quo ad hoc falsa
Sed quod questio sit etiam falsa quo ad quesitum scilicet quod sacramenta non contineant gratiam arguitur sic
Contentum videtur esse in continente sed gratia non est in sacramento nec sicut in subiecto
quia subiectum gratie non est corpus sed spiritus neque sicut in vase / quia vas est locus
mobilis ut dicitur iiii° physicorum Esse autem in loco non convenit accidenti igitur videtur
quod sacramenta non contineant gratiam sacramentalem et si non / igitur nec eam a gratia virtutum realiter
condistinctam continent / cum dicta pars dicta cadit solum inter ea que sunt igitur questio
quo ad quesitum falsa Sed in contrarium pro primo supposito est glosa super illud ad Ro-
manos v° In similitudinem prevaricationis Ade ubi dicitur ex latere Christi dormientis
in cruce fluxerunt sacramenta per que salvata est ecclesia igitur sequitur quod sacramenta habent efficaciam
ex passione Christi qui dicitur a Christo incarnato cum Christus incarnatus sit passus Sed pro
veritate secundi suppositi scilicet quod sacramenta sunt iustificativa regni creati est Augustinus contra
Faustum dicentis nullum in unum nomen religionis seu verum seu falsum coadu-
nari homines possunt nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilium consortio colli-
gantur Sed necessarium est ad humanam salutem homines coadunari in unum
vere religionis nomine / igitur sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem et per consequens
hominis iustificativa igitur questio quo ad hoc vera Sed pro veritate quesiti
est auctoritas Hugonis de sancto victore dicentis sacramentum ex sanctificatione
invisibilem gratiam continet quod autem hec gratia sit alia a gratia virtutum patet
quia alias frustra sacramenta haberent gratiam et dona virtutum conferrent quod falsum
est quia in operibus dei nichil est frustra igitur questio quo ad quesitum vera

medicina

Presupposita protestatione laudabili quam alias in principio primi et in aliorum
librorum principiis repeti quam et hic pro repetita habere volo / hanc questionem
dividam in tres articulos primus articulus erit de primo supposito secundus de
secundo et tertius de quesito

[illegible]

Quantum ad primum articulum noto primo secundum sanctum Thomam quod sacrum secundum proprietatem
vocabuli videtur importare sanctitatem active ut dicitur sacrum quod aliquid
ornatur sed quia actiones activorum debent esse proportionate conditionibus
passivorum ideo in sanctificatione qua homo sanctificatur / debet esse talis sanctificandi
modus qui homini competat secundum quod rationalis est / quia ex hoc est homo Inquantum
autem est rationalis habet cognitionem a sensibilibus ortam Unde oportet quod sanctifi-
cetur hoc modo quod sua sanctificatio sibi innotescat per similitudines sensibilium
rerum Et secundum hoc inveniuntur diverse acceptiones sacramenti Aliquando enim sacramentum
importat rem qua fit consecratio / et sic passio Christi dicitur sacrum / et hec est
prima acceptio quam ponit magister / Aliquando vero includit modum consecrationis
cum homini competit secundum quod cause [illegible] et sua significatione sanctificans per similitudines
sensibilium notificantur et sic proprie nove legis sacramenta dicuntur quia et ~~[illegible]~~
conservat

et sanctitatem secundum modo predicto et ~~sic sacramenta nove legis~~ etiam primas
sanctificationis causas significant sicut baptismus sanctificat et puritatem desi-
gnat et mortem christi signum est Aliquando autem includit tantum secundum predictarum contra-
riarum sicut signum sanitatis dicitur et hoc modo sacramenta nove legis sacramenta
sacras dicuntur inquantum significant ea que in christo sunt gesta et etiam sacramenta nove legis f
Sed ut hoc ipsum clarius elucescat solet communiter poni a magistris triplex acceptio
sacramenti ut sic sacramentum capiatur communiter proprie et magis proprie Communiter
dicitur sacramentum quasi sacrans mentem sive sit signum sacre rei sive non et sic
virtutes theologice fides spes caritas possent dici sacramenta quia deus per
eas mentes fidelium sanctificat cum eas infundit mentibus hominum Sanctificat
enim fide intellectum ipsum per sapientiam illuminando voluntatem caritate per suam
bonitatem inflammando memoriam spe per suam potentiam confortando hec dicit
beatus Thomas in scripto tertio di. prima Similiter posset dici de coniugio in statu inno-
centie instituto in officium quod consecravit mentem Ade non sub ratione signi
quia ut dicunt aliqui nondum erat sacre rei signum scilicet coniunctionis christi cum ecclesia
quia hoc erat matrimonium institutum in remedium de quo tamen infra dicetur clarius
sed econverso ut dicit beatus Thomas secundum quandam glosam super capitulo secundo Genesis quod ex con-
templatione unionis christi cum ecclesia quam vidit Adam in soporatione evigilans de soporatione
illo prophetavit dicens hoc nunc os ex ossibus ~~fuit~~ meis matrimonii decentiam
et honestatem et sanctitatem cognoscens que cognitio fuit sacratio mentis ipsius
Ade cognoverat enim tunc matrimonium fore plurimum in officium institutum ut scilicet
sine impedimento posset multiplicare genus humanum sine aliquo fervore libi-
dinis aut appetitu inordinato Secundo sacramentum capitur ~~proprie~~ et isto modo capit- 2°
ur a principio huius quando cum interpretatur sacramentum quasi sacre rei signum
que tamen interpretatio ex quo non est propria non dicit convertibiliter et ideo non oport-
et quod omne quod est sacre rei signum sit sacramentum sicut agnus paschalis et si significavit
corpus christi ~~Eccl~~ vel serpens eneus mortem christi vinum ~~christi~~ non tamen
fuerunt sacramenta licet illa que per hec significabantur erant sacratissima Sicut
in simili non sequitur hoc ledit pedem ergo est lapis Et hoc modo capiendo sacramentum
in statu legis nature erant tria sacramenta solum scilicet decime sacrificia et oblationes
et hoc capiendo sacramentum prout erat res sacrata per homines ministranda et alicuius
frequentanda Per decimam enim erat peccatorum remissio per sacrificia corporis
mortificatio per oblationem bonorum operis exhibitio per sacrificia etiam que consistebat
in animalium ymolatione christi passio futura prefigurabatur significabat enim
quod ille qui offerendus erat in cruce esset dominus vite et mortis Tertio modo 3°
sacramentum capitur magis proprie quod non solum erat rem sacram sed ideo quia eam facit
et efficit Et isto modo capiendo sacramentum diffinitur sic secundum Hugonem Sacramentum est corpo-
rale vel materiale elementum extrinsecus sensibus suppositum ex institutione significans
ex similitudine representans ex sanctificatione invisibilem gratiam continens Sed
secundum beatum Augustinum primo de civitate dei capitulo v. et xxi. Sacramentum est invisibilis
gratie visibilis forma ut ymaginem gerat et causa existat per hoc quod dicitur
invisibilis gratie exprimitur gratiam cuius est significativum Sed cum dicitur vi-
sibilis forma exprimitur quod sacramentum sit significativum Sed cum dicitur ut ipsius
ymaginem gerat tangitur figura exterior que dicitur forma quasi foris ma-
nens que aliquo modo rei ymaginem gerit Sed cum dicitur causa existat expri-
mitur quod sacramentum proprie dictum est gratie causativum ad formam tamen infra dicendum
Et in hac tertia acceptione tantum sacramenti sacramenta ewangelice legis dicuntur
sacramenta que sunt vera sacramenta que sunt septem baptismus con-
firmatio eucharistia penitentia extrema unctio ordo et matrimonium quorum
sufficientia non unicus potest assignare quia tamen causa brevitatis omitto

Secundo noto Status hominum est duplex scilicet vie et patrie patrie est compre-
hensorum qui consistit in dei fruitione Sed viatorum consistit in tendentia
ad ultimum finem Et talis status vie est duplex quidam ante lapsum primorum
parentum et vocatur status innocentie Secundus post lapsum ipsorum in peccatum
Et iste status est triplex scilicet status legis nature et status legis

scripte seu mosaice et status legis gratie vel ewangelii et in quolibet trium
statuum fuerunt aliqua sacra signa vel sacramenta

Tercio noto quia dicitur in titulo questionis efficacia / quod efficacia sacramentorum
efficacia presertim nove legis in hac consistit quod mediantibus sacramentis nobis
confertur gratia illud quod est causa effectiva sacramentorum que est cause gratie
hec autem causa potest intelligi dupliciter uno modo principalis et effectiva sicut deus
alio modo meritoria et dispositiva sicut passio christi

His positis sit conclusio prima ad huius articuli loquendo de sacramentis
generaliter et in quantum accipitur de predictis tribus / sacramenta sunt insti-
tuta a regno increato probatur conclusio Sacramenta sunt instituta a deo qui a
regno increato quia non tantum est ille instituit aliquid qui dat ei valorem et
virtutem sicut patet de institutionibus legum sed virtus sacramenti est a solo
deo ut infra probabitur quod solus deus habet instituere sacramenta / hanc rem
deducit beatus Thomas in tercia parte q. lxiiii a. 2o ex cuius probatione infertur
eandem conclusionem Dicit enim quod sacramenta instrumentaliter operantur ad spiritua-
les effectus Instrumentum autem habet virtutem a principali agente Agens
autem respectu sacramenti est duplex scilicet instituens sacramentum / et utens sacramento
instituto / applicando scilicet ipsum ad inducendum effectum / Virtus autem sacramenti
non potest esse ab eo qui utitur sacramento quia non operatur nisi per modum
ministerii Unde relinquitur quod virtus sacramenti sit ab eo / qui instituit
sacramentum / Cum igitur virtus sacramenti / sit a solo deo sequitur
quod solus deus sit sacramentorum institutor Et patet conclusio de sacramentis
omnium statuum omnia enim sacramenta tam status nature quam status mosaice quam
etiam ewangelice sunt a deo instituta In statu enim legis nature erant hec
tria sacramenta i. sacra signa ideo dico sacra signa quia non intendo
dicere quod fuerint proprie vera sacramenta scilicet decime sacrificia et oblationes que
omnia a deo instituta vel inspirata credimus / de sacramentis seu sacris
signis legis mosaice etiam patet per hugonem in libro de sacramentis parte xi
libro primo que in tribus differentiis videntur esse distincta / quedam enim
erant in remedium et pertinebant aliqualiter ad peccatorum remissionem et instituta
aliqualiter ad necessitatem ut homo in eis sanctificaretur sicut est circum-
cisio ritus phase / hostie pro peccato / hostie pro delicto hostie expiationis
reconciliationis et purificationis Alia in obsequium / et pertinebant ad exer-
citium devotionis / instituta ut fidelium devotio exerceretur in augmentum
meritorum / quales fuerunt hostie purificationis Alia erant ad cultum divinum
instituta ad colendum pietatem et ad preparationem ut essent quasi instrumenta
ad cetera sacramenta pertractanda sicut fuit tabernaculum altare vasa utensilia
tabernaculi vestes et indumenta ministrancium que omnia poterant dici ipso
sacramenta quia erant sacre rei signa et hec sine institutione divina intel-
latenus fuisse dicenda sunt prout hec posset deduci per singula in the-
latis sacre scripture Tercio patet conclusio etiam de sacramentis ewan-
gelicis / baptismus enim fuit institutus apud Johannem iii° nisi quis
renatus fuerit ex aqua et spiritu non potest introire in regnum dei Sed solempniter
fuit institutum Mathei ultimo cum dictum est Euntes docete omnes gentes baptizantes
eos in nomine patris et filii et spiritus sancti Confirmatio vero instituta
dicitur Marci x° ubi dicitur oblati sunt parvuli ei ut tangeret
eos imponebat eis manus et benedixit eis et Johannis xx dixit discipulis
Accipite spiritum sanctum ita quod christus instituit innuendo et inspirando / Apostolis
sufficiendo / etiam perficiendo Sacramentum vero penitentie institutum est ibidem
cum subditur quorum remiseritis peccata remittuntur eis. licet etiam et ante adventum
christi fuerat institutum Sacramentum vero eukaristie christus in cena insti-
tuit cum dedit corpus suum discipulis dicens hoc est corpus meum
hoc facite in meam commemorationem luce xxii Sacramentum autem

sa
sacerdotalis ordinis ad quem disponunt ceteri ordines institutum est cum
xpus dedit potestatem consecrandi corpus suum in ultima cena Tunc
eos consecravit in sacerdotes Unctio sacra Marci vi ubi apostoli ungebant
infirmos oleo et sanabantur Matrimonium approbative institutum est
Mathei xix ubi xpus dixit quod deus coniunxit homo non separet
licet in paradiso ante peccatum primus fuerat institutum in officium post peccatum
vero in remedium Sic igitur omnia sacramenta a deo sunt instituta Conclusio
vera

Corollarium primum Sacramenta seu sacra signa cuiuscumque status ex predictis
tribus habent efficaciam virtutis pater ex probatione conclusionis quia sunt a deo
instituta Deus autem nichil instituit frustra cum eius perfecta sunt opera Deutronomii xxxii

Corollarium secundum Sacramenta seu sacra signa cuiuslibet status ex predictis fuerunt
rationabilia patet ex conclusione quia sunt a deo instituta Deus autem
nichil irrationabile instituit cum in eo sit summa et efficacissima ratio omnium ab ipso
factorum

Corollarium tertium Non sequitur deus ab initio instituit matrimonium et penitentiam ergo debe-
bat instituere et alia sacramenta patet consequentia quia matrimonium et penitentia aliqualiter
fundantur super instinctu legis nature et ideo debebant a principio institui Alia vero
totaliter fundantur super instinctu gratie igitur consequentia nulla

Conclusio secunda Et si sacramenta nove legis habeant efficaciam suam a volun-
tate dei ut a causa principali et effectiva habent tamen efficaciam immediate a
passione xpi ut a causa meritoria et dispositiva Prima pars conclusio prima parte
Nam a quo sacramenta sunt instituta ab illo principaliter dependet eorum efficacia
sed a solo deo sacramenta nove legis sunt instituta igitur ab illo habent efficaciam
tamquam a causa principali effectiva Secunda nota bene patet ex conclusione precedenti Secunda pro-
batur parte patet quia per beatum Augustinum xv li. de ci. dei c. 26 propterea et li. contra
Fau. xii. hostium ubi ait hostium in latere arche profecto est vulnus quo latus
passi vulneratum est lancea hoc quippe ingrediuntur venientes ut inde
sacramenta manarent quibus credentes iniciantur Propter hoc etiam conclusionem est glossa super
epistolam ad Romanos v. que dicit sicut ex latere Ade dormientis sumpta est
costa unde formaretur Eva sic ex xpi latere profluxerunt sacramenta scilicet aqua ablu-
tionis et sanguinis redemptionis per que fabricata est ecclesia Ad idem est glossa
super illud Johannis xix Unus militum aperuit latus eius que loquitur
dicit aperuit et non vulneravit ut illis vite hostium panderetur unde mana-
verunt sacramenta ecclesie habent igitur efficaciam ex passione xpi ut a causa instru-
mentali Ad hoc autem ex instrumentum corporale virtutem habeat secundum Petrum de Tha. in
scripto 4ti di. i q. 1 a. vi requiritur motor artifex et eius virtus seu motus
et aliquid continuans vel applicans eius virtutem ad instrumentum Sed virtus
sacramentorum a xpo est ut a causa efficiente cuius virtus qua influit passionis
meritum est virtus vero sacramentorum a passione est Cum sit enim medicinaliter ordi-
natur ad sanationem culpe et pene consequentis culpam principaliter vero passio xpi
est causa prima meritoria remissionis culpe et pene Ideo omnis virtutis
principalis profluit a passione xpi et hoc tamquam ex causa instrumentali
et meritoria ex institutione divina sed sunt ex principali causa agente ex fide
ecclesie sunt ex continuitate instrumenti sensibile agenti igitur conclusio vera

Corollarium primum Licet baptismus et eucaristia ante passionem xpi insti-
tuta dicantur tamen non habuerunt efficaciam plenam nisi mediante passione
xpi patet corollarium ex conclusione et eius probatione

Corollarium secundum Non sequitur xpus magnificum homo non remittit peccata
ergo sacramenta ordinata in abolitionem peccatorum non habent efficaciam a passione
xpi patet corollarium ex prima parte quia solius dei est delere iniquitates iuxta
illud Ysaie xliii Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas Et ibidem
xliiii dicitur Delevi ut nubem iniquitates tuas et quasi nebulam peccata tua

ante scitus est creator Nec valet alia eius probatio de matrimonio in paradiso
instituto per quod volt probare in statu innocentie sacramenta fuisse necessaria
Illud enim matrimonium tunc non fuit sacramentum cum non fuit in remedium
institutum sed in officium ut dixi in capitulo tertio Ex quo patet non fuit in
remedium quod est de ratione sacramenti quo homo indiget post peccatum Iuxta
illud Ro 3o Omnes peccaverunt omnes egent gloria dei igitur probatio sua non
concludit in illo statu sacramenta fuisse necessaria igitur conclusio sua non videtur
bene posita
Contra septimum ~~Conclusio prima magistri mei~~ In statu ultimo beatitudinis
eterne non erit opus aliquo sacramento patet ex ~~dicto~~ ~~[illegible]~~ fundamento

~~Conclusio secunda licet a tempore lapsus in statu legis nature et mosaice~~
~~fuerint aliqua sacra signa iustificativa quo ad opus operans nulla tamen~~
~~ex eis fuerunt vera sacramenta Conclusio habet tres partes~~
Contra septimum Contra tertium conclusionis prime articuli primi magistri mei
non est bene positum Dicit enim quod in singulis statibus hominis fidei sacramenta
inventio ad salutem est necessarium quod falsum est de statu patrie cum tamen
est status hominis et magis quam aliquis alius ubi quilibet stabit in eternum
ut dicit magister sed in statu patrie omnia clare videbuntur 1 Cor 13
videmus nunc in enigmate et in speculo tunc autem facie ad faciem
caritas enim manebit fides autem et spes evacuantur legitur ibidem [illegible]

Conclusio secunda licet a tempore lapsus in statu legis nature et mosaice
fuerint aliqua sacra signa iustificativa quo ad opus operans nulla
tamen ex eis fuerunt vera sacramenta Conclusio habet tres partes Quo ad
primam partem videlicet quod probo primo quo ad statum legis nature in quo etiam
fides erat que fideles illuminabat et deum esse creatorem redemptorem
et remuneratorem dictamen nature consonabat necessarium fuit in illo statu
hominum habere illarum sacrarum rerum signa que erant tria principalia videlicet
oblatio sacrificium et decimatio ut dictum fuit in nobili primo articuli
primi quibus signis visibilibus homo recognosceret manifeste deum
quem homo inhonoraverat per superbiam ipsum esse honorandum fideliter
in oblatione tamquam deum creatorem in sacrificio tamquam redemptorem et in
decimatione tamquam perfectum remuneratorem et non solum hec erant necessaria
ad dei honorationem sed etiam ad fidei de redemptore venturo professionem
in eisdem signis manifestando hec exterius quod credebant interius
et quia in redemptione tria concurrunt modus redimendi pretium et
res redempta primum patres in statu illo profitebantur per oblationem
secundum per sacrificium in quo credebant pretium sanguinis effundendi tertium
per decimationem quia homo per drachmam decimam designatur Quecumque
professio fidei necessaria erat pro ipsius imperfectis perfectis enim deus revelat
sacramenta fidei imperfectis celavit Unde minores adherebant fidei
maiorum et credebant implicite et sicut implicite credebant sic signa
data sunt eis a maioribus in quibus fides continetur implicite Et
hec quidem tria necdum erant necessaria ad predicta duo videlicet ad dei hono
rificationem et redemptoris professionem sed etiam ad nostre ~~agende~~ vite agende
instructionem ut persistamus in bono et hec per responsionem ad prima sacramenta
tria adiutoria primum videlicet peccato cognito in delectatione bone voluntatis
deo oblatio secundum per recessum a peccato in reparatione decime partis in parte
dei decimatio tertium ad ultimam contritionem satisfactio Satisfacimus enim
deo spiritus contribulatus cor contritum Similiter etiam tria adcepta ex
nobis bonorum operum oblatio confessione peccatorum et laudis preceptorum
dei decimatio et mortificatione carnis proprie satisfactio Secundum est Ro 12
primi Offerate corpora vestra hostiam viventem etc Quecumque sacra signa

sic sentia ut premittitur necia in lege nature quo ad duos modos p[ri]mos
explicite et q[uo]d ad tercium q[uod] respicit primam quodammodo virtualiter cum
fide sunt habitu necia ad salutem et hec semper per hec tria sub vo[catio]ne
manifestacionis eiusdem sine qua fide nemo liberatur a dampnacione pcti
originalis s[cilicet] que facta est per adam ut dicit aug[ustinus] in li[br]o de correpcione
racione et gra[cia] c[apitul]o xviii. Item circa erat necia prima quo ad interiorem
hamiem et interiore pcti recognicionem q[uod] pertinebat ad adultos qua delebatur
peccatum actuale necessarium eciam erat matrimonium quantum ad coniugatos q[uod]
ordinabatur in remedium fornicacionis et ad multiplicandum genus humanum/ Similiter
patet quo ad statum legis mosaice/ p[ro]dicte cum tribubus et aliis in maiore fidei
manifestacione/ succrescente tempore necessarium fuit alia filia appone[re] Crescebat eciam fides
secundum approximacionem ad tempus in aliorum explicacione magis determinata secundum multi
plicacionem successiua populi usque fuit in alios status/ Et hec sic patet quia fides ante
ad moysi fides non plus erat in uno homine aut in una familia/ sed iam in tempo
rata gente/ quia iam multiplicato populo oportebat dari legem et determinari in veri
tate ceremonias et sacrificia quantum ad singulares circumstancias/ uicio oblacio
et penas satisfaccionis distingui/ quatenus hec signa tempore veteris legis ordinate
media fidei gratiam expressius quam signa legis nature nobis signarent/ et talia
signa sacramentalia erant circumcisio vetus pasche hostie pro peccato/ hostie pro delicto
et sic de aliis pluribus Et de hiis dicit hugo de sacramentis parte i ti[tulo] viii Signa
salutis per successionem temporum alia post alia mutari debuerunt/ ut effectus gracie divine
in salute crescit simul quoque et ipsa significacio in ipsis visibilibus euidencius
appareret Et item dicit In primis paulatim antidota pauca vel brevia apposuit ut
paulatim morbus nemo desereret et salus cresceret/ postea plura similiter remedia et
plures reparauit hec ille Sed pro secunda parte glo[sa] s[upe]r q[ui]a talia signa fuerant insti
tuta i[d est] quo ad opus operans i[d est] quo ad ipsum sacramenti licet non quo ad opus ex
metorum quedam fuit ante legem/ alia sub lege/ alia sub gracia/ sed quod differ
rentia sed eiusdem effectum sanctificacionis habencia/ et ita iustificabant quo eciam
erant medicinalia si nichil contulissent frustra instituta fuissent
nichil instituit frustra/ sed quod non iustificabat quo ad opus operatum tamen deo
illud quod dicit glo[sa] super illud Rom[anos] iii ex operibus legis &c dicit/ opera legis dimittere
que cum lege instituta dicunt sunt et terminata sunt que innichil iustificare
poterunt sed si cum fide et deuocione fierent/ et ita non iustificabat quo ad
opus operatum per modum sacramenti licet quo ad opus operans
quo probat per vera Sed pro tercia parte glo[sa] s[upe]r q[ui]a per modum meriti s[ecundu]m
fuerunt non sacramenta Sacramenta enim noua legis habent in se aliquam virtutem que operat
ad conferendum gratiam iustificantem/ quantum ad opus operatum/ qualia non erant ista
cum erant infirma et egena elementa unde apostolus dicit ad Galatas iiii
Conuertimini iterum ad infirma et egena et electa glo[sa] i[d est] ad legem que dicitur
infirma quia perfecte non iustificat/ sed gratia perfecte iustificat quia illa signa veteris
legis gratiam non afferebant et per quod non fuerunt sacramenta Unde dicit b[eatus] Thomas
in tercia parte q[uestione] lxii a[rticu]lo sexto non potest dici quod sacramenta veteris legis conferant
gratiam iustificantem per se ipsa i[d est] propria virtute quia sic non fuisset necessaria passio Christi
secundum illud ad Galatas ii Si ex lege est iusticia ergo gratis mortuus est/ sed nec
potest dici quod ex passione Christi virtutem haberent conferendi gratiam ad iustificandum
virtutis enim passionis Christi copulatur nobis per fidem et sacramenta/ dicit tamen Nam
continuacio que est per fidem fit per actum anime/ continuacio autem que est per
sacramenta fit per usum exteriorum rerum Nichil autem prohibet id quod est posterius
tempore antequam sit, moueri/ secundum quod precedit in actu anime/ sicut finis qui est
posterior tempore mouet agentem secundum quod est apprehensus et desideratus ab ipso
Sed illud quod nondum est in rerum natura non mouet secundum usum exteriorum rerum
Unde causa efficiens non potest esse posterior in esse/ ordine duracionis sicut
causa finalis Sic igitur manifestum est quod a passione Christi que est causa

6

gratie iustificationis conveniunt ~~[illegible]~~ dicatur utrius iustificatio ad
sacramenta nove legis et non ad sacramenta veteris legis / et tamen per fidem iustifi
cabantur antiqui patres sicut et nos Sacramenta autem veteris legis erant
quedam illius fidei protestationes in quantum signabant passionem christi et effectus
eius Sic ergo patet quod sacramenta ve. legis non habebant in se virtutem qua
operaretur ad conferendam gratiam iustificantem sed solum significabant fidem per
quam iustificabantur et per quam non erant vera sacramenta agitur. gl.a(?) hac(?) vera
et eandem sententiam innuit b(eatus) tho(mas) in p(ri)ma parte q. c. 4. ar(ticu)lo quo

Tertium ad primam partem conclusionis primum in statu legis nature / fides parentum iusti
ficans purgabat originale peccatum patet tertium ex probatione conclusionis et patet
sic quia sicut apud nos valet aqua baptismi hoc egit apud veteres pro parvulis
sola fides ut dicit Gregorius in. 4. li. moral. sed non valuit fides contra in
parvuli tunc non haberent usum rationis / requiritur fides parentum vel(?) quasi sufficiebat fi
des informis quia si non / tunc sequerentur tria inconvenientia / primum quod peccatum
actuale patris imputaretur filio / quia aliter mundaretur plures si parentes
essent sine peccato / secundum quia cum nullus sit certus an sit in caritate excludens
(quod) nemo scit an odio vel amore dignus sit / nullus esset certus de cura
tione parvuli ergo ergo debet remedium contra originale peccatum exhiberi / tertium
tunc potius deberet mundari parvulus ab originali peccato in caritate parentum
quam in fide parentum cuius oppositum dicit Gregorius

Tertium secundum non sequitur Caritas est maior fide ergo in caritate parentum
tunc parvuli salvabantur patet tertium quia fides est fundamentum et per eam
homo primo elevatur supra suam facultatem / naturalem / que respicit mediato
rem tamquam obiectum quod non est de caritate
Tertium tertium non sequitur fides informis est mortua ergo non poterat tolli origi
nale / patet tertium quia licet fides informis mortua est quo ad meritum
vite eterne / tamen quo ad meritum congruum certum est quod fides informis non salvat
... ... est ... per meritum christi
Tertium quartum Sacrificium abel et si fuit sacrum signum tamen non fuit iusti
ficativum patet tertium quia fuit de signis legis nature que non iustificabant
licet aliud et hoc dicat alius d(?) cano. placuit tibi sacrificium quod placuit sacrificium
abel ... ... ad devotionem sacrificantis vel quo ad efficaciam sacrificii 27 ... d. t.

Tertium quintum ad aliam partem conclusionis Sacramenta veteris legis gratiam
iustificantem non conferebant patet tertium ex probatione conclusionis et ... glo ... Rom. 4. legis
Tertium sextum aqua expiationis licet fuit sacrum signum / non tamen iustificabat
loquendo quo ad opus operatum patet tertium ex conclusione Et licet super illo
... ... licet ... dicat glo / nondum enim sentiat expiationem
quia dimissa esset ab adulterio / loquitur enim de dimissione quo ad penam
legis / non quo ad culpam peccati
Tertium septimum licet in circumcisione remittebatur culpa originalis / tamen gratia non confe
rebatur patet per illud quod dicit glo super epistolam ad Rom. 4. ubi dicitur quod in
circumcisione tamen peccata remittebantur et gratia non dabatur loquendo de gratia
superhabundanti prout ex virtute mortis christi aperuit ianuam regni celestis

Tertium octavum / tertium ~~[illegible]~~ contra ... conclusionis primum articulum magistri mei
contra conclusionem secundam non sunt bene posita dicit enim ibi sacramenta veteris legis
fuisse vera sacramenta quod tertium et secunda pars conclusionis sue / contradicit conclusioni
... que dicit ea non fuisse vera sacramenta Et ad probandum illud tertium assumit
... ... sit illa sacramenta fuit ... ergo fuit vera sacramenta
... ... quod fuerint vilia ... enim conferebant gratiam sed tamen promittebant

Rom. 4. legis ... ... legis pro ... ... ad ...

ut patet ex dictis Augustini / sacramentorum nove legis et veteris. Unde super illud Prov.
x. aliquin recusassent offerri dicit glossa illius hostias quia nemo curabatur
ideo sepe offerebantur. Illis enim hostiis fiebat peccatorum commemoratio non absolucio
non ergo iustificabant. Item dicit Apostolus Ps. holocausta nolui dicit glossa contra
Origenes quod ea ratione precepit deus sacrificia offerre sibi, quia ... et ita non iustificabant. Item dat
libellum repudii / sed datio illius libelli neminem iustificabat, quia precepit dare libel-
Unde nec in circumcisione dabatur gratia ut dicit in textu go nec oblacio satisfactoria
tunc erant sub peccato conclusa ut promissio ex fide precedenti / omnia enim
que veterus lex dicebatur lex occidens ... quod dicitur videntibus Et
igitur talia gratiam non iustificabant conferebant et per quos non fuit ... sed corripit
sequitur ut ... arguit replicacione ... partis ... peccata nec
auferebatur culpa ergo conferebatur gratia staret enim esse culpam ... in ...
et in ea non esse gratiam. Et hoc sit quia sola rectitudo naturalis in qua deus primo
fecit hominem sine gratia sufficienter excludit culpam quia impossibile est esse animam
talem rectitudinem cum culpa simul / sicut et gratia sine tali rectitudine formaliter ...
excludit defectum culpe ut patet in homine vere penitente / posset ergo deus ...
naturalis rectitudinis restauracionem sufficienter excludere culpam sine gratia / quia si non
posset naturalis rectitudo restitui sine gratia tunc gratia esset naturalis perfectio ... plus
est Et probatur quod deus potest distincte creare sine gratia / hoc si distinctum fuit / pro
deus distincte conservare sine gratia / sed deus creat rectitudinem naturalem hominis
sine gratia que sufficienter exclusit ab eo omnem culpam ut patet in homine pro creato
hic deus ... posset eandem rectitudinem si vellet creare sine gratia per quam ab homine
excluderetur etiam culpa / non ergo ... hoc quod per circumcisionem culpa abolita
est / ... et gratia collata et per ... in circumcisione et in aliis signis legis veteris
gratia non conferebatur ... reliquis reservativa / et per ... illa ~~illa~~ signa non
fuit vera sacramenta ergo illud ... conclusione ... non videbatur bene
positum Et ... arguit sic / ... mortuo absque culpa et sine gratia sequitur
hoc / aut ... est sine culpa ad locum dampnatorum aut sine gratia ... locum
salvandorum dico quod ... esset sine gratia ... aperiente ianua regni
celestis ad locum salvandorum / quod ... reputari pro inconveniente.

Conclusio tercia Sacramentorum nove legis institucio necessaria est viatori. Ad iusti-
ficandum necessitate ... dicta probatur conclusio per beatum Augustinum contra ... faust.
... nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilium consortio colligentur ... hominem
necessarium est ad humanam salutem homines adunari in unum ... religionis
nomine / ergo sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem / et hoc triplici racione quarum
prima sumitur ex condicione humane nature / cuius proprium est ut per corporalia et
sensibilia in spiritualia et intelligibilia deducatur ... aut ad divinam providenciam
... rei provideat secundum modum sue condicionis / Et ideo convenienter divina
sapiencia homini auxilia salutis confert / sub quibusdam sensibilibus signis que sacra-
menta dicuntur. Secunda racio sumenda est ex statu hominis qui peccando se
subdidit per affectum corporalibus rebus. Ibi autem debet medicinale remedium
adhiberi homini / ubi patitur morbum. Et ideo conveniens fuit ut deus per quedam corpora-
lia signa / hominibus spiritualem medicinam adhiberet. Nam si spiritualia ei nuda proponerentur,
... animus applicari non posset / corporalibus deditus. Tercia racio
sumenda est ex studio actionis humane que precipue circa corporalia versatur.
... igitur esset homini durum si totaliter a corporalibus actibus abstraheretur proposita
sunt ei corporalia exercitia in sacramentis quibus salubriter exercetur / ad evitanda
supersticiosa exercitia que consistunt in cultu demonum / vel qualitercumque noxia
que consistunt in actibus peccatorum / Sic igitur per sacramentorum institucionem homo convenien-
ter ... sue nature eruditur per sensibilia / humiliatur se corporalibus subiec-
tum recognoscens dum sibi per corporalia subvenitur ... etiam a noxiis corpo-
ralibus per salubria exercitia sacramentorum. Ex quo sequitur conclusio tercia

Correlarium primum In nullo statu Sacramenta sunt necessaria ad salutem necessitate
simplici dicta patet correlarium ex conclusione quia nec sunt necessaria ex parte me
dici nec ex parte egroti deus enim potest hominem aliter saluare et homo aliter
saluari scilicet per virtutem prime licet non sacralem quia deus virtutem sacrat
non alligat vt dicit magister hic in textu Si enim essent necessaria haberent necessitate
tantum necessario agentem salutem Et quia in illis sacramentis assistit deus sequitur
quod deus absque productione aliquorum ex necessitate quod falsum est quia omnia agit volun
tarie iuxta illud psalmi omnia quecumque voluit fecit

Correlarium secundum Sacramenta sunt necessaria ad iustificacionem necessitate ex suppositione finis
patet quia supposita ordinacione diuina si homo debet saluari oportet eum vti
sacramentis diuinis secundum actum vel secundum propositum quia deus sic fieri debere ordinauit

Correlarium tercium Institutis sacramentis noue legis circumcisio et alia veteris
legis sacramenta debebant cessare patet correlarium per illud apostoli ad Galatas v[to]
Si circumcidimini christus vobis nichil prodest Item ad hebre vii[o] translato
sacerdocio necesse est vt legis translacio fiat sed in christo fuit translatum sacerdocium
legale ergo lex eciam transferri debebat in nouam patet eciam per augustinum
contra faustum vbi dicit quod sacramenta que obseruantur in lege iudicatiua erant christi
venturi que cum suo aduentu christus impleuisset ablata sunt et alia instituta
virtute maiora vtilitate meliora actu facilliora et numero pauciora vnde
saluator imminente morte dixit consummatum est Johannis xix et patet quia instituto
perfecto remedio ad tollendum defectum frustra remaneret remedium imperfectum quale
remedium erat ipsa circumcisio igitur correlarium verum

Correlarium quartum christus suscepit omnia sacramenta licet non eo modo quo
nos non tamen sibi sunt necessaria ad iustificacionem patet correlarium ex conclusione que
loquitur de viatore christus autem fuit comprehensor qui non eget iustificacione Secunda
pro prima parte patet quod christus suscepit omnia sacramenta ipse enim circumcisus est Luce
ii baptizatus Luce iii[o] confirmatus est vel saltem ostensum est ipsum esse confirma
tum statim quamtate in instanti sue concepcionis de quo dicitur Johannis primo
vidi spiritum descendentem sicut columbam et mansit super eum et in psalmo dicitur
fiat manus tua super virum dextere tue et super filium hominis quem confirmasti tibi
penitenciam et satisfaccionem suscepit non pro se quia peccatum non fecit i[o] pe. ii[o]
sed pro nobis quia ipse vulneratus est propter iniquitates nostras Eucharistiam pro
scelera nostra Isaie liii[o] Item ordinem suscepit iuxta illud psalmi Tu
es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech Item matrimonium non corpo
rale sed mistice iuxta illud ii[e] corinthiorum xi despondi vos vni viro vir
ginem castam exhibere christo Johannis iii[o] qui habet sponsam sponsus est Item
vnccionem extremam iuxta illud Mathei xxvi Mittens hec vnguentum
in corpus meum ad sepeliendum me fecit Et sacramentum eucharistie suscepit
tunc hec in corpus meum ad sepeliendum me fecit Et sacramentum eukaristie susce
pit vnde glosa Ruth iii[o] dicit de christo quia pueri commendauit carnem
et sanguinem et ipse participauit ex quo hoc autem fecit vt aliis daret exemplum
non vt aliquem effectum consequeretur per sacramentum

Correlarium quintum Non sequitur passio christi est causa salutis humane ergo sa
cramenta non sunt necessaria ad humanam salutem patet correlarium quia sacra
menta operantur in virtute passionis christi et passio christi quodammodo
applicatur hominibus per sacramenta iuxta illud Rom vi quicumque bapti
sumus in christo ihesu in morte ipsius baptisati sumus igitur correlarium verum

Quantum vero ad tercium articulum An sacramenta contineant
in se graciam sacralem condistinctam a gracia virtutum Pro quo
noto quod gracia est iustificacio et remissio peccatorum vel secundum Alexandrum in

est sanitas mentis et cordis delectatio vel secundum glosam super illud psalmi vt exhi
lararet faciem in oleo vbi dicit glosa quod gratia est nitor anime secundum consiliantis
amoris vel vt dicit bonaventura in 2o sententiarum dist. 26 est forma a deo gratis data
sine meritis gratum faciens habentem et opus eius bonum reddens vel secundum
beatum thomam prima secunde q. 110 est quedam participata similitudo diuine nature secundum illud
2o petri 1o maxima nobis et preciosa promissa donauit vt diuine simus consor
tes nature Est autem gratia duplex secundum beatum thomam prima secunde q. 111 articulo 1 scilicet gratia gra
tum faciens per quam homo deo coniungitur Alia gratis data per quam vnus
homo cooperatur alteri ad hoc quod ad deum reducatur / de gratia gratum faciente
est hic ad propositum / Secundo noto quod gratia ista vno modo consideratur secundum essentiam
et sic perficit essentiam anime Alio modo quo ad redundantiam et sic perficit potentias
anime Tertio noto quod predicta gratia secundum redundantiam consideratur dupliciter vno modo
prout redundat in potencias ipsas sanando / prestans ipsis impeditum gratia voluntas
peccatorum Alio modo redundat in potencias ipsas inclinando prestans iuuamentum quo
ad virtuosa opera / primo modo gratia est causa sacramentalium effectuum / quibus potentie per
peccatum destructe reformantur / que tamen proprio careant nomine dicuntur gratie
sacramentorum / secundo modo gratia est causa virtutum que ab ipsa profluunt secundum quod gratia ab essentia
redundat in potentias / et hec virtutes per dictionem causali(ter) gratie virtutes
sit quod patet quod sit gratia sacramentalis et que gratia virtutum / Noto quarto
aliquid dicitur gignere aliud tamquam duplex vno modo tamquam semper gignens et non efficiens
Alio modo tamquam gignens et efficiens contentum et sic est ad propositum vnde aliquid esse
causam effectiuam alicuius effectus intelligitur dupliciter vno modo quod ipsum sit causa principalis
Alio modo quod sit causa instrumentalis et hoc tamen instrumentalem largiter prout est causa secundaria
dicitur instrumentalis respectu cause primarie Et causa instrumentalis subdiuiditur quia quedam
est que in producendo attingit effectum principalis agentis sicut corpus est causa instrumentalis
respectu cause principalis que est sol loquendo de causa corporali / quia generando aliud
corpus cum sole attingit formam corporis producendo corpus ad quam sol principaliter agit vt
agens corporeum Alia est causa instrumentalis dispositiua que non attingit effectum principalis
agentis productiue sed dispositiue et sic sol et homo sunt cause instrumentales
solum disponentes solum corpus hominis per introductione anime quam non producunt / nec
attingunt / sed plus deus tamquam principale agens ipsam ex creatione producit
Et talis causa instrumentalis dispositiua non attingens effectum principalis agentis est duplex
quedam est ad cuius dispositionem immediate recipitur effectus principalis agentis in subiecto
perfectibile disponendo et habilitando subiectum ex natura rei vt supra de causalitate anime
Alia est ad cuius dispositionem non immediate effectus principalis agentis recipitur in subiectum
nec habilitat subiectum ad recipiendum effectum principalis agentis ex natura rei / sed tantum ex
institutione et ordinatione dei / Et hoc tamen potest fieri vel quo ad primam receptionem
eius dispositionis in subiecto vel quo ad continuationem vel vtrumque simul Et isto
modo ysaac per preces suas est erat causa conceptionis iacob et esau vnde cum rebecca sterilis
esset ad preces eiusdem ysaac sterilitas est ablata / et fecunditas ei concedata Gen
25 Et sic preces ysaac fuit causa dispositionis ad receptionem fetus in rebecca in
principio receptionis a deo dati non ex natura rebecce vel ysaac sed ex institutione
et ordinatione dei et sic fuit supernaliter / continuatio tamen conceptionis fuit naturalis
naturalis vel ex natura parentum / sicut illuminatio ceci a natiuitate in principio
supernaturalis est sed continuatio dispositionis est naturalis Aliquid etiam causa instrumentalis di
spositiua humilitas tam in principio receptionis in subiecto effectus agentis
principalis quam quo ad continuationem non est ex natura rei Et huius modi causa est ipsa
caritas qua vel in qua homo impetrat sibi gratiam tam in principio receptionis
quam quo ad continuationem

Sit ergo conclusio prima pro isto articulo Sacramenta noue legis continentes gratiam
cuius sunt causa instrumentalis dispositiua non ex natura rei sed tantum ex institutione
et ordinatione diuina Conclusio habet plures partes quo ad primam partem
probatur sic auctoritate hugonis de sancto victore dicentis quod sacramentum ex sanctificatione

Corollarium primum In nullo statu sacramenta sunt necessaria ad salutem necessitate simpliciter dicta patet corollarium ex conclusione quia nec sunt necessaria ex parte medici nec ex parte egroti. Deus enim potest hominem aliter salvare et homo aliter salvari scilicet per virtutem prime licet non sacramentalem quia deus virtute sacramentorum non alligatur ut dicit magister sententiarum in quarto Si enim essent necessaria hac necessitate tunc necessario agerent salutem Et quia in illis sacramentis assistit deus sequitur quod deus absque productione aliquorum ex necessitate quod falsum est quia omnia agit voluntarie iuxta illud psalmi omnia quecumque voluit fecit

Corollarium secundum Sacramenta sunt necessaria ad iustificationem necessitate ex suppositione finis patet quia presupposita ordinatione divina si homo debet salvari oportet eum ut sacramentis utatur secundum actum vel secundum propositum quia deus sic fieri debere ordinavit.

Corollarium tertium Instituto sacramento nove legis circumcisio et alia veteris legis sacramenta debebant cessare patet corollarium per illud apostoli ad Galatas v° Si circumcidimini christus vobis nihil proderit Item ad hebreos vii° translato sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat sed in christo fuit translatum sacerdotium legale ergo lex veteris transferri debebat in novam patet etiam per augustinum contra faustum ubi dicit quod sacramenta que observantur in lege iudicativa erant christi venturi que cum suo adventu christus implesset ablata sunt et alia instituta virtute maiora utilitate meliora actu faciliora et numero pauciora Unde salvator imminente morte dixit consummatum est Joh. xix° et patet quia instituto perfecto remedio ad tollendum defectum frustra remaneret remedium imperfectum quale remedium erat ipsa circumcisio igitur corollarium verum

Corollarium quartum ~~licet~~ christus suscepit omnia sacramenta licet non eo modo quo nos nec tamen sibi sunt necessaria ad iustificationem patet corollarium ex conclusione que loquitur de viatore christus autem fuit comprehensor qui non eguit iustificatione Sed pro prima parte patet quod christus suscepit omnia sacramenta ipse enim circumcisus est luce ii° baptizatus luce iii° confirmatus est vel saltem ostensum est ipsum esse confirmatum secundum humanitatem in instanti sue conceptionis de quo dicitur Joh. primo vidi spiritum descendentem sicut columbam et mansit super eum et in psalmo dicitur fiat manus tua super virum dextere tue et super filium hominis quem confirmasti tibi penitentiam et satisfactionem suscepit non pro se quia peccatum non fecit i pe. ii° sed pro nobis quia ipse vulneratus est propter iniquitates nostras attritus propter scelera nostra Isaie liii°. Item ordinem suscepit iuxta illud psalmi Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech Item matrimonium non corporale sed misticum iuxta illud ii ad corinth. xi Despondi vos uni viro virginem castam exhibere christo Joh. iii° qui habet sponsam sponsus est Item unctionem extremam iuxta illud Math. xxvi Mittens hec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit Item sacramentum eucharistie suscepit Unde glossa Ruth iii° dicit de christo quia pueri communicavit carni et sanguini et ipse participavit eorundem hoc autem fecit ut aliis daret exemplum non ut aliquem effectum consequeretur per sacramentum

Corollarium quintum Non sequitur passio christi est causa salutis humane ergo sacramenta non sunt necessaria ad humanam salutem patet corollarium quia sacramenta operantur in virtute passionis christi et passio christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta iuxta illud Ro. vi quicumque baptizati sumus in christo ihesu in morte ipsius baptizati sumus igitur corollarium verum

Quantum vero ad tertium articulum An sacramenta contineant in se gratiam sacramentalem condistinctam a gratia virtutum Pro quo noto quod gratia est iustificatio et remissio peccatorum vel secundum Petrum in

est sanitas mentis et cordis delectatio Vel secundum glo(sam) super illud ps(almi) Ut exhi-
lararet faciem in oleo ubi dicit glo(sa) quod gratia est nitor anime sibi concilians
amoris Vel ut dicit bo(naventura) ver(bo) in 2° dis(tinctione) xxvi est forma a deo gratis data
sine meritis gratum faciens habentem et opus eius bonum reddens Vel secundum
b(eatum) tho(mam) 1a 2e q. cx est quedam participata similitudo divine nature secundum illud
2c 2a petri p° Maxima nobis et preciosa promissa donavit ut divine simus consor-
tes nature Est autem gratia duplex secundum b(eatum) tho(mam) 1a 2e q. 111 ar(ticu)lo 1 scilicet gratia gra-
tum faciens per quam homo deo coniungitur Alia gratis data per quam unus
homo cooperatur alteri ad hoc quod ad deum reducatur / de gratia gratum faciente
est hic ad propositum / Secundo noto quod gratia ista uno modo consideratur secundum essenciam
et sic perficit essentiam anime Alio modo quo ad redundanciam et sic perficit potencias
anime Tertio noto quod predicta gratia secundum redundantiam consideratur dupliciter uno modo
prout redundat in potencias ipsas sanando / prestans ipsis impedimentum contra reliquias
peccatorum Alio modo redundat in potencias ipsas inclinando prestans incitamentum quo
ad virtuosa opera / Primo modo gratia est causa sacramentalis effectuum / quibus potentie per
peccatum destructe reformantur / que tamen proprio careant nomine dicuntur gratie
sacramentorum / Secundo modo gratia est causa virtutum que ab ipsa profluunt secundum quod gratia ab essentia
redundat in potencias / et hec virtutes per distinctionem causali gratie dicuntur gratie virtu-
tibus sic quod patet que sit gratia sacramentalis et que gratia virtutum // Noto quarto
dicitur tamen aliud tamquam duo uno modo tamquam semper continens et non efficiens
Alio modo tamquam continens et efficiens contentum et sic est ad propositum Unde aliquid esse
causam effectivam alicuius effectus intelligitur dupliciter uno modo quod ipsum sit causa principalis
Alio modo quod sit causa instrumentalis et hoc tamen instrumentalem large prout causa effectiva
dicitur instrumentalis respectu cause primarie Et causa instrumentalis subdividitur quia quedam modo
est que in producendo attingit effectum principalis agentis sicut equus 2 causa instrumentalis
respectu cause principalis que est sol loquendo de causa corporali / quia generando aliud
equum cum sole attingit formam equi producendo eam ad quam sol principaliter agit ut
agens corporeum Alia est causa instrumentalis dispositiva que non attingit effectum principalis
agentis productive sed dispositive et sic sol et homo sunt cause instrumentales
solum disponentes solum corpus hominis per introductionem anime quam non producunt / nec
attingunt sed solus deus tamquam principale agens ipsam per creationem producit
Et talis causa instrumentalis dispositiva non attingens effectum principalis agentis est duplex
quedam est ad cuius dispositionem immediate recipitur effectus principalis agentis in subiectum
perfectibile disponendo et habilitando subiectum ex natura rei ut sepe de causalitate anime
Alia est ad cuius dispositionem non immediate effectus principalis agentis recipitur in subiectum
nec habilitat subiectum ad recipiendum effectum principalis agentis ex natura rei / sed tamen ex
institutione et ordinatione dei / Et hoc tunc potest fieri vel quo ad primam receptionem
eius dispositionis in subiecto vel quo ad continuationem vel utrumque simul Et isto modo
Isaac per preces suas est (erat) causa ... Iacob et Esau ... cum rebecca sterilis
esset ad preces eius Isaac sterilitas est ablata / et fecunditas ei condonata Gen(esis)
xxv et sic preces Isaac fuerunt causa dispositionis ad receptionem fetus in rebecca in
principio conceptionis a deo dati non ex natura rebecce vel Isaac sed ex institutione
et ordinatione dei et sic fuit supernaturaliter / continuatio tamen generationis fuit natu-
ralis vel ex natura parentum / sicut illuminatio ceci a nativitate in principio
supernaturalis est sed continuatio dispositionis est naturalis Aliquid etiam causa instrumentalis di-
spositiva huius modo tam in principio receptionis in subiectum effectus agentis
principalis quam quo ad continuationem non est ex natura rei Cuius modi causa est ipsa
caritas qua vel in qua homo impetrat sibi gratiam tam in principio receptionis
quam quo ad continuationem

Sit ergo Conclusio prima pro isto articulo Sacramenta nove legis continentia gra-
tiam sunt causa instrumentalis dispositiva non ex natura rei sed tantum ex institutione
et ordinatione divina Conclusio habet plures partes quo ad primam partem
probatur sic Magistri hugonis de sancto victore dicentis quod sacramentum ex sanctificatione

invisibilem gratiam continet. Triplex autem aliquid dicitur esse in alio secundum
b. Thomam in tertia parte q. lxii articulo iiii° inter quos dupliciter modo gratia est in
sacramentis uno modo sicut in signis nam sacramentum est signum gratie alio modo sicut in causa
de quo dicetur in secunda parte conclusionis. Unde gratia est in sacramentis nove legis
non quidem secundum similitudinem speciei sicut effectus est in causa univoca neque etiam secundum
aliquam formam propriam et permanentem proportionatam ad talem sicut sunt effectus
in causis non univocis puta res generate in sole sed secundum quandam instrumentalem vir=
tutem que est fluens et incompleta in esse nature. Igitur prima pars conclusio
ct nis vera. Sed pro secunda parte patet quod sacramenta sunt causa instrumentalis gratie patet sic
quia sunt causa gratie et non materialis nec formalis nec finalis ut manife
stum est, ergo efficiens quia efficiunt quod figurant, patet. Et deinde quia sacramenta sunt
causa per se quia causa per se est ad cuius esse sequitur aliud. Textus v° metaphysice
Causa autem per se est ad cuius positionem in actu semper sequitur effectus in actu
2° physicorum, sed non ad actualem usum seu ad positionem sacramentorum eo modo quo
deus instituit ipsos esse utendos non solum frequenter verum etiam semper sequitur
effectus gratie in anima utentis seu digne ea suscipientis. Igitur sunt cause per se
efficientes et non sunt cause principales ut infra probabitur in corpore (?) ergo sequitur
quod sunt cause instrumentales. Sed quod sunt cause dispositive patet quia non sunt pro=
ductive sic quod attingant effectum principalis agentis. Agens namque principale scilicet deus
agit effectum gratie in sacramentis per creationem quam sacramentum cum sit creatura nullo modo
attingere potest, cum virtus creativa soli deo competit ut dicit Augustinus iii° de tri
nitate c. viii° non solum malos sed etiam bonos ~~malos~~ angelos nephas est puta
re aliquid creare, igitur multominus competit hoc aliis creaturis presertim corpora
libus. Sequitur ergo quod sacramenta non sunt causa gratie instrumentalis dispositiva. Sed
quod hoc non habeant ex natura rei sed ~~[illegible]~~ ex institutione et ordinatione divina
patet per illud Augustini [illegible] de civitate dei spiritus operatur intrinsecus ut
valeat aliquid medicina que operatur extrinsecus ergo sequitur quod sacramenta sunt causa
instrumentalis dispositiva ~~dispositive saltem~~ dispositione saltem extrinseca habilitante animam
ad recipiendum gratiam non ex natura rei sed ex institutione et ordinatione divina
igitur conclusio vera.

Contra primum. Gratia non proprie dicitur esse in sacramentis sicut in subiecto neque
sicut in vase, patet contra quo ad primam partem quia subiectum gratie non est corpus
sed spiritus. Contra ad secundam partem patet quia vas est locus mobilis iiii° physicorum
esse autem in loco non convenit accidenti igitur contra in contrarium.

ct. Contra secundum. Sacramenta nove legis non habent in se virtutem absolutam per quam ipsa
sint causa principalis gratie productiva patet contra ex conclusione que dicit ea
esse causas instrumentales et quia solus deus est causa principalis gratie igitur non sacramenta
nove legis patet antecedens quia ipse est solus qui peccata dimittit Ysa. xliii Ego sum
|| impium ipse qui deleo iniquitates tuas et solius dei est impium iustificare ergo ipsius solius
est principaliter gratiam efficere iuxta illud Gratiam et gloriam dabit dominus ps. lxxxiii quia idem
est iustificare per gratiam et gratiam in anima causare.

ct Contra tertium. Gratia non habet in se aliquam virtutem intrinsecam et propriam ipsis sa=
cramentis convenientem per quam essent causa efficiens gratie productiva sic quod ta=
lem effectum immediate causent in anima, qui ex natura rei ita sufficienter disponit
animam ad susceptionem gratie quod necessario ei infundatur gratia si non ponat obicem vo=
luntarie. Patet contra quia vel talis virtus aut dispositio esset forma naturalis
vel supernaturalis non primum quia tunc homo ex puris naturalibus posset consequi gratiam
quod fuit error pelagii. Nec secundum quia forma supernaturaliter infusa anime
non potest produci nisi per creationem et per consequens habet a solo deo produci sed talis est
gratia igitur contra in contrarium.

ct Contra quartum. Conclusio secunda articuli tertii in qua nunc veniendum quia ad secun=
dam partem salva pace non est bene posita dicit enim sic inter in secunda parte
eiusdem conclusionis possibile est ~~[illegible]~~ inesse influxum vel virtutem propriam ipsis sacra=
mentis ipsius gratie efficientem causativam. Hoc enim manifeste contra est quia cum
insit eis aliqua virtus propria causativa gratie, non ergo habent effectum a passione Christi
immediate cuius oppositum dicit conclusio. Item secunda et aliis pluribus. Contra

quod propria et intrinseca rei immediatior et propinquior est quolibet alia extrinseca / si ergo est in eis aliqua virtus propria et infixa ut ipse dicit habebunt sacramenta suam effi- ab illa
caciam et ita non a passione Christi sed quis diceret quod aqua baptismi a virtute sua intrin-
seca sicut calefaciendi vel infrigidandi corporaliter habeat vim abluendi animam a peccatis
nisi assistit virtus a divina virtute movente Et ad probandum suam conclusionem a peccatis
manifeste falsum dicit in sua probatione quod virtus instrumentalis posito non assistit
assistens realiter in corpore nam per quam gratiam efficitur in anima ista sacramentalis
que non manifesta [illegible] sacramentalis [illegible] sacramentum [illegible] est virtus quam est dicit sacramentis [illegible]
[illegible] est / non aut sacramentalibus corporalis cum sit corporalis forma / [illegible] aut [illegible]
habet corporale quod non est aut verisimile quod spirituale / virtute sua [illegible] possit recti-
ficalis et propria sacramentis / versa in contrarium nam / efficiat gratiam in anima quod videtur absurdum
quia gratia sacramentalis capta pro gratia gratum faciente que infunditur cum caritate a domino [illegible]
solum producitur per creationem quia forma non eductibilis de potentia subiecti [illegible] producitur
per creationem producitur / sed gratia sacramentalis non est eductibilis de potentia anime que [illegible]
tamen eius / ergo quod gratia non est [illegible] / igitur fit per creationem / et si fit per creationem
non videtur quod illa virtus quam dicit esse naturalem et propriam sacramentis sit causa illius gratie
que fit per creationem creare enim est proprium solius dei / et non potest ad aliquam creaturam
quia non est ei communicabilis / Ad probationem secunde partis notum est / sed pro [illegible] parte [illegible]
est infinita per quod tollitur distantia infinita sed per potentiam creandi [illegible] tollitur distantia
infinita hoc est infinitum [illegible] potentia creandi producunt aliquid de nichilo
sed nil eius et nichil est infinita distantia sed [illegible] tollitur potentiam creandi ergo potentia
creandi est infinita et per quos non est communicabilis creature que est finita ergo illa virtus
quam sit dicit propriam et naturalem sacramentis / non est causa gratie effective igitur illa probatio
nulla quam assumit ad probandum suam conclusionem ergo et conclusio videtur bene posita

Conclusio secunda licet gratia gratum faciens considerata secundum suam essentiam que perficit
essentiam anime sit una et indistincta in eadem anima / capiendo tamen gratiam secundum
sui redundantiam modo predicto potest in gratia esse realis distinctio / prima pars conclusio
quo ad primam eius partem sicut enim [illegible] anima ad corpus quod vivificat / sic se habet gratia
ad animam cum vita spirituali [illegible] / sed vivificat corporis una est vita / sic [illegible] habet gratia
[illegible] anime una est gratia ~~[illegible]~~ gratia gratum faciens et [illegible] vita spiritualem [illegible]
igitur prima pars conclusionis vera Secunda [illegible] conclusio non modo [illegible]
est lux spiritualis ad [illegible] diversos effectus [illegible] lux corporalis / sed a luce cor-
porali resultant diversi effectus / igitur similiter erit de luce spirituali [illegible] est manifesta
[illegible] una ab eadem radio solis simul fit liquefactio cere et desiccatio terre
igitur et ab eadem gratia possunt evenire plures effectus

Corollarium ad hanc conclusionem diversitas effectuum potest esse eadem causa patet corollarium
ex conclusione quia eadem gratia per sui redundantiam potest causare plures effectus
igitur corollarium verum

Corollarium secundum non semper diversitas operationum arguit diversitatem habituum patet corollarium
ex probatione secunde partis conclusionis

Conclusio tertia Loquendo de gratia sacramentorum et gratia virtutum secundum redundan-
tiam / gratia sacramentalis et gratia virtutum realiter distinguuntur patet conclusio quia gratia sacramentalis
est effectus sanativus a malo Sed gratia virtutum est effectus inclinativus ad bonum /
sed illi effectus qui sunt diversi igitur et cause eorum diverse Et confirmatur quia ille gratie
secundum redundantiam effectus earum / patet [illegible] igitur [illegible] patet [illegible]
quia [illegible] recipit de parte sacramenti / habet in se gratiam virtutum et non
[illegible] gratiam sacramentorum / quia talis gratia primo confertur in sacramentis igitur conclusio vera

Corollarium primum Gratia sacramentalis addit aliquid super gratiam virtutum / hoc corollarium
est sancti Thome in tertia parte q. lxij articulo ij° qui probatur sic Gratia secundum se consi-
derata perficit essentiam anime inquantum participat quandam similitudinem dei [illegible] esse [illegible]
sicut ab essentia ~~[illegible]~~ anime fluunt eius potentie et
tria a gratia fluunt quedam perfectiones ad potentias anime que dicuntur virtutes et dona
quibus potentie perficiuntur in ordine ad suos actus / ordinantur aut sacramenta

ad quosdam spirituales effectus necessarios in vita christiana sicut baptismus ordinatur ad generationem spiritualem et regenerationem qua homo moritur vitiis et fit membrum christi / qui quidem effectus est aliquid speciale praeter actus potentiarum animae / et eadem est in aliis sacramentis vo / sicut igitur virtutes et dona addunt super gratiam generaliter dictam / et sacramenta super virtutes et dona quoddam divinum auxilium ad consequendum sacramenti finem / et per hunc modum gratia sacramentalis addit super gratiam virtutum et donorum. Correlarium verum

Correlarium secundum licet homo in statu innocentiae indiguisset habitu gratiae prout dicitur gratia virtutum / tamen nulla indiguisset gratia ut dicitur sacramentalis pro prima parte quia sine illa proficere non potuisset / sed pro secunda parte patet quia talis gratia est medicina contra peccatorum reliquias quae tunc non fuissent ideo non erat opus fuisse gratia sacramentali

Correlarium tertium unius et eiusdem possunt esse plura contraria licet non sub eadem ratione patet correlarium quia gratia sacramentalis et gratia virtutum sunt plures et tamen possunt repugnare et contrariari uni peccato mortali tamen non possent tamen constare simul in eodem subiecto

Correlarium quartum Questio quae ad quaesitum ad primum secundum et hanc conclusionem est vera

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicendum cum arguitur sacramenta non habent virtutem ex passione christi / inconveniens est / et cum arguitur verbum prout erat in principio apud deum vivificat animas / secundum autem quod est caro factum vivificat corpora / dicendum quod verbum quod erat in principio apud deum vivificat animas sicut agens principale / caro tamen eius et mysteria in ea facta / operantur instrumentaliter ad vitam animae / ad vitam autem corporis non solum instrumentaliter sed etiam per quandam exemplaritatem / ad rationem secundam cum dicitur sacramenta non sunt iustificativa hominis / negatur / et cum arguitur sacramenta pertinent ad corporalem exercitationem sed corporalis exercitatio ad modicum utilis est dicendum quod ad hoc / quod corporalis exercitatio inquantum corporalis non multum utilis est / sed exercitatio sacramentorum non est pure corporalis sed quodammodo spiritualis scilicet per significationem et causalitatem / ad tertiam cum dicitur sacramenta non continent gratiam negandum est ad probationem quia gratia non est in sacramento nec sicut in subiecto nec sicut in vase dicendum quod gratia non est in sacramento sicut in subiecto neque sicut in vase prout vas est locus quidam / sed prout vas dicitur instrumentum alicuius operis faciendi / secundum quod dicitur Ezech. ix. Unusquisque vas interfectionis habet in manu sua / est ergo gratia in sacramento sicut in causa dispositiva instrumentali

et h[ec] de hac que[stione] ... [illegible]

[illegible] q. 1 una vicetal 2 anni

17 1442 K Septembris Thomas de Stigampino

Circa distinctionem ultimam quarti libri sententiarum pro finali conclusione laboris
istius moveo istam questionem / Utrum anime dampnatorum habentes cognitionem
glorie beatorum / habeant in se suorum penitentiam peccatorum / Et arguitur primo quod questio
sit falsa quo ad primum suppositum / Anime dampnatorum non habent cognitionem igitur falsa
ans probatur quia dicit apostolus prima Corinth. xiii quod scientia destruetur sed hoc non habet veritatem
de animabus salvandorum ut notum est / igitur intelligitur de dampnatis / et per consequens tales non cogno
scunt / Et probatur sic si anima post mortem intelligeret / sequitur quod scientia non corrumpetur ad corruptionem
sui subiecti / cuius oppositum dicit philosophus primo posteriorum et tertio de anima ubi dicit intellectus
corrumpitur quodam interius corrupto / Sed quod questio sit falsa pro secundo supposito scilicet quod anime
dampnatorum non habent cognitionem glorie beatorum / quia dampnati existentes in inferno nichil
vident / ergo nec habent cognitionem glorie beatorum / tenet consequentia quia scire videre est et cognoscere
cognoscere / ans probatur nullus potest videre sine lumine / sed in inferno nullum est lumine / iuxta illud
Math. xxii ubi dicitur de dampnatis ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras
exteriores ibi erit fletus et stridor dentium / super quo dicit beatus Gregorius si ignis ille lucem
haberet / in tenebras exteriores mitti nequaquam diceretur / quod idem etiam magister tractans
hoc in libro in ultima dis. ait quod per tenebras exteriores exclusio quemadmodum a luce significatur
patet etiam illud auctoritate Basilii super illo vox domini intercidentis flammam ignis iii psalmum sic ait dividet
ardorem et splendorem / splendor cedet in locum salvandorum / ardor in locum dampnandorum
igitur questio quo ad secundum suppositum falsa / Sed quod questio pro quesito sit falsa scilicet quod dampnati non
habent in se penitentiam suorum peccatorum / probatur quia penitentia est dolor de peccatis commissis que virtus est
et per eam potest quis mereri / Sed dampnati cum sint extra statum merendi / mereri non possunt
igitur nec penitere / Sed in oppositum pro veritate primi suppositi est dictum philosophi 2o de anima
dicentis quod si non est aliqua operatio anime propria non contingit ipsam separari ergo habet
aliquam propriam operationem / et maxime eam que est intelligere / igitur sine corpore intelligit / et per
consequens questio pro primo supposito vera / Sed pro veritate secundi suppositi quod scilicet dampnati habent
cognitionem glorie beatorum est illud quod dicitur Sapie. v. ubi dicitur de dampnatis / videntes
turbabuntur timore horribili et de divite sepulto in inferno dicitur Luce xvi quod vidit
lazarum in sinum Abrahe / igitur questio quo ad secundum suppositum vera / Sed pro veritate quesiti
scilicet quod dampnati habent penitentiam de peccatis est illud quod dicit Augustinus ho. [illegible] in quoniam videmus
ferocissimas bestias dolore penarum a maximis voluptatibus abstinere / Sed dampnati
non minus cruciantur quam alique bestie feroces / igitur eorum appetitus retrahitur a peccatis
et per consequens penitent de eisdem / Item quia nullum peccatum eis placet et per consequens eis peccata
displicent / et quam displicentiam videntur de eis penitere igitur quod quo ad quesitum vera et cetera

Circa determinationem questionis sic procedam / primo presuppono prestatam laudabilem
in actibus theologorum fieri consuetam et circa initia librorum et aliud huius libri iteratam
quam nunc causa brevitatis pretermittere volo / 2o questionem dividam in tres articulos
quia questio duo presupponit et tertium querit / Presupponit enim primo / quod anime dampna
torum habent cognitionem / 2o presupponit quod vident gloriam beatorum / et tertio querit an ha
beant penitentiam de commissis / primus igitur articulus erit de primo supposito / 2us de secundo
et tertius de quesito

Quantum ad primum articulum noto quod cognitio anime est duplex quedam est per abstractionem
specierum intelligibilium a fantasmatibus / quedam vero est per species influxas a superiori
intelligentia

Noto secundo per modum suppositionis quod intellectus humanus est separabilis a corpore / patet hoc per
philosophum 2o de anima ubi dicit separatur hoc ab hoc tamquam perpetuum a corruptibili et hoc
ad sensum ad quem communiter exponitur auctoritas 3o de anima loquens de anima intellectiva
quod est intellectus dicit hic autem separatus 2. [illegible] inmixtus et ita non est actus corporis 11. Et

Tertio noto etiam per modum suppositionis quod intellectus post separationem habet aliquam propriam operationem
patet hoc suppositio quia omne ens non pure passivum / habet aliquam propriam operationem /
ut dicitur nono Methaphisice / in fine et Damascenus dicit Impossibile est substantiam esse

experientem aliqua operatione naturali
Quarto suppono quod propria operatio intellectus humani est intelligere / eo modo quo ipsum intelligere est communicabile creature

Sit ergo conclusio prima pro isto articulo / Anima a corpore separata vere intelligit
Probatur conclusio sic / nulla res penitus destituitur a sua propria operatione / sed intelligere est propria
operatio anime / ergo si manet anima post mortem hominis / sicut ponit fides catholica / et vera
philosophia / oportet quod aliquid intelligat / Et istam veritatem asserit Avicenna in sexto suorum
naturalium dicens quod anima separata clarius intelligit veritatem quam coniuncta / Antecedens est prima suppositio
Maior autem est quarta suppositio Et hanc conclusionem beatus Thomas deducit in questionibus de anima
q. xv in pede questionis dicens Anima licet sit infima in ordine intellectualium substantiarum /
infimo et debilissimo modo participat intellectuale lumen / sive intellectualem naturam
Nam in primo intelligente scilicet deo / natura intellectualis est perfectissima / Ideo per unam formam
intelligibilem scilicet essentiam suam / omnia intelligit Inferiores vero substantie intellectuales
per species multas / et quanto una queque earum est altior / tanto habet pauciores formas /
et virtutem magis potentem ad intelligendum omnia per formas paucas / Si autem substantia intellec-
tualis inferior haberet formas ita universales sicut superior / cum non assit sibi tanta virtus
in intelligendo / remaneret eius scientia incompleta / quia tantum in universali res cognosceret / et
non posset deducere cognitionem ex illis paucis ad singula / Anima ergo humana que
est infima si acciperet formas in abstractione et universalitate conformes substantiis separatis
cum habeat minimam virtutem in intelligendo / imperfectissimam cognitionem haberet / ut pote cognoscens
res in quadam universalitate et confusione / Et ideo ad hoc quod eius cognitio per-
ficiatur et distinguatur per singula / oportet quod a singulis rebus scientiam colligat
veritatis / lumine tamen intellectus agentis ad hoc necessario existente / ut altiori modo
recipiantur in anima que sunt immaterialia / Unde ad perfectionem intellectualis operationis
necessarium fuit animam corpori uniri / Nec tamen dubium est quin per motus corpo-
reos / et occupationem sensuum / anima impediatur a receptione influxus substantiarum separatarum
Cum igitur erit anima a corpore totaliter separata plenius percipere poterit influentiam a
superioribus substantiis / quantum ad hoc quod per huiusmodi influxum intelligere poterit absque fan-
tasmate / quod modo non potest / sed tamen huiusmodi influxus non causabit scientiam ita per-
fectam et ita determinatam ad singula / ut est scientia quam hic accipimus per sensus / nisi in
illis animabus que supra dictum influxum habebunt aliud supernaturalem gratie divinum /
ad omnia plenissime cognoscenda ut ad ipsum videndum deum Habebunt tamen anime
separate determinatam cognitionem eorum que prius hic sciverunt quorum species intelligibiles
conservantur in eis hec beatus Thomas / et in prima parte q. lxxxix articulo i dicit quod anima cum
fuit a corpore separata competit ei modus intelligendi per conversionem ad ea que sunt
simpliciter intelligibilia sicut et aliis substantiis separatis Alio tamen modo ut dicit glosa super
illo Ecclesiastici ix° Somnium noctis imitatur scientiam dicit glosa anima post mortem longe
aliter sentit de factis suis igitur conclusio vera /
Correlarium primum ad hanc conclusionem Non est necesse omnem intelligentem fantasmata speculari /
patet ex probatione conclusionis / cum in anima separata desinunt esse fantasmata / cum
non sit ibi aliquod organum corporeum ea resumens / et tamen vere intelligit ut dicit
conclusio / ergo correlarium verum
Correlarium secundum Non solum compositum ex materia et forma queat intelligere / patet correlarium quia
anima separata intelligit et non est quid compositum igitur correlarium verum
Correlarium tertium quod sequitur ex probatione conclusionis / Anima intellectiva secundum suam essen-
tiam non est sufficiens causa intelligendi / patet correlarium quia si sic tunc ipsa intelligeret
antecessum intelligere quod implicat contradictionem / patet antecedens quia anima in principio creationis
est tamquam tabula rasa / igitur non habet in se intellectionem / et per consequens non intelligit
et tamen si sua essentia esset causa sufficiens intellectionis / ipsa intelligeret quod est
contradictio
Correlarium quartum Anima separata a corpore intelligit per species / patet correlarium ex probatione
conclusionis cum tunc intelligit per species non abstractas sed influxas igitur correlarium verum

Conclusio secunda / Anima separata a corpore cognoscit angelos seu substantias
separatas. Prima conclusio / Anima separata dampnata cognoscit malos angelos tamquam
suos tortores, et anima beata cognoscit angelos bonos tamquam suos socios gaudii
et consolatores / quod quidem potest et a priori et a posteriori / A priori cognoscendo deum
esse causam cuiuslibet intellectivi / propter hoc quod divinam essentiam cognoscat beatifice.
A posteriori quia potest multos effectus intelligentiarum cognoscere / ex quibus potest arguere
intelligentias esse / Secunda probatur quia omnis cognitio fit per assimilationem, cum ergo
maiorem similitudinem habeat anima separata / respectu talium spiritualium substantiarum / quam respectu
corporalium / ergo vere cognoscit huiusmodi naturas. Unde secundum beatum Thomam in q. de anima
q. xvii. Sicut una aliqua aliarum substantiarum separatarum cognoscit aliam intuendo substantiam
suam inquantum in ea est aliqua similitudo alterius substantie cognoscende / per hoc quod
recipit influentiam ab ipsa vel ab aliqua substantia que est communis causa utriusque / Ita
etiam anima separata intuendo directe essentiam suam cognoscit substantias separatas tali
cognitione sicut ipse cognoscunt se invicem / eo quod anima est infima inter eas et infi-
mo modo recipit intellectualis luminis emanationem.

Corollarium primum ad hanc conclusionem / Non sequitur anima coniuncta corpori est perfectior quam
separata ergo clarius cognoscit substantias separatas quam quando est coniuncta / patet consequentia quia
ceteris non sunt paria / quia quamvis anima coniuncta corpori in hoc sit perfectior quam separa-
ta / quia est sicut apta nata est esse secundum conditionem suam naturam apta nata est ad hoc
quod informet corpus humanum / tamen quamdiu illud corpus non est glorificatum tunc est
quasi carcer et obscura captivitas seu custodia anime / de qua petit liberari propheta
dicens / Educ de carcere animam meam / videlicet anima existens in isto carcere
tum de spiritualibus eternis subiectis / quantum cognoscit dum fuit ab huiusmodi carcere separata
quia sicut se habet oculus noctuarum ad lumen solis ita intellectus noster ad ea que
sunt manifestissima in natura ut dicitur 2° methaphisice quod utique verum est loquendo de
naturali cognitione conveniente ipsi anime pro statu presentis vite / que clausa tenetur in dicto
carcere / Ubi etiam sanctus Thomas in q. de anima ubi supra in responsione ad primum actum sic dicit
quod anima corpori unita / quodammodo est perfectior quam separata scilicet quantum ad naturam speciei / sed
quantum ad actum intellectualem / habet aliquam perfectionem a corpore separata quam habere
non potest dum est corpori unita. Nec hoc est inconveniens quia operatio intellectualis
competit anime secundum quod superexcedit corporis proportionem / intellectus enim non est actus
alicuius organi corporalis / videlicet corollarium in secundum.

Corollarium secundum / Anima separata a corpore cognoscit alia dona gratuita que in hac
vita cognovit. Hoc corollarium est beati Thome in quarto quotlibeto q. xxi ubi dicit hoc posse
fieri tamen per notitiam quam de ea acquisivit in hac vita per aliquos
effectus ipsius quorum est vita humana / cum per aliquam similitudinem similiter
naturalem influxionem / cuiusque influxionis tanto magis particeps esse potest quanto magis
a corporeis operibus est abstracta / videlicet corollarium secundum.

Conclusio tertia / Anima separata a corpore habet notitiam omnium naturaliter cognoscibilium
nisi per accidens impediatur. Prima conclusio quia intellectus qui sua notitia attingit
maius et excellentius intelligibile etiam potest attingere ea que sunt minus excellentia
sed inter omnia intelligibilia creata / substantie separate tenent summum et excellentissimum
gradum. Cum ergo huiusmodi substantias / anima separata attingat sua notitia / ut patet ex proba-
tione conclusionis precedentis / ergo potest cognoscere etiam omnia naturaliter cognoscibilia
que sunt multo minus excellentia quam substantie separate / Antecedens probatur nota est
quia quod potest in maius potest in minus ceteris paribus / Consequentia tenetur quia substantie
separate magis participant esse divinum intellectuale quam alie substantie. Et dicitur
in conclusione nisi impediatur per accidens / Nam supposito quod in animas dampnatas
fiat influxio similitudinum rerum productarum a deo per quas similitudines
res ipse apte sunt cognosci / tamen a debito usu huiusmodi specierum ratione culpe
et pene potest anima separata quam plurimum impediri / Et de huiusmodi cognitione quo erit
ducit dicendum dicitur. Sicut enim patet de Ethica quod anima tunc non intelligit

solum per essenciam suam / quia hoc convenit soli deo / nec per essenciam rei intellecte / quia
sic solum intelligeret illa que per suam essenciam essent in anima / nec intelligit per species
concreatas vel connatas ~~et~~ sibi connaturales i[d est] naturaliter coexistentes quia ipsa est in principio creacio
nis tamquam tabula rasa 3o de anima nec solum intelligit per species ante separacionem
acquisitas quia sic intellectus pueri mortui in ventre matris nichil intelligeret Sed ut
ipse dicit intelligit per lumen intellectus agentis abstrahentis a rebus species quas gignit
intellectum possibilem et ita sit intellectio / potencior cum intellectus agens separatus a corpore
sit ei coniunctus Unde sicut coniunctus potest abstrahere a fantasmatibus / sic separatus a rebus
Sed beatus Thomas in questione de anima q[uestio] 15 in questione de veritate dicit quod quamdiu est unita
corpori / ex ipsa unione corporis habet aspectum ad inferiora a quibus accipit species
intelligibiles proporcionatas sue intellectuali virtuti / et sic in scienciam perficitur Sed cum fuerit
appetitum || a corpore separata / habet || ad superiora tantum / a quibus recipit influenciam specierum intelligibilium
universalium / Et licet minus late recipiantur in ipsa quam sint in substanciis superioribus
tamen ex hoc non est sibi causata efficacia virtutis intellectualis / ut per huiusmodi formas
species intelligibilium possit perfectam cognicionem consequi / intellectu dico speciali et determinate
unumquodque / sed in quadam universalitate et confusione / sicut cognoscuntur res in
principiis universalibus / Hanc autem cognicionem acquirunt anime separate subito per modum
influencie et non successive per modum instruccionis ut Augustinus dicit Sic dicendum est quod
anime separate naturali cognicione in universali possunt cognoscere omnia naturalia non autem specialiter
unumquodque huiusmodi autem species influxe secundum beatum Thomam 3a[?] in questione preallegata
ad 3um articulum q[uestio] 15 causantur in anima separata a deo mediantibus angelis Nec
obstat quod quedam anime separate sunt superiores quibusdam angelis / quia hic non loquimur
de cognicione glorie / secundum quam anima potest esse angelis equalis vel etiam superior / sed lo
quimur de cognicione naturali / in qua anima deficit ab angelo / Causantur autem huiusmodi species
in anima separata per angelum non per modum creacionis / sicut id quod est in actu / reducit
aliquod sui generis de potencia in actum / Et cum huiusmodi accio non sit situalis non oportet
hic querere medium deferens situale sed est hic operacio ordo vel quod in corporalibus
ordo situs / sequitur conclusio vera / De cognicione autem qua habent anime sanctorum per graciam
alia racio est Nam secundum illam angelis adequantur prout vident omnia in verbo
que ad illorum gaudium pertinent

Corollarium primum / Non sequitur anima separata retinet species rerum naturalium / ergo non recipit
species sibi impressas immediate a superiori intelligencia / patet corollarium quia antecedens verum /
et consequens falsum / quod antecedens sit verum quia secundum Boecium 5o de consolacione recepta sunt in reci
piente per modum recipientis / sed intellectus anime coniuncte recipit species intelligibiles ut patet 3o
de anima ubi dicitur quod anima est locus specierum non tota sed intellectus / sed ipse intellectus
est incorruptibilis ut dicitur ibidem / ergo huiusmodi species sunt in intellectu modo incorruptibili / et
per consequens manent in anima separata Unde beatus Jeronimus in epistola ad Paulinam dicit
discamus in terris quorum sciencia nobis perseveret in celis Sed quod consequens sit falsum / quia
nulla anima corpori coniuncta / ab hac vita perfecte discedit quod habeat in se species omnium na
turalium / multe enim sunt mirabiles et stupende creature in mari et in abissis
et in regionibus desertis que raro vel numquam vidit aliquis homo / quarum species potest
recipere anima postquam ab hac vita discedit / dato quod tunc non recipiat de novo illarum
rerum species / quas in hac vita cognovit

Corollarium secundum / Distancia localis non impedit cognicionem anime separate / patet corollarium quia
ipsa non cognoscit abstrahendo a sensibus qui non cognoscunt res nisi presentes / sed per species
infusas vel acquisitas prius per sensum ut dicit probacio conclusionis precedentis / tales
autem species equaliter representant res presentes et distantes / sicut ymago Herculis equaliter
representat Herculem presentem vel distantem / Unde quod anime separate non cognoscunt quedam
singularia hoc non est propter localem distanciam sed quia in eis non est tanta ~~[illegible]~~ efficacia
virtutis / ut per species influxas omnia singularia cognoscere possint 3m corollarium verum

Corollarium tercium / anima separata cognoscit quedam singularia patet ex probacione conclusionis / cognoscit
enim anima separata non cognoscit per abstraccionem a fantasmatibus / sed per influenciam specierum

et iste species sunt etiam representative quorundam singularium / sequitur quod quedam singularia
cognoscit unde sanctus Thomas in prima parte q. lxxxix ar. 4 sicut deus per
suam essentiam infinitam est causa et principium universalium et individualium principiorum / cognoscit
omnia et universalia et singularia / ita substantie separate per species que sunt quedam parti-
cipate similitudines illius divine essentie / possunt singularia cognoscere ¶ In hoc tamen
est differentia inter angelos et animas separatas / quia angeli per huiusmodi species / habent perfecta
efficaciam sui intellectus / per huiusmodi species non solum naturas rerum in speciali cognoscere
possunt / sed etiam singularia sub speciebus contenta / Anime vero separate non possunt
cognoscere per huiusmodi species nisi solum singularia illa ad que quodammodo determinantur
vel per precedentem cognitionem / vel per aliquam affectionem vel per naturalem habitudinem / vel
per divinam ordinationem / quia omne quod recipitur in aliquo / determinatur in eo secundum
modum recipientis usque correlarium tertium
¶ Correlarium quartum non sequitur actuatio intellectus separati per species influxas a superiori
intelligentia non est naturalis / ergo cognitio per tales species non est naturalis patet correlarium
quia supposita antecedentis veritate consequens falsum est / sicut si cecus a deo reciperet
visum quamvis talis donum sit ei supernaturale / tamen postquam recipit talem visum / tunc
non minus naturaliter videt quam ille qui natus est videns / ita est in proposito
¶ Correlarium quintum Anime separate dampnatorum possunt uti notitia aut scientia quam in
hac vita [struck through] habuerunt / patet ex probatione correlarii precedentis / Et probat hoc
correlarium sanctus Thomas contra gentiles libro 4 q. 91 quod sicut propter perfecta sanctorum beatitudinem nichil erit
in eis quod non sit gaudii materia / ita nichil erit in dampnatis quod non sit eis materia
et causa tristitie / nec aliquid quod ad tristitiam pertinet deerit / ut sit eorum miseria
consummata / consideratio ergo aliquorum notorum quantum ad aliquid inducit gau-
dium / vel ex parte cognoscibilium inquantum diligunt / vel ex parte ipsius cognitionis
inquantum est conveniens et perfecta / potest etiam tristitie esse ratio / et ex parte cognoscibilium
que nata sunt contristare / vel ex parte ipsius cognitionis / prout eius imperfectio
consideratur / ut puta cum quis considerat se deficere in cognitione alicuius veri / quod
perfectionem appetit / sic ergo in dampnatis erit actualis consideratio eorum que prius
sciverunt ut materia tristitie / non autem ut delectationis causa / considerabunt enim et ma-
la que gesserunt / ex quibus dampnati sunt / et bona delectabilia que amiserunt /
et ex utroque torquebuntur Similiter etiam torquebuntur de hoc / quod considerabunt
notitiam quam de rebus speculabilibus habuerunt imperfectam esse et amisisse summam eius
perfectionem quam [struck through] poterat adipisci usque correlarium sextum
¶ Correlarium sextum Conclusio prima articuli primi magistri mei quo ad primam sui partem
salva pace non est bene posita Dicit enim prima pars conclusionis eius quod dampnat-
ae anime separate est cognitio et rerum naturalium et naturalis ¶ Probavi enim quod cognitio
conclusione tertia / quod sit naturalis ostendit hoc probatio correlarii quarti / Item enim probavi in
prima quod anima habet cognitionem sui et etiam aliorum quorum scientiam acquisivit naturalem et
scientificam / sed tales scientia post separationem anime a corpore manet in anima / ergo sequitur quod anima
separata habet scientiam naturalem et scientificam Antecedens nota est / Minor autem sequitur quod scientia maneat
in anima separata probatur / quia remanebit tam quo ad habitum quam quo ad actum
quo ad habitum patet quia actus intellectus ex quibus habitus in presenti vita scientia acquiruntur
sunt per conversionem intellectus ad fantasmata que sunt in viribus sensitivis unde per
tales actus et ipsi intellectui possibili acquiritur facultas quedam ad considerandum
per species susceptas / et in predictis inferioribus viribus acquiritur quedam habilitas /
ut facilius per conversionem ad ipsas intellectus possit intelligibilia speculari / sed sicut
sicut actus intellectus principaliter quidem et formaliter est in ipso intellectu / materialiter
autem et dispositive in ipsis inferioribus viribus ita etiam dicendum est de habitu
¶ Quantum ergo ad id quod aliquis presentis scientie habet ab inferioribus viribus non remanebit

speciali [marginal note]

in aia separata / sed quantum ad id quod habet ab ipso intellectu / necesse est ut remaneat
quia ut dicit in li° de longi^tu et brevi^te vite dupliciter corrumpitur aliquid prima
uno° per se quando corrumpitur a suo contrario ut calidum a frigido Alio° per accidens
scilicet per corruptionem subiecti / Manifestum est autem quod per corruptionem subiecti scientia que
est in intellectu humano / corrumpi non potest / cum intellectus sit incorruptibilis / similiter etiam
nec per contrarium corrumpi possunt species intelligibiles que sunt in intellectu possibili / quia intel-
lectioni intelligibilium nichil est contrarium / et presertim quantum ad simplicem intelligentiam
qua intelligitur quod quid est / sed quantum ad operationem qua intellectus componit et
dividit aut ratiocinatur / sic invenitur contrarietas in intellectu / secundum quod falsum in
compositione vel argumentatione est contrarium vero / et hoc modo scientia interdum corrumpitur
per contrarium dum scilicet aliquis per argumentationem abducitur a scientia veritatis Et ideo
philosophus in li° predicto ponit duos modos / quibus per se scientia corrumpitur / scilicet oblivio-
ne ex parte memorative / et deceptione ex parte argumentationis false sed hec
non habet locum in aia separata / Recte ergo dicitur quod habitus scientie secundum quod est in intellectu
manet in aia separata Sed quod etiam actus scientie maneat in aia separata probat
b tho sic In actu est duo considerare scilicet speciem actus / et modum ipsius / species quidem
actus consideratur ex obiecto in quod actus virtutis cognoscitive dirigitur per speciem
que obiecti similitudo est / sed modus actus ~~consideratur~~ pensatur ex virtute agentis /
/ sicut ~~si~~ aliquis videat lapidem / contingit ex specie lapidis que est in oculo / sed
quod acute videat / contingit ex virtute visiva oculi / cum igitur species maneant in
aia separata sicut dictum est / status autem aie separate non sit idem sicut modo est / sequitur
quod per species intelligibiles hic acquisitas aia separata intelligere possit que prius intellexit
non tamen eodem modo scilicet per conversionem ad fantasmata sed per modum convenientem aie separate /
et ita remanet quidem in aia separata actus scientie hic acquisite sed non secundum eundem
modum / Si igitur remanet in aia separata et habitus scientie et actus scientie
quos hic habebat de sensibilibus / per quas intelligebat naturalia / sequitur quod aie dam-
pnatorum habent cognitionem scientificam et naturalem / et per hoc dicta conclusio neque mei
que ad primam partem non videtur bene posita Et quod autem dicit apostolus 1 cor 13 quod
scientia destruetur loquitur ut dicit b. tho. ver quia ad actum intellectum qui habet scientiam
per discursum qui ibi non erit / 2 dub° p°

ar^m 29 Quantum vero ad secundum articulum questionis an videlicet dampnati videant
gloriam beatorum. Nota quod aliquid videri contingit dupliciter uno° intuitive et
perfecte sic dampnati non dicuntur videre gloriam beatorum quasi ~~non~~ dicitur videre possit
divinam essentiam / Alio° imperfecte et inconfuso / seu per revelationem
Noto secundo quod duplex est visio secundum Durandum scilicet corporalis et intellectualis et
utraque istarum potest esse beatis ut dicit idem
Tertio noto secundum b tho quod duplex est compassio una per modum passionis
alia per modum electionis prima est motus appetitus sensitivi preveniens rationem
per quem aliquis condolet alteri quasi simul patiens cum eo / Sed compassio
secundum electionem est actus voluntatis sequentis rationem per quem aliquis vult sub-
venire alterius miserie / volendo malum ab eo repelli
Noto quarto secundum b tho quod dupliciter aliquid potest esse materia gaudii vel letitie
uno° per se / ut cum quis gaudet de aliquo inquantum huiusmodi Alio° per accidens
ut cum quis gaudet de aliquo non secundum se / sed ratione alicuius adiuncti
Conclusio prima ad hunc articulum / Anime dampnatorum ante iudicium ge-
nerale habent cognitionem de gloria beatorum / patet hec conclusio per dictum beati
Gregorii omelia quam allegat magister in li° ubi dicit Infideles in inferno
positi ante diem iudicii fideles supra se positos in requie attendunt
et luce xvi dicitur de divite sepulto in inferno / Elevans autem
oculos suos cum esset in tormentis vidit Abraham a longe et lazarum

in sinu eius / videbunt igitur ut dicit b. tho. beatos in gloria non hoc modo quod glo
riam eorum qualis sit cognoscant / sed solum cognoscent eos esse in gloria
quadam inestimabili / et ex hoc turbabuntur tum propter invidiam dolentes de fe
licitate bonorum / tum propter hoc quod ipsi talem gloriam amiserunt / unde dicitur Sapie
ntie v° turbabuntur timore horribili / sed post diem iudicii omni visione beatorum
privabuntur nec tamen ex hoc eorum pena minuetur sed augebitur / quia memoriam
habebunt beatorum / quam in iudicio viderunt vel ante iudicium / et hoc erit eis
in tormentum sed ulterius affligentur in hoc quod videbunt se indignos reputatos
etiam videre gloriam / quam sancti merentur habere / igitur conclusio vera

Tertium primum licet unus dampnatus videat alium / non tamen cognoscit ea que
apud nos aguntur / patet corollarium prima pars ex conclusione / si enim cognoscunt
dampnati gloriam beatorum inter quos et eos est magnum chaos / multo plus
cognoscunt penas eorum cum quibus puniuntur / Et patet tertium specialiter per dictum
Gregorii iiii moralium ubi loquens de igne infernali dicit / ignis dampnatos
ad consolationem non lucebit tamen ut magis torqueat ad aliquid lucet / Ita sequaces
suos // secum reprobi de mundo traxerunt flamma illustrante visuri sunt. Sed pro
secunda parte primi tertii Non enim dampnati cognoscunt que hic aguntur / loquendo de
modo cognoscendi per se secundum pe de t quo cognoscunt presentia et multa clare et
evidenter dicit enim b. Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda ubi sunt mortuorum
anime ubi ea que hic aguntur scire non possunt / patet etiam per illud dictum beati Gregorii
tractantis id Job xiiii sive nobiles fuerint filii eius etc. dicit sicut hii qui
adhuc vivi sunt ignorant quo loco habentur anime mortuorum / ita mortui qui carnaliter
vixerunt vitam in carne postremum qualiter post eos disponatur ignorant / licet possit
cognosci per coniecturam / qualiter cognoscunt absentia certa / qualiter potest inferri
id Luce xvi de divite dicente se habere quinque fratres / quos novit notitia coniecture
Sic etiam loquendo de modo cognoscendi per alterum ut puta per infusionem specierum a superiori
dispositione intrinseca vel per revelationem demonum aut animarum illuc venientium
dampnati possunt cognoscere ea que apud nos aguntur sed de hac notitia non loquitur ut dicit
secunda pars corollarii sed prima / igitur tertium verum

Tertium secundum Conclusio secunda articuli primi iudicio mei non videtur bene posita scilicet illa
reprobi et dampnati non cognoscunt gloriosa gaudia beatorum patet quia directe oppo
sita conclusioni nec per auctores sanctorum probatur / nec relevat eum quod restringere videtur
probationem falsam / licet enim sit quicunque cognoscit visione gloriosa gaudia beatorum ille necessario
etiam videt divinam essentiam / sed nullus dampnatorum videt divinam essentiam / igitur nullus
dampnatorum cognoscit gloriosa gaudia beatorum antecedens enim manifestum / licet enim verum
sit quod videntes gloriam beatorum vident essentiam divinam / tamen ista non utroque convertuntur
quo ad modum cognitionis scilicet videre gloriam beatorum et videre essentiam divinam et ita
unum non sequitur ex alio / nec propter hoc videtur essentia divina quia videntur
gaudia beatorum / unde commissa per intentionem lucis glorie quo videtur divina essentia ab omnibus beatis
staret quod anima separata in patria cognosceret gaudium alicuius anime beate et non videret
divinam essentiam cum modus cognoscendi sit diversus et non [illegible] idem / Anima quippe
separata in lumine existens alia cognoscit alia anima beata et eius gaudium / et aliter
divinam essentiam / primum enim cognoscit intuendo substantiam suam / secundum influentiam
receptam a superiori intrinseca / Sed essentiam divinam non cognoscit isto modo cum per nullam speciem
creatam videri possit secundum b. Tho. in prima parte q. xii articulo ii° cuius secundum
eum / essentia divina est aliquid incircumscriptum / continens in se supereminenter
quicquid potest significari vel intelligi ab intellectu creato / et hoc nullo modo per aliquam speciem
creatam representari potest / quia omnis creata forma est determinata secundum aliquam
rationem vel virtutis vel sapientie vel potentie esse vel alicuius huiusmodi / Et igitur
ad videndum divinam essentiam requiritur aliqua similitudo visive potentie scilicet lumen

(margin, left:) nota
(margin, right:) scilicet illo vero semper / in errore [illegible]
(margin, left:) ad quantum [illegible]

glorie consortans intuitu ad videndum deum de quo dicitur in psalmo in lumine tuo videbimus lumen, non autem per aliquam similitudinem creatam, dei essentiam videre possunt sicut vident gaudia beatorum, et ideo non sequitur. Notitia ad visionem gaudii beatorum visio divine essentie et per consequens probatio non sunt [?] et per consequens [?] sicut sua [?] igitur textum verum

Textum tercium licet dampnati videant gloriam beatorum non tamen congratulantur aut collectantur eis, patet prima pars textus ex probatione quarti. Secunda pars patet quia secundum Richardum pena gehenne non compatitur secum gaudium aliquod in dampnatis, cum sit ibi precipua invidia. In hiis namque licet remittantur affectiones libidinose que sunt annexa delectacionem propter penarum magnitudinem, alie tamen affectiones in quibus est penalitas vigorantur. Unde etsi cesset actualis atque luxurianda et comandi [?], tamen intenditur affectus sive furor iracundie et livor invidie. Unde tunc dentibus suis frement et tabescent. Super illud psalmi peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet. Et quia vigebit in eis odium et invidia, et vehementer tristabuntur et tabescent de gloria electorum, et ita non collectabuntur nec collectantur eis, vellent enim omnes esse dampnatos et miseros quia solacium est malorum multos habere socios penarum, ut dicit glossa super illo psalmi xxiiii [?] de salvis suis. Et si dicitur tamen dives Luce xvi de divite quod rogabat pro fratribus suis ne venirent in locum tormentorum, dicit beatus Thomas quod dampnati minus invident propinquis suis quam aliis, et maior esset eorum pena si omnes propinqui eorum dampnarentur et alii salvarentur quam si aliqui de suis propinquis salvarentur. Et ideo dives petiit fratres suos ~~non alios dampnari propter odium~~ a dampnatione eripi quia sciebat aliquos eripi, sed tamen maluisset fratres suos cum aliis dampnari propter odium quod in dampnatis est, nec enim contra beatos in patria, sed eciam contra deum ipsos punientem. Super illud psalmi superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Non igitur aliqua congratulatio aut letitia in dampnatis, igitur textum verum

Textum quartum tanta est pena dampnatorum ut potius vellent non esse quam esse, patet textum, quia in penis inferni ubi sunt dampnati appetibilius est non esse quam esse. Nam hoc est de mente salvatoris Mathei xxvi qui dixit de Iuda: bonum illi erat si natus non fuisset homo ille. Super quo dicit beatus Gregorius melius est non esse quam ad tormenta esse. Idem super illud Ieremie xx maledicta dies in qua natus sum, dicit glossa Ieronimi melius est non esse quam male esse. Et probatur ratione: dampnatorum miseria omnem huius mundi miseriam excedit, sed aliqui magis appetunt mori quam esse in miseria huius mundi, igitur dampnati potius volunt non esse quam esse. Antecedens notum. Maior patet per illud Ecclesiastici xli, ubi dicitur: o mors bonum est iudicium tuum homini indigenti et qui minoratur viribus et defecto etate et cui de omnibus cura est et incredibili qui perdidit sapientiam. Igitur textum verum

Textum quintum. Conclusio secunda articuli xiii magistri mei presertim quo ad secundam sui partem non videtur bene posita. Dicit enim sic in secunda parte conclusionis quod dampnati secundum dictamen recte rationis magis deberent velle esse penaliter quam non esse, patet textum, quia hoc repugnat textui precedenti auctoribus scripture probato. Et patet sic, quod non esse prout est exclusivum vel ablativum mali, voluntate deliberativa non absoluta sed conditionali, magis eligibile est quam male esse aut esse penaliter. Patet sic, quia non esse sic captum dicit carentiam mali, sed carentia mali est delectabilis ut dicitur 2o rethoricorum. Omne autem delectabile est appetibile, igitur non esse est appetibile. Secundo quia mori est desiderabile, sed illud est non esse vel tendens ad non esse, igitur non esse est appetibile. Antecedens patet per illud Apocalypsis ix: quererent homines mortem et non invenient eam, desiderabunt mori et fugiet mors ab eis. Etiam quia

appetibilior est absentia omnis mali quam presentia eius / sed non essendo homo nullum
malum habet / et essendo homo dampnatus habet malum igitur non esse est
appetibilius et per consequens dampnati magis debent velle non esse quam esse penaliter
Sed quod dicit Augustinus in libro de libero arbitrio considera quantum bonum est esse quod et beati
et miseri volunt / dico quod loquitur de voluntate naturali secundum quam quodlibet ens
appetit se conservare in esse / quia non esse ex toto / per se non est appetibile / sed volun-
tate deliberativa / prout ad non esse sequitur carentia pene / qua voluntate per se appetit
dampnati potius vellent non esse / vel intelligitur dictum Augustini ut dicit beatus Thomas quod non
esse / per se non est eligibile sed per accidens inquantum scilicet est miserie terminativum per
quem enim dicitur quod esse et vivere ab omnibus appetitur naturaliter / non oportet hoc attri-
buere quantum ad malam vitam et corruptam / et eam que est in tristitiis / ut dicit philosophus
9 ethicorum

Conclusio secunda licet beati habeant cognitionem de penis dampnatorum / non tamen
compatiuntur eis / patet conclusio pro prima parte per illud Ysaie ultimo Egredientur
et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me ubi glossa Jeronimi dicit Electi
egredientur intelligentia vel visione manifesta ad videndum penas dampnatorum
ut ad laudem dei magis attendantur / Et patet ratione / quia valde est ut beati cogno-
scant illa propter quorum cognitionem beatitudo eis magis placet et ipsi ampliores gratias
deo reddunt / sed pene dampnatorum sunt huiusmodi / igitur beati eas cognoscunt / Ad nota-
bilem patet / quia pena dampnatorum graviatur beatis in tantum malum bono sed est
cognitio utriusque / bonum magis placet / et magis inducit ad regratiandum deo / sequitur
prima pars conclusionis vera Sed pro secunda parte patet conclusio / beati non habent compassionem
erga penas dampnatorum / neque secundum passionem neque secundum electionem ergo non compatiuntur
probatur antecedens pro prima parte quia non secundum passionem / ipsi enim vere beati sunt / beatitudo
autem omnem passionem saltem nocivam excludit / non etiam secundum electionem quia nollent
malum a dampnatis repelli / eo quod hoc esset contra voluntatem dei / cui se omnino
conformant / igitur non compatiuntur eis secundum electionem / tertia ex 4o nihil in presenti articuli
huius posito igitur conclusio vera

Correlarium primum ad hanc conclusionem Beati videntes parentes suos in penis eternis
volunt penas eorum / patet correlarium ex conclusione et patet quia beati se voluntati
divine adiuncti sunt / ut nolint nisi quod deus vult eos velle / sic quod voluntatem suam
divine voluntati conformant / ut non velint nisi quod deus vult / sed deus vult ipsorum
parentes dampnatos pati penam eternam / igitur et ipsi id ipsum volunt / alias non
perfecte conformarent suam voluntatem eius voluntati in quo non arguitur in beatis aliqua
crudelitas nec caritatis deformitas / sed vera et excellens perfectio / quia contrarium
huius faciendo dei iustitie repugnare viderentur / igitur correlarium verum

Correlarium secundum Beati ~~dampnantur~~ letantur de penis dampnatorum patet correlarium primum per illud
psalmi Letabitur iustus cum viderit vindictam / patet etiam per illud Ysaie ultimo ubi
dicitur de dampnatis erunt usque ad satietatem id est delectationem visionis omni carni id est
electis / ut exponit magister in libro Item ibi dicit quod electi videntes impiorum
cruciatus non dolore afficientur / sed letitia satiabuntur / agentes gratias de sua libe-
ratione visa impiorum ineffabili calamitate / Et patet ratione pena dampnatorum
considerata absolute / prout est ~~et~~ iustitie ~~[illegible]~~ executio / causat in eis
indignam complacentiam / et ~~eo~~ quod a tali pena sunt preservati / sed illa complacentia
non erit sine letitia igitur correlarium verum

Correlarium tertium de sanctis videntur leta et tristia / patet correlarium ex dictis
Correlarium quartum non omnia turbulia perturbant quoslibet a quibus videntur / patet
correlarium ex dictis
Correlarium quintum / non semper gaudere de malo alterius est peccatum Et hoc de secundo articulo

Artic 39

Q uartum ad tertium articulum an videlicet dampnati peniteant de peccatis Noto
quantum ad propositum sufficit quod dupliciter aliquis dicitur penitere de peccato / uno modo per se
scilicet propter peccatum eiusque maliciam detestatur Alio modo per accidens scilicet propter penam annexam
quam detestatur
Hec notabili stante / ponitur hec conclusio prima / Dampnati non penitent de peccatis
per se id est propter peccata patet conclusio velle se non peccasse est bona voluntas
sed dampnati non habebunt bonam voluntatem ergo dampnati numquam volent se
non peccasse ac per hoc non / hec est beati Augustini in libro de fide ad Petrum sed quia
quia penitere de peccato propter peccatum hoc solum convenit homini bone voluntatis / que
non est in dampnatis / Et pro dicit Damascenus / hoc est hominibus mors quod
est angelis casus / sed angeli voluntas / est post casum inflexibilis hoc modo / ut non
possit recedere ab electione qua prius peccavit / igitur et dampnati non possunt
recedere a peccatis / Et confirmatur sic / quia si dampnatos vere penitere esset possibile
sequitur quod possibile esset dampnatum salvari cuius oppositum dicit salvator Mathei xxv
et est error Origenis / sed quia secunda quia si dampnati peniterent de peccatis propter peccata
possibile esset alias circumstantias penitentie observari a dampnatis / et per consequens ipsos
vere penitere quod nullus dicit / igitur conclusio vera
Verum primum Dampnati non detestantur peccata propter eorum maliciam absolute patet
tertium ex conclusione
Corollarium secundum Etiam sic dampnati non absolventur a peccatis ita nec a penis eternis
patet corollarium quia ex quo penitere non possunt non possunt solvi a peccatis cum sint extra
statum merendi / et per consequens semper manebunt in penis / iuxta illud discedite a me
maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius
Corollarium tertium / licet dampnatus posset salvari tamen impossibile est dampnatum
finaliter salvari / patet corollarium quia prima est de sensu diviso vera / secunda de sensu
composito falsa / quare veritas et falsitas est manifesta ex communi modo loquendi
iuxta sensum compositum et divisum /
Conclusio secunda Dampnati penitent de peccatis per accidens / patet conclusio dampnati
penitent de peccatis / et non per se / ergo penitent per accidens antecedens patet per illud Sapientie
v° ubi dicitur quod dampnati intra se penitentiam agentes ~~pre angustia spiritus gement~~
~~gementes~~ hec patet ex conclusione priori / Et confirmatur penitentiam replentur
penitudine / sed hoc contingit propter penam pro peccatis / igitur dampnati penitent
de peccatis per accidens ~~hec~~ antecedens est philosophi ix° ethicorum sed hec probatur / quia repletio pe
nitudinis non fit propter peccatum secundum se sed propter penam annexam nam si peccatum
careret pena / penitentiam continue vellent peccare igitur conclusio vera
Corollarium primum Nullus dampnatus habet voluntatem moraliter bonam patet
corollarium ex dictis et per illud quod dicit beatus Bernhardus super cantica dampnatus
vult semper iniquitatem quam sitit / Et patet ratione Sicut gratia inclinat sanctos
ad bonum / sic malicia inclinat malos ad malum / sed sancti per gratiam inclinantur
quod semper volunt se fecisse bonum quod fecerunt / ergo mali inclinantur / quod semper volunt
se fecisse malum quod fecerunt / Etiam quia maior est perversitas dampnatorum ~~que~~
~~que est ab auctore~~ in inferno quam peccatorum in hoc mundo / sed aliquis in hoc mundo
non penitet de peccatis commissis ut patet de illis qui letantur cum male fecerunt
et exultant in rebus pessimis proverbiorum 2° igitur corollarium verum
Corollarium secundum Nullus dampnatus agit penitentiam fructuosam seu meritoriam /
patet ex probatione conclusionis
Corollarium tertium Nullus dampnatus habet voluntatem non peccandi simpliciter
patet corollarium quia in dampnatis est perfecta aversio a summo bono et hec aversio
est in voluntate igitur voluntas talis totaliter est aversa et per consequens male loquendo

2. col. 9 cap.

Dicitur penitentia ... dicit ... ... habemus ...

peiori

de voluntate deliberativa quia voluntas naturalis est que a auctore nature non est corrupta / que ut sic est bona / de qua dicit Dyo 4 c. 110 de di. no. quod demones bonum et optimum concupiscunt esse vivere et intelligere / voluntas autem deliberativa semper est mala et perversa in dampnatis / igitur dampnati non habent voluntatem non peccandi simpliciter loquendo tanquam conclusio

Et sic in ultimum questio quo ad quesitum est falsa quo ad suppositum veruntamen est vera ad sensum conclusionum

Ad rationes ante oppositum dico ad primam in qua allegatur dictum apostoli scientia destruetur dico quod scientia destruetur quo ad actum qui est variationis et talis destruetur quantum ad actum eius / qui est tanquam parvula / Ad auctoritatem philosophi que dicit / quod intellectus corrumpitur quodam interius corrupto / dicit secundum beatum Thomam quod philosophus loquitur de actu intellectus quo nunc in via intelligimus abstrahendo a fantasmatibus / sicut enim actus esse desinet / fantasmatibus destructis / in separatione anime a corpore

Ad aliud cum arguitur quod dampnati in inferno nichil vident cum sint in tenebris dicit beatus Thomas quod sic in inferno hoc modo debet esse locus dispositus ad videndum secundum lucem et tenebras / ut ibi nichil videatur perspicue / sed solum sub quadam umbrositate videntur ibi illa que afflictionem cordi ingerere possunt / unde simpliciter loquendo locus est tenebrosus / sed tamen ex divina dispositione / est ibi aliquid luminis quantum sufficit ad videndum illa que animam torquere possunt Et ad hoc satis facit natura situs loci quia in terre medio / ubi infernus ponitur non potest esse ignis nisi fecularis et turbidus et quasi fumosus Ratio autem que innititur probare penitent de peccatis per actum negativum affligentur penis quas pro peccatis commissis patientur sed non detestabuntur peccata commissa cum in eis semper voluntas malitie peccati remanebit / sicut in beatis remanebit semper bona voluntas qua volent semper se bene egisse / et bona opera fecisse per que meruerunt gloriam immutabilem eterne beatitudinis / et divine essentie aptam et iocundissimam visionem / quam ut et nos cum talibus et in eternum in iocunditate / facie ad faciem videre possimus / det nobis ipse deus omnipotens et eternus qui de nichilo creavit omnia / pater filius et spiritus sanctus unus deus in essentia trinus in personis unus / Trinitas qui est benedictus et gloriosus in secula seculorum Amen

Tunc ultimo restat michi referre gratiarum actiones pro omnibus actibus ipsis factis pro me in principio primo cuius sit in deo qui fecit / et pro omnibus aliis beneficiis a summo datore michi concessis donatis capta occasione ex verbo legislatoris eius qui dixit ad Moysen inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est / Exodi 25o In monte quippe superne civitatis per beatos spiritus agitur deo in trono regni eterni gratiarum actio sicut fuit Apocalipsis 4o gaudium et letitia invenietur in ea et gratiarum actio et vox laudis / Ad quod exemplar superius spiritum aspicientes / necesse arbitror pro me debere exhibere gratias deo pro gratia data / qua hoc dedit actibus ad meritum / ascendit per illos semper primo semper quia gratias ago deo conferenti omnia bona ab eo data esse et pro laudanda eo / corde ore et opere / gratias quippe agere debemus deo ut dignum est 2o ad Thessalonicenses primo sicut cum nec solvere possumus ut dignum est

ut dicitur 2 d con... secto gloria 3a ad ...

ut dicit glossa ... Pro quibus igitur gratiis [illegible] dignum esse/ sed cuius gratias
ex viribus meis ago ut mihi possibile est/ Superiori primo et ante omnia deo
omni humilitate et devocione quibus valeo ago et refero ipsi deo patri omnipotenti/
filio eius unigenito coeterno ac consubstancialiter/ et spiritui sancto ab utroque procedenti uni
deo in essencia trino in personis omnipotenti et eterno qui ex nichilo creavit omnia qui me
fecit esse vivere intelligere et vivere/ qui me usque in hoc tempus [illegible] pre-
servavit [illegible] mihi quod ut hunc librum difficultatibus plenum [illegible] legendo
complerem [illegible] et perficerem prout eo donante complevi/ vires et intellectum tribuit
administravit per gratiam suam [illegible] cognoscere veritatem. Illuminando/ [illegible]
[illegible] et memoriam [illegible]/ et confortando in singulis [illegible] huius libri/ cum
[illegible] ipse in me indigno et inutili servo hoc efficit ad laudem et gloriam
nominis sui cui sit laus honor benedictio et gratiarum actio in secula/ Deinde
gratias ago quas possum intemerate et beatissime virgini marie genitrici dei
regine celi dignissime eiusque precibus mihi [illegible] presidium in hoc labore/ sed et
in omnibus negociis [illegible] qui omni [illegible] ad laudem eius/ que [illegible]
ab omnibus [illegible] liberaliter/ cui honor laudibus
[illegible] gloriose et super omnes [illegible]/ Deinde [illegible]
triumphanti et militanti presertim [illegible] Adalberto Stanislao Wenceslao et
Floriano patronis regni huius/ [illegible] quos specialiter [illegible]
quorum meritis et precibus [illegible] et presertim in hoc labore [illegible] habeo
specialiter pro adiutorio [illegible] et [illegible]
magistris sacre theologie qui me ad legendum sententias admiserunt et [illegible]
vocaverunt// Deinde [illegible] magistris meis viris optimis [illegible] theologie
qui pro [illegible] dignati sunt mihi in meis [illegible] et in fine huius libri [illegible]
[illegible] magistro meo [illegible] qui [illegible] et
[illegible] et [illegible] laboris [illegible] fortificat
et roborat [illegible] veritatis ostendens
[illegible] et [illegible] gratias
omnibus auditoribus meis qui dignati sunt me audire humiliter et diligenter
per totum processum libri/ impedimenta [illegible]
[illegible] paciencia ferendo. [illegible] quod [illegible] quod non sit
[illegible] solida [illegible] falsitatem/ [illegible] et
[illegible] assercione et [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] quod [illegible] indigent/ [illegible]
[illegible] benivolenciam [illegible]
[illegible] libri [illegible] et in [illegible]
[illegible] librorum [illegible] quia [illegible] volo [illegible]
[illegible] deo [illegible] assistente nil falsi [illegible] veritati [illegible] libri
[illegible] veritas [illegible]
[illegible] nomine sit benedictum in secula seculorum Amen// · Thomas de Strzampino 1442 ·
· 13 · Septembris ·/

· Deo gratias

535

III

bo

bonus est

Domino

